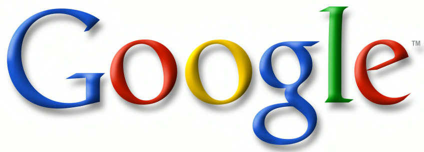

HIERONYMUS
ANDOVER-HARVARD
THEOLOGICAL LIBRARY

IN NOMINE PATRIS ET FILII ET SPIRITUS SANCTI

TUNC DIXI: ECCE VENIO HEBR: X: 7:

Biblia Sacra

VET: TESTAMENT:

dat is

de H: Boeken v: het

Oude Verbond.

DEEL IV.

SALVE

COMEDE VOLUMEN ISTUD

EZECH·III·1

gedrukt te

's Hertogenbosch

bij

C. N. Teulings.

A:D: M:DCCCXCIV

O: Mengelberg: Utrecht: fec: et inv: 1894

DE HEILIGE BOEKEN

VAN HET

OUDE VERBOND.

VULGAAT EN NEDERLANDSCHE VERTALING

MET AANTEEKENINGEN.

KERKELIJK GOEDGEKEURD.

VIERDE DEEL.

'S HERTOGENBOSCH,
C. N. TEULINGS.
1895.

SPIRITVS.
VIVIFICAT.
FVND.A: D:1844.

HET BOEK DER PSALMEN.

VERTAALD EN MET
AANTEEKENINGEN VOORZIEN

DOOR

J. H. DREHMANNS,

PROFESSOR IN HET SEMINARIE TE ROERMOND.

Het Boek der Psalmen.

INLEIDING.

Buiten een keur van veelsoortige gedichten en zangen, die in nagenoeg alle Heilige Boeken verspreid zijn, bevat de Bijbel een uitgelezen volgrij van honderd en vijftig geestelijke liederen. Deze dragen in het Hebreeuwsch den naam van «Thehillim», Lofzangen, omdat zij beurtelings door een gebed of een verhaal, een triomfzang of een dankbetuiging, een zedenles of een voorspelling Gods lof verkondigen en tijdens het Oude Verbond tot het bezingen van dien lof bij den openbaren eeredienst werden gebezigd. Door de Zeventigen werden zij bestempeld met den Griekschen naam van «Psalmen», en de geheele verzameling met dien van «Boek der Psalmen» of «Psalter», dewijl zij, ten tijde dier bijbelvertolkers, bij de godsdienstoefeningen met begeleiding van snarenspel, hoofdzakelijk van citer of harp (psalter), werden gezongen. De geheele bundel werd reeds oudtijds, naderhand ook door het H. Concilie van Trente, «Psalter van David», d. i. «David's harp» of «David's harpgezangen» genoemd, omdat een overgroot aantal van genoemde liederen door dien koninklijken harpenaar gedicht werd.

Eertijds verkeerden niet weinigen in de meening, dat alle Psalmen voor gezangen van David moesten gehouden worden. Dat dit echter niet het geval is, wordt reeds aangeduid door verschillende boven

de Psalmen geplaatste opschriften, welke Moses, Salomon, Asaph en anderen als de dichters aanwijzen. Mag men nu de echtheid van sommige der titels betwijfelen, zeker is het, dat niet alle historisch gezag aan alle opschriften kan ontzegd worden. Vervolgens vinden wij in verscheiden Psalmen gebeurtenissen, na David's tijd voorgevallen, met zulk een nadruk als verleden of tegenwoordig voorgesteld, dat daar ter plaatse aan een door David gedane voorspelling wel moeielijk kan gedacht worden. Daarenboven is veelal de stijl van die Psalmen, welke buiten allen twijfel voor gezangen van David moeten gehouden worden, aanmerkelijk verschillend van den gang der Psalmliederen, welker opschriften eenen anderen zanger vermelden. Wat meer is, wij zien uit II Par. XXIX 30, dat ten tijde van koning Ezechias de Psalmen van David en die van Asaph, alhoewel gezamenlijk gebruikt, naar behooren van elkander werden onderscheiden.

Het zoo even aangehaalde strekt ons ten bewijze, dat er reeds te dien tijde verzamelingen van Psalmen bestonden. Buiten den eersten, door David bijeengebrachten bundel, werden er namelijk achtereenvolgens vier andere verzameld en, naar het getuigenis van II Mach. II 13, naderhand met David's bundel en onder zijnen naam door Nehemias tot een enkel geheel vereenigd. Nog ten huidigen dage draagt het Boek der Psalmen duidelijke sporen van die samenstelling; immers de slotwoorden van Psalm LXXI 20: «Einde der gezangen van David, zoon van Jesse» duiden ongetwijfeld het einde van eenen bundel aan, evenals daar ter plaatse en bij het laatste vers van Ps. XL, LXXXVIII en CV de woorden: «Zoo zij het, zoo zij het!» Wel is waar ontbreken die slotwoorden bij Psalm CL; maar dit heeft waarschijnlijk zijn reden daarin, dat die Psalm in zijn geheel als doxologie en slot kan dienen, evenals Psalm I tot algemeene inleiding strekt.

Zoo wettigt de heden ten dage nog bestaande indeeling van het Boek der Psalmen de gevolgtrekking, dat genoemde bundels oudtijds van elkander waren gescheiden. Trouwens had een enkele verzamelaar van den beginne af alle Psalmen in eens tot een enkelen bundel vereenigd, zou hij dan wel enkele Psalmen tweemaal hebben opgenomen? En waarom zou hij juist in de Psalmen van den vierden bundel God nergens «Elohim», maar steeds «Jahve» of «Jehova» genoemd hebben? Waarom in den tweeden meestal «Elohim», in den eersten en vijfden bijna uitsluitend «Jehova»? Waarom zouden beide namen elkander niet met zekere regelmatigheid afwisselen, zooals zulks in den vierden bundel en zoo dikwijls elders in de H. Boeken geschiedt? Waarom zou die verzamelaar den eenen naam door den anderen vervangen hebben in Psalmen, die in verschillende bundels herhaald worden, zooals Psalm XIII in Psalm LII; Psalm XXXIX 14—18 in Psalm LXIX? Aan toeval of aan verschil van beteekenis in den herhaalden Psalm kan toch wel niet gedacht worden. Dat alles geeft ons recht om te besluiten, dat de vijf bundels van het Boek der Psalmen afzonderlijk door verschillende verzamelaars bijeengebracht en bereids geruimen tijd in gebruik waren geweest, vóór en aleer zij tot een enkel geheel vereenigd werden.

Reeds in die thans nog zoo duidelijk zichtbare samenstelling uit verschillende deelen draagt het Psalter een onmiskenbaar waarmerk van zijnen hoogen ouderdom en zijne ongeschonden echtheid.

Afgezien van het bewijs van oudheid, dat wellicht kan gevonden worden in de onverbasterde taal, waarin de Psalmen gedicht zijn, voegt zich bij genoemd kenmerk eene andere, uitwendige getuigenis van onwraakbare bewijskracht, althans voor hen, die aannemen, dat de Septuagint in haar geheel minstens van het begin der tweede, zoo niet van de derde eeuw vóór Christus dagteekent. Deze vertaling toch bevat reeds alle Psalmen, en wel in dezelfde volgorde als het Hebreeuwsche Psalter, waarvan ongetwijfeld ten tijde der Zeventigen tallooze afschriften alom verspreid waren. Wat nog meer zegt, de opschriften of titels der Psalmen waren bereids den Zeventigen onverstaanbaar. Er moest dus, toen hunne vertaling voltooid werd, reeds een aanzienlijk tijdsbestek verstreken zijn geweest, niet alleen sedert de wording der afzonderlijke Psalmen, maar zelfs sedert de stellig latere plaatsing van genoemde titels boven die gezangen en hunne opneming in de volledige verzameling.

Wanneer en door wien die verzameling voorgoed haar beslag kreeg, is wellicht op te maken uit II Mach. II 13, waar gezegd wordt, dat Nehemias terstond na de ballingschap een boekerij oprichtte, en dat hij daarin de boeken der profeten en «die van David» opnam. Hiermede worden buiten twijfel de reeds bestaande bundels bedoeld, en wel in den vorm en de volgorde, die zij van toen af bewaard hebben, althans indien men Flavius Josephus mag gelooven; deze toch getuigt, dat het Boek der Psalmen sedert den tijd van Artaxerxes en Nehemias onder het getal der goddelijke Boeken gerekend werd, en dat geen Israëliet daaraan iets door bijvoeging of weglating durfde veranderen. Worden nu daar ter plaatse de gezamenlijke Psalmen aangeduid door «die van David», dan bewijst zulks ontegenzeglijk, dat reeds te dien tijde een overgroot aantal dier harpzangen voor gedichten van den koninklijken profeet werden gehouden.

Dat nu de ongeloovige critiek, met verwerping der meer dan dui zendjarige overlevering van Christenen en Joden, de echtheid der Psalmen, vooral der profetische, betwist, en het meerendeel daarvan, ja zelfs bijna het geheele Psalter laat dagteekenen van den tijd der Machabeën, is wel niet te verwonderen. Onbegrijpelijk is het echter, dat zij die bewering wil staven met bewijsgronden, welke inderdaad bij geenen onbevooroordeelde den toets kunnen doorstaan. Welke bewijskracht toch kan er liggen in de op geen historischen grond steunende bewering, dat vóór de ballingschap de profeten de mogelijkheid voor werkelijkheid aangezien en aan David Psalmen hebben toegeschreven, die hij naar hunne meening misschien had kunnen dichten, maar niet gedicht had, en die wel hunne godsdienstige begrippen uitdrukten, maar niet die van David? Wat bewijst het, als er gezegd wordt, dat terstond na de ballingschap de gebruikelijke tempel-poëzie ineens en zonder grond voor even oud als de eerste tempel zou zijn gehouden en zoodoende tot David teruggebracht? Dan ook, hadden wel alleen in het tijdperk der Machabeën de vrome zangers van Israël

reden om Gods bescherming in te roepen tegen uitheemsche vijanden? Hadden wel alleen de Machabeën en hunne medestanders grond om zich in hunne gebeden en zangen bij God te beklagen over goddelooze stamgenooten, die hen kwelden en met de buitenlanders samenspanden? Was alleen na het opbouwen van den tweeden tempel den vromen Israëlieten de heilige liefde voor altaar en haardsteden eigen, waarvan zoo menige Psalm getuigenis aflegt en door welke — het is waar — de heldhaftige Machabeën en hunne volgelingen bijzonder uitblonken? Hoe kan men dan daaruit den lateren oorsprong der Psalmen willen bewijzen?

Wij komen dus tot de slotsom, dat de leer der overlevering, die nagenoeg het meerendeel der Psalmen aan David en de overige aan anderen toeschrijft, voor onbetwistbaar te houden is. Moeielijk is het intusschen het juiste getal van David's Psalmen te bepalen. In den Hebreeuwschen tekst dragen er 73 zijnen naam; in de Septuagint en de Vulgaat nog meer. Tusschen de naamlooze Psalmen moeten o. a., blijkens Act. IV 25, Psalm II, en, volgens I Par. XVI, Psalm XCV en CIV voor liederen van David gehouden worden. Wie de laatste psalmdichter geweest is, kan niet met zekerheid gezegd worden. Enkele katholieke schriftverklaarders meenen, dat hij ten tijde der Machabeën geleefd heeft en houden hem voor den dichter van een of twee Psalmen.

Dat de Israëlieten reeds vroegtijdig de Psalmen beschouwd hebben, niet als gewone geestelijke gezangen, maar als liederen onder Gods bovennatuurlijke ingeving gezongen en neergeschreven, mogen wij o. a. afleiden uit de opvatting, welke hieromtrent ten tijde der Machabeën blijkbaar algemeen was. Het Psalter toch wordt II Mach. II 13 op één lijn gesteld met de vijf boeken van Moses, en I Mach. VII 16 wordt uitdrukkelijk aan de Psalmen goddelijk gezag toegekend. Het was dan ook op die onwrikbare overtuiging der Joden, dat Christus en de Apostelen zich zoo talrijke malen beriepen, als zij hunne bewijzen aan de Psalmen ontleenden of nadrukkelijk herhaalden, dat David aldus op Gods ingeving had gesproken. In navolging van den Heiland en op het voetspoor der Apostelen waren op hunne beurt de HH. Vaders gewoon de Psalmen aan te halen als bewijsgronden van goddelijk gezag en heeft de H. Kerk in den loop der eeuwen herhaaldelijk de goddelijke ingeving der Psalmen door haar getuigenis gewaarborgd.

De goddelijke oorsprong der Psalmen brengt vanzelf mede, dat hun inhoud den mensch opwekt en helpt om zich tot God te verheffen. In zijn geheel namelijk bezingt het Psalter de geneugten van den met God vereenigden Israëliet en het ongeluk dergenen, die van God gescheiden zijn. Dat is de grondtoon van het Boek der Psalmen. Maar hooger gaat dikwerf de vlucht van den Psalmdichter; de zanger wordt ziener; hij aanschouwt in verre toekomst den beloofden Messias, zijn leven, zijn lijden, zijne zegepraal; die geheimen van het menschgeworden Woord, hem door den Geest Gods geopenbaard, deelt hij dan met bijstand van dien zelfden H. Geest mede in zijne liederen. Dit geschiedt echter niet altijd op dezelfde wijze. Niet weinige Psalmen toch wijzen *rechtstreeks* op den komenden Messias, en dat met woorden, die ondubbelzinnig

dienen om Hem, en Hem alleen in zijnen persoon en zijne komst, zijne vernedering en zijne verheerlijking te voorspellen en te huldigen. Zoo bezingt o. a. Psalm CIX *(Dixit Dominus)* in zijne letterlijke beteekenis den verheerlijkten persoon van Christus, en klaagt en jubelt Psalm XXI *(Deus, Deus meus)* met 's Heilands eigen woorden, ter uitdrukking der gevoelens, die zijn hart afwisselend doorvlijmden of opbeurden gedurende zijn lijden op Golgotha. Talrijker zijn echter de profetische Psalmen, die slechts middellijk van den Messias, en onmiddellijk, in hunne letterlijke beteekenis, gewagen van den persoon, den tijd of de omgeving des gewijden dichters. Zoo wordt o. a. hetgeen David in Psalm XXXIX 7—9 in den letterlijken zin van zich zelven getuigt, daar ter plaatse, blijkens Hebr. X 5—7, te gelijker tijd in typisch-messiaanschen zin gezegd van zijn tegenbeeld, Christus. Ook de Heiland kent Matth. XXII 41—46 en XXI 42 bewijskracht toe aan de messiaansche beteekenis van Psalm CIX 1 en CXVII 22. Dat leeren dan ook eenparig de HH. Vaders. Niet weinigen onder dezen vatten zelfs alle Psalmen zoo op, dat daarin ten minste in den hoogeren of geestelijken zin sprake is van den historischen of mystischen Christus, en gaarne wijden zij hunne aandacht vooral aan de verborgen allegorische, anagogische of tropologische beteekenissen, die zij alom in de Psalmen weten te ontdekken. De jongere schriftverklaarders zijn integendeel van oordeel, dat meer op den letterlijken, grammaticalen of historischen zin dient gelet te worden; en te recht, mits aan den typischen, door de H. Schrift of het eensluidend gevoelen der HH. Vaders gewaarborgden zin vastgehouden en in het algemeen de verborgen beteekenissen niet over het hoofd gezien, maar op den letterlijken zin als op haren grondslag gevestigd worden. Deze laatste verdienen vooral dan de aandacht, wanneer zij steunen op het gezag der voornaamsten onder de HH. Vaders. Trouwens deze manier om de H. Schrift te verklaren heeft de H. Kerk van de Apostelen geleerd en door haar voorbeeld goedgekeurd, zooals duidelijk blijkt uit hare liturgie. Hierbij dient echter in het oog gehouden, dat daarin niet zelden psalmverzen in eene beteekenis, die eigenlijk de hunne niet is, nl. in eene bloot toepasselijk gemaakte, gebezigd worden. Dit geschiedt echter geenszins ten onrechte; immers, gelijk de H. Athanasius het reeds opmerkte, is de inhoud der Psalmen van dien aard, dat een ieder, overeenkomstig zijnen toestand of zijne godsvrucht, de gebeden van den Psalmist tot de zijne maken of diens woorden op zich zelven kan toepassen. Als nu de door Gods Geest voorgelichte Kerk tot stichting van het geloovige volk zulke toepassingen maakt, dan verdienen die ongetwijfeld in de hoogste mate onze aandacht en onzen eerbied.

Sommige Psalmen werden opzettelijk gedicht met het doel om bij de liturgie gebruikt te worden. Daarenboven leidde de inhoud van geheel het Psalter er toe, dat allengs al de Psalmen als een voortreffelijke uiting van godsdienstige gevoelens niet slechts bij afzonderlijke, maar ook bij openbare oefeningen van gebed werden gebezigd. Dit geschiedde vooral na de ballingschap, zoowel in den tempel als in de synagogen. Daartoe moesten echter in enkele van die gewijde liederen eenige wijzigingen van ondergeschikt belang worden aangebracht, die

later verwijderd of goedgekeurd zijn, toen al de Psalmen tot een enkel boek werden vereenigd ten gebruike der liturgie van den tweeden tempel. Sedert dien tijd had iedere dag der week zijn eigen Psalm, zooals zulks door sommige opschriften nog wordt aangeduid; andere Psalmen werden gezongen bij gelegenheid van het Paasch-, Pinkster- en Loofhuttenfeest en bij het herinneringsfeest der tempelwijding; andere bij bepaalde offers; wederom andere werden in de huizen, vooral bij het eten van het paaschlam, zoo niet gezongen, dan toch gebeden. Dit gebruik volgde ook de Heiland, toen Hij met zijne leerlingen bij het laatste Avondmaal «den Lofzang» bad, welke ten minste uit één, waarschijnlijk uit meer Psalmen bestond, en toen Hij (naar Matth. XXVII 46 en Luc. XXIII 46) aan het kruis hangend, met de woorden van Psalm XXI 2 over zijn verlatenheid weeklaagde, en met die van Psalm XXX 6 zijnen geest beval in de handen zijns goddelijken Vaders.

Oudtijds was men, meer dan thans, gewoon de gedichten zingend voor te dragen. Zoo werden dan ook de Psalmen door de Joden ter opluistering der openbare godsdienstoefeningen gezongen, en wel, zooals uit de Psalmen zelf blijkt, met begeleiding van muziekinstrumenten. Alhoewel ons nu de zekere en juiste kennis van de grondregels der muziekleer bij de Joden en van den bouw hunner speeltuigen ontbreekt, schijnt het toch vast te staan, dat zij de Psalmen eenstemmig zongen, volgens eenige bepaalde melodieën, waarvan er, naar men meent, enkele aangeduid worden in de opschriften der Psalmen. De begeleiding door muziekinstrumenten geschiedde insgelijks «unisono» of wel een octaaf hooger of lager. Bij de plechtstatige openbare liturgie zongen alleen de levieten; het volk beantwoordde hun gebed slechts met «Amen». Buiten de liturgie echter bad en zong ook het volk in den tempel met luider stem. Mogelijk is het, dat sommige Psalmen gezongen werden door eenen voorzanger; in dat geval antwoordde hem een koor, dat of wel de reeds door hem voorgedragen verzen, of wel, zooals in Psalm CVI 8, 15, 21, 31, een ingeschoven keervers of refrein herhaalde. Meestal echter werd, naar het schijnt (vgl. II Esdr. XII 31, 39), alles gezongen of door een enkel koor, of wel door twee, die elkander bij wijze van antiphona of wisselgezang antwoordden. De schikking trouwens van sommige Psalmen maakte een uitvoering door twee koren noodzakelijk.

Op het voorbeeld van Christus bleven ongetwijfeld de eerste bekeerlingen uit de Joden de Psalmen gebruiken in hunne dagelijksche gebeden. Ook de Kerk nam het Psalter van de oude Synagoge over in hare liturgie. En hoe kon het anders? Nu de Verwachte der volkeren eindelijk was verschenen, nu Hij had geleeraard, geleden en gezegepraald, werd het Psalter beter in zijne volle beteekenis begrepen. Wilde de Kerk het menschgeworden Woord, haren Koning en Bruidegom, die aan de rechterhand zijns Vaders zetelt, verheerlijken, beter kon zij het wel niet, dan met de liederen, waarin vóór eeuwen die menschwording en die zege was voorspeld. Met het Psalter werd ook het psalmgezang overgenomen, en toen zich nu bij de bekeerde Joden in steeds grooter getal de bekeerlingen uit het heidendom kwamen voegen, vooreerst de

Grieken en Latijnen, leerden ook dezen weldra die oude gezangen verstaan en liefhebben, bidden en zingen. Zonder twijfel onderging daarbij het oude psalmgezang den invloed der Grieksche muziek, doch dit geschiedde niet in die mate, dat in den Gregoriaanschen zang geen sporen meer zouden te vinden zijn van de oude psalmodie der Hebreën.

Reeds de inhoud en de zangwijzen der Psalmen waren dus uitermate geschikt om ze aan de bekeerde volkeren te doen kennen en schatten; niet weinig werd dit vergemakkelijkt door den dichterlijken vorm der Psalmen, die uiteraard ook in de vertalingen kon worden behouden. Werd en wordt namelijk elders die vorm veelal bepaald door het rijm, de quantiteit, den klemtoon of het getal der lettergrepen: de dichterlijke rhythmus der Psalmen ligt daarentegen hoofdzakelijk in het zoogenaamd parallelisme of gedachtenrijm. Deze evenmaat in vorm en inhoud wordt intusschen ook bij de dichters van andere volken der Oudheid, met name der Egyptenaren, Assyriërs en Babyloniërs gevonden.

De perioden namelijk of strophen der Psalmen zijn uit korte verzen samengesteld, die uit twee of meer leden bestaan. Deze leden zijn van bijna gelijke lengte en drukken gedachten uit, die steeds door haren aard, somtijds bovendien door de woorden, waarin zij zijn belichaamd, harmonisch aan elkander beantwoorden. Het getal van die leden kan tot zes stijgen; enkele psalmverzen daarentegen bestaan uit slechts één lid. Genoemd parallelisme nu is of zinverwant, of tegen- of samenstellend.

Zinverwant of synoniem is het parallelisme, als de gedachte van een verslid met andere woorden in een tweede, soms in een derde of vierde lid herhaald wordt om den zin op te helderen, aan te vullen of te versterken; b. v. Psalm XXIX 12:

Veranderd hebt Gij mijnen rouw voor mij in vreugde,
verscheurd mijn rouwgewaad
en mij omgord met blijdschap.

Tegenstellend of antithetisch is het parallelisme, als de beide versleden tegenovergestelde gedachten uitdrukken, die elkander ophelderen, bevestigen of versterken; b. v. Psalm XXXVI 35, 36:

Ik zag den goddelooze hoog verheven
en opgerezen als de ceders van den Libanon: —
en ik ging voorbij, en zie: hij was niet meer,
en ik zocht naar hem, en niet gevonden werd zijn plaats.

Samenstellend of synthetisch is het parallelisme, als de leden evenmatig zijn in vorm en lengte, en gedachten behelzen, die elkander uitleggen of aanvullen zonder zinverwant of tegenovergesteld te zijn. Gewoonlijk dient een der deelen dan tot uitdrukking van een reden, voorwaarde, doel, gevolg, vergelijking enz., en ontstaat de rhythmus veelal uit de onderlinge overeenkomst in vorm en woordvoeging; b. v. Psalm VII 2, 3:

O Heer, mijn God, op U vertrouw ik;
red mij van al die mij vervolgen en verlos mij,
opdat hij niet, gelijk een leeuw, mijn leven roove,
terwijl er niemand is, die mij verlost en redt.

en Psalm XXIV 15, 16:

> Mijne oogen zijn gedurig op den Heer;
> want Hij zal mijne voeten uit den strik bevrijden.
> Zie op mij neder en ontferm U mijner,
> want eenzaam ben ik en in kommer.

Somwijlen vindt men twee of drie soorten van parallelisme door elkander gestrengeld; soms ook bestaat die evenmaat van gedachten tusschen verzen, ja zelfs tusschen twee reeksen van verzen of strophen. Deze zijn echter daarom niet altijd door het getal harer verzen aan elkander evenredig; veelal is het zelfs moeielijk den juisten omvang van iedere strophe aan te geven. Veel bezwaarlijker nog valt het te bewijzen, dat de rhythmus der Hebreeuwsche psalmverzen bovendien bepaald werd door het rijm, de quantiteit, den klemtoon of het getal der lettergrepen; daarentegen wordt wel, zooals wij reeds aanstipten, in eenige Psalmen na de verschillende strophen een ingeschoven vers als refrein herhaald; in andere Psalmen, *alphabetische* genoemd, begint elk verslid of elk meerledig vers of elk tweetal verzen in den grondtekst met een bepaalde letter naar de volgorde van het Hebreeuwsche alphabet. Meer dan door al die versbouwkundige vormen munten de Psalmen uit door den vrijen, lossen, lyrischen toon, die zelfs in de leerpsalmen wordt aangeslagen. Vandaar dat in de Psalmen zoo talrijke elliptische uitdrukkingen en zoo herhaalde verwisselingen van tijden, personen en geslachten, ja zelfs van namen voorkomen. Het bepalen van den juisten zin der psalmverzen wordt dikwijls daardoor niet weinig bemoeielijkt.

De huidige Hebreeuwsche of z. g. Masorethische tekst der Psalmen, alhoewel in wezen onvervalscht, geeft in zijn vormen niet overal den oorspronkelijken tekst ongerept terug. Verder is onder de vertalingen der Psalmen die der Zeventigen wel de oudste en gewichtigste, niet alleen omdat zij allerwaarschijnlijkst bewerkt werd naar ouder handschriften dan die, welke de Masorethen volgden, maar ook omdat zulks geschiedde ten tijde dat de vanouds herkomstige Hebreeuwsche tekst der Psalmen nog in gebruik was bij de liturgie van den tweeden tempel. Doch ook zij is niet zonder gebreken. Een verbeterde lezing daarvan werd door Origenes in zijne «Hexapla» ingelascht.

Naar genoemde, nog niet verbeterde Septuagint werd reeds vóór de helft der tweede eeuw de Latijnsche vertaling der Psalmen bewerkt, welke in de Itala voorkwam. Deze overzetting werd op last van Paus Damasus tegen het jaar 383 herzien en verbeterd naar diezelfde Septuagint, en daar zij tot aan den tijd van Pius V te Rome bij de liturgie in gebruik was, wordt zij «Psalterium Romanum» genoemd. Thans wordt zij nog gevolgd in de St-Pieterskerk te Rome, benevens in het «Missale Romanum», in het «invitatorium», de antiphona's en de «responsoria» van het Brevier.

Daar echter naast dit Psalterium Romanum ook nog de oude Latijnsche overzetting in gebruik bleef, en zich dientengevolge verwarring bij klachten over onnauwkeurigheden voegde, bewerkte de H. Hiëronymus naar de verbeterde Septuagint, zooals hij die vond in de «Hexapla» van

Origenes, een gewijzigde vertaling der Psalmen, in welke hij nochtans veel uit de «Itala» overnam. Deze overzetting kreeg weldra den naam van «Psalterium Gallicanum», omdat zij vooreerst in gebruik kwam bij de Kerken van Gallië. Zij bevindt zich in de uitgaven der Vulgaat en in het Brevier, en verraadt in haren vorm ten duidelijkste de verschillende bronnen, aan welke zij achtereenvolgens ontvloeid is. Zij is niet te verwisselen met een andere vertaling, die door den H. Hiëronymus later naar het Hebreeuwsch bewerkt werd.

De volgorde der 150 Psalmen is in de Vulgaat en de Septuagint dezelfde als in den grondtekst; de nummers zijn echter verschillend, doordien Ps. IX en CXIII der Vulgaat in den Hebreeuwschen tekst gesplitst zijn als Ps. IX—X en CXIV—CXV, terwijl omgekeerd Ps. CXIV en CXV, benevens Ps. CXLVI en CXLVII der Vulgaat in den grondtekst tot Ps. CXVI en CXLVII zijn vereenigd.

Naar welke regels de eerste verzamelaars der Psalmboeken zich gericht hebben bij het rangschikken der Psalmen, is moeielijk te bepalen; sommige op elkander volgende Psalmen komen wel is waar in vorm en inhoud onderling overeen; meestal echter zijn zij gerangschikt zonder aanzien van zanger, inhoud, vorm of aanleiding. Enkele Psalmen komen tweemaal voor; zoo wordt Ps. XIII herhaald in LII; Ps. LXIX in XXXIX 14—18; Ps. CVII in LVI 8—12 en LIX 7—14. In de Grieksche uitgaven en in de Syrische, Arabische en Aethiopische vertalingen komt een Ps. CLI voor, doch met het opschrift «Extra numerum».

In de Vulgaat dragen, behalve Ps. I en II, alle Psalmen een opschrift; 19 Psalmen missen dat in de Septuagint, 34 in den grondtekst, in welken daarenboven sommige opschriften anders luiden dan in de vertalingen. Genoemde titels vermelden veelal den naam van den Psalmdichter, somtijds daarenboven de aanleiding tot den Psalm; de dichtsoort, tot welke hij behoort; de melodie, naar welke hij moest worden gezongen; het muziekinstrument, dat dien zang moest begeleiden, of het liturgisch gebruik, waartoe hij bestemd was. Wanneer en door wien die opschriften boven de Psalmen werden geplaatst, of zij zonder uitzondering echt zijn, en of men er canoniek en goddelijk gezag aan moet toekennen, kan wel bezwaarlijk voldingend worden uitgemaakt. Overigens hangt van die opschriften geen enkele leerstellige bepaling, noch zelfs de uitlegging der Psalmen af, alhoewel deze soms door de aanduiding, die het opschrift geeft, vergemakkelijkt wordt. Voor de echtheid der meeste titels pleit hunne oudheid, het getuigenis der oude Synagoge en der HH. Vaders, de gewoonte der Oosterlingen en vooral der Joodsche dichters om hunnen naam boven hunne gedichten en profetieën te plaatsen, benevens de duisterheid en niet minder de verscheidenheid der opschriften: een glossator of verklaarder hadde ze immers eenvoudiger en meer gelijkvormig uitgedrukt. Grooter waarde mag ongetwijfeld aan die opschriften worden toegekend, welke klaarblijkelijk aan den inhoud van den Psalm beantwoorden en zoowel in den grondtekst als in de voornaamste overzettingen voorkomen. Intusschen zijn de opschriften moeielijk te verstaan; reeds ten tijde der Zeventigen schijnt

de sleutel ter verklaring daarvan te zijn verloren geweest. De HH. Vaders leggen ze meestal in overdrachtelijken en mystieken zin uit; de latere Schriftverklaarders trachten integendeel bij voorkeur de letterlijke beteekenis uit te vorschen, doch moeten zich meestal bij gissingen bepalen.

Van denzelfden aard als een groot getal opschriften schijnt ook het Hebreeuwsche woord «Sela», het Grieksche «diapsalma», te zijn, dat in de Psalmen herhaaldelijk voorkomt, maar in de Vulgaat overal is weggelaten. Allerwaarschijnlijkst had het betrekking op de muzikale uitvoering van den Psalm; sommigen meenen, dat daardoor een verandering van inhoud of van sprekenden persoon, of wel een beurtwisseling van zangkoor wordt aangeduid.

Eervol en gewichtig is ongetwijfeld de plaats, welke de Psalmen innemen tusschen de overige Boeken des Ouden Verbonds. Staan zij als heilige, door God ingegeven schriften met die Boeken op ééne lijn, toch verdienen zij èn om hunnen inhoud, èn om hunnen vorm, èn om hun dagelijksch gebruik onze bijzondere aandacht. Immers voorspelling en geschiedenis, geloofs- en zedenleer, aanprijzing van een vromen levenswandel en bedreigingen tegen alle soorten van opzettelijk kwaad, lofspraak op Gods grootheid en dankbetuigingen voor zijne weldaden, weeklachten over zonden en ongelukken met onwrikbare hoop op de ingeroepen hulp des Allerhoogsten: kortom alles wat in de afzonderlijke Boeken van het O. T. vervat is; alles wat de ziel kan verlichten en opwekken, troosten en verheffen, komt in de Psalmen beurtelings tot zijn recht. Bovendien vindt die verheven inhoud zijne uitdrukking in eene taal, die aan het hart ontweld is en tot het hart spreekt; in eenen vorm, die, ofschoon eeuwenheugend, toch nog ten volle hedendaagsch is; in zangerige akkoorden, die voor het eerst wel is waar werden aangeslagen door eenen schamelen herdersknaap en harpenaar van het verborgen Ephrata: maar die na eeuwen en eeuwen nog zoo ten volle in overeenstemming zijn met het gebed en zang behoevende menschelijk gemoed, dat de Psalmen dagelijks op de lippen zweven van allen, die den naam van Jehova prijzen en aanroepen over den geheelen aardbol.

Liber Psalmorum.

PSALMUS I. | PSALM I.

Geluk der braven, ongeluk der boozen.

Deze Psalm kan als inleiding van het geheele Psalter beschouwd worden, aangezien daarin het geluk van den met God vereenigden mensch bezongen en zoodoende in hoofdzaak de inhoud van het geheele Psalterium aangegeven wordt. De HH. Vaders noemen hem daarom «de Voorrede van den H. Geest»[1]. — De vromen ontvangen Gods zegen (v. 1—3). De goddeloozen zijn ten ondergang gedoemd (v. 4—6).

BEATUS vir, qui non abiit in consilio impiorum, et in via peccatorum non stetit, et in cathedra pestilentiæ non sedit:
2. Sed in lege Domini voluntas ejus, et in lege ejus meditabitur die ac nocte. *Jos. I 8.*
3. Et erit tamquam lignum, quod plantatum est secus decursus aquarum, quod fructum suum dabit in tempore suo: *Jer. XVII 8.*
Et folium ejus non defluet: et omnia quæcumque faciet, prosperabuntur.
4. Non sic impii, non sic: sed tamquam pulvis, quem projicit ventus a facie terræ.

GELUKKIG de man, die niet wandelt naar den raad der goddeloozen, en op den weg der zondaars niet staat, en op den stoel der verpesting niet gezeten is[2];
2. maar in de wet des Heeren zijn welbehagen vindt, en op zijn wet peinst dag en nacht.
3. En hij zal zijn gelijk een boom, geplant langs watervlieten, die zijne vrucht geeft op zijn tijd.
En zijn loover valt niet af, en alles wat hij doet, zal slagen[3].
4. Niet zoo zijn de goddeloozen, niet zoo, maar als het stof[4], dat door den wind wordt weggevaagd van de aarde.

---

[1]) Daar deze Psalm, als voorrede, buiten de reeks viel, is het licht verklaarbaar, waarom de tweede Psalm oudtijds de eerste genoemd werd, gelijk zulks in den Griekschen tekst van Act. XIII 33 nog geschiedt.

[2]) In den grondtekst: «der spotters»; naar de Septuagint: der verpestenden. Door *stoel* of gestoelte wordt waarschijnlijk een oostersche zitbank of «divan» bedoeld, waarop hier de boozen bijeenzitten tot het beramen en bewerken van kwaad. In het *wandelen, staan* en *zetelen* worden drie elkander overtreffende soorten van boosheid aangeduid: instemming met goddeloozen; opzettelijk en herhaald plegen van kwaad; verleiding van anderen.

[3]) Gelijk een boom, aan een waterstroom geplant, gedijt en vrucht geeft zonder uit gebrek aan kracht zijn loover te verliezen, zoo is ook de groei en de bloei van den vrome, die in gemeenschap is met God.

[4]) Hebr.: «het kaf». Onbestendig zijn zij, als dwarrelend stof; hoe zouden

5. Ideo non resurgent impii in judicio: neque peccatores in concilio justorum.

6. Quoniam novit Dominus viam justorum: et iter impiorum peribit.

5. Daarom zullen de goddeloozen niet bestand zijn in het gericht, noch de zondaars in de vergadering der vromen[5]).

6. Want de Heer kent het pad der vromen, en de weg der goddeloozen loopt uit op verderf[6]).

PSALMUS II.

PSALM II.

Zegepraal van Christus.

David, wien Act. IV 25 deze Psalm toegeschreven wordt, voorspelt, dat alle pogingen der vijanden van Christus en zijn Rijk vruchteloos zullen zijn. Hij vermaant daarom allen, zich aan den Messias te onderwerpen, indien zij niet ten gronde willen gaan. — Woede der oproerlingen (v. 1—3). Gods onaantastbare almacht (v. 4—5). Opperheerschappij van Christus (v. 6—9). Eeredienst, dien men God moet bewijzen (v. 10—13). De Psalm is dramatisch gehouden: beurtelings spreken de Psalmist, de Vader, de Zoon, de oproerlingen[1]).

1. Quare fremuerunt gentes, et populi meditati sunt inania? *Act. IV 25.*

2. Astiterunt reges terræ, et principes convenerunt in unum adver-

1. Waarom razen de heidenen en zinnen de volken op ijdelheid[2])?

2. Aangerukt zijn de koningen der aarde, en samengerot zijn de vor-

---

zij dus iets goeds kunnen voortbrengen of zich gelukkig gevoelen?

[5]) Naar de meeste HH. Vaders meenen, wordt hier door *gericht* en *vergadering* het laatste oordeel bedoeld.

[6]) Het laatste vers geeft de reden aan van het verschillend lot van vromen en goddeloozen. God *kent*, d. i. zegent, beschermt den vrome op zijn levenspad, terwijl de goddelooze den breeden weg des verderfs opgaat. Het aan God toegeschreven *kennen* duidt dikwerf in de H. Schrift een kennis aan, die iets te weeg brengt, hier ten goede, elders ten kwade, zoodat het eensluidend kan zijn met beloonen of met straffen.

— Deze Psalm prijst het geluk van elken rechtvaardige, die zich van zonden onthoudt en reinigt (v. 1), in zijne overwegingen verlichting erlangt (v. 2) en zich met God vereenigd houdt; zoo iemand wordt door eenen stroom van genaden geheiligd en gezegend. Verschillende HH. Vaders meenen, dat hier sprake is van Christus, den Rechtvaardige bij uitstek; deze was immers vrij van zonden, innig met zijnen Vader verbonden, trouw in het volbrengen van diens wet en wil, en trouw daarin tot aan het kruis. Met en door Hem is het kruis de vruchtbare boom des levens geworden.

[1]) Deze Psalm handelt niet in den typischen, maar in den letterlijken zin van den Messias; zulks blijkt uit Act. IV 25 volg., uit het eenparig gevoelen der HH. Vaders, uit de leer door de Rabbijnen gevolgd tot aan de twaalfde eeuw, en uit de woorden van v. 7 en 8, die alleen van den Zoon Gods kunnen gebezigd worden. Dat het Rijk van den Messias, zijnen afstammeling, eeuwigdurend zou zijn, wist David uit de woorden van den profeet Nathan. Vgl. II Reg. VII.

[2]) Wat willen, wat vermogen zij? Hun toeleg is onzinnig en moet mislukken.

sus Dominum, et adversus Christum ejus.
3. Dirumpamus vincula eorum: et projiciamus a nobis jugum ipsorum.
4. Qui habitat in cœlis irridebit eos: et Dominus subsannabit eos.
5. Tunc loquetur ad eos in ira sua, et in furore suo conturbabit eos.
6. Ego autem constitutus sum rex ab eo super Sion montem sanctum ejus, prædicans præceptum ejus.
7. Dominus dixit ad me: Filius meus es tu, ego hodie genui te. *Act. XIII 33; Hebr. I 5 et V 5.*
8. Postula a me, et dabo tibi gentes hereditatem tuam, et possessionem tuam terminos terræ.

sten[3]) tegen den Heer en tegen zijnen Gezalfde[4]).
3. Laat ons verbreken hun banden en weg van ons werpen hun juk[5])!
4. Die in de hemelen woont zal hen belachen, en de Heer zal hen bespotten[6]).
5. Dan[7]) zal Hij tot hen spreken in zijn toorn, en in zijn verbolgenheid hen met ontzetting slaan.
6. Ik[8]) echter ben door Hem als Koning aangesteld op Sion, zijnen heiligen berg; Ik zal zijn bevel verkonden:
7. De Heer sprak tot Mij: Mijn zoon zijt Gij; Ik heb heden U verwekt[9]).
8. Eisch van Mij[10]), en geven zal Ik U de heidenen tot uw erfdeel, en tot uw eigendom des aardrijks einden.

---

[3]) Wie door ***de heidenen*** en ***de volken, de koningen*** en ***de vorsten*** bedoeld worden, blijkt uit Act. IV 25—27. Buiten Herodes en Pilatus worden zonder twijfel allen gemeend, die zich aan de wet van God en zijnen Gezalfde willen onttrekken, in bandelooze vrijheid leven en tegen Christus en zijne Kerk samenspannen.

[4]) Hebr.: «maschiach». De naam van den Messias is aan deze plaats ontleend. Gezalfd werden de hoogepriesters, de koningen en somtijds de profeten; zinnebeeldelijk werd daardoor de mededeeling der gaven van den H. Geest aangeduid. De Zaligmaker wordt daarom bij uitnemendheid de *Gezalfde* genoemd: vervuld van den H. Geest is Hij de hoogepriester, profeet en koning bij uitstek.

[5]) Deze oproerkreet werd inderdaad door de Joden tegen Christus uitgestooten. Vgl. Luc. XIX 14; Joan. XIX 15.

[6]) *De Heer,* Hebr.: «Adonaï». God zal hen bespotten door daden, hunne plannen verijdelen, hen behandelen geheel overeenkomstig hunne dwaasheid.

[7]) Telkens als Hij zijnen tijd gekomen acht, zal Hij tot hen spreken met woorden en daden.

[8]) Aldus de Gezalfde van v. 2. Naar den grondtekst zegt hier de Vader: «Ik heb mijnen Koning aangesteld over Sion, den heiligen berg»; waarbij de Zoon dan voegt: «Ik zal zijn bevel verkondigen». Door deze woorden wordt het goddelijk gezag gehandhaafd tegenover den oproerigen kreet van v. 3. *Sion* staat hier voor Jerusalem, de voorafbeelding der Kerk, het Rijk van Christus, dat Hem door een ***bevel,*** d. i. door zijns Vaders wil, dien Hij in v. 7—9 gaat verkondigen, is toegewezen.

[9]) Dat hier niet van een geschapen gunsteling, maar van een eigenlijken *Zoon* en een eigenlijk *verwekken* of voortbrengen sprake is, blijkt uit de overlevering, uit Hebr. I 5 en uit den samenhang: aan den Messias dienen zich allen te onderwerpen, omdat Hij de eengeboren Zoon Gods is. Het *heden* dient dus van de eeuwige voortbrenging des Zoons te worden opgevat. In de eeuwigheid is noch verleden, noch *heden,* noch toekomst; zij is, zegt Dionysius Carth., het eindeloos en tevens volmaakt bezit des levens. Sommigen leggen het *verwekken,* naar Hebr. V 5, uit van de voortbrenging in den schoot der H. Maagd; anderen, naar Act. XIII 33, van de verrijzenis en hemelvaart van Christus.

[10]) Zijt Gij mijn Zoon, dan zijt Gij ook Koning en hebt Gij recht op on-

9. Reges eos in virga ferrea, et tamquam vas figuli confringes eos. *Apoc II 27 et XIX 15.*

10. Et nunc reges intelligite: erudimini qui judicatis terram.

11. Servite Domino in timore: et exsultate ei eum tremore.

12. Apprehendite disciplinam nequando irascatur Dominus, et pereatis de via justa.

13. Cum exarserit in brevi ira ejus, beati omnes, qui confidunt in eo.

9. Bestieren zult Gij hen met ijzeren schepter[11]), en als het vat eens pottebakkers zult Gij hen vergruizen.

10. En nu, o koningen, weest verstandig; laat u vermanen, rechters der aarde.

11. Dient den Heere in vrees en juicht Hem toe met ontzag[12]).

12. Neemt regel en tucht aan[13]), opdat de Heer niet toorne, en gij niet van den rechten weg af ten verderve gaat.

13. Als weldra zijne gramschap zal ontbranden[14]), gelukkig allen die op Hem betrouwen.

PSALMUS III. — PSALM III.

God onze toevlucht en hulp in gevaren.

Ternauwernood aan eene nachtelijke overrompeling ontsnapt, beklaagt zich David in den vroegen ochtend over het oproer van Absalom en het afvallige volk. — Tal van vijanden bestoken David (v. 2—3). Hij echter roept God aan (v. 4—5). God beschermt hem (v. 6—7). God verplettert David's vijanden, maar zegent hem en de zijnen (v. 8—9).

1. Psalmus David, cum fugeret a facie Absalom filii sui. *II Reg. XV 14.*

2. Domine quid multiplicati sunt qui tribulant me? multi insurgunt adversum me.

3. Multi dicunt animæ meæ: Non est salus ipsi in Deo ejus.

1. Een Psalm van David, toen hij vluchtte voor Absalom, zijnen zoon[1]).

2. O Heer, hoe hebben zich vermeerderd die mij prangen! Velen verheffen zich tegen mij.

3. Velen zeggen van mijn ziel: Er is geen heil voor hem bij zijnen God[2]).

---

derdanigheid; daarom wil het slechts, en niet alleen de Joden (v. 6), maar ook de *heidenen,* dus alle volkeren, zullen U gehoorzamen.

[11]) De *ijzeren schepter* is het zinnebeeld van Gods onwrikbare rechtvaardigheid en onwederstaanbare almacht. Met deze uitgerust zal dus de Messias de volkeren *bestieren,* d. i. ze aan zijne wet onderwerpen en de weerspannigen (v. 2—3) kastijden. In v. 10—13 spreekt wederom de Psalmist.

[12]) Huldigt Hem blijmoedig en met liefde, maar tevens met ontzag.

[13]) Hebr. «kust den Zoon», d. i. huldigt Hem door een uitwendig teeken van aanbidding, door het onderhouden zijner geboden.

[14]) Dit behoort wellicht bij het voorafgaande; de slotgedachte van den Psalm is dan: «Gelukkig enz.»

[1]) Over de betrouwbaarheid der opschriften zie de Inleiding bladz. 17. Mogelijk is het, dat David eerst later dezen Psalm zong en daarbij tevens dacht aan zijne talrijke buitenlandsche oorlogen.

[2]) *Velen* van mijne vijanden, of wel van mijne terneergeslagen vrienden.

4. Tu autem Domine susceptor meus es, gloria mea, et exaltans caput meum.

5. Voce mea ad Dominum clamavi: et exaudivit me de monte sancto suo.

6. Ego dormivi, et soporatus sum: et exsurrexi, quia Dominus suscepit me.

7. Non timebo millia populi circumdantis me: exsurge Domine, salvum me fac Deus meus.

8. Quoniam tu percussisti omnes adversantes mihi sine causa: dentes peccatorum contrivisti.

9. Domini est salus: et super populum tuum benedictio tua.

4. Maar Gij, Heer, Gij zijt mijn beschermer, Gij mijn roem, en die mijn hoofd verheft[3]).

5. Met mijne stemme riep ik tot den Heer[4]), en Hij verhoorde mij van zijnen heiligen berg[5]).

6. Ik legde mij ter rust en zonk in slaap; en weder stond ik op, omdat de Heer mij beschermde[6]).

7. Geenszins vrees ik voor de duizendtallen van het volk, dat mij omsingelt. Sta op, Heer! Red mij, o mijn God!

8. Gij immers hebt geslagen al die mij weerstreefden zonder grond[7]); de tanden der zondaars hebt Gij vergruisd.

9. Van den Heere komt het heil, en over uw volk uw zegen[8]).

Van mijn ziel, hebraïsme voor: van mij. Tegenover de hier uitgedrukte bewering stelt David in v. 4 en 5 zijn gegrond vertrouwen op God.

[3]) Mijnen *roem* heb ik van U of zoek ik in U alleen. Of wel: mijne koninklijke macht heb ik van U, en dus van rechtswege; daarom zal ik ze, door U gesteund, niet verliezen. Gij immers beurt mij het *hoofd* op, dat ik droefgeestig liet hangen; want op mijn gebed maakt Gij mij (v. 5—8) tot overwinnaar.

[4]) Dezen nacht (of in elk gevaar), stuurde ik met luider stem tot God mijn gebed.

[5]) Voor den Israëliet kwam alle hulp uit den tabernakel op Sion, een zichtbare voorstelling des Hemels.

[6]) Ondanks het gevaar, dat mij buiten mijn weten bedreigde, bleef ik ongedeerd en kon ik, door God opgebeurd, weder opstaan. Vgl. II Reg. XVII 1, 2, 14.

[7]) Hebr.: «Gij sloegt al mijne vijanden op hunne kaken». Het volgend beeld is aan de jacht ontleend: wilde dieren zijn onschadelijk als hun gebit verbrijzeld is. Door *zondaars* worden in de Psalmen herhaaldelijk David's boosaardige vijanden aangeduid. God maakte allen onschadelijk, die den dichter *zonder grond*, d. i. zonder eenige schuld van zijnen kant, zochten te benadeelen. Zoodanigen waren Saül, Abner, Absalom enz.

[8]) Edelmoedig vraagt David, dat God het volk moge sparen. Sommigen zien daarentegen in v. 9 een doxologie, die in lateren tijd tot liturgisch gebruik bij den Psalm gevoegd is.

— Vele HH. Vaders meenen, dat deze Psalm in den letterlijken, anderen dat hij in den typischen zin handelt van Christus, die, evenals David, vóór zijn lijden over de beek Cedron toog. De Psalm wordt door eenigen bovendien uitgelegd van de velerzijds bestookte, maar door Gods hulp steeds zegepralende Kerk.

PSALMUS IV.

PSALM IV.

God is de hulp en de hoop der braven.

Tijdens zijne vervolging door Saül of de muiterij van Absalom ziet David bij het vallen van den avond de zijnen moedeloos; hij echter is vol vertrouwen; immers: God heeft hem steeds verhoord (v. 2). De tegenstanders handelen dwaas en goddeloos (v. 3—4). Dezen moeten dus tot inkeer komen, terwijl de braven niets te duchten hebben (v. 5—8). God schenkt heil en vrede aan de zijnen (v. 9—10).

1. In finem in carminibus, Psalmus David.
2. Cum invocarem exaudivit me Deus justitiæ meæ: in tribulatione dilatasti mihi.

Miserere mei, et exaudi orationem meam.
3. Filii hominum usquequo gravi corde? ut quid diligitis vanitatem, et quæritis mendacium?

4. Et scitote quoniam mirificavit Dominus sanctum suum: Dominus exaudiet me cum clamavero ad eum.

5. Irascimini, et nolite peccare: quæ dicitis in cordibus vestris, in cubilibus vestris compungimini. *Eph. IV 26.*

1. Tot het einde[1]). Onder de liederen. Een Psalm van David.
2. Als ik om bijstand riep, verhoorde mij de God van mijn gerechtigheid[2]); in kwelling gaaft Gij mij verruiming.
Ontferm u mijner en verhoor mijn smeekgebed.
3. Zonen van menschen[3]), tot hoelang nog zult gij zwaar van harte zijn? Waarom bemint gij ijdelheid en zijt gij uit op leugen[4])?
4. Zoo weet dan, dat de Heer wonderbaarlijk geëerd heeft zijnen vrome[5]); de Heer blijft mij verhooren, wanneer ik tot Hem roep.
5. Toornt[6]), en wilt niet zondigen; wat gij in uwe harten zegt, beweent het op uw sponden.

---

[1]) Hebr.: «Lamnatseach» aan den bestuurder, d. w. z. van het koor, of aan den voorzanger, ter uitvoering. Het Grieksch en het *in finem* der Vulgaat duidt volgens de HH. Vaders eenen Psalm aan, waarin het einde van alles, de eindoverwinning van Christus, ons volmaakt en eeuwig geluk, bezongen wordt. Anderen vertalen het door: Psalm te zingen bij het einde der godsdienstoefening; of wel: zonder tusschenpoozen tot het einde toe. Anderen door: «fortissimo», met volle borst. *Onder de liederen* is waarschijnlijk hier zooveel als *Loflied.* De grondtekst heeft: *met snarenspel.*

[2]) Steeds vond ik gehoor bij God, die mijne rechtvaardige zaak, of mij, zijnen gerechtige, bemint en beschermt. De zin kan echter ook zijn: steeds verhoorde mij mijn God, de oneindig rechtvaardige.

[3]) Gij wereldlingen, hoelang zult gij het hart nog vol hebben van tijdelijke zaken (vgl. v. 6 en 8), die u niets meer dan een schijngeluk kunnen geven. Naar den grondtekst kan de zin ook zijn: Gij, die zonen van mannen en dus uiteraard manmoedig en standvastig zijt, hoelang nog zult gij *zwaar,* d. i. verstokt, *van harte* zijn en niet naar mij, uwen koning, luisteren?

[4]) Hoe kunt gij u zoo gemakkelijk en graag door schijngeluk of door ijdele beloften laten misleiden en overhalen om iets te zoeken dat men u voorliegt? Misschien ook: Waarom lastert en liegt gij tegen mij?

[5]) Een herinnering aan David's wonderbare verheffing.

[6]) De zin schijnt te zijn: heeft mijn gedragslijn u tot ontevredenheid gestemd, *zondigt* dan *niet* in uwen toorn door hardnekkigheid of boos opzet (vgl.

6. Sacrificate sacrificium justitiæ, et sperate in Domino: multi dicunt: Quis ostendit nobis bona?

6. Offert eene gave van gerechtigheid en stelt vertrouwen in den Heer[7]). Velen zeggen: Wie doet ons goederen zien[8])?

7. Signatum est super nos lumen vultus tui Domine: dedisti lætitiam in corde meo.

7. Geteekend is over ons het licht van uw gelaat, o Heer; Gij schenkt vreugde aan mijn hart[9]).

8. A fructu frumenti, vini, et olei sui multiplicati sunt.

8. Door oogst van hunne tarwe, wijn en olie zijn zij verrijkt geworden[10]).

9. In pace in idipsum dormiam, et requiescam:

9. In vrede, te gelijk, zal ik mij nedervlijen en in rust zijn[11]);

10. Quoniam tu Domine singulariter in spe constituisti me.

10. want Gij, Heer, hebt mij afgezonderd in hope gevestigd[12]).

---

v. 3), maar overpeinst en beweent in de stilte van den nacht wat gij kwaads tegen mij, uwen koning, hebt verzonnen.

[7]) Draagt aan God een offer op, dat Hem welgevallig is door uwe onderwerping aan mij, dien de Heer als uwen koning heeft aangesteld; de Heer heeft immers recht daarop. Of wel: tracht het door u gepleegde onrecht door zoenoffers te herstellen.

[8]) De *velen* zijn of ontmoedigde vrienden, die geen uitkomst zien en naar de *goederen* des vredes verlangen; of de muiters, die in hun baatzuchtigheid zeggen: Wien zullen wij volgen? Wie verzekert ons de meeste goederen?

[9]) David antwoordt met te wijzen op het van God ontvangen gunstbetoon; dat *licht van* Gods *gelaat* is een heilspellend teeken en heeft voor hem meer waarde, dan (v. 8) voor zijne tegenstanders de overvloed van tijdelijke goederen. Naar de Septuagint is de zin: als een standaard is verheven boven ons (d. i. zichtbaar beschermt en zegent ons,) uw gunst. Naar den grondtekst kan de zin zijn: Gij schenkt vreugde aan mijn hart (meer dan zij er hebben) ten tijde dat hun tarwe en hun wijn overvloedig zijn (d. i. bij eenen rijken oogst).

[10]) Het schijngeluk der goddeloozen, zegt de H. Aug., is het zekerste teeken van Gods gramschap tegen hen.

[11]) Het *in idipsum*, dat in de Psalmen der Vulgaat herhaaldelijk voorkomt, is een letterlijke vertaling van het Grieksch, en beteekent naar gelang van den zin: te gelijk, altegader, eveneens.

[12]) Gij hebt mij verwijderd van alle vijanden en gevaren en als gehuisvest in uwe hoop; daarom ben ik (v. 9) volkomen gerust. — Vele HH. Vaders, o. a. Augustinus, Hiëronymus, Athanasius, — Cassiodorus, en de meeste schriftverklaarders meenen, dat David hier spreekt als de voorafbeelding van Christus, wiens gebed de Vader verhoort; die door zijnen Vader wonderbaar verheven is; die het licht is van Gods aanschijn; wiens beeld in onze ziel is gedrukt en die in roemvolle rust gezeten is aan de rechterhand zijns Vaders.

PSALMUS V.

PSALM V.

Morgengebed in kwelling.

Door den nood tijdens Saül's vervolging of Absalom's opstand gedwongen verre van het Heiligdom te vertoeven, roept David Gods hulp in. — Hij verlangt door God verhoord te worden (v. 2—5a). De boozen toch worden door God gehaat (v. 5b—7). Door God geholpen wil hij Hem getrouw dienen (v. 8—9). Zijne vijanden zullen om hunne boosaardigheid door God gestraft worden (v. 10—11). De braven integendeel genieten zegen en bescherming.

1. In finem pro ea, quæ hereditatem consequitur, Psalmus David.
2. Verba mea auribus percipe Domine, intellige clamorem meum.

3. Intende voci orationis meæ, rex meus et Deus meus.
4. Quoniam ad te orabo: Domine mane exaudies vocem meam.

5. Mane astabo tibi et videbo: quoniam non Deus volens iniquitatem tu es.

6. Neque habitabit juxta te malignus: neque permanebunt injusti ante oculos tuos.

7. Odisti omnes, qui operantur iniquitatem: perdes omnes, qui loquuntur mendacium.

Virum sanguinum et dolosum abominabitur Dominus:
8. Ego autem in multitudine misericordiæ tuæ.

Introibo in domum tuam: adorabo ad templum sanctum tuum in timore tuo.

1. Tot het einde[1]). Voor de erfgename[2]). Een Psalm van David.
2. Mijne woorden laat in uwe ooren dringen, Heer, geef acht op mijn geroep.
3. Luister naar mijn smeektaal, o mijn Koning en mijn God[3])!
4. Want ik richt tot U mijn bede; Heer, wil in den ochtend mijn geroep verhooren.
5. In den ochtendstond verschijn ik voor U en zie uit[4]).

Want Gij zijt geen God, die onrecht liefheeft.
6. En verblijven zal geen snoodaard in uw bijzijn, en standhouden zullen geene onrechtvaardigen voor uwe oogen[5]).
7. Gij verafschuwt al wie ongerechtigheid begaan; Gij stort allen in het verderf, die leugen spreken.

Van den man der bloedvergieting en der arglist gruwt de Heer[6]).
8. Ik echter, in den overvloed van uwe goedertierenheid,

ik zal binnentreden in uw woning; aanbidden zal ik voor uwen heiligen tempel in uw vreeze.

---

[1]) Zie Psalm IV noot 1.
[2]) De zin schijnt te zijn: Psalm, bestemd voor de Joodsche natie, *erfgename* van Gods beloften. De HH. Vaders zien in de *erfgename* de Kerk of de geloovige ziel. Hebr.: «El hannechiloth», met begeleiding van fluitspel.
[3]) Door de sterker uitgedrukte herhaling maakt de Psalmist zijne bede steeds dringender.
[4]) Ik *zie uit* naar uwe hulp. Dat hij dit reeds in den vroegen morgen doet, mag wel een beweegreden zijn om hem te verhooren.
[5]) Zinspeling op de bescherming, die oudtijds met de gastvrijheid verbonden was.
[6]) Hier is sprake van herhaalde bloedvergieting, en worden allen bedoeld, die de gewoonte hebben bloed te vergieten of daartoe bereid zijn, bij uitstek wellicht Saül of Doëg. Vgl. I

9. Domine deduc me in justitia tua: propter inimicos meos dirige in conspectu tuo viam meam.

10. Quoniam non est in ore eorum veritas: cor eorum vanum est.

11. Sepulcrum patens est guttur eorum, linguis suis dolose agebant, judica illos Deus. *Infra XIII 3; Rom. III 13.*

Decidant a cogitationibus suis, secundum multitudinem impietatum eorum expelle eos, quoniam irritaverunt te Domine.

12. Et lætentur omnes, qui sperant in te, in æternum exsultabunt: et habitabis in eis.

Et gloriabuntur in te omnes, qui diligunt nomen tuum,

13. Quoniam tu benedices justo.

Domine, ut scuto bonæ voluntatis tuæ coronasti nos.

9. Heer, wees in uw gerechtigheid mijn leidsman; om mijne vijanden baan voor uw aanschijn mijnen weg[7].

10. Want in hunnen mond is geene waarheid; hun hart is ijdel.

11. Een open graf is hunne keel[8]; zij gaan arglistiglijk te werk met hunne tongen. Veroordeel hen, o God!

Laat hen ontvallen aan hun plannen[9]! Naar de menigte van hunne euveldaden vaag ze weg! zij immers hebben U getergd, o Heer!

12. En dat allen zich verblijden, die op U betrouwen; eeuwig zullen zij juichen en Gij zult wonen onder hen[10].

En roemen zullen op U allen, die uwen naam beminnen,

13. dewijl Gij den gerechte zegent.

O Heer, als met een schild van uw welwillendheid omringt Gij ons[11].

Reg. XXI; XXII. Tegenover de boosaardigheid en de aanslagen zijner vijanden stelt hij (v. 8) zijne godsvrucht: vol vertrouwen op Gods oneindige *goedertierenheid* wil hij zich aanbiddend voor zijnen *heiligen tempel,* d. i. den tabernakel (vgl. I Reg. I 9 en III 3), gaan nederwerpen en bidden: *Heer,* enz. v. 9).

[7]) Toon en bereid mij den weg, dien ik onder uw oog, door U bemind en beveiligd, kan bewandelen en maak mij zoodoende gelukkig. Hebr.: «baan uwen weg onder mijn oog», d. i. maak mij den weg uwer gerechtigheid, uwer geboden, effen, opdat ik dien gemakkelijk kunne bewandelen. Gods hulp heeft hij noodig *om* zijne *vijanden*; want (v. 10) zij zijn niet oprecht in hunne woorden en hun *hart is ijdel,* d. i. valsch. Hebr.: «hun binnenste is verderf».

[8]) Gelijk een *open graf* ademen zij dood en bederf uit, terwijl zij met listige tong hunne booze plannen verbergen. Of wel: gelijk een grafkuil steeds naar nieuwe lijken, zoo verlangen zij naar moord en dood. Om die boosaardigheid veroordeel hen! De verwensching, die David hier, zooals dikwerf elders uitspreekt, is geen uitvloeisel van haat; in zijne tegenstrevers erkent hij de vijanden van God, die hen zelf vervloekt (vgl. Deut. XXVII 15 enz. XXVIII 15 enz.), en wiens woorden David in zijnen ijver voor Gods eer herhaalt (o. a. in Ps. CXVIII 21), gelijk Christus en de Apostelen het naderhand ook deden. Meestal echter zijn die vervloekingen evenzooveel voorspellingen; zoo zegt o. a. de H. Petrus Act. I 20, dat in de straf van Judas en van de Joden de voorspelling van Psalm LXVIII 26 en CVIII 26 was vervuld geworden. Elders wenscht de Psalmist zijnen vijanden tijdelijke rampen toe, opdat zij tot inkeer mogen komen; opdat de vromen verlost en van het kwaad afgeschrikt, de boozen beteugeld worden en Gods rechtvaardigheid reeds in dit leven in vollen luister moge schitteren.

[9]) Zorg, dat zij hunne plannen niet kunnen verwezenlijken. De zin kan ook zijn: dat zij ten val geraken wegens of door hunne booze plannen.

[10]) In den grondtekst: «en Gij zult boven hen een tent spannen». In de Septuagint: «Gij zult uwe tent tusschen hen bewonen», d. i. hen met uwe bescherming gestadig vergezellen.

[11]) Sommigen meenen, dat deze

PSALMUS VI.

PSALM VI.

Gebed en verhooring van eenen gekwelden zondaar.

David, naar ziel en lichaam gekweld en overtuigd dat dit aan zijne zonden te wijten is, vreest geheel en al door God verlaten te worden en bidt dus om verlossing uit zijnen droevigen toestand. — Hij vraagt om niet verder naar de strenge eischen van Gods rechtvaardigheid gestraft te worden (v. 2—4). Hij hoopt integendeel, dat God hem barmhartigheid moge bewijzen (v. 5—6). Hevig is zijne smart (v. 7—8). Vast blijft hij vertrouwen door God verhoord te worden (v. 9—11).

1. In finem in carminibus, Psalmus David, pro octava.

2. Domine, ne in furore tuo arguas me, neque in ira tua corripias me,

3. Miserere mei Domine quoniam infirmus sum: sana me Domine quoniam conturbata sunt ossa mea.

4. Et anima mea turbata est valde: sed tu Domine usquequo?

5. Convertere Domine, et eripe animam meam: salvum me fac propter misericordiam tuam,

1. Tot het einde[1]). Onder de liederen. Een Psalm van David. Voor de achtste[2]).

2. Heer, bestraf mij niet in uw verbolgenheid en tuchtig mij niet in uw gramschap[3]).

3. Ontferm U mijner, Heer, want ik ben krank, schenk mij genezing, Heer, want geschokt is mijn gebeente,

4. en mijne ziel is diep ontsteld. Doch Gij, o Heer, hoe lang nog[4])?

5. Keer terug, o Heer, en red mijn ziel; schenk mij behoudenis om uwe barmhartigheid[5]).

---

woorden naderhand in de oude liturgie der Joden bij den Psalm gevoegd zijn. — Bellarminus en anderen leggen overeenkomstig het opschrift dezen Psalm in den mond der Kerk, die verlangt van hare vijanden (de ketters, volgens de HH. Hiëronymus, Athanasius en anderen,) verlost te worden om God in volmaaktheid te dienen en tot de vreugde zijner eeuwige woonplaats te geraken.

[1]) Zie Psalm IV noot 1.

[2]) Hebr.: «Al hassjeminith», met snarenspel. De meeningen omtrent dit opschrift zijn zeer uiteenloopend. Volgens velen beteekent het: te zingen met begeleiding van de achtsnarige harp. Volgens anderen: in den achtsten, ernstigen toon; of: door het achtste zangerenkoor; of: door de tenorstem. De HH. Vaders leggen het *pro octava* uit: voor den Zondag, d. i. den dag der geheimzinnige verrijzenis; of ook: voor het toekomstig leven, nl. voor den dag, die op den tijd (de week) van dit leven volgt.

[3]) Deze Psalm is de eerste onder de boetpsalmen. Sommigen zien daarin een gebed om de lichamelijke gezondheid te erlangen, die David tot straf voor zijne zonden verloren had; anderen meenen, dat ook hier sprake is van Absalom's opstand of Saül's vervolging. De Psalm is een uiting van berouw en boetvaardigheid. De Psalmist is zwaar gestraft, maar hoopt, dat God hem zal gaan behandelen naar zijne barmhartigheid.

[4]) *Hoelang nog* houdt Gij U en uwe hulp van mij verwijderd? *Mijne ziel* is in verslagenheid en *mijn gebeente,* d. i. mijne lichamelijke gezondheid, is geschokt, omdat uwe genade en hulp uitblijft.

[5]) *Keer terug* met uwe hulp, opdat uwe barmhartigheid aan allen blijke, en ik ze kunne verheerlijken; immers (v. 6) de dooden vermogen zulks niet. *Mijne ziel* staat hier voor *mijn leven,* zooals blijkt uit v. 6. Vgl. Ps. VII 6.

6. Quoniam non est in morte qui memor sit tui: in inferno autem quis confitebitur tibi?
7. Laboravi in gemitu meo, lavabo per singulas noctes lectum meum: lacrymis meis stratum meum rigabo.
8. Turbatus est a furore oculus meus: inveteravi inter omnes inimicos meos.
9. Discedite a me omnes qui operamini iniquitatem: quoniam exaudivit Dominus vocem fletus mei. *Matth. VII 23 et XXV 41; Luc. XIII 27.*
10. Exaudivit Dominus deprecationem meam, Dominus orationem meam suscepit.
11. Erubescant, et conturbentur vehementer omnes inimici mei: convertantur et erubescant valde velociter.

6. Want in den dood is niemand, die aan U gedenkt, en in de onderwereld, wie is er die U looft[6])?
7. Ik ben afgetobt van mijn gezucht; ik wasch elken nacht mijn sponde; met mijne tranen besproei ik mijne legerstede.
8. Mijn oog is troebel van grammoedigheid; verouderd ben ik onder al mijne haters[7]).
9. Wijkt weg van mij, gij allen, die ongerechtigheid begaat, want geluisterd heeft de Heer naar mijne klaagstem.
10. Geluisterd heeft de Heer naar mijn gesmeek; de Heer heeft mijne bede aangenomen[8]).
11. Dat zich schamen en ontstellen bovenmate al mijn haters; dat zij rugwaarts deinzen en zij ijlings grootelijks zich schamen[9])!

---

[6]) Het *gedenken* beteekent hier: uiterlijken eeredienst bewijzen, zooals blijkt uit het parallelisme, dat in *loven* ligt. De *onderwereld* is hier de verblijfplaats der dooden, (Hebr.: Sjeol) of wel in het bijzonder de verblijfplaats van de zielen der gestorven rechtvaardigen («limbus»), waar God niet volmaakt geprezen wordt, zooals zulks in den hemel geschiedt. Sommigen meenen, dat hier de hel bedoeld wordt. — Noch hier noch elders wordt door den Psalmist het bestaan van een toekomstig leven uitgesloten; evenals andere gerechtigen van het Oud Verbond scheidde hij ongaarne uit dit leven, omdat de onderwereld, zelfs die der rechtvaardigen («Abraham's schoot»), een plaats was zonder openbare godsdienstoefening, waar geen verdiensten konden verworven worden, een oord van afwachting en van beperkte vreugde. Van den hemel zegt hij daarentegen: «Ik zal verzadigd worden, als uw heerlijkheid zich zal vertoonen». Ps. XVI 15.

[7]) Het zielsverdriet en de verontwaardiging, die ik gevoel, hebben mijne krachten gesloopt. Anderen zien in de *grammoedigheid* de straffende rechtvaardigheid van God of de woede van David's vijanden.

[8]) In zijn vertrouwen op God ziet de profeet zijne wenschen als reeds vervuld aan en betuigt dit tot driemaal toe met dank.

[9]) De toekomst wordt hier uitgedrukt onder den vorm van eenen wensch. Volgens anderen is het een vloek, die in dit of in het ander leven moet vervuld worden. Vgl. Ps. V noot 8.
— Volgens de HH. Gregorius M., Hiëronymus, Augustinus en anderen vraagt David in dezen Psalm God om vergiffenis van zijne zonden. Volgens anderen handelt deze Psalm niet van de zonde, den dood der ziel, en van de hulp der genade, maar kan hij zeer goed daarop toegepast worden.

PSALMUS VII.

—

PSALM VII.

—

God helpt den brave tegen zijne lasteraars.

David, door een lastertong (waarschijnlijk van een aanslag tegen Saül) beticht, vreest in de handen van den koning en diens talrijke handlangers te vallen. — Hij roept God aan als getuige zijner onschuld (v. 2—6). Hij smeekt Hem om bijstand (v. 7—11). Zijne vijanden bedreigt hij met Gods wraak (v. 12—14). Beschrijving van hunne aanslagen en hunne straffen (v. 15—18).

1. Psalmus David, quem cantavit Domino pro verbis Chusi filii Jemini. *II Reg. XVI.*
2. Domine Deus meus in te speravi: salvum me fac ex omnibus persequentibus me, et libera me.
3. Nequando rapiat ut leo animam meam, dum non est qui redimat, neque qui salvum faciat.
4. Domine Deus meus si feci istud, si est iniquitas in manibus meis:
5. Si reddidi retribuentibus mihi mala, decidam merito ab inimicis meis inanis.
6. Persequatur inimicus animam meam, et comprehendat, et conculcet in terra vitam meam, et gloriam meam in pulverem deducat.
7. Exsurge Domine in ira tua:

1. Een Psalm[1]) van David, dien hij den Heer zong wegens de woorden van Chusi, zoon van Jemini[2]).
2. O Heer, mijn God, op U vertrouw ik; red mij van al wie mij vervolgen en verlos mij,
3. opdat hij niet, gelijk een leeuw, mijn ziel wegroove, terwijl er niemand is, die mij verlost en redt[3]).
4. O Heer, mijn God, beging ik dat[4]); kleeft ongerechtigheid aan mijne handen;
5. vergold ik kwaad aan die mij kwaad vergolden: dan valle ik te recht door mijne vijanden ontredderd;
6. mijn vijand make jacht op mijne ziel, en hij achterhale en vertrappe op den grond mijn leven, en hij doe mijne eer ternederzinken in het stof[5]).
7. Sta op, o Heer, in uwe gram-

[1]) Hebr. «Schiggaion», d. i. klaaglied of wel «dithyrambus». Volgens anderen: gezang over de dwalingen, nl. der vijanden.

[2]) Waarschijnlijk een lasteraar, een van Saül's hovelingen, over welken David zich beklaagt I Reg. XXIV 10. Sommigen meenen, dat Doëg, enkelen dat Saül zelf bedoeld wordt. In den grondtekst wordt hij *Chus* genoemd.

[3]) David heeft het hart vol van zijnen tegenstander en vervolger en is er van overtuigd, dat God diens aanslagen kent; daarom noemt hij hem niet eens met zijnen naam. Door de *ziel* wordt hier het leven bedoeld. Vgl. v. 6.

[4]) Indien ik datgene pleegde, waarvan men mij lasterlijk beticht; indien ik iemand verongelijkte of maar kwaad met kwaad vergold, dan mogen mijne vijanden mij zoo tot val brengen, dat ik *ontredderd*, d. i. dat mijn weerstand krachteloos of wel dat de hoop op hetgeen Gij mij beloofd hebt, verijdeld wordt.

[5]) Het *anima, vita* en *gloria* der Vulgaat zijn hebraïsmen en staan hier en elders voor het persoonlijk voornaamwoord; dus hier voor *mij*. De ziel, het levensbeginsel, wordt *gloria*, eer, genoemd, omdat zij 's menschen eer is wegens hare gelijkenis met God. De *eer* kan ook in letterlijken zin worden opgevat. In plaats van *in terra* heeft de Septuagint: *in terram;* de zin is dan: hij werpe mij op den grond en vertrappe mij.

et exaltare in finibus inimicorum meorum.

Et exsurge Domine Deus meus in præcepto quod mandasti:

8. Et synagoga populorum circumdabit te.

Et propter hanc in altum regredere:

9. Dominus judicat populos.

Judica me Domine secundum justitiam meam, et secundum innocentiam meam super me.

10. Consumetur nequitia peccatorum, et diriges justum, scrutans corda et renes Deus. *I Par. XXVIII 9; Jer. XI 20; XVII 10 et XX 12.*

11. Justum adjutorium meum a Domino, qui salvos facit rectos corde.

12. Deus judex justus, fortis, et patiens: numquid irascitur per singulos dies?

13. Nisi conversi fueritis, gladium

schap, en verhef U bij de grenzen mijner vijanden[6]),

en sta op, o Heer, mijn God, naar het bevel, dat Gij hebt uitgevaardigd[7]),

8. en een vergadering van volkeren zal U omringen[8]).

Keer ook om harentwille weder naar den hooge[9]).

9. De Heere recht de volken.

Doe uitspraak over mij, o Heer, naar mijn gerechtigheid en naar mijne onschuld over mij[10]).

10. Een einde neme de boosheid der zondaars, en richt den gerechtige op, Gij, harten en nieren doorgrondende God[11])!

11. Gerechte hulp gewordt mij van den Heer, die redding brengt aan de rechtschapenen van harte.

12. God is een rechter, rechtvaardig, machtig en lankmoedig; of toornt Hij telken dage[12])?

13. Bekeert gij u niet, dan zwaait

---

[6]) In welken zin het *verheffen bij de grenzen* dient genomen te worden, is niet zeer duidelijk; het Hebr. kan beteekenen: toon U groot en machtig, nu het boos opzet mijner vijanden de uiterste grenzen bereikt; of wel: toon zulks daar, waar Gij paal en perk stelt aan den overmoed mijner vijanden; of ook: oefen uwe straffende macht uit aan de uiteinden der wegen, opdat mijne vijanden niet ontsnappen. Naar de Vulgaat schijnt de zin: *verhef U bij de grenzen der vijanden* om ze in hun eigen land te bestoken.

[7]) Haast U mij te helpen, gelijk Gij zelf beveelt dat de rechters den onschuldigen hulp verleenen. Hebr.: «Verhef U om de verbolgenheden mijner verdrukkers en kom op voor mij, Gij, die het gericht beveelt».

[8]) Talrijk zal de menigte zijn dergenen, die acht geven op uw vonnis en uwe kastijdingen. Misschien echter ook: de naburige volken, die getuigen zijn van mijne vervolging, zullen uwe hulp zien en begrijpen, dat onschuld en recht aan mijne zijde zijn. Sommigen vertalen: kom ten oordeel, omringd van de twaalf stammen van Israël en beklim om hunnentwil uwen rechterstoel.

[9]) Het «propter hanc» der Vulgaat kan ook, als hebraïsme, beteekenen: dus, daarom. De *hooge* is hier of de verheven rechterstoel, of de hemel. Door het opschorten der straf scheen God zijne rechtspleging gestaakt te hebben; daarom noodigt de Psalmist Hem uit, die te hervatten, hetzij hier op aarde, hetzij uit den hoogen hemel.

[10]) d. i. Kome uw vonnis over mij. Anderen vertalen dit: naar de onschuld, die in mij is. Hij doet hier tegenover zijn lasteraars een beroep op God als den rechtvaardigen Rechter der geheele wereld.

[11]) *Richt* hem *op* en bevestig hem. De Joden hielden het *hart* voor den zetel van verstand en wil, de *nieren* voor dien der begeerten en driften. In het Hebr. staat bij *God: de Gerechte* en v. 11 luidt: mijn schild is bij God, die redding enz.

[12]) Hebr.: «een rechtvaardige rechter, en die toornt telken dage», d. i. die den strijd tegen het booze nooit staakt, al schijnt Hij zulks dikwerf te doen. Naar de Vulgaat schijnt de zin te zijn: God is lankmoedig; immers Hij straft niet elken dag, maar wacht zijnen tijd af.

suum vibrabit: arcum suum tetendit, et paravit illum.

14. Et in eo paravit vasa mortis, sagittas suas ardentibus effecit.

15. Ecce parturiit injustitiam: concepit dolorem, et peperit iniquitatem. *Job. XV 35; Is. LIX 4.*
16. Lacum aperuit, et effodit eum: et incidit in foveam, quam fecit.

17. Convertetur dolor ejus in caput ejus: et in verticem ipsius iniquitas ejus descendet.
18. Confitebor Domino secundum justitiam ejus: et psallam nomini Domini altissimi.

Hij zijnen kling[13]); zijnen boog heeft Hij gespannen en hem toegerust,
14. en daarop heeft Hij wapenen des doods geladen; zijne schichten heeft Hij tot brandpijlen gemaakt[14]).
15. Zie, hij is in barensnood van boosheid; zwanger is hij van verdriet, en hij baart onrecht[15]).
16. Eenen kuil heeft hij gedolven en hem uitgediept, en hij valt in de groeve, die hij gemaakt heeft.
17. Zijn smart keert op zijn hoofd terug, en op zijn eigen schedel valt zijn onrecht neder[16]).
18. Lof zal ik den Heer betuigen naar zijne gerechtigheid[17]), en prijzen op het psalter den naam des Heeren, des Allerhoogsten.

PSALMUS VIII. — PSALM VIII.

Wonderbaar is 's menschen verheffing door God.

Vol verrukking op het gezicht van den nachtelijken sterrenhemel bewondert en bezingt de Psalmist Gods almacht, en Gods goedheid jegens de menschen. — God is groot (v. 2—3). Hij daalt neder tot den mensch (v. 4—5) om den mensch te verheffen (v. 6—10).

1. In finem pro torcularibus, Psalmus David.
2. Domine Dominus noster, quam

1. Tot het einde[1]). Voor de wijnpersen[2]). Een Psalm van David[3]).
2. Heer, onze Heer, hoe wonder-

---

[13]) Hebr.: «dan wet Hij zijn zwaard».
[14]) Volgens anderen: Hij houdt zijne schichten bereid voor hen, die mij met vlammende woede vervolgen.
[15]) *Hij*, d. i. de snoodaard (zie v. 3), vat booze plannen op en pleegt onrecht; hij belaagt mij als een wild dier; maar door Gods toedoen valt het uit tot zijn eigen schande en schade.
[16]) *Zijne smart* is hier het ongeluk, dat hij voor anderen beraamd had.
[17]) Hij prijst God, omdat deze in *zijne gerechtigheid* hem zal redden en zijne vijanden straffen.
— Spreekt David hier in den naam van iederen vervolgden brave, dan doet hij zulks vooral in dien van Christus, den onschuldige bij uitstek; deze vraagt dan in zijn lijden, dat zijne vijanden door zijne verrijzenis beschaamd worden; dan zal Hem de Kerk, de vergadering der volken, omringen, ter wille van welke Hij naar den hooge opklimt om eens als Rechter der volkeren terug te keeren. Aldus o. a. Theodoretus, de H. Chrysostomus, Muisius, Lindanus.

[1]) Zie Ps. IV noot 1.
[2]) Waarschijnlijk zooveel als: Psalm te zingen na den wijnoogst. Hebr.: «Al haggittith». Velen vertalen dit: met begeleiding der gittith (een muziekinstrument), of: naar de zangwijze in zwang bij de inwoners der stad Geth of Gath.
[3]) Dat deze Psalm op den Messias

admirabile est nomen tuum in universa terra!

Quoniam elevata est magnificentia tua, super cœlos.

3. Ex ore infantium et lactentium perfecisti laudem propter inimicos tuos, ut destruas inimicum et ultorem. *Matth. XXI 16.*

4. Quoniam videbo cœlos tuos, opera digitorum tuorum: lunam et stellas, quæ tu fundasti.

5. Quid est homo, quod memor es ejus? aut filius hominis, quoniam visitas eum?

6. Minuisti eum paulominus ab Angelis, gloria et honore coronasti eum: *Hebr. II 7.*

7. Et constituisti eum super opera manuum tuarum.

8. Omnia subjecisti sub pedibus

baar is uw naam over geheel de aarde[4])!

Want verheven is uw heerlijkheid hoog aan de hemelen[5]).

3. Uit den mond van kinderen en zuigelingen hebt Gij lof bereid wegens uwe tegenstrevers, om vijand en wraakzuchtige uit te delgen[6]).

4. Als ik uw hemelen aanschouw, de werken uwer vingeren, de maan en sterren, die Gij hebt gegrondvest[7]):

5. wat is de mensch, dat Gij aan hem gedenkt, of wat een menschenkind, dat Gij het komt bezoeken[8])?

6. Weinig minder hebt Gij hem gemaakt dan de engelen; met heerlijkheid en eere hebt Gij hem gekroond[9]),

7. en Gij hebt hem gesteld over de werken uwer handen.

8. Alles hebt Gij onder zijnen voet

doelt, blijkt uit I Cor. XV 26 en Hebr. II 6, uit de meening der oude rabbijnen en het eenparig gevoelen der HH. Vaders. Volgens sommigen is hij zulks in den letterlijken, volgens de meesten echter in typischen zin.

[4]) De *naam* van God beteekent in de Psalmen beurtelings God zelven, zijne eigenschappen, de uiterlijke, werkdadige openbaring daarvan, zijne goedertierenheid jegens den mensch of iets wat met zijne eer of zijnen eeredienst in betrekking staat. Hier is de zin: hoe bewonderenswaardig zijt Gij in de openbaring uwer almacht, die alom, vooral aan het uitspansel, zoo schittert, dat zelfs kinderen die zien en U loven.

[5]) Uit hetgeen voorafgaat en volgt, blijkt, dat hier sprake is van Gods heerlijkheid, zooals die niet boven, maar aan den hemel zichtbaar is voor iedereen. De H. Hiër. vertolkt dit elders: zij strekt zich uit boven het uitspansel; anderen: de aarde verheft uwen lof tot boven de wolken.

[6]) Hebr.: «om hen tot zwijgen te brengen». Vgl. Matth. XXI 16. De *vijanden* zijn hier degenen, die met *wraakzuchtige*, maar onmachtige woede aan God weerstaan en Hem lasteren: beschamend en vernietigend is voor hen de lof, dien God Zich zelfs door kinderen doet geven.

[7]) De Psalmist gewaagt hier niet van de zon, omdat hij den hemel bij nacht aanschouwt.

[8]) Bij de overweging uwer grootheid slaakt mijn opgetogen gemoed den kreet: Hoe wonderbaar, dat Gij, de Schepper van het zoo grootsch heelal, tot ons, nietelingen, nederdaalt om ons (v. 6—10) te verheffen. Wel heeft de dichter hier den mensch in zijnen tegenwoordigen staat op het oog: thans immers (v. 3) worden er gevonden, die aan God weerstaan; vooral echter vestigt Hij zijne aandacht op den eersten Adam, dien God in het Paradijs over alles had aangesteld, en op den Tweeden, aan wien Hij, naar I Cor. XV 26, alles onderworpen heeft.

[9]) Als redelijk wezen neemt de mensch de eerste plaats in na de engelen; lichamelijke schoonheid is het eervolle kenmerk der heerschappij, die hij als koning uitoefent over geheel de schepping. Het Hebr. kan in plaats van *engelen* ook Godheid beteekenen; de zin is dan: Gij hebt den mensch bijna tot eenen God gemaakt; of met betrekking tot Christus: Gij hebt eene wijl de glorie zijner Godheid verborgen in het hulsel van zijn sterfelijk lichaam.

ejus, oves et boves universas: insuper et pecora campi. *Gen. I 28; I Cor. XV 26.*
9. Volucres cœli, et pisces maris, qui perambulant semitas maris.
10. Domine Dominus noster, quam admirabile est nomen tuum in universa terra!

gezet, de schapen en de runders altegader, en de dieren ook des velds[10]),
9. de vogelen des hemels en de visschen der zee, die de paden der zee doorwandelen.
10. Heer, onze Heer, hoe wonderbaar is uw naam over geheel de aarde!

PSALMUS IX. — PSALM IX.

De zege komt van God.

Deze Psalm bestaat uit twee deelen, die in de Vulgaat terecht vereenigd, in den Hebreeuwschen tekst echter als Ps. IX en X gescheiden zijn. Blijkens den inhoud schijnt hij door David gedicht te zijn ten tijde dat deze eenige vijandige volkeren geheel en al verslagen, andere daarentegen nog te duchten had. Eerste deel. *Lofzang tot God, die de vijanden versloeg (v. 2—7). God blijft de zijnen beschermen (v. 8—11). Daarom dient Hij geprezen te worden (v. 12—13). Moge Hij steeds de boozen bestraffen (v. 14—21).* Tweede deel. *Klacht over het uitblijven van Gods hulp in de verdrukking (v. 1—2). Intusschen woeden de boozen, als ware er geen God (v. 3—11). Gebed om hulp tot den Alziende (v. 12—15). God treedt op als Koning en verslaat de vijanden (v. 16—18).*

1. In finem pro occultis filii, Psalmus David.
2. Confitebor tibi Domine in toto corde meo: narrabo omnia mirabilia tua.
3. Lætabor et exsultabo in te:

1. Tot het einde[1]). Voor de verborgenheden des zoons[2]). Een Psalm van David.
2. Loven zal ik U, o Heer, met gansch mijn hart; verkonden zal ik al uw wonderdaden.
3. Verblijden zal ik mij en jui-

[10]) Niet alleen de tamme, maar ook de wilde dieren zijn hem onderworpen. — In hoogeren zin toont de Psalmist aan, hoe God zich verheerlijkt in het herstellen en verheffen van het menschdom door Christus. Door zijne bemiddeling immers zijn Gods geheimen bekend aan kinderen en aan kleinen (vgl. Matth. XI 25 en XXI 16), ter beschaming der sterken (I Cor. I 27, 28). — Beschouwt men het Rijk Gods, de Kerk (*de maan*), en hare heilige leden (*de sterren*), dan vraagt men zich terecht, waarom God zooveel voor het menschdom gedaan heeft; waarom Hij zijnen Zoon een luttel beneden de engelen, ja tot een slaaf (Hebr. II 6—8) heeft vernederd; maar dan blijkt ook, dat God het menschdom met Christus verheven, en het met eer en heerlijkheid gekroond heeft, nu God Hem alles heeft onderworpen (Eph. I 20 volg.).

[1]) Zie Psalm IV noot 1.
[2]) Volgens de HH. Vaders: Psalm handelende over de geheimen van Christus, d. i. van zijn lijden, zijn dood en zijne verheerlijking in den hemel en in zijne Kerk. Hebr.: «Al moeth labben», Psalm te zingen naar de wijze van «Sterf voor den zoon» of: «Sterven moet de zoon». Anderen lezen: «Al alamoth labben», d. i. Psalm te zingen door het maagdenkoor van Ben of Benaia. Vgl. I Par. XV 20.

psallam nomini tuo Altissime,

4. In convertendo inimicum meum retrorsum: infirmabuntur, et peribunt a facie tua.

5. Quoniam fecisti judicium meum et causam meam: sedisti super thronum qui judicas justitiam.

6. Increpasti gentes, et periit impius: nomen eorum delesti in æternum et in sæculum sæculi.

7. Inimici defecerunt frameæ in finem: et civitates eorum destruxisti.

Periit memoria eorum cum sonitu:

8. Et Dominus in æternum permanet.

Paravit in judicio thronum suum:

9. Et ipse judicabit orbem terræ in æquitate, judicabit populos in justitia.

10. Et factus est Dominus refugium pauperi: adjutor in opportunitatibus, in tribulatione.

11. Et sperent in te qui noverunt nomen tuum: quoniam non dereliquisti quærentes te Domine.

12. Psallite Domino, qui habitat in Sion: annuntiate inter gentes studia ejus:

13. Quoniam requirens sanguinem eorum recordatus est: non est oblitus clamorem pauperum.

chen om U; prijzen zal ik op het psalter uwen naam, o Allerhoogste;

4. omdat Gij mijnen vijand achterwaarts deed wijken; ontzenuwd zijn zij en vergaan voor uwen aanblik.

5. Want Gij voerdet mijne rechtzaak en mijn pleitgeding; gezeten waart Gij op den rechterstoel, Gij, die gerechtigheid richt[3]).

6. Uitgevaren zijt Gij tegen de volken[4]), en vergaan is de booze; hunnen naam hebt Gij verdelgd voor altoos en immer en eeuwig.

7. Des vijands zwaarden zijn onschadelijk voor immer, en hunne steden hebt Gij uitgedelgd.

Vergaan is hunne gedachtenis met gedruisch[5]).

8. En de Heer blijft eeuwig.

Opgericht om recht te doen heeft Hij zijn zetel[6]).

9. En Hij, Hij richt met billijkheid den aardbol; Hij richt de volken met gerechtigheid.

10. En de Heer is eene toevlucht voor den arme, een helper ten bekwamen tijde, in den nood.

11. En betrouwen mogen zij op U, die uwen naam kennen; want Gij verliet niet die U zochten, Heer.

12. Prijst op het psalter den Heer, die woont op Sion; verkondigt bij de heidenen zijne oogmerken[7]),

13. dat Hij, die het bloed terug eischt, hunner gedachtig geweest is, niet heeft vergeten het schreien der armen[8]).

---

[3]) Gij, o God, die *gerechtigheid richt*, d. i. die rechtvaardige vonnissen velt en uitvoert.

[4]) Gij hebt de heidenen, uwe en mijne vijanden, hun strafvonnis doen hooren, uwen toorn doen gevoelen en den *booze*, d. i. de snoodaards, vernietigd.

[5]) Hun roem, ja zelfs hun naam *ging te niet* in hunne nederlaag, gelijk een gebouw, dat *met gedruisch* ineenstort.

[6]) Gelijk Hij mij recht verschafte, zoo zal Hij steeds als Rechter blijven zetelen en oordeelen.

[7]) Hij woont *op Sion* onder u als uw beschermer; als verdediger der onderdrukten op te treden, ziedaar zijne *oogmerken*, zijn streven.

[8]) Vgl. Gen. IX 5. God, die weerwraak neemt over vergoten *bloed*, is *hunner*, d. i. *der armen*, hier der verdrukten, *gedachtig geweest*, toen Hij de heidenen tot straf voor hunne aanslagen vernietigde.

14. Miserere mei Domine: vide humilitatem meam de inimicis meis.

15. Qui exaltas me de portis mortis, ut annuntiem omnes laudationes tuas in portis filiæ Sion.

16. Exsultabo in salutari tuo: infixæ sunt gentes in interitu, quem fecerunt.

In laqueo isto, quem absconderunt, comprehensus est pes eorum.

17. Cognoscetur Dominus judicia faciens: in operibus manuum suarum comprehensus est peccator.

18. Convertantur peccatores in infernum, omnes gentes quæ obliviscuntur Deum.

19. Quoniam non in finem oblivio erit pauperis: patientia pauperum non peribit in finem.

20. Exsurge Domine, non confortetur homo: judicentur gentes in conspectu tuo:

21. Constitue Domine legislatorem super eos: ut sciant gentes quoniam homines sunt.

14. Ontferm u mijner, Heer; aanschouw mijne vernedering door mijne haters[9]),

15. Gij, die mij opheft uit de poorten des doods, opdat ik al uwe roemwaardigheid verkondige in de poorten van Sion's dochter[10]).

16. Juichen zal ik in uw redding[11]): vastgeraakt zijn de volken in het verderf, dat zij bereid hadden;

in dien strik, dien zij verborgen hadden, is hun eigen voet gevangen.

17. Bekend maakt zich de Heer door recht te doen; in de werken zijner handen heeft de zondaar zich verstrikt[12]).

18. Dat de zondaars ter onderwereld varen[13]), de volken altegader, die God vergeten!

19. Want niet voor immer zal in vergetelheid zijn de arme; de hoop der armen gaat niet te loor voor immer.

20. Sta op, o Heer, niet overmachtig worde de mensch; gevonnisd mogen de volken worden voor uw aangezicht[14]).

21. Stel, Heer, eenen wetgever over hen aan, opdat de volken weten, dat zij menschen zijn[15]).

---

[9]) Niet alle gevaar is geweken, en daarom, o Heer, zie toe en bevrijd mij van mijne vijanden en hunne kwellingen. Sommigen meenen echter, dat David in v. 14 en 15 het gebed aanhaalt der *armen* vermeld in v. 13.

[10]) Gij hebt mij aan het doodsgevaar ontrukt in het verleden: help mij ook nu, opdat enz. *Sion's dochter* is Jerusalem. In en bij *de poorten* der stad hadden gewoonlijk talrijke bijeenkomsten plaats.

[11]) Zoo zeker is hij van Gods bijstand, dat hij bereids den juichtoon aanslaat; hij ziet zijne vijanden reeds vastzitten in *het verderf*, den moordkuil, dien zij voor hem gedolven, in den *strik*, dien zij voor hen gespannen hadden.

[12]) Door 's Heeren beschikking.

[13]) Mogen zij omkomen!

[14]) Mijne vijanden zijn heidenen; veroordeel ze naar uwe rechtvaardigheid en fnuik hunne macht en hunnen overmoed.

[15]) Uit het Hebr.: «Jaag hun schrik aan» blijkt, dat de zin is: Onderwerp ze aan uwen wil en uwe wet, opdat zij hun machteloosheid inzien en hun overmoed betoomd worde.

Psalmus X secundum Hebræos.

1. Ut quid Domine recessisti longe, despicis in opportunitatibus, in tribulatione?
2. Dum superbit impius, incenditur pauper: comprehenduntur in consiliis quibus cogitant.
3. Quoniam laudatur peccator in desideriis animæ suæ: et iniquus benedicitur.
4. Exacerbavit Dominum peccator, secundum multitudinem iræ suæ non quæret.
5. Non est Deus in conspectu ejus: inquinatæ sunt viæ illius in omni tempore.

Auferuntur judicia tua a facie ejus: omnium inimicorum suorum dominabitur.

6. Dixit enim in corde suo: Non movebor a generatione in generationem sine malo.
7. Cujus maledictione os plenum est, et amaritudine, et dolo: sub lingua ejus labor et dolor. *Supra V 11; Infra XIII 3; Rom. III 14.*

Psalm X naar het Hebreeuwsch.

1. (22 enz.[16]) Waarom, Heer, wijkt Gij verre, wendt Gij den blik af ten bekwamen tijde, in den nood[17])?
2. Als de booze zijnen hoogmoed botviert, brandt de arme; zij worden gevangen in de listen, die zij uitdenken[18]).
3. Want de zondaar snoeft op de lusten van zijne ziel, en de onrechtvaardige prijst zich gelukkig.
4. De zondaar verbittert den Heer; in de veelheid van zijnen toorn vraagt hij er niet naar[19]).
5. Geen God is er voor zijne oogen; bezoedeld zijn steeds zijne wegen.

Onttrokken zijn uwe gerichten aan zijn gezicht[20]); al zijne vijanden overheert hij[21]).

6. Want hij zegt in zijn hart: onwankelbaar zal ik zijn van geslacht tot geslacht zonder ongeluk.
7. Met lastertaal is zijn mond gevuld en met schamperheid en met arglist; onder zijn tong is kwelling en weedom[22]).

---

[16]) Het tweede deel heeft geen opschrift en is in gedachten en uitdrukkingen met het eerste verwant, al schijnt toon en trant te verschillen; beide deelen zijn gericht tegen David's vijanden. In den grondtekst zijn sporen aanwezig, die op éénen, alphabetischen Psalm wijzen, en bij de liturgie der Oude Synagoge waren beide deelen vereenigd. Mogelijk blijft het intusschen, dat David het tweede gedeelte eerst naderhand bij het eerste gevoegd heeft.

[17]) Weeklacht in den vorm eener vraag. Het is alsof God zich opzettelijk van den dichter verwijderd houdt en niet wil zien, hoe zijne vijanden hem prangen.

[18]) Naar het parallelisme is de zin: de *armen* geraken in nood, door *de listen*, welke de boozen verzinnen. Naar den grondtekst kan de zin zijn: dat de boozen in hun eigen strik gevangen worden! Door *armen* worden hier en elders de vervolgden en onderdrukten bedoeld en onder dezen vooral de rechtvaardigen. Wat van den *booze* gezegd wordt, is op alle boozen toepasselijk, maar staat hier als beweegreden voor God om David's vijanden te vernederen.

[19]) Hebr.: «De booswicht in de hoogte van zijnen neus» (d. i. in zijne trotschheid, zegt): God zal het niet straffen; er is geen God: (ziedaar) al zijn gedachten». In de hevigheid zijner driften vraagt de booswicht er niet naar, of hij God beleedigt. Of wel: de booswicht tergt God; in zijne bedorvenheid zegt hij: God vraagt er niet naar; want in zijne opvatting is er geen God. Vgl. v. 13.

[20]) Het is alsof Gods *gerichten*, d. i. zijne rechten, rechtsbepalingen, voorschriften en oordeelen voor hem niet bestonden; hij denkt er niet aan.

[21]) Hebr.: «hij blaast op zijne tegenstrevers», d. i. hij blaast ze weg, hij onderdrukt ze; of: hij slaat ze neer met hooghartige, bitse woorden.

[22]) Zijne woorden zijn als adderspog

8. Sedet in insidiis cum divitibus in occultis, ut interficiat innocentem.
9. Oculi ejus in pauperem respiciunt: insidiatur in abscondito, quasi leo in spelunca sua.
Insidiatur ut rapiat pauperem: rapere pauperem dum attrahit eum.
10. In laqueo suo humiliabit eum, inclinabit se, et cadet cum dominatus fuerit pauperum.
11. Dixit enim in corde suo: Oblitus est Deus, avertit faciem suam ne videat in finem.
12. Exsurge Domine Deus, exaltetur manus tua: ne obliviscaris pauperum.
13. Propter quid irritavit impius Deum? dixit enim in corde suo: Non requiret.
14. Vides, quoniam tu laborem et dolorem consideras: ut tradas eos in manus tuas.
Tibi derelictus est pauper: orphano tu eris adjutor.
15. Contere brachium peccatoris et maligni: quæretur peccatum illius, et non invenietur.
16. Dominus regnabit in æternum,

8. In hinderlaag zit hij met rijken op verscholen plaatsen om den onschuldige te vermoorden[23]).
9. Zijne oogen gluren op den arme; hij ligt op de loer in een schuilhoek, gelijk een leeuw in zijne spelonk.
Hij ligt op de loer om den arme te grijpen, om den arme te grijpen, terwijl hij hem tot zich trekt[24]).
10. In zijnen strik werpt hij hem neder, — hij bukt en hij valt[25]), — als hij de armen heeft overmeesterd.
11. Want hij zegt in zijn hart: God is het vergeten[26]); afgewend heeft Hij zijn aanschijn ten einde het nimmer te zien.
12. Sta op, o Heere, God! uw hand verheffe zich; vergeet de armen niet[27]).
13. Waarom toch tergt de booze God? Want in zijn hart heeft hij gezegd: Hij zal er niet om vragen.
14. Gij ziet het; Gij toch let op kwelling en op weedom, opdat Gij ze overlevert aan uwe handen[28]).
Op U verlaat zich de arme; den wees zijt Gij een helper.
15. Verbrijzel den arm des boozen en des snoodaards; vorschen zal men naar zijn boosheid en ze niet meer vinden[29]).
16. De Heer zal koning blijven

---

zoo venijnig en steeds heeft hij die bereid om aan anderen *kwelling* en *weedom* te berokkenen.

[23]) Gelijk hier de onrechtvaardigen door *rijken*, zoo worden in v. 9 de *onschuldigen* en verdrukten aangeduid door *de armen*.

[24]) In zijnen strik.

[25]) De ongelukkige wankelt dan en komt tot val. De zin kan volgens de Vulgaat ook zijn: hij, d. i. de booswicht, *bukt* en *valt* op hem; of volgens het Hebr.: «de snoodaard duikt en kromt zich (d. i. gelijk een leeuw, die op zijn prooi gaat springen), en de ellendigen vallen in zijne machtige» (d. i. klauwen).

[26]) *God vergeet* mijne daden, of den ellendige. Vgl. v. 12.

[27]) De verheffing der *hand* Gods duidt de uitoefening aan of wel van Gods almacht (vgl. Ps. VIII 7), of van zijne goedertierenheid (vgl. Ps. CXLIV 16), of wel, zooals hier, van zijne rechtvaardigheid. De zin is hier: straf de boozen, verlos de onderdrukten; immers (v. 13) genen tergen U, want zij loochenen uwe voorzienigheid en rechtvaardigheid.

[28]) En toch vraagt Gij er om en *ziet* elke verongelijking, opdat Gij ze, als uw tijd gekomen is, wreekt op hen, die ze veroorzaakten.

[29]) Ontneem hem de macht om te schaden, straf zijne zonde en zorg dat van zijn misdadig streven geen spoor meer overblijft.

et in sæculum sæculi: peribitis gentes de terra illius.

17. Desiderium pauperum exaudivit Dominus: præparationem cordis eorum audivit auris tua.

18. Judicare pupillo et humili, ut non apponat ultra magnificare se homo super terram.

altoos en immer en eeuwig[30]); verdwijnen zult gij uit zijn land, o heidenen!

17. Den wensch der armen heeft de Heer verhoord; de voorbereiding[31]) van hun hart heeft uw oor vernomen,

18. om recht te doen aan wees en onderdrukte, opdat voortaan niet meer hoogmoedig zich verheffe een mensch op de aarde[32]).

PSALMUS X.

PSALM X.

God helpt in allen nood.

Saül had, naar het schijnt door toedoen van David (vgl. v. 4), zijnen wrok laten varen, doch was, door valschaards opgehitst, opnieuw in woede ontstoken. David, gehoorzaam aan Gods bevel (vgl. I Reg. XXII 5), weigert den raad zijner vrienden te volgen en te vluchten. — Groot is het gevaar, dat hem, naar hunne meening, tot vluchten noopt (v. 2—4). Hij echter bouwt op de hulp van God, den alwetenden Rechter (v. 5—8).

1. In finem, Psalmus David.

2. In Domino confido: quomodo dicitis animæ meæ: Transmigra in montem sicut passer?

3. Quoniam ecce peccatores intenderunt arcum, paraverunt sagittas

1. Tot het einde[1]). Een Psalm van David.

2. Op den Heer stel ik mijn hoop: hoe zegt gijlieden tot mijne ziel: Vlucht naar het gebergte gelijk een musch[2])!

3. Want zie: de zondaars hebben den boog gespannen; zij hebben

---

[30]) Hij blijft Heer en beschermer van ons land en volk.

[31]) Naar de Septuagint: de neiging, de gesteltenis des harten, op welke God let; dus hier: het goed voorbereide, vrome gebed.

[32]) *Op de aarde* behoort hier bij *mensch;* de zin is dus: een aardbewoner, een aardworm.

— Verscheidene HH. Vaders meenen, dat in opschrift en Psalm sprake is van het geheim der overwinning door het vleeschgeworden Woord op den duivel behaald en voortgezet in de overwinningen van zijn geheimzinnig lichaam, de Kerk. Volgens hen (o. a. de HH. Hiëronymus en Augustinus, Cassiodorus, enz.) wordt de duivel bedoeld door *den vijand,* die *in hinderlaag ligt,* door den *snoodaard,* den *leeuw* enz. Hij werd overwonnen, toen Christus het kruis als zijnen troon beklom. Nog dagelijks echter gaat hij voort, de geloovigen te kwellen (tweede gedeelte van den Psalm); en dit zal vooral geschieden tegen het einde der wereld; dan zal de boosheid ten top stijgen; maar duivel en boosheid zullen dan door Christus voorgoed overwonnen en uit zijn Rijk gebannen worden.

[1]) Zie Ps. IV noot 1.

[2]) *Tot mijne ziel,* d. i. tot mij. Zie Psalm VII 6. David's vrienden halen als beweegreden aan hetgeen volgt in v. 2—3.

suas in pharetra, ut sagittent in obscuro rectos corde.

4. Quoniam quæ perfecisti, destruxerunt: justus autem quid fecit?

5. Dominus in templo sancto suo, Dominus in cœlo sedes ejus: *Habacuc II 20.*

Oculi ejus in pauperem respiciunt: palpebræ ejus interrogant filios hominum.

6. Dominus interrogat justum et impium: qui autem diligit iniquitatem, odit animam suam.

7. Pluet super peccatores laqueos: ignis, et sulphur, et spiritus procellarum pars calicis eorum.

8. Quoniam justus Dominus et justitias dilexit: æquitatem vidit vultus ejus.

hun pijlen bereid in den koker om in het donker de gerechten van harte te treffen.

4. Want wat gij hadt hersteld, hebben zij te niet gedaan. Wat toch richt de gerechtige uit[3])?

5. De Heer is in zijnen heiligen tempel; de Heer, in den hemel is zijn zetel;

zijne oogen blikken neder op den arme; zijne wimpers vorschen de menschenzonen uit[4]).

6. De Heer vorscht uit gerechtige en snoodaard. Maar wie de ongerechtigheid bemint, haat zijne ziel[5]).

7. Regenen laat Hij strikken op de zondaars; vuur en zwavel en stormwind is het aandeel van hun beker[6]).

8. Want rechtvaardig is de Heer, en Hij bemint wat recht is; gerechtigheid beschouwt zijn aangezicht[7]).

---

[3]) De vermoedelijke zin is: Wat gij, David, gedaan hadt om het geschil met Saül bij te leggen, hebben uwe vijanden door hunne lastertaal te niet gedaan; en wat vermoogt gij tegen zulke valschheid, gij, die alleen datgene doet wat recht en billijk is? Hebr.: «de grondslagen zijn vernield; wat kan de gerechtige»? d. i. wellicht: goddelijk en menschelijk recht wordt met voeten getreden, wat vermag dan de gerechtige? David antwoordt daarop in hetgeen volgt.

[4]) *Tempel* en *hemel* zijn hier wel van gelijke beteekenis. Al is de Heer hoog verheven in den hemel, en al schijnt Hij soms de oogen te sluiten voor goed en kwaad, toch ziet Hij alles, en door hetgeen Hij beschikt en toelaat, vorscht Hij uit, of de zondaars hardnekkig de *boosheid* liefhebben en de verdrukten inderdaad de gerechtigheid beminnen; daarom verlaat zich David op Hem.

[5]) De zondaar *haat zijne ziel;* door de zonde stort hij ze in het verderf. Naar den grondtekst duidt *zijne ziel* hier God aan, die alle ongerechtigheid haat en bestraft.

[6]) De *strikken* zijn rampen, die hen machteloos maken. *Vuur en zwavel* is een zinspeling op den ondergang van Sodoma. De *beker* wordt hier en elders in de beteekenis van aandeel of lot gebruikt, of wel omdat de vader des huizes elken dischgenoot zijn aandeel van den wijn in den beker goot, of wel omdat men eenen beker als lotbus bezigde.

[7]) Hebr.: «op de gerechtigen». God is *rechtvaardig* in zijn natuur en wezen; evenals zijn verstand de bron en de maat is van alle waarheid, zoo is zijn wil de oorzaak, de bron en de maat van alle rechtvaardigheid. *Zijn aangezicht beschouwt* met welgevallen en zijne *rechtvaardigheid* beloont rijkelijk alle gerechtigen en hunne daden.

— Volgens verscheidene HH. Vaders, o. a. Augustinus, Hiëronymus, Gregorius, handelt deze Psalm middellijk van de ketters, die de geloovigen aanzetten tot afval van de Kerk. Volgens Bellarminus en anderen spreekt David hier in naam van elken gerechtige, die om zijn vroom leven vervolging lijdt. Vgl. II Tim. III 12.

PSALMUS XI.

PSALM XI.

Ontrouw der menschen. — Gods getrouwheid.

Lastertaal van schijnvrienden had opnieuw aan David getoond, hoe weinig er op trouw bij de menschen te rekenen valt; tevens was zij voor hem eene oorzaak geworden van nieuwe ellenden. Daarover beklaagt hij zich bij God. — Groot is het zedenbederf (v. 2—5). Stellige belofte van verlossing der verdrukten (v. 6—7). Gebed om heil (v. 8—9).

1. In finem pro octava, Psalmus David.
2. Salvum me fac Domine, quoniam defecit sanctus: quoniam diminutæ sunt veritates a filiis hominum.
3. Vana locuti sunt unusquisque ad proximum suum: labia dolosa, in corde et corde locuti sunt.
4. Disperdat Dominus universa labia dolosa, et linguam magniloquam.
5. Qui dixerunt: Linguam nostram magnificabimus, labia nostra a nobis sunt, quis noster Dominus est?

6. Propter miseriam inopum, et gemitum pauperum nunc exsurgam, dicit Dominus.

Ponam in salutari: fiducialiter agam in eo.

7. Eloquia Domini, eloquia casta: argentum igne examinatum, probatum terræ purgatum septuplum. *Prov. XXX 5.*

1. Tot het einde. Voor de achtste[1]). Een Psalm van David.
2. Red mij, Heere, want er is geen vrome meer; want weggeslonken is de waarheid uit de kinderen der menschen[2]).
3. Leugens spreken zij, een ieder tot zijn naaste; de lippen vol van arglist, dubbelhartig spreken zij.
4. De Heer verdelge alle arglistige lippen, en de grootsprekende tong,
5. hen die zeggen: onze tong zullen wij machtig maken; onze lippen staan in onzen dienst; wie is onze Heer[3])?
6. Om de ellende der behoeftigen en het gesteun der armen zal Ik nu opstaan, zegt de Heer[4]).

Brengen zal Ik (hen) in veiligheid; vrijmoedig zal Ik daarin handelen.

7. De woorden van den Heer zijn reine woorden, zilver door het vuur beproefd, gekeurd voor de aarde, zevenwerf gelouterd[5]).

---

[1]) Zie Ps. IV noot 1 en Ps. VI noot 2.

[2]) In zijne verontwaardiging en droefheid drukt David zich hier hyperbolisch uit (vgl. v. 6 en Ps. XIII 3). De *vrome* is hier degene, die de naastenliefde beoefent; ware vroomheid gaat steeds met die deugd gepaard. Door *waarheid*, het *veritates* der Vulgaat, worden de handelingen van oprechtheid, of, blijkens den grondtekst en het parallelisme, de oprechten aangeduid.

[3]) *Wij zullen* den vrijen teugel laten aan *onze tong* en toonen wat zij kan; *onze lippen* zeggen wat wij willen; want wij erkennen geenen *Heer*. Leugenaars en lasteraars sparen geen woorden om anderen ten gronde te richten; in hunnen hoogmoed vergeten zij zelfs, dat God hunne plannen kan verijdelen.

[4]) Op de grootspraak der vijanden volgt terstond het antwoord van den beschermenden God, die *nu* niet meer talmt den ellendige te hulp te komen. Daarin zal Hij *vrijmoedig handelen*, d. i. zonder naar iets te zien, vastberaden, krachtdadig. De grondtekst heeft: «Ik zal in heil stellen die daarnaar hijgt».

[5]) Gods beloften worden door geen leugen of logenstraffing verkracht, en

8. Tu Domine servabis nos: et custodies nos a generatione hac in æternum.
9. In circuitu impii ambulant: secundum altitudinem tuam multiplicasti filios hominum.

8. Gij, o Heer, zult ons bewaren en ons beschutten tegen dat geslacht in eeuwigheid.
9. In het rond zwerven de boozen; naar uwe verhevenheid vermenigvuldigt Gij de menschenzonen[6]).

PSALMUS XII.

PSALM XII.

God is de hoop en de blijdschap der bedroefden.

De langdurigheid zijner vervolging door Saül maakt den Psalmist neerslachtig. Het is bijna, alsof God, die met zijne hulp talmt, hem verlaten heeft. Radeloosheid en verdrukking van David (v. 1—3). Dringend gebed om hulp (v. 4—5). Vast vertrouwen op uitkomst (v. 6).

1. In finem, Psalmus David.

Usquequo Domine oblivisceris me in finem? Usquequo avertis faciem tuam a me?

2. Quamdiu ponam consilia in anima mea, dolorem in corde meo per diem?

1. Tot het einde[1]). Een Psalm van David.
Hoelang nog, Heer, zult Gij mij geheel en al vergeten? Hoelang nog wendt Gij uwe blikken van mij af[2])?
2. Hoelang zal ik ontwerpen verwekken in mijnen geest, kommer in mijn harte dag aan dag[3])?

---

daarom betrouwt hij er op. De Psalmist stelt ze hier tegenover de drogredenen der boozen en vergelijkt ze daarom met volmaakt gelouterd metaal. Het *probatum terræ* kan volgens Bellarminus den zin hebben: «gekeurd en rein bevonden door deskundige volken der aarde»; volgens anderen: «met het keurteeken voorzien voor geheel Palestina»; Volgens den grondtekst misschien: «beproefd zilver, in de smelterij op de aarde» (d. i. rein neervloeiend, of beproefd voor die op aarde zijn).

[6]) Welke hier de juiste zin der Vulgaat is, laat zich bezwaarlijk met zekerheid zeggen. De Septuagint heeft: «Gij hebt zorgvuldig gadegeslagen» of: «overvloedig van alles voorzien». Vermoedelijk is de zin daarvan: naar de *verhevenheid* uwer raadsbesluiten beschut en zegent Gij. Door *menschenzonen* worden dan waarschijnlijk de vromen bedoeld. Volgens anderen is de zin der Vulgaat: «naar de hoogte van uwe wijsheid laat Gij de boozen zich eenigen tijd vermenigvuldigen, om ze later te straffen. Naar het Hebr. vertaalt de H. Hiëronymus het slot: «als de slechtsten onder de menschen verheven zijn». Anderen: «de verheffing is de beschaming voor de kinderen der menschen», d. i. hoe meer zij zich verheffen, des te meer zullen zij beschaamd worden.
— Volgens den H. Augustinus beklaagt zich de Psalmist hier als profeet over de leugentaal, de trotschheid en arglist der boozen, en voorspelt hij, dat God uit medelijden zijnen Zoon zal zenden, dien Hij ons als ons heil en onze *veiligheid* schenkt om *de ellende der verdrukten* weg te nemen. Door Hem hoopt de profeet van de rondzwervende boozen bevrijd en met de godvreezenden gezegend te worden.

[1]) Zie Ps. IV noot 1.
[2]) Hoelang talmt Gij nog, mij uwe goedertierenheid te laten blijken?
[3]) Hoelang nog zal ik telkens nieuwe plannen moeten beramen om aan de

3. Usquequo exaltabitur inimicus meus super me?

4. Respice, et exaudi me Domine Deus meus.

Illumina oculos meos ne unquam obdormiam in morte:

5. Ne quando dicat inimicus meus: Prævalui adversus eum.

Qui tribulant me, exsultabunt si motus fuero:

6. Ego autem in misericordia tua speravi.

Exsultabit cor meum in salutari tuo: cantabo Domino qui bona tribuit mihi: et psallam nomini Domini altissimi.

3. Hoelang nog zal mijn vijand zich verheffen boven mij?

4. Zie neder en verhoor mij, Heer, mijn God!

Verlicht mijne oogen, dat ik nimmer inslape ten doode[4]),

5. opdat mijn vijand nimmer zegge: Ik heb hem overweldigd.

Die mij verdrukken, zullen juichen, als ik wankel.

6. Maar ik, ik heb op uw barmhartigheid mijn hoop gesteld.

Mijn hart zal juichen in uw heil; ik zal een loflied zingen tot den Heer, die mij weldaden schonk, en prijzen op het psalter den naam des Heeren, des Allerhoogsten[5]).

PSALMUS XIII. — PSALM XIII.

Boosheid en straf der goddeloozen.

De bijzondere aanleiding tot dezen Psalm laat zich niet met zekerheid bepalen. De dwazen, van welke daarin sprake is, waren of wel Saül en zijn trawanten, of Absalom en zijne handlangers, of wel de naburige heidensche volkeren, of dezen en met hen de goddeloozen onder de Israëlieten. — Klacht over de goddeloosheid der menschen (v. 1—3). Hardnekkigheid der boozen; hoop der vromen (v. 4—6). Bede om redding voor Israël (v. 7).

1. In finem, Psalmus David.

Dixit insipiens in corde suo: Non est Deus. *Infra LII 1.*

1. Tot het einde[1]). Een Psalm van David[2]).

De dwaas[3]) zegt in zijn hart: Er is geen God.

---

gevaren te ontsnappen, die zich dagelijks hernieuwen?

[4]) Zorg en angst hebben zijn lichaamskrachten gesloopt: zijn oog is beneveld als dat van eenen stervende; daarom vraagt hij hernieuwing van levenskracht, die hem geworden zal op het gezicht van Gods gunst.

[5]) Het slot: *en op het psalter* enz. ontbreekt in den grondtekst; mogelijk is het een liturgisch bijvoegsel van latere dagteekening.

— Verscheidene HH. Vaders, o. a. Chrysostomus, Augustinus en Athanasius, Eusebius, Theodoretus, vinden in dezen Psalm de klacht eener ziel, die zich haast van God *vergeten* waant. Daar God echter, zooals de H. Chrysostomus zegt, zich soms van ons afwendt om ons beter tot zich te trekken, verwacht zij met betrouwen zijne genade, die *de oogen* der ziel *verlicht* en het *hart* doet *juichen* van vreugde. Zoodra de mensch, door de genade verlicht, zijne onmacht en nietigheid heeft ingezien, is de tijd van *kommer* en ijdele *ontwerpen* voorbij, doordien hij aangespoord wordt om zijnen steun te zoeken bij God, met wiens hulp hij alles vermag.

[1]) Zie Ps. IV noot 1.

[2]) Enkelen schrijven dezen Psalm toe aan Isaias of Jeremias. Behoudens eenige afwijkingen in het opschrift en in v. 3 en 6, wordt hij herhaald in Psalm LII.

[3]) Het *hart* gold bij de Joden als

Corrupti sunt, et abominabiles facti sunt in studiis suis: non est qui faciat bonum, non est usque ad unum.

Verdorven zijn zij en afschuwelijk geworden in hun streven; niemand is er die het goede doet, zelfs niet een enkele[4]).

2. Dominus de cœlo prospexit super filios hominum, ut videat si est intelligens, aut requirens Deum.

2. De Heer[5]) blikt uit den hemel neder op de menschenzonen, om uit te zien of iemand verstandig is of naar God vraagt.

3. Omnes declinaverunt, simul inutiles facti sunt: non est qui faciat bonum, non est usque ad unum. *Rom. III 12, 13.*

3. Allen zijn afgeweken[6]); altegader zijn ze onnut geworden; niemand is er die het goede doet; zelfs niet een enkele[7]).

Sepulcrum patens est guttur eorum: linguis suis dolose agebant, venenum aspidum sub labiis eorum.

Een open graf is hunne keel; zij gaan arglistiglijk te werk met hunne tongen; addergif is onder hunne lippen.

Quorum os maledictione et amaritudine plenum est: veloces pedes eorum ad effundendum sanguinem.

Hun mond is vol van lastertaal en schamperheid; tot bloedvergieten zijn hun voeten snel[8]).

Contritio et infelicitas in viis eorum, et viam pacis non cognoverunt: non est timor Dei ante oculos eorum.

Vergruizing en rampzaligheid zijn op hun wegen, en het pad des vredes is hun onbekend; er is geen vreeze Gods voor hunne oogen.

4. Nonne cognoscent omnes qui operantur iniquitatem, qui devorant plebem meam sicut escam panis?

4. Zullen zij niet altegader verstandig worden, die ongerechtigheid begaan, die mijn volk verslinden als een bete broods[9])?

---

de zetel van het verstand. Practische godloochening leidt tot theoretische, ten minste in woorden. Dwaasheid en onzin! De Psalmist wil zeggen: de goddeloozen, zich straffeloos ziende, maken zich in hunne dwaasheid diets, dat er geen God is en komen zoo van kwaad tot erger.

[4]) Niemand uit die goddelooze en dwaze menigte. Vgl. v. 6. Sommigen verstaan dit van de verdorvenheid des menschdoms als gevolg der erfzonde; zoo klein was ten tijde van den psalmist het getal der vromen, dat dezen bijna niet in aanmerking komen.

[5]) Hebr.: «Jehova». In Psalm LII is deze godsnaam telkens vervangen door «Elohim»; men vreesde waarschijnlijk den eigenlijken godsnaam uit te spreken. Laat God zijn oog op de bedorven wereld vallen, dan ziet Hij niemand, die vroom en wijs genoeg is om zijne oordeelen te duchten.

[6]) Allen zijn *afgeweken* van den waren weg en den dienst van God; zij zijn *onnut*, d. i. ondeugend, nietswaardig *geworden.*

[7]) Hetgeen volgt in v. 3 ontbreekt in den grondtekst; het werd door den H. Paulus Rom. III 13 bij het voorafgaande gevoegd en was door hem aan verschillende plaatsen van het O. T. ontleend (vgl. Ps. V 11 en IX 28). Waarschijnlijk gaf dit later aanleiding om het ook hier in te lasschen. *Een open graf* enz., zie Ps. V 11. Het *addergif* doelt op de valschheid en moorddadigheid hunner schampere en lasterlijke taal.

[8]) In hunne boosaardigheid zijn zij daartoe steeds bereid en spoedig gereed; geen wonder dat hunne *wegen*, d. i. al hun doen en laten, op *vergruizing*, d. i. ondergang, en *rampzaligheid* voor anderen uitloopt; want het *pad des vredes*, d. i. het verlangen en de manier om anderen goed te doen, is hun onbekend.

[9]) Gods *volk* zijn hier de vromen en verdrukten. De zin is: zullen Gods straffen hen niet doen begrijpen, dat er een Opperrechter is? De meesten vatten deze woorden op als eene vraag, niet van den Psalmist, maar van God

5. Dominum non invocaverunt, illic trepidaverunt timore, ubi non erat timor.
6. Quoniam Dominus in generatione justa est, consilium inopis confudistis: quoniam Dominus spes ejus est.
7. Quis dabit ex Sion salutare Israel? cum averterit Dominus captivitatem plebis suæ, exsultabit Jacob, et lætabitur Israel.

5. Den Heer roepen zij niet aan; daar sidderen zij van vrees, waar niets te vreezen is.
6. Want de Heer is met het vroom geslacht; — het besluit des onderdrukten hebt gij te schande gemaakt[10]; — want de Heer is zijne hoop.
7. Wie zal uit Sion heil aan Israël verschaffen[11]? Als de Heer de gevangenschap[12]) zijns volks zal hebben afgewend, zal Jacob juichen en Israël zich verblijden.

---

zelf. Het antwoord wordt dan gegeven in v. 5: thans vragen zij niet naar God; maar weldra zullen zij onder zijne straffende hand van angst sidderen, waar zij nu wanen, dat niets te vreezen is; of wel: waar voor de vromen niets te duchten valt; immers (v. 6) God is met dezen. De boozen spotten wel met het vertrouwen der vromen en verhinderen hen wel, God te dienen; maar de Heer is der vromen hoop en zal hen helpen. Anderen zien in v. 5 een voortgezette schildering van de boosheid en het dwaze streven der goddeloozen.

[10]) Sommigen vatten dit vragend op: hoe, gij snoodaards, hebt het vrome besluit der onderdrukten te schande gemaakt? O neen, dat kunt gij niet, want zij hopen op God. Vgl. Ps. LII 6.

[11]) Het slot in v. 7 schijnt ten tijde der Babylonische gevangenschap ten behoeve der ballingen door een of ander profeet bij den Psalm gevoegd te zijn. Eusebius en anderen zien daarin eene voorspelling van David. Het is een wensch, in den vorm eener vraag, om verlost te worden uit de Babylonische gevangenschap. Voor den geloovigen Israëliet was de Ark des Verbonds Gods troon; van den berg Sion, waar zij stond of moest staan, ging, volgens zijne opvatting, elke goddelijke hulp en redding uit.

[12]) d. i. volgens sommigen: Het onheil, den druk, de ellende; de meesten vatten het in concreten zin op, en vertalen: als de Heer zijn gevangen volk zal hebben teruggevoerd. Het Hebr. kan echter beteekenen: «Als de Heer zich naar de ellende zijns volks zal wenden», d. i. uit medelijden zijn volk zal helpen. Zoo opgevat, kan dit slot ook een gebed zijn van David voor zijne tijdgenooten. (Vgl. Job. XLII 10). — Eusebius en de HH. Hilarius en Athanasius zien in dezen Psalm een beeld geschetst van den droevigen toestand, waarin het menschdom vóór de komst des Verlossers geraakt was. Anderen, zooals de HH. Augustinus, Hiëronymus en Cassiodorus, vinden daarin eene voorspelling van de ongeloovigheid der Joden, die Christus niet als God erkenden en Hem en zijne leerlingen vervolgden.

PSALMUS XIV.

PSALM XIV.

Eigenschappen van den waren dienaar Gods.

Meestal brengt men dezen Psalm in verband met Psalm XXIII, en neemt aan, dat David hem gezongen heeft bij gelegenheid der overbrenging van de Ark des Verbonds naar Sion (Vgl. II Reg. VI 12). Hij leert hier, dat om Gods bescherming te genieten, de bloot uiterlijke eeredienst niet genoeg is, maar dat wezenlijke en degelijke vroomheid gevorderd wordt.

1. Psalmus David.
Domine quis habitabit in tabernaculo tuo? aut quis requiescet in monte sancto tuo?
2. Qui ingreditur sine macula, et operatur justitiam:
3. Qui loquitur veritatem in corde suo, qui non egit dolum in lingua sua:
Nec fecit proximo suo malum, et opprobrium non accepit adversus proximos suos.
4. Ad nihilum deductus est in conspectu ejus malignus: timentes autem Dominum glorificat:
Qui jurat proximo suo, et non decipit,
5. Qui pecuniam suam non dedit ad usuram, et munera super innocentem non accepit:
Qui facit hæc, non movebitur in æternum.

1. Een Psalm van David.
Heer, wie zal wonen in uw tent, of wie zal rusten op uwen heiligen berg[1])?
2. Die wandelt zonder smet en doet wat recht is;
3. die waarheid in zijn hart spreekt; die geen bedrog pleegt met zijn tong[2]);
die zijnen evenmensch geen nadeel doet, en geene smaadheid opgrijpt tegen zijne naasten[3]);
4. in wiens oog de goddelooze voor een niets geacht wordt[4]), maar die verheerlijkt wie den Heer vreezen;
die zijnen naaste toezweert en hem niet bedriegt[5]);
5. die zijn geld niet geeft op woeker[6]), en geen geschenken aanneemt tegen den onschuldige.
Wie dat doet, zal niet wankelen in eeuwigheid[7]).

[1]) De *tent* Gods is elders de tempel, hier de tabernakel, destijds geplaatst op Sion, den heiligen berg; daar *wonen* (vgl. Ps. V 6) is in Gods nabijheid vertoeven en zijne bescherming genieten; daar *rusten* is vertrouwelijken omgang hebben met God; dat immers geeft rust aan het menschelijk hart.

[2]) Die niet anders spreekt, dan hij het in gemoede meent. Hebr.: «die niet lastert».

[3]) Naar de Septuagint «aanneemt»; naar het Hebr.: «opheft, ontvangt, uitspreekt»; de zin is dus: die geene smaadtaal gretig aanhoort, noch gebruikt.

[4]) Die de schijnbare grootheid des kwaadgezinden voor niets telt, terwijl hij de deugdzamen hoogschat en eert.

[5]) Naar den grondtekst: «die tot zijn nadeel zweert en het niet verandert»; de zin is dus: die zijnen eed houdt, al heeft hij er nadeel bij.

[6]) Door *woeker* wordt hier rente bedoeld. Het was verboden, geld op rente te leenen aan eenen Hebreër, niet aan eenen vreemdeling. Vgl. Deut. XXIII 19, 20.

[7]) Zoo iemand staat op den vasten voet der gemeenschap met God, die hem moed inboezemt, beschermt en zegent. — De HH. Basilius, Hiëronymus, alsook Eusebius en anderen vatten dezen Psalm in hoogeren zin op als een opsomming der eigenschappen van den gerechtige, die geroepen is om eens bij God te wonen in den eeuwigen tabernakel.

PSALMUS XV.

PSALM XV.

Gebed van den Heiland vóór zijn lijden.

Blijkens Act. II 25 en XIII 35, zijn v. 8—11 van dezen Psalm door David gezongen met betrekking tot den Heiland. Naar de meeste schriftverklaarders doelt de geheele Psalm op den Messias in den letterlijken zin en bevat hij een gebed van Christus onmiddellijk vóór of bij het begin van zijn lijden. (Vgl. Joan. XVII; Luc. XXII 42). — Christus voorziet zijn lijden en dood, en vraagt het eeuwig leven voor zijne menschelijke natuur (v. 1—2); talrijk en groot zijn de genaden door Hem voor de zijnen verworven; dat geeft Hem moed en vertrouwen (v. 3—4); heerlijk is zijn aandeel aan het eeuwig leven (v. 5—7); verrijzen zal zijn vleesch en met zijne ziel de eeuwige vreugde genieten aan de rechterhand zijns Vaders (v. 8—10).

1. Tituli inscriptio ipsi David.

Conserva me Domine, quoniam speravi in te.
2. Dixi Domino: Deus meus es tu, quoniam bonorum meorum non eges.
3. Sanctis, qui sunt in terra ejus, mirificavit omnes voluntates meas in eis.
4. Multiplicatæ sunt infirmitates eorum: postea acceleraverunt.

1. Gedenksteen-opschrift[1]; van David[2]).
Behoud mij, Heer, want Ik stel mijne hoop op U[3]).
2. Ik zeg den Heer: mijn God zijt Gij; want mijne goederen hebt Gij niet noodig[4]).
3. Voor de heiligen, die zijn land bewonen, heeft Hij alles wonderbaar vervuld wat Ik in hen verlangde[5]).
4. Vermenigvuldigd hebben zich hun krankheden; daarna zijn zij aangesneld[6]).

[1]) De grondtekst heeft hier «Miktham», d. i. volgens sommigen «een gouden kleinood» of waarschijnlijker: «gezang, als opschrift te plaatsen op een zuil of gedenkteeken». Deze titel zinspeelt op den geheimnisvollen inhoud van den Psalm, die waardig gekeurd wordt om als een in steen uitgebeiteld gedenkschrift, ter geheugenis der groote zege van den Zaligmaker, voor de toekomst bewaard te blijven.

[2]) Niet weinigen verstaan, vooral met het oog op den grondtekst, dezen Psalm in den letterlijken zin van David. Mogelijk is het, dat deze zelf naar redding uitzag, toen hij in profetische verheffing dit gebed zong, zooals het eens zou opwellen uit het gemoed van zijnen grooten nazaat, Christus.

[3]) Vgl. de bede van Christus Luc. XXII 42: «Vader, neem dezen kelk van Mij». De Messias vraagt hier niet zoozeer redding van den dood, als behoud in den dood (vgl. v. 10), nl. de verrijzenis en de eeuwige heerlijkheid aan 's Vaders rechterhand.

[4]) Het Hebr. vertaalt men: «want mijn goed is niet buiten U», d. i. want Gij zijt mijn hoogste, mijn eenigst goed. Naar de Vulgaat is de eerste grond, waarop de hoop van den Messias steunt (v. 1), dat Hij zijnen Vader erkent als den Oneindige, tot wiens zaligheid en innerlijke glorie geen schepsel, zelfs niet de *goederen* van den Messias, d. i. zijne verdiensten en de door Hem als eigendom verworven Kerk, een vereischte zijn.

[5]) Tweede grond van 's Heilands hoop: Gods goedheid. Ten bate der *heiligen*, d. i. der uitverkorenen, heeft God in *zijn* heilig *land*, hier het zinnebeeld der Kerk, alle verlangens van den Messias vervuld: zijn Vader schonk Hem die uitverkorenen en heiligde ze door wonderen zijner genade. (Joan. XVII 9 volg.) Het Hebr. kan beteekenen: tot de vromen, die op aarde zijn, (zeg ik:) dit zijn edelen, aan wie al mijne lust is.

[6]) Hier wordt waarschijnlijk de wijsheid en barmhartigheid aangeduid,

Non congregabo conventicula eorum de sanguinibus: nec memor ero nominum eorum per labia mea.

5. Dominus pars hereditatis meæ, et calicis mei: tu es, qui restitues hereditatem meam mihi.

6. Funes ceciderunt mihi in præclaris: etenim hereditas mea præclara est mihi.

7. Benedicam Dominum, qui tribuit mihi intellectum: insuper et usque ad noctem increpuerunt me renes mei.

8. Providebam Dominum in conspectu meo semper: quoniam a

Geenszins zal Ik vergaderen hunne samenscholingen van bloedvergieting, en niet gedenken zal Ik hunne namen met mijne lippen[7].

5. De Heer is het aandeel van mijne erfenis en van mijn beker;

Gij zijt het, die Mij mijn erfdeel wedergeven zult[8].

6. De snoeren zijn voor Mij gevallen in de heerlijkheden; want mijn erfdeel, heerlijk is het Mij[9].

7. Prijzen zal Ik den Heer, die Mij het beseffen gaf; ook zelfs tot in den nacht prikkelen Mij mijne nieren[10].

8. Ik zie den Heer voor mijne oogen ten allen tijde; want Hij is

---

waarmede God het verlangen van den Messias vervuld heeft. God liet toe, dat de mensch tot *krankheden*, tot zwakheid des geestes, nl. tot ongeloof en afgoderij verviel (Rom. XI 32), om hem door erkenning zijner ellende te brengen tot belijdenis zijner schuld en hulpbehoevendheid, en hem door de kracht der genade met spoed tot zijnen Heer en redder te doen aansnellen.

[7]) Sommigen meenen, dat hier gewag gemaakt wordt van de afschaffing der bloedige offers van het O. V. en van de naamsverandering van «vijanden» in dien van «kinderen» Gods, of ook van de verwerping der halsstarrigen, wier *naam*, d. i. wier persoon, de *lippen* van den Messias niet met liefde *gedenken*. Het Hebr. kan echter beteekenen: «talrijk zijn de smarten dergenen, die naar eenen anderen (God) ijlen. Hunne drankoffers van bloed pleng Ik niet, noch breng Ik hunnen naam op mijne lippen». Daarom meenen de meesten, dat hier sprake is van de bloedige offers der heidenen en van den naam dier offers of dien der afgodendienaars. Die offers werden afgeschaft, die naam der vergetelheid prijsgegeven; zij immers, die den Messias aankleven, worden kinderen Gods genoemd. (Joan. I 12 en I Joan. III 1).

[8]) De Messias richt nu den blik op het loon, dat Hij zal ontvangen en dat geen ander is dan God zelf. Door het lijden verwierf zijne menschelijke natuur zich het deelgenootschap aan de goddelijke heerlijkheid en heerschappij (vgl. Joan. XVII 4, 5 en Philipp. II 8—11). Zijne goddelijke natuur bezat die heerlijkheid als vaderlijk *erfdeel* alvorens de wereld bestond (Joan. XVII 5); in de vernedering, waarmede de vereeniging zijner beide naturen gepaard ging, was die heerlijkheid van den Zoon Gods eenigen tijd onder zijn menschelijk hulsel verborgen en als verloren; bij zijne verrijzenis en hemelvaart gaf Hem de Vader vooreerst dat *erfdeel*, maar daarenboven het verloren, doch vrijgekochte menschdom als erfdeel *terug* (vgl. Ps. II 8 en Act. XX 28). Waarschijnlijk wordt hier gezinspeeld op Num. XVIII 20; bij de verdeeling van het beloofde land ontvingen de priesters en levieten geen lot: God zelf was hun bezit en erfdeel. In den volmaaktsten zin moest Hij het *aandeel* zijn van Christus, den Hoogepriester bij uitnemendheid.

[9]) Het beeld is ontleend aan het gebruik van meetsnoeren ter bepaling van ieders aandeel of lot bij de verdeeling of verloting van een stuk land of grondgebied; de *heerlijkheden* duiden hier het *erfdeel* van v. 5 aan.

[10]) De Messias dankt den Heer voor de kennis van dat erfdeel; de gedachte aan dat gevolg van zijne smarten en het verlangen daarnaar zullen Hem opbeuren, zelfs in den nacht van bitter lijden. De *nieren* golden als zetel der begeerten.

dextris est mihi, ne commovear. *Act. II 25.*
9. Propter hoc lætatum est cor meum, et exsultavit lingua mea: insuper et caro mea requiescet in spe.
10. Quoniam non derelinques animam meam in inferno: nec dabis sanctum tuum videre corruptionem. *Act. II 31 et XIII 35.*
Notas mihi fecisti vias vitæ, adimplebis me lætitia cum vultu tuo: delectationes in dextera tua usque in finem.

aan mijn rechterhand, dat Ik niet wankele[11]).
9. Daarom is mijn hart verblijd en jubelt mijne tong, en ook mijn vleesch zal rusten in hoop[12]).
10. Want Gij zult mijne ziel niet laten in de onderwereld, en uwen Heilige het verderf niet laten schouwen.
Kennen doet Gij Mij de wegen van het leven; vervullen zult Gij Mij met vreugde voor uw aangezicht: geneugten aan uwe rechterhand voor eeuwig!

PSALM XVI.

PSALM XVI.

Gebed van een vervolgden gerechtige.

Blijkens den inhoud werd deze Psalm door David als een gebed tot God gericht ten tijde zijner vervolging door Saül en diens handlangers. — Bede om verhooring ter wille van zijn streven naar gerechtigheid (v. 1—4). Bede om hulp tegen de aanslagen der vervolgers (v. 5—12). Dringende bede om beteugeling der vijanden; hoop op een hooger geluk; (v. 13—15).

1. Oratio David.
Exaudi Domine justitiam meam: intende deprecationem meam.

1. Een gebed van David.
Verhoor, o Heer, mijne gerechtigheid; geef acht op mijne smeeking;

---

[11]) Het aanschouwen van zijnen goddelijken Vader en zijne vereeniging met Hem geven den Messias de kracht om zijn lijden te gemoet te gaan met vertrouwen en standvastigheid, ja zelfs (v. 9, 10) met vreugde, daar Hij van den dood zal verrijzen.

[12]) Het *vleesch* van den *Heilige*, d. i. den Messias, zal in het graf slechts rusten als in een tent (aldus de Septuagint), om daar evenmin te blijven en te bederven, als (v. 10*a*) zijne ziel voor altijd in het verblijf der Vaderen zal wonen; integendeel (v. 10*b*), God zal Hem de *wegen van het leven* doen *kennen*, door Hem op te wekken; dan zal zijne verheerlijkte menschheid voor het *aangezicht* des Vaders aan zijne *rechterhand* zetelen om de goddelijke *geneugten* te deelen. — Zij die dezen Psalm slechts in typischen zin van den Messias uitleggen, verstaan hem in den letterlijken zin van David. Deze (v. 1) smeekt in zijnen nood om behoud; hij hoopt (v. 2) op God om God. Ook (v. 3, naar den grondtekst) vindt hij behagen in Gods heiligen. Groot zijn (v. 4) de ellenden van hen, die den waren God verlaten hebben; aan hunne bloedige offers neemt David geen deel, ja, hij noemt zelfs hunnen naam niet. Maar (v. 5) daarom is dan ook de gemeenschap met God zijn aandeel; wel (v. 6) een heerlijk aandeel! God (v. 7) schonk hem dat hooger licht; Hem zij dank daarvoor (v. 8). Nu steunt hij op God en verheugt zich (v. 9), omdat God hem niet (v. 10*a*) ter prooi laat worden van onderwereld en ontbinding. Thans (v. 10*b*) is God met hem, en Hij zal, nadat het gevaar geweken is, zijnen dienaar nog meer de vreugde zijner gemeenschap doen genieten.

Auribus percipe orationem meam, non in labiis dolosis.
2. De vulto tuo judicium meum prodeat: oculi tui videant æquitates.
3. Probasti cor meum, et visitasti nocte: igne me examinasti, et non est inventa in me iniquitas.

4. Ut non loquatur os meum opera hominum: propter verba labiorum tuorum ego custodivi vias duras.
5. Perfice gressus meos in semitis tuis: ut non moveantur vestigia mea.
6. Ego clamavi, quoniam exaudisti me Deus: inclina aurem tuam mihi, et exaudi verba mea.
7. Mirifica misericordias tuas, qui salvos facis sperantes in te.
8. A resistentibus dexteræ tuæ custodi me, ut pupillam oculi.

Sub umbra alarum tuarum protege me:

leen het oor aan mijn gebed van lippen zonder arglist[1]).
2. Van uw aanschijn ga mijn oordeel uit; dat uwe oogen zien wat recht is[2])!
3. Getoetst hebt Gij mijn hart en onderzocht des nachts[3]); door het vuur hebt Gij mij beproefd, en geene ongerechtigheid is er in mij gevonden.
4. Opdat mijn mond geen werken der menschen sprak, hield ik ter wille van de woorden uwer lippen ruwe wegen[4]).
5. Bevestig mijne schreden op uwe paden, opdat mijne voetstappen niet wankelen[5]).
6. Ik riep, want Gij verhoordet mij, o God! Neig tot mij uw oor en luister naar mijn woorden.
7. Maak wonderbaar uwe barmhartigheden, Gij, die redding schenkt aan die op U vertrouwen[6]).
8. Voor wie aan uwe rechterhand weerstaan behoed mij als een oogappel.
Onder de schaduw uwer vleugelen beschut mij[7])

---

[1]) David's *gerechtigheid* is hier, zooals het parallelisme zulks aanduidt, het gebed, dat hij in vertrouwen op zijne goede zaak tot God gaat richten; hij doet dit in alle oprechtheid, *zonder arglist;* want van den arglistige gruwt de Heer. Ps. V 7.

[2]) Mogen zij mijne onschuld zien! Zoolang de booze zijn lust kan botvieren, schijnt God geene oogen te hebben voor het recht. De zin van v. 1—2 is dus: Heer, verhoor mijn oprecht gebed; Gij ziet alles: laat dus uwe alwetendheid het vonnis strijken, en dit zal rechtvaardig zijn; immers (v. 3) Gij kent mijn hart.

[3]) Gij zaagt, welke gedachten en plannen *des nachts*, ten tijde der stille overpeinzing (vgl. Ps. IV 5 en XV 7), in mijn hart opkwamen. Of wel: *des nachts* d. i. ongestoord, grondig *hebt Gij mijn hart onderzocht*. De Septuagint heeft: «*door het vuur hebt Gij mij* gelouterd». Sommigen verbinden dit met (v. 4) *opdat* enz.

[4]) Om niet te spreken en te handelen gelijk zondige menschen; of: om geen zondige werken goed te keuren, heb ik, ter vervulling uwer geboden, het moeielijke pad der deugd en der zelfverloochening, den ruwen weg der ballingschap bewandeld.

[5]) Geef mij nu uwe genade, opdat ik getrouw uwe geboden blijve vervullen. Naar den grondtekst luidt de zin van v. 4—5 waarschijnlijk: Gij hebt mij onderzocht en Gij vondt niets. Het (booze) zal niet mijnen mond overschrijden. Bij de handelingen der menschen (richtte ik mij) naar het woord uwer lippen; de paden des overtreders (den weg des kwaads) heb ik vermeden.

[6]) Uwe barmhartigheid, mij zoo dikwijls in het verleden betoond, deed mij (v. 1) tot U roepen. Geef mij nu schitterende bewijzen van die barmhartigheid. Hebr.: «Gij, die degenen, welke op U vertrouwen, bewaart tegen (v. 8) hen, die weerstand bieden aan uwe rechterhand», d. i. die zich verzetten tegen uwen wil.

[7]) De Psalmist koppelt hier twee

9. A facie impiorum qui me afflixerunt.

Inimici mei animam meam circumdederunt,
10. Adipem suum concluserunt: os eorum locutum est superbiam.
11. Projicientes me nunc circumdederunt me: oculos suos statuerunt declinare in terram.

12. Susceperunt me sicut leo paratus ad prædam: et sicut catulus leonis habitans in abditis.

13. Exsurge Domine, præveni eum, et supplanta eum: eripe animam meam ab impio, frameam tuam
14. Ab inimicis manus tuæ.

Domine a paucis de terra divide eos in vita eorum: de absconditis tuis adimpletus est venter eorum.

Saturati sunt filiis: et dimiserunt reliquias suas parvulis suis.

15. Ego autem in justitia apparebo conspectui tuo: satiabor cum apparuerit gloria tua.

9. voor de goddeloozen, die mij kwellen.

Mijne haters houden mij omsingeld;
10. hun vet hebben zij toegesloten; hun mond spreekt hoovaardij[8].
11. Die mij uitgestooten hadden, omsingelen mij nu; hunne oogen hebben zij er op gericht om (mij) ter aarde neer te buigen[9].
12. Zij hebben mij in het oog, gelijk een leeuw, die tuk op roof is, en als een jonge leeuw, die in spelonken huist.
13. Sta op, Heer, overrompel hem en werp hem overhoop; ontruk den goddelooze mijne ziel, uw zwaard
14. den tegenstanders van uw hand[10].

Heer, van het luttel aantal (vromen) in den lande scheid hen in hun leven af[11]; met uwe schatten is hun buik gevuld;

zij hebben zonen naar genoegen, en laten hunne overblijfsels achter aan hunne kleinen[12].
15. Ik echter, ik zal in gerechtigheid verschijnen voor uw aangezicht; ik zal verzadigd worden, als uwe heerlijkheid zich zal vertoonen[13].

---

beelden samen: de vleugelen verleenen bescherming tegen den vijand en schaduw tegen de zonnehitte.

[8]) Het *vet* is een beeld van gevoelloosheid (vgl. Ps. CXVIII 70) of van rijkdom gepaard met hardvochtigheid. De zin is: hun hart is gevoel- en meedoogenloos geworden en zij voeren gesprekken vol van trotschheid. Vgl. Deut. XXXII 15.

[9]) Zij noopten mij eerst tot de vlucht; thans vervolgen zij mij om mij tot val te brengen.

[10]) Red mij het leven en ontneem aan Saül *uw zwaard*, d. i. de macht, die hij van U ontving, en die hij en de zijnen tegen *uwe hand*, d. i. tegen den drager van uw gezag, misbruiken door mij naar het leven te staan. Naar den grondtekst is de zin: «Ontruk mijne ziel aan den booze door uw zwaard, aan de boozen door uwe hand, Jehova, aan de menschen dezer wereld, wier aandeel in dit leven is».

[11]) Stel de bevrijding van mij en de mijnen niet uit tot een toekomstig leven. Of wel: straf de boozen nu en scheid hen zoodoende af van de vromen, opdat niemand meene, dat Gij U om dezen niet bekreunt. Anderen vertalen hier: wegens het klein getal vromen (die mij volgen), breng tusschen mijne vijanden verdeeldheid en scheid hen af van deze aarde.

[12]) De zin is: Die boozen hebben van U allen tijdelijken voorspoed ontvangen: zij zijn gezegend met schatten en kinderen, zoodat zij aan dezen hunne *overblijfsels*, d. i. hunnen overvloed, ten erfdeel achterlaten. Ontneem hun die schijnbare verzadiging; ik zal de mijne (v. 15) vinden bij het aanschouwen uwer heerlijkheid. De Septuagint heeft hier: «zij zijn verzadigd met varkensvleesch en hebben de brokken aan hun kleinen overgelaten».

[13]) Hebr.: «Ik zal in gerechtigheid uw aangezicht zien, en bij mijn ontwa-

PSALMUS XVII.

PSALM XVII.

God is steeds met de zijnen.

Deze Psalm, die in minder volmaakten vorm in II Reg. XXII voorkomt, is een heerlijk danklied door David gezongen, hetzij tegen het einde zijns levens, hetzij na eene reeks van overwinningen (vgl. II Reg. VIII). De Psalm bestaat uit eenen aanhef, twee hoofddeelen en een slot. — Aanhef. *Lofspraak op Jehova (v. 2—4).* Eerste deel. *In zijne kwellingen werd David steeds verhoord (v. 5—7). Gods hulp onder het beeld van eenen storm (v. 8—20). Redenen van David's redding en van zijn betrouwen op God (v. 21—32).* Tweede deel. *Dankbare opsomming van Gods weldaden (v. 33—46).* Slot. *Jubellied (v. 47—51). Rom. XV 9 wordt v. 9 als een voorspelling over het Rijk van den Messias aangehaald.*

1. *In finem puero Domini David, qui locutus est Domino verba cantici hujus, in die, qua eripuit eum Dominus de manu omnium inimicorum ejus, et de manu Saul, et dixit:* (II Reg XXII 2.)

2. Diligam te Domine fortitudo mea:

3. Dominus firmamentum meum, et refugium meum, et liberator meus.

Deus meus adjutor meus, et sperabo in eum. *Hebr. II 13.*

Protector meus, et cornu salutis meæ, et susceptor meus.

1. *Tot het einde*[1]*. Van David, 's Heeren dienstknecht, die tot den Heer de woorden van dit lied gesproken heeft ten dage dat de Heer hem verlost had uit de hand van al zijne vijanden en uit de hand van Saül, en hij sprak:*

2. Ik heb U lief, o Heer, mijne sterkte[2]!

3. De Heer is mijne kracht en mijne toevlucht en mijn redder,

mijn God, mijn helper, en op Hem vertrouw ik[3]).

Hij is mijn schutsheer en de hoorn mijns heils en mijn verdediger[4]).

---

ken mij verzadigen aan uw beeld». Klaarblijkelijk wordt hier het ontwaken in een ander leven bedoeld; 's menschen dorst naar geluk is hier op aarde onmogelijk te stillen; leeft hij echter *in gerechtigheid* en verschijnt hij zoo voor God, dan zal het gezicht en het genot van Gods *heerlijkheid* hem eeuwig verzadigen.
— De HH. Hiëronymus, Augustinus en anderen vatten dezen Psalm op als een gebed van Christus en zijne Kerk; de Heiland klaagt over de vervolgingen der Joden; de Kerk over die der ongeloovigen en ketters.

[1]) Zie Ps. IV noot 1. Het *puero* staat hier voor *pueri.*

[2]) Het futurum *diligam* drukt hier de gewoonte en dus de innigheid der liefde uit, die David gevoelde, omdat God hem versterkt had en nog versterkte. Dit eenledig vers geeft den inhoud van den geheelen Psalm beknopt aan; het ontbreekt II Reg. XXII. Te recht doet Calmet hier opmerken, dat liefde, maar ook ware liefde, het eenige is, wat David uit dankbaarheid aanbiedt; dat is het ook wat God van den mensch verlangt.

[3]) Hebr.: «De Heer is mijn rots en mijn burcht en mijn redder». De Psalmist drukt door dien rijkdom van beelden en titels kort, maar levendig uit, met wat al weldaden van allerlei soort God hem overladen en tot dankbaarheid verplicht had.

[4]) De horens zijn voor de dieren een middel ter uitoefening van kracht; vandaar dat de *hoorn* herhaaldelijk voorkomt als het zinnebeeld der sterkte. Voor David is God de sterke, onoverwinnelijke helper.

4. Laudans invocabo Dominum: et ab inimicis meis salvus ero.

5. Circumdederunt me dolores mortis: et torrentes iniquitatis conturbaverunt me.

6. Dolores inferni circumdederunt me: præoccupaverunt me laquei mortis.

7. In tribulatione mea invocavi Dominum, et ad Deum meum clamavi:

Et exaudivit de templo sancto suo vocem meam: et clamor meus in conspectu ejus, introivit in aures ejus.

8. Commota est, et contremuit terra: fundamenta montium conturbata sunt, et commota sunt, quoniam iratus est eis.

9. Ascendit fumus in ira ejus: et ignis a facie ejus exarsit: carbones succensi sunt ab eo.

10. Inclinavit cœlos, et descendit: et caligo sub pedibus ejus.

11. Et ascendit super Cherubim,

4. Prijzend roep ik den Heer aan, en van mijne vijanden word ik bevrijd[5]).

5. Mij omgaven stervensweeën, en stroomen van snoodheid verschrikten mij[6]).

6. Hellepijnen omringden mij[7]); mij verrasten strikken des doods.

7. In mijnen nood riep ik den Heer aan, en tot mijnen God verhief ik mijn geroep,

en Hij verhoorde uit zijnen heiligen tempel mijne stem, en mijn kreet voor zijn aanschijn drong door tot zijne ooren[8]).

8. Daar waggelde en dreunde de aarde; de grondvesten der bergen schokten en schudden, omdat Hij op hen toornde[9]).

9. Rook steeg op in zijn gramschap en vuur flikkerde op voor zijn aanschijn; kolen gingen in gloed van Hem uit[10]).

10. Hij deed de hemelen zinken en Hij daalde neder, en duisternis was onder zijn voeten[11]).

11. En Hij steeg op de Cherubs

---

[5]) Waarschijnlijk wordt hier eene gewoonte uitgedrukt en is de zin: zoo dikwijls als ik den Heer aanroep, verlost Hij mij. Hetgeen volgt dient dan tot bewijs voor het verleden.

[6]) In plaats van *snoodheid* heeft het Hebr.: «van Belial», d. i. van het nuttelooze, het kwaad, den ondergang als gevolg eener wederrechtelijkheid. De zin is: een troep van goddeloozen omsingelde mij en joeg mij den doodschrik aan door eenen vloed van wederrechtelijkheid.

[7]) Hebr.: «de strikken der onderwereld omgaven mij». Herhaaldelijk verkeerde David onverhoeds in het grootste levensgevaar.

[8]) Vgl. Psalm III noot 5. God hoort uit den *tempel*, nl. den hemel, zijn gebed en bevrijdt hem van zijne vijanden. Hoe Gods toorn tegen dezen losbreekt, beschrijft de Psalmist in v. 8—20; daarbij ontleent hij zijn beelden aan het geweld der losbarstende natuurkrachten. Zoo openbaarde zich God weleer op den Sinaï. Vgl. Exod. XIX.

[9]) Voorspel van het wraakgericht. Nadert God, dan siddert de aarde.

[10]) Hebr.: «Rook steeg op uit zijnen neus, en verslindend vuur uit zijnen mond; gloeiende kolen ontbrandden van Hem (d. i. uitgaande)». Eenzelfde woord duidde in het Hebreeuwsch de gramschap en den neus aan; trouwens de toorn openbaart zich door het snuiven der neusgaten. De voorstelling van Gods opdagenden toorn geschiedt hier trapsgewijze: eerst komt rook uit den neus; dan ontsnapt vuur aan den mond; eindelijk spatten gloeiende kolen uit geheel zijne verschijning.

[11]) Hij daalde neder uit den hooge als in zware, drukkende onweerswolken. Bij een naderend zwaar onweder schijnt het zwerk onder het gewicht der wolken te zakken, omdat zij donkerder zijn dan gewoonlijk en lager hangen.

et volavit: volavit super pennas ventorum.
12. Et posuit tenebras latibulum suum, in circuitu ejus tabernaculum ejus: tenebrosa aqua in nubibus aeris.
13. Præ fulgore in conspectu ejus nubes transierunt, grando et carbones ignis.
14. Et intonuit de cœlo Dominus, et Altissimus dedit vocem suam: grando et carbones ignis.
15. Et misit sagittas suas, et dissipavit eos: fulgura multiplicavit, et conturbavit eos.
16. Et apparuerunt fontes aquarum, et revelata sunt fundamenta orbis terrarum:
Ab increpatione tua Domine, ab inspiratione spiritus iræ tuæ.
17. Misit de summo, et accepit me: et assumpsit me de aquis multis.

en vloog; Hij vloog op de vleugels der winden[12]).
12. En Hij maakte duisternis tot zijne omhulling; rondom Hem, zijne tent, was donkere regen in de wolken der lucht.
13. Voor het schitteren zijns aangezichts vloden de wolken daarhenen. Hagel en vlammende kolen[13])!
14. En uit den hemel donderde de Heer, en de Allerhoogste liet zijne stem weergalmen. Hagel en vlammende kolen[14])!
15. En Hij wierp zijne schichten en Hij dreef hen uiteen; bliksems vermenigvuldigde Hij en Hij bracht ze in verwarring[15]).
16. En zichtbaar werden de bronnen der wateren, en des aardrijks grondslagen werden ontbloot,
van uw uitvaren, Heer, van het snuiven des ademtochts uwer verbolgenheid[16]).
17. Hij reikte uit de hoogte en greep mij, en Hij trok mij uit der wateren vloed.

---

[12]) God bestijgt nu zijnen troonwagen en daar nadert Hij met de snelheid van den wind. De *Cherubs* zijn hier geen persoonsverbeelding van de natuurkrachten, den stormwind of de wolken, maar persoonlijke wezens, die naar de opvatting van den Psalmist den Allerhoogste dragen. Eveneens droegen zij diens troon in het visioen van Ezechiël (Ezech. I 5); ook waren zij afgebeeld boven de Ark des Verbonds (Exod. XV). Boven deze zweefde somtijds een wolk ten teeken van Gods tegenwoordigheid (vgl. Exod. XL 32; Num. IX 15); daarom stelt de Psalmist hier God voor, ten gericht afdalende (v. 10) op een zwarte wolk, die Hem (v. 12) als een tent omhult en verbergt.

[13]) Thans wordt (v. 13—17) het wraakgericht zelf en zijne uitwerkselen geschilderd. De zin der Vulgaat schijnt: door den lichtglans zijner majesteit verandert de duisternis der wolken in een laaien gloed, die zich ontlast met hagel en bliksems.

[14]) Hij deed de *stem* van zijnen donder weergalmen en opnieuw vallen hagelsteenen en bliksems. De herhaling *hagel* enz. is als een kreet van ontzetting. Zij ontbreekt in de Septuagint en II Reg. XXII; hier schildert zij met levendige kleuren de hevigheid van het onweder.

[15]) Gods straffen *dreef hen*, d. i. mijne vijanden, uiteen en maakte hen radeloos. Hieruit blijkt, dat de schildering van het onweder zinnebeeldig op te vatten is.

[16]) Gods *uitvaren*, de bestraffende storm, had de wateren der zee weggezweept en de diepten blootgelegd, waar de bronnen ontspringen. Of wel: de aarde werd door de bliksems vaneengespleten, en de wateren, de grondslagen, op welke zij (naar de toenmalige begrippen) rust, werden zichtbaar (vgl. Psalm XXIII noot 3). Zoover moest het komen, opdat David uit zijnen jammerpoel gered werd; immers (v. 17) God *reikte* hem de hand en *trok* hem uit het dreigend levensgevaar en uit zijne overige ellenden. Hiermede houdt de zinnebeeldige beschrijving op; deze wordt door den Psalmist verklaard in v. 18 enz.

18. Eripuit me de inimicis meis fortissimis, et ab his qui oderunt me: quoniam confortati sunt super me.
19. Prævenerunt me in die afflictionis meæ: et factus est Dominus protector meus.
20. Et eduxit me in latitudinem: salvum me fecit, quoniam voluit me.

21. Et retribuet mihi Dominus secundum justitiam meam, et secundum puritatem manuum mearum retribuet mihi:
22. Quia custodivi vias Domini, nec impie gessi a Deo meo.

23. Quoniam omnia judicia ejus in conspectu meo: et justitias ejus non repuli a me.
24. Et ero immaculatus cum eo: et observabo me ab iniquitate mea.

25. Et retribuet mihi Dominus secundum justitiam meam: et secundum puritatem manuum mearum in conspectu oculorum ejus.
26. Cum sancto sanctus eris, et cum viro innocente innocens eris:

18. Hij ontrukte mij aan mijne grootmachtige vijanden en aan hen, die mij haten, omdat zij de overhand kregen op mij.
19. Zij overrompelden mij op den dag mijner kwelling; de Heer echter werd mijn beschermer.
20. En Hij leidde mij uit in de ruimte[17]; Hij beveiligde mij, dewijl Hij mij liefhad.
21. En vergelding schonk mij de Heer naar mijne gerechtigheid, en naar de reinheid mijner handen loonde Hij mij[18].
22. Want ik hield de wegen des Heeren, en ik beging geene snoodheid verre van mijnen God.
23. Want al zijne gerichten hield ik voor mijne oogen, en zijne beve len stiet ik geenszins van mij af.
24. En ik was vlekkeloos bij Hem en ik nam mij in acht voor mijne ongerechtigheid[19].
25. En vergelding schonk mij de Heer naar mijne gerechtigheid, naar mijner handen reinheid, die voor den aanblik zijner oogen is[20].
26. Met den heilige zijt Gij heilig[21], en met den onschuldigen mensch zijt Gij onschuldig[22];

---

[17]) Hij verschafte mij vrijheid en behoud. Zie Ps. IV 2.
[18]) Hij beloonde en hielp mij, omdat ik onschuldig was aan alles, waarvan mijne vijanden mij betichtten. De Psalmist wil zich hier evenmin als elders van alle zonden vrijpleiten; hij betuigt slechts, dat hij alle onrecht en boosheid verafschuwt, dat hij (v. 23) Gods *gerichten*, d. i. zijne rechtsbepalingen en voorschriften, *voor oogen* houdt en zich op het onderhouden van Gods geboden toelegt. Dit sluit echter niet uit, dat hij in andere Psalmen vergiffenis voor al zijne zonden afsmeekt.
[19]) Ik vertoefde zonder smet in zijne nabijheid en droeg zorg, dat de mij ten gevolge der erfzonde aangeboren geneigdheid tot zonde en zinnelijkheid mij geene ongerechtigheid tot de mijne deed maken.
[20]) Wat David in dit vers van zijn persoonlijk wedervaren verhaalt, stelt hij in v. 26 en 27 voor als Gods onveranderlijke gedragslijn ten opzichte van goeden en boozen. God is voor den mensch wat deze voor Hem wil zijn; Hij maakt den heilige door zijne genade nog heiliger, en laat toe, dat de verkeerde, die zijne genade misbruikt of verstoot, door eigen schuld in zijne boosaardigheid volhardt.
[21]) Heilig is hij, die overeenkomstig de goddelijke wet handelt, d. i. de zonde vermijdt, de begane zonden door berouw en liefde tracht uit te wisschen en met volharding streeft naar een steeds volmaakteren levenswandel en eene innigere vereeniging met God; zoo iemand wordt ook door God behandeld overeenkomstig zijne heilige natuur en wet.
[22]) Naar de Septuagint «zijt Gij onschadelijk», d. i. Gij doet hem geen kwaad.

27. Et cum electo electus eris: et cum perverso perverteris.

28. Quoniam tu populum humilem salvum facies: et oculos superborum humiliabis.
29. Quoniam tu illuminas lucernam meam Domine: Deus meus illumina tenebras meas.
30. Quoniam in te eripiar a tentatione, et in Deo meo transgrediar murum.
31. Deus meus impolluta via ejus: eloquia Domini igne examinata: protector est omnium sperantium in se.
32. Quoniam quis Deus præter Dominum? aut quis Deus præter Deum nostrum?
33. Deus qui præcinxit me virtute: et posuit immaculatam viam meam.
34. Qui perfecit pedes meos tamquam cervorum, et super excelsa statuens me. *II Reg. XXII, 34; Habac. III 19.*

27. en met den uitverkorene zijt Gij uitverkoren[23]) en met den verkeerde zijt Gij verkeerd[24]).
28. Want Gij, aan het nederig volk verschaft Gij redding[25]), en de blikken der hoovaardigen vernedert Gij.
29. Want Gij ontsteekt mijn lamp, o Heer: mijn God, verlicht mijn duisternis[26])!
30. Want door U word ik onttrokken aan beproeving[27]), en door mijnen God overschrijd ik muren.
31. Mijn God, zijn weg is smetteloos[28]); de uitspraken des Heeren zijn door het vuur beproefd; de schutsheer is Hij van al wie op Hem vertrouwen.
32. Want wie is God behalve de Heer, of wie is God behalve onze God[29])?
33. God, die mij omgordde met kracht, en die mijnen weg ongerept maakte[30]);
34. die mijne voeten gemaakt heeft als die der herten en mij op de hoogten geplaatst heeft;

---

[23]) Naar de Septuagint «uitgelezen» of «uitverkoren» en dus gerechtig; d. i. Gij geeft hem (Gij zelf zijt hem) een uitgelezen loon. Naar het Hebr.: «rein», of «oprecht», d. i. Gij handelt oprecht met den oprechte.

[24]) God vergeldt hem uit rechtvaardigheid, wat hij doet uit verkeerdheid; de verkeerde meent dan dikwijls, dat God hem onrechtvaardig behandelt.

[25]) God redt de onderdrukte vromen. David stelt hier voorop wat de algemeene ondervinding leert, en bevestigt dat vervolgens in v. 29 volg. door zijn eigen ervaring.

[26]) *Lamp*, d. i. licht en *duisternis* zijn zinnebeelden van voor- en tegenspoed. De eerste reden van David's vertrouwen is, dat God (v. 25—28) iedereen naar verdienste beloont; daarom ontsteekt God zijn *lamp*, d. i. schenkt Hij hem voorspoed, en verlicht Hij (naar den grondtekst en de Septuagint) zijne *duisternis*, d. i. redt Hij hem uit den nood.

[27]) Hebr.: «Met U ren ik tegen de drommen». Een andere reden van David's vertrouwen is, volgens v. 31 en 32, Gods volmaaktheid, getrouwheid en almacht.

[28]) God gaat in zijne heiligheid onberispelijk te werk en houdt getrouw zijn woord. Vgl. Ps. XI 7.

[29]) Naar den grondtekst; «of wie is rots, behalve» enz. David gaat nu uiteenzetten, wat God voor hem gedaan heeft: vooreerst (v. 33—35) heeft Hij hem uitgerust met de eigenschappen van een goed krijgsman; dan (v. 36—39) stond Hij hem bij in den strijd; dientengevolge (v. 40—43) moesten David's vijanden zwichten, ja zelfs (v 44—46) vreemde volkeren zich aan hem onderwerpen.

[30]) Hij ruimde mij alle hinderpalen uit den weg, verleende (v. 34) mij snelheid om den vijand te achterhalen en plaatste mij *op de hoogten*, d. i. gaf mij vaste stellingen en veiligheid; daarenboven gaf God behendigheid aan mijne *handen* en kracht aan mijne *armen* (v. 35); Hij beschutte *mij* met zijne *behoudenis* (v. 36), d. i. met zijnen heilrijken bijstand, en *beurde mij op*, d. i. deed *mij* stand houden, met zijne *rechterhand*, d. i. zijne machtige hulp.

35. Qui docet manus meas ad prœlium: et posuisti, ut arcum æreum, brachia mea. *II Reg. XXII 35.*
36. Et dedisti mihi protectionem salutis tuæ: et dextera tua suscepit me:
Et disciplina tua correxit me in finem: et disciplina tua ipsa me docebit.
37. Dilatasti gressus meos subtus me: et non sunt infirmata vestigia mea:
38. Persequar inimicos meos, et comprehendam illos: et non convertar donec deficiant.
39. Confringam illos, nec poterunt stare: cadent subtus pedes meos.
40. Et præcinxisti me virtute ad bellum: et supplantasti insurgentes in me subtus me.
41. Et inimicos meos dedisti mihi dorsum, et odientes me disperdidisti.
42. Clamaverunt, nec erat qui salvos faceret, ad Dominum: nec exaudivit eos.
43. Et comminuam eos, ut pulverem ante faciem venti: ut lutum platearum delebo eos.
44. Eripies me de contradictionibus populi: constitues me in caput gentium.
45. Populus, quem non cognovi, servivit mihi: in auditu auris obedivit mihi.
46. Filii alieni mentiti sunt mihi, filii alieni inveterati sunt, et claudicaverunt a semitis suis.

35. die mijne handen ten strijde oefende; en Gij maaktet als een metalen boog mijne armen,
36. en Gij verleendet mij de beschutting van uwe behoudenis, en uwe rechterhand beurde mij op;
en uwe onderrichting wees mij gedurig terecht, en uwe onderrichting, die onderwees mij[31]).
37. Groot maaktet Gij onder mij mijne schreden[32]), en geenszins verzwakten mijn voetstappen.
38. Ik zette mijn vijanden na en ik haalde hen in; en ik keerde niet om vooraleer zij bezweken.
39. Ik volde ze neer, en zij konden niet opstaan; zij vielen onder mijn voeten.
40. En Gij omgorddet mij met kracht tot den strijd, en Gij wierpt die mij tegenstand boden overhoop onder mij.
41. En mijne vijanden deedt Gij den rug voor mij keeren en Gij vernieldet mijn haters.
42. Zij riepen — en niemand was er die redding bracht, — tot den Heer; en Hij verhoorde hen niet.
43. En ik vergruizelde hen als stof voor den wind; als modder der straten vertrad ik hen.
44. Gij ontruktet mij aan muiterijen des volks, en Gij steldet mij aan tot gebieder van heidenen.
45. Een mij onbekend volk diende mij; bij het hooren des oors was het mij onderdanig[33]).
46. Uitheemsche zonen belogen mij[34]); uitheemsche zonen verouderden en strompelden weg van hun paden[35]).

---

[31]) Wat God beschikt en toelaat, verstrekt den mensch tot terechtwijzing en oefening: De grondtekst heeft alleen: «uwe goedheid maakte mij groot».
[32]) Gij verschaftet mij vrijheid; of wel: Gij gaaft mij de kracht om den vijand met snelle schreden na te zetten.
[33]) Vreemde volkeren schikten zich terstond naar het minste woord dat ik sprak; of wel: zij gehoorzaamden reeds op het hooren van mijnen naam.
[34]) Zij betuigden mij wat zij niet meenden, d. i. moesten mij gedwongen hunne onderwerping komen betuigen, al meenden zij er niets van.
[35]) Zij *verouderden*, d. i. werden als afgeleefden ontzenuwd en moesten met schande van hunne plannen afzien.

47. Vivit Dominus, et benedictus Deus meus, et exaltetur Deus salutis meæ.
48. Deus qui das vindictas mihi, et subdis populos sub me, liberator meus de inimicis meis iracundis.
49. Et ab insurgentibus in me exaltabis me: a viro iniquo eripies me. *II Reg. XXII 49.*
50. Propterea confitebor tibi in nationibus Domine: et nomini tuo psalmum dicam, *II Reg. XXII 50; Rom. XV 9.*
51. Magnificans salutes regis ejus, et faciens misericordiam christo suo David, et semini ejus usque in sæculum.

47. De Heer leeft[36]), en geloofd zij mijn God, en hooggeprezen zij de God mijns heils!
48. God, die mij wrake geeft en die mij volken onderwerpt; die mij bevrijdt van mijne grimmige vijanden,
49. en boven mijne tegenstrevers mij verheft, mij aan den man der ongerechtigheid ontrukt[37]).
50. Daarom wil ik U roemen bij de volken, Heer, en voor uwen naam een loflied zingen[38]),
51. die hoog verhief het heil van zijnen koning, en die barmhartigheid bewees aan zijnen gezalfde, David, en aan zijn zaad in eeuwigheid[39]).

Of wel: schoorvoetend moesten zij den weg der vrijheid of der afgoderij verlaten. Hebr.: «sidderend verlieten zij hunne burchten».

[36]) Hij is de ware, de levende God. David gaat Hem nu prijzen en danken voor zijnen gedurigen bijstand.

[37]) Hier wordt niet alleen Saül bedoeld, maar alle vervolgers en tegenstrevers van David.

[38]) David wil zijne heerschappij over *de volken*, d. i. de heidenen, benuttigen om God te hunnen aanhooren te verheerlijken: een voorbereiding tot hun deelgenootschap aan het heil van den Messias. De Apostel haalt Rom. XV 9 deze plaats aan, ten bewijze, dat de heidenen aan dat heil zijn deelachtig geworden; naar zijne opvatting ligt in deze woorden de typische voorspelling, dat de Messias door de mededeeling zijner genaden God onder de heidenen zal verheerlijken.

[39]) David zinspeelt hier buiten twijfel op de hem gedane belofte van II Reg. VII 16. Volgens Calmet, die hier verscheidene HH. Vaders aanhaalt, spreekt de Psalmist van v. 47 tot 51 onmiddellijk, in den letterlijken zin van den Messias, alhoewel die verzen in minder volmaakte wijze hunne toepassing in David vinden. De HH. Hieronymus, Athanasius, Augustinus en anderen zien in den geheelen Psalm een middellijke, maar getrouwe schildering van de menschwording, het lijden en den dood van Christus en van zijn zege over de hel en hare handlangers. Trouwens de meeste trekken van dat tafereel zijn te krachtig, dan dat zij slechts David's overwinningen afschilderen; zij dienen ongetwijfeld om een grooter, schitterender en duurzamer zegepraal te verheerlijken, waarvan David's strijd, gebed en verlossing de voorafbeeldingen waren.

PSALMUS XVIII.

PSALM XVIII.

Heerlijkheid van Gods openbaring.

Het uitspansel openbaart Gods macht in de orde der natuur (v. 2—7). De Wet openbaart Gods grootheid in de zedelijke orde (v. 8—11). De stipte naleving der Wet brengt heil, maar is den mensch moeielijk; daarom moge God hem te hulp komen (v. 12—15).

1. In finem, Psalmus David.

2. Cœli enarrant gloriam Dei, et opera manuum ejus annuntiat firmamentum.

3. Dies diei eructat verbum, et nox nocti indicat scientiam.

4. Non sunt loquelæ, neque sermones, quorum non audiantur voces eorum.

5. In omnem terram exivit sonus eorum: et in fines orbis terræ verba eorum. *Rom. X 18.*

6. In sole posuit tabernaculum suum: et ipse tamquam sponsus procedens de thalamo suo: *Luc. XXIV 46.*

Exsultavit ut gigas ad currendam viam,

1. Tot het einde[1]). Één Psalm van David[2]).

2. De hemelen verhalen de heerlijkheid Gods, en het uitspansel verkondigt de werken zijner handen[3]).

3. De dag galmt aan den dag de mare toe, en de nacht deelt aan den nacht de kondschap mede[4]).

4. Dat zijn geen talen en geen woorden, welker klanken niet vernomen worden[5]).

5. Over geheel de aarde breidt zich uit hun schallen, en tot der wereld grenzen hunne woorden[6]).

6. In de zon sloeg Hij zijn tent op, en zij, gelijk een bruidegom, die uit zijn kamer treedt,

springt juichend op, gelijk een reus, om langs haar baan te spoeden[7]).

---

[1]) Zie Psalm IV noot 1.

[2]) Het innig verband der onderdeelen van dezen Psalm (zie noot 8) ontneemt allen grond aan de meening, dat hij uit drie verscheidene liederen werd samengesteld.

[3]) Het met hemellichamen bezaaide uitspansel toont ons, wat al heerlijke werken God geschapen heeft, en houdt als een aanschouwelijke lofspraak op zijne almacht. Vgl. Rom. I 20.

[4]) Dag en nacht worden hier als personen voorgesteld, die beurtelings de kondschap van Gods heerlijkheid in onafgebroken reeks aan den volgenden dag en nacht mededeelen. Dat getuigenis van God en zijne almacht wordt door iedereen (v. 4) en overal (v. 5) vernomen.

[5]) Dat lofgezang over God wordt door de hemellichamen aangeheven, niet in zwakke menschentaal, welke slechts in beperkten kring gehoord en verder niet vernomen wordt; maar (v. 5) die taal en die *woorden schallen* tot aan het uiteinde der wereld. Het Hebr. kan beteekenen: «Dat is geen spraak; dat zijn geen woorden; niets dat gehoord wordt is hunne stem»; d. i. zij verkondigen dat, maar zonder woorden. Anderen vertalen: er is geen taal en geen spraak (geen volk), door welke hunne stem niet gehoord wordt.

[6]) Voor *sonus* der Vulgaat heeft de grondtekst «koord», d. i. meetsnoer ter afbakening van eigendom; overdrachtelijk het eigendom zelf. De zin is dan: hun gebied strekt zich uit over geheel de aarde. Rom. X 18 past de H. Paulus deze woorden toe op de Apostelen, die alom de leer van Christus verkondigen.

[7]) De voornaamste heraut van Gods heerlijkheid is voor den mensch de zon.

7. A summo cœlo egressio ejus:

Et occursus ejus usque ad summum ejus: nec est qui se abscondat a calore ejus.

8. Lex Domini immaculata convertens animas: testimonium Domini fidele, sapientiam præstans parvulis.

9. Justitiæ Domini rectæ, lætificantes corda: præceptum Domini lucidum; illuminans oculos.

10. Timor Domini sanctus, permanens in sæculum sæculi: judicia Domini vera, justificata in semetipsa.

11. Desiderabilia super aurum et lapidem pretiosum multum: et dulciora super mel et favum.

12. Etenim servus tuus custodit ea, in custodiendis illis retributio multa.

7. Van 's hemels uiteinde is haar uittocht,

en haar omloop is tot aan zijn uiteinde, en niemand is er, die zich voor haar gloed verbergen kan[8]).

8. De Wet des Heeren is vlekkeloos[9]); omkeer brengt zij in de zielen. Het getuigenis des Heeren is vertrouwd; wijsheid geeft het aan de kleinen[10]).

9. De voorschriften des Heeren zijn gerecht; blijde maken zij de harten. Het gebod des Heeren is schitterend; het verlicht de oogen.

10. De vreeze des Heeren is heilig; blijven zal zij altoos en eeuwig[11]). De gerichten des Heeren zijn waarachtig; zij rechtvaardigen zich zelven[12]).

11. Begeerlijk zijn zij boven goud en boven tal van edele steenen, en zoeter dan honig en honigzeem[13]).

12. Want ook uw knecht onderhoudt ze; in het onderhouden daarvan is rijke vergelding[14]).

Zij is als Gods woning en prachtgewaad. Hebr.: «Hij heeft voor de zon een tent in hen (in het uitspansel) gemaakt». De Psalmist bezingt nu de heerlijkheid der zon, die als een *bruidegom* en een *reus* is door hare altijd jeugdige schoonheid, haar geweldigen loop en haren levenwekkenden gloed.

[8]) Tegenover de openbaring van God in de schepping plaatst de dichter in v. 8 enz. zonder overgang de openbaring Gods in de Wet; hoe voortreffelijk deze is, blijkt hem uit haren aard en uit hetgeen zij teweegbrengt in den mensch. Dien uitmuntenden aard der Wet duidt de Psalmist ook aan door ze beurtelings *getuigenis*, *voorschriften*, *gebod* enz. te noemen. In veel hoogeren zin gelden zijne woorden ten opzichte der Wet van het Evangelie. Was de Oude Wet die der voorafbeelding, de Wet der doodende letter, der straf, der vrees en der drukkende dienstbaarheid: de Nieuwe Wet is die der vervulling en waarheid, de Wet des geestes (II Cor. III 6) en der levendmaking, der genade (Rom. V 20—21) en liefde, de gemakkelijk te vervullen Wet der vrijheid (Gal. IV 31).

[9]) Hebr.: «is volmaakt»; d. i. er ontbreekt niets aan; zij is zonder gebrek, noch bedrog; wat zij oplegt is heilzaam, wat zij belooft, wordt vervuld. Vgl. Ps. XI 7.

[10]) De Wet getuigt wie God is en wat Hij wil; zij bedriegt daarin niet, evenmin als in hare beloften; die kennis schenkt zij aan de eenvoudigen, welke voor hooger wijsheid vatbaar zijn.

[11]) Het gevolg, de *vreeze* Gods, staat hier voor de oorzaak, de Wet; deze is *heilig* in haren oorsprong en haar doel; zij duurt *eeuwig* in Gods heiligen wil, waarvan zij een uitvloeisel is.

[12]) Zijne uitspraken, zijne bevelen, *zijn waarachtig*, omdat zij de uitdrukking zijn der eeuwige waarheid en rechtvaardigheid. In plaats van *in semetipsa* heeft de Septuagint *in idipsum*, gezamenlijk, d. i. zij zijn zonder eenige uitzondering gewettigd.

[13]) Het *honigzeem* of de maagdenhonig is de fijnste, die vanzelf uit de honigraten druipt. Dat de Wet zoo allen rijkdom en alle genot overtreft, kan (v. 12) David getuigen, die ze getrouw onderhoudt.

[14]) Niet in de bloote kennis, maar in het stipte naleven der Wet. Hebr.: «Ook

13. Delicta quis intelligit? ab occultis meis munda me:
14. Et ab alienis parce servo tuo.

Si mei non fuerint dominati, tunc immaculatus ero: et emundabor a delicto maximo.
15. Et erunt ut complaceant eloquia oris mei: et meditatio cordis mei in conspectu tuo semper.

Domine adjutor meus, et redemptor meus.

13. De zonden, wie bevroedt ze? van mijne verborgene reinig mij,
14. en voor vreemden bewaar uwen dienstknecht[15]).
Als dezen mij niet overheerschen, dan zal ik vlekkeloos zijn en gelouterd van overzwaar misdrijf.
15. En welbehaaglijk zullen de woorden van mijnen mond en de overpeinzing mijns harten zijn voor uw aangezicht te allen tijde,
o Heer, mijn helper en mijn verlosser!

PSALMUS XIX. PSALM XIX.

Smeekgebed van het volk voor den Koning.

Deze Psalm was, blijkens den inhoud, bestemd om bij het offeren door of namens het volk te worden gezongen, hetzij éénmaal, bij gelegenheid van een bepaalden krijgstocht, hetzij herhaaldelijk bij dergelijke gelegenheden. Hij drukt dus de gevoelens uit, die alsdan het hart van David's onderdanen vervulden. — Gebed van het volk om Gods zegen voor den Koning, die ten strijde trekt (v. 2—7a). In zijn vertrouwen spreekt het volk met gegronde reden als ware zijn wensch reeds vervuld en herhaalt zijn gebed (v. 7b—10).

1. In finem, Psalmus David.

2. Exaudiat te Dominus in die tri-

1. Tot het einde[1]). Een Psalm van David[2]).
2. Verhoore de Heer u ten dage

uw knecht wordt er door verlicht» d. i. onderricht, gewaarschuwd. Daarom gaat de Psalmist zich nu in haar licht beschouwen; hij is zich wel van geen schuld bewust, maar, zegt hij (v. 13), wie bemerkt elke fout? Men begaat er ook uit onachtzaamheid. Daarom vraagt hij vergiffenis van die *verborgen* overtredingen, nl. waarvan hij zich niet bewust is.

[15]) Bewaar mij voor den slechten invloed dergenen, die zich van U vervreemd hebben; voor vreemde afgodendienaars of overtreders der Wet, die mij tot het bewust overtreden daarvan zouden kunnen medesleepen. Het *alienis* der Vulgaat is mannelijk, zooals *dominati* zulks aanduidt, en kan dus niet van vreemde zonden verstaan worden. De grondtekst heeft: «van de trotschaards», d. i. de hoogmoedige verkrachters der Wet. De H. Augustinus en anderen lezen *dominata*, d. i. *peccata aliena*, hier de opzettelijke zonden, in tegenstelling van *occulta*, de onwillekeurige overtredingen.

— Eenige schriftverklaarders meenen, dat de Apostel Rom. X 18 de woorden van v. 4 niet als bloot toepasselijk, maar in typischen zin gebruikt. De zon beteekent dan de menschelijke natuur van Christus; in Hem was het Woord als in eene tent verborgen. De hemellichamen verbeelden dan de apostelen; het uitspansel de Kerk; de opvolging van dag en nacht hare apostoliciteit en duurzaamheid. De Wet (v. 8) is dan in typischen zin die der genade. (Matth. XI 25; S. Thom. in Rom. X 18.)

[1]) Zie Ps. IV noot 1.
[2]) Sommigen trekken de juistheid

bulationis: protegat te nomen Dei Jacob.
3. Mittat tibi auxilium de sancto: et de Sion tueatur te.
4. Memor sit omnis sacrificii tui: et holocaustum tuum pingue fiat.
5. Tribuat tibi secundum cor tuum: et omne consilium tuum confirmet.
6. Lætabimur in salutari tuo: et in nomine Dei nostri magnificabimur.
7. Impleat Dominus omnes petitiones tuas: nunc cognovi quoniam salvum fecit Dominus Christum suum.
Exaudiet illum de cœlo sancto suo: in potentatibus salus dexteræ ejus.
8. Hi in curribus, et hi in equis: nos autem in nomine Domini Dei nostri invocabimus.
9. Ipsi obligati sunt, et ceciderunt: nos autem surreximus et erecti sumus.

der kwelling[3])! Bescherme u de naam van den God van Jacob[4])!
3. Verleene Hij u uit het heiligdom bijstand, en uit Sion bescherme Hij u[5])!
4. Hij gedenke aan al uwe spijsoffers, en uw brandoffer, het worde vet[6])!
5. Bedeele Hij u naar uw hart, en al wat gij voorhebt, bekrachtige Hij!
6. Jubelen zullen wij over uw heil, en op den naam van onzen God ons beroemen[7]).
7. Vervulle de Heer al uw beden!
Nu weet ik, dat de Heer behoud schenkt aan zijnen gezalfde[8]).
Verhooren zal Hij hem uit zijnen heiligen hemel; in krachtige daden komt het heil van zijne rechterhand[9]).
8. Dezen op wagens en dezen op rossen; maar wij, op den naam van den Heer, onzen God, beroepen wij ons[10]).
9. Zij zijn verwikkeld en gevallen, maar wij zijn opgerezen en wij staan overeind[11]).

---

van dit opschrift in twijfel; inhoud en stijl nochtans van dezen Psalm komen met de overige Psalmen van David overeen en wijzen dus op hem. Vgl. II Reg. X; XII 27 volg.; I Par. XIX, XX; I Reg. XIII 9 volg.

[3]) Elke oorlog is zorgwekkend voor den koning, die zijn volk liefheeft.

[4]) De namen dienen om ons de voorstelling der wezens voor den geest te roepen, welke daardoor worden aangeduid; zij worden beschouwd als de juiste uitdrukking hunner natuur. Zoo dient ook hier de *naam* van God om God zelf in zijne openbaring en hulp aan te duiden. Gezinspeeld wordt op de bijzondere bescherming, die *Jacob* genoot.

[5]) Zie Ps. XIII 7 noot 11.

[6]) *Het worde vet* voor zijne oogen, Hij vinde het *vet*, d. i. welbehaaglijk. Vette offerdieren waren Gode welgevallig als een blijk van offervaardigheid.

[7]) Aan Hem alleen komt de eer der overwinning toe. De grondtekst kan vertaald worden: «Mogen wij ons verheugen, mogen wij de banier hijschen», nl. om de zege te vieren.

[8]) Het volk, dat bovenstaande bede stortte, spreekt hier als één persoon. Sommigen meenen, dat een priester hier alleen zong. De *gezalfde* is koning David.

[9]) Hebr.: «door de krachtige daden van zijne helpende rechterhand». De reden van die verwachting staat in het volgende vers.

[10]) Uitdrukkelijk had God Deut. XX 1 verlangd, dat Israël zich nimmer zou ontmoedigen op het gezicht der strijdkrachten zijner vijanden, maar dat het zich op Hem zou verlaten.

[11]) Wat zij vast hopen, nl. dat hunne vijanden als wilde dieren in den valstrik *verwikkeld* worden en tot val komen, beschouwen zij als reeds geschied; het verleden (vgl. o. a. Exod. XIV) was hun een waarborg voor de toekomst.
— Eenige HH. Vaders zien in dezen Psalm een voorspelling aangaande ko-

10. Domine salvum fac regem: et exaudi nos in die, qua invocaverimus te.

10. Heer, schenk heil aan den Koning, en verhoor ons ten dage dat wij tot U roepen!

PSALMUS XX.

PSALM XX.

Dankgebed des volks voor ontvangen zegeningen.

De Psalmist legt hier in den mond des volks een dankbetuiging òf voor de overwinning, waarom in Psalm XIX gebeden werd, òf, waarschijnlijker, voor de talrijke door God aan David geschonken weldaden. — David werd gezegend, omdat hij op God vertrouwde (v. 2—8). Het volk wenscht aan David de overwinning over al zijne vijanden en bidt daarom (v. 9—14). — Vrij velen meenen dat deze Psalm in zijn geheel over den Messias handelt; voor hen zijn de overwinningen, waarvan hier sprake is, die van Christus, of ten minste de voorafbeeldingen daarvan. Anderen meenen, dat slechts in v. 5 en 7 inzonderheid aan den Messias als nakomeling van David moet gedacht worden.

1. In finem, Psalmus David.

2. Domine in virtute tua lætabitur rex: et super salutare tuum exsultabit vehementer.

3. Desiderium cordis ejus tribuisti ei: et voluntate labiorum ejus non fraudasti eum.

4. Quoniam prævenisti eum in benedictionibus dulcedinis: posuisti in capite ejus coronam de lapide pretioso.

5. Vitam petiit a te: et tribuisti ei longitudinem dierum in sæculum, et in sæculum sæculi.

1. Tot het einde[1]). Een Psalm van David.

2. Heer, om uwe macht verblijdt zich de Koning, en uitbundig juicht hij over uw heil[2]).

3. De begeerte zijns harten hebt Gij hem bewilligd en in het verlangen van zijne lippen hem niet bedrogen[3]).

4. Want Gij voorkwaamt hem met zegeningen vol zoetigheid[4]); Gij hebt op zijn hoofd eene kroon met edelgesteente gezet[5]).

5. Leven vroeg hij van U, en Gij gundet hem lengte van dagen voor immer en altoos en eeuwig[6]).

---

ning Ezechias, die door Sennacherib werd aangevallen. De HH. Athanasius, Augustinus en Hiëronymus meenen, dat daarin de overwinning van den Messias voorspeld wordt in den vorm van een gebed, gestort door de kinderen Gods. Christus is dan het *heil*, waarover gejubeld wordt in v. 6; zijne verrijzenis wordt voorspeld in v. 7, zijne zegepraal en die zijner Kerk in v. 9.

[1]) Zie Psalm IV noot 1.

[2]) Wie God waarlijk bemint, verheugt zich over Gods eigenschappen, zijne oneindige *macht*, zijne heilzame hulp enz. Hier wordt door Gods *macht* zijn machtsbetoon bedoeld, door hetwelk Hij hulp en *heil* verleende aan den Koning.

[3]) Gij gaaft hem wat hij vroeg. Zie v. 4 en 5.

[4]) Gij verrastet hem met ongehoopte weldaden; Gij plaatstet hem, den herdersknaap, op den troon; Gij verleendet hem spoedige en schitterende overwinningen.

[5]) Zinnebeeldige uitlegging van het voorafgaande, letterlijk bewaarheid in hetgeen verhaald wordt II Reg. XII 30.

[6]) Herhaaldelijk moest David om lijfsbehoud smeeken, vooral ten tijde

6. Magna est gloria ejus in salutari tuo: gloriam et magnum decorem impones super eum.

6. Groot is zijn roem door uw heil[7]); met roem en met grooten luister belaadt Gij hem.

7. Quoniam dabis eum in benedictionem in sæculum sæculi: lætificabis eum in gaudio cum vultu tuo.

7. Want Gij maakt hem tot een zegen voor altoos en eeuwig; Gij verblijdt hem met vreugde voor uw aangezicht[8]).

8. Quoniam rex sperat in Domino: et in misericordia Altissimi non commovebitur.

8. Want de Koning vertrouwt op den Heer, en door de barmhartigheid des Allerhoogsten zal hij niet wankelen[9]).

9. Inveniatur manus tua omnibus inimicis tuis: dextera tua inveniat omnes, qui te oderunt.

9. Gevonden worde uwe hand op al uw vijanden! Uwe rechterhand vinde allen die U haten[10])!

10. Pones eos ut clibanum ignis in tempore vultus tui: Dominus in ira sua conturbabit eos, et devorabit eos ignis.

10. Gij zult hen maken tot een vuuroven ten dage van uw aanschijn. De Heer zal in zijn toorn hen met verwarring slaan, en vuur zal hen verslinden[11]).

11. Fructum eorum de terra perdes: et semen eorum a filiis hominum.

11. Hunne vrucht zult gij van de aarde doen verdwijnen, en hun nakroost uit de kinderen der menschen.

12. Quoniam declinaverunt in te mala; cogitaverunt consilia, quæ non potuerunt stabilire.

12. Want zij deden rampen op u vallen; zij beraamden plannen, die zij niet konden volvoeren[12]).

13. Quoniam pones eos dorsum: in reliquiis tuis præparabis vultum eorum.

13. Want gij zult hen den rug doen keeren; door uwe overblijfselen zult gij hun aangezicht bereiden[13]).

---

van Saül; daarenboven hoopte hij ongetwijfeld voort te *leven* in zijn nakroost. De behouden terugkomst van David uit den krijg is voor het volk een waarborg voor het voortbestaan van het koningschap in David zelf en in zijne nakomelingen, vooral echter in den Messias, die zoowel hier op aarde als in den hemel *eeuwig* zal heerschen. In woordelijke beteekenis kan dit vers bezwaarlijk anders worden verklaard, dan in verband met de aan David gedane belofte van II Reg. VII 12 volg.

[7]) Een herhaling van v. 2, tevens dienende tot inleiding voor v. 7, hetwelk aangeeft, waarin hoofdzakelijk die *roem* en die *luister* zal bestaan.

[8]) Hij zal een voorwerp en te gelijk een oorzaak van zegeningen zijn, die hij voor Gods oog geniet. De gunst Gods zal hem dat *eeuwig* doen zijn, en dat vervult zijn hart met uitbundige vreugde.

[9]) De reden van Davids verheffing lag in zijn vertrouwen op God, dat hem tot een man naar 's Heeren hart maakte (vgl. I Reg. XIII 14). Daarom zal Gods goedheid David in alle moeielijkheden tegen het *wankelen* behoeden en zoo zijne «eeuwige» heerschappij verzekeren. Ter vervulling daarvan wenscht het volk nu aan David, dat hij (v. 9, 10) met Gods hulp de vijanden verdelge, ook (v. 11) voor de geheele toekomst.

[10]) Moogt gij ze met uwe krijgsmacht achterhalen en tuchtigen.

[11]) Evenals de voorafgaande wensch, is ook deze gericht tot David. De zin is dus: vernietigen zult gij ze gelijk hout in een *vuuroven*, als gij ten dage van den strijd uwe blikken op hen laat vallen; door u immers zal de Heer ze in *verwarring* brengen en als in een *vuur* vernielen.

[12]) Hun plan was u en uw nakroost van den troon te stooten; maar nimmer zullen zij daarin slagen.

[13]) Weinige plaatsen der Vulgaat zijn zoo duister en worden zoo verschillend uitgelegd, als deze. «Reliquiæ»,

14. Exaltare Domine in virtute tua: cantabimus et psallemus virtutes tuas.

14. Verhef U, Heer, in uwe kracht[14])! Bezingen zullen wij en prijzen op het psalter uwe machtsbetooningen.

---

overblijfselen, wat men gespaard heeft, kan ook «nakroost» beteekenen (vgl. Psalm XXXVI 37, 38); «præparare» kan beteekenen: angst aanjagen (vgl. Psalm XXVIII 9), maar ook: bereiden, bevestigen, doen voortduren, of (evenals «obfirmare vultum», vgl. Psalm LXXXVIII 5 en Prov. XXI 29), onbezorgd maken, moed of vertrouwen inboezemen. De grondtekst heeft hier: «Gij zult hen den rug doen keeren; (immers) met uwe pezen (d. i. uwe bogen) zult gij (uwe pijlen) richten op hun aangezicht». De Septuagint (Sixtijnsche uitgaaf) luidt integendeel: «Gij zult hen op de vlucht slaan door uwe nakomelingen; gij zult hun gelaat bereiden». De zin der Vulgaat kan dus zijn met het oog op de naaste toekomst: *door uwe overblijfselen*, d. i. door de pijlen, die gij nog over hebt (of: door uw nakroost) *zult gij hun gelaat bereiden*, d. i. bleek van angst maken of zich van u af doen wenden om te vluchten. Of wel: die gij overlaat, d. i. niet doodt, zult gij op de vlucht drijven; of integendeel: aan hen die gij spaart, zult gij ontzag of vertrouwen inboezemen. Mogelijk is het echter ook, dat hier een feit uit de meer verwijderde toekomst voorspeld wordt; de zin is dan in verband met v. 5: Gij zult uwe vijanden verslaan en daardoor een onbezorgd *gelaat bereiden*, d. i. vertrouwen en moed verschaffen aan uwe nakomelingen, aan welke gij (vgl. v. 5, 11, 12) den troon verzekert. Of wel in hoogeren zin: nu drijft gij hen op de vlucht; maar in uw nakroost telt gij iemand, tot wien zij met eerbied en vertrouwen hun *gelaat* zullen wenden.

[14]) Dat alles zal David vermogen door Gods hulp; daarom dit slotgebed: openbaar, o God, *uwe kracht* tot uwe eer!

— Voor hen, die meenen, dat de geheele Psalm van den Messias handelt, is de beteekenis deze: v. 2: O God, Gij maakt Christus, onzen Koning, tot overwinnaar; v. 3: Gij hebt zijn gebed verhoord (vgl. Joan. XI 42); v. 4: Gij vervuldet Hem met genade en steldet Hem aan als priester-koning; v. 5: Hij bad U om het leven (Hebr. V 7) en Gij schonkt Hem met de verrijzenis (v. 6) roem en luister; v. 7: Hij is voor ons en voor allen een zegen; Hij deelt uwe vreugde; v. 8: dat vroeg Hij en heeft Hij voor eeuwig. v. 9: Mogen dan, o Christus, uwe vijanden vernield en (v. 10) in de hel gestraft, (v. 11) moge hun zaad uitgeroeid worden; want (v. 12) zij hebben het op U en uwe Kerk gemunt; maar tevergeefs; want (v. 13) Gij zult ze verdrijven. Daarom, (v. 14) o God, verheerlijk U!

PSALMUS XXI. — PSALM XXI.

Smeekgebed en dankzegging van den lijdenden Messias.

Deze Psalm is een gebed van den Messias, zooals blijkt uit zijnen inhoud, uit het herhaald gebruik daarvan in het N. T. en uit het getuigenis der HH. Vaders. Naar het gevoelen der meeste katholieke schriftverklaarders is hij zulks, niet in typischen, maar in letterlijken zin, en niet slechts in sommige gedeelten, maar in zijn geheel. Een en dezelfde persoon wordt daarin sprekend voorgesteld en wel op zulk eene wijze, als alleen de Messias spreken kan. — In zijn lijden en verlatenheid aan het kruis roept Christus tot zijnen Vader (v. 2—9). Redenen tot vertrouwen (v. 10—12). Onnoemelijk zijn de smarten; toch blijft Hij hopen (v. 13—22). Die hoop zal vervuld worden God ter eere (v. 23—26). Immers zijn lijden strekt der wereld tot heil en God tot verheerlijking (v. 27—32).

1. In finem pro susceptione matutina, Psalmus David.
2. Deus Deus meus respice in me: quare me dereliquisti? longe a salute mea verba delictorum meorum. *Matth. XXVII 46; Marc. XV 34.*
3. Deus meus clamabo per diem,

1. Tot het einde[1]). Voor de ochtendhulp[2]). Een Psalm van David[3]).
2. O God, mijn God, zie op Mij neder[4]); waarom hebt Gij Mij verlaten[5])? Ver verwijderd van mijn heil zijn de woorden mijner zonden[6])?
3. Mijn God, Ik roep bij dag, en

---

[1]) Zie Ps. IV noot 1.
[2]) Volgens sommigen: Gebed om onverwijlde hulp. De HH. Vaders meenen, dat de hulp der Verrijzenis bedoeld wordt; deze immers greep plaats in den vroegen ochtend. Het Hebr. schijnt te beteekenen: Naar de melodie van: «De Hinde des dageraads». Deze wordt *hinde* genoemd, omdat de eerste zonnestralen door hunnen vorm aan horens herinneren. Anderen leggen dit uit: Over de vervolgde onschuld, den vervolgden Rechtvaardige, voor wien de dageraad van Gods hulp aanbreekt.
[3]) In het N. T. worden de woorden of de zin van dezen Psalm aangehaald o. a.: Matth. XXVII 35, 39, 43, 46; Marc. XV 34; Joan. XIX 24; Hebr. II 11, 12. Het tweede concilie van Constantinopel veroordeelde de meening, volgens welke deze Psalm alleen in toepasselijken zin van Christus kan worden verstaan. Mogelijk blijft het, dat David zich in druk en lijden bevond, toen hij voor het eerst dezen Psalm zong; maar zijne persoonlijkheid trad terug om die van den Messias te laten spreken. Daar een reeks van uitdrukkingen zoo beslist mogelijk op een bepaalden persoon slaan, is het onzinnig te beweren, dat de Psalm betrekking heeft op het lijden der Joden ten tijde der Machabeën.
[4]) Deze laatste woorden, *zie op* enz. ontbreken in den grondtekst en bij Matth. XXVII 46 en Marc. XV 34.
[5]) Dit *waarom* drukt hier geen verwijt of wanhoop uit, maar is een uitroeping, waardoor zich de vlijmende smart lucht geeft, die het gevolg is van het gevoel der verlatenheid. Niet onwaarschijnlijk is het, dat de Heiland aan het kruis den geheelen Psalm heeft gebeden terwijl de inhoud daarvan zijne vervulling vond.
[6]) In de Hebreeuwsche taal heeft *woord* dikwerf de beteekenis van *feit, daad. Woorden mijner zonden* staat dus zeer waarschijnlijk voor: mijne zonden (vgl. Jer. XLIV 4; Psalm LXIV 4). De zin is dus: de zonden van het menschdom, die Ik op Mij genomen heb, houden mij van U, mijn hulp en heil, verwijderd. Zoo vertaald dienen die woorden ter uitlegging van het voorafgaande. De grondtekst heeft: «verre van mijne hulp zijn de woorden van mijn gekerm», d. i. mijne weeklacht dringt niet tot U door, omdat Gij U verwijderd houdt.

et non exaudies: et nocte, et non ad insipientiam mihi.

4. Tu autem in sancto habitas, laus Israel.
5. In te speraverunt patres nostri: speraverunt, et liberasti eos.

6. Ad te clamaverunt, et salvi facti sunt: in te speraverunt, et non sunt confusi.
7. Ego autem sum vermis, et non homo: opprobrium hominum, et abjectio plebis.

8. Omnes videntes me, deriserunt me: locuti sunt labiis, et moverunt caput. *Matth. XXVII 39; Marc. XV 29.*
9. Speravit in Domino, eripiat eum: salvum faciat eum, quoniam vult eum. *Matth. XXVII 43.*
10. Quoniam tu es, qui extraxisti me de ventre: spes mea ab uberibus matris meæ.
11. In te projectus sum ex utero: de ventre matris meæ Deus meus es tu,
12. Ne discesseris a me:
Quoniam tribulatio proxima est: quoniam non est qui adjuvet.
13. Circumdederunt me vituli mul-

Gij verhoort Mij niet, en in den nacht, en geenszins wordt het Mij tot dwaasheid[7].
4. Doch Gij, Gij woont in het heiligdom, Gij lof van Israël[8]).
5. Op U vertrouwden onze vaderen; zij vertrouwden, en Gij verlostet hen;
6. tot U riepen zij, en zij werden gered; op U vertrouwden zij, en geenszins werden zij beschaamd.
7. Ik echter ben een worm en geen mensch; de smaad der menschen en de verachting van het volk[9]).
8. Allen, die Mij zien, beschimpen Mij; zij spreken met de lippen en schudden het hoofd[10]):
9. Hij heeft zich op den Heer verlaten: Hij bevrijde Hem; Hij redde Hem, dewijl Hij Hem welwillend is[11])!
10. Want Gij, Gij zijt het, die Mij haaldet uit den schoot[12]); mijne hoop van mijner moeder borsten af.
11. Op U werd Ik geworpen uit den schoot[13]). Van de ingewanden mijner moeder af zijt Gij mijn God.
12. Ga niet heen van Mij;
nabij immers is de nood; want er is niemand, die ter hulpe komt[14]).
13. Mij omringen tal van varren;

[7]) Hebr.: «en Mij (gewordt) geen zwijgen», d. i. Ik roep zonder ophouden; of: Mij gewordt geen verhooring, die Mij doet zwijgen. Naar de lezing der Vulgaat is de zin vermoedelijk: het vertrouwen, waarmede Ik U blijf aanroepen, is niet dwaas en ijdel, want (v. 4) Gij zijt de God des hemels, en (v. 5, 6) steeds verschaftet Gij redding aan wie op U vertrouwden.
[8]) Gij zijt het, die als mijn machtige beschermer in mijne nabijheid troont daar ginder in het *heiligdom* op den Moria, het zinnebeeld van uwen troon in den hemel. Hoe meer de helper nabij is, des te gegronder is het vertrouwen op zijne hulp. Waarom God de *lof van Israël* is, blijkt uit v. 5—6.
[9]) Andere reden om verhoord te worden: Hij is weerloos en veeleer een vertrapte *worm* dan een mensch; in plaats van medelijden vindt Hij bij het *volk* slechts *smaad* en *verachting*.
[10]) Zij bespotten mij met woorden en gebaren (vgl. Luc. XXIII 35). Hunne sarrende spotwoorden volgen in v. 9.
[11]) Zie de letterlijke vervulling dezer profetie Matth. XXVII 43. In hunne bespotting spreken zij onbewust de waarheid; want de Messias antwoordt (v. 10 volg.): Ja, Ik vertrouw op den Heer; want Gij, Gij zijt het enz.
[12]) Aan U heb Ik het leven te danken; op U kon Ik steeds vertrouwen.
[13]) Oudtijds nam de vader zijn kind bij de geboorte op den schoot, ten teeken, dat hij het als het zijne erkende en dus de verplichting op zich nam om er voor te zorgen. De zin is dus: Gij waart mij steeds een vader, een God, een beschermer.
[14]) De *nood* wordt omschreven in v. 13 volg.

ti: tauri pingues obsederunt me.

14. Aperuerunt super me os suum, sicut leo rapiens et rugiens.

15. Sicut aqua effusus sum: et dispersa sunt omnia ossa mea.

Factum est cor meum tamquam cera liquescens in medio ventris mei.

16. Aruit tamquam testa virtus mea, et lingua mea adhæsit faucibus meis: et in pulverem mortis deduxisti me.

17. Quoniam circumdederunt me canes multi: concilium malignantium obsedit me.

Foderunt manus meas et pedes meos:

18. Dinumeraverunt omnia ossa mea.

Ipsi vero consideraverunt et inspexerunt me:

19. Diviserunt sibi vestimenta mea, et super vestem meam miserunt sortem. *Matth. XXVII 35; Joan. XIX 23, 24.*

vette stieren houden Mij omsingeld[15];

14. zij sperren tegen Mij hun muil op, als een leeuw, roofziek en brullend.

15. Als water word Ik uitgegoten, en ontwricht zijn al mijn beenderen[16].

Geworden is mijn hart als smeltend was in het midden mijner ingewanden[17].

16. Verdroogd is als een potscherf mijne kracht, en mijne tong kleeft aan mijn verhemelte, en in het stof des doods voert Gij Mij neder[18].

17. Want Mij omringen tal van honden; een bende van kwaadwilligen houdt Mij omsingeld[19].

Doorstoken hebben zij mijn handen en mijn voeten[20],

18. geteld hebben zij al mijne beenderen.

Zij, zij hebben Mij beschouwd en hebben Mij bezichtigd;

19. zij hebben onder zich mijne kleederen verdeeld, en over mijnen lijfrok hebben zij het lot geworpen[21].

---

[15]) Hebr.: «stieren van Basan», spreekwoordelijk voor: vette stieren. In die landstreek waren welige weilanden. De *varren* en *stieren*, evenals de *leeuw* in v. 14, duiden hier de sterke, onmeedoogende, woedende vijanden van den Messias aan, die zijnen dood met ongeduld verlangen.

[16]) Mijne krachten ontvlieden als wegvloeiend water, en in mijne uitputting zijn al mijne ledematen als ontwricht.

[17]) Zelfs het hart, de bron des levens, is ontzenuwd.

[18]) Gelijk een potscherf, die in het vuur geheel en al broos geworden is, zoo zijn in mij de levenssappen verdroogd en ben Ik krachteloos geworden in de brandende koorts der smarten, door welke Gij mij laat brengen tot aan den rand des grafs.

[19]) Verdere omschrijving van den nood aangeduid in v. 12. In het Oosten loopen de honden veelal troepsgewijze en zonder meester rond. Zoo stond ook om het kruis van den Heiland een troep van woeste, schreeuwende, bloeddorstige Joden.

[20]) De Septuagint en alle oude vertalingen hebben hier gelijk de HH. Vaders: *zij hebben doorstoken;* dus niet: «zij hebben gebonden», zooals Aquila en Symmachus vertaalden. De Masorethische tekst, die door niet weinigen hier voor opzettelijk vervalscht wordt gehouden, luidt: «een bent van boozen omsingelt mij, als een leeuw mijne handen en voeten». Het beeld strijdt met de waarschijnlijkheid. Waarom zou een leeuw het juist op de handen en voeten gemunt hebben, en hoe kan hij die omsingelen? Overigens hebben sommige Hebreeuwsche handschriften nog de lezing der Septuagint en der Vulgaat en vond de H. Hiëronymus die in zijnen Hebreeuwschen tekst. — Van het overige is de zin: zij hebben mij zoo aan het kruishout genageld en uitgerekt, dat *zij al mijne beenderen* konden tellen. Met voldoening zagen zij dan op Mij, het offer hunner boosheid, en verzadigden zich aan het schouwspel mijner smarten.

[21]) Nauwkeurig wordt zulks verhaald

20. Tu autem Domine ne elongaveris auxilium tuum a me: ad defensionem meam conspice.
21. Erue a framea Deus animam meam: et de manu canis unicam meam.
22. Salva me ex ore leonis: et a cornibus unicornium humilitatem meam.
23. Narrabo nomen tuum fratribus meis: in medio ecclesiæ laudabo te. *Hebr. II 12.*
24. Qui timetis Dominum laudate eum: universum semen Jacob glorificate eum:
25. Timeat eum omne semen Israel: quoniam non sprevit, neque despexit deprecationem pauperis:
Nec avertit faciem suam a me: et cum clamarem ad eum exaudivit me.
26. Apud te laus mea in ecclesia magna: vota mea reddam in conspectu timentium eum.

20. Maar Gij, o Heer, houd uwe hulp niet verre van Mij af; zie toe ter mijn bescherming[22]).
21. Ontruk, o God, mijn ziel aan het zwaard, en aan de macht des honds mijne eenige[23]).
22. Red Mij uit den muil des leeuws en van der eenhoorns hoornen mijne verdruktheid[24]).
23. Verkonden zal Ik uwen naam aan mijne broeders; te midden der vergadering zal Ik U loven[25]).
24. Gij, die den Heer vreest, prijst Hem! Geheel het zaad van Jacob, roemt Hem[26])!
25. Vreeze Hem het gansche zaad van Israël! Want niet verachtte Hij, en niet versmaadde Hij de smeeking van den arme,
noch keerde Hij zijn aanschijn van Mij af, en toen Ik tot Hem riep, verhoorde Hij Mij.
26. Van U is mijne loftuiging in groote samenkomst[27]). Mijne geloften zal Ik vervullen voor het aangezicht van die Hem vreezen[28]).

Joan. XIX 23. Zij deden dit, zeker als zij waren van den dood des Gekruisigden.

[22]) Herhaling der bede van v. 2 en 12, maar met de uitdrukking van nog grooter betrouwen. Alles is verduurd; er rest nog slechts één vijand te overwinnen: de dood, en aan de macht van dien vijand hoopt Hij onttrokken te worden door de verrijzenis. De dood wordt om en in zijn gewelddadige uitwerkselen aangeduid door *zwaard, hond, leeuw* en *eenhoorn*. Sommigen zien ook hierin de bloeddorstige vijanden van den Heiland.

[23]) Of: «mijne verlatene», d. i. mijne ziel.

[24]) Onttrek mij aan de *hoornen*, d. i. de geweldenarij, waarmede de *eenhoorns* (Hebr.: «buffels») mij willen nedervellen. — De Gekruisigde ziet nu zijn smeekgebed verhoord en heft eenen lofzang aan; dankbaar gaat Hij (v. 23—25) de gevolgen van zijn lijden, sterven en verrijzen ter eere Gods verkondigen. Die gevolgen zijn: (v. 26, 27) de stichting der Kerk en de instelling van een feestmaal, dat de vromen verzadigen en versterken zal ten eeuwigen leven; (v. 28) de bekeering der heidenen; (v. 29) de vestiging van het Godsrijk op aarde; (v. 30) Gods verheerlijking door grooten en kleinen, in welke Christus voortleeft tot aan het einde der tijden (v. 31 en 32).

[25]) *Broeders* van den Heiland zijn alle geredden, die tot kinderen Gods geworden zijn (vgl. Hebr. II 12). Hij gaat nu een lofspraak op God houden ten aanhooren van het verzamelde volk en van allen, welke tot die vergadering behooren. De inhoud dier lofspraak volgt in v. 24.

[26]) Hier en in v. 25 worden Jacob's geestelijke nakomelingen bedoeld, nl. allen, die God vreezen. Vgl. v. 28.

[27]) In overeenkomst met hetgeen volgt, blijkt hier de zin wel te zijn: U prijs Ik in de vergadering van die U vreezen. Anderen vertalen: tot U stijgt mijn lof; of, volgens de Septuagint: «van U komt mijn lof», d. i. het is uw werk, dat Ik U prijzen kan (of: dat Ik verheerlijkt word) in de Kerk.

[28]) In groote gevaren placht men offers te beloven; droeg men die op,

27. Edent pauperes, et saturabuntur: et laudabunt Dominum qui requirunt eum: vivent corda eorum in sæculum sæculi.

28. Reminiscentur et convertentur ad Dominum universi fines terræ:

Et adorabunt in conspectu ejus universæ familiæ gentium.

29. Quoniam Domini est regnum: et ipse dominabitur gentium.

30. Manducaverunt et adoraverunt omnes pingues terræ: in conspectu ejus cadent omnes qui descendunt in terram.

31. Et anima mea illi vivet: et semen meum serviet ipsi.

32. Annuntiabitur Domino generatio ventura: et annuntiabunt cœli justitiam ejus populo qui nascetur, quem fecit Dominus.

27. Eten zullen de armen en verzadigd worden, en loven zullen den Heer zij, die Hem zoeken; leven zullen hunne harten voor altoos en eeuwig[29]).

28. Indachtig zullen worden en zich tot den Heer bekeeren alle grenzen des aardrijks[30]),

en aanbidden zullen voor zijn aanschijn alle geslachten der heidenen.

29. Want aan den Heer behoort het koningschap, en Hij, Hij is het, die de volkeren beheerscht.

30. De machtigen des aardrijks eten allen en aanbidden; voor zijn aanschijn werpen allen zich ter neder, die wegzinken in het stof[31]).

31. En mijne ziel zal voor Hem leven en mijn zaad Hem dienen[32]).

32. Aangekondigd zal den Heere worden het toekomende geslacht, en verkonden zullen de hemèlen zijne gerechtigheid aan het volk, hetwelk geboren wordt, hetwelk de Heer gemaakt heeft[33]).

---

dan werden armen, weezen enz. ten offermaal genoodigd. Het Hebr. duidt hier zulk een offer aan. De Gekruisigde vervult zijne gelofte na zijne verrijzenis vooreerst in den hemel, waar Hij zijnen Vader voortdurend zijn bloedig offer blijft voorhouden; hun aandeel aan dat offer ontvangen de heiligen daar in het genot hunner gelukzaligheid (vgl. Luc. XXII 30); Hij vervult die gelofte echter ook hier op aarde, namelijk door het eucharistisch offer, dat Hij blijft opdragen: allen, *die God vreezen*, zoowel «Joden» als «*heidenen*» (vgl. v. 28) nemen, bekeerd, tot hun eeuwig heil daaraan deel door de H. Communie. Aldus o. a. de HH. Hiëronymus, Augustinus en Bellarminus.

[29]) De eenvoudigen en vromen, die Hem vreezen (v. 26) en zoeken (v. 27), al zijn zij zondaars, zullen van dat dankoffer eten en verkwikt worden ten eeuwigen leven. Vgl. Joan. VI 55.

[30]) Allen zullen met levendig geloof wederom denken aan God, hunnen Heer en Koning (v. 29), dien zij vergeten hadden. De bekeering der heidenen wordt hier aangekondigd als een vrucht van 's Heeren lijden, dood en verrijzenis.

[31]) De grooten der aarde nemen deel aan het eucharistisch offermaal, een aanbiddelijk voedsel voor rijk en arm, voor levenden en stervenden, en te gelijker tijd aanbidden alle stervelingen den Heer. De grondtekst heeft daarenboven: «en die hun leven niet onderhouden»; daarom vertalen sommigen: alle ellendigen (nl. in tegenstelling tot *de machtigen)* werpen zich ter neder.

[32]) Door de H. Communie deelt Jesus den geloovigen zijn leven mede, in hen *leeft* Hij *voor* zijnen Vader; door hen, zijn *zaad*, dient Hij Hem.

[33]) De zin is hier waarschijnlijk overeenkomstig de Septuagint: de toekomstige geslachten zullen zich bij God aanmelden om Hem te dienen, en de *hemelen* zullen getuigenis afleggen van Gods *gerechtigheid*, d. i. van de getrouwheid, waarmede Hij zijne beloften vervuld en door den Messias gerechtigheid en heil verschaft heeft aan het *volk*, dat Hij *gemaakt*, d. i. daartoe beroepen heeft. De grondtekst heeft: «verhaald wordt van den Heer aan het geslacht; zij zullen komen en zijne gerechtigheid verkondigen (d. i. onafgebroken zal ieder geslacht die aan het volgende verkonden), omdat Hij het heeft ge-

PSALMUS XXII.

PSALM XXII.

God is de goede herder en de milde gastheer.

Een danklied van David voor de weldaden, waarmede God hem blijft overladen. — God is de goede herder (v. 1—4). Hij is de milde gastheer (v. 5). Van Hem verwacht David groote en duurzame weldaden (v. 6).

1. Psalmus David.
Dominus regit me, et nihil mihi deerit: *Is. XL 11; Jer. XXIII 4; Ez. XXXIV 11, 23; I Petr. II 25 et V 4.*
2. In loco pascuæ ibi me collocavit.
Super aquam refectionis educavit me:
3. Animam meam convertit.
Deduxit me super semitas justitiæ, propter nomen suum.
4. Nam, et si ambulavero in medio umbræ mortis, non timebo mala: quoniam tu mecum es.
Virga tua, et baculus tuus: ipsa me consolata sunt.
5. Parasti in conspectu meo mensam, adversus eos, qui tribulant me.
Impinguasti in oleo caput meum:

1. Een Psalm van David.
De Heer leidt mij, en niets zal mij ontbreken[1]).
2. In een weideveld, daar heeft Hij mij gelegerd.
Aan een ververschend water[2]) voedt Hij mij op.
3. Mijne ziel doet Hij opleven;
Hij geleidt mij langs paden van gerechtigheid[3]) ter wille van zijnen naam[4]).
4. Want, al zou ik ook wandelen te midden der schaduw des doods, ik zou geene onheilen vreezen[5]), want Gij zijt met mij.
Uwe roede en uw herdersstaf, die beuren mij op[6]).
5. Gij richt voor mijn aanschijn een maaltijd aan tegenover hen, die mij kwellen[7]);
Gij zalft met balsemolie mijn

---

daan» (d. i. het werk volbracht). Deze laatste woorden herinneren aan «het is volbracht» (Joan. XIX 30), door Jesus uitgesproken na het «God, mijn God, waarom hebt Gij mij verlaten». (Matth. XXVII 46).

[1]) Naar de Septuagint: «De Heer is mijn herder». Als zoodanig zorgt Hij voor alles: (v. 2) voedsel en verkwikking; (v. 3) goede wegen; (v. 4) bescherming.

[2]) Gr. en Hebr.: «water der rust», d. i. waar het verlangen naar lafenis tot rust komt; of: waar water en lommer is.

[3]) *Hij geleidt mij* niet langs kronkelpaden of hobbelige wegen, maar op *rechte* en effen wegen, d. i. op die der gerechtigheid en des heils. Vgl. Sap. X 10; Is. XXVI 7.

[4]) nl. uit louter liefde en genade, dewijl *zijn naam*, d. i. zijn wezen, goed is. Of wel: ter verheerlijking van zijnen naam.

[5]) Al moest ik gedurig in het grootste levensgevaar verkeeren, ik zou niets duchten.

[6]) *Roede* en *staf* houden de schapen in de goede richting en keeren de wolven. Sommigen zien in de *roede* Gods tuchtiging, in den *staf* zijne hulp; beide verstrekken ten heil.

[7]) Het feestmaal is hier een beeld van Gods zegen; God maakte David's leven tot een feestmaal ten aanschouwen zijner vijanden, die machteloos moesten toezien, hoe dierbaar Hem zijn gastvriend was. Anderen meenen, dat Gods zegen hier tegenover de kwellingen gesteld wordt, die David's vijanden hem aandoen.

et calix meus inebrians quam præclarus est!
6. Et misericordia tua subsequetur me omnibus diebus vitæ meæ:

Et ut inhabitem in domo Domini, in longitudinem dierum.

hoofd[8]), en mijn zwijmelkelk, hoe voortreffelijk is hij[9])!
6. En uwe barmhartigheid zal op den voet mij volgen alle dagen mijns levens,
en dat ik wone in het huis des Heeren in lengte van dagen[10]).

PSALMUS XXIII.

PSALM XXIII.

Intrede des Heeren in zijn heiligdom.

Zooals blijkt uit v. 7—10, vergeleken met v. 3, werd deze beurtzang door David gedicht bij gelegenheid van de overbrenging der Ark naar het heiligdom op den heiligen berg Sion (vgl. II Reg. VII), waar de God van Israël toen zijn bijzonderen intrek nam. — Groot is de God, die op Sion gaat zetelen (v. 1—2). De ware vereerder en gunsteling van God dient rein te zijn (v. 3—6). Uitnoodiging gericht aan de voornaamsten des volks om den ontzaglijken God ingang te verleenen (v. 7—10).

1. **Prima sabbati, Psalmus David.**

Domini est terra, et plenitudo ejus: orbis terrarum, et universi, qui habitant in eo. *Ps. XLIX 12; I Cor. X 26.*
2. Quia ipse super maria fundavit eum: et super flumina præparavit eum.

1. Op den eersten dag der week[1]). Een Psalm van David.
Des Heeren is de aarde en hare volheid, het aardrijk en al zijne bewoners[2]).

2. Want Hij, op de zeeën heeft Hij het gegrondvest, en op de watervloeden heeft Hij het bevestigd[3]).

---

[8]) Vóór de feestmaaltijden placht men in 't Oosten den gast het hoofd met welriekende olie te zalven.
[9]) De *zwijmelkelk* is hier de met vurigen, edelen wijn gevulde beker bij het feestmaal. De zin is: hoe gezegend en vol van uitbundige vreugde is door uw toedoen mijn levenslot! Hebr.: «mijn kelk is overvloed; (v. 6) voorwaar het goed en de barmhartigheid zullen volgen» enz. Ook Gods tijdelijke weldaden zijn bewijzen zijner liefde en als zoodanig maken zij het geloovige en minnende hart dronken van vreugde.
[10]) Het zal mij gegeven zijn gestadig het heiligdom te bezoeken en onder 's Heeren bescherming te leven.
— Naar Joan. X 14 leggen de HH. Vaders dezen Psalm uit van Christus, die ons op de weide der Kerk door de H. Sacramenten verkwikt, ons spijzigt aan den disch der H. Communie, ons zalft met het H. Chrisma, en ons met zijne barmhartigheid ten einde toe vergezelt, opdat wij eens voor eeuwig in zijn huis wonen. Aldus Eusebius, Theodoretus, de HH. Athanasius, Chrysostomus, Hiëronymus, Augustinus e. a.

[1]) Dit ontbreekt in den grondtekst. Volgens den Talmud moest deze Psalm op den eersten dag der week (den eersten dag der Schepping) gezongen worden.
[2]) Met *bewoners* worden hier menschen en dieren bedoeld; met *volheid* geheel de rijkdom van schepselen, welke de aarde bevat; dat alles is 's Heeren werk en eigendom; Hij immers is het, die dat alles (v. 2) geschapen heeft; die almachtige, heilige God is het, welke op Sion komt wonen.
[3]) De Psalmist drukt zich hier en

3. Quis ascendet in montem Domini? aut quis stabit in loco sancto ejus? *Supra XIV 1.*
4. Innocens manibus et mundo corde, qui non accepit in vano animam suam, nec juravit in dolo proximo suo.
5. Hic accipiet benedictionem a Domino: et misericordiam a Deo salutari suo.
6. Hæc est generatio quærentium eum, quærentium faciem Dei Jacob.
7. Attollite portas principes vestras, et elevamini portæ æternales: et introibit rex gloriæ.
8. Quis est iste rex gloriæ? Dominus fortis et potens: Dominus potens in prœlio.
9. Attollite portas principes vestras, et elevamini portæ æternales: et introibit rex gloriæ.

3. Wie zal bestijgen 's Heeren berg; of wie zal staan in zijne heilige stede[4]?
4. Die vlekkeloos van handen is en rein van hart; die zijne ziel niet zet op ijdelheid[5]), en zijnen naaste niet bedrieglijk toezweert.
5. Die zal zegen van den Heer erlangen, en goedertierenheid van God, zijnen redder[6]).
6. Dat is het geslacht van die Hem zoeken, die het aanschijn zoeken van den God van Jacob[7]).
7. Verheft uwe poorten, o vorsten[8]); en rijst op, gij, eeuwige poorten[9]), en binnengaan zal de Koning der heerlijkheid[10])!
8. Wie is Hij, die Koning der heerlijkheid? — De Heer, de machtige en sterke; de Heer, de sterke in den strijd[11]).
9. Verheft uwe poorten, o vorsten; en rijst op, gij, eeuwige poorten, en binnengaan zal de Koning der heerlijkheid! —

---

elders uit naar Gen. I 9. Het *aardrijk*, d. i. het vasteland, wordt van alle kanten omspoeld door het water, waarboven het zich op vaste grondslagen verheft.

[4]) Komt de Oneindige op Sion zetelen, wie mag Hem aldaar dan zoo naderen, dat hij (vgl. v. 5) op Gods gunst kan rekenen? Wellicht dacht de Psalmist hier aan het voorval met Oza. (II Reg. VI 6, 7).

[5]) Die niet uit is op nietige dingen of op leugen en bedrog. De H. Hieronymus legt dit uit: die zijne ziel niet misbruikt om te zondigen, maar goede werken verricht. Anderen: die niet valsch zweert bij zijne ziel.

[6]) Hebr.: «en gerechtigheid voor God, zijnen redder».

[7]) Zoodanig is de gesteldheid der ware vromen, die, vol van godsdienstzin, in geestelijke wijze tot God willen naderen. Dezen zijn het, die, als ware kinderen van Jacob, deelachtig willen, maar ook zullen worden aan de hem gegeven beloften.

[8]) De stoet is (naar verondersteld wordt) met de Ark tot bij de poorten van Sion genaderd. Een koor van zangers noodigt nu de *vorsten*, d. i. waarschijnlijk de voornaamsten onder de levieten en priesters uit, de poorten te openen, te verhoogen, om den grooten Koning met zijne Ark doortocht te verleenen; de vorsten vragen dan in v. 8 en 10 «*Wie is*» enz., ten einde aan genoemd koor aanleiding te geven tot een lofspraak op God. Hebr.: «verheft, o poorten, uwe hoofden», d. i. uwe bovendrempels of bogen; de Psalmist acht deze niet hoog genoeg om Gods oneindige grootheid binnen te laten. Enkelen denken hier aan het opheffen van sluitboomen of valdeuren.

[9]) Hier worden de overoude poorten van Sion, de stad der Jebusieten, bedoeld, door welke vóór eeuwen Melchisedech wellicht reeds getrokken was; of wel de zin is: Gij, poorten, die eeuwig duren zult, dewijl de Heer binnen u gaat wonen.

[10]) Naar Exod. XL 31, 32 werd de tabernakel bij zijne inwijding bedekt en gevuld door eene wolk, ten teeken van Gods tegenwoordigheid. Deze wolk wordt hier evenals Exod. XXIV 15, 16, *heerlijkheid* genoemd; de zin is dus: God, die als koning boven de Ark troont.

[11]) Een zinspeling of wel op het medevoeren der Ark in den strijd en de dientengevolge behaalde overwinningen, of op II Reg. V 6 volg.

10. Quis est iste rex gloriæ? Dominus virtutum ipse est rex gloriæ.

10. Wie is Hij, die Koning der heerlijkheid? — De Heer der heerscharen[12]), Hij is de Koning der heerlijkheid.

PSALMUS XXIV.

PSALM XXIV.

Gebed om vergiffenis, hulp en leiding.

Door David gedicht in een tijd van nood, is deze Psalm een waar troostlied voor allen, die vervolgd worden en lijden; vrome gebeden en spreuken wisselen elkander gestadig af. — Gebed om Gods bijstand (v. 1—4a). Verlangen naar Gods leiding en naar vergiffenis (v. 4b—7). 't Is God, die verlichting schenkt (v. 8—9). Ook bewijst Hij barmhartigheid aan die Hem dienen (v. 10—11). Dezen ontvangen van Hem alle goed (v. 12—14). Daarom vertrouwt de Psalmist op Hem en smeekt hij om hulp. Tot slot een gebed voor het volk (v. 15—22).

1. In finem, Psalmus David.

Ad te Domine levavi animam meam:
2. Deus meus in te confido, non erubescam:
3. Neque irrideant me inimici mei: etenim universi, qui sustinent te, non confundentur.
4. Confundantur omnes iniqua agentes supervacue.

1. Tot het einde[1]). Een Psalm van David.

Tot U, o Heer, verhef ik mijne ziel[2]).
2. Mijn God, op U vertrouw ik; wil mij niet beschamen!
3. En laat mijn vijanden mij niet belachen; want al wie U verbeiden, zullen niet te schande worden[3]).
4. Te schande mogen worden allen, die ongerechtigheden plegen zonder oorzaak[4]).

---

[12]) Bedoeld worden hier de hemelsche *heerscharen*, d. i. die der engelen of der sterren. De macht des Heeren wordt dus hier nog meer verheven: Hij is de almachtige niet alleen op aarde (v. 8), maar ook in den hemel.

— Volgens verscheidene HH. Vaders handelt deze Psalm in den letterlijken, volgens anderen in den mystischen zin van 's Heeren hemelvaart in dezer voege: God is de Heer en Maker van alles. Wie kan zijnen hemel binnengaan? Alleen de onschuldige en heilige, zooals bij uitstek Christus, de Gezegende Gods, die barmhartigheid verwierf voor allen, welke God zoeken. Daarom riepen bij zijne hemelvaart de Hem vergezellende aartsvaders den engelen toe: Ontsluit de poorten des hemels! Christus, de overwinnaar van dood en hel, zal als God van hemel en aarde ter rechterhand zijns Vaders gaan zetelen.

[1]) Zie Ps. IV noot 1. In den grondtekst is deze Psalm alphabetisch, doch thans nog slechts ten deele. Zie Inleiding bladz. 16.

[2]) Eerst dan is het gebed volkomen aangenaam aan God, wanneer het inderdaad een zielsbegeerte is, die wij met geloof, eerbied, ootmoed en vooral met vertrouwen en liefde aan God te kennen geven; dan bidt inderdaad de H. Geest in ons en voor ons met onuitsprekelijke verzuchtingen. Rom. VIII 26.

[3]) God *verbeiden* is zijne hulp met vertrouwen te gemoet zien.

[4]) Zonder dat iemand hun daartoe reden gaf, moedwillig.

Vias tuas Domine demonstra mihi: et semitas tuas edoce me.
5. Dirige me in veritate tua, et doce me: quia tu es Deus salvator meus, et te sustinui tota die.
6. Reminiscere miserationum tuarum Domine, et misericordiarum tuarum, quæ a sæculo sunt.
7. Delicta juventutis meæ, et ignorantias meas ne memineris.
Secundum misericordiam tuam memento mei tu: propter bonitatem tuam Domine.
8. Dulcis et rectus Dominus: propter hoc legem dabit delinquentibus in via.
9. Diriget mansuetos in judicio: docebit mites vias suas.
10. Universæ viæ Domini, misericordia et veritas, requirentibus testamentum ejus et testimonia ejus.
11. Propter nomen tuum Domine propitiaberis peccato meo: multum est enim.
12. Quis est homo qui timet Dominum? legem statuit ei in via, quam elegit.
13. Anima ejus in bonis demora-

Wijs mij uwe wegen, Heer, en maak met uwe paden mij bekend[5]).
5. Bestier mij in uw waarheid[6]) en wijs mij terecht; want Gij zijt God, mijn Heiland, en U verbeid ik den geheelen dag[7]).
6. Gedenk uwe barmhartigheden, Heer, en uwe goedertierenheden, die van eeuwigheid zijn[8]).
7. De zonden mijner jeugd en mijne onbezonnenheden, gedenk ze niet.
Naar uwe barmhartigheid gedenk aan mij, o Gij, ter wille van uw goedheid, Heer[9]).
8. Goedig en rechtvaardig is de Heer; daarom geeft Hij den zondaars onderrichting op hun weg[10]).
9. Hij bestiert de lijdzamen ter gerechtigheid; Hij leert de zachtmoedigen zijne wegen kennen.
10. Alle wegen van den Heer zijn goedertierenheid en trouw voor wie zijn verbond en zijn getuigenissen zoeken[11]).
11. Om uwen naam[12]), o Heer, zult Gij genadig zijn voor mijne zonde, want zij is groot.
12. Wie is de man, die den Heer vreest? Hij geeft hem terechtwijzing op den gekozen weg[13]).
13. Zijne ziel zal in welvaart ver-

---

[5]) Doe mij uwe wetten en geboden kennen en onderhouden.
[6]) Wees mijn gids op den waren, goeden weg uwer Wet; of wel: naar uwe getrouwheid in het vervullen uwer beloften.
[7]) Steeds vertrouw ik op U.
[8]) Zij hebben uwe eeuwige, onveranderlijke raadsbesluiten ten grondslag. Anderen vertalen dit: die Gij anderen en mij van oudsher bewezen hebt.
[9]) Laat mij barmhartigheid voor recht wedervaren, opdat uwe goedheid bekend worde.
[10]) Gods goedheid openbaart zich bij uitstek in de genade en hulp, die Hij den *zondaars* en dwalenden verleent om wederom den *weg* der deugd te bewandelen, maar ook in het licht en de kracht, die Hij (v. 9) aan *de lijdzamen*, d. i. de ootmoedigen en vromen, geeft om Hem volmaakter te dienen. Volgens sommigen is de zin: Hij stelt de wet aan hen, die op hunnen weg kunnen zondigen, d. i. aan de menschen.
[11]) God toont zich steeds goed en getrouw voor wie zijne voorschriften involgen, die de *getuigenissen* van zijnen wil zijn.
[12]) Dewijl uw *naam*, d. i. uw wezen, goed is, of wel: ter eere van uwen naam. Hoe grooter de zonde is, des te meer heeft de mensch Gods barmhartigheid noodig, maar des te meer schittert dan ook deze uit.
[13]) God geeft hem licht omtrent het bewandelen van den te kiezen of den reeds ingeslagen weg; of: omtrent den weg, dien God voor hem uitgekozen en bepaald heeft.

bitur: et semen ejus hereditabit terram.
14. Firmamentum est Dominus timentibus eum: et testamentum ipsius ut manifestetur illis.
15. Oculi mei semper ad Dominum: quoniam ipse evellet de laqueo pedes meos.
16. Respice in me, et miserere mei: quia unicus et pauper sum ego.
17. Tribulationes cordis mei multiplicatæ sunt: de necessitatibus meis erue me.
18. Vide humilitatem meam, et laborem meum: et dimitte universa delicta mea.
19. Respice inimicos meos quoniam multiplicati sunt, et odio iniquo oderunt me. *Joan. XV 25.*
20. Custodi animam meam, et erue me: non erubescam quoniam speravi in te.
21. Innocentes et recti adhæserunt mihi: quia sustinui te.
22. Libera Deus Israel, ex omnibus tribulationibus suis.

wijlen, en zijn zaad zal het land beërven[14]).
14. Een steunsel is de Heer voor wie Hem vreezen, en zijn verbond opdat het hun blijke[15]).
15. Mijne oogen zien gestadig naar den Heer, want Hij, Hij zal mijn voeten uit den strik bevrijden[16]).
16. Zie op mij neder en ontferm U mijner, want alleen en arm ben ik[17]).
17. De kwellingen mijns harten hebben zich vermeerderd[18]); ontruk mij aan mijne nooden.
18. Aanschouw mijne vernedering en mijne kwelling, en vergeef mij al mijn zonden[19]).
19. Geef acht op mijne vijanden; want zij zijn menigvuldig, en haten mij met ongerechten wrok.
20. Bewaar mijn ziel en red mij. Moge ik niet beschaamd worden, want ik vertrouw op U.
21. Schuldeloozen en oprechten hangen mij aan, omdat ik U verbeid[20]).
22. Verlos, God, Israël uit al zijn kwellingen[21])!

---

[14]) Hij zelf zal zijn leven in welvaart slijten en zijne nakomelingen zullen zich verheugen in het bezit van het land Chanaän; daarin bestond de tijdelijke zegen, welken God bij zijn verbond had beloofd voor het onderhouden der Wet. Vgl. Levit. XXVI 3 volg.

[15]) De Vulgaat is hier niet zeer duidelijk. De grondtekst heeft: «Het geheimenis (de omgang) des Heeren is met die Hem vreezen en zijn verbond om hen te doen kennen (of doet Hij hen kennen)». De zin is dus waarschijnlijk: het *verbond* met al zijne voorschriften en beloften is een duidelijk teeken van zijne vriendschap en gunst. Door die overweging aangemoedigd, gaat de Psalmist in zijnen nood Gods hulp inroepen.

[16]) Hij zal mij redden uit het levensgevaar, of uit de moeilijkheden, waarin ik gewikkeld ben.

[17]) Ik ben bijna zonder aanhangers (vgl. v. 21) en van hulp verstoken; maar juist daarom vertrouw ik op U. Hoe grooter de nood is en hoe minder van de menschen te verwachten valt, des te vaster moeten wij op God vertrouwen, die er behagen in schept juist dan zijne almacht en goedheid te doen uitblinken.

[18]) De grondtekst heeft hier: «de kwellingen hebben mijn hart verruimd», of, zooals anderen lezen: «Geef ruimte aan mijn hart uit de beklemdheden en leid mij uit mijne benauwdheid».

[19]) Let op den droevigen staat, waarin ik door mijne vijanden gebracht ben, en vergeef mij mijne zonden, die daarvan de oorzaak zijn. Vgl. v. 7.

[20]) Met mij zijn gerechtigen, die vast op U vertrouwen, zooals ik; dus ook om hunnentwil verhoor mij. De grondtekst heeft: «dat onschuld en rechtzinnigheid mij behoeden».

[21]) Dit vers is waarschijnlijk een liturgisch bijvoegsel, dat van den tijd der gevangenschap dagteekent; 't is wellicht daarom, dat de H. Athanasius en Origenes dezen Psalm uitleggen als

PSALMUS XXV.

PSALM XXV.

Gebed van eenen verdrukten vrome.

David betoogt zijne onschuld in vergelijking met de daden zijner vijanden (vgl. v. 9, 10). — Bede om hulp tot den goddelijken Rechter (v. 1—2). Gerust mag de Psalmist voor God verschijnen, omdat hij op Hem gebouwd, de boozen gemeden, zijne onschuld bewaard heeft (v. 3—8). Gebed om behoud (v. 9—11). Dankbetuiging voor de zeker te verkrijgen hulp (v. 12).

1. In finem, Psalmus David.

Judica me Domine, quoniam ego in innocentia mea ingressus sum: et in Domino sperans non infirmabor.

2. Proba me Domine, et tenta me: ure renes meos et cor meum.

3. Quoniam misericordia tua ante oculos meos est: et complacui in veritate tua.

4. Non sedi cum concilio vanitatis: et cum iniqua gerentibus non introibo.

5. Odivi ecclesiam malignantium: et cum impiis non sedebo.

6. Lavabo inter innocentes manus meas: et circumdabo altare tuum Domine:

1. Tot het einde[1]). Een Psalm van David.

Verschaf mij recht, o Heer, want ik, ik wandel in mijne onschuld[2]), en in mijn vertrouwen op den Heer zal ik niet wankelen[3]).

2. Beproef mij, Heer, en onderzoek mij; stel op de vuurproef mijne nieren en mijn hart[4]).

3. Want uwe goedertierenheid is voor mijne oogen, en welbehagen vind ik in uwe waarheid[5]).

4. Ik zit niet neder met den raad der valschheid[6]), en met hen, die ongerechtigheden plegen, ga ik niet om.

5. Ik haat de samenkomst van kwaadgezinden, en met goddeloozen zit ik niet neder.

6. Ik wasch onder onschuldigen mijne handen[7]), en treed in de omgeving van uw altaar, o Heer[8]),

een gebed der Joden van dien tijd. Andere HH. Vaders leggen hem uit als eene bede, die de met onze zonden beladen Christus tot zijnen Vader richt, of als een gebed der strijdende Kerk tot Christus, of ook als de smeeking eener ziel, die aan God wil behagen, maar die nog met hare driften te kampen heeft.

[1]) Zie Ps. IV noot 1. Deze woorden ontbreken in het Hebr. en de Septuagint.

[2]) Zie v. 3 en 8 en Ps. XVII noot 18.

[3]) Om mijne onschuld en om mijn vertrouwen op U zal ik in het pleit met mijne vijanden niet de zwakkere partij worden. Of wel: ik vertrouw op U vast en onwankelbaar.

[4]) Vgl. Ps. VII 10. Sterk in zijne onschuld, vreest hij niets en vraagt een nauwkeurig onderzoek. Dit vers bevat een tusschengeschoven gedachte, zoodat v. 3 dient ter uitlegging van v. 1 en ter inleiding voor verdere bewijzen der onschuld van den Psalmist.

[5]) Met welbehagen overweeg ik uwe getrouwheid, of denk ik aan uwe leer en wet, en leef die dus na.

[6]) Ik span niet samen met listige bedriegers of met nietswaardigen.

[7]) In het bewustzijn en ten teeken mijner onschuld kan ik mijne handen wasschen en mij gerust tot uw altaar begeven. Vgl. Ps. XIV 1 volg.

[8]) Ik treed in den kring der vromen, die uw tabernakel en altaar omringen. Misschien is hier van een plechtigen

7. Ut audiam vocem laudis et enarrem universa mirabilia tua.
8. Domine dilexi decorem domus tuæ, et locum habitationis gloriæ tuæ.
9. Ne perdas cum impiis Deus animam meam, et cum viris sanguinum vitam meam:
10. In quorum manibus iniquitates sunt: dextera eorum repleta est muneribus.
11. Ego autem in innocentia mea ingressus sum: redime me, et miserere mei.
12. Pes meus stetit in directo: in ecclesiis benedicam te Domine.

7. om den lofgalm te hooren, en al uwe wonderdaden te vermelden.
8. Heer, ik bemin den luister van uw huis[9]), en de woonstede uwer heerlijkheid.
9. Verderf niet, o God, met goddeloozen, mijne ziel, en met mannen des bloeds mijn leven[10]),
10. in wier handen ongerechtigheden zijn, wier rechterhand gevuld is met geschenken[11]).
11. Maar ik, ik wandel in mijne onschuld; verlos mij en ontferm U mijner!
12. Mijn voet staat op een effen baan[12]); in de samenkomsten zal Ik U loven, Heer.

---

omgang sprake, of drukt de Psalmist den wensch uit om te vertoeven bij het heiligdom, waarvan hij heeft moeten scheiden.

[9]) Hebr.: «de woning van uw huis». De zin is: gaarne vertoef ik bij uwe luisterrijke woning, in welke de Ark staat, die uwe *heerlijkheid* is. Geen grooter wellust op aarde, dan te weten, dat men zich in Gods tegenwoordigheid bevindt en met Hem vereenigd is; dan te hooren, hoe God verheerlijkt wordt en aan dien lof deel te nemen: dat geeft een waren voorsmaak van de vreugden des hemels.

[10]) Na zijne onschuld betoogd te hebben, komt de Psalmist terug op de bede van v. 1. *Ziel* en *leven* zijn hier synoniem.

[11]) Hier worden vooral de vorsten en rechters bedoeld, die onschuldig bloed vergieten, onrechtvaardig verkregen goederen bezitten en zich door geschenken laten omkoopen.

[12]) In zijn vertrouwen meent hij, dat zijn gebed reeds verhoord is, en dat alle moeilijkheden en gevaren zijn uit den weg geruimd; daarom belooft hij, God voor die redding te danken bij den openbaren eeredienst. Sommigen vatten dit voorwaardelijk op: Staat mijn voet op effen baan, dan zal ik U loven.

— De HH. Athanasius, Augustinus, Hiëronymus en anderen leggen dezen Psalm uit als een gebed der Kerk, die God tot getuige neemt van de ongerechtigheden harer vijanden en van haren ijver voor zijnen dienst, weshalve zij dan ook Gods bescherming inroept. Ook legt zij bij het H. Offer een gedeelte van dezen Psalm in den mond van haren priester, die, vertrouwend op Gods barmhartigheid en op het getuigenis van zijn geweten, betuigt, dat hij met reine handen het vlekkelooze Lam gaat opdragen.

PSALMUS XXVI.

PSALM XXVI.

Vertrouwen en gebed ten tijde van nood.

t opschrift van dezen bid- en klaagpsalm waarheid, dan zong David zijne vlucht voor Saül, vooraleer hij te Hebron tot koning gezalfd door den stam van Juda. — Met God vereenigd trotseert hij alle zren (v. 1—6). Gebed om hulp wegens zijn verlatenheid en de oosheid der vijanden (v. 7—12). Vol vertrouwen ziet hij die hulp te gemoet (v. 13—14).

nus David priusquam lini-

us illuminatio mea, et sa- quem timebo?

us protector vitæ meæ, a idabo?

appropiant super me no- it edant carnes meas:

ribulant me inimici mei, mati sunt et ceciderunt.

onsistant adversum me ca- n timebit cor meum.

urgat adversum me prœ- hoc ego sperabo.

n petii a Domino, hanc i, ut inhabitem in domo omnibus diebus vitæ meæ:

eam voluptatem Domini, et emplum ejus.

1. Een Psalm van David, voordat hij gezalfd werd[1]).

De Heer is mijn licht en mijn heil; wien zal ik vreezen[2])?

De Heer is de beschermer mijns levens; voor wien zal ik sidderen?

2. Als boosdoeners tegen mij aanrukken om mijn vleesch te verslinden[3]),

zij, die mij kwellen, mijne haters, zij worden zelven ontzenuwd en vallen.

3. Al legert zich ook tegen mij eene krijgsmacht: mijn hart zal niet vreezen.

Al barst ook een oorlog tegen mij los: ook dan nog[4]) zal ik vertrouwen.

4. Eéne zaak heb ik den Heer gevraagd; naar die zal ik streven: te wonen in 's Heeren huis alle dagen mijns levens[5]),

dat ik des Heeren geneugte aanschouwe en zijnen tempel bezoeke[6]).

—

laatste ontbreekt in het Hebr. volgens Theodoretus ook niet xapla. David werd driemaal 1. te Bethlehem door Samuël VI), te Hebron door den stam (II Reg. II) en nogmaals te oor geheel Israël (II Reg V). i en lijden worden herhaal- ler het beeld van duisternis l; het *licht* duidt dus bescher- nulp aan.
nijnen ondergang te bereiden. Gr. beteekent hier: desniet- h. Sommigen vertalen; daar- at de Heer mijn beschermer 1,) zal ik vertrouwen. Hoe e nood is, des te grooter wordt het vertrouwen van dengene, die weet, dat God alles met wijsheid en liefde beschikt.

[5]) Op bloot menschelijke hulp bouw ik niet; kan ik echter, als Gods gastvriend, zijne bescherming genieten, dan ben ik tegen alles gevrijwaard. *'s Heeren geneugte* is hier of wel de Tabernakel en de Ark of de eeredienst, waarin God zijn welbehagen vindt; of de vreugde, die de vromen gevoelen over 's Heeren tegenwoordigheid aldaar; of wel 's Heeren welwillendheid en zichtbare gunst. In dezen zin las men oudtijds veelal «voluntatem».

[6]) Hebr.: «en te overdenken in zijnen tempel». *Tempel* staat hier voor Taber-

5. Quoniam abscondit me in tabernaculo suo: in die malorum protexit me in abscondito tabernaculi sui.

6. In petra exaltavit me: et nunc exaltavit caput meum super inimicos meos.

Circuivi, et immolavi in tabernaculo ejus hostiam vociferationis: cantabo, et psalmum dicam Domino.

7. Exaudi Domine vocem meam, qua clamavi ad te: miserere mei, et exaudi me.

8. Tibi dixit cor meum, exquisivit te facies mea: faciem tuam Domine requiram.

9. Ne avertas faciem tuam a me: ne declines in ira a servo tuo.

Adjutor meus esto: ne derelinquas me, neque despicias me Deus salutaris meus.

10. Quoniam pater meus, et mater mea dereliquerunt me: Dominus autem assumpsit me.

11. Legem pone mihi Domine in via tua: et dirige me in semitam rectam propter inimicos meos.

12. Ne tradideris me in animas tribulantium me: quoniam insur-

5. Want Hij verbergt mij in zijne tent; ten dage des onheils beschut Hij mij in de verborgenheid zijner tent.

6. Op eene rots verheft Hij mij, en nu beurt Hij mijn hoofd op boven mijne vijanden[7]).

Eenen omgang houd ik, en ik slacht in zijne tent een jubeloffer; zingen zal ik en eenen psalm aanheffen voor den Heer[8]).

7. Luister, Heer, naar mijne stem, waarmede ik tot U roep; ontferm U mijner en verhoor mij[9]).

8. Voor U uit zich mijn hart; U zoekt mijn aangezicht; uw aangezicht, Heer, zal ik zoeken[10]).

9. Keer uw aangezicht niet af van mij; wend U niet in gramschap af van uwen dienaar;

Wees mijn helper; verlaat mij niet en wil mij niet versmaden, God, mijn Heiland!

10. Want mijn vader en mijne moeder hebben mij verlaten, maar de Heer nam mij op[11]).

11. Terechtwijzing geef mij, o Heer, op uwen weg, en leid mij op het rechte pad om mijne vijanden[12]).

12. Lever mij niet over aan de zielsbegeerte mijner kwellers; want

---

nakel. Vgl. v. 5 en Ps. V 8. In hetgeen volgt, staat de reden van den wensch, geuit in v. 4, of van het vertrouwen, uitgedrukt in v. 1—3.

[7]) *Tent* en *rots*, zijn hier beelden der bescherming, veiligheid en overmacht, die hem als gastvriend des Heeren ten deel vallen; *en nu* zal hij niettegenstaande den nood, waarin hij thans verkeert, met Gods hulp als overwinnaar het hoofd opbeuren.

[8]) Ten dank voor die overwinning, die hij als zeker beschouwt. Het *jubeloffer* was een dankoffer, vergezeld van lofzangen. In den grondtekst staat bij *vijanden* «die mij omringen»; daarentegen ontbreekt: *eenen omgang houd ik.*

[9]) De druk van den nood, door den Psalmist in zijn vertrouwen een oogenblik vergeten, neemt weder de overhand; vandaar dit innig gebed om hulp.

[10]) Uwe bescherming smeek ik af. Hebr.: «Tot U spreekt mijn hart»; — «Zoekt mijn aangezicht» — (zoo zeidet Gij; en daarop antwoord ik:) «Uw aangezicht wil ik zoeken». Anderen lezen: Mijn hart herinnert U aan uw woord: «Zoekt mijn aangezicht». Zie, ik zoek het.

[11]) Al ben of al ware ik van allen verlaten gelijk een vondeling, God beschermt mij. Wie op menschen vertrouwt, wordt dikwijls teleurgesteld; wie op God vertrouwt, nimmer.

[12]) Geef mij den weg en de middelen te kennen om aan hunne aanslagen te ontsnappen. Uit hetgeen volgt, blijkt wel, dat hier niet, gelijk elders, sprake is van eene *terechtwijzing* of een onderricht omtrent eenen te volgen levensregel.

unt in me testes iniqui, et ta est iniquitas sibi.

Credo videre bona Domini in viventium.

Exspecta Dominum, viriliter et confortetur cor tuum, et ıe Dominum.

valsche getuigen zijn tegen mij opgestaan, en de ongerechtigheid heeft tegen zich zelve gelogen[13]).

13. Ik geloof des Heeren goederen te zien in het land der levenden[14]).

14. Wacht den Heer af, handel mannelijk, en dat uw hart zich sterke, en verbeid den Heer!

PSALMUS XXVII.

PSALM XXVII.

Gebed en danklied.

Psalm dagteekent waarschijnlijk van den tijd van David's vlucht voor den :ehlachtigen Absalom en diens aanhangers. — Gebed om hulp (v. 1—5). Dankbetuiging bij voorbaat en gebed voor het volk (v. 6—9).

ılmus ipsi David.

.d te Domine clamabo, Deus ne sileas a me: ne quando s a me, et assimilabor descenbus in lacum.

:xaudi Domine vocem deprenis meæ dum oro ad te: dum lo manus meas ad templum um tuum.

[e simul trahas me cum peoibus: et cum operantibus initem ne perdas me:

i loquuntur pacem cum pro-

Een Psalm van David.

1. Tot U, Heer, roep ik. O mijn God! zwijg niet voor mij; verstom nimmer voor mij; dan zou ik gelijk worden aan die ten grave dalen[1]).

2. Verhoor, o God, de stem van mijne smeeking, terwijl ik tot U bid; terwijl ik mijne handen ophef naar uwen heiligen tempel.

3. Ruk mij niet te gelijk weg met de zondaars; en met hen, die onrecht plegen, verderf mij niet,

die van vrede spreken met hun-

De ongerechtigen hebben mij hunne eigen overtuiging belasterd. ‹sibi› der Vulgaat staat in dien ier overtollig. Volgens anderen: oozen hebben tot hun voordeel el) gelogen; of: zij hebben zich n. verwachting bedrogen. Hebr.: ie geweld ademen›, zijn tegen mij taan.

Vast vertrouw ik nog op deze door den Heer gezegend te wor- Hebr.: ‹Indien ik niet hoopte geningen des Heeren› enz., dan ınde ik geene hulp; of: dan ik verloren. In hetgeen volgt, de Psalmist zich zelven op tot ›uwen.

— De H. Augustinus en na hem Bellarminus en anderen leggen dezen Psalm in den geestelijken zin uit van den met Christus vereenigden geloovige, die van Hem licht verwacht en hulp tegen zijne vijanden. Zeker van zijne bescherming, verlangt hij hier met Christus vereenigd te blijven en eens de vreugden des Heeren te genieten in het land der levenden.

[1]) *Zwijgen* en *verstommen* beteekenen hier: door het weigeren van hulp metterdaad geen acht, geen antwoord geven op het gebed, maar zich van den biddende afwenden. De zin is dus: verhoor mij of ik ben verloren.

ximo suo, mala autem in cordibus eorum. *Jer. IX 8.*
4. Da illis secundum opera eorum, et secundum nequitiam adinventionum ipsorum.
Secundum opera manuum eorum tribue illis: redde retributionem eorum ipsis.
5. Quoniam non intellexerunt opera Domini, et in opera manuum ejus destrues illos, et non ædificabis eos.
6. Benedictus Dominus: quoniam exaudivit vocem deprecationis meæ.
7. Dominus adjutor meus, et protector meus: in ipso speravit cor meum, et adjutus sum.
Et refloruit caro mea: et ex voluntate mea confitebor ei.
8. Dominus fortitudo plebis suæ: et protector salvationum Christi sui est.
9. Salvum fac populum tuum Domine, et benedic hereditati tuæ: et rege eos, et extolle illos usque in æternum.

nen naaste, doch snoodheid is er in hunne harten.
4. Geef hun naar hunne daden en naar de boosheid van hunne ontwerpen[2]).
Naar de werken hunner handen geef hun loon; vergeld hun hunne vergelding.
5. Want zij geven geene acht op 's Heeren daden en op de werken zijner handen[3]). Afbreken zult Gij hen, en geenszins hen opbouwen[4]).
6. Geprezen zij de Heer! want verhoord heeft Hij de stem van mijne smeeking[5]).
7. De Heer is mijn helper en mijn beschermer; op Hem hoopte mijn hart, en ik werd geholpen.
En mijn vleesch bloeit weder op, en uit den grond mijns harten zal ik Hem loven[6]).
8. De Heer is de sterkte van zijn volk, en de schutsheer van het heil zijns gezalfden is Hij[7]).
9. Red uw volk, o Heer, en zegen uw erfdeel, en bestier hen en verhef hen tot in eeuwigheid[8]).

---

[1]) Over deze en dergelijke verwenschingen zie Psalm V noot 8. De rechtvaardige haat niemand, die hem beleedigt, maar blijft niet onverschillig bij de beleediging, die God wordt aangedaan; en ofschoon hij weet, dat God rechtvaardig en machtig genoeg is om zonder 's menschen gebed of hulp het onrecht te straffen, toch smeekt hij Hem daarom, dewijl hij uit liefde tot God de zonde haat en zich verheugt over iedere openbaring en verheerlijking van Gods rechtvaardigheid en almacht.

[3]) Allerwaarschijnlijkst wordt hier datgene bedoeld, wat God gewrocht had om David te verheffen.

[4]) Richt ze geheel ten gronde; of wel: bouw ze niet op, d. i. schenk hun geen nakroost.

[5]) In zijn vertrouwen ziet hij zijne hoop reeds voor werkelijkheid aan.

[6]) Ik herleef, gelijk een boom, die na den storm weer opbloeit. De grondtekst heeft: «Mijn hart juicht, en door mijn lied zal ik Hem prijzen». Hetgeen verder volgt, geeft of wel den inhoud van zijn loflied aan, of wel het uitwerksel van zijn gebed, of de beweegreden zijner hoop.

[7]) Hij is de reddende beschermer van dengene, dien Hij tot koning heeft doen zalven.

[8]) Het *erfdeel* is hier Gods volk. Naar den grondtekst vraagt de Psalmist, dat God het als een goed herder weide en drage, het ondersteune en machtig make, of ook het late voortleven in zijn nageslacht.

— De HH. Augustinus, Hiëronymus en Thomas, benevens Cassiodorus, Beda en anderen, zien in dezen Psalm een gebed van den lijdenden Heiland, die aan het kruis zijne handen (v. 2) ten hemel verhief, met vertrouwen de verrijzenis van zijn vleesch (v. 7) verwachtte, als de Gezalfde zijns Vaders (v. 8) het eeuwig leven met al zijn heil en heerlijkheid ontving en (v. 9) gebeden stortte en blijft storten voor het welzijn zijner Kerk.

PSALMUS XXVIII. — PSALM XXVIII. —

Uitnoodiging tot verheerlijking van Gods almacht.

cht en majesteit van Israël's God openbaart zich in de stormen en ders. — Aansporing tot verheerlijking van God (v. 1—2). Beschrijving n eenen storm (v. 3—9). Gods majesteit; zijne goedheid voor de zijnen (v. 10—11).

lmus David,
consummatione tabernaculi.

rte Domino filii Dei: afferte
io fillos arietum:
fferte Domino gloriam et ho-
, afferte Domino gloriam
i ejus: adorate Dominum in
sancto ejus.
ox Domini super aquas, Deus
tatis intonuit: Dominus super
multas.

ox Domini in virtute: vox
ii in magnificentia.
x Domini confringentis cedros:
ringet Dominus cedros Libani:

t comminuet eas tamquam vi-
Libani: et dilectus quemad-
n filius unicornium.

Een Psalm van David[1]).
1. Bij het besluiten van het loofhuttenfeest[2]).
Brengt den Heere, zonen Gods, brengt den Heere jonge rammen[3]),
2. brengt den Heere roem en eer, brengt den Heer den roem van zijnen naam; aanbidt den Heer in zijn heilig voorhof[4]).
3. De stem des Heeren over de wateren[5])! De God van majesteit dondert, de Heer, over vele wateren;
4. de stem des Heeren met kracht; de stem des Heeren met heerlijkheid;
5. de stem des Heeren, die ceders verbrijzelt; en de Heer verbrijzelt ceders van den Libanon;
6. en Hij vermorzelt ze als het kalf van den Libanon, en de lieveling is als het jong van den eenhoorn[6]).

---

rondtekst en Vulgaat verschildezen Psalm aanmerkelijk. Vane uiteenloopende uitleggingen der verklaarders.
'salm te gebruiken bij de liturgie n achtsten of laatsten dag van ofhuttenfeest. Dit opschrift ontin den grondtekst.
'onge rammen ontbreekt in den ekst. De *zonen Gods* zijn volle meeste oudere schriftverklaare vorsten en machtigen; volgens ste nieuweren: de engelen. Naar lgaat, die van *rammen* en *voor*waagt, worden veeleer de vrome eten of de priesters uitgenoodigd n Heer plechtige offers op te .
etaigt Hem de eer, die aan *zijnen* d. i. aan zijn goddelijk wezen, t, en aanbidt Hem daarom in *orhof* van den tabernakel (volgens anderen: des hemels). Het Hebr. beteekent: «in heilig gewaad» of «in feestgewaad». Om nu aan zijne uitnoodiging kracht bij te zetten, schildert de Psalmist in korte, krachtige trekken Gods almacht, zooals die zich openbaart in den storm op de wateren (v. 3—4), in het Noorden op de bergen en in de wouden (v. 5—7) en over de vlakten van het Zuiden (v. 8—9). Sommigen meenen, dat David hier onder het beeld van den storm de nederlaag beschrijft der vorsten, die hij van het Noorden tot het Zuiden, als Gods werktuig, overwon.
[5]) *De stem des Heeren* is hier de donder, aan welken v. 5 enz. de uitwerkselen van den bliksem worden toegeschreven. Hij rolt *over de wateren*, nl. der wolken; mogelijk worden ook die der zee bedoeld.
[6]) De bliksem *vermorzelt* (Hebr. «doet

7. Vox Domini intercidentis flammam ignis:
8. Vox Domini concutientis desertum: et commovebit Dominus desertum Cades.

9. Vox Domini præparantis cervos, et revelabit condensa: et in templo ejus omnes dicent gloriam.

10. Dominus diluvium inhabitare facit: et sedebit Dominus rex in æternum.

11. Dominus virtutem populo suo dabit: Dominus benedicet populo suo in pace.

7. De stem des Heeren, die de vuurvlam splitst[7];
8. de stem des Heeren, die de wildernis doet schudden, en sidderen doet de Heer de wildernis van Cades[8].
9. De stem des Heeren, die de herten bereidt en de wouden ontbladert; en in zijnen tempel verkondigen allen zijnen roem[9].
10. De Heer maakt den watervloed tot eene woning; en tronen zal de Heer als Koning in eeuwigheid[10].
11. De Heer zal sterkte aan zijn volk verleenen; de Heer zal zegen schenken aan zijn volk in vrede[11].

---

opspringen»), de trotsche *ceders*, als waren zij een kalf of ander dier, dat op den Libanon graast, en de *lieveling*, d. i. de Libanon of wel de beminde Sionsheuvel, siddert en springt op onder de bliksems en donders gelijk een jonge eenhoorn. Of: God, de Beminde, ontwortelt de ceders, gelijk een jonge, krachtige neushoorn. De grondtekst heeft: «Hij doet hen opspringen als een kalf, den Libanon en Sirjon (d. i. den Hermon) als het jong van den eenhoorn» (van den buffel).

[7]) Het vuur des hemels schiet in bliksemflitsen naar alle richtingen.

[8]) Een woestijn ten zuiden van Palestina. Wat voor de macht der menschen ongenaakbaar is, moet sidderen voor God.

[9]) Hij *bereidt de herten* tot de vlucht: Hij jaagt hun schrik aan, die hun krachten bijzet om sneller te vluchten. Naar het Hebr.: die de hinden doet baren, d. i. vóór den tijd, van schrik. Zoo is Gods macht ontzagwekkend voor groot en klein, voor sterken en zwakken. Daarom wordt zij geprezen door de engelen in den *tempel* des hemels (vgl. v. 1 en 2, en noot 3 en 4), door alle schepselen in den *tempel* der natuur, door alle vromen in Gods heiligdom. Die macht nu oefent Hij uit door de stormen en (v. 10) op de *watervloeden*, maar ook (v. 11) op het leven der godvreezenden.

[10]) God woont en troont op de wateren, d. i. de vloeden of de wolken, door zijne alomtegenwoordigheid en de uitoefening zijner almacht; eeuwig zal zijne heerlijkheid duren in den hemel. De zin kan echter ook zijn: God laat, als gevolg van den storm, den watervloed de aarde bewonen, d. i. overstroomd houden; of ook: Hij maakt den watervloed, d. i. de overstroomde aarde, wederom bewoonbaar. De grondtekst heeft: «de Heer troonde bij (of tot) den zondvloed», d. i. eens ging de Heer zetelen om den zondvloed aan te richten, en evenzoo zal Hij blijven zetelen om zijne strafgerichten te houden en (v. 11) de zijnen te helpen en te zegenen.

[11]) Wie door de genade en de liefde een kind Gods is, wordt getroost en versterkt door elke openbaring van Gods almacht; immers Hij oefent die voor onze oogen uit om ons zijne goedheid en barmhartigheid beter te doen kennen.

— De HH. Augustinus en Athanasius, Theodoretus en anderen vinden in dezen Psalm de uitbreiding der Kerk voorspeld en beschreven. Voor hen is de *stem des Heeren* die der genade en der verkondiging van het Evangelie; die stem doet zich hooren boven de *wateren*, d. i. bij alle volken; de trotschen en goddeloozen (*de ceders*) worden daardoor getroffen en doen boete; de heidenen (*de woestijn*) worden bekeerd; de vromen (*de herten*) tot volmaaktheid gebracht; God wordt verheerlijkt in de Kerk en schenkt den zijnen sterkte, vrede en alle andere zegeningen.

PSALMUS XXIX.

PSALM XXIX.

Dankgebed na eene ziekte.

Allerwaarschijnlijkst werd deze Psalm door David tot God gericht na de driedaagsche pest, met welke het volk wegens David's ijdelheid geslagen werd. — Lof en dankbetuiging tot God, die den Psalmist uit het gevaar verloste (v. 2—6). Schuldbekentenis, straf en gebed om behoud (v. 7—10). Jubel en dank wegens het verhooren van dat gebed (v. 11—13).

1. Psalmus Cantici
In dedicatione domus David.

2. Exaltabo te Domine quoniam suscepisti me: nec delectasti inimicos meos super me.

3. Domine Deus meus clamavi ad te, et sanasti me.

4. Domine eduxisti ab inferno animam meam: salvasti me a descendentibus in lacum.

5. Psallite Domino sancti ejus: et confitemini memoriæ sanctitatis ejus.

6. Quoniam ira in indignatione ejus: et vita in voluntate ejus.

1. Lofzang
bij de inwijding der woonplaats, van David[1].

2. Verheffen wil ik U, o Heer, omdat Gij mij hebt opgebeurd, en Gij mijne haters niet verblijd hebt wegens mij[2].

3. O Heer, mijn God, ik riep tot U, en Gij hebt mij genezen[3].

4. O Heer, Gij voerdet mijne ziel uit de onderwereld op; Gij naamt mij reddend weg van die ten grave daalden.

5. Zingt lof den Heer, gij, zijne vromen, en verheerlijkt de gedachtenis van zijne heiligheid[4];

6. want toorn is er in zijne verbolgenheid, en leven in zijn welbehagen[5].

---

[1]) Uit den grondtekst en de Septuagint blijkt, dat hier niet de *woonplaats* van David bedoeld wordt. Misschien is *de inwijding* hier die van Ornan's dorschvloer (vgl. II Reg. XXIV en I Par. XXI), waar David bij gelegenheid der pest zoenoffers deed opdragen. Een open plaats wordt eveneens Gods huis of woonplaats genoemd Gen. XXVIII 17. Sommigen meenen daarentegen, dat het opschrift van veel later dagteekent en dat door *inwijding* die van den tweeden tempel bedoeld wordt.

[2]) David gaat in den Psalm God *verheffen*, d. i. zijne uiterlijke heerlijkheid vermeerderen, door Hem te prijzen, Hem beter te doen kennen en beminnen. Hij was op het punt te vallen, d. i. door de ziekte medegesleept te worden; maar God redde hem, tot grooten spijt van zijne vijanden. Herhaaldelijk wordt in de Psalmen aangeduid, dat blijdschap en spotternij der vijanden destijds als een bijzonder ongeluk beschouwd werden.

[3]) Dit is wel woordelijk te verstaan van eene ziekte, die hem reeds had aangetast of ten minste van nabij bedreigde; want in v. 4 rekent hij zich reeds tot de breede schaar dergenen, die door de ziekte waren en werden weggesleept.

[4]) De *gedachtenis* is hier Gods heilige naam; deze naam herinnert ons aan zijne *heiligheid*, met welke hier bij uitstek zijne rechtvaardigheid en barmhartigheid bedoeld wordt, die Hij openbaarde in zijn straffen en sparen.

[5]) Gods rechtvaardige gramschap brengt straf, ja dood met zich als gevolg van zijnen *toorn;* zijn *welbehagen* integendeel, d. i. zijne barmhartigheid en liefde, spaart den zondaar en laat hem *leven*. Naar den grondtekst waarschijnlijk: «een oogenblik is er (d. i. duurt) zijne gramschap; een leven in

Ad vesperum demorabitur fletus: et ad matutinum lætitia.
7. Ego autem dixi in abundantia mea: Non movebor in æternum.
8. Domine in voluntate tua, præstitisti decori meo virtutem.
Avertisti faciem tuam a me, et factus sum conturbatus.
9. Ad te Domine clamabo: et ad Deum meum deprecabor.
10. Quæ utilitas in sanguine meo, dum descendo in corruptionem?
Numquid confitebitur tibi pulvis, aut annuntiabit veritatem tuam?
11. Audivit Dominus, et misertus est mei: Dominus factus est adjutor meus.
12. Convertisti planctum meum in gaudium mihi: conscidisti saccum meum, et circumdedisti me lætitia:
13. Ut cantet tibi gloria mea, et non compungar: Domine Deus meus in æternum confitebor tibi.

Des avonds neemt geween zijn intrek, en des morgens blijdschap[6]).
7. Ik, ik zeide in mijnen voorspoed: Geenszins zal ik wankelen in eeuwigheid[7]).
8. Heer, in uw welbehagen hadt Gij kracht gegeven aan mijnen luister;
Gij wenddet uw aanschijn van mij af, en ik werd geheel ontsteld[8]).
9. Tot U, o Heer, roep ik, en tot mijnen God richt ik mijne smeeking.
10. Wat nut is er in mijn bloed, als ik zal dalen in het bederf?
Zal wel het stof U prijzen of uwe trouw verkondigen[9])?
11. Geluisterd heeft de Heer, en ontfermd heeft Hij zich mijner; de Heer werd mijn helper.
12. Veranderd hebt Gij mijnen rouw voor mij in vreugde, verscheurd mijn rouwgewaad en mij omgord met blijdschap[10]),
13. opdat mijn luister U bezinge en ik niet gekweld worde. O Heer, mijn God, in eeuwigheid zal ik U loven[11]).

---

zijne gunst», d. i. zij schenkt een lang leven; of: zij duurt een leven lang.

[6]) Het *demorabitur* der Vulgaat doelt op een verblijven, dat langdurig dreigt te zullen zijn. God kan de hevigste smart plotseling in vreugde verkeeren, gelijk Hij deed, toen Hij aan de pest, die drie dagen duurde, in éénen nacht een einde maakte. Vgl. II Reg. XXIV 15.

[7]) David was trotsch geworden op zijne macht (vgl. II Reg. XXIV 9) en hield zich daarom voor onoverwinnelijk; maar (v. 8) God deed hem weldra gevoelen, dat macht en onmacht, geluk en ongeluk van Hem alleen afhangen.

[8]) Hebr.: «Gij hadt kracht gegeven aan mijnen berg», d. i. waarschijnlijk: aan Sion, David's berg en burcht, de zetelplaats zijner macht, den *luister* van zijn koninkrijk. De zin is dus: aan uw *welbehagen* had ik macht en eer te danken; dat bleek toen Gij uw *aanschijn van mij afwenddet*, d. i. mij uwe gunst onthieldt (en de pest als straf uitbrak); eensklaps was ik terneergeslagen en ik verkeerde in doodsgevaar. Maar toen (v. 9) besloot ik U aan te roepen.

[9]) David herhaalt hier het gebed, door hetwelk hij gedurende de ziekte om lijfsbehoud had gesmeekt; het berust op de opvatting, vermeld bij Psalm VI 6: Wat nut kan *mijn bloed*, d. i. mijn dood, opleveren? Mijn lichaam, in het graf tot stof geworden, zal noch U, noch uwe getrouwheid in de vervulling der mij gedane beloften ten aanhooren van anderen kunnen verheerlijken.

[10]) De Joden trokken ten teeken van *rouw* en boete een grof haren kleed aan (vgl. I Par. XXI 16) en omgordden zich met een koord. Voor *vreugde* heeft de grondtekst *dansen;* daartoe moest het korte of opgeschorte vreugdekleed worden aangetrokken; vandaar het *omgorden met blijdschap*.

[11]) De dankbaarheid van David, het gevolg zijner verhooring, wordt hier als doel uitgedrukt. Hij hoopt dat zijn *luister*, d. i. zijne ziel, in de toekomst niet meer door treurigheid overmand

PSALMUS XXX.

PSALM XXX.

Dringend gebed in grooten nood.

. vond naar alle waarschijnlijkheid zijne aanleiding in het dreigend aar, dat David liep in de woestijn van Maon (vgl. I Reg. XXIII). rtrouwen en gebed om hulp (v. 2—9). Nood van den Psalmist 0—19). Dankbaarheid voor zijne redding (v. 20—23). Aanspo- g tot liefde, trouw, ootmoed en standvastigheid (v. 24—25).

1em, Psalmus David, pro

Domine speravi non con- æternum: in justitia tua

a ad me aurem tuam, ıt eruas me.
ihi in Deum protectorem: ıum refugii, ut salvum me

am fortitudo mea, et refu- m es tu: et propter nomen uces me, et enutries me.

ıs me de laqueo hoc, quem unt mihi: quoniam tu es meus.
anus tuas commendo spi- um: redemisti me Domine itatis. *Luc. XXIII 46.*

1. Tot het einde. Een Psalm van David. Bij ontsteltenis[1]).

2. Op U, o Heer, betrouw ik. Moge ik niet te schande worden tot in eeuwigheid; in uwe rechtvaardigheid bevrijd mij[2])!

3. Neig tot mij uw oor! Haast U mij te redden!

Wees mij ten schutsgod, en ten toevluchtsoord om mij behoud te schenken[3])!

4. Want Gij, mijne sterkte en mijne toevlucht zijt Gij, en ter wille van uwen naam zult Gij mij leiden en verzorgen[4]).

5. Voeren zult Gij mij uit dezen strik, dien zij mij heimelijk spannen, want Gij zijt mijn beschermer[5]).

6. In uwe handen beveel ik mijnen geest; verlost hebt Gij mij, Heer, Gij, God der waarheid[6]).

---

verstomme, maar Gods lof ernamaals eeuwig kunne ver-

HH. Vaders, o. a. Athana- ustinus, Hiëronymus en an- hen, leggen dezen Psalm in zin op de lippen van den en verheerlijkten Christus; 't de Vader uit het graf *op- v.* 2), zijne *ziel uit de onder-* rheven (v. 4) en de droefheid *vond* zijns lijdens *veranderd gde* van den *ochtend* der ver- . 6 en 11) en in een eeuwig de hemelvaart (v. 12 en 13).

'salm IV noot 1. *Bij ontstel-* reekt in den grondtekst en er geplaatst naar aanleiding

²) De God van rechtvaardigheid moet volgens zijne belofte den onschuldig vervolgde helpen, die Hem met betrouwen aanroept.

³) De grondtekst heeft hier en in v. 4: «wees mij een rots en een burcht». Een innig vertrouwen zet den mensch aan om zijn gebed te herhalen en het door uitdrukking van verschillende beweegredenen dringender en krachtiger te maken.

⁴) De *naam* Gods is hier zijne eer of zijn goddelijk wezen zelf. Niemand is vader gelijk God het is: zijne voorzienigheid en barmhartigheid voedt en leidt ook den zondaar; met hoeveel meer grond verwacht daarom de gerechte die leiding en hulp van Gods almacht en liefde!

⁵) Vgl. I Reg. XXIII 22.

⁶) Evenals Luc. XXIII 46 (naar het

7. Odisti observantes vanitates, supervacue.
Ego autem in Domino speravi:

8. Exsultabo, et lætabor in misericordia tua.
Quoniam respexisti humilitatem meam, salvasti de necessitatibus animam meam.
9. Nec conclusisti me in manibus inimici: statuisti in loco spatioso pedes meos.
10. Miserere mei Domine quoniam tribulor: conturbatus est in ira oculus meus, anima mea, et venter meus:
11. Quoniam defecit in dolore vita mea: et anni mei in gemitibus.

Infirmata est in paupertate virtus mea: et ossa mea conturbata sunt.
12. Super omnes inimicos meos factus sum opprobrium et vicinis meis valde: et timor notis meis.

Qui videbant me, foras fugerunt a me:
13. Oblivioni datus sum, tamquam mortuus a corde.
Factus sum tamquam vas perditum:

7. Gij haat hen, die vergeefs op ijdelheden achten;
ik echter, op den Heer heb ik mijn hoop gesteld[7]).
8. Juichen zal ik en mij verheugen in uwe goedertierenheid,
dewijl Gij neergezien hebt op mijne vernedering, mijne ziel gered hebt uit de nooden,
9. en mij niet in 's vijands handen hebt gesloten, mijne voeten hebt gesteld op ruime baan[8]).
10. Ontferm U mijner, Heer, want ik ben in kwelling; ontsteld is van gramstorigheid mijn oog, mijne ziel en mijn ingewand[9]).
11. Want weggekwijnd is in verdriet mijn leven, en mijne jaren in gesteun.
Verzwakt is in ellende mijne kracht, en mijn gebeente is ontsteld.
12. Boven al mijn vijanden ben ik ten spot geworden, zelfs voor mijne buren uitermate, en ten schrik aan mijn bekenden.
Die mij zien, naar buiten vluchten zij van mij[10]).
13. Vergeten ben ik, als een doode uit het hart;
ik ben geworden als gebroken vaatwerk[11]).

Grieksch), hebben grondtekst en Septuagint hier: «zal ik bevelen», omdat de handeling zich ook over de toekomst uitstrekt. De zanger vertrouwt zijnen *geest*, d. i. zijn leven met alles wat hij bezit en is en hoopt, aan God toe, die; waarachtig en *trouw* in zijne beloften, hem herhaaldelijk reeds uit een dergelijk gevaar *verlost* heeft.

[7]) *Op ijdelheden achten* of zinnen zij, die hunne hoop stellen op bijgeloovige handelingen (zooals Saül te Endor; vgl. I Reg. XXVIII 7), of op menschelijke hulpmiddelen, waarin geen kracht ligt. Die hoop is ijdel en vergeefsch. David integendeel vertrouwt op God en is daarom zeker, dat hij verhoord zal worden. Vandaar zijn *juichen* (v. 8).

[8]) David is overtuigd, dat hij slechts door Gods toedoen tot dusverre aan zijne vijanden heeft kunnen ontsnappen en *op ruime baan*, d. i. tot vrijheid en veiligheid, geraken. In hetgeen v. 10 enz. volgt, beschrijft hij zijnen benarden toestand om God tot hulp te bewegen.

[9]) *Oog, ziel en ingewand* duiden de geheele levenskracht aan; deze is (v. 11) door het verdriet gebroken.

[10]) Niet weinigen vertalen hier: om al mijne vijanden; d. i.: ik tel zoovele vijanden, dat zelfs vrienden en bekenden gaan denken, dat ik haat en spot verdien, en zij vluchten mij, uit vrees van wellicht om mijnentwil nadeel te lijden. Sommigen vertalen naar den grondtekst: «zij, die mij buiten zien» enz.

[11]) Het is met mij gelijk met eenen

14. Quoniam audivi vituperationem multorem commorantium in circuitu:
In eo dum convenirent simul adversum me, accipere animam meam consiliati sunt.
15. Ego autem in te speravi Domine: dixi: Deus meus es tu:
16. In manibus tuis sortes meæ.

Eripe me de manu inimicorum meorum, et a persequentibus me.
17. Illustra faciem tuam super servum tuum, salvum me fac in misericordia tua:
18. Domine non confundar, quoniam invocavi te.
Erubescant impii, et deducantur in infernum:

19. Muta fiant labia dolosa.

Quæ loquuntur adversus justum iniquitatem, in superbia, et in abusione.
20. Quam magna multitudo dulcedinis tuæ Domine, quam abscondisti timentibus te.
Perfecisti eis, qui sperant in te, in conspectu filiorum hominum.

21. Abscondes eos in abscondito faciei tuæ a conturbatione hominum.

Proteges eos in tabernaculo tuo a contradictione linguarum.

14. Want ik hoor de lastertaal van velen, die rondom vertoeven[12]);

terwijl zij samenrotten tegen mij, beramen zij mij om te brengen.

15. Ik nochtans, op U vertrouw ik, Heer! Ik zeg: Mijn God zijt Gij!
16. In uwe handen ligt mijn lotsbestemming.
Ontruk mij aan de hand van mijne vijanden en aan mijne vervolgers.
17. Laat uw aanschijn lichten over uwen dienaar; red mij in uwe goedertierenheid[13])!
18. Heer, laat mij niet beschaamd worden, want ik roep U aan.
Dat de snoodaards te schande worden, en dat zij varen naar het doodenrijk[14])!
19. Verstommen mogen de arglistige lippen,
die tegen den gerechte onrecht spreken in hoogmoed en verachting.

20. Hoe groot is de overvloed van uwe zoetheid, o Heer, die Gij weg hebt geborgen voor die U vreezen,
ten volle doet smaken aan die vertrouwen op U, voor het oog van de zonen der menschen[15])!
21. Verborgen houdt Gij hen in de geheimenis van uw aanschijn tegen verontrusting der menschen;
bescherming verleent Gij hun in uwe tente tegen den laster der tongen[16]).

---

doode: uit het oog, *uit het hart;* of: zooals men doet met een potscherf, die tot niets meer dient en met verachting weggeworpen wordt.

[12]) De grondtekst heeft hier: «schrik rondom», d. i. overal omringt mij gevaar.

[13]) Laat het licht *van uw aanschijn*, d. i. uwer gunst, over mij opgaan. Vgl. Psalm IV 7.

[14]) Hebr.: «dat zij tot stilte gebracht worden (en varen) ter onderwereld». De dood brengt de lasteraars tot zwijgen en verijdelt hunne plannen.

[15]) God schijnt somtijds zijne *zoetheid,* d. i. zijne gunst en genade, te verbergen en als eenen schat op te sparen; maar als zijn tijd gekomen is, laat Hij ze in hare volheid en zonder einde smaken aan degenen, die op Hem blijven vertrouwen; en dat doet Hij dan ten aanschouwen en ter beschaming der wereldlingen.

[16]) *De geheimenis* of het scherm van Gods *aanschijn* is de genaderijke tegenwoordigheid van zijn goddelijk wezen, dat de godvreezenden als met eene *tent* omringt en beschermt. Anderen zien in de *tent* den tabernakel; de zin is dan: Gij beschermt hem, als ware

22. Benedictus Dominus: quoniam mirificavit misericordiam suam mihi in civitate munita.

23. Ego autem dixi in excessu mentis meæ: Projectus sum a facie oculorum tuorum.

Ideo exaudisti vocem orationis meæ, dum clamarem ad te.

24. Diligite Dominum omnes sancti ejus: quoniam veritatem requiret Dominus, et retribuet abundanter facientibus superbiam.

25. Viriliter agite, et confortetur cor vestrum, omnes qui speratis in Domino.

22. Geprezen zij de Heer, dewijl Hij wonderbaar zijne erbarming voor mij heeft betoond in eene versterkte veste[17]).

23. En ik, ik sprak in de ontsteltenis mijner ziel: Weggestooten ben ik van voor uwe oogen.

Daarom verhoordet Gij de stem mijner smeeking, toen ik riep tot U[18]).

24. Bemint den Heer, gij, zijne vromen altegader; want waarheid zoekt de Heer, en weervergelding schenkt Hij aan die trotsch te werk gaan bovenmate[19]).

25. Gedraagt u mannelijk en dat uw hart zich sterke, gij allen, die uwe hoop stelt op den Heer[20]).

---

hij uw gast in uwe tent. Vgl. Psalm V 6 en XIV 1.

[17]) Gods goedheid omringde mij als met verschansingen. Misschien zinspeelt David hier op zijn ontsnappen uit de stad Ceila, die bijna door Saül's troepen omsingeld was. Vgl. I Reg. XXIII 7—13.

[18]) Ik was op het punt den moed te verliezen en dacht een oogenblik, dat Gij mij verlaten hadt; daarom kwaamt Gij mij te hulp; want ik had volhard in het gebed.

[19]) De Heer zoekt *waarheid*, d. i. getrouw te zijn in het vervullen zijner beloften. Hebr.: «getrouwen bewaart de Heer». Velen voegen *bovenmate* bij *schenkt;* naar de Septuagint behoort het bij *trotsch te werk gaan.*

[20]) David had ondervonden, hoe voordeelig het is, te midden der kwalen standvastig te blijven in de hoop en de liefde. Daarom spoort hij, als slotsom van dezen Psalm, allen aan tot navolging.

— Blijkens Luc. XXIII 46 heeft de Zaligmaker, toen Hij aan het kruis hing, zich met de woorden van v. 6 aan zijnen Vader bevolen. Daarom, zegt Bellarminus, gelooven eenigen, dat de geheele Psalm, zoo niet in den letterlijken, dan toch in den mystieken zin op Christus betrekking heeft. Anderen, zooals de H. Augustinus en Dionysius Carth. enz., houden de verzuchtingen van dezen Psalm deels voor die van Christus, deels voor die der vervolgde Kerk of der verdrukte geloovigen.

PSALMUS XXXI.

PSALM XXXI.

Berouw en schuldbekentenis brengt kwijtschelding.

Deze Psalm, de tweede onder de boetpsalmen, werd door David waarschijnlijk als danklied aangeheven na de vergiffenis van zijn misdrijf tegen Urias (vgl. v. 5). — Terwijl hij zijn eigen ervaring ten bewijs aanvoert, wijst hij op het geluk der vergiffenis (v. 1—2), het ongeluk van den verblinden zondaar (v. 3—4) en de goede gevolgen van berouw en bekentenis (v. 5—7). Daarom wekt hij de zondaars op tot boete en vertrouwen, de gerechtigen tot vreugde (v. 8—11).

Ipsi David intellectus.

1. Beati quorum remissæ sunt iniquitates: et quorum tecta sunt peccata. *Rom. IV 7.*

2. Beatus vir, cui non imputavit Dominus peccatum, nec est in spiritu ejus dolus.

3. Quoniam tacui, inveteraverunt ossa mea, dum clamarem tota die.

4. Quoniam die ac nocte gravata est super me manus tua: conversus sum in ærumna mea, dum configitur spina.

5. Delictum meum cognitum tibi feci: et injustitiam meam non abscondi.

Van David. Tot onderrichting[1]).

1. Gelukkig zij, wier ongerechtigheden zijn vergeven en wier zonden bedekt zijn[2])!

2. Gelukkig de man, wien de Heer de zonde niet toerekent, en in wiens geest geen bedrog is[3])!

3. Dewijl ik zweeg, verouderde mijn gebeente, terwijl ik schreide den geheelen dag[4]).

4. Want dag en nacht lag zwaar op mij uw hand; ik keerde mij om in mijne ellende, terwijl de doorn werd ingedreven[5]).

5. Mijn misdrijf maakte ik aan U bekend, en mijne ongerechtigheid verheelde ik niet[6]).

---

[1]) Bij «intellectus», Hebr. «Maskil» is «carmen» aan te vullen. De zin is dus: lied *tot onderrichting* of leerdicht.

[2]) Door *bedekt* wordt in beeldspraak herhaald wat door *vergeven* reeds uitgedrukt was. De beleediging Gods, welke de zonde vergezelt, en het gevolg daarvan, de bevlekking van 's menschen ziel, worden door het *vergeven* zoo weggenomen, dat zij niet meer bestaan; wat voor Gods oog *bedekt* is of wat Hij (v. 2) niet *toerekent*, is niet meer.

[3]) Die door geen schuldig zelf*bedrog* verblind wordt en nederig en openhartig zijne zonden voor God bekent. Vgl. v. 3.

[4]) Het *gebeente*, d. i. de lichaamskracht, van den Psalmist is *verouderd* of verzwakt ten gevolge der smart, die hem onophoudelijk doet *schreien*, d. i. jammerkreten slaken onder de straffende *hand* Gods (vgl. v. 4). Zoo verging het hem, *dewijl* hij *zweeg*, d. i. zijne zonde niet als zoodanig erkende en voor God beleed. Niets is beter geschikt om den mensch tot erkenning van zijne zonden, tot berouw en beterschap te brengen, dan de tegenspoed en onheilen, die God hem overzendt.

[5]) Zwaar werd ik door U getuchtigd; in de *ellende*, tot welke mij de smarten brachten, die mij folterden, wentelde ik mij heen en weer, als een zieke op zijne legerstede, en steeds heviger doorvlijmde mij de smart, als ware zij een *doorn*, die in het vleesch dringt. Naar de Septuagint: «ik werd gewenteld (gedompeld) in ellende». Sommigen vertalen: ik werd bekeerd door mijne ellende. De grondtekst heeft: «mijn sap veranderde in den zonnegloed», d. i. mijne kracht werd als uitgedroogd in de verzengende smarten.

[6]) Geholpen door uwe genade, kwam

Dixi: Confitebor adversum me injustitiam meam Domino: et tu remisisti impietatem peccati mei. *Is. LXV 24.*

6. Pro hac orabit ad te omnis sanctus, in tempore opportuno.

Verumtamen in diluvio aquarum multarum, ad eum non approximabunt.

7. Tu es refugium meum a tribulatione, quæ circumdedit me; exsultatio mea erue me a circumdantibus me.

8. Intellectum tibi dabo, et instruam te in via hac, qua gradieris: firmabo super te oculos meos.

9. Nolite fieri sicut equus et mulus, quibus non est intellectus.

In camo et fræno maxillas eorum constringe, qui non approximant ad te.

10. Multa flagella peccatoris, sperantem autem in Domino misericordia circumdabit.

11. Lætamini in Domino, et exsultate justi, et gloriamini omnes recti corde.

Ik sprak: belijden zal ik tegen mij mijne ongerechtigheid den Heer; en Gij, vergeven hebt Gij mij de boosheid mijner zonde.

6. Daarom moge elke vrome tot U bidden te bekwamen tijde.

Voorwaar toch, bij eenen vloed van vele wateren zullen deze niet tot hem genaken[7]).

7. Gij zijt mijne toevlucht tegen den nood, die mij omgeeft; mijn gejubel, ontruk mij aan die mij omsingelen[8]).

8. Besef zal ik u geven en onderricht omtrent den weg, dien gij begaan moet; Ik zal op u mijne oogen vestigen[9]).

9. Wordt niet gelijk een paard en een muildier, die zonder verstand zijn.

Breidel met teugel en gebit de kinnebakken van hen, die niet naderen tot u[10]).

10. Talrijk zijn de geesels van den zondaar; maar wie op den Heer vertrouwt, dien zal barmhartigheid omringen.

11. Verblijdt u in den Heer en jubelt, gij rechtvaardigen, en roemt, gij allen, die oprecht van harte zijt[11]).

---

ik tot inkeer en mijne met berouw afgelegde volledige schuldbekentenis verwierf mij uwe vergiffenis.

[7]) Het «pro hac» der Vulgaat is een hebraïsme en staat voor »pro hoc» of «propterea». Vgl. Psalm VII noot 9. Laat God zijne strafgerichten als eene overstrooming over de zondaars komen, dan zal de *vrome,* de tijdig bekeerde en biddende zondaar, daaraan ontsnappen.

[8]) God is het, die hem van zijne wroeging en van de dreigende gevolgen der zonde verlost, en zoo is God de oorzaak en het voorwerp van zijn *jubelen.* Nu vraagt hij met vertrouwen om van alles, wat hem bedreigt, te mogen bevrijd blijven. De grondtekst heeft: «met jubel over de redding zult Gij mij omgeven».

[9]) God zelf antwoordt, dat Hij hem verlichten en begunstigen zal. Volgens anderen (naar den grondtekst) spreekt hier de Psalmist en zegt: Ik zal raad geven, mijn oog op u (richtend).

[10]) De mensch moet zijn verstand gebruiken en zich niet eerst door straffen tot betere inzichten laten brengen, als ware hij niet beter dan de redelooze dieren; gehoorzamen die niet, dan dwingt men ze daartoe en leidt ze met *teugel* en *gebit;* zoo geschiede het niet met u; God kan wel is waar (v. 10) de *zondaars* op velerlei wijzen door straffen tot inkeer brengen, maar beter is het door vertrouwen op Hem zijne genade te verwerven.

[11]) *Roemt* op den Heer, die uw vriend en beschermer is, en verblijdt u in Hem, gij, die gerechtigen gebleven of die het geworden zijt door eene oprechte bekeering.

— Treffend worden in dezen Psalm de voorwaarden en gevolgen van de

PSALMUS XXXII.

—

PSALM XXXII.

—

Gods grootheid boezemt vertrouwen in.

Aanleiding tot dezen Psalm gaf waarschijnlijk eene onlangs door Israël verkregen gunst (vgl. v. 3), wellicht de vrijwaring tegen eenen aanslag der heidenen (vgl. v. 10, 11). — Aansporing tot Gods lof (v. 1—3). Hij is trouw, barmhartig, rechtvaardig, almachtig en wijs (v. 4—7). Daarom moeten allen Hem eerbiedigen als God van Israël (v. 8—11). Zijne voorzienigheid alleen brengt zegen aan het volk (v. 12—19). Hoop op God en gebed (v. 20—22).

Psalmus David.

1. Exsultate justi in Domino: rectos decet collaudatio.

2. Confitemini Domino in cithara: in psalterio decem chordarum psallite illi.

3. Cantate ei canticum novum: bene psallite ei in vociferatione.

4. Quia rectum est verbum Domini, et omnia opera ejus in fide.

5. Diligit misericordiam et judicium: misericordia Domini plena est terra.

6. Verbo Domini cœli firmati sunt:

Een Psalm van David[1]).

1. Jubelt, gerechtigen, in den Heer; den vromen voegt lofgezang[2]).

2. Looft den Heer op de citer; prijst Hem op het tiensnarig psalter[3])!

3. Zingt Hem ter eere een nieuwen zang! Uitbundig prijst Hem op het psalter met vreugdegejuich!

4. Want oprecht is het woord des Heeren, en al zijn doen is in trouw[4]).

5. Hij bemint erbarming en recht; van 's Heeren erbarming is de aarde vervuld[5]).

6. Door het woord des Heeren

---

vergiffenis der zonden aangeduid; vooreerst wordt gewezen op de genade van God, die door de straf, welke op de zonde volgt, den zondaar tot inkeer brengt (v. 3—4); dan op berouw en bekentenis als aanleiding tot vergiffenis der zonden (v. 5); vervolgens op het gebed als middel ter voldoening, om aan Gods straffen te ontsnappen (v. 6—7); eindelijk op de vruchten der rechtvaardigmaking; deze zijn (v. 8): licht en kracht om op den weg der deugd vooruit te gaan, en (v. 11) geestelijke blijdschap in de vereeniging met God.

[1]) In het Hebr. is deze Psalm zonder opschrift.

[2]) Hoe meer de mensch God kent en bemint, des te schooner en aangenamer aan God is zijn lof, maar des te meer *voegt* het hem ook zijnen weldoener met een dankbaar hart te prijzen.

[3]) Het *tiensnarig psalter* schijnt hier te moeten aangeslagen worden ter uiting der bijzondere geestdrift over de nieuwe door den Heer gewrochte wonderen; deze moeten dan ook (v. 3) met een nieuw lied bezongen worden.

[4]) Zijne woorden zijn in overeenstemming met zijn wezen; zijne werken met zijne woorden. Achtereenvolgens wordt God hier geprezen in zijne openbaring (v. 4—5), zijne scheppende almacht (v. 6—9) en zijne voorzienigheid (v. 10—11).

[5]) Gods heilige wet en al zijne beschikkingen zijn evenzoovele openbaringen van zijne barmhartigheid en rechtvaardigheid, en niet alleen de weldaden der genade, maar ook die der natuur, door Hem zoo ruimschoots op aarde aan den mensch geschonken, zijn uitvloeisels zijner *erbarming;* want uit vrijen wil heeft Hij (v. 6) alles geschapen.

et spiritu oris ejus omnis virtus eorum.

7. Congregans sicut in utre aquas maris: ponens in thesauris abyssos.

8. Timeat Dominum omnis terra: ab eo autem commoveantur omnes inhabitantes orbem.

9. Quoniam ipse dixit, et facta sunt: ipse mandavit, et creata sunt. *Judith XVI 17.*

10. Dominus dissipat consilia gentium: reprobat autem cogitationes populorum, et reprobat consilia principum.

11. Consilium autem Domini in æternum manet: cogitationes cordis ejus in generatione et generationem.

12. Beata gens, cujus est Dominus, Deus ejus: populus, quem elegit in hereditatem sibi.

13. De cœlo respexit Dominus: vidit omnes filios hominum.

14. De præparato habitaculo suo respexit super omnes, qui habitant terram.

zijn de hemelen gegrondvest, en door den adem van zijnen mond geheel hunne legermacht[6]).

7. Hij vergadert als in eenen zak[7]) de wateren der zee; Hij sluit in schatkamers de kolken.

8. Vreeze den Heer geheel het aardrijk, en dat allen voor Hem beven, die het wereldrond bewonen[8])!

9. Want hij sprak, en het ontstond; Hij gebood, en het werd geschapen[9]).

10. De Heer verijdelt de plannen der heidenen; Hij verwerpt de gedachten der volken en verwerpt de plannen der vorsten[10]).

11. Maar 's Heeren raadsbesluit staat vast voor eeuwig, de gedachten zijns harten van geslacht tot geslacht.

12. Gelukkig het volk, welks God de Heer is; het volk, dat Hij zich uitverkoos ten erfdeel!

13. Uit den hemel ziet de Heer neder, slaat Hij alle menschenzonen gade.

14. Uit zijn welbereide woning ziet Hij neer op alle aardbewoners[11]).

---

[6]) *Woord* en *adem* beteekenen hier het scheppende bevel Gods, door hetwelk Hij de *hemelen* en hunne *legermacht*, d. i. de tallooze hemellichamen, grondvestte, d. i. schiep en aan vaste wetten onderwierp. De HH. Vaders zien daarin eene aanduiding der H. Drievuldigheid; *de Heer*, d. i. de Vader. heeft met het eeuwig *Woord* en met *(den adem)* den H. Geest zijne almacht getoond in de schepping.

[7]) Hebr.: «als eenen hoop». De afgronden der zee zijn als onmetelijke *schatkamers*, waarin God de *kolken*, d. i. de onpeilbare wateren, wegsluit, opeenstapelt en bewaart, opdat de aarde blijve voortbestaan gelijk Hij ze geschapen heeft.

[8]) Is God de Schepper van alles, dan dienen ook allen voor Hem te sidderen of zich met kinderlijke vrees en liefde aan Hem onderwerpen.

[9]) Aldus in overeenstemming met de tijden der Septuagint. Naar het Hebr. kan men vertalen: want Hij sprak en het was; Hij gebood en het hield, of: het stond, het was geschapen. Bedoeld wordt het heelal, voornamelijk echter het *aardrijk*.

[10]) God bestiert ook de samenleving en vooral zijn uitverkoren volk; Hij *verijdelt de plannen* zijner tegenstrevers, onverschillig of het *vorsten* of onderdanen zijn; maar zijne besluiten (v. 11), nl. alles, wat Hij bij, door en voor de menschen tot zijne eer wil tot stand brengen, staan onwrikbaar vast ten bate der zijnen (v. 12); immers (v. 13—14) Hij ziet en bestiert alles; Hij weet alles (v. 15) wat in de harten omgaat, want Hij heeft ze zonder uitzondering geschapen en aan elk hart zijne hoedanigheden medegedeeld.

[11]) Hij *ziet neder* uit den *hemel*, dien

15. Qui finxit sigillatim corda eorum: qui intelligit omnia opera eorum.
16. Non salvatur rex per multam virtutem: et gigas non salvabitur in multitudine virtutis suæ.
17. Fallax equus ad salutem: in abundantia autem virtutis suæ non salvabitur.
18. Ecce oculi Domini super metuentes eum: et in eis, qui sperant super misericordia ejus. *Eccli. XXXIV 19.*
19. Ut eruat a morte animas eorum: et alat eos in fame.
20. Anima nostra sustinet Dominum: quoniam adjutor et protector noster est.
21. Quia in eo lætabitur cor nostrum: et in nomine sancto ejus speravimus.
22. Fiat misericordia tua Domine super nos: quemadmodum speravimus in te.

15. Hij, die hunne harten, van elk hunner, heeft gevormd; Hij, die al hunne werken doorziet.
16. Geenszins redt een koning zich door een groote legermacht, en geenszins redt een reus zich in den overvloed van zijne sterkte[12]).
17. Bedrieglijk is het ros ter redding, en in de overmate zijner kracht ontkomt het niet.
18. Zie, de oogen des Heeren zijn op die Hem vreezen, en op die vertrouwen stellen in zijne barmhartigheid,
19. om hunne zielen aan den dood te ontrukken en hen te voeden in hongersnood[13]).
20. Onze ziel verbeidt den Heer, want Hij is onze helper en beschermer.
21. Want in Hem zal zich ons hart verheugen, en op zijnen heiligen naam vertrouwen wij.
22. Kome uwe erbarming, o Heer, over ons, gelijk wij onze hoop gesteld hebben op U[14])!

Hij voor zijne Godheid bereid (bevestigd) heeft.

[12]) Om de noodzakelijkheid en krachtdadigheid van Gods hulp nog beter te doen uitkomen, wijst de Psalmist in v. 16—17 door drie voorbeelden op de onbetrouwbaarheid der menschelijke hulpmiddelen en vervolgens op den nimmer falenden bijstand (v. 18—19), welken zijne voorzienigheid verleent aan zijne dienaars.

[13]) Hij redt hunne *zielen*, d. i. hun leven, en voedt hen in *hongersnood*, d. i. Hij helpt hen in elke hachelijke omstandigheid.

[14]) Gods zegen neemt toe naar de mate van ons vertrouwen; zijne liefde valt ons ten deel naar de mate van onze liefde.

— De H. Augustinus en anderen leggen dezen Psalm in geestelijken zin uit als eenen lofzang der Kerk ter verheerlijking der bovennatuurlijke weldaden, die God de Vader door den Zoon en den H. Geest aan hare leden schenkt.

PSALMUS XXXIII.

PSALM XXXIII.

God schenkt heil aan die Hem vreezen.

Aanleiding tot dit danklied en leerdicht over Gods goedheid en bescherming gaf David's redding uit een groot gevaar, dat hij liep op het grondgebied der Philistijnen. — Dankbetuiging aan God wegens ontvangen weldaden (v. 2—5). Alle gerechtigen zullen evenals hij Gods bescherming genieten (v. 6—11). Middelen om Gods gunst te verwerven (v. 12—15). Loon der vromen, straf der zondaars (v. 16—23).

1. Davidi, cum immutavit vultum suum coram Achimelech, et dimisit eum, et abiit. *I Reg. XXI.*
2. Benedicam Dominum in omni tempore: semper laus ejus in ore meo.
3. In Domino laudabitur anima mea: audiant mansueti, et lætentur.
4. Magnificate Dominum mecum: et exaltemus nomen ejus in idipsum.
5. Exquisivi Dominum, et exaudivit me: et ex omnibus tribulationibus meis eripuit me.
6. Accedite ad eum, et illuminamini: et facies vestræ non confundentur.
7. Iste pauper clamavit, et Dominus

1. Van David, toen hij zijn gelaat veranderd had bij Achimelech, en deze hem vrijliet en hij heenging[1]).
2. Verheerlijken wil ik den Heer ten allen tijde; gestadig zij zijn lof in mijnen mond[2]).
3. In den Heer roemt mijne ziel; dat de zachtmoedigen het hooren en zich verheugen[3])!
4. Maakt groot den Heer met mij, en verheffen wij te gader zijnen naam[4]).
5. Ik zocht den Heer, en Hij verhoorde mij, en uit al mijn nooden heeft Hij mij verlost.
6. Treedt naderbij tot Hem en wordt verlicht, en uwe aangezichten zullen niet beschaamd worden[5]).
7. Die schamele daar riep, en

[1]) In den grondtekst is deze Psalm alphabetisch. Het opschrift verwijst naar hetgeen volgens I Reg. XXI 11—15 met David gebeurde in het gebied van Achis, koning van Geth. Om aan het levensgevaar te ontsnappen, dat hem daar bedreigde, *veranderde* David *zijn gelaat* (Hebr.: zijn verstand), d. i. veinsde hij krankzinnigheid, zoodat Achis hem ongedeerd *liet gaan*. In plaats van *Achimelech* hebben de grondtekst, de Septuagint en vele handschriften der Vulgaat «Abimelech» (d. i. Vader koning), waarschijnlijk de gebruikelijke koningstitel bij de Philistijnen, evenals «Pharao» bij de Egyptenaren.

[2]) In zijne wonderbare redding erkent David de hand van God, dien hij (v. 5) aangeroepen had. Wie inderdaad overtuigd is, dat God hem altijd en in alles bijstaat, acht zich ook verplicht om God *ten allen tijde* door woord en daad te *verheerlijken* en (v. 3 en 4) anderen daartoe aan te sporen.

[3]) De *zachtmoedigen* zijn hier de vromen, die in hunne verdrukking geduldig blijven, omdat zij op God vertrouwen.

[4]) Vgl. Ps. XXIX noot 2.

[5]) Ziet uit naar Gods hulp, roept die in, en gij zult *verlicht* worden, d. i. Gods aanschijn zal u zijn licht, nl. zijne genade en hulp, mededeelen, zoodat gij in uwe verwachting niet bedrogen wordt, evenmin als zulks mij, dien *schamele* (v. 7), d. i. dien armen vervolgde, of, meer algemeen, eenen arme geschiedde. Hebr.: «zij zien naar Hem en worden verlicht, en hunne aangezichten blooden niet»; d. i. al wie naar Hem ziet wordt verlicht. Wie zich in den geest des geloofs in Gods tegenwoordigheid houdt, die ontvangt van Hem bovennatuurlijken troost, verlichting en hulp.

exaudivit eum: et de omnibus tribulationibus ejus salvavit eum.
8. Immittet Angelus Domini in circuitu timentium eum: et eripiet eos.
9. Gustate, et videte quoniam suavis est Dominus: beatus vir, qui sperat in eo.
10. Timete Dominum omnes sancti ejus: quoniam non est inopia timentibus eum.
11. Divites eguerunt et esurierunt: inquirentes autem Dominum non minuentur omni bono. *Luc. I 53.*
12. Venite filii, audite me: timorem Domini docebo vos.
13. Quis est homo qui vult vitam: diligit dies videre bonos? *I Petr. III 10.*
14. Prohibe linguam tuam a malo: et labia tua ne loquantur dolum.
15. Diverte a malo, et fac bonum: inquire pacem, et persequere eam.
16. Oculi Domini super justos: et aures ejus in preces eorum. *Eccli. XV 20; Hebr. IV 13.*

de Heer verhoorde hem, en uit al zijn nooden heeft Hij hem verlost.
8. Nederdalen zal des Heeren engel rondom degenen, die Hem vreezen, en verlossen zal hij hen[6]).
9. Smaakt en ziet, dat de Heer goedertieren is. Gelukkig de man, die zijn vertrouwen stelt op Hem[7])!
10. Vreest den Heer, gij, zijne heiligen allen; want geen gebrek is er voor die Hem vreezen[8]).
11. Rijken lijden nood en honger; maar wie den Heer zoeken, komen niet te kort aan eenig goed[9]).
12. Komt, o kinderen, hoort mij aan; de vrees des Heeren zal ik u doen kennen[10]).
13. Wie is de man, die naar het leven haakt, die goede dagen wenscht te zien[11])?
14. Weerhoud uwe tong van het kwaad, en laat uwe lippen geene arglist spreken.
15. Wend u van het kwade af en doe het goede; zoek den vrede en jaag hem na.
16. Des Heeren oogen zijn gericht op de gerechtigen[12]), en zijne ooren naar hunne gebeden;

---

[6]) Het «*immittet*» (d. i. *se*) der Vulgaat kan slechts *nederdalen* beteekenen; de Septuagint kan vertaald worden door «nederdalen» of door «legeren». Hebr.: «de engel des Heeren slaat zijn leger neder om hen» enz. De zin is dus: Gods *engel* (of een schaar van engelen, vgl. Gen. XX 2 en XXVI 1) *zal nederdalen* en een leger *rondom* de verdrukten opslaan om hen te beschermen tegen de vijanden, die hen omsingelen.

[7]) Gods genade en hulp en (vgl. Hebr. VI 5) de mededeeling van den H. Geest aan hen, die de heiligmakende genade ontvangen, worden hier voorgesteld als een maaltijd, die voor allen bereid is. Allen worden uitgenoodigd om Gods goedheid proefondervindelijk te *smaken;* wie eens die zoetheid des Heeren gesmaakt heeft, *ziet* beter in, hoe oneindig die goedheid is, en leert door die hoogere kennis ook in meerdere mate God bezitten en smaken.

[8]) Kinderlijke, eerbiedige vrees behaagt aan God in zijne *heiligen*, d. i. in zijne vromen, omdat zij een bewijs is hunner liefde.

[9]) De *rijken*, d. i. de vijanden der gerechtigheid, hoe machtig ook, zullen in nood en ellende geraken; overigens lijdt het hart te midden van den rijkdom *nood* en *honger*, indien het niet gevoed wordt met Gods genade en liefde. De grondtekst heeft: «de leeuwenwelpen lijden nood», d. i.: wat van nature krachtig is, gelijk een jonge leeuw, zal zonder Gods hulp in nood verkeeren.

[10]) Daar de vreeze Gods het begin der wijsheid en de voorwaarde van een gelukkig leven is, gaat de Psalmist nu allen, als zijnen *kinderen* en leerlingen, toonen (v. 14—15), waarin zij bestaat.

[11]) De vorm is hier vragend om de aandacht op te wekken; de zin is: wenscht iemand een lang en gelukkig *leven* te genieten, dan (v. 14) weerhoude hij enz.

[12]) Hij ziet op hen om hen te zege-

17. Vultus autem Domini super facientes mala: ut perdat de terra memoriam eorum.

18. Clamaverunt justi, et Dominus exaudivit eos: et ex omnibus tribulationibus eorum liberavit eos.

19. Juxta est Dominus iis, qui tribulato sunt corde: et humiles spiritu salvabit.

20. Multæ tribulationes justorum: et de omnibus his liberabit eos Dominus.

21. Custodit Dominus omnia ossa eorum: unum ex his non conteretur.

22. Mors peccatorum pessima: et qui oderunt justum delinquent.

23. Redimet Dominus animas servorum suorum: et non delinquent omnes qui sperant in eo.

17. maar het aangezicht des Heeren is tegen hen, die kwaad doen, om hunne nagedachtenis van de aarde te verdelgen.

18. De gerechtigen roepen en de Heer verhoort hen, en uit al hun nooden redt Hij hen.

19. Nabij is de Heer aan die bedrukt van harte zijn, en de terneergeslagenen van geest zal Hij verlossen[13].

20. Talrijk zijn de nooden der gerechtigen, en uit alle deze zal de Heer hen redden.

21. De Heer behoedt al hunne beenderen; niet één daarvan zal gebroken worden[14].

22. De dood der goddeloozen is rampzalig; en die den gerechtige haten, zondigen[15].

23. Redden zal de Heer de zielen zijner knechten, en niet zondigen zullen allen, die op Hem vertrouwen[16].

---

nen; Hij ziet ook (v. 17) op de boozen, maar om hen te straffen.

[13]) Hij verschaft uitkomst en heil aan degenen, die de verdrukking, welke zij lijden, met een ootmoedig hart aannemen en Hem met vertrouwen aanroepen.

[14]) Het gedeelte, de *beenderen*, staat hier voor het geheel. De zin is: Gods voorzienigheid zal zorgen, dat hun lijden naar het lichaam niet te ver gaat en dat zij geene schade lijden naar de ziel.

[15]) Hebr.: «de boosheid zal de goddeloozen dooden». De vervolgers der gerechtigen laden eene zware schuld op zich, die door eenen rampzaligen dood zal gestraft worden.

[16]) God zal hen sparen naar lichaam en ziel en hen door zijne genade helpen om in de deugd te volharden. Daar dit laatste vers in den grondtekst buiten de alphabetische volgorde valt, meenen velen, dat het eerst later bij den Psalm gevoegd is.

— Wat David in dezen Psalm van zich zelven zegt, leggen de HH. Vaders in geestelijken zin in den mond van alle gerechtigen. Dezen, zegt Bellarminus, wekken de zondaars op om door hunne bekeering tot God te naderen (v. 6) en zich door Hem te laten verlichten. De *engel* Gods, die hen beschermt, is, volgens de HH. Augustinus en Hiëronymus, Jesus Christus; zijn vleesch en bloed is de spijs (v. 9), die Hij hun in zijne goedertierenheid te smaken geeft. Wie den Heer vreest, zal (v. 13) het eeuwige loon ontvangen en de Heer zal (v. 21) zijn gebeente bewaren ten eeuwigen leven (H. Basilius).

PSALMUS XXXIV.

PSALM XXXIV.

Gebed om verlossing.

vaarschijnlijk dagteekent deze Psalm van den tijd van David's vervolging zül. Hij bestaat uit drie aan elkander beantwoordende deelen: Bede om pdat de vijanden wijken en hun geschiede naar hunne verdiensten; belofte dankbaarheid (v. 1—10). De zanger zelf is onschuldig en heeft hun 'eldaden bewezen, die zij hem kwalijk vergelden; redt God hem, dan zal hij Hem prijzen (v. 11—18). Boosaardigheid der vijanden; gebed om redding; belofte van dankzegging (v. 19—28).

ıi David.
ca Domine nocentes me, ex- impugnantes me.
ıprehende arma et scutum: ırge in adjutorium mihi.
funde frameam, et conclude ıus eos, qui persequuntur me: ımæ meæ: Salus tua ego sum.

ınfundantur et revereantur, ıtes animam meam. *Infra* *: 15.*
:tantur retrorsum, et confun- ' cogitantes mihi mala.

ant tamquam pulvis ante fa- enti: et Angelus Domini coar- eos.
.at via illorum tenebræ et ım: et Angelus Domini per- ıs eos.
ıoniam gratis absconderunt nteritum laquei sui: superva- probraverunt animam meam.

ıniat illi laqueus, quem igno- ; captio, quam abscondit, ap- ıdat eum: et in laqueum cadat ım.

1. Van David.
Oordeel, Heer, die mij benadeelen[1]); bedwing die mij bestrijden.
2. Grijp wapenen en beukelaar, en rijs op tot mijne hulp[2]).
3. Werp de speer[3]) en versper den weg voor hen, die mij vervolgen; zeg tot mijn ziel: Uw heil ben Ik.
4. Dat zij te schande en beschaamd worden, die mij naar het leven staan!
Dat zij rugwaarts deinzen en te schande worden, die onheil tegen mij beramen!
5. Dat zij worden als stof voor den wind, en de engel des Heeren benauwe hen[4])!
6. Hun weg worde donker en glibberig, en de engel des Heeren vervolge hen[5])!
7. Want zonder reden spanden zij mij heimelijk het verderf van hunnen valstrik; zonder oorzaak hoonden zij mijne ziel[6]).
8. Kome op hem een valstrik, dien hij niet vermoedt, en vange hem het net, dat hij verborgen had, en storte hij in zijn eigen valstrik[7])!

---

aar den grondtekst «Bestrijd bestrijders, bekrijg die mij be- ». De Psalmist roept Gods hulp ware Hij een krijgsman.
ebr.: «Grijp schild en rondas», em een klein en een groot schild ıe algeheele beschutting.
e zin kan naar den grondtekst ı: trek het zwaard.
aar de Septuagint: drijve ze

[5]) Drijf hen op de vlucht langs eenen *donkeren, glibberigen* weg, zoodat zij ontwijfelbaar tot val komen, vervolgd als zij worden door den wrekenden engel des Heeren.
[6]) Hebr.: «zonder oorzaak groeven zij voor mij een kuil», d. i. belaagden zij mijn leven.
[7]) Moge hij, nl. ieder vijand, onverhoeds in eenen valstrik geraken, gelijk een vogel, die het slagnet niet ziet.

9. Anima autem mea exsultabit in Domino: et delectabitur super salutari suo.
10. Omnia ossa mea dicent: Domine, quis similis tibi?
Eripiens inopem de manu fortiorum ejus: egenum et pauperem a diripientibus eum.
11. Surgentes testes iniqui, quæ ignorabam interrogabant me.
12. Retribuebant mihi mala pro bonis: sterilitatem animæ meæ.
13. Ego autem cum mihi molesti essent, induebar cilicio.
Humiliabam in jejunio animam meam et oratio mea in sinu meo convertetur.
14. Quasi proximum, et quasi fratrem nostrum, sic complacebam: quasi lugens et contristatus sic humiliabar.
15. Et adversum me lætati sunt, et convenerunt: congregata sunt super me flagella, et ignoravi.

9. Maar mijne ziel zal juichen in den Heer en zich verheugen over zijne behoudenis[8]).
10. Al mijne beenderen[9]) zullen zeggen: Heer, wie is gelijk aan U?
Gij, die den schamele ontweldigt aan de hand der sterkeren dan hij, den arme en ellendige aan zijne beroovers.
11. Valsche getuigen staan op; over wat ik niet weet ondervragen zij mij[10]).
12. Zij vergelden mij kwaad voor goed: verlatenheid aan mijne ziel[11]).
13. Ik echter, als zij mij tot kwelling waren, ik trok een boetkleed aan;
ik verootmoedigde met vasten mijne ziel[12]): en mijn gebed keerde in mijn boezem weder[13]).
14. Als jegens eenen vriend en als jegens onzen broeder, zoo was ik vriendelijk[14]); als een die rouwt en treurt, zoo was ik neergedrukt.
15. En tegen mij verlustigden zij zich en schoolden samen[15]); verzameld werden geesels tegen mij, en ik wist het niet[16]).

---

[8]) Over den bijstand, dien Hij mij schonk.

[9]) Geheel mijn wezen zal U verheerlijken.

[10]) Redenen om hem te helpen tegen zijne vijanden, die hem belasteren en veroordeelen. Dezen stelt hij voor als valsche getuigen en onrechtvaardige rechters; zij onderwerpen hem aan een verhoor over daden, aan welke hij geheel onschuldig is, hij, die hun (v. 12) niets dan goed en vriendschap bewezen had.

[11]) Naar de Septuagint: «Kinderloosheid voor mijne ziel»; dus: zij berokkenden mij smarten en verlatenheid als van ouders zonder kroost. Door hun toedoen was ik verlaten en kwam niemand mijne smarten deelen. — Tegenover die onmeedoogendheid plaatst hij (v. 13—14) de deelneming, die hij hun in hunne ongelukken steeds betoond had.

[12]) De grondtekst heeft: «Ik echter als zij krank waren» enz. De zin is dus: als zij mij tot deernis waren, droeg ik rouw met hen en vastte ootmoedig om des te krachtiger door mijn gebed de leniging hunner rampen af te smeeken. «Het gebed van die zich vernedert dringt door de wolken» Eccli. XXXV 21.

[13]) Ik bad ootmoedig, met gebogen hoofd, zoodat het gebed, dat uit mijn binnenste opwelde, door mij tegen mijnen boezem gericht werd. Enkelen leggen dit uit: en het gebed, dat ik voor hun heil verrichtte, liep uit op verdriet voor mijn eigen gemoed. Anderen naar Luc. X 6: en mijn gebed strekt tot mijn zegen.

[14]) Zoo toonde ik mijne deelneming. In den grondtekst volgt: «als een die rouwt om zijne moeder, ging ik treurend gebukt».

[15]) Naar den grondtekst: «En toen ik wankelde», d. i. in mijnen tegenspoed, gaven zij elkander hunne vreugde daarover te kennen.

[16]) Door *geesels* worden hier waarschijnlijk lasterlijke aantijgingen of lasteraars bedoeld. Wanneer of door wien

16. Dissipati sunt, nec compuncti, tentaverunt me, subsannaverunt me subsannatione: frenduerunt super me dentibus suis.

17. Domine quando respicies? restitue animam meam a malignitate eorum, a leonibus unicam meam.

18. Confitebor tibi in ecclesia magna, in populo gravi laudabo te.

19. Non supergaudeant mihi qui adversantur mihi inique: qui oderunt me gratis et annuunt oculis. *Joann. XV 25.*

20. Quoniam mihi quidem pacifice loquebantur: et in iracundia terræ loquentes, dolos cogitabant.

21. Et dilataverunt super me os suum: dixerunt: Euge, euge, viderunt oculi nostri.

16. Uiteengedreven werden zij, maar kwamen niet tot inkeer; zij beproefden mij; zij hoonden mij met hoon; zij knarsten tegen mij op hunne tanden[17]).

17. Heer, wanneer zult Gij nederzien[18])? Verlos weer mijne ziel van hunne boosheid, van de leeuwen mijne eenige!

18. Loven zal ik U in een groote vergadering; onder een aanzienlijk volk zal ik U prijzen[19]).

19. Laat hen zich niet verblijden over mij[20]), die mij wederrechtelijk vijandig zijn, die mij haten zonder reden en pinkoogen[21]).

20. Want tot mij spreken zij wel vredelievend; maar in aardsche grammoedigheid sprekend verzinnen zij arglistigheden[22]).

21. En wijd sperren zij tegen mij hunnen mond op[23]); zij zeggen: Ha, ha! Onze oogen zien het[24])!

---

hij beschuldigd werd, was hem onbekend, en dat maakte het gevaar des te grooter. De zin kan echter ook zijn: en ik was mij van geen misdaad bewust.

[17]) De Vulgaat is hier duister; misschien is de zin: reeds eenmaal werden zij *uiteengedreven*, d. i. werd hun toeleg door God verijdeld; toch volhardden zij in hun boos opzet en vielen mij des te heviger aan met woord en daad. Misschien ook: verdeeld waren zij, d. i. zij stemden niet overeen in hunne aanklachten en oordeelen, maar dat belette hen niet, in hun boos opzet te volharden (Vgl. Marc. XIV 56). Of wel: zij verspreidden zich, doch zwegen niet, d. i. hetzij verzameld, hetzij verspreid *beproefden* (d. i. kwelden of tergden) en *hoonden* zij mij. Sommigen vertalen naar de Septuagint: zij verscheurden hunne kleederen, maar waren niet bedroefd. Het Hebr. luidt ongeveer: «zij spanden samen tegen mij, lasterend (nietswaardigen), van die ik niets wist; zij verscheurden (d. i. lasterden mij) en zwegen niet. Onder (als) goddelooze tafelschuimers knarsten zij tegen mij met hunne tanden».

[18]) Hebr.: «hoelang nog zult Gij toezien»? d. i. zonder tusschenbeide te komen om mijne *eenige*, d. i. mijne ziel, of mij van mijne vijanden, wreed als bloeddorstige *leeuwen*, te verlossen.

[19]) Openlijk zal ik U mijnen dank betuigen voor de hulp, die ik met zekerheid verwacht. *Aanzienlijk volk* beteekent hier hetzelfde als *groote vergadering*, wellicht met het bijbegrip van «uitmuntend», dewijl het uitverkoren volk bedoeld wordt.

[20]) Ten derde male klaagt de Psalmist nu zijnen nood, bidt hij om hulp en belooft hij dankbaarheid.

[21]) Om elkander hunne verstandhouding of hunne vreugde over mijn ongeluk te kennen te geven.

[22]) Ook hier is de Vulgaat duister. Mogelijk is de zin: Gramstorig in hun hart, gelijk aardschgezinde, booze menschen zulks zijn, gaan zij arglistig te werk. Of wel: Zij spreken met verbittering tot het volk (of tot onheil van het land) en ruien het arglistig tegen mij op. Hebr.: «Want geen vrede spreken zij, en tegen de stillen in den lande zinnen zij op woorden van bedrog».

[23]) Om te juichen over mijn ongeluk.

[24]) *Onze oogen zien* zijn ongeluk, waarop wij hoopten.

22. Vidisti Domine, ne sileas: Domine ne discedas a me.

23. Exsurge et intende judicio meo: Deus meus, et Dominus meus in causam meam.

24. Judica me secundum justitiam tuam Domine Deus meus, et non supergaudeant mihi.

25. Non dicant in cordibus suis: Euge, euge, animæ nostræ: nec dicant: Devoravimus eum.

26. Erubescant et revereantur simul, qui gratulantur malis meis.

Induantur confusione et reverentia qui magna loquuntur super me.

27. Exsultent et lætentur qui volunt justitiam meam: et dicant semper: Magnificetur Dominus, qui volunt pacem servi ejus.

28. Et lingua mea meditabitur justitiam tuam, tota die laudem tuam.

22. Gij ziet het, Heer! Zwijg toch niet! Heer, verwijder U niet van mij[25])!

23. Rijs op en schenk uwe aandacht aan mijn geding, o mijn God en mijn Heer, aan mijne rechtzaak!

24. Doe mij recht naar uwe rechtvaardigheid, o Heer, mijn God, en laat hen zich niet verblijden over mij!

25. Dat zij niet zeggen in hunne harten: Ha, ha! ons naar de ziel[26])! en niet zeggen: Wij hebben hem verslonden[27])!

26. Dat zij te schande worden en beschaamd te gader, die zich verblijden over mijne rampen!

Dat zij bekleed worden met schande en met schaamte, die grootspraak uiten tegen mij!

27. Dat jubelen en zich verblijden, die welgevallen hebben aan mijne rechtvaardiging[28]), en dat zij gestadig zeggen: Hooggeprezen zij de Heer! die welgevallen hebben aan den vrede van zijnen dienaar.

28. En mijne tong zal uw gerechtigheid gedenken, den geheelen dag uw lofspraak.

---

[25]) God ziet alles: hunne boosheid, zijne onschuld en zijn recht. Hij *zwijgt* en *verwijdert* zich, als Hij den ongelukkige niet helpt.

[26]) Ziedaar een zielsgenot voor ons!

[27]) Wij hebben hem ten gronde gericht.

[28]) Die verlangen of zich verheugen, dat mijn goed recht zegeviert en zich verblijden over mijnen *vrede*, d. i. mijn heil.

— De HH. Augustinus, Hiëronymus en anderen zien in dezen Psalm een gebed van Christus, die door zijne vijanden vervolgd en valschelijk beticht werd. Overigens heeft Christus de woorden: *die mij wederrechtelijk vijandig zijn* (v. 19) met betrekking tot zich zelf gebruikt. Vgl. Joan. XV 25. Anderen, zooals Dion. Carth., zien daarenboven in den Psalm een gebed der vervolgde, maar zegepralende Kerk.

PSALMUS XXXV. — PSALM XXXV.

God is de troost en de hulp der gerechtigen.

*salm van David over de slotsom zijner ervaring. — Groot is de boos-
genen, die God niet vreezen (v. 2—5). Grooter nog is Gods goeder-
heid jegens de vromen en zijne rechtvaardigheid ten aanzien der
en (v. 6—7). Die goedertierenheid is een bron van zegen (v. 8—10).
Moge zij daarom den vromen ten goede komen (v. 11—13).*

nem, servo Domini ipsi

injustus ut delinquat in
): non est timor Dei ante
us.
iam dolose egit in con-
us: ut inveniatur iniquitas
dium. *Supra XIII 3.*

a oris ejus iniquitas, et
oluit intelligere ut bene

itatem meditatus est in
o: astitit omni viæ non
alitiam autem non odivit.

ine in cœlo misericordia
eritas tua usque ad nubes.

1. Tot het einde. Van 's Heeren dienaar, David[1]).
2. Besloten heeft de goddelooze bij zich kwaad te plegen[2]); er is geen vreeze Gods voor zijne oogen.
3. Want bedrieglijk gaat hij voor zijn aangezicht te werk, zoodat zijne ongerechtigheid bevonden wordt als hatelijkheid[3]).
4. De woorden van zijnen mond zijn onrecht en bedrog; hij wil niet verstandig zijn om goed te handelen.
5. Ongerechtigheid beraamt hij op zijn sponde; hij gaat op elken weg staan, die niet goed is, en boosheid haat hij niet[4]).
6. O Heer, tot in den hemel reikt uwe goedertierenheid, en uwe trouw tot aan de wolken[5])!

Psalm IV noot 1.
grondtekst kan hier vertaald
Ingeving der misdaad bij den
e in het binnenste zijns har-
nijns harten» d. i. naar mijne
g. Wie het begin der wijs-
reeze Gods, mist, gehoorzaamt
n de ingevingen zijner harts-

Vulgaat is hier niet minder
n de Septuagint en de grond-
zin kan zijn: hij pleegt be-
r Gods aangezicht, d. i. hij
gerechtigheden, ofschoon hij
God het ziet; of wel: hij wil
jnheilige woorden (vgl. v. 4)
n bedriegen; en dat maakt
ht bijzonder hatelijk aan God.
agint heeft (gelijk oudtijds
n): «en gehaat». De zin is dan
: hij handelt listig in zijne
i. hij vleit en bedriegt zich)
kking tot het vinden en haten. Hij meent namelijk, dat God hem niet weet te vinden en te straffen. Of ook: hij bedriegt zich, zoodat hij zijne zonde niet wil inzien en haten. De grondtekst kan beteekenen: «hij handelt vleiend (schijnheilig) voor zijne (Gods) oogen, opdat (gevolg als doel aangegeven) Hij zijne ongerechtigheden vinde en hate» (d. i. met afschuw straffe).

[4]) Wie de zonde niet uit beginsel haat en *niet verstandig wil zijn*, d. i. hardnekkig weerstaat aan alles wat hem ten goede aanspoort, vervalt weldra tot allerlei soort van kwaad. Maar al blijft de zondaar een tijd lang straffeloos, het vertrouwen van den vrome op Gods genade en trouw (v. 6) en op zijn onwrikbare en oneindige gerechtigheid (v. 7) wordt daardoor niet geschokt.

[5]) Zij is overgroot en alom zichtbaar; misschien ook: hoog verheven, onaantastbaar voor de boosdoeners.

7. Justitia tua sicut montes Dei: judicia tua abyssus multa.

Homines, et jumenta salvabis Domine:
8. Quemadmodum multiplicasti misericordiam tuam Deus.

Filii autem hominum, in tegmine alarum tuarum sperabunt.

9. Inebriabuntur ab ubertate domus tuæ: et torrente voluptatis tuæ potabis eos.

10. Quoniam apud te est fons vitæ: et in lumine tuo videbimus lumen.
11. Prætende misericordiam tuam scientibus te, et justitiam tuam his, qui recto sunt corde.

12. Non veniat mihi pes superbiæ: et manus peccatoris non moveat me.

13. Ibi ceciderunt qui operantur iniquitatem: expulsi sunt, nec potuerunt stare.

7. Uwe gerechtigheid is als de bergen Gods; uwe oordeelen zijn als de groote afgrond.

Aan menschen en aan dieren schenkt Gij behoud, o Heer[6])!
8. Hoezeer vermeerdert Gij uw goedertierenheid, o God!

De kinderen der menschen trouwens, op de schuts van uwe vleugelen hopen zij[7]).
9. Zij worden dronken van den overvloed uws huizes, en met den stroom van uw geneugte drenkt Gij hen[8]).
10. Bij U immers is de bron des levens, en in uw licht aanschouwen wij het licht[9]).

11. Verleng uw goedertierenheid voor die U kennen, en uw gerechtigheid voor die oprecht van harte zijn[10]).
12. Kome niet op mij de voet der trotschheid, en de hand des zondaars doe mij niet wankelen. —
13. Daar zijn zij gevallen, die onrecht plegen! Zij werden weggedreven, en zij waren niet bij machte stand te houden[11]).

---

[6]) *Uwe gerechtigheid* is onwrikbaar, evenals *de bergen Gods* (een Hebraïsme voor: de hoogste *bergen*, het werk en de verheerlijking *Gods); en*, gelijk de groote oceaan, zoo zijn de vonnissen, die Gij velt, ondoorgrondelijk, alomvattend; zij zijn als een zondvloed, waarin de snoodaards zullen vergaan, maar waarin uwe goedheid aan de *menschen* en *dieren*, die zij sparen wil, *behoud schenkt*. Die goedheid blijkt in nog ruimere mate (v. 8) uit Gods zorg voor de menschen en uit de genaden (v. 9), die hun uit zijn heiligdom toevloeien.

[7]) *Zij hopen* op uwe beschermende goedertierenheid, die Gij *vermeerdert*, d. i. hun ruimschoots toont. Sommigen meenen, dat door de *schuts* hier, evenals in v. 9, de schaduw van het heiligdom bedoeld wordt.

[8]) In het heiligdom ontvingen de vrome Israëlieten van God, als van een milden gastheer, overvloedige zegeningen, die hen *dronken* van *geneugte* maakten. Dat geluk valt den mensch wel hier beneden ten deel in de hoogere liefde jegens God, door welke hij zich zelven vergeet om zich aan de genoegens der vereeniging met Hem te verzadigen, maar meer nog in den hemel, waar hij zich zelven als vergeten en verliezen zal in de zaligheid van het eindeloos aanschouwen Gods.

[9]) Van U ontvangen wij de genade van een gelukkig *leven*, en in uw *licht*, d. i. door uwe gunst bestraald, door uwe genade geholpen, zullen wij *het licht*, d. i. gelukkige dagen, zien. Geluk en ongeluk worden in het O. T. herhaaldelijk voorgesteld onder het beeld van licht en duisternis. In uitgebreider zin is God *de bron* van alle natuurlijk en bovennatuurlijk leven. Hij is het Licht, van hetwelk alle bovennatuurlijk licht uitgaat, dat den mensch bestraalt.

[10]) *Verleng*, d. i. doe ze voortduren (volgens anderen: breid uit, of houd vóór ons als een schild *uwe goedertierenheid)*, opdat (v. 12) de *trotschheid*, d. i. mijne trotsche vijanden, mij **niet** overweldigen.

[11]) Hebr.: «op te staan». De Psal-

PSALMUS XXXVI.

PSALM XXXVI.

De vrome alleen verbeide een duurzaam geluk.

In dezen leerpsalm, die, naar het schijnt, van David's verder gevorderden leeftijd dagteekent (vgl. v. 25), geeft hij eene reeks van zedenspreuken, waarvan er enkele herhaald worden om den vrome krachtdadig aan te sporen tot geduld, daar ook hier op aarde het kwaad weldra zijne straf, het goed zijne vergelding zal vinden.

1. Psalmus ipsi David.
Noli æmulari in malignantibus: neque zelaveris facientes iniquitatem.
2. Quoniam tamquam fœnum velociter arescent: et quemadmodum olera herbarum cito decident.
3. Spera in Domino, et fac bonitatem: et inhabita terram, et pasceris in divitiis ejus.
4. Delectare in Domino: et dabit tibi petitiones cordis tui.
5. Revela Domino viam tuam, et spera in eo: et ipse faciet.

1. Een Psalm van David[1]).
Wees niet naijverig op boosdoeners, en benijd hen niet, die ongerechtigheid begaan[2]).
2. Want als gras zullen zij weldra verdorren, en als moeskruiden zullen zij spoedig verwelken.
3. Stel vertrouwen op den Heer en doe het goede, en bewonen zult gij het land, en voeden zult gij u met zijnen rijkdom[3]).
4. Verlustig u in den Heer[4]), en schenken zal Hij u de wenschen uws harten.
5. Openbaar den Heer uwen weg en stel vertrouwen in Hem, en Hij, Hij zal handelen[5]).

---

mist aanschouwt de uitwerkselen van Gods *gerechtigheid* (v. 11), zoo niet werkelijk, dan toch in zijne stellige hoop.

— Verscheidene HH. Vaders leggen dezen Psalm zoo uit, dat in v. 2—5 sprake is van de verstokte Joden, en in het overige gedeelte van Christus, de *bron des levens*, die heil verschaft aan menschen en aan dieren, d. i. aan Joden en aan heidenen. Het *huis* Gods is de Kerk en meer nog de hemel. In het menschgeworden Woord, «het Licht van het Licht», het «ware Licht, dat elken mensch verlicht» (Joan. I 9), ziet deze aldaar (geholpen door het *licht* der glorie, «lumen gloriæ»), het ongeschapen Licht der H. Drievuldigheid, en hij ziet dit niet in een afbeeldsel of weerschijn, maar *in* Gods *licht*, d. i. van aanschijn tot aanschijn. In v. 10 vinden o. a. Theodoretus en de HH. Augustinus en Hiëronymus het geheim der H. Drievuldigheid uitgedrukt, nl. den Vader in *bij U*, den Zoon in *de bron des levens*, en den H. Geest in *uw licht*.

[1]) In dezen Psalm en herhaaldelijk elders wijst de dichter op het tijdelijk loon der goede werken, die hij aanprijst. Voor den Hebreër bestond dat loon voornamelijk in het rustig en erfelijk bezit van het H. Land; daar hoopte hij te leven in de gemeenschap met zijnen God, die hem (vgl. v. 3) zou voeden met den overvloed der aarde en al zijne wenschen vervullen. (Vgl. Deut. XXVIII 1). In dit opzicht was het H. Land een voorafbeelding van het Rijk der hemelen, dat de Messias eens aan de zijnen zou schenken. Vgl. Matth. V 3 volg. In den grondtekst is deze Psalm alphabetisch.

[2]) Wees niet gramstorig en mor niet over den tijdelijken voorspoed der zondaars; *benijd hen niet* en volg hen niet na, want (v. 2) hun geluk is van korten duur.

[3]) Het Hebr. kan beteekenen: «Gij zult genot hebben van de veiligheid» of «van de getrouwheid» (Gods).

[4]) Schep behagen in zijnen dienst.

[5]) Leg Hem met vertrouwen uwe aangelegenheden, uwe rechtzaak bloot,

6. Et educet quasi lumen justitiam tuam: et judicium tuum tamquam meridiem:
7. Subditus esto Domino, et ora eum.
Noli æmulari in eo, qui prosperatur in via sua: in homine faciente injustitias.
8. Desine ab ira, et derelinque furorem: noli æmulari ut maligneris.
9. Quoniam qui malignantur, exterminabuntur: sustinentes autem Dominum, ipsi hereditabunt terram.
10. Et adhuc pusillum, et non erit peccator: et quæres locum ejus, et non invenies.
11. Mansueti autem hereditabunt terram, et delectabuntur in multitudine pacis. *Matth. V 4.*
12. Observabit peccator justum: et stridebit super eum dentibus suis.
13. Dominus autem irridebit eum: quoniam prospicit quod veniet dies ejus.
14. Gladium evaginaverunt peccatores: intenderunt arcum suum,
Ut dejiciant pauperem et inopem: ut trucident rectos corde.
15. Gladius eorum intret in corda ipsorum: et arcus eorum confringatur.

6. En Hij zal doen opgaan als een licht uwe gerechtigheid, en uw recht als een middag.
7. Wees den Heer onderdanig en bid Hem[6]).
Wees niet naijverig op hem, die voorspoed heeft op zijnen weg, op den man, die ongerechtigheden pleegt.
8. Staak den toorn en laat af van de gramschap; wil niet naijverig zijn om kwaad te doen[7]).
9. Want zij, die kwaad doen, zullen worden uitgeroeid[8]), maar die den Heer verbeiden, die zullen het land beërven.
10. En nog een kleine wijle, en de zondaar is niet meer; en zoeken zult gij naar zijn plaats, en geenszins zult gij ze vinden.
11. De zachtaardigen echter zullen het land beërven, en zich verlustigen in overvloed van vrede[9]).
12. De zondaar loert op den gerechtige, en knarst met zijne tanden tegen hem[10]).
13. Maar de Heer belacht hem, daar Hij vooruitziet, dat zijn dag zal komen.
14. De zondaars trekken het zwaard: zij spannen hunnen boog,
om den en arme en behoeftige[11]) neer te vellen; om te dooden die oprecht van harte zijn.
15. Hun zwaard dringe in hun eigen hart, en hun boog breke aan stukken[12])!

---

en Hij zal alles wel ten goede leiden; Hij zal uw in lijden en verdrukking miskend recht zonneklaar doen schitteren.

[6]) Hebr.: «Wees stil tegen God en verbeid Hem» d. i. mor niet; zijn tijd zal wel komen.

[7]) Benijd hem niet om een zoo door hem verworven geluk; gij zoudt ook kwaad plegen en (v. 9), gelijk zij, onwaardig worden het beloofde land te bezitten.

[8]) Weldra (v. 10), en met wortel en tak (v. 35 en 36).

[9]) De *zachtaardigen* zijn hier degenen, die in hunne vroomheid tevreden zijn met Gods beschikkingen en hun lijden zonder gramstorigheid verduren (vgl. v. 7). Ook door den Zoon Gods werd later den zachtmoedigen het bezit der «aarde», in hoogeren zin, toegezegd. Vgl. Matth. V 4.

[10]) Altijd en overal zoeken de boozen met vinnige woede de gerechtigen te kwellen; maar tevergeefs; want (v. 13) weldra zal de *dag* des Heeren, d. i. de dag van straf en ongeluk voor den booze, aanbreken.

[11]) De *arme* en *behoeftige* is hier de vervolgde en onderdrukte vrome.

[12]) Een voorspelling als wensch uitgedrukt: hunne aanslagen, machteloos

16. Melius est modicum justo, super divitias peccatorum multas.

17. Quoniam brachia peccatorum conterentur: confirmat autem justos Dominus.

18. Novit Dominus dies immaculatorum: et hereditas eorum in æternum erit.

19. Non confundentur in tempore malo, et in diebus famis saturabuntur:

20. Quia peccatores peribunt.

Inimici vero Domini mox ut honorificati fuerint et exaltati: deficientes, quemadmodum fumus deficient.

21. Mutuabitur peccator, et non solvet: justus autem miseretur et tribuet.

22. Quia benedicentes ei hereditabunt terram: maledicentes autem ei disperibunt.

23. Apud Dominum gressus hominis dirigentur: et viam ejus volet.

24. Cum ceciderit, non collidetur: quia Dominus supponit manum suam.

16. Beter is weinig bij den gerechte, dan groote schatten van zondaars[13].

17. Want de armen der zondaars worden vermorzeld, maar vastheid schenkt aan de gerechtigen de Heer[14].

18. De Heer kent de dagen der onschuldigen, en hunne erfenis blijft in eeuwigheid[15].

19. Zij worden niet beschaamd in slechten tijd, en in dagen van honger worden zij verzadigd.

20. Want de zondaars gaan ten gronde,

en de vijanden des Heeren, nauwelijks zijn zij verheerlijkt en verheven, of zij verdwijnen, gelijk rook verdwijnen zij.

21. De zondaar neemt ter leen en geeft niet weder; maar de gerechte heeft erbarming en deelt mede[16].

22. Want die Hem zegenen, zullen het land beërven; maar die Hem vloeken, gaan te niet.

23. Door den Heer worden de schreden van den mensch gericht, en welbehagen heeft Hij aan zijnen weg[17].

24. Valt hij, dan wordt hij niet verpletterd, omdat de Heer zijne hand houdt onder hem[18].

---

tegen den vrome, vallen door Gods beschikking uit tot hun eigen schade.

[13]) Het weinige, dat de vrome eerlijk bezit, brengt duurzamer geluk dan de schatten der goddeloozen; het helpt hem in de beoefening der deugden en verwerft hem Gods zegen, terwijl de rijkdom voor de boozen eene oorzaak is van zonden en straffen.

[14]) Weldra ontvalt den rijken de kracht hunner *armen*, d. i. worden zij beroofd van hunne schatten, waarop zij bouwden, vooral tot het plegen van kwaad, en gaan zij door Gods toedoen ten gronde, terwijl Hij de vromen in het bezit van hun geluk bevestigt.

[15]) Hij *kent*, d. i. zegent, hunne levensdagen en schenkt hun duurzame goederen; komen (v. 19) dagen van algemeenen rampspoed, dan hebben zij aan niets gebrek, terwijl de boozen (v. 20) plotseling aan hunne weelde en heerlijkheid onttrokken en in het ongeluk gestort worden. Dat tijdelijk loon is intusschen slechts een flauwe afschaduwing van het eeuwige.

[16]) De zondaar verarmt onder Gods vloek zoozeer, dat hij schulden moet maken, die hij niet betalen kan; de gerechte daarentegen heeft zulk een voorspoed, dat hij aan anderen van zijnen overvloed kan mededeelen.

[17]) Hij geleidt hem en staat hem bij op zijn levenspad, waaraan Hij *welbehagen heeft*, d. i. dat Hij uit goedheid zegent. In hoogeren zin richt God uit louter genade de schreden van den mensch op het pad der deugd (vgl. Philipp. II 13). Aan die genade kan de mensch weerstaan; werkt hij echter mede, dan heeft God daaraan *welbehagen*.

[18]) Treffen hem tijdelijke rampen,

25. Junior fui, etenim senui: et non vidi justum derelictum, nec semen ejus quærens panem.

26. Tota die miseretur et commodat: et semen illius in benedictione erit.

27. Declina a malo, et fac bonum: et inhabita in sæculum sæculi.

28. Quia Dominus amat judicium, et non derelinquet sanctos suos: in æternum conservabuntur.

Injusti punientur: et semen impiorum peribit.

29. Justi autem hereditabunt terram: et inhabitabunt in sæculum sæculi super eam.

30. Os justi meditabitur sapientiam, et lingua ejus loquetur judicium. *Prov. XXXI 26.*

31. Lex Dei ejus in corde ipsius: et non supplantabuntur gressus ejus. *Is. LI 7.*

32. Considerat peccator justum: et quærit mortificare eum.

33. Dominus autem non derelinquet eum in manibus ejus: nec damnabit eum cum judicabitur illi.

34. Exspecta Dominum, et custodi

25. Ik ben jong geweest, en ben ook oud geworden; en nooit zag ik den gerechtige verlaten, noch zijn nakroost bedelen om brood[19]).

26. Den ganschen dag erbarmt hij zich en geeft ter leen, en zijn nakroost zal in zegen wezen[20]).

27. Wijk van het kwade af en doe het goede: en wonen zult gij immer en eeuwig[21]).

28. Want de Heer bemint het recht, en Hij verlaat niet zijne heiligen; voor eeuwig worden zij bewaard[22]).

De ongerechtigen zullen getuchtigd worden, en het nakroost van de goddeloozen zal ten gronde gaan.

29. De vromen echter zullen het land beërven, en voor immer en eeuwig daarin wonen.

30. De mond des vromen zint op wijsheid, en zijne tong spreekt recht[23]).

31. De wet van zijnen God is in zijn hart, en geenszins wankelen zijne schreden.

32. De zondaar bespiedt den vrome, en hij zoekt hem te vermoorden[24]);

33. Maar de Heer laat hem niet over aan zijne handen, en Hij veroordeelt hem niet, als over hem de vierschaar wordt gespannen[25]).

34. Verbeid den Heer en houd

---

door Gods hulp richt hij zich weder op. In hoogeren zin: *valt hij*, nl. uit zwakheid, in kleinere fouten, God behoedt hem voor grooter kwaad en helpt hem, dat hij opsta.

[19]) De Psalmist wil hier met nadruk betuigen, dat God naar den gewonen regel zijner gerechtigheid den vromen en hunnen nakomelingen tijdelijken zegen schenkt. Overigens al is de gerechtige arm, *verlaten* is hij niet. God is met hem, en in God bezit hij alles.

[20]) Steeds kan hij behulpzaam zijn en steeds is hij het; dat geeft aan God reden om *zijn nakroost* te blijven zegenen.

[21]) *Gij zult wonen* in het beloofde land. Vgl. noot 1.

[22]) *De Heer bemint het recht*, d. i. de gerechtigheid der vromen, en zegent die; of ook: Hij bemint de rechtvaardigheid in zijne beschikkingen en oefent ze uit.

[23]) Thans zet de Psalmist de eigenschappen uiteen van dengene, die op Gods hulp kan rekenen: geest en mond (v. 30), hart en daad (v. 31) zijn bij hem in overeenstemming. Het «zinnen» beteekent hier: na rijp overleg uitspreken wat wijs en rechtvaardig is. Sommigen verklaren dit: de mond des vromen prijst Gods wijsheid en zijne tong Gods wet.

[24]) Hij tracht hem arglistig door woorden en daden zooveel mogelijk te benadeelen.

[25]) God behoedt hem tegen de aanslagen van den booze en laat hem niet op diens lasterlijke aantijgingen vonnissen en straffen; wordt hij onschuldig veroordeeld, dan wraakt God dat vonnis.

viam ejus: et exaltabit te ut hereditate capias terram: cum perierint peccatores videbis.

35. Vidi impium superexaltatum, et elevatum sicut cedros Libani.

36. Et transivi, et ecce non erat: et quæsivi eum, et non est inventus locus ejus.

37. Custodi innocentiam, et vide æquitatem: quoniam sunt reliquiæ homini pacifico.

38. Injusti autem disperibunt simul: reliquiæ impiorum interibunt.

39. Salus autem justorum a Domino: et protector eorum in tempore tribulationis.

40. Et adjuvabit eos Dominus, et liberabit eos: et eruet eos a peccatoribus, et salvabit eos: quia speraverunt in eo.

zijnen weg, en Hij zal u verheffen, opdat gij het land tot erfdeel krijgt. Als de zondaars ten verderve komen, zult gij toezien[26]).

35. Ik zag den goddelooze hoog verheven, en opgestegen als de ceders van den Libanon[27]);

36. en ik ging voorbij, en zie: hij was niet meer; en ik zocht naar hem, en niet gevonden werd zijne plaats[28]).

37. Bewaar de onschuld en geef acht op de gerechtigheid; want nakroost heeft de man des vredes[29]).

38. Maar de ongerechtigen komen altegader om; het nakroost van de goddeloozen gaat ten gronde.

39. Heil echter der gerechten gaat uit van den Heer, en hun beschermer is Hij in tijd van nood.

40. En helpen zal hen de Heer en hen bevrijden en hen verlossen van de zondaars en hen redden, daar zij op Hem vertrouwden.

---

26) Gij zelf zult gered worden, maar hunnen ondergang beleven, en (Hebr.: «met genoegen») zien, hoe Gods gerechtigheid zijne en uwe vijanden straft.

27) De dichter bevestigt hier zijne leer door zijne ervaring: meer dan eens beleefde hij den ondergang van *den goddelooze* (aldus naar de Septuagint). De grondtekst heeft: «Ik zag eenen (bepaalden) booze, gewelddadig, zich uitbreidend als een inheemsche, groenende boom», d. i. die nog niet verplant en daarom diep geworteld is en welig tiert.

28) Uitgeroeid was hij met wortel en tak, zoodat zelfs niet meer bleek, waar hij gestaan had.

29) Naar den grondtekst is de zin: let op den onschuldige en gerechtige, en zie toe, hoe hij met nakroost (volgens Symmachus en den H. Hiëronymus: «met toekomst») gezegend is. — Velen onder de HH. Vaders vatten, zoo niet in den letterlijken, dan toch in hoogeren zin, dezen Psalm op als een voorspelling van het loon, dat goeden en kwaden ten deel zal vallen ten dage des oordeels; dan zullen de vromen den hemel als erfgoed erlangen, terwijl onder hunne oogen schaamte en eeuwige straf het aandeel der boozen zal zijn. De rechtvaardige vergelding trouwens, van welke in dezen Psalm sprake is, zal eerst dan tot hare volmaaktheid komen.

PSALMUS XXXVII.

PSALM XXXVII.

Gebed om barmhartigheid en bijstand.

Deze Psalm, de derde onder de boetpsalmen, heeft zeer veel overeenkomst met Psalm VI en schijnt ook aan dezelfde omstandigheden zijn ontstaan te danken te hebben. — De Psalmist erkent, dat hij door God met lijden is gestraft wegens zijne zonden (v. 2—5). Beschrijving van dat lijden (v. 6—13). Reden om hem de noodige hulp te doen geworden (v. 14—15). Gebed om redding en uitdrukking van vertrouwen (v. 16—23).

1. Psalmus David, in rememorationem de sabbato.
2. Domine ne in furore tuo arguas me, neque in ira tua corripias me. *Supra VI 2.*
3. Quoniam sagittæ tuæ infixæ sunt mihi: et confirmasti super me manum tuam.
4. Non est sanitas in carne mea a facie iræ tuæ: non est pax ossibus meis a facie peccatorum meorum.
5. Quoniam iniquitates meæ supergressæ sunt caput meum: et sicut onus grave gravatæ sunt super me.
6. Putruerunt et corruptæ sunt

1. Een Psalm van David, ter gedachtenis[1]). Voor den Sabbat.
2. O Heer, bestraf mij niet in uwe verbolgenheid, en tuchtig mij niet in uwe gramschap[2]).
3. Want uwe pijlen zijn in mij ingedreven, en verzwaard hebt Gij op mij uwe hand[3]).
4. Geen gezondheid is er in mijn vleesch vanwege uwen toorn; er is geen rust in mijn gebeente vanwege mijne zonden[4]).
5. Want mijne ongerechtigheden zijn mij boven het hoofd gestegen, en als een zware last zijn zij op mij verzwaard[5]).
6. Bedorven en vervuild zijn mijne

---

[1]) Naar de oudere Schriftverklaarders: Psalm gezongen bij de gedachte aan zijne zonde; of: om God te herinneren aan zijnen nood. De nieuweren verklaren het als liturgisch opschrift: Psalm te zingen bij het verbranden van dat deel van het onbloedig offer, hetwelk *gedachtenis* genoemd werd en diende om hem, die het opdroeg, bij God in herinnering te brengen. *Voor den Sabbat* ontbreekt in den grondtekst. Verscheidene HH. Vaders verstaan daardoor den laatsten dag der wereld, den dag des oordeels.

[2]) *Tuchtig mij niet* verder. De reeds naar ziel en lichaam ontvangen tuchtigingen hebben hem de afschuwelijkheid der zonde doen inzien; daarom vraagt hij thans om niet in Gods verbolgenheid en gramschap verworpen, maar wegens zijn geduld (v. 14—15) en zijn vertrouwen gespaard te worden; want, zegt hij (v. 3—4), de straf is reeds zwaar genoeg: ik lijd aan lichaam (v. 4, 8) en ziel (v. 7, 9, 11), gestraft als ik ben door U om mijne zonden.

[3]) Uwe pijlen zijn in mijn vleesch doorgedrongen en daar blijven steken; een beeldspraak ter levendige afschildering van het lichamelijk wee en het zielelijden, waarmede God hem voortdurend slaat.

[4]) In mijn lichaam is niets ongedeerd; de smart, die daarin woelt, laat mij rust noch duur; dat alles is het gevolg van uwen toorn, dien mijne zonden verwekt hebben. De overtuiging, dat men zich Gods straffen door zijne zonden heeft op den hals gehaald, maakt de smart wel grievender, maar zij wekt tevens op tot berouw en bekeering.

[5]) De smarten, gevolgen mijner *zonden,* overstelpen mij gelijk een stortvloed, en drukken zoo zwaar, dat ik niet bij machte ben ze te dragen. Wat den zondaar het zwaarst drukken moet, is de smartelijke overtuiging, dat hij den oneindig goeden God beleedigd

cicatrices meæ, a facie insipientiæ meæ.
7. Miser factus sum, et curvatus sum usque in finem: tota die contristatus ingrediebar.
8. Quoniam lumbi mei impleti sunt illusionibus: et non est sanitas in carne mea.
9. Afflictus sum, et humiliatus sum nimis: rugiebam a gemitu cordis mei.
10. Domine, ante te omne desiderium meum: et gemitus meus a te non est absconditus.
11. Cor meum conturbatum est, dereliquit me virtus mea: et lumen oculorum meorum, et ipsum non est mecum.
12. Amici mei, et proximi mei adversum me appropinquaverunt, et steterunt. *Job. XIX 14.*

Et qui juxta me erant, de longe steterunt:
13. Et vim faciebant qui quærebant animam meam.

Et qui inquirebant mala mihi, locuti sunt vanitates: et dolos tota die meditabantur.
14. Ego autem tamquam surdus non audiebam: et sicut mutus non aperiens os suum.

wonden vanwege mijne dwaasheid[6]).
7. Ellendig ben ik geworden en geheel terneergebogen; den ganschen dag ga ik droefgeestig rond.
8. Want mijne lendenen zijn vol begoochelingen, en geen gezondheid is er in mijn vleesch[7]).
9. Bedroefd ben ik, en terneergeslagen uitermate; ik brul van het jammeren mijns harten.
10. O Heer, voor U ligt bloot al mijn verlangen, en mijn jammeren is niet voor U verborgen[8]).
11. Mijn hart is in ontsteltenis; begeven heeft mij mijne kracht; en het licht van mijne oogen, ook dat verzelt mij niet[9]).
12. Mijn vrienden en mijn nabestaanden komen mij tegemoet, en blijven staan;

en die mijn naasten zijn, ver af staan zij[10]).
13. En zij plegen geweld, die mij naar het leven staan;

en die onheil voor mij zoeken, spreken leugens en op listen peinzen zij den ganschen dag.
14. Maar ik, gelijk een doove, ik hoor niet, en als een stomme ben ik, die zijn mond niet opent[11]).

---

heeft. Die uit liefde voortspruitende smart brengt genezing.

[6]) De *wonden* zijn hier de door zijn lijden (door *geeselslagen* vgl. v. 18) veroorzaakte smarten. De zin is: een kankerend wee, gevolg *mijner dwaasheid*, d. i. der zonden, die ik in *mijne dwaasheid* beging, kwelt mij naar lichaam en ziel.

[7]) *Mijne lendenen* (naar de opvatting des dichters de zetelplaats der lichaamskracht) bedriegen mij, d. i. zijn tegen mijn verwachting krachteloos geworden. Het Hebr. kan beteekenen: «mijne lendenen zijn vol brand». De oudere Schriftverklaarders zagen in de *begoochelingen* der *lendenen* aanvechtingen tot zinnelijkheid.

[8]) De dichter onderbreekt hier zijne weeklacht en roept God tot getuige van zijn gebed; dan gaat hij voort — doch thans zonder beeldspraak — met de beschrijving van zijn lijden, om God tot het verleenen van hulp te bewegen.

[9]) De zin is waarschijnlijk: de smart heeft mij ontzenuwd en den glans en de kracht mijner oogen doen verdwijnen (Vgl. Ps. VI 8).

[10]) Zij zien mijnen nood en wagen niets tot mijne hulp, terwijl mijne vijanden (v. 13) al hunne krachten inspannen om mijnen ondergang te bewerken. Naar den grondtekst: «Mijne dierbaren en vrienden staan verre af van mijne plaag», d. i. zij houden zich op een afstand, als ware ik een melaatsche.

[11]) Andere beweegreden om hem te helpen: als *een doove* en *een stomme*, d. i. met geduld, zonder morren, tegen-

15. Et factus sum sicut homo non audiens: et non habens in ore suo redargutiones.

16. Quoniam in te Domine speravi: tu exaudies me Domine Deus meus.

17. Quia dixi: Nequando supergaudeant mihi inimici mei: et dum commoventur pedes mei, super me magna locuti sunt.

18. Quoniam ego in flagella paratus sum: et dolor meus in conspectu meo semper.

19. Quoniam iniquitatem meam annuntiabo: et cogitabo pro peccato meo.

20. Inimici autem mei vivunt, et confirmati sunt super me: et multiplicati sunt qui oderunt me inique.

21. Qui retribuunt mala pro bonis, detrahebant mihi: quoniam sequebar bonitatem. *Ps. XXXIV 12.*

22. Ne derelinquas me Domine Deus meus: ne discesseris a me.

23. Intende in adjutorium meum, Domine Deus salutis meæ.

15. En geworden ben ik als een mensch zonder gehoor, en die in zijnen mond geen wederleggingen heeft.

16. Want op U, o Heer, vertrouw ik; Gij zult mij verhooren, Heer, mijn God[12]!

17. Want ik zeg: dat toch nimmer mijne vijanden zich over mij verblijden! Ook als mijne voeten wankelen, voeren zij grootspraak over mij[13].

18. Want ik, voor geeselslagen ben ik toebereid, en mijne smart is voor mijne oogen ten allen tijde[14].

19. Want mijne ongerechtigheid beken ik luide, en nagedachte heb ik over mijne zonde.

20. Mijne vijanden intusschen leven en zijn sterk geworden boven mij, en talrijk zijn geworden die mij met onrecht haten.

21. Die kwaad voor goed vergelden, lasteren mij, omdat ik rechtschapenheid najaag[15].

22. Verlaat mij niet, o Heer, mijn God! wijk niet van mij!

23. Geef acht op mijne hulp, Heer, God mijns heils!

---

spraak of smaadredenen, heeft hij nood en verlatenheid, ja zelfs de boosheid zijner vijanden verdragen. Misschien zinspeelt David hier op zijn stilzwijgen tegenover Absalom's laster of Semeï's smaadwoorden.

[12]) De redenen van dat vertrouwen volgen, nl.: hij bidt (v. 17), hij verkeert in dringenden nood (v. 18), hij bekent met leedwezen zijne schuld (v. 19); het aantal, de macht en de boosheid zijner vijanden zijn groot (v. 20—21).

[13]) Bij het minste onheil, dat mij treft, juichen en pralen zij over mijn ongeluk.

[14]) Ik ben prijsgegeven aan het lijden, dat als *geeselslagen* op mij neervalt, en onophoudelijk zie ik mij van nieuwe smarten bedreigd. De zin zou intusschen ook kunnen zijn: verhoor mij; want in mijn berouw ben ik bereid de straf aan te nemen en ik denk steeds met *smart* aan mijne zonden; ik beken ze (v. 19) openlijk en heb er droevige *nagedachte* over. De grondtekst heeft in verband met v. 17: «want ik ben gereed tot vallen».

[15]) Dat hij juist om zijne *rechtschapenheid* vervolging moet lijden van den kant der boozen (vgl. Matth. V 10), is hem een reden (22—23) om er op te rekenen, dat God hem niet zal verlaten. Grondtekst en Septuagint hebben «weerstaan mij» in plaats van: *lasteren mij.*

— Op het voetspoor van verscheidene HH. Vaders legt Bellarminus dezen Psalm uit van Christus, die, met de zonden van het menschdom beladen, van de zijnen verlaten, door zijne vijanden belasterd, bespot en gegeeseld, aan het kruis zijnen Vader bad Hem niet te verlaten, maar Hem en den zijnen het eeuwige heil te schenken.

PSALMUS XXXVIII.

PSALM XXXVIII.

God alleen geeft troost en hulp in lijden.

Deze klaag- en bidpsalm bevat een treffende schildering der zielsgesteldheid van den Psalmist te midden van zijn lijden. — Het verkroppen zijner smart vergroot zijne zielepijn, zoodat hij vraagt om weldra met het einde zijns levens ook het einde zijner smarten te zien (v. 2—5). Trouwens kort is 's menschen leven en vruchteloos al zijn zwoegen (v. 6—7). Daarom echter niet gewanhoopt, maar op God vertrouwd; Hij immers is het, die ook het lijden zendt tot straf der zonde (v. 8—12). Gebed om bijstand (v. 13—14).

1. In finem, ipsi Idithun, Canticum David.

2. Dixi: Custodiam vias meas: ut non delinquam in lingua mea.

Posui ori meo custodiam, cum consisteret peccator adversum me.

3. Obmutui, et humiliatus sum, et silui a bonis: et dolor meus renovatus est.

4. Concaluit cor meum intra me: et in meditatione mea exardescet ignis.

5. Locutus sum in lingua mea: Notum fac mihi Domine finem meum,

Et numerum dierum meorum quis est: ut sciam quid desit mihi.

1. Tot het einde. Aan Idithun[1]). Een Psalm van David.

2. Ik sprak: bewaken zal ik mijne wegen, opdat ik niet zondige met mijne tong[2]).

Ik stelde bij mijnen mond een wacht, terwijl tegenover mij de zondaar stond[3]).

3. Stom bleef ik, en ik hield mij nederig, en ik zweeg van het goede, en mijne smart vernieuwde zich[4]).

4. Mijn hart ontgloeide in mijn binnenste, en bij mijne overpeinzing ontbrandde een vuur[5]).

5. Ik sprak met mijne tong: Maak mij bekend, o Heer, mijn einde

en welk het aantal mijner dagen is, opdat ik wete, wat mij nog ontbreekt[6]).

---

[1]) Zie Psalm IV noot 1. In I Par. XXV 1 worden Idithun's zonen genoemd onder de door David aangestelde zangers. Hier wordt het hoofd van dat zangerenkoor bedoeld en de Psalm hem ter uitvoering toegewezen. Naar het schijnt, is hij dezelfde, die elders Ethan genoemd wordt.

[2]) Om niet te zondigen, had ik besloten op mijne *wegen*, d. i. op mijne handelwijze, voornamelijk op mijne woorden, te letten en elke klacht te onderdrukken. «Wie in het spreken niet struikelt, die is een volmaakt man.» Jac. III 2.

[3]) Ik klaagde niet, alhoewel mijne vijanden niet tot val kwamen, maar door Gods toelating in al hunne macht tegenover mij samengeschoold stonden. Hebr.: »Ik wil mijne tong breidelen, zoolang nog de goddelooze tegenover mij is», nl. om mij te kwellen.

[4]) Wat de Psalmist hier door *ik zweeg van het goede* zeggen wil, is niet zeer duidelijk. Waarschijnlijk is de zin: nederig boog ik het hoofd voor Gods beschikking en ik zweeg, d. i. ik klaagde niet over het geluk mijner vijanden, of: ik zweeg, ik morde niet alhoewel ik *van het goede*, d. i. van voorspoed, verstoken was.

[5]) Dat verkroppen en het napeinzen daarover deed mijne smart opnieuw ontbranden *in mijn hart* en ontstak daarin *een vuur* van onwil over mijn ongeluk en den overmoed mijner vijanden.

[6]) Het verkropte leed zoekt heul in eenen smartkreet tot God: Hoelang zal ik nog moeten leven en lijden? Lang kan het niet duren; immers (v. 6) 's menschen levensbaan is kort (vgl. Job VI 11).

6. Ecce mensurabiles posuisti dies meos: et substantia mea tamquam nihilum ante te.

Verumtamen universa vanitas, omnis homo vivens.

7. Verumtamen in imagine pertransit homo: sed et frustra conturbatur.

Thesaurizat: et ignorat cui congregabit ea. *Eccles. II 21.*

8. Et nunc quæ est exspectatio mea? nonne Dominus? et substantia mea apud te est.

9. Ab omnibus iniquitatibus meis erue me: opprobrium insipienti dedisti me.

10. Obmutui, et non aperui os meum, quoniam tu fecisti:

11. Amove a me plagas tuas.

12. A fortitudine manus tuæ ego defeci in increpationibus: propter iniquitatem corripuisti hominem.

Et tabescere fecisti sicut araneam animam ejus: verumtamen vane conturbatur omnis homo.

13 Exaudi orationem meam Domine, et deprecationem meam: auribus percipe lacrymas meas.

Ne sileas: quoniam advena ego sum apud te, et peregrinus, sicut omnes patres mei.

6. Zie, meetbaar[7]) maaktet Gij mijne dagen, en mijn bestaan is als een niets voor U.

Waarlijk, altegader ijdelheid is alle mensch, die leeft!

7. Waarlijk, in een schijnbeeld gaat de mensch voorbij; en toch om niets ontstelt hij zich[8]).

Hij stapelt schatten op, en hij weet niet, voor wien hij ze vergadert.

8. En nu, wat is mijn hoop? Is het niet de Heer? en mijn standvastigheid berust bij U[9])!

9. Van alle mijne misdaden[10]) verlos mij: tot eenen smaad des dwazen hebt Gij mij gesteld.

10. Stom blijf ik, en ik doe mijnen mond niet open; want Gij hebt het gedaan[11]).

11. Neem weg van mij uw geesels!

12. Door de kracht van uwe hand bezwijk ik in bestraffingen; wegens ondeugd tuchtigt Gij den mensch[12]),

en verkwijnen doet Gij zijne ziel gelijk een spin. Voorwaar, vergeefs ontstelt zich elke mensch[13]).

13. Verhoor mijne bede, Heer, en mijn gesmeek; leen het oor aan mijne tranen!

Zwijg niet; want een vreemdeling ben ik bij U en een uitlander, als al mijn vaderen[14]).

---

[7]) Gr. en Hebr.: «als handbreedten». Mijne dagen zijn spoedig gemeten en geteld en mijn *bestaan*, d. i. mijn levensduur, beteekent niets.

[8]) Zijn leven verdwijnt ras, als ware hij maar een *schijnbeeld*; en toch kwelt hij zich om schatten, die weldra verloren gaan. — Hoe dikwijls wordt die waarheid herhaald en hoe dikwijls vergeten!

[9]) Uit mij zelven kan ik niets en ben ik niets; Gij alleen verleent mij hoop en standvastig betrouwen.

[10]) Van mijne zonden en hare treurige gevolgen. (Dit wordt herhaald in v. 11.) De *dwazen*, d. i. de goddeloozen, bespotten mij, omdat Gij mij verlaten hebt.

[11]) Ik mor niet, want mijn lijden komt van U. God straft ons uit liefde; het lijden dient tot boete, het beschut tegen zonden en geeft aanleiding tot beoefening van deugden.

[12]) Naar den grondtekst: «als Gij wegens de zonde den mensch met straffen tuchtigt, dan verteert Gij als de mot zijn dierbaarste (zijn leven); ja een damp is alle mensch».

[13]) *Gelijk een spin*, die vergeefs haar net uitspant, van uitputting vergaat, zoo verkwijnt ook met uwe toelating *de ziel*, d. i. de levenskracht van den mensch: tevergeefs *ontstelt* hij *zich* over alles en put hij zich uit.

[14]) Een *vreemdeling* heeft behoefte aan bescherming en hulp, maar kan ook,

14. Remitte mihi, ut refrigerer prius quam abeam, et amplius non ero.

14. Laat af van mij, opdat ik verkwikt worde, voordat ik heenga en ik niet meer zijn zal.

PSALMUS XXXIX.

PSALM XXXIX.

Dank- en smeekgebed.

God verleende onlangs hulp aan den Psalmist en redde hem uit grooten nood (v. 2—4). Die hulp is het loon der hoop; dat bewijzen de weldaden door God aan zijn volk geschonken (v. 5—6). Uit dankbaarheid is hij bereid Gods wil en wet te vervullen en Hem openlijk te prijzen (v. 7—11). Met het oog op het lijden en de vijanden, die hem nog bedreigen tot straf zijner zonden, roept hij tot God om spoedige hulp (v. 12—18).

1. In finem, Psalmus ipsi David.

2. Exspectans exspectavi Dominum, et intendit mihi.

3. Et exaudivit preces meas: et eduxit me de lacu miseriæ, et de luto fæcis.

Et statuit super petram pedes meos: et direxit gressus meos.

4. Et immisit in os meum canticum novum, carmen Deo nostro.

1. Tot het einde[1]). Een Psalm van David[2]).

2. Verbeid en verbeid had ik den Heer, en Hij gaf acht op mij[3]),

3. en Hij verhoorde mijne beden, en Hij trok mij uit den jammerpoel en uit het modderslijk[4]);

en Hij plaatste op eene rots mijne voeten en Hij leidde mijne schreden[5]).

4. En Hij legde in mijnen mond een nieuw gezang, een jubellied voor onzen God[6]).

althans bij U, daarop rekenen. Daarom verhoor mij! Vgl. Psalm XXVII 1. — Op het voetspoor der HH. Vaders legt Bellarminus dezen Psalm in hoogeren zin uit als een leerdicht over het streven naar volmaaktheid. Deze is naar de HH. Augustinus en Ambrosius *het einde* (v. 5), dat de dichter wenscht te kennen, opdat hij *wete wat* hem *nog ontbreekt* om tot God te komen, die (v. 8) zijne *hoop*, zijn schat, zijn eeuwig geluk is. Tot dat doel bewaakt hij zijne tong, berust hij in Gods wil en bidt hij om Gods hulp.

[1]) Zie Psalm IV noot 1.

[2]) Het meerendeel der katholieke Schriftverklaarders verstaan dezen Psalm in den letterlijken zin van David. In typische (volgens enkelen in letterlijke) beteekenis is het een gebed van den Messias, in wien de inhoud van den Psalm zijne volledige vervulling vond; Hebr. X 5 worden v. 7—9a met betrekking tot Hem aangehaald. Het slot, v. 14—18, maakt, eenigszins gewijzigd, Psalm LXIX uit.

[3]) Reikhalzend en standvastig wachtte ik zijne hulp af en Hij neigde zich tot mij en hielp mij.

[4]) De *jammerkuil* en het *modderslijk*, waarin men verzinkt, beteekenen hier het hoogste gevaar; daartegenover staat het plaatsen der *voeten* op een vaste *rots* ter uitdrukking der verleende redding en veiligheid.

[5]) Het *leiden* duidt hier naar den grondtekst een bevestigen aan: Hij deed mij gaan met vasten, zekeren tred.

[6]) Een buitengewone weldaad mag wel aanleiding geven tot buitengewone dankbaarheid. Zoo heeft ook hier de dichter reden om een nieuw *jubellied* aan te heffen.

Videbunt multi, et timebunt: et sperabunt in Domino.

5. Beatus vir, cujus est nomen Domini spes ejus: et non respexit in vanitates et insanias falsas.

6. Multa fecisti tu Domine Deus meus mirabilia tua: et cogitationibus tuis non est qui similis sit tibi.

Annuntiavi et locutus sum: multiplicati sunt super numerum.

7. Sacrificium et oblationem noluisti: aures autem perfecisti mihi. *Hebr. X 5.*

Holocaustum et pro peccato non postulasti:

8. Tunc dixi: Ecce venio.

Velen zullen zien en vreezen, en hun vertrouwen stellen op den Heer[7]).

5. Gelukkig de man, wiens hoop de naam des Heeren is, en die zijn blik niet wendt naar ijdelheden en bedrieglijke onzinnigheden[8]).

6. In menigte hebt Gij, o Heer, mijn God, uwe wonderen gewrocht, en in uwe raadsbesluiten is er niemand, die aan U gelijk is[9]).

Ik heb ze verkondigd en besproken; zij hebben zich vermenigvuldigd boven tal[10]).

7. Een slacht- en spijsoffer hebt Gij niet gewild[11]), maar ooren hebt Gij mij bereid[12]).

Een brand- en zoenoffer hebt Gij niet geëischt[13]).

8. Toen sprak ik: Zie ik kom[14]).

---

7) *Velen* zullen dan erkennen, dat God mij gered heeft, en dat zal hen aansporen om God te ***vreezen*** en op Hem te ***vertrouwen***. Dat vertrouwen (v. 5) zal beloond worden, zooals het verleden (v. 6) zulks leert.

8) *Gelukkig* wie op den ***naam***, d. i. de macht, des Heeren bouwt. Met ***ijdelheden*** schijnt de Psalmist den afgodendienst, en met ***onzinnigheden*** de waarzeggerij op het oog te hebben. Wellicht is het een zinspeling op hetgeen Saül deed te Endor. De grondtekst heeft: «die zich niet wendt tot trotschaards en tot leugenachtige afgewekenen».

9) Tot staving van zijn gezegde wijst hij op de door God ten bate van Israël gewrochte ***wonderen*** en ten uitvoer gelegde barmhartige ***raadsbesluiten***. De grondtekst kan beteekenen: «uwe wonderen en uwe beschikkingen voor ons hebt Gij vele gemaakt en er is geen schikken aan voor U»; d. i. zij zijn niet te rangschikken en te schatten naar de waarde, die zij aan uw goddelijk wezen ontleenen. Of: en met U is (om uwe weldaden) niets te vergelijken.

10) Naar het Hebr. schijnt de zin: wilde ik die raadsbesluiten bespreken: zie, zij zijn te talrijk dan, dat ik ze kunne opsommen.

11) Hij wil zich dankbaar toonen; maar hoe? Door uitwendige offers? Die wil God niet, althans voor het oogenblik. Het bewijs daarvan vond David wellicht in zijne gedwongen verwijdering van de offerplaats. Zeker verlangt God geen bloot uiterlijke offers van hem. Daarom zal hij zich dankbaar toonen door gehoorzaamheid en onderwerping aan Gods wil (v. 8—9) en verder (v. 10) door openlijk Gods gerechtigheid te verheerlijken.

12) Hebr.: «ooren hebt Gij mij geboord». De zin is: Gij hebt mij in staat gesteld om uwen wil behoorlijk te vernemen en te volbrengen. Aan een zinspeling op het doorboren des oors van een vrijwilligen slaaf (vgl. Exod. XXI 6; Deut. XV 17) kan hier bezwaarlijk gedacht worden. De Septuagint heeft hier (naar velen meenen, ten gevolge eener vergissing): «een lichaam hebt Gij mij bereid», d. i. Gij hebt mij een lichaam gegeven, dat ik U door het volbrengen van uwen wil als een passend offer kan opdragen. Deze lezing wordt ook gevonden Hebr. X 5.

13) Het *slachtoffer* maakte naar de Wet de bloedige, het *spijsoffer* de onbloedige offergave uit. In het *brandoffer* werd de geheele gave verbrand ter erkenning van Gods opperheerschappij. Het zond- of *zoenoffer* had ten doel Gods rechtvaardigheid te bevredigen en zijne barmhartigheid af te smeeken over de zondaars.

14) *Toen* ik dat inzag, zeide ik: Hier

In capite libri scriptum est de me

9. Ut facerem voluntatem tuam: Deus meus volui, et legem tuam in medio cordis mei.

10. Annuntiavi justitiam tuam in ecclesia magna, ecce labia mea non prohibebo: Domine tu scisti.

11. Justitiam tuam non abscondi in corde meo: veritatem tuam et salutare tuum dixi.

Non abscondi misericordiam tuam, et veritatem tuam a concilio multo.

12. Tu autem Domine ne longe facias miserationes tuas a me: misericordia tua et veritas tua semper susceperunt me.

13. Quoniam circumdederunt me mala, quorum non est numerus: comprehenderunt me iniquitates meæ, et non potui ut viderem.

Multiplicatæ sunt super capillos capitis mei: et cor meum dereliquit me.

In de rol des boeks is over mij geschreven,

9. dat ik uwen wil volbrenge — o mijn God, dat wil ik — en uwe wet in het midden van mijn hart[15]).

10. Ik verkondig uw gerechtigheid in talrijke vergadering; zie, mijne lippen wederhoud ik niet; o Heer, Gij weet het[16])!

11. Uwe gerechtigheid houd ik niet verborgen in mijn hart; uwe waarheid en uw heil vermeld ik.

Ik verheel niet uwe goedertierenheid en uwe trouw voor talrijke vergadering.

12. Maar Gij, Heer, houd uwe barmhartigheden niet verre van mij weg! Uwe meedoogendheid en uwe trouw beschermden mij bestendig.

13. Want mij omringen rampen zonder tal; aangegrepen hebben mij mijne ongerechtigheden, en ik ben niet in staat te zien[17]).

Talrijker zijn zij geworden dan de haren van mijn hoofd, en mijn hart begeeft mij.

---

ben ik; ik stel mij te uwer beschikking. In de Wet staat over mij, d. i. voor mij, geschreven, wat ik te doen heb om U het offer op te dragen, dat Gij verlangt, en dien wil, die wet zal ik van ganscher harte volbrengen. Oudtijds werden de perkamentbladen van een boek om een staafje gerold, welks uiteinden met een knop of kopstukje (het «caput» der Vulgaat) versierd werden. Hier staat «caput» figuurlijk voor de rol zelve. De *rol des boeks* duidt hier den Pentateuch aan. Wat de koning vooral te doen had in den dienst van God, wordt o. a. vermeld in Deut. XVII 14—20.

[15]) Omtrent het zinverband tusschen v. 8 en 9 zijn de meeningen zeer uiteenloopend; het kan zijn: «Zie, ik kom, opdat ik uwen wil en uwe wet volbrenge» (de woorden *in de rol* enz. vormen dan een ingelaschten zin); of: «Er staat geschreven, dat ik uwen wil en uwe wet te volbrengen heb». De zin van v. 9 kan echter ook zijn: uwen wil en uwe wet volbrengen, dat wil ik met geest en hart. Het Hebr. kan beteekenen: Uwe wet draag ik in mijn hart.

[16]) Uitbundig en openlijk zal ik, overeenkomstig mijne u bekende dankbaarheid en liefde, *uwe gerechtigheid* loven en uwe *waarheid*, d. i. uwe getrouwheid aan uwe beloften van hulp en *heil*. Hetzelfde wordt herhaald in hetgeen volgt. Bij die dankbetuiging voor het verleden voegt hij dan, bemoedigd door zijne ervaring (v. 12), een gebed om hulp in de talrijke rampen (v. 13), die hem omringen en hem haast den moed benemen; het zijn wel is waar straffen voor zijne zonden, maar toch (v. 14) bidt hij om hulp en (v. 15, 16) om beschaming zijner vijanden; dan zullen alle braven (v. 17) God prijzen. Moge deze (v. 18) hem dus spoedig te hulp komen!

[17]) De gevolgen mijner zonden zijn zoo diep ingrijpend en zoo talrijk, dat mijn oog van droefheid taant (of wellicht: dat ik ze niet overzien of geenen uitweg zien kan), en mij beleid en moed begeven.

14. Complaceat tibi Domine ut eruas me: Domine, ad adjuvandum me respice. *Infra LXIX 2.*
15. Confundantur et revereantur simul, qui quærunt animam meam, ut auferant eam. *Supra XXXIV 4.*

Convertantur retrorsum, et revereantur qui volunt mihi mala.
16. Ferant confestim confusionem suam, qui dicunt mihi: Euge, euge.
17. Exsultent et lætentur super te omnes quærentes te: et dicant semper: Magnificetur Dominus: qui diligunt salutare tuum.
18. Ego autem mendicus sum, et pauper: Dominus sollicitus est mei.

Adjutor meus, et protector meus tu es: Deus meus ne tardaveris.

14. Behage het U, o Heer, mij te verlossen! Heer, zie toe om mij te helpen!
15. Dat zij te schande en beschaamd worden te gader, die uit zijn op mijn ziel om haar te rooven[18])!
Dat zij rugwaarts deinzen en zich schamen, die mij onheil willen.
16. Dat zij terstond hun schande torsen, die mij zeggen: Ha, ha[19])!
17. Dat zij juichen en zich over U verblijden, allen, die U zoeken, en dat zij altijd zeggen: Hooggeprezen zij de Heer! die uw heil beminnen.
18. Ik echter ben een bedelaar en een arme; de Heer draagt zorg voor mij[20]).
Mijn helper en mijn schutsheer zijt Gij; mijn God, draal niet!

---

[18]) *Ziel* staat hier wederom voor: leven.

[19]) Hebr.: «Dat zij verstomd staan van hunne beschaming», die juichen over mijne rampen.

[20]) Zonder Gods hulp vermag ik niets; maar des te meer reken ik op Hem.

— In den Brief aan de Hebreën legt de H. Paulus den Heiland de woorden van v. 7—9 in den mond bij zijne intrede in de wereld, d. i. bij zijne menschwording; de Apostel vindt daarin een bewijs, dat de offers van het O. V. niet bij machte waren den mensch innerlijk en waarlijk te reinigen, maar dat het offer van Christus een volmaakte voldoening voor de zonden gegeven heeft. Wat dus David, de voorafbeelding van Christus, in v. 7—9 van zijne eigen gehoorzaamheid en offervaardigheid zegt, kwam in en door Christus tot volmaakter vervulling; immers ter volbrenging van al hetgeen de Boeken van het O. V. over hem *geschreven* hadden (v. 8), kwam Hij de door God niet meer *gewilde offers* (v. 7) afschaffen en zich in het Hem door zijnen Vader daartoe *bereide lichaam* met gehoorzaamheid (v. 7 en 9) ten offer brengen. Het woord *lichaam*, dat de Vulgaat Hebr. X 5 gebruikt in plaats van *ooren*, bepaalt alzoo eenigszins nader het middel, waardoor Christus de door *ooren* aangeduide offervaardigheid zal uitoefenen.

Aansluitend aan die typische beteekenis van v. 7—9 leggen velen (vgl. noot 2) den geheelen Psalm in typischen zin zoo uit, dat hetgeen de Psalmist in v. 2—6 zegt, de voorafbeelding is der dankbaarheid van den Messias voor de weldaad der verlossing, tot welke Hij zich (v. 7—9) aanbiedt bij zijne menschwording. Die verlossing zet Hij voort in zijne prediking (v. 10—11) en voltrekt Hij (v. 12—18) in zijn lijden.

PSALMUS XL.

PSALM XL.

Zalig de barmhartigen.

Naar het schijnt, gaf een ziekte den Psalmist aanleiding tot de in dezen Psalm uitgesproken bede om hulp; mogelijk blijft het intusschen, dat hij onder het beeld van die ziekte een tafereel heeft willen schilderen van zijne zielesmart. — De barmhartige wordt gezegend en geholpen (v. 2—4). Daarom bidt de Psalmist; hij is ongelukkig ten gevolge zijner zonden, en wordt gekweld door zijne vijanden en valsche vrienden (v. 5—10). Vast is zijne hoop op verhooring (v. 11—14).

1. In finem, Psalmus ipsi David.

2. Beatus qui intelligit super egenum, et pauperem: in die mala liberabit eum Dominus.

3. Dominus conservet eum, et vivificet eum, et beatum faciat eum in terra: et non tradat eum in animam inimicorum ejus.

4. Dominus opem ferat illi super lectum doloris ejus: universum stratum ejus versasti in infirmitate ejus.

5. Ego dixi: Domine miserere mei: sana animam meam, quia peccavi tibi.

6. Inimici mei dixerunt mala mihi: Quando morietur, et peribit nomen ejus?

1. Tot het einde. Een Psalm van David[1]).

2. Gelukkig hij, die acht slaat op den arme en behoeftige; op den dag des onheils zal de Heer hem redden[2]).

3. De Heer beware hem en doe hem leven, en make hem gelukkig op aarde, en geve hem niet over aan de zielsbegeerte zijner vijanden[3]).

4. De Heer verleene hem bijstand op zijn lijdenssponde; geheel zijn legerstede keerdet Gij in zijne krankheid[4]).

5. Ik, ik zeg: o Heer, ontferm U mijner; genees mijne ziel, want ik heb gezondigd tegen U[5]).

6. Mijne haters spreken over onheilen voor mij: Wanneer zal hij wel sterven en zal zijn naam vergaan[6])?

---

[1]) Zie Psalm IV noot 1. Deze Psalm heeft, naar het eenparig gevoelen der HH. Vaders, betrekking op den Messias. Het meerendeel der Schriftverklaarders legt hem van Christus uit in den typischen zin. Vgl. Joan. XIII 18.

[2]) De Psalmist gevoelt in zijnen nood, hoe zoet het voor den ellendige is medelijden te ontmoeten, hoe hard het hem valt bespot te worden; daarom voorspelt hij hier den barmhartigen Gods zegen. Hij zelf mag ongetwijfeld daarop hopen, aangezien hij zich steeds barmhartig getoond heeft. Vgl. Psalm XXXIV 13, 14.

[3]) Een voorspelling in den vorm van eenen wensch. In het *bewaren*, *doen leven* (d. i. opkwikken) en *gelukkig maken* wordt in klimmende mate Gods zegen beloofd. In plaats van *zielsbegeerte* heeft de Septuagint: «in de handen zijner vijanden».

[4]) De voorafgaande wensch wordt hier als reeds gedeeltelijk vervuld beschouwd: den ellendige is een verlichting geschonken gelijk aan die van een zieke, wiens bed met zorg is opgeschud of wiens ziekbed in een rustbed, wiens lijden in vreugde veranderd is.

[5]) In het bewustzijn zijner eigen barmhartigheid bidt nu de dichter met vertrouwen om de redding, besproken in v. 2—4; hij vraagt de genezing zijner *ziel*, d. i. de bevrijding van eene lichamelijke kwaal, en van andere straffen, die hij door zijne zonden verdiend heeft. In dat verzoek ligt de bede om vergiffenis der zonden opgesloten (vgl. Matth. IX 2—6), welke hij hier belijdt.

[6]) Zij wenschen mij jammeren toe

7. Et si ingrediebatur ut videret, vana loquebatur, cor ejus congregavit iniquitatem sibi.

Egrediebatur foras, et loquebatur
8. In idipsum.

Adversum me susurrabant omnes inimici mei: adversum me cogitabant mala mihi.

9, Verbum iniquum constituerunt adversum me: Numquid qui dormit non adjiciet ut resurgat?

10. Etenim homo pacis meæ, in quo speravi: qui edebat panes meos, magnificavit super me supplantationem. *Infra LIV 14; Act. I 16.*

11. Tu autem Domine miserere mei, et resuscita me: et retribuam eis.

12. In hoc cognovi quoniam voluisti me: quoniam non gaudebit inimicus meus super me.

13. Me autem propter innocentiam suscepisti: et confirmasti me in conspectu tuo in æternum.

7. En komt er iemand binne te zien, dan spreekt hij va heid[7]); zijn hart vergaart zicl recht.

Hij gaat naar buiten en hij spı
8. meteen[8]).

Tegen mij fluisteren al mijne v den; tegen mij denken zij op oı len voor mij[9]).

9. Een boosaardig woord hel zij afgesproken tegen mij: Zal die slaapt, niet weder opstaan

10. Want ook de man van n vriendschap, op wien ik vertr de, die mijn brood at, heeft den hiel verheven tegen mij[11])

11. Maar Gij, o Heer, ontfer mijner en richt mij op, en il hun vergelding geven[12]).

12. Daaruit erken ik, dat Gi genegen zijt: dat mijn vijand niet zal verheugen over mij.

13. En mij, mij hebt Gij om ı onschuld opgebeurd, en mij b tigd voor uw aanschijn tot in wigheid[13]).

---

en *spreken* daarover zeggende: *wanneer* enz.

[7]) Komt een van hen mij bezoeken, dan betuigt hij een geveinsde deelneming; of wel: dan geeft hij mij valsche berichten omtrent de aanslagen, die tegen mij gesmeed worden.

[8]) Uit hetgeen hij ziet en hoort verzamelt hij *onrecht* of boosheid, d. i. stof om over mij te lachen of om mij te belasteren; dan spoedt hij *naar buiten* om terstond alles te gaan bepraten. Naar het Hebr. behoort «in idipsum» bij v. 8. De zin is dan: te zamen *fluisteren zij tegen mij* enz.

[9]) Zij hebben het op mij gemunt en *fluisteren* elkander hunne booze wenschen en plannen toe; zij hopen, dat alle kwalen, waaraan zij *denken*, over mij komen en ik zoo ten val gerake.

[10]) Zij hebben een *boosaardig* plan *tegen mij* vastgesteld, en ter uitvoering daarvan zeggen zij spottend: Zal hij niet van de dooden verrijzen? M. a. w. om het volk van mij af te trekken, verspreiden zij volgens afspraak het gerucht, dat het voorgoed met mij gedaan is. In dien zin heeft ook de grondtekst: Een verderfelijk ding (een doodelijke kwaal) is uitgegoten hem; en wie ligt, staat niet wed op». Niets belet echter in: *zal hi ligt* enz. eenen kreet te zien, waar de Psalmist zijne klacht onderbr de zin is dan: En toch, o God, h thans als in doodslaap neerligt weder opstaan. Vgl. v. 11.

[11]) Of: heeft groote onderkru bedreven tegen mij. Naar de Se gint: «heeft groot gemaakt tege het slaan met den hiel», d. i. o wachts en verraderlijk zoekt hij ı treffen, gelijk een paard, dat acht slaat tegen zijnen meester. We een zinspeling op het verraad Achitophel, die den onderkruipeı salom steunde. Joan. XIII 18 pa Zaligmaker de woorden «die me brood eet zal tegen mij den hiel heffen» toe op den verrader Juda

[12]) Genees mij en schenk mij kı dan zal ik degenen, die den onder van uwen dienaar wenschen, naaı dienste tuchtigen.

[13]) Zijn wensch wordt hier als vervuld beschouwd: onder God schermend *aanschijn* zal hij pal tegen alle vijanden.

14. Benedictus Dominus Deus Israel a sæculo, et usque in sæculum: fiat, fiat.

14. Geprezen zij de Heer, de God van Israël[2]) van eeuwigheid en tot in eeuwigheid. Zoo zij het! zoo zij het[14])!

[14]) De doxologie van dit vers komt wel overeen met den trant van David (vgl. I Par. XVI 36), maar werd allerwaarschijnlijkst door de Synagoge of den verzamelaar van den geheelen bundel als slot bij dezen Psalm gevoegd. — Gelijk David en zijne ziekte naar het gevoelen van het meerendeel der Schriftverklaarders in dezen Psalm de voorafbeelding is van Christus en zijn lijden, zoo zijn David's valsche vrienden en zijne vijanden de voorafbeelding van Judas en de Farizeën. In hoogeren zin luidt dus de Psalm: Gelukkig hij, die acht slaat op Christus, welke uit liefde tot ons arm is geworden (aldus Eusebius, Theodoretus en de HH. Ambr., Aug., Hiër. en Athan.). Beladen met onze zonden roept Hij (v. 4) tot zijnen Vader om ontferming; immers de Farizeën (v. 5) wenschen zijnen dood; zij en Judas bespieden Hem (v. 6—7) en beramen plannen om Hem te dooden (v. 8—9), in de hoop, dat Hij niet weder zal opstaan. Aan die aanslagen neemt vooral Judas deel (v. 10), die Hem verraadt. Daarom bidt de Heiland om zijne verrijzenis (v. 11), na welke Hij zijne vijanden naar verdienste zal tuchtigen. In die zegepraal ziet Hij (v. 12) een bewijs der liefde zijns Vaders, die Hem (v. 13) voor eeuwig aan zijne rechterhand zal plaatsen.

PSALMUS XLI.

PSALM XLI.

Verlangen naar God.

Deze en de volgende Psalm bevatten een treffende schildering van den tweestrijd eener van Gods voelbare tegenwoordigheid verstoken ziel. Waarschijnlijk waren dit de gevoelens van David op zijne vlucht voor Absalom. — Verlangen naar Gods tegenwoordigheid; droevige gemoedsstemming (v. 2—5). Geloovige opwekking tot vertrouwen (v. 6). Uitvoerige schildering van droefenis en lijden (v. 7—11). Hernieuwde opwekking tot vertrouwen (v. 12). — (Psalm XLII) Gebed om redding en terugkeer tot het heiligdom (v. 1—4). Herhaalde opwekking tot vertrouwen (v. 5). — V. 6 en 12 en Psalm XLII 5 vormen een refrein.

1. In finem,
Intellectus filiis Core.

2. Quemadmodum desiderat cervus ad fontes aquarum: ita desiderat anima mea ad te Deus.

3. Sitivit anima mea ad Deum fortem vivum: quando veniam et apparebo ante faciem Dei?

4. Fuerunt mihi lacrymæ meæ panes die ac nocte: dum dicitur mihi quotidie: Ubi est Deus tuus?

1. Tot het einde[1]).
Tot onderrichting[2]). Van de zonen van Core[3]).

2. Gelijk het hert naar waterbronnen smacht, zoo smacht mijn ziel naar U, o God[4])!

3. Mijne ziel dorst naar God, den machtigen, den levenden[5]). Wanneer zal ik komen en verschijnen voor het aangezicht van God[6])?

4. Mijne tranen zijn mijn brood geworden dag en nacht, terwijl men dagelijks mij zegt: Waar is uw God[7])?

---

[1]) Deze Psalm vormde, naar het schijnt, oorspronkelijk één geheel met Psalm XLII. Op die verbinding wijst o. a. hunne vereeniging in een aantal Hebreeuwsche handschriften, het gemis van een opschrift bij Ps. XLII in den Hebreeuwschen tekst, en de herhaling van het refrein van Ps. XLI 6 en 12 in Ps. XLII 5. Wanneer en waarom zij gescheiden werden, is onbekend. Zie Psalm IV noot 1.

[2]) Zie Psalm XXXI noot 1.

[3]) Psalm, gedicht door een der afstammelingen van Core, een levietische zangersfamilie, die, naar II Par. XX 19, nog ten tijde van koning Josaphat als zoodanig bestond. In de opschriften worden hun elf Psalmen toegeschreven. Mogelijk is het, dat een hunner David op zijne vlucht vergezelde en dezen Psalm in David's naam en naar David's gemoedsstemming gezongen heeft. Hieraan is het wellicht toe te schrijven, dat het opschrift van Psalm XLII David als den dichter daarvan opgeeft.

[4]) Naar de opvatting van den geloovigen Israëliet stond het wegvluchten van het heiligdom gelijk met het verlies der gemeenschap met God. Daarom gold de verbanning bij de Joden als een allerzwaarste straf. De bede van v. 2—5 is dus dezelfde als die van Psalm XLII 3.

[5]) Hij is niet leven- en machteloos, gelijk de afgoden; daarom smacht ik naar Hem, het volle leven, de volle kracht, de bron van alle natuurlijk en bovennatuurlijk leven en vermogen.

[6]) Wanneer zal ik Hem in zijn heiligdom kunnen bezoeken?

[7]) De *tranen*, welke hem zijne verwijdering van het heiligdom doet storten, zijn voor hem geworden tot een voedsel, gelijk het *brood*, dat hij dagelijks daarmede bevochtigt; ook in den *nacht* heeft zijn overstelpt gemoed daaraan behoefte, te meer daar men hem

5. Hæc recordatus sum, et effudi in me animam meam: quoniam transibo in locum tabernaculi admirabilis, usque ad domum Dei:

In voce exsultationis, et confessionis: sonus epulantis.

6. Quare tristis es anima mea? et quare conturbas me?

Spera in Deo, quoniam adhuc confitebor illi: salutare vultus mei,

7. Et Deus meus.

Ad meipsum anima mea conturbata est: propterea memor ero tui de terra Jordanis, et Hermoniim a monte modico.

8. Abyssus abyssum invocat, in voce cataractarum tuarum.

Omnia excelsa tua, et fluctus tui super me transierunt.

9. In die mandavit Dominus misericordiam suam: et nocte canticum ejus.

5. Dit ben ik indachtig[8]) — en ik stort mijn ziel uit bij mij zelven — dat ik mij naar de plaats begaf der wonderbare tent, tot bij het huis van God[9]),

bij het schallen van gejubel en van lofgezang, een juichtoon van een tafelgast.

6. Waarom zijt gij bedroefd, mijn ziel, en waarom doet gij mij ontstellen[10])?

Betrouw op God, want ik zal Hem nog prijzen: Heil mijns aanschijns[11])

7. en mijn God! —

Tot in mijn binnenste is mijne ziel ontsteld: daarom gedenk ik Uwer uit het land van den Jordaan en der Hermonen, van den kleinen berg[12]).

8. De afgrond roept den afgrond op bij het ruischen uwer watervallen.

Al uwe hooge baren en uw vloeden stroomen henen over mij[13]).

9. Bij dag beschikt de Heer zijn goedertierenheid, en bij nacht zijn lofgezang[14]).

---

er op wijst, dat hij door God, op wien hij hoopte, verlaten is.

[8]) In weemoedige herinnering aan de dagen toen hij nog het heiligdom kon bezoeken, voelt de Psalmist zijne *ziel* wegsmelten van droefenis, zoodat hij ze in zijn verborgen weeklacht als *uitstort*. Mogelijk ziet hij op de toekomst: Ik denk mij nog eens te kunnen begeven naar het heiligdom, en met die gedachte troost en bemoedig ik mij. De grondtekst laat beide opvattingen toe.

[9]) Bedoeld wordt hier de ruimte bij den tabernakel, vóór het heiligdom, waar het *gejubel* en het *lofgezang* weergalmt, vroolijk als dat van gasten bij een offer- of feestmaal.

[10]) Verstand en geloof van den bedroefde spreken hier tot zijn gemoed om hem tot geduld, onderwerping aan Gods wil en vertrouwen op te wekken.

[11]) Het zal mij nog eens gegeven worden, Hem bij het heiligdom (vgl. Psalm V noot 6) te prijzen als het *heil mijns aanschijns*, d. i. als mijn heil, mijnen redder. Sommigen vertalen: Hij (immers) is het heil enz.

[12]) In zijnen zielestrijd richt de Psalmist wederom reikhalzend zijnen blik naar God en diens woonstede; hij doet dit uit het bergland van den Hermon beoosten den *Jordaan*. De meervoudsvorm *Hermonen* doelt waarschijnlijk op de toppen van den Hermon. Door *kleinen berg* (Hebr.: «Mizar») werd wellicht een dier toppen aangeduid.

[13]) Hij ziet en hoort hoe in de aldaar talrijke *afgronden* de eene stortvloed (aldus de grondtekst) den anderen met donderend geraas als toeroept en uitnoodigt om hem in de diepte te volgen. In die *baren* en *vloeden* ziet de Psalmist een beeld der smarten, die hem overstelpen.

[14]) Maar bij al het leed ondervind ik gestadig zijne *goedertierenheid*, en gedurig geeft Hij mij reden tot een *lofgezang*. Hij is de Heer *mijns levens;* met vertrouwen blijf ik tot Hem bidden en Hem prijzen als mijnen *helper*. Naar de Septuagint: «in den nacht is zijn lofgezang bij mij. Eene bede» enz.

Apud me oratio Deo vitæ meæ,

10. Dicam Deo: Susceptor meus es,

Quare oblitus es mei? et quare contristatus incedo, dum affligit me inimicus?

11. Dum confringuntur ossa mea, exprobraverunt mihi qui tribulant me inimici mei:

Dum dicunt mihi per singulos dies: Ubi est Deus tuus?

12. Quare tristis es anima mea? et quare conturbas me?

Spera in Deo, quoniam adhuc confitebor illi: salutare vultus mei, et Deus meus.

Bij mij is eene bede tot den God mijns levens.

10. Ik zeg tot God: Gij zijt mijn helper!

Waarom vergeet Gij mij, en waarom wandel ik vol droefenis, terwijl de vijand mij verdrukt?

11. Terwijl mijn beenderen verbrijzeld worden, hoonen zij mij, die mij kwellen, mijne vijanden[15]),

terwijl zij tot mij zeggen elken dag: Waar is uw God? —

12. Waarom zijt Gij bedroefd, mijn ziel, en waarom doet gij mij ontstellen?

Betrouw op God, want ik zal Hem nog prijzen: Heil mijns aanschijns en mijn God!

PSALMUS XLII.

PSALM XLII.

Gebed om redding en om terugkeer tot God.

Vervolg van den vorigen Psalm. — God moge den smeekende helpen, hem zijne gunst schenken en hem terugvoeren in het heiligdom; daar zal hij Hem dan zijnen dank betuigen.

1. Psalmus David.

Judica me Deus, et discerne causam meam de gente non sancta, ab homine iniquo, et doloso erue me.

2. Quia tu es Deus fortitudo mea: quare me repulisti? et quare tristis incedo, dum affligit me inimicus?

1. Een Psalm van David[1]).

Recht mij, o God, en beslecht mijn pleitzaak tegen een onheilig volk; aan den ongerechtigen en arglistigen man ontruk mij[2])!

2. Want Gij, o God, zijt mijne sterkte: waarom verstoot Gij mij, en waarom wandel ik vol droefenis, terwijl de vijand mij verdrukt[3])?

---

[15]) Buiten de smart, die mij door merg en been dringt, word ik nog gehoond als een door God verlatene. — De HH. Augustinus, Hiëronymus, Chrysostomus en na hen Bellarminus en anderen zien in dezen Psalm eene uiting van David's verlangen om van de hinderlagen der vijanden zijner ziel verlost en in het genot der aanschouwing Gods gesteld te worden.

[1]) Dit opschrift ontbreekt in het Hebreeuwsch.

[2]) Hebr. «strijd mijnen strijd (en bevrijd mij) van een onheilig volk» (d. i. van de onrechtvaardige en arglistige goddeloozen). Misschien worden door *den man* Absalom, door het *onheilig volk* diens aanhangers bedoeld.

[3]) Eerbiedige klacht eener ziel, die op God, hare *sterkte*, vertrouwt en in vrome overdrijving zegt, dat Hij haar *verstoot*, omdat Hij talmt met zijne hulp. God doet zulks dikwijls, opdat wij onze hulpbehoevendheid inzien, ons voor Hem vernederen en ons met inniger verlangen tot Hem wenden.

3. Emitte lucem tuam et veritatem tuam: ipsa me deduxerunt, et adduxerunt in montem sanctum tuum, et in tabernacula tua.
4. Et introibo ad altare Dei: ad Deum, qui lætificat juventutem meam.
Confitebor tibi in cithara Deus Deus meus:
5. Quare tristis es anima mea? et quare conturbas me?

Spera in Deo, quoniam adhuc confitebor illi: salutare vultus mei, et Deus meus.

3. Zend uw licht en uwe waarheid; deze geleiden mij en brengen mij op uwen heiligen berg en in uwe tenten[4]).
4. En binnentreden zal ik tot het altaar Gods, tot God, die mijne jeugd verblijdt[5]).
Ik zal U loven op de citer, God, mijn God!
5. Waarom zijt gij bedroefd, mijn ziel, en waarom doet gij mij ontstellen?
Betrouw op God, want ik zal Hem nog prijzen: Heil mijns aanschijns en mijn God.

PSALMUS XLIII.

PSALM XLIII.

O Heer, kom ons te hulp!

Een gebed voor het Israëlietische volk, dat zich in dagen van nood op het aloude bondgenootschap met God beroept. — In het verleden toonde God zich als helper der vaderen (v. 2—4). Dat boezemt thans vertrouwen in en geeft hoop voor de toekomst (v. 5—9). Thans echter verkeert het volk in grooten nood (v. 10—17). Toch heeft het dien niet door ontrouw verdiend (v. 18—22). Daarom smeekt het dringend om hulp (v. 23—27).

1. In finem, Filiis Core ad intellectum.
2. Deus auribus nostris audivimus: patres nostri annuntiaverunt nobis.

1. Tot het einde. Van de zonen Core. Tot onderrichting[1]).
2. O God, met onze ooren hebben wij gehoord; onze vaderen hebben ons gekondschapt

---

[4]) Het *licht* Gods is zijne genade en hulp; de *waarheid* Gods zijn de bewijzen van zijne trouw in het vervullen zijner beloften. — Herhaaldelijk wordt in de H. Schrift het perfectum gebruikt om eene toekomstige gebeurtenis (profetisch) als reeds geschied voor te stellen. Bovendien wordt in het Psalter der Septuagint en Vulgaat dikwijls een andere tijd gebezigd, dan die, welke klaarblijkelijk door het zinverband gevorderd wordt. De reden daarvan is, dat de twee vormen, die in het Hebreeuwsch dienen om alle tijden uit te drukken, door de Zeventigen dikwijls geheel en al letterlijk werden vertaald. — Grondtekst en samenhang wijzen hier op iets, wat bestendig geschiedt en dus ook in de toekomst geschieden zal.

[5]) Dan zal ik mijne dankoffers opdragen aan God, die weleer vreugde schonk aan mijne jeugd, of: die mij door zijne gunst de vreugden der jeugd doet genieten. Hebr.: «tot God, de blijdschap mijner vreugde», d. i. mijne innige vreugde.
— Het innig verlangen naar Gods aanbiddelijke tegenwoordigheid, dat zich met eene heilige vrees in dezen Psalm lucht geeft, maakte hem, naar de opvatting der Kerk, tot een passend gebed voor den priester, die het ontzaglijk H. Offer gaat opdragen

[1]) Zie Psalm XLI noot 2 en 3. Welke bepaalde geschiedkundige gebeurtenis tot dezen Psalm aanleiding gaf, is onzeker.

Opus, quod operatus es in diebus eorum: et in diebus antiquis.
3. Manus tua gentes disperdidit, et plantasti eos: afflixisti populos, et expulisti eos:

4. Nec enim in gladio suo possederunt terram, et brachium eorum non salvavit eos:
Sed dextera tua, et brachium tuum, et illuminatio vultus tui: quoniam complacuisti in eis.
5. Tu es ipse rex meus et Deus meus: qui mandas salutes Jacob.
6. In te inimicos nostros ventilabimus cornu, et in nomine tuo spernemus insurgentes in nobis.

7. Non enim in arcu meo sperabo: et gladius meus non salvabit me.

8. Salvasti enim nos de affligentibus nos: et odientes nos confudisti.

9. In Deo laudabimur tota die: et in nomine tuo confitebimur in sæculum.
10. Nunc autem repulisti et confudisti nos: et non egredieris Deus in virtutibus nostris.

11. Avertisti nos retrorsum post inimicos nostros: et qui oderunt nos, diripiebant sibi.

het werk, dat Gij gewrocht hebt in hun dagen en in de aloude tijden.
3. Uwe hand vernietigde de heidenen, en hen hebt Gij geplant[2]); Gij sloegt de volkeren ter neder en verdreeft hen[3]).
4. Niet immers door hun zwaard verkregen zij het land, en niet hun arm bracht hun behoudenis,
maar uwe rechterhand en uw arm en het licht van uw gelaat, omdat Gij welgevallen aan hen hadt[4]).
5. Gij zelf, Gij zijt mijn koning en mijn God, die Jacob's heil beschikt[5]).
6. Door U slingeren wij onze haters neder met den hoorn[6]), en in uwen naam verachten wij die zich verheffen tegen ons.
7. Want niet op mijnen boog wil ik vertrouwen, en mijn zwaard zal mij niet redden.
8. Gij redt ons immers van die ons verdrukken, en te schande maakt Gij die ons haten.
9. In God roemen wij den ganschen dag, en in uwen naam loftuiten wij in eeuwigheid[7]).
10. Thans echter hebt Gij ons verstooten en beschaamd gemaakt, en Gij toogt niet uit, o God, met onze legerbenden[8]).
11. Gij deedt ons rugwaarts deinzen achter onze vijanden, en die ons haten vergaderden zich buit[9]).

---

[2]) Gij gaaft den vaderen de overwinning over hunne heidensche vijanden en het rustig bezit van het beloofde land voor hen en hunne nakomelingen.
[3]) Hebr.: «en hen (d. i. de vaderen) breiddet Gij uit».
[4]) Door uwe almachtige gunst veroverden zij het heilige *land;* want het was uw uitverkoren volk.
[5]) Het vertrouwen des volks is niet alleen gegrond op Gods koningschap en macht, maar ook op hunne afstamming van Jacob, aan wien Gods beloften en weldaden zoo ruimschoots ten deel vielen.
[6]) Gelijk een kampende neushoorn (vgl. Deut. XXXIII 17 en Psalm XVII noot 4). *In uwen naam,* d. i. door uwe almacht geholpen, *verachten* (Hebr.: vertrappen) wij hen. Wat in v. 6—9 staat, geldt in de bedoeling van den Psalmist vooral voor de toekomst.
[7]) Daarom *roemen wij,* niet op onze eigen kracht, maar *in uwen naam,* d. i. in uw wezen, omdat Gij onze God zijt; of wel: Wij prijzen *Uwen naam,* d. i. U zelven.
[8]) Tegenover de vroeger ontvangen en voor de toekomst verwachte hulp plaatst de Psalmist (v. 10—17) de tegenwoordige verlatenheid en vernedering des volks.
[9]) De zin der Vulgaat schijnt te zijn: Gij verstiet ons, zoodat wij bij hem moesten ten achter staan (m. a. w. Gij deedt ons voor hem wijken); Gij liet

12. Dedisti nos tamquam oves escarum: et in gentibus dispersisti nos.
13. Vendidisti populum tuum sine pretio: et non fuit multitudo in commutationibus eorum.
14. Posuisti nos opprobrium vicinis nostris, subsannationem et derisum his, qui sunt in circuitu nostro.
15. Posuisti nos in similitudinem gentibus: commotionem capitis in populis.
16. Tota die verecundia mea contra me est, et confusio faciei meæ cooperuit me.
17. A voce exprobrantis, et obloquentis: a facie inimici, et persequentis.
18. Hæc omnia venerunt super nos, nec obliti sumus te: et inique non egimus in testamento tuo.
19. Et non recessit retro cor nostrum: et declinasti semitas nostras a via tua:
20. Quoniam humiliasti nos in loco afflictionis, et cooperuit nos umbra mortis.

12. Gij gaaft ons prijs als schapen ter verslinding, en onder de heidenen hebt Gij ons verstrooid.
13. Uw volk verkocht Gij zonder prijs, en veelheid was er niet in hunne ruilingen[10]).
14. Gij hebt ons ten spot gemaakt voor onze buren, tot hoon en schimp voor hen, die ons omringen.
15. Gij hebt ons gemaakt ten spreekwoord voor de heidenen, ten hoofdschudden onder de volkeren[11]).
16. Den ganschen dag staat mijne schande tegenover mij[12]), en de schaamte van mijn aangezicht bedekt mij,
17. om de stem des hooners en des lasteraars, om het aanzicht van den vijand en van den vervolger.
18. Dat alles is gekomen over ons, en toch[13]) hadden wij U niet vergeten en niet wederrechtelijk gehandeld tegen uw verbond;
19. en ons hart was niet teruggeweken — en Gij wenddet onze paden af van uwen weg[14]);
20. want Gij hebt ons vernederd in een oord van kwelling[15]), en overdekt heeft ons schaduwe des doods. —

---

ons door hem uitplunderen (v. 12), als slachtvee ombrengen en als slaven wegvoeren.

[10]) Treffend beeld van de naar 's dichters voorstelling veranderde gezindheid Gods ten opzichte der zijnen: het voorheen zoo beminde en zorgvuldig bewaarde *volk* verkoopt Hij thans voor minder dan een spotprijs. Bij die *ruilingen*, dien verkoop, was geen *veelheid*, nl. van koopers of van goederen, die in ruil gegeven werden en bleef dus de koopprijs laag. Het Hebr. kan beteekenen: «Gij zijt niet gestegen met (door) hunnen koopprijs» d. i. Gij hebt dien niet hoog gezet, of: U daarmede niet verrijkt.

[11]) Willen de heidenen de diepste vernedering uitdrukken, waartoe een volk kan vervallen, dan noemen zij spreekwoordelijk onzen naam, als dien van een door zijnen God verlaten volk; daarbij schudden zij het hoofd over ons ten teeken van spot. Vgl. Psalm XXI 8.

[12]) Steeds zweeft zij kwellend voor mijne oogen.

[13]) Met een beroep op Gods alwetendheid (v. 22) betuigt het volk nu, dat het als volk aan God getrouw gebleven is, en dat het daarom wel bevrijd mocht blijven van het lijden, waarmede het door God (v. 19b en 20) gekastijd wordt, te meer omdat het (v. 22b) lijdt, juist dewijl het Gode getrouw is.

[14]) Naar de lezing der Vulgaat kan de zin wel niet anders zijn dan: en toch liet Gij ons *paden* bewandelen, die afweken van *uwen weg*, d. i. van den weg des geluks. Niet weinigen meenen echter, dat de ontkenning van v. 19a ook bij *wenddet* behoort; de zin is dan: en Gij liet niet toe, dat wij van den weg uwer geboden afdwaalden.

[15]) Naar het Hebr. is het zinverband: Wij hebben U niet verlaten, dat Gij ons tot straf daarvoor verplettert «in

21. Si obliti sumus nomen Dei nostri, et si expandimus manus nostras ad deum alienum:

22. Nonne Deus requiret ista? ipse enim novit abscondita cordis.

Quoniam propter te mortificamur tota die: æstimati sumus sicut oves occisionis. *Rom. VIII 36.*

23. Exsurge, quare obdormis Domine? exsurge, et ne repellas in finem.

24. Quare faciem tuam avertis, oblivisceris inopiæ nostræ et tribulationis nostræ?

25. Quoniam humiliata est in pulvere anima nostra: conglutinatus est in terra venter noster.

26. Exsurge Domine, adjuva nos: et redime nos propter nomen tuum.

21. Zoo wij den naam van onzen God vergeten hadden, en zoo wij onze handen hadden uitgestrekt tot eenen vreemden god,

22. zou God dat niet uitvorschen[16]? Hij toch kent de verborgenheden van het hart. —

Want[17]) om uwentwille worden wij vermoord den ganschen dag[18]); wij worden aangezien als schapen om te slachten.

23. Rijs op! Waarom slaapt Gij, o Heer[19])? Rijs op en stoot niet weg voor immer!

24. Waarom wendt Gij uw aanschijn af, vergeet Gij onze ellende en onze kwelling?

25. Want neergebogen in het stof is onze ziel; vastgekleefd is aan den grond ons lichaam[20]).

26. Rijs op, o Heer, kom ons te hulp en verlos ons ter wille van uwen naam!

---

een oord van jakhalzen», d. i. in de woestijn, waar ons onze rampen troffen en wij in doodsnood geraakten.

[16]) Zou Hij die afgoderij niet zien en straffen?

[17]) Een voortzetting van v. 20 of een tegenstelling van v. 21. In dit geval is de zin: wel verre van eenen vreemden god te dienen, worden wij juist om onze getrouwheid aan uwen dienst om het leven gebracht.

[18]) Steeds verkeeren wij in doodsgevaar; of: gedurig worden eenigen van ons omgebracht.

[19]) Waarom draalt Gij met uwe hulp, alsof Gij sliept?

[20]) Wij liggen in diepen rouw plat op den grond.

— Op het voetspoor van den Apostel (Rom. VIII 36) leggen de HH. Augustinus, Ambrosius, Hieronymus en anderen dezen Psalm in den geestelijken zin uit als een gebed der vervolgde Kerk.

PSALMUS XLIV. — PSALM XLIV. —

Bruiloftslied.

In dezen naar het eenparig gevoelen der HH. Vaders profetischen Psalm wordt de verheffing van het menschdom door den Messias onder het beeld van een koninklijk bruiloftsfeest voorgesteld en bezongen. De Koning is de Messias zelf; de koningin is de Kerk van het Oud Verbond, door den Messias tot volmaaktheid geroepen en gebracht; de vriendinnen der koningin, tevens bruiden des Konings, zijn de tot de Kerk van Christus geroepen en toegelaten heidensche volkeren. — Voorzang, toewijding van het lied (v. 2). Lofspraak op 's Konings schoonheid, bevalligheid, heldenmoed, goddelijke waardigheid, heerschappij, volmaaktheid, heerlijkheid (v. 3—9). Lofspraak op de koningin; hare verplichtingen en verheffing; beschrijving van hare schoonheid en van den stoet harer vriendinnen, bruiden des Konings (v. 10—16). Belofte van een talrijk, gezegend, dankbaar en eeuwig lofprijzend nakroost (v. 17—18).

1. In finem, pro iis, qui commutabuntur, filiis Core, ad intellectum, Canticum pro dilecto.

2. Eructavit cor meum verbum bonum: dico ego opera mea regi.

Lingua mea calamus scribæ, velociter scribentis.

3. Speciosus forma præ filiis hominum, diffusa est gratia in labiis

1. Tot het einde[1]). Voor hen die veranderd zullen worden[2]). Van de zonen van Core; tot onderrichting[3]). Een gezang voor den beminde[4]).

2. Mijn hart galmt een goed woord uit; ik uit mijn werken voor den Koning[5]).

Mijne tong is eene rieten pen van eenen vluggen schrijver[6]).

3. Schoon van gestalte zijt Gij boven de menschenzonen; uitgego-

[1]) Zie Psalm IV noot 1. Bijna alle katholieke Schriftverklaarders meenen, dat deze Psalm in den letterlijken zin van Christus en zijne Kerk handelt. Dat de Messias bedoeld wordt, blijkt uit den profetischen toon van den Psalm, uit den inhoud vooral van v. 15—18, uit de toekenning van den Godsnaam aan den bruidegom, uit de opvatting der Septuagint en die der Joden ten tijde van Christus, uit Hebr. I 8—9, waar v. 7—8 wordt aangehaald, en uit het eenparig gevoelen der HH. Vaders.

[2]) Naar de HH. Vaders: voor het menschdom, dat veranderd zal worden bij de komst van den Verlosser; of: voor de zielen, die veranderd zullen worden door het doopsel en de genade; of wel: voor degenen, die geroepen zijn tot de verandering der verrijzenis. Hebr.: «Op de leliën», d. i. waarschijnlijk: naar de zangwijze van het lied «De leliën». Anderen vinden in «de leliën» de maagden of bruiden aangeduid.

[3]) Zie Psalm XLI noot 2 en 3.

[4]) De *beminde* is hier waarschijnlijk de bruidegom, tot wiens eer de Psalm wordt aangeheven. Hebr.: «Lied der liefelijkheden» (lied der liefde, minnelied).

[5]) Een gezang over een voortreffelijk onderwerp welt op uit mijn hart en onder dien aandrang *uit ik mijne werken*, d. i. wijd ik al mijn doen en laten, en bepaaldelijk deze dichtregelen den Messias-*Koning*.

[6]) De gedachten, die onder hooger ingeving uit mijn binnenste opwellen, ontstroomen in eenen vloed van woorden aan *mijne tong*, gelijk de letters uit de pen van eenen vluggen schrijver.

tuis: propterea benedixit te Deus in æternum.

4. Accingere gladio tuo super femur tuum, potentissime,
5. Specie tua et pulchritudine tua intende, prospere procede, et regna,

Propter veritatem et mansuetudinem, et justitiam: et deducet te mirabiliter dextera tua.
6. Sagittæ tuæ acutæ, populi sub te cadent, in corda inimicorum regis.

7. Sedes tua Deus in sæculum sæ-

ten is bevalligheid op uwe lippen[7]); daarom heeft God voor eeuwig U gezegend[8]).
4. Gord uw zwaard om uwe heup, o Allermachtigste[9])!
5. In uwe bekoorlijkheid en uwe schoonheid maak U op, ruk met geluk vooruit en heersch[10])
voor waarheid en zachtmoedigheid en recht; en wonderbaar zal U geleiden uwe rechterhand.
6. Uwe pijlen, zij zijn scherp — volken zullen vallen onder U — voor de harten van de vijanden des Konings[11]).
7. Uw troon, God[12]), staat voor

---

[7]) Schoonheid is de eerste hoedanigheid van den Bruidegom. De lichamelijke schoonheid van den Messias kwam tot hare volmaaktheid in zijne verheerlijking. Zij was eene afspiegeling van de innerlijke schoonheid zijner ziel en van de oneindige schoonheid zijner goddelijke natuur. Deze laatste wordt hier voornamelijk bedoeld. De *bevalligheid* zijner *lippen* is die van zijn gelaat of die der woorden, welke van zijne lippen vloeien.

[8]) *Daarom*, d. i. dientengevolge, werdt Gij, de Messias, door uwen Vader *gezegend* en verheerlijkt. De aanneming der menschelijke natuur en datgene wat Hij als Godmensch daarin schoons gezegd en gewrocht heeft, verstrekte den Messias tot verheerlijking en zegen (Philipp. II 6—11). Die zegen zou vooreerst (v. 4—6) bestaan in de uitbreiding zijner heerschappij, en vervolgens (v. 7) in hare eeuwige bestendiging. Sommigen zien in *daarom heeft God* enz. de oorzaak van het voorafgaande uitgedrukt; de zin is dan: schoon en bevallig zijt Gij in woorden en werken; tot dat doel heeft God in uwen goddelijken persoon de natuur van het Woord met uwe menschelijke natuur voor immer vereenigd.

[9]) Hier is geen sprake van eenen onmiddellijk te beginnen veldtocht; ook is in v. 4—5 geen bloote wensch, maar de voorspelling uitgedrukt, dat de Messias, voorgesteld onder het beeld van een heldhaftig koning, de vijanden van zijn Rijk zal overwinnen, als vorst (v. 5) de heerschappij voeren en deze wonderdadig zal uitbreiden.

[10]) Het «intende» der Vulgaat is hier niet duidelijk. Waarschijnlijk wordt de bruidegom uitgenoodigd om zijnen zegetocht te beginnen of om zijnen boog te spannen. Vgl. v. 6. De zin der Vulgaat is dus: Overwin en heersch krachtens uwe majesteit tot verdediging en bevestiging der *waarheid*, (misschien: ter vervulling der beloften), ter opbeuring der onderdrukte zachtmoedigen en tot handhaving van het *recht*, en groote dingen zult Gij alom volvoeren, geleid als Gij wordt door uwe macht. De grondtekst heeft: «omgord om de heup, o held, uw zwaard, uwen glans en uwe heerlijkheid; en in uwe heerlijkheid dring vooruit; rijd (d. i. op uwen strijdwagen) ter wille der trouw en der zachtmoedige gerechtigheid; en wonderdaden zal U leeren (d. i. doen zien) uwe rechterhand».

[11]) *Uwe scherpe pijlen* raken de vijanden uwer goddelijke majesteit in het hart en geheele *volken* zullen onder uwe slagen bezwijken. Een treffend beeld der geestelijke overwinningen van den Messias (vgl. Psalm II 9). De snelheid der zegepraal wordt levendig voorgesteld door den dichterlijken bouw van het vers: het gevolg wordt reeds vóór de oorzaak uitgedrukt.

[12]) Blijkens alle oude vertalingen staat *God* hier in den vocatief. Nadat de Koning geroemd is om zijne schoonheid en macht, wordt Hij hier als *God* aangesproken en wordt in v. 8 van zijne zalving gewag gemaakt; die God-Koning kan geenandere zijn dan de Messias. De apostel haalt Hebr. I 8 volg. deze plaats aan ten bewijze der godheid van Christus.

culi: virga directionis virga regni tui. *Hebr. I 8.*

8. Dilexisti justitiam, et odisti iniquitatem: propterea unxit te Deus Deus tuus oleo lætitiæ præ consortibus tuis.

9. Myrrha, et gutta, et casia a vestimentis tuis, a domibus eburneis: ex quibus delectaverunt te

10. Filiæ regum in honore tuo.

Astitit regina ad dextris tuis in vestitu deaurato: circumdata varietate.

immer en voor eeuwig; een schepter van gerechtigheid is de schepter van uw rijk[13]).

8. Lief hadt Gij rechtvaardigheid, en Gij haattet rechtsverkrachting; daarom heeft U, o God, uw God gezalfd met vreugde-olie boven uw genooten[14]).

9. Myrrhe en aloë en kassie (geuren) uit uw kleederen[15]), uit de elpenbeenen huizen, uit welke U geneugten schenken

10. koningsdochters in uw eere[16]).

De koningin staat aan uw rechterhand in een gewaad doorwerkt met goud, met bonten tooi ommanteld [17]). —

[13]) Gij voert den schepter met recht en ter bevordering der gerechtigheid.

[14]) Een zinspeling op de geurige vloeistoffen, waarmede men den bruidegom of den koning of ook wel de gasten bij het blijde feestmaal placht te zalven. De zin is: omdat Gij, o Messias, door uw leven en uwen dood blijken hebt gegeven van uwe liefde tot de *gerechtigheid* en uwen haat tegen de zonde, zal de hemelsche Vader U de geneugten der bruiloft schenken. Door deze bruiloft wordt dan zijne vereeniging met de *koningin* en de *koningsdochters* (v. 10) bedoeld of wel zijne vereeniging met den Vader, zijne verheffing en heerschappij in den hemel (v. 7). Hierin overtreft Hij zijn *genooten*, d. i. alle andere menschen, die als ware koningen door de genade en in de glorie met God vereenigd worden. — Volgens sommigen beteekent *daarom* ook hier: tot dat doel. De zin is dan: daartoe heeft God U gezalfd met den H. Geest. De olie, het symbool dier zalving, wordt dan *vreugde-olie* genoemd, omdat de H. Geest vergezeld is van zijne gaven, tot welke bij uitstek de vreugde behoort. Die gaven werden in hare volheid met en door den H. Geest aan de menschelijke natuur van Christus medegedeeld om Hem tot het Messiasambt bekwaam te maken; die zalving maakte Hem te gelijker tijd tot profeet, priester en koning. Daarin overtreft Hij zijne *genooten* in dat drievoudig ambt en al degenen, die als aangenomen kinderen Gods en als ledematen van Christus hun aandeel «ontvangen van zijne volheid» (Joan. I 16).

[15]) De *myrrhe*, een soort van gomhars, werd droog, als reukwerk, of vloeibaar, als zalf gebruikt. Door *aloë* wordt hier waarschijnlijk de vloeibare balsem bedoeld, die van de *storax officin.* komt. De *kassie* is waarschijnlijk een aftreksel van de drooge schors van *cassia cinnamomea*, een soort van wilden kaneelboom. Hier wordt de geur der genaden, deugden en verdiensten bedoeld, die van de *kleederen*, d. i. de menschelijke natuur van den Messias, uitgaat en zich alom verspreidt.

[16]) Die geur verspreidt zich ook uit de met elpenbeen versierde paleizen, van waar uit uwe bruiden zich tot uw genoegen vertoonen te midden der *eer*, die Gij geniet, of: in het eerekleed, dat zij van U ontvingen. Door die paleizen worden dan volgens sommigen de afzonderlijke Kerken bedoeld, welker geloovigen den Messias verheerlijken met hulp der genaden, die zij van Hem ontvingen. Naar de Septuagint zou de zin kunnen zijn: Uw kleederen geuren van reukwerk, uit elpenbeenen vaten (huisjes) uitgegoten, uit welke koningsdochters uw eerekleed tot uw geneugten welriekend gemaakt hebben. De grondtekst heeft: »Myrrhe en aloë en kassie zijn al uwe kleederen; uit elpenbeenen paleizen verheugt U snarenspel; koningsdochters zijn onder uwe dierbaren; aan uwe rechterhand staat de koningin in goud van Ophir».

[17]) Door de *koningin* wordt het bekeerde Israël bedoeld, daaronder inzonderheid, als de verhevenste dochter van Israël, de H. Maagd en de Apostelen, m. a. w. de aanvankelijke Kerk.

11. Audi filia, et vide, et inclina aurem tuam: et obliviscere populum tuum, et domum patris tui.
12. Et concupiscet rex decorem tuum: quoniam ipse est Dominus Deus tuus, et adorabunt eum.
13. Et filiæ Tyri in muneribus vultum tuum deprecabuntur: omnes divites plebis.
14. Omnis gloria ejus filiæ regis ab intus, in fimbriis aureis
15. Circumamicta varietatibus.
Adducentur regi virgines post eam: proximæ ejus afferentur tibi.
16. Afferentur in lætitia et exsultatione: adducentur in templum regis.
17. Pro patribus tuis nati sunt tibi filii: constitues eos principes super omnem terram.
18. Memores erunt nominis tui in

11. Hoor, o dochter, en aanschouw, en neig uw oor, en vergeet uw volk en het huis uws vaders:
12. en begeeren zal de Koning uwe schoonheid[18]; want Hij, Hij is de Heer, uw God, en Hem zal men aanbidden[19].
13. En Tyrus' dochters zullen met geschenken uw gelaat verbidden, en alle rijken van het volk[20].
14. Alle heerlijkheid der koningsdochter is inwendig[21]; in een gewaad met gouden zoom is zij
15. met bonten tooi ommanteld.
Geleid tot den Koning worden maagden achter haar; haar gezellinnen worden opgeleid tot U[22].
16. Zij worden opgeleid in blijdschap en gejubel, geleid in het paleis des Konings.
17. In plaats van uwe vaderen worden zonen U geboren; Gij zult hen tot vorsten aanstellen over geheel de aarde[23].
18. Zij zullen uwen naam gedach-

Het *goud* en de *veelkleurigheid* van haar gewaad duiden hare veelsoortige voorrechten, deugden enz. aan. De lofspraak op de koningin wordt nu onderbroken door een aansporing en voorspelling, welke de Psalmist in v. 11—13 tot haar richt: hij zet haar aan om alles ten offer te brengen aan hare liefde tot den Koning, die zulks (v. 12) des te meer verdient, daar Hij de God is, dien men dient te aanbidden.

[18]) Deze belofte is hier tusschen de opwekking en de beweegreden daarvan (*want Hij* enz.) ingeschoven. De *schoonheid* der bruid is inwendig, zooals blijkt uit v. 11, en bestaat in hare liefde, offervaardigheid enz.

[19]) Hebr.: «want Hij is uw Heer; aanbid Hem».

[20]) De zin is: Gij zult macht hebben in het rijk der genade; de *dochters van Tyrus*, d. i. de heidenen, en *de rijken van het volk*, d. i. der Joden (of der Tyriërs), die zich tot den Messias bekeeren, zullen uwe gunsten deelachtig willen worden.

[21]) De zin is: gelijk zulks de Oostersche vrouwen plegen te doen, ontvouwt de koningin gansch hare schoonheid en pracht binnen de muren van het paleis, waar zij als bruid staat, ommanteld enz. De Kerk is schoon, ook voor hen, die zich buiten haar bevinden; maar de glans van het bovennatuurlijk leven der genade, dat zij bezit en mededeelt, wordt ten volle slechts door hare kinderen aanschouwd.

[22]) Tot bij U, o Koning. De *maagden achter haar* zijn dezelfde als *haar gezellinnen*, m. a. w. de geloovigen der afzonderlijken Kerken. Het Hebr. luidt: «in gestikte kleederen wordt zij tot den Koning geleid; maagden achter haar» enz.

[23]) Uit den grondtekst blijkt, dat hier het woord gericht wordt tot den Bruidegom; bij de bruiloft wordt Hem een talrijke nakomelingschap toegewenscht. Vgl. Gen. XXIV 60. De zin is: uwe vaderen (Abraham, David enz.) waren roemrijke vorsten van het Joodsche volk; doch door uwe Kerk zult Gij niet slechts uit het volk der Joden, maar uit alle volkeren geestelijke zonen hebben, die als even zoovele vorsten zullen zijn.

mni generatione et generationem. Propterea populi confitebuntur ibi in æternum: et in sæculum æculi.

tig wezen van geslacht tot geslacht. Daarom zullen U de volken prijzen altoos, immer en in eeuwigheid.

PSALMUS XLV.

PSALM XLV.

God is met ons: wij vreezen niet.

Aanleiding tot dezen Psalm gaf Gods zichtbare bescherming, aan zijn volk verleend in een groot gevaar (naar velen meenen, bij het beleg van Jerusalem door Sennacherib; vgl. IV Reg. XIX). De Psalmist legt zijn woorden in den mond van het volk. — God hielp herhaaldelijk; daarom vreezen wij niet, wat ook komen moge (v. 2—4). Hij beschut Jerusalem, zelfs terwijl andere rijken wankelen (v. 5—8). Mogen dus de volkeren zijne wonderwerken zien, Hem erkennen en dienen (v. 9—12).

. In finem, filiis Core pro arcanis, Psalmus.

2. Deus noster refugium, et virtus: adjutor in tribulationibus, quæ invenerunt nos nimis.

. Propterea non timebimus dum turbabitur terra: et transferentur montes in cor maris.

. Sonuerunt, et turbatæ sunt aquæ eorum: conturbati sunt montes in fortitudine ejus.

. Fluminis impetus lætificat civitatem Dei: sanctificavit tabernaculum suum Altissimus.

1. Tot het einde. Van de zonen van Core[1]). Voor de verborgenheden[2]). Psalm.

2. Onze God is eene toevlucht en een sterkte, een helper in de nooden, die ons overvallen bovenmate[3]).

3. Daarom vreezen wij niet, als de aarde wordt geschokt en bergen zich verplaatsen in het hart der zee[4]).

4. Hare wateren bruisen en woelen; de gebergten sidderen door haar geweld[5]).

5. Het aanstormen des strooms verblijdt de stad van God: geheiligd heeft de Allerhoogste zijne woontent[6]).

[1]) Zie Psalm IV noot 1 en XLI oot 3.

[2]) Volgens de HH. Vaders: Over de eheimen van de menschwording of an de bestiering der Kerk door God. laar het Hebr.: Voor meisjesstemmen kinderstemmen). Vgl. Psalm IX noot 2.

[3]) *Bovenmate* kan, vooral naar den rondtekst, ook bij *helper* behooren.

[4]) Zelfs in de grootste gevaren. Deze worden door den Psalmist voorgesteld onder het beeld van eene aardbeving en eenen zeestorm. De aardbeving duidt waarschijnlijk hier den ondergang van staten en volken aan; de hooge zee, die de kusten beukt, de vijandelijke legers, die het land bestoken.

[5]) Hebr.: als *hare wateren* enz.; d. i. toch vreezen wij niet. De Septuagint heeft in v. 3 «zeeën»; vandaar het meervoud «eorum». Sommigen verbinden v. 4 en 5; de zin is dan: de zee stond hol en zij beukte de bergen; maar het onstuimig aanrollende water bracht vreugde aan de stad Gods.

[6]) Naar de Septuagint schijnt de zin hier te zijn: als een stroom kwam het vijandelijk leger aanstorten; maar juist dat verstrekte aan Jerusalem tot blijd-

6. Deus in medio ejus, non commovebitur: adjuvabit eam Deus mane diluculo.

7. Conturbatæ sunt gentes, et inclinata sunt regna: dedit vocem suam, mota est terra.

8. Dominus virtutum nobiscum: susceptor noster Deus Jacob.

9. Venite, et videte opera Domini, quæ posuit prodigia super terram:

10. Auferens bella usque ad finem terræ.

Arcum conteret, et confringet arma: et scuta comburet igni:

11. Vacate, et videte quoniam ego sum Deus: exaltabor in gentibus, et exaltabor in terra.

12. Dominus virtutum nobiscum: susceptor noster Deus Jacob.

6. God is in haar midden; zij zal niet wankelen; God zal haar helpen bij het eerste morgenlicht[7].

7. In ontzetting waren volken, en koninkrijken wankelden. Hij verhief zijn stem: de aarde sidderde[8].

8. De Heer der legermachten is met ons; onze beschermer is de God van Jacob.

9. Komt en ziet des Heeren werken, wonderen, die Hij wrocht op aarde[9]:

10. Hij verbant de oorlogen tot aan des aardrijks einde[10].

Den boog verbrijzelt Hij en Hij verbreekt de wapenen, en de beukelaars verbrandt hij in het vuur.

11. Laat af en ziet in, dat Ik God ben; verheerlijkt zal Ik worden bij de volken en verheerlijkt op de aarde[11].

12. De Heer der legermachten is met ons; onze beschermer is de God van Jacob.

---

schap: wonderbaar toch werd de stad, Gods heilige woonplaats, door Hem tegen ontheiliging gevrijwaard. Hebr.: «Een stroom: zijne beken verblijden de Gods-stad, het heiligdom der woning van den Allerhoogste»; d. i. terwijl elders alles vernield wordt, is God voor Jerusalem als een weldadige stroom. Zijne zegeningen verspreiden zich als bij beken door de stad; immers deze is zijne woonplaats; Hij vertoeft er om ze als zijne woning te heiligen en onaantastbaar te maken.

[7]) Spoedig. Vgl. IV Reg. XIX 35.

[8]) Staatkundige (door de Assyriërs veroorzaakte?) gebeurtenissen verspreidden alom *ontzetting;* heidensche rijken gingen ten gronde; ook Israël was zijnen ondergang nabij: daar liet God zijne *stem,* d. i. zijnen donder, hooren, m. a. w. Hij liet zijn strafgericht (tegen Sennacherib?) ten schrik voor geheel *de aarde* verkondigen en uitvoeren.

[9]) Deze uitnoodiging is gericht tot Joden en heidenen.

[10]) Hij schenkt vrede aan de geheele aarde; of wel: aan geheel het Heilig Land. Deze gedachte wordt nog eens bevestigd door hetgeen volgt. Voor *boog* en *wapenen* heeft het Hebr. «lans» en «legerwagens».

[11]) Eene aanmaning tot de heidenen gericht, om af te laten van den strijd tegen God en de zijnen; vervolgens een voorspelling van een algemeen Godsrijk of van de uitoefening en verheerlijking der goddelijke almacht *bij de volken* der *aarde,* of misschien: bij de heidenen en in Palestina.

— De HH. Vaders, o. a. Basilius, Chrysostomus, Augustinus, vinden in dezen Psalm geheimzinnig den strijd voorspeld, dien de Kerk, vooral bij haren aanvang, zou te doorstaan hebben, maar in welken zij ook zou zegepralen. Zij is de *stad Gods* (v. 5), die verheugd wordt door den stroom der evangelie-verkondiging (Aug., Athan.) en der genaden (Chrys.), die haar toevloeien; met haar is God tot aan het einde der tijden.

PSALMUS XLVI. — PSALM XLVI.

Triomflied.

De ware aanleiding tot dezen Psalm kan niet met zekerheid aangegeven worden; eenigen vinden die in de overbrenging der Ark naar Sion door David of naar den tempel door Salomon; velen zien er een zegezang in, aangeheven na Josaphat's overwinning (II Par. XX). — Oproeping der heidenen om God te loven, die zich door de verleende overwinningen openbaart als Heer der wereld en begunstiger van Israël (v. 2—5). Opwekking der Israëlieten om Hem bij zijnen zegetocht te prijzen als den Heer der wereld, dien ook de vorsten der volkeren zullen verheerlijken (v. 6—10). Deze Psalm behelst volgens enkelen in den letterlijken, volgens anderen in typischen zin een voorspelling van den Messias.

1. In finem, pro filiis Core Psalmus.
2. Omnes gentes plaudite manibus: jubilate Deo in voce exsultationis.
3. Quoniam Dominus excelsus, terribilis: Rex magnus super omnem terram.
4. Subjecit populos nobis: et gentes sub pedibus nostris.
5. Elegit nobis hereditatem suam: speciem Jacob, quam dilexit.
6. Ascendit Deus in jubilo: et Dominus in voce tubæ. *II Reg. VI 15.*
7. Psallite Deo nostro, psallite: psallite Regi nostro, psallite.
8. Quoniam Rex omnis terræ Deus: psallite sapienter.

1. Tot het einde. Van de zonen van Core[1]). Een Psalm.
2. Gij volkeren al te zamen, klapt in de handen; juicht Gode toe met jubelende stem[2])!
3. Immers de Heer is verheven, ontzaglijk, een Koning, groot over gansch de aarde.
4. Onderworpen heeft Hij ons volken, en heidenen aan onze voeten.
5. Uitgelezen heeft Hij voor ons zijn erfdeel, het sieraad van Jacob, dat Hij beminde[3]).
6. Opwaarts gestegen is God onder jubel, en de Heer onder bazuingeschal[4]).
7. Prijst op het psalter onzen God! prijst! Prijst op het psalter onzen Koning! prijst!
8. Want Koning der gansche aarde is God. Prijst op het psalter met beleid[5])!

---

[1]) Zie Psalm IV noot 1 en XLI noot 3.

[2]) De reden dezer aansporing is, dat God zich (v. 3) als Opperheer getoond heeft, toen Hij (v. 4) aan Israël de overwinning schonk en het zoo (v. 5) in het bezit van zijn erfdeel bevestigde. De zanger roept *al* de *volkeren* op, omdat God door de wonderbare redding van zijn volk de redding van alle volkeren voorbereidt. De zegepraal, thans door Israël behaald, is een voorafbeelding en voorbereiding der zegepraal van den Messias, den Verlosser van alle volken, die Hem (v. 10) met Abraham's zonen als zoodanig zullen toejuichen en huldigen.

[3]) Het beloofde land was Gods bijzonder rijk en *erfdeel*, het van Hem *beminde sieraad* of kleinood, door Hem eertijds voor de kinderen van Jacob uitgekozen en hun door de laatste overwinningen als opnieuw geschonken.

[4]) God ging in zegepraal met de Ark op naar de heilige stede te Jerusalem; of wel: God, die uit den hooge nederdaalde om ons te helpen, keerde na de overwinning zegepralend daarheen terug.

[5]) Zingt en speelt, niet met heidensche uitzinnigheid, maar met verstand en hart, ter eere Gods, tot onderricht en opwekking der toehoorders.

9. Regnabit Deus super gentes: Deus sedet super sedem sanctam suam.

10. Principes populorum congregati sunt cum Deo Abraham: quoniam dii fortes terræ, vehementer elevati sunt.

9. God is heerscher over de volken; God zetelt op zijnen heiligen troon[6]).

10. De vorsten der volken verzamelen zich bij Abraham's God; want de machtige goden der aarde, geweldig zijn zij verheven[7]).

PSALMUS XLVII.

PSALM XLVII.

Jerusalem is ontzet. Gode zij lof!

Aanleiding tot dezen Psalm gaf buiten twijfel de wonderbare redding van Jerusalem uit een groot gevaar, naar eenigen meenen, ten tijde van Josaphat (vgl. Ps. XLVI), volgens anderen bij gelegenheid van het beleg der stad door Sennacherib (vgl. Ps. XLV). — Gods grootheid schittert in Jerusalem, zijne woning, die Hij beschermt (v. 2—4). Dat bleek, toen Hij de vijanden der stad vernietigde ten aanschouwen der zijnen (v. 5—9). Daarom wordt Hem in tempel, stad en land lof toegezongen (v. 10—12). Opwekking om zich met eigen oogen van de ongereptheid der stad te overtuigen en daarom God als een beschermer te prijzen (v. 13—15).

1. Psalmus Cantici filiis Core secunda sabbati.

2. Magnus Dominus, et laudabilis nimis in civitate Dei nostri, in monte sancto ejus.

1. Een Psalmgedicht. Van de zonen van Core[1]). Op den tweeden dag der week[2]).

2. Groot is de Heer en prijzenswaardig bovenmate in de stad van onzen God, op zijnen heiligen berg[3]).

---

[6]) Boven de Ark; of wel: in den hemel.

[7]) De profeet ziet zijn verlangen van v. 2 vervuld: de bekeerde heidensche *vorsten* vergaderen om zich (met Israël) aan *Abraham's God* aan te sluiten; want ook aan die *goden*, d. i. machtigen, *der aarde* zal de eer te beurt vallen, verheven te worden tot het deelgenootschap aan het Godsrijk. De grondtekst heeft hier: «De vorsten der volken verzamelen zich, een volk van Abraham's God; want van God zijn de schilden (d. i. de vorsten) der aarde; verheven is Hij zeer hoog.» Sommigen meenen, dat door de «vorsten» en «de schilden» niet de heidenen, maar de hoofden der Israëlietische stammen aangeduid worden.
— De HH. Vaders en niet minder de oude rabbijnen zagen, zoo niet in den letterlijken, dan toch in den typischen zin van dezen Psalm eene voorspelling over den Messias. Deze zal zich doen kennen als Heer en Koning (v. 3); Hij zal alle volkeren der aarde onderwerpen aan zijne Kerk (v. 4), die Hij als zijn erfdeel bemint (v. 5); dan stijgt Hij ten hemel, verheerlijkt door engelen en menschen (v. 6—8), om vervolgens door de bekeering der heidenen (v. 9—10) zijn Rijk uit te breiden over de geheele aarde.

[1]) Zie Psalm IV noot 1 en XLI noot 3.

[2]) Dit opschrift ontbreekt in den grondtekst; het doelt op een liturgisch gebruik van den Psalm in de Grieksche synagogen op den tweeden dag der Mosaïsche week.

[3]) De door God geredde *stad* Jerusalem en de Hem toegeheiligde *berg* zijn heerlijke, blijvende gedenkteekenen van zijne almacht; door die redding is de stad (v. 3) als opnieuw gegrondvest

3. Fundatur exsultatione universæ terræ mons Sion, latera aquilonis, civitas Regis magni.

4. Deus in domibus ejus cognoscetur, cum suscipiet eam.

5. Quoniam ecce reges terræ congregati sunt: convenerunt in unum.

6. Ipsi videntes sic admirati sunt, conturbati sunt, commoti sunt:

7. Tremor apprehendit eos.
Ibi dolores ut parturientis,

8. In spiritu vehementi conteres naves Tharsis.

9. Sicut audivimus, sic vidimus in civitate Domini virtutum, in civitate Dei nostri: Deus fundavit eam in æternum.

10. Suscepimus Deus misericordiam tuam, in medio templi tui.

11. Secundum nomen tuum Deus, sic et laus tua in fines terræ: justitia plena est dextera tua.

3. Gegrondvest tot gejubel van geheel de aarde is Sion's berg, de noordzijde, de stad des grooten Konings[4]).

4. God doet zich in haar huizen kennen, terwijl Hij haar beschut[5]).

5. Want zie, de koningen der aarde vergaderden, zij rotten samen[6]).

6. Zij zagen toe[7]); fluks stonden zij verbaasd, verward, ontzet;

7. verschrikking greep hen aan;
daar waren weeën als van eene barende.

8. Met eenen stormwind vergruist Gij Tharsis-schepen[8])!

9. Gelijk wij het vernomen hadden, zoo zagen wij het in de stad van den Heer der legerscharen, in de stad van onzen God. God heeft ze gegrondvest voor de eeuwigheid[9]).

10. Wij gedenken uwe goedertierenheid, o God, in het midden van uwen tempel[10]).

11. Naar uwen naam, o God, zoo is ook uw roem tot aan des aardrijks einden. Vol gerechtigheid is uwe rechterhand[11]).

---

en dat is een reden van jubel voor geheel het land, ja (in hoogeren zin) voor *geheel de aarde.*

[4]) De twee voornaamste deelen van Jerusalem, nl. *de berg Sion* en *de noordzijde*, d. i. de noordwaarts gelegen berg Moria, waarop de tempel gebouwd was, zijn als opnieuw gegrondvest en maken voortaan de onwrikbare stad uit *des grooten Konings*, nl. van het rijk van Juda. Bedoeld wordt daarmede God zelf. Vgl. Matth. V 35.

[5]) De bewoners der ongerept gebleven *huizen* van Jerusalem leeren erkennen, dat God het is, die de stad *beschut* heeft.

[6]) Hier worden wellicht de vorsten bedoeld, die gezamenlijk tegen Josaphat tot op eenigen afstand der stad waren opgerukt, maar aldaar door Gods toedoen vernietigd werden (vgl. II Par. XX 22 volg.), of wel de aan Sennacherib onderhoorige vorsten (vgl. IV Reg. XIX). De grondtekst heeft: «Want zie, de koningen verzamelden zich, en zij verdwenen altegader».

[7]) Niet zoodra aanschouwden zij de stad, of Israël's leger (Gods zichtbare tusschenkomst) joeg hun angst en ontzetting aan.

[8]) Zij vloden en werden door God te pletter geslagen, als *Tharsis-schepen* door den *stormwind*. Tharsis of Tartessus was een stapelplaats van den Phenicischen handel in Spanje; alleen stevig gebouwde schepen konden daarheen stevenen; daarom golden de *Tharsis-schepen* als zinnebeelden van sterkte en pracht. Mogelijk wordt hier gezinspeeld op den storm vermeld III Reg. XXII 49 en II Par. XX 36, 37.

[9]) Wij zagen de door God ten bate der voorvaderen gewrochte wonderen (bij de Roode Zee enz.) te Jerusalem herhaald; wel een bewijs, dat God de stad ook in de toekomst zal beschutten.

[10]) Naar den grondtekst en de Septuagint kan de zin ook zijn: wij verbeiden, vragen, overwegen of prijzen uwe goedertierheid.

[11]) Overeenkomstig uwen *naam*, d. i. de openbaring van uw goddelijk wezen in zijne wonderkracht, goedertierenheid enz., zult Gij alom verheerlijkt worden; want uwe *rechterhand*, d. i. uwe machtige hulp, heeft ons overvloed van recht

12. Lætetur mons Sion, et exsultent filiæ Judæ, propter judicia tua Domine.
13. Circumdate Sion, et complectimini eam: narrate in turribus ejus.
14. Ponite corda vestra in virtute ejus: et distribuite domos ejus, ut enarretis in progenie altera.
15. Quoniam hic est Deus, Deus noster in æternum, et in sæculum sæculi: ipse reget nos in sæcula.

12. Verblijde zich de Sionsberg en juichen mogen Juda's dochters om uwe oordeelen, o Heer!
13. Gaat rondom Sion en omwandelt het[12]); verhaalt op zijne torens[13]).
14. Richt uwe harten op zijne sterkte en deelt zijne huizen af[14]), om het te verhalen aan het volgende geslacht,
15. dat Deze God is, onze God voor immer en altoos en eeuwig; Hij zal ons bestieren tot in eeuwigheid.

PSALMUS XLVIII. — PSALM XLVIII.

IJdelheid en gevaar der rijkdommen.

Deze leerpsalm heeft ten doel de armen en verdrukten te troosten. — Voorzang (v. 2—5). Nietigheid van den rijkdom; deze redt niet van den dood en wordt bij den dood verloren (v. 6—13). Dan houdt macht en aanzien der rijken op, terwijl de gerechtigen zegepralen (v. 14—16). De vrome vreeze dus den rijke niet; immers diens aanzien duurt niet lang; zijne boosheid voert hem ten eeuwigen ondergang; de rijke zonder godsvrucht is gelijk een redeloos dier (v. 17—21).

1. In finem, filiis Core Psalmus.
2. Audite hæc omnes gentes: auribus percipite omnes, qui habitatis orbem:

1. Tot het einde. Van de zonen van Core[1]). Een Psalm.
2. Hoort dit, gij volkeren al te zamen; neemt ter oore, gij allen, die het wereldrond bewoont.

---

verschaft, en dat (v. 12) mag wel een reden van jubel zijn voor Jerusalem en de andere *dochters*, d. i. steden, van Juda.

[12]) Zoolang het gevaar dreigde, had het volk zich van angst binnen de muren verscholen gehouden. Thans wordt het door den dichter uitgenoodigd om *Sion*, d. i. de stad, van den buitenkant te bezichtigen, hare *torens* (v. 14), verschansingen en huizen in oogenschouw te nemen, ten einde van hunne ongereeptheid verslag te doen aan de nakomelingschap en er op te wijzen (v. 15), hoe God zijn volk beschermd heeft en beschermen zal.

[13]) Verhaalt met lof en jubel op (binnen) zijne torens, wat wonderen daarbij gebeurd zijn. Of wel: houdt eenen omgang om de stad en over hare muren, terwijl gij bezingt wat daar geschied is. De grondtekst heeft: «telt hare torens».

[14]) Vestigt uwe aandacht op hare verschansingen, d. i. onderzoekt ze nauwkeurig, en van de hoogte der torens (of: op uwen weg door de straten) beschouwt ieder huis afzonderlijk. — Jerusalem was volgens de HH. Vaders een voorafbeelding der Kerk van Christus; daarom zien velen van hen in dezen Psalm een loflied op zijne zegepraal over afgoderij en dwaling en op hare schoonheid en onwrikbaarheid. De Kerk verkondigt dan ook Christus' roem tot aan de uiteinden des aardrijks en zij zal, steeds door Hem bestierd, ongerept blijven en onvergankelijk zijn.

[1]) Zie Psalm IV noot 1 en XLI noot 3.

3. Quique terrigenæ, et filii hominum: simul in unum dives et pauper.
4. Os meum loquetur sapientiam: et meditatio cordis mei prudentiam.
5. Inclinabo in parabolam aurem meam: aperiam in psalterio propositionem meam. *Infr. LXXVII 2; Matth. XIII 35.*
6. Cur timebo in die mala? iniquitas calcanei mei circumdabit me:
7. Qui confidunt in virtute sua: et in multitudine divitiarum suarum gloriantur
8. Frater non redimit, redimet homo: non dabit Deo placationem suam.
9. Et pretium redemptionis animæ suæ: et laborabit in æternum,
10. Et vivet adhuc in finem.
11. Non videbit interitum, cum viderit sapientes morientes: simul insipiens, et stultus peribunt.

Et relinquent alienis divitias suas:

3. En gij, kinderen der aarde, en gij, zonen der menschen, altegader, rijk en arm[2]).
4. Mijn mond zal wijsheid spreken, en de overpeinzing mijns harten beleid[3]).
5. Ik neig tot een leerdicht mijn oor; ik openbaar op het psalter mijn toespraak[4]).
6. Waarom zou ik vreezen te kwaden dage? De snoodheid, die mij mijnen hiel belaagt, omsingelt mij.
7. Zij vertrouwen op hunne kracht en zij bogen op de menigte van hunne rijkdommen[5]).
8. Geen broeder koopt vrij; zal een mensch kunnen vrijkoopen[6])? Hij zal aan God zijn zoengeld niet geven,
9. en geen rantsoen voor zijn ziel, al tobde hij eeuwig zich af[7]),
10. en al leefde hij ook tot het einde[8]).
11. Zal hij geenen ondergang zien, als hij wijzen ziet sterven[9])? De dwaas en de onverstandige komen gelijkelijk om,

en zij laten hun rijkdommen achter aan vreemden;

---

[2]) De leer, die hij gaat geven, is eene leer voor allen; de rijken moeten zich door hunne schatten niet laten verblinden; de armen moeten niet dwaselijk naar rijkdommen trachten. Sommigen meenen, dat door *kinderen der aarde* de geringen, door *zonen der menschen* de rijken bedoeld worden.

[3]) Ik ga u eenen levensregel vol *wijsheid* en *beleid*, een vrucht van mijne overwegingen, mededeelen.

[4]) Ik leen het oor aan een *leerdicht*, dat God mij ingeeft omtrent het duistere vraagstuk der verhouding van rijken en armen en deel u mijne stelling of leer daarover mede in dit lied.

[5]) Het zinverband schijnt te zijn: vreezen zal ik niet *te kwaden dage*, als zij mij omsingelen, die mij boosaardig op de hielen zitten (mij verraderlijk van achteren aanvallen), al verlaten zij zich (v. 7) ook al op hun macht en rijkdom; want (v. 8) niemand en niets kan hen een oogenblik tegen den dood vrijwaren.

[6]) De Vulgaat is hier duister. Plaatst men hier geen vraagteeken, dan dient de ontkenning bij «redimet» herhaald te worden; de zin is dus: geen *broeder*, hoeveel minder een ander *mensch*, zal den booze van den dood *kunnen vrijkoopen*; niemand zal aan God eenen zoen- en losprijs (v. 9) voor zijne *ziel*, d. i. zijn leven, kunnen betalen.

[7]) De grondtekst heeft: «en eeuwig zal hij ontbreken (om te bewerken), dat (v. 10) iemand gedurig leve en (v. 11) den ondergang niet zie. Want hij zal zien: de wijzen sterven te gader» enz.

[8]) *Tot het einde* der tijden, eeuwig.

[9]) De meesten vatten dit wegens den samenhang vragend op; de zin is dan: als hij *wijzen*, d. i. vromen, *ziet sterven*, zou hij dan kunnen hopen, dat hij aan den dood ontsnapt? O neen, *gelijkelijk* d. i. evenals de vromen, sterven de

12. Et sepulcra eorum domus illorum in æternum.
Tabernacula eorum in progenie et progenie: vocaverunt nomina sua in terris suis.
13. Et homo, cum in honore esset, non intellexit: comparatus est jumentis insipientibus, et similis factus est illis.
14. Hæc via illorum scandalum ipsis: et postea in ore suo complacebunt.
15. Sicut oves in inferno positi sunt: mors depascet eos.

Et dominabuntur eorum justi in matutino: et auxilium eorum veterascet in inferno a gloria eorum.

16. Verumtamen Deus redimet animam meam de manu inferi, cum acceperit me.
17. Ne timueris cum dives factus fuerit homo: et cum multiplicata fuerit gloria domus ejus.
18. Quoniam cum interierit, non sumet omnia: neque descendet cum eo gloria ejus.

12. en hunne graven zijn hunne huizen voor eeuwig,
hunne tenten van geslacht tot geslacht. Zij noemden hun namen bij hunne erven[10]).
13. En de mensch, wanneer hij in eere is, ziet het niet in; hij lijkt op lastdieren zonder verstand, en hij wordt huns gelijke[11]).
14. Deze, hun weg, is hun een struikelblok, en daarna scheppen zij in hunne woorden behagen[12]).
15. Zij worden als schapen geperkt in het doodenrijk; als herder drijft hen de dood,
en beheerschen zullen hen de gerechtigen 's ochtends[13]), — en hun toeverlaat zal in het doodenrijk verslijten ver van hun heerlijkheid[14]).
16. Maar God zal mijne ziel uit de macht van het doodenrijk redden, wanneer Hij mij opneemt[15]).
17. Vrees niet, wanneer een mensch zich verrijkt heeft, en als de luister zijns huizes is toegenomen.
18. Want als hij sterft, dan neemt hij niet alles mede, en zijne heerlijkheid daalt niet met hem af.

---

zondaars. De H. Augustinus en anderen leggen dit uit: de dwaze rijke ziet wijzen sterven en toch ziet hij niet in, dat hij zelf zijnen ondergang te gemoet gaat.

[10]) Er blijft hun niets dan het graf, dat voor altoos hun woonplaats en tent is; en toch noemden zij pochend hunne goederen naar hunnen naam, alsof zij ze eeuwig zouden bezitten. De zin van het slot kan echter ook zijn: thans noemt men nog hunne goederen naar hunnen naam; ziedaar alles wat overblijft!

[11]) Hij *ziet niet in*, dat alles vergankelijk is, en in zijne gehechtheid aan het aardsche handelt hij onzinnig gelijk een redeloos dier. Hebr.: «De mensch in zijn eere heeft geenen duur; hij wordt gelijk aan het redeloos vee, dat vergaat».

[12]) Die levenswijze, die zij volgen, brengt hen tot verderf, en alhoewel zij (vgl. v. 11) dat moeten inzien, *scheppen zij behagen* in dwaze leuzen over het genot der rijkdommen, waarmede zij zich gelukkig prijzen. Hebr.: «Deze hun weg is hunne dwaasheid, en die achter hen zijn, hebben behagen in hunnen mond», d. i. waarschijnlijk: hunne nakomelingen en aanhangers keuren hunne woorden goed en volgen hunne raadgevingen.

[13]) Weldra, terstond na den nacht dezes levens, ten dage des oordeels, zullen de gerechtigen boven hen als rechters en heerschers verheven zijn.

[14]) Hun rijkdom (Hebr.: «hunne gestalte»), het hulpmiddel, waarop zij zich hier verlaten, zal te niet gaan, zoodat zij verre verwijderd van wat hier op aarde hunne heerlijkheid was, in de onderwereld dien toeverlaat zullen ontberen.

[15]) Ten dage dat Hij mij redt. Klaarblijkelijk wordt hier het geluk der gerechtigen in het andere leven tegenover het ongeluk der zondaars gesteld.

19. Quia anima ejus in vita ipsius benedicetur: confitebitur tibi cum benefeceris ei.
20. Introibit usque in progenies patrum suorum: et usque in æternum non videbit lumen.
21. Homo, cum in honore esset, non intellexit: comparatus est jumentis insipientibus, et similis factus est illis.

19. Want zijne ziel wordt gelukkig genoemd in zijn leven; hij prijst u, als gij hem weldoet[16]).
20. Binnengaan zal hij tot het geslacht zijner vaderen, en tot in eeuwigheid zal hij het licht niet aanschouwen[17]).
21. De mensch, wanneer hij in eere is, ziet het niet in; hij lijkt op lastdieren zonder verstand, en hij wordt huns gelijke.

PSALMUS XLIX.

PSALM XLIX.

Ware godsdienstigheid.

In dezen leerpsalm laat de dichter God zelven zijn volk onderrichten over zijnen dienst. — God komt ten overstaan van hemel en aarde de vierschaar spannen. Dagvaarding dergenen, die Hem moeten dienen (v. 1—6). Uitlegging der offerwet: bloot uiterlijke offers zijn niet voldoende; zij moeten gepaard gaan met innerlijke vroomheid (v. 7—15). Bestraffing dergenen, die Gods Wet met de lippen eeren, maar ze metterdaad overtreden, en dan nog wanen, dat God daarmede tevreden is (v. 16—21). Opwekking tot bekeering en tot ware godsdienstigheid (v. 22—23).

1. Psalmus Asaph.
Deus deorum Dominus locutus est: et vocavit terram,
A solis ortu usque ad occasum:

1. Een Psalm van Asaph[1]).
De God der goden[2]), de Heer spreekt en roept het aardrijk op
van den opgang der zon tot aan den ondergang.

---

[16]) De zin is waarschijnlijk: hij moge in dit leven *gelukkig genoemd* worden en het mag in zijn oog prijzenswaardig zijn, *als gij hem weldoet;* maar (v. 20) na dit leven is het uit met zijn geluk. Het Hebr. beteekent veeleer: al prijst hij zich gelukkig (zeggende): men looft u, omdat gij u goed doet, toch (v. 20) zal hij sterven enz. Vgl. Deut. XXIX 19; Luc. XII 19.

[17]) De boozen worden hier als een enkel geslacht beschouwd; sterft er een, dan deelt hij het lot zijner voorvaderen in het kwaad en moet hij eeuwig met hen *het licht,* d. i. het geluk, derven.
— Vele HH. Vaders zien in v. 8 als eenig redmiddel voor den zondaar zijne verlossing door eenen Godmensch voorgesteld; in v. 16 wordt volgens hen voorspeld, dat Christus de zielen der gestorven aartsvaders uit het dodenrijk zal redden en met zich ten hemel opnemen. Aldus de HH. Ambrosius, Augustinus, Basilius enz.

[1]) Asaph was een ziener, dichter en koormeester ten tijde van David (I Par. XV 17, 19; XVI 5; II Par. XXIX 30). Hem of zijnen nakomelingen worden in de opschriften ook nog Ps. LXXII—LXXXII toegeschreven.

[2]) De hoogste, eenige God. In het Hebr. staan hier drie namen: El, Elohim, Jehova, ter aanduiding van Gods macht, majesteit en wezen. De Psalmdichter laat Hem hier de vierschaar spannen; Hij roept (v. 1 en 4) het aardrijk, van Oost tot West, en den hemel op om getuige te zijn van zijn gericht over Israël; vervolgens (v. 5) ontvangen zijne gerechtsdienaren bevel,

... ejus.

... Deus

... exarde-
... tempestas

... desursum: et
... populum suum.

... sanctos ejus:
... ejus su-

... justitiam
... judex est.

... meus, et loquar:
... tibi: Deus

... tuis arguam
... autem tua in con-
... semper.

2. Uit Sion verschijnt de luister zijner heerlijkheid[3]).

3. God komt zichtbaar, onze God, en Hij zwijgt niet[4]).

Een vuur ontbrandt voor zijn gezicht, en rondom Hem is felle storm.

4. Hij roept den hemel op van boven, en de aarde, om zijn volk te richten[5]).

5. Vergadert Hem zijn toegewijden, die zijn verbond op offers gronden[6])!

6. En verkonden zullen de hemelen zijne gerechtigheid; want God is rechter[7]).

7. Hoor, mijn volk, en Ik zal spreken; Israël, en Ik zal u betuigen: God, uw God ben Ik[8]).

8. Niet om uwe offers zal Ik u berispen; uwe brandoffers toch zijn te allen tijde voor mijn aangezicht[9]).

... dagvaarden, en ter-... verkondigen de hemelen, ... rechter gaat zetelen en

... Vulgaat is blijkens de ... Van Sion uit verschijnt ... heerlijkheid. Het Hebr. ... de volkomenheid in ... i. uit het volkomen ..., straalt God te voor-... Heer, die als God van ... woont, komt thans zijne ... onder dezelfde ontzag-... verschijnselen (v. 3) als ... Sinaï, waar Hij eens die

... verre van verder te *zwijgen* ...), doet Hij, *onze God*, d. i. ... des Verbonds, woorden van ... (volgens anderen: zijnen ... hooren, onder *vuur*, d. i. blik-... en stormwind, als op Sinaï.

...) Als rechter en leeraar; hemel en ... tot getuigen.

...) Deze aanmaning wordt door den ... (naar het Hebr. door God) ge-... tot de gerechtsdienaars des hemels; ... (de engelen) maken (v. 6) bekend, ... als rechter gaat zitting nemen. ... *toegewijden* zijn, als Gods volk, de Israëlieten (Vgl. Deut. XIV 2). Het *verbond* tusschen hen en God was in dier voege gesloten en geordend, dat de door hen opgedragen offers van hunnen kant daarvan de grondslag en de bevestiging waren. De misvatting der hier opgeroepen Israëlieten bestond daarin, dat zij de verordeningen der Wet tot bloot uiterlijke offers beperkten en zich niet bekreunden om den geest der offervaardigheid.

[7]) De engelen des hemels prijzen Gods gerechtigheid, en verkondigen het, dat Hij als rechter gaat zitting nemen. Hetgeen nu volgt is Gods uitspraak.

[8]) Aldus luidde ook de aanhef bij de verkondiging der Wet op Sinaï (Exod. XX 2). God drukt er op, dat Hij God, en wel de God van Israël is, om aan te geven, met hoeveel recht Hij aan het volk, dat Hij het zijne noemt, kan *betuigen*, d. i. plechtig verklaren, hoe het aan het gesloten verbond te kort gebleven is.

[9]) Het zinverband is: Ik beschuldig u niet van het verzuimen der uiterlijke offers; Ik zie die immers; maar zij hebben, daar het u aan innerlijke offervaardigheid ontbreekt (vgl. v. 14), voor Mij geen waarde; daarom (v. 9) aanvaard Ik ze van u niet; overigens (v. 10—12) offert gij Mij daardoor slechts op, wat Mij reeds toebehoort;

9. Non accipiam de domo tua vitulos: neque de gregibus tuis hircos.
10. Quoniam meæ sunt omnes feræ silvarum, jumenta in montibus et boves.
11. Cognovi omnia volatilia cœli: et pulchritudo agri mecum est.
12. Si esuriero, non dicam tibi: meus est enim orbis terræ, et plenitudo ejus.
13. Numquid manducabo carnes taurorum? aut sanguinem hircorum potabo?
14. Immola Deo sacrificium laudis: et redde Altissimo vota tua.
15. Et invoca me in die tribulationis: eruam te, et honorificabis me. *Infra XC 15.*
16. Peccatori autem dixit Deus: Quare tu enarras justitias meas, et assumis testamentum meum per os tuum?

9. Ik aanvaard geen kalveren uit uw huis, noch bokken uit uw kudden[10]).
10. Want Mij behoort al het gedierte van de wouden, de dieren op de bergen[11]) en de runderen.
11. Ik ken al het gevogelte des hemels, en de pracht der velden is voor mij[12]).
12. Indien Ik hongerde, Ik zou het u niet zeggen[13]); want Mij behoort het aardrijk en zijn volheid.
13. Eet Ik het vleesch der stieren of drink Ik het bloed der bokken?
14. Slachtoffer Gode eene offergaaf[14]) van lof, en kwijt u voor den Allerhoogste van uwe geloften[15]),
15. en roep Mij aan ten dage der benauwdheid; bevrijden zal Ik u en gij zult Mij verheerlijken[16]).
16. Maar tot den zondaar spreekt God: waarom verkondigt gij mijne gerechtigheden en neemt gij uwen mond vol van mijn verbond[17])?

Ik (v. 13) verder offers, niet alsof Ik die noodig had, maar (v. 14) ten bewijze van uw verlangen om Mij te loven, en van uwe onderwerping en toewijding.

[10]) Wel van hen, die ze behoorlijk offeren (vgl. v. 14, 15); maar *uit uw huis*, d. i. uit uwen stal, en uwe *kudden* niet, omdat u de innerlijke gesteldheid ontbreekt.

[11]) Al wat op de bergen graast, lastdieren en runderen. Hebr.: «het vee op de bergen der duizend», d. i. dat bij duizenden weidt op de bergen.

[12]) Door *pracht der velden* worden de veldvruchten bedoeld, of, naar het Hebr. («en wat zich op het veld beweegt») de dieren; zij zijn *voor* God; Hij ziet en *kent* ze als zijn eigendom.

[13]) Om een spijsoffer van u te verlangen.

[14]) *Offergaaf van lof* staat hier niet als een offer van gebed in tegenstelling van brand-, zoen- of schuldoffers, maar tegenover de bloot uiterlijke offergaven, die geene betuiging van innerlijke toewijding zijn en dus ook niet tot *lof* van God verstrekken. Dat uiterlijke offers als bewijs der innerlijke toewijding niet uitgesloten worden, blijkt uit het tweede deel van dit vers; immers daar is geen sprake van eene nieuwe soort van geloften, maar van die, welke de Israëlieten overeenkomstig de Wet en hunne gebruiken deden en vervulden; daartoe behoorden bij uitstek de slacht- en brandoffers.

[15]) Vervul die geloften niet alleen uiterlijk, maar ook met innerlijke toewijding aan God. Sommigen vertalen: «slacht Gode ter eer een offer van lof: zoo zult gij inderdaad uwe geloften vervullen».

[16]) Als gij dat (v. 14) doet, dan roep Mij gerust aan, en in mijne hulp zult gij reden vinden om mij te *verheerlijken.*

[17]) Tegenover de gezindheid der ware offeraars (v. 14) wordt hier die der *zondaars*, d. i. der slechte offeraars, geplaatst, wier offers door God niet worden aanvaard (v. 9); dezen hebben wel is waar den mond vol van Gods gerechtigheden, d. i. van zijne wetten en zijn verbond; maar metterdaad toonen zij door hunne zonden (v. 18—20), dat zij de Wet haten; en dan (v. 21) wanen zij nog, dat God daarbij onverschillig blijft!

17. Tu vero odisti disciplinam: et projecisti sermones meos retrorsum:
18. Si videbas furem, currebas cum eo: et cum adulteris portionem tuam ponebas.
19. Os tuum abundavit malitia: et lingua tua concinnabat dolos.

20. Sedens adversus fratrem tuum loquebaris, et adversus filium matris tuæ ponebas scandalum:

21. Hæc fecisti, et tacui.
Existimasti inique quod ero tui similis: arguam te, et statuam contra faciem tuam.

22. Intelligite hæc qui obliviscimini Deum: nequando rapiat, et non sit qui eripiat.
23. Sacrificium laudis honorificabit me: et illic iter, quo ostendam illi salutare Dei.

17. Gij haat nochtans de tucht en werpt mijn woorden achterwaarts[18]).
18. Zaagt gij een dief, gij liept met hem, en met overspelers naamt gij uw deel[19]).
19. Uw mond liep over van boosaardigheid, en uwe tong spon listen[20]).
20. Neergezeten spraakt gij tegen uwen broeder[21]), en tegen den zoon van uwe moeder steldet gij een struikelblok[22]).
21. Dat deedt gij en Ik zweeg; gij waandet booshartig, dat Ik aan u gelijk ben; bestraffen zal Ik u en stellen zal Ik het voor uw gezicht[23]).
22. Beseft dit, gij, die God vergeet, opdat Hij u niet wegrukke, zonder dat iemand redt.
23. Een offergaaf van lof vereert Mij, en daar is de weg, waarop Ik hem Gods heil zal toonen[24]).

---

[18]) Door uwe zondige daden bewijst gij, dat gij eenen afkeer van de zedenwetten hebt, en wijst gij met verachting mijne geboden van de hand.
[19]) Gij waart steeds de medeplichtige van dieven en overspelers.
[20]) Zij knoopte valstrikken, d. i. voerde gesprekken vol boosaardigheid en sluw gesponnen arglist.
[21]) Niet in het voorbijgaan en uit overijling, maar *zittend*, d. i. met overleg, gemeenschappelijk met anderen, voortdurend (misschien ook: bij de terechtzitting) hebt gij het u bekende achtste gebod door kwaadspreken en lasteren overtreden, zelfs ten opzichte dergenen, die u het naast bestonden.
[22]) Gij zocht hem door uwe woorden vol arglist of laster ten val te brengen.
[23]) *Ik zweeg*, d. i. strafte u niet oogenblikkelijk, en daarom meendet gij goddeloos genoeg, dat Mij, evenals u, het kwaad onverschillig is; maar Ik zal u door straffen laten gevoelen, van welke misdaden Ik u beticht, en u mijne ontevredenheid (of uwe zonden) voor oogen stellen.
[24]) Het opdragen van zulk een offer, gepaard met innerlijke toewijding aan God en zijne geboden, eert God, en wie dien weg bewandelt, zal door Hem gelukkig gemaakt worden.
— Verscheidene HH. Vaders meenen, dat in dezen Psalm sprake is van de eerste en tweede komst van Christus. Sommigen zien in den aanhef een voorspelling van zijne komst ten oordeel, en in het overige een geheimvolle voorzegging van datgene, waarmede de verkondiging van het Evangelie zal gepaard gaan, n. l. de afschaffing van de offers der oude Wet, de instelling van een nieuw offer en de reiniging der harten, als een vereischte om op eene waardige wijze aan die offerande te kunnen deelnemen. Aldus o. a. Theodoretus en de HH. Cyprianus, Athanasius, Augustinus.

PSALMUS L.

—

PSALM L.

—

Dringende bede om vergiffenis.

Een boetpsalm. David vraagt vergeving van zijne zonden; beweegredenen daartoe (v. 3—8). Gebed om teruggave der vroegere genade (v. 9—14). Belofte van dankbaarheid (v. 15—19). Gebed voor de Stad Gods (v. 20—21).

1. In finem, Psalmus David,
2. Cum venit ad eum Nathan propheta, quando intravit ad Bethsabee. *II Reg. 12.*
3. Miserere mei Deus, secundum magnam misericordiam tuam.
Et secundum multitudinem miserationum tuarum, dele iniquitatem meam.
4. Amplius lava me ab iniquitate mea: et a peccato meo munda me.
5. Quoniam iniquitatem meam ego cognosco: et peccatum meum contra me est semper.
6. Tibi soli peccavi, et malum coram te feci: ut justificeris in·

1. Tot het einde. Een Psalm van David,
2. toen de profeet Nathan bij hem kwam, nadat hij gegaan was tot Bethsabee[1]).
3. Ontferm U mijner, God[2]), naar uwe groote goedertierenheid.
En, naar de menigte van uw barmhartigheden, delg mijne misdaad uit[3]).
4. Wasch mij meer nog van mijne ongerechtigheid, en reinig mij van mijne zonde[4]).
5. Want mijne ongerechtigheid erken ik, en mijne zonde staat gedurig tegenover mij[5]).
6. Tegen U alleen[6]) heb ik gezondigd, en ik heb kwaad voor U

---

[1]) Zie Ps. IV noot 1. Deze Psalm is eene omschrijving van David's «peccavi» na de berisping, die hem de profeet Nathan gaf over zijn echtbreuk met Bethsabee enz. Wel had hij van den profeet de verzekering ontvangen, dat zijne zonde vergeven was; maar hij verlangt daarenboven de volle vergiffenis, ook ten aanzien van de gevolgen der zonde te verwerven, de werking der genade ten volle te ondervinden en Gods heiligen geest voor altoos te bewaren.

[2]) Als beweegredenen tot erbarming geeft hij op: Gods barmhartigheid (v. 3), zijne schuldbekentenis, het bewustzijn van de grootte zijner misdaad (v. 5—6) en van zijne menschelijke zwakheid (v. 7), benevens (v. 8) Gods liefde tot de waarheid.

[3]) Vergeef mij, overeenkomstig de vroeger door U gegeven bewijzen van barmhartigheid, mijne zonde zoo, dat er niets van overblijft.

[4]) Blijf mij uwe genade steeds overvloediger schenken, opdat mijne ziel gereinigd worde van al wat U mishaagt. Vgl. noot 1. Enkelen meenen, dat «amplius» hier alleen «ter dege» beteekent.

[5]) Het gruwelstuk door mij begaan zweeft steeds voor mijne oogen; of wel: getuigt steeds tegen mij en roept om straf.

[6]) Toen David voor het eerst zijn misdaad inzag, antwoordde hij aan Nathan: «Ik heb gezondigd tegen den Heer». Ook thans wederom treedt de beleediging Gode aangedaan levendig voor zijne oogen; het onrecht tegen Urias gepleegd, hoe zwaar en ergerlijk ook, zinkt als het ware in het niet bij het onrecht, dat hij God heeft aangedaan.

sermonibus tuis, et vincas cum judicaris. *Rom. III 4.*

7. Ecce enim in iniquitatibus conceptus sum: et in peccatis concepit me mater mea.
8. Ecce enim veritatem dilexisti: incerta, et occulta sapientiæ tuæ manifestasti mihi.

9. Asperges me hyssopo, et mundabor: lavabis me, et super nivem dealbabor. *Lev. XIV; Num. XIX.*

gedaan, opdat[7]) Gij gerechtvaardigd wordet in uwe woorden en overwint als Gij geoordeeld wordt[8]).
7. Want zie, in ongerechtigheden ben ik ontvangen, en in zonden ontving mij mijne moeder[9]).

8. Want zie, Gij hebt de waarheid lief; de geheimen en verborgenheden van uwe wijsheid hebt Gij mij geopenbaard[10]).
9. Besprenkel mij met hysop, en gereinigd zal ik worden; wasch mij, en witter zal ik worden dan sneeuw[11]).

---

[7]) Dit *opdat* kan verbonden worden met *wasch mij* (v. 4), of met *ik erken* (v. 5), of met *ik heb gezondigd* (v. 6). Het zinverband kan dus hier zijn: Neem (v. 4) mijne zonde weg met al hare gevolgen — want zie (v. 5), ik erken, dat het een gruweldaad is, die ik (v. 6 *a*) tegen U beging — neem ze weg en *reinig mij, opdat* (v. 6 *b*) aan allen blijke, dat Gij uwe *woorden*, d. i. de beloften, vervult, die Gij mij gedaan hebt over de bestendigheid van mijnen troon, of den zondaar over de vergeving, volgende op berouw en bekentenis. Vgl. Rom. III 4. — Of wel: openlijk *erken ik* mijne zonde, *opdat* de *woorden* van bestraffing, die Gij door Nathan tot mij gesproken hebt, aan allen rechtmatig voorkomen. — Of wel: Gij hebt toegelaten, dat ik juist dat gruwelijk *kwaad gedaan heb, opdat* uwe getrouwheid in het vervullen uwer *woorden*, of wel uwe rechtvaardigheid in het straffen zonder aanzien van persoon des te meer aan den dag kome.

[8]) Opdat Gij het *wint*, indien er zijn, die U voor de vierschaar van hunne beoordeeling roepen, nl. hetzij over de vervulling uwer beloften, hetzij over de mij door U opgelegde straf.

[9]) De grondtekst heeft hier *boosheid* en *zonde* in het enkelvoud, en «geschapen» in plaats van *ontvangen*. Naar de leer der HH. Vaders spreekt David hier van de erfzonde. De *boosheden* en *zonden* zijn niet die zijner ouders, want hun huwelijk was wettig. Hij geeft dus hier de erfzonde, met haren nasleep van menschelijke zwakheden, als reden op om God tot ontferming te bewegen.

[10]) Andere reden tot vergiffenis. De *waarheid* is hier wellicht datgene, wat met Gods wezen, dus ook met zijne gerechtigheid en heiligheid overeenstemt. Die overeenstemming bemint Hij, en daarom verlangt en tracht Hij den mensch door zijne genade daartoe te brengen. Dat geeft dus den zondaar hoop op vergiffenis. Een bewijs van dat verlangen vindt David daarin, dat God hem de *geheimen* zijner wijsheid (misschien die, welke betrekking hebben op de vergiffenis der zonden) ontsluierd heeft.

Door *waarheid* kan echter hier gelijk elders Gods getrouwheid aangeduid worden; de zin is dan: ik reken op een volledige kwijtschelding; Gij immers bemint de getrouwheid en zult die dus beoefenen in de vervulling van hetgeen Gij mij *geopenbaard* hebt nopens de bestendigheid van mijnen troon, of nopens de vergiffenis der zonden. — De grondtekst heeft: «Zie, waarheid hebt Gij lief in de nieren (d. i. in het binnenste van den mensch); en in het verborgene (d. i. in mijn gemoed) doe mij wijsheid kennen». De *waarheid* is dan veeleer de kennis van Gods wezen en wil (mogelijk ook: de oprechtheid der schuldbekentenis); de *wijsheid* is de wetenschap der middelen om tot die *waarheid* te komen.

[11]) Het hysopkruid, meestal in het bloed der offerdieren gedoopt, werd gebruikt ter besprenkeling dergenen, die naar de Wet moesten gereinigd worden, vooral der genezen melaatschen (vgl. Levit. XIV et Num. XIX). Hier wordt figuurlijk de mededeeling der genade bedoeld; deze (v. 9) reinigt de ziel, geeft haar vreugde (v. 10), neemt de zonde geheel weg in Gods oog (v. 11);

ıditui meo dabis gaudium et ı: et exsultabunt ossa hu-

'erte faciem tuam a pecca-: et omnes iniquitates meas

r mundum crea in me Deus: tum rectum innova in vi-ı meis.

ı projicias me a facie tua: tum sanctum tuum ne aufe-ıe.

ıdde mihi lætitiam salutaris spiritu principali confirma

ıcebo iniquos vias tuas: et d te convertentur.

bera me de sanguinibus)eus salutis meæ: et exsul-ıgua mea justitiam tuam.

ımine, labia mea aperies: meum annuntiabit laudem

10. Geef aan mijn gehoor vreugde en blijdschap, en juichen zal het vernederde gebeente[12]).

11. Wend uw gelaat af van mijne zonden[13]), en delg al mijne ongerechtigheden uit.

12. Schep een rein hart in mij, o God, en vernieuw een rechten geest in mijne ingewanden[14]).

13. Verwerp mij niet van uw aangezicht, en neem uwen heiligen geest niet weg van mij[15]).

14. Geef mij de vreugde van uw heil terug[16]), en met een vorstelijken geest bevestig mij.

15. Ik zal zondaars uwe wegen leeren[17]), en goddeloozen zullen zich tot U bekeeren.

16. Bevrijd mij van bloedschuld[18]), God, God van mijn heil, en juichend zal mijn tong uwe gerechtigheid verkonden.

17. Heer, open mijne lippen, en mijn mond zal uwen lof vermelden[19]).

ɾt den mensch innerlijk (v. 12) hem op tot vertrouwen, vol-en goede werken (v. 13—15). ıt mij woorden (van vergiffenis) die mij met innige blijdschap n. Voor *vernederd* heeft de ɪst «vermorzeld», d. i. mijn zonde (als door melaatschheid) ɤd wezen, of: mijn door de g afgemarteld hart.
ɔrg, dat Gij ze niet meer ziet, ɔm *delg* ze geheel en al *uit*.
r kan dus geen spraak zijn van .ekken der zonden, als zou de ɾaardigde na de vergiffenis zij-den eigenlijk onrein van harte zooals door dwaalleeraars be-erd; bij de vergiffenis der zonden ıiet alleen het *hart* gereinigd ın nieuw leven geschapen, maar neigingen van 's menschen bin-ɾorden van eenen beteren *geest* en ontvangen een hernieuwde (naar het Hebr.: «kracht») ten

ıtneem mij niet den bijstand van ıligen geest, opdat ik volharde. mij niet tot straf, gelijk Saül, den geest Gods, mij bij mijne zalving (I Reg. XVI 13) geschonken, verliezen.

[16]) De *vreugde*, die ik vroeger genoot over het bezit uwer genade en liefde, welke mijn heil zijn. *De vorstelijke geest*, waarmede hij hoopt *bevestigd* en gesterkt te worden, is een edel streven naar heerschappij over zijn eigen driften, een aandrang om steeds de voorste te zijn in het verrichten van goede werken en in het aansporen van anderen tot het goede (vgl. v. 15). Aldus naar het Gr. De grondtekst heeft: «met eenen gewilligen geest», d. i. met eenen geest bereid tot het goede.

[17]) De *wegen* der bekeering, of die van uwe wetten.

[18]) De *bloedschuld*, waarmede ik in uw oog beladen ben wegens den moord van Urias en zijne wapenmakkers. God belooft vergiffenis en *heil* aan wie zijne zonde ootmoedig belijdt. Het vervullen van die belofte is een werk van Gods *gerechtigheid;* daarom dient dan ook deze bij die vergiffenis geprezen te worden. (Vgl. 1 Joan. I 9.)

[19]) Geef mij door uwe vergiffenis aanleiding tot dank.

18. Quoniam si voluisses sacrificium, dedissem utique: holocaustis non delectaberis.

19. Sacrificium Deo spiritus contribulatus: cor contritum, et humiliatum Deus non despicies.

20. Benigne fac Domine in bona voluntate tua Sion: ut ædificentur muri Jerusalem.

21. Tunc acceptabis sacrificium justitiæ, oblationes, et holocausta: tunc imponent super altare tuum vitulos.

18. Want hadt Gij eene offergaaf gewild, voorzeker had ik ze gebracht; aan brandoffers hebt Gij geen welbehagen[20]).
19. Een offergaaf voor God is een terneergeslagen geest; een vermorzeld en verootmoedigd hart zult Gij, God, niet versmaden[21]).
20. Handel goedgunstig, Heer, in uw welwillendheid met Sion, dat opgebouwd worden de muren van Jerusalem[22]).
21. Dan zult Gij aanvaarden eene offergave van gerechtigheid, offeranden en brandoffers; dan zal men op uw altaar varren leggen.

PSALMUS LI. — PSALM LI.

Boosaardigheid wordt gestraft.

Aanleiding tot dezen Psalm gaf de lastertaal van den verraderlijken Doëg, opperherder van Saül, en waarschijnlijk het door hem aangerichte bloedbad. — Boosaardigheid van den verrader (v. 3—6). Straf, die hem wacht (v. 7—9). Voorspoed van den gerechte (v. 10—11).

1. In finem, Intellectus David,

2. Cum venit Doeg Idumæus, et

1. Tot het einde. Ter onderrichting[1]). Van David.
2. Toen Doëg, de Idumeër, geko-

---

[20]) Hier worden offers bedoeld zonder innerlijk berouw en offervaardigheid des harten (vgl. Ps. XLIX); zulke offers had David sedert zijne zonde ongetwijfeld wel gebracht; maar die behaagden niet aan God. Hebr.: «Gij verlangt geen offer (d. i. in bovenvermelden zin); ik zou het (anders) geven».

[21]) De geslachtofferde dieren waren het symbool der onderwerping van *geest* en *hart;* het waar, Gode aangenaam offer bestond dus in een ziel, diep overtuigd van hare nietigheid en van de boosheid der zonde en vol van berouw over de beleediging van Gods majesteit.

[22]) Dit vers en het volgende schijnen wel ten tijde der Babylonische gevangenschap bij den Psalm gevoegd te zijn, alhoewel sommigen ze aan David toeschrijven.

— De inhoud van dezen Psalm, waarin van de erfzonde en van David's misdrijf gesproken wordt, bracht het als vanzelf mede, dat verscheiden HH. Vaders het *wasschen, besprenkelen, reinigen* enz. in verbinding brachten met de uitwerkselen van het H. Doopsel en de andere HH. Sacramenten. Sommigen zien in den driemaal vermelden *geest* (v. 12—14) de H. Drievuldigheid, en in het *heil* (v. 14) den Zaligmaker aangeduid.

[1]) Zie Ps. IV noot 1 en Ps. XXXI noot 1. De leer van dezen Psalm is, dat de vrome zich door boosaardigheid en laster niet moet laten schokken in zijn vertrouwen op God.

nuntiavit Sauli: Venit David in domum Achimelech. *I Reg. XXII 9.*

3. Quid gloriaris in malitia, qui potens es in iniquitate?

4. Tota die injustitiam cogitavit lingua tua: sicut novacula acuta fecisti dolum.

5. Dilexisti malitiam super benignitatem: iniquitatem magis quam loqui æquitatem.

6. Dilexisti omnia verba præcipitationis, lingua dolosa.

7. Propterea Deus destruet te in finem, evellet te, et emigrabit te de tabernaculo tuo: et radicem tuam de terra viventium.

8. Videbunt justi, et timebunt, et super eum ridebunt, et dicent:

9. Ecce homo, qui non posuit Deum adjutorem suum:

Sed speravit in multitudine divitiarum suarum: et prævaluit in vanitate sua.

10. Ego autem, sicut oliva fructifera in domo Dei, speravi in mi-

men was en geboodschapt had aan Saül: David is gekomen ten huize van Achimelech[2]).

3. Wat beroemt gij u op boosheid, die machtig zijt in ongerechtigheid[3])?

4. Den ganschen dag is uwe tong bedacht op onrechtvaardigheid; als een geslepen scheermes pleegt gij bedrog[4]).

5. Gij houdt van boosheid meer dan van goedaardigheid, spreekt liever ongerechtigheid dan recht[5]).

6. Gij houdt van alle woorden van verderf, gij sluwe tong[6]).

7. Daarom zal God u voor altoos verdelgen, u wegrukken en u verbannen uit uwe tent, en uwen wortel uit het land der levenden[7]).

8. Toeschouwen zullen de gerechtigen en vreezen, en lachen over hem[8]) en zeggen:

9. Ziedaar de man, die God niet stelde tot zijn helper, maar hoopte op de menigte van zijne rijkdommen, en overmachtig was in zijne ijdelheid[9]).

10. Ik echter, als een vruchtbare olijfboom[10]) in Gods huis, vertrouw

---

[2]) Op zijne vlucht voor Saül had David ondersteuning genoten van den priester Achimelech. Doëg, daarvan getuige, verried zulks valschhartig aan Saül en richtte op diens bevel te Nobe een algemeen bloedbad aan; slechts Abiathar, zoon van Achimelech, ontkwam en vluchtte naar David, die ongetwijfeld toen door dezen vloekpsalm lucht gaf aan zijn verontwaardiging tegen Doëg, of, naar anderen meenen, tegen Saül. Vgl. I Reg. XXI, XXII.

[3]) Waarschijnlijk had Doëg zich op zijn schelmstuk beroemd. Hebr.: «Wat beroemt gij u op boosheid, gij held? Gods goedheid duurt bestendig».

[4]) Gij zint op leugen en laster om daardoor aan anderen vlijmend wee te veroorzaken.

[5]) In plaats van menschlievend alles ten goede uit te leggen, veroorzaakt gij kwaad en onrecht door uwe lastertaal; immers Achimelech, die onschuldig was, hebt gij (v. 6) door uwen laster in het verderf gestort.

[6]) Enkelen vertalen: door eene sluwe tong. Naar de Septuagint: «gij houdt van een sluwe tong».

[7]) Gods strafgericht wordt hier onder verschillende beelden aangekondigd: God zal u (uw aanzien en macht) afbreken als een gebouw; Hij zal u verbannen uit uwe woonplaats en u met wortel en tak wegrukken uit dit leven, zoodat er van u geen nakroost zal overblijven.

[8]) Bij dien ondergang zullen zij in heilige vreeze Gods *lachen over hem,* niet alsof zij behagen schepten in zijn ongeluk, maar omdat in zijne straf Gods rechtvaardigheid en almacht met grooteren luister aan den dag treedt.

[9]) Zijn gansche macht steunde op ijdele, vergankelijke goederen en was dus slechts van korten duur; of wel: in zijne ijdelheid verbeeldde hij zich overmachtig te zijn. Hebr.: «die sterk was in zijne boosheid», d. i. door laster en laagheid.

[10]) De groene *olijfboom* wordt her-

sericordia Dei in æternum: et in sæculum sæculi.
11. Confitebor tibi in sæculum quia fecisti: et exspectabo nomen tuum, quoniam bonum est in conspectu sanctorum tuorum.

op Gods barmhartigheid voor altoos en voor immer en eeuwig.
11. Prijzen zal ik U in eeuwigheid, omdat Gij het gedaan hebt, — en verbeiden zal ik uwen naam, dewijl hij goed is[11]), — voor het aangezicht van uwe vromen.

PSALMUS LII.

PSALM LII.

Boosheid en straf der goddeloozen.

Behoudens enkele wijzigingen, vooral in v. 6, is deze Psalm een herhaling van Ps. XIII. — Klacht over de goddeloosheid der menschen (v. 1—4). Straf der boozen (v. 5—6). Bede om redding voor Israël (v. 7).

1. In finem, Pro Maeleth intelligentiæ David.
Dixit insipiens in corde suo: Non est Deus. *Supra XIII 1.*
2. Corrupti sunt, et abominabiles facti sunt in iniquitatibus: non est qui faciat bonum.
3. Deus de cœlo prospexit super filios hominum: ut videat si est intelligens, aut requirens Deum. *Supra XIII 2.*

1. Tot het einde[1]). Op Maëleth. Tot onderrichting[2]). Van David.
De dwaas zegt in zijn hart: Er is geen God.
2. Verdorven zijn zij en afschuwelijk geworden in hunne ongerechtigheden; niemand is er, die het goede doet.
3. God blikt uit den hemel neder op de menschenzonen om uit te zien of iemand verstandig is of naar God vraagt.

---

haaldelijk gebruikt als beeld van een leven vol van duurzaam geluk; dit geniet de zanger *in het huis van God* als diens gastvriend, m. a. w. in zijne gemeenschap met God.

[11]) Ik zal U loven, omdat die bloei van mijn leven uw werk is, en met vertrouwen de openbaring van uwen naam, d. i. van uw wezen, uwe macht, uwe goedertierenheid enz. verbeiden, dewijl de goedheid aan dien naam, d. i. aan U, eigen is. Het *prijzen* en *verbeiden* geschiedt *voor het aangezicht,* d. i. openlijk, tot stichting der *vromen.* — Verscheidene HH. Vaders meenen met Cassiodorus, dat door den booswicht in dezen Psalm de Antichrist, anderen, zooals de HH. Athanasius en Hilarius, dat daardoor de verrader Judas en de Joden, zijne medeplichtigen, geheimzinnig worden aangeduid.

[1]) Vgl. Ps. IV noot 1. Het verschil tusschen Psalm XIII en LII bestaat daarin, dat in dezen Psalm het opschrift uitvoeriger is; telkens is *Heer* in *God* veranderd; v. 3 van Psalm XIII is verkort en v. 6 gewijzigd, waarschijnlijk om dezen Psalm meer toepasselijk te maken op een bijzondere gebeurtenis, misschien op de nederlaag der Ammonieten en Moabieten onder Josaphat (vgl. II Par. XX 22), of der Assyriërs onder Ezechias.

[2]) Vgl. Ps. XXXI noot 1. Het «*Maëleth*» schijnen zelfs de Zeventigen niet verstaan en daarom onvertaald gelaten te hebben. Men gist, dat het beteekent: «op de wijze van het lied Maëleth», of: «met begeleiding van fluit- of van snarenspel», of: «op klagenden toon», of: «gebed in krankheid».

4. Omnes declinaverunt, simul inutiles facti sunt: non est qui faciat bonum, non est usque ad unum. *Rom. II 12.*
5. Nonne scient omnes qui operantur iniquitatem, qui devorant plebem meam ut cibum panis?

6. Deum non invocaverunt: illic trepidaverunt timore, ubi non erat timor.

Quoniam Deus dissipavit ossa eorum qui hominibus placent: confusi sunt, quoniam Deus sprevit eos.
7. Quis dabit ex Sion salutare Israel? cum converterit Deus captivitatem plebis suæ, exsultabit Jacob, et lætabitur Israel.

4. Allen zijn afgeweken; altegader zijn ze onnut geworden; niemand is er, die het goede doet, zelfs niet een enkele.
5. Zullen zij niet altegader verstandig worden, die ongerechtigheid begaan; die mijn volk verslinden als eene bete broods?
6. God roepen zij niet aan; daar sidderen zij van vrees, waar niets te vreezen is.

Want God verstrooit de beenderen van die den menschen welgevallig zijn[3]; te schande worden zij, want God versmaadt hen.
7. Wie zal uit Sion heil aan Israël verschaffen? Als God de gevangenschap zijns volks zal hebben afgewend, zal Jacob juichen en Israël zich verblijden.

PSALMUS LIII. — PSALM LIII.

Gebed om hulp tegen kwaadwilligen.

De Ziphieten hadden David's schuilplaats ten hunnent aan Saül verraden en wilden hem aan den koning uitleveren. — David vraagt daarom hulp aan God tegen zijne goddelooze vijanden (v. 3—5). Die hulp gewordt hem zeker; gebed om verdelging der vijanden; belofte van dank (v. 6—9).

1. In finem,
In carminibus intellectus David.
2. Cum venissent Ziphæi, et dixissent ad Saul: Nonne David absconditus est apud nos? *I Reg. XXIII 19 et XXVI 1.*
3. Deus in nomine tuo salvum me fac: et in virtute tua judica me.

1. Tot het einde. Met snarenspel. Ter onderrichting. Van David[1]).
2. Toen de Ziphieten gekomen waren en tot Saül gezegd hadden: Houdt David zich niet bij ons verborgen[2])?
3. O God, in uwen naam beveilig mij, en in uwe kracht verschaf mij recht[3]).

[3]) Die namelijk niet naar God vragen, maar enkel en alleen aan de menschen zoeken te behagen. Hebr.: «God verstrooit de beenderen uwer belegeraars; gij maaktet (ze) te schande, want God heeft ze verworpen».

[1]) Zie Ps. IV noot 1 en Ps. XXXI noot 1.

[2]) Hebreeuwsche zegswijze voor: David schuilt bij ons. David deed zulks tweemaal; hier is waarschijnlijk sprake van zijn eerste verblijf aldaar. Vgl. I Reg. XXIII 19 en XXVI 1.

[3]) De *naam* van God duidt hier evenals elders Gods wezen en eigenschappen aan; eene van deze, zijne *kracht* of almacht, wordt terstond ver-

4. Deus exaudi orationem meam: auribus percipe verba oris mei.

4. O God, verhoor mijn bede; geef gehoor aan de woorden van mijnen mond.

5. Quoniam alieni insurrexerunt adversum me, et fortes quæsierunt animam meam: et non proposuerunt Deum ante conspectum suum.

5. Want vreemden hebben zich verheven tegen mij, en sterken trachten naar mijn ziel[4]), en God stellen zij zich niet voor oogen[5]).

6. Ecce enim Deus adjuvat me: et Dominus susceptor est animæ meæ.

6. Zie toch, God verleent mij hulp, en de Heer is een beschermer mijner ziel[6]).

7. Averte mala inimicis meis: et in veritate tua disperde illos.

7. Wend de rampen af op mijne vijanden, en in uwe trouw vernietig hen[7]).

8. Voluntarie sacrificabo tibi, et confitebor nomini tuo Domine: quoniam bonum est:

8. Vrijwillig zal ik aan U offeren, en ik zal uwen naam verheerlijken, o Heer, omdat hij goed is[8]).

9. Quoniam ex omni tribulatione eripuisti me: et super inimicos meos despexit oculus meus.

9. Omdat Gij mij uit allen nood verlost hebt, en mijn oog op mijne haters nederziet[9]).

---

meld; door deze moet God hem redden en tevens recht verschaffen; immers hij wordt onschuldig vervolgd.

[4]) De Ziphieten, alhoewel zij van Juda afstamden evenals David (vgl. Jos. XV 24, 55), handelden te zijnen opzichte gelijk heidenen of *vreemden* zonder hart; tevens waren zij daardoor van God vervreemd geraakt, wiens zaak die van David was. De *sterken* zijn of de Ziphieten of waarschijnlijker Saül en zijn aanhang. *Ziel* staat hier evenals elders voor: leven.

[5]) Ten minste zij handelden zoo, doordien zij David wilden uitleveren. Het is vooral de smaad, Gode door dat onrecht aangedaan, die den Psalmist ter harte gaat.

[6]) David is zoo zeker van Gods hulp, dat hij die als reeds aanwezig voorstelt.

[7]) *De rampen* zijn hier die, welke zijne vijanden over hem willen doen komen; de *trouw* die, welke God steeds toont in het vervullen zijner beloften; het geheel is een voorspelling onder den vorm van eenen wensch.

[8]) Volgaarne zal ik bij de verplichte offers ook nog andere voegen uit dankbaarheid. Zie noot 3 en Ps. LI noot 11.

[9]) Hij doet dit met rechtmatigen trots en met tevredenheid, omdat zijne vijanden, tevens Gods vijanden, vernederd zijn en hij van alle kwellingen bevrijd is.

— De HH. Augustinus, Hilarius en Hiëronymus zien in dezen Psalm een aanduiding van de vervolgingen der Kerk of van het lijden des Heeren.

PSALMUS LIV. — PSALM LIV. —

Gebed in vervolging en miskenning.

Aanleiding tot dezen Psalm gaf waarschijnlijk de opstand van Absalom en het verraad van Achitophel; David drukt daarin de gevoelens uit, die zijn hart overstelpten bij zijne vlucht uit de H. Stad. — Verzuchting tot God (v. 2—4). David's nood (v. 5—9). God moge zijne vijanden in verwarring brengen; redenen voor dat gebed (v. 10—15). God moge zijne vijanden verdelgen; hem echter zal Hij redden; redenen voor die redding en die straf (v. 16—22). Opwekking tot vertrouwen; straf der boosdoeners (v. 23—24).

1. In finem,
In carminibus intellectus David.
2. Exaudi Deus orationem meam, et ne despexeris deprecationem meam:
3. Intende mihi, et exaudi me.
Contristatus sum in exercitatione mea: et conturbatus sum
4. A voce inimici, et a tribulatione peccatoris.

Quoniam declinaverunt in me iniquitates: et in ira molesti erant mihi.
5. Cor meum conturbatum est in me: et formido mortis cecidit super me.
6. Timor et tremor venerunt super me: et contexerunt me tenebræ:

1. Tot het einde. Met snarenspel. Ter onderrichting[1]). Van David.
2. Verhoor, o God, mijn bede, en versmaad mijn smeeking niet.
3. Geef acht op mij en verhoor mij.
Ik ben bedroefd in mijn gepeins, en ik ben in ontsteltenis
4. door het schreeuwen van den vijand en het kwellen van den zondaar[2]).
Want zij doen ongerechtigheden op mij nederkomen en met grimmigheid doen zij mij kwelling aan[3]).
5. Mijn hart is in mijn binnenste ontsteld en doodsvrees heeft mij overvallen.
6. Vrees en siddering zijn over mij gekomen, en duisternis bedekt mij[4]).

---

[1]) Zie Ps. IV noot 1 en Ps. XXXI noot 1.
[2]) Zelden verkeert David in somberder gemoedsstemming; als reden daarvan geeft hij op: het napeinzen over zijne rampen en gevaren, het razen zijner vijanden (wellicht bepaaldelijk dat van Semeï, vgl. II Reg. XVI 7) en den angst, dien de goddelooze oproerlingen hem aanjagen.
[3]) Misschien bedoelt hij hier de openlijke onteering van David's bed door Absalom. Vgl. II Reg. XVI 21—23. De schande van die euveldaad viel op David neer en was voor hem eene bittere, door den grimmigen Achitophel uitgedachte kwelling.
[4]) Ik zie geen uitkomst in de rampen, die mij overstelpen. Hebr.: «huivering bedekt mij». Bij die gedachte aan zich zelven overvalt hem kleinmoedigheid, en daarom uit hij in den vorm eener vraag den wensch om snel als een schuchtere duif verre weg te kunnen vliegen naar de eenzaamheid, ten einde aldaar rust te genieten (v. 7 en 8) en door God (v. 9) gevrijwaard te worden tegen kleinhartigheid en tegen de hem bestormende rampen.

7. Et dixi: Quis dabit mihi pennas sicut columbæ, et volabo, et requiescam?

8. Ecce elongavi fugiens: et mansi in solitudine.

9. Exspectabam eum, qui salvum me fecit a pusillanimitate spiritus, et tempestate.

10. Præcipita Domine, divide linguas eorum: quoniam vidi iniquitatem, et contradictionem in civitate.

11. Die ac nocte circumdabit eam super muros ejus iniquitas: et labor in medio ejus,

12. Et injustitia.

Et non defecit de plateis ejus usura, et dolus.

13. Quoniam si inimicus meus maledixisset mihi, sustinuissem utique.

Et si is, qui oderat me, super me magna locutus fuisset: abscondissem me forsitan ab eo.

14. Tu vero homo unanimis: dux meus, et notus meus:

15. Qui simul mecum dulces capiebas cibos: in domo Dei ambulavimus cum consensu.

7. En ik zeg: Wie geeft mij vleugels als die eener duif? en vliegen zal ik en verademen.

8. Zie, verre ga ik vluchtend henen en ik blijf in de woestijn.

9. Verbeiden zal ik Hem, die mij beveiligt voor kleinmoedigheid des geestes en voor storm[5]).

10. Stort hen neder, Heer, verdeel hun tongen; want ik zie ongerechtigheid en tegenstreving in de stad[6]).

11. Bij dage en bij nacht waart rondom haar op hare muren boosheid[7]), en kwelling is in haren boezem

12. en ongerechtigheid,

en geenszins wijkt van hare straten woeker en bedrog[8]).

13. Want had mijn vijand mij gehoond, verdragen had ik het voorzeker[9]);

en had hij, die mij haatte, grootspraak over mij gevoerd, ik hadde mij wellicht voor hem verborgen.

14. Gij echter, eensgezinde man[10]), mijn gids en mijn vertrouweling,

15. gij, die gezamenlijk met mij zoete gerechten nuttigdet[11]), in Gods huis verkeerden wij eendrachtig[12]).

---

[5]) Naar den grondtekst schijnt de dichter zich te willen spoeden naar eene schuilplaats tegen den fellen wind en den storm, nl. der ongelukken.

[6]) *Stort* de muitelingen in de wateren van een nieuwen zondvloed of in eenen afgrond, zooals Gij het deedt met Core en zijnen aanhang (Num. XVI 32), en maak, gelijk weleer te Babel (Gen. XI 7—9), dat zij in hun beraadslagingen elkander niet meer verstaan (vgl. II Reg. XV 31—34), in tweespalt geraken en zoodoende ten gronde gaan; doe zulks, want onrecht en verzet tegen uw en mijn gezag heerschen alom in de stad (v. 10—12).

[7]) Rondom de stad, op hare muren, in haren boezem, alom worden gruwelen gepleegd. Hebr.: «dag en nacht maken zij de ronde op hare muren, en boosheid en kwelling is in haren boezem».

[8]) Door *woeker* wordt hier afpersing, verdrukking, allerlei soort van onrechtvaardig bezit aangeduid.

[9]) Namelijk als een soort van onvermijdelijk kwaad. Hij haalt hier een tweede reden aan om de muiters te vernielen, nl. hun verraad gepleegd tegen een weldoener en vriend; hier schijnt vooral Achitophel bedoeld te worden (zie II Reg. XV 31).

[10]) Gij, met wien ik steeds in raad en daad overeenstemde, en die mij als *gids* en *vertrouweling* ter zijde stondt.

[11]) Naar de Septuagint: «die te gelijk de spijzen zoet maaktet», d. i. mij door uwen omgang het leven veraangenaamdet. (Vgl. I Par. XXVII 33).

[12]) Hebr. «met de schare», d. i. ten

16. Veniat mors super illos: et descendant in infernum viventes:

Quoniam nequitiæ in habitaculis eorum: in medio eorum.

17. Ego autem ad Deum clamavi: et Dominus salvabit me.

18. Vespere, et mane, et meridie narrabo et annuntiabo: et exaudiet vocem meam.

19. Redimet in pace animam meam ab his, qui appropinquant mihi: quoniam inter multos erant mecum.

20. Exaudiet Deus, et humiliabit illos, qui est ante sæcula.

Non enim est illis commutatio, et non timuerunt Deum:

21. Extendit manum suam in retribuendo.

Contaminaverunt testamentum ejus,

22. Divisi sunt ab ira vultus ejus: et appropinquavit cor illius.

16. De dood kome over hen, en dat zij levend nederzinken in de onderwereld[13]!

Want gruwelen zijn in hun woningen, in hun midden.

17. Ik echter roep tot God, en de Heer zal mij redden.

18. Des avonds en des ochtends en des middags[14]) zal ik verhaal en kondschap doen, en verhooren zal Hij mijne stem.

19. Verlossen zal Hij in vrede mijne ziel van die mij naderen; want met vélen zijn zij om mij heen[15]).

20. God zal gehoor verleenen, en hen vernederen zal Hij, die is vóór alle eeuwen;

want bij hen is geen verandering[16]) en zij vreezen God niet.

21. Hij strekt zijn hand uit ter vergelding[17]);

zij bevlekken zijn verbond.

22. Verstrooid zijn zij geworden door de gramschap van zijn aanschijn, en genaderd is zijn hart[18]).

---

aanschouwen van het gansche volk. In zijne verontwaardiging over zooveel trouweloosheid drukt de Psalmist te midden zijner klacht een verwensching uit. Vgl. Ps. V noot 8.

[13]) Het *levend nederzinken* is zooveel als: in hunne volle levenskracht weggemaaid worden door den dood (tenzij men hierin een zinspeling zie op Num. XVI 30—33).

[14]) De drie tijden van het liturgisch gebed worden hier vermeld om aan te duiden, dat hij den geheelen dag aan God zijn lijden en de boosheid zijner vijanden voorhoudt. Hebr.: «des avonds enz. zal ik klagen en zuchten».

[15]) Hij zal mij *vrede* schenken, door mij van mijne vervolgers te verlossen. *Om mij heen* wordt meestal hier opgevat in den zin van: «tegen mij». Sommigen vertalen: want in grooten getale waren zij ook eertijds aan mijne zijde; en dat zal Hij ook nu wel wederom bewerken.

[16]) Geen verandering ten goede; geen bekeering; volgens anderen: geen wederzijdsche trouw. Misschien ook, naar het Gr.: God zal hen vernederen, (d. i. straffen); want zij kunnen Hem niets ter uitwisseling (als losprijs) geven en zij hebben geen vreeze Gods; deze (v. 21) geeft een rechtmatige vergelding; zij nu schenden en onteeren Gods wet en daarom (v. 22) worden zij verslagen en verstrooid.

[17]) Naar de Septuagint kan dit van de goddelijke vergelding verstaan worden. De grondtekst heeft intusschen: «hij (de verrader van v. 14—15) slaat zijn hand aan zijne vrienden, ontheiligt zijn verbond (van vriendschap); glad zijn de roomwoorden (zoete woorden) van zijn mond en krijg is zijn hart; zachter zijn zijne woorden dan olie, maar het zijn ontbloote» (zwaarden.)

[18]) De zin schijnt te zijn: zij worden door Gods toorn verslagen en verstrooid (of oneenig gemaakt, vgl. v 10), en Gods grammoedig hart is in die tuchtiging straffend tot hen genaderd. Naar den grondtekst wordt hier het

Molliti sunt sermones ejus super oleum: et ipsi sunt jacula.

23. Jacta super Dominum curam tuam, et ipse te enutriet: non dabit in æternum fluctuationem justo. *Matth. VI 25; Luc. XII 22; I Petr. V 7.*

24. Tu vero Deus deduces eos, in puteum interitus. *Supra V 7.*

Viri sanguinum, et dolosi non dimidiabunt dies suos: ego autem sperabo in te Domine.

Zacht zijn zijne woorden meer dan olie, en tevens zijn het schichten.

23. Werp op den Heer uw zorg en Hij, Hij zal u voeden[19]). In eeuwigheid zal Hij den gerechte niet laten wankelen.

24. Maar Gij, God, zult hen nederstorten in de groeve des verderfs.

Mannen des bloeds en des bedrogs bereiken niet de helft van hunne dagen[20]); ik echter hoop op U, o Heer.

PSALMUS LV.

PSALM LV.

Gebed in een groot gevaar.

David, op zijne vlucht voor Saül in het nauw gebracht, roept tot God om hulp; hij vertrouwt op Gods beloften (v. 2—5). Boosheid der vijanden; hunne straf volgt op zijn gebed (v. 6—11). Dankbetuiging van David (v. 12—13).

1. In finem,

Pro populo, qui a Sanctis longe factus est, David in tituli inscriptionem, cum tenuerunt eum Allophyli in Geth. *I Reg. XXI 12.*

2. Miserere mei Deus, quoniam

1. Tot het einde. Voor het volk, dat van het heiligdom verwijderd is[1]). Van David; tot opschrift op een gedenksteen. Toen de vreemdelingen[2]) hem gegrepen hadden te Geth.

2. Ontferm U mijner, God, want

---

hart van den vijand bedoeld, die (v. 22) met zoete, maar verraderlijke woorden tot David genaderd was.

[19]) Eene opwekking, die de Psalmist tot zich zelven richt. Voor *voeden* heeft de Septuagint: doorvoeden, d. i. van alles ruimschoots voorzien.

[20]) Zij dalen vroegtijdig ten grave. — Deze Psalm wordt niet zelden in geestelijken zin van David's tegenbeeld, Christus, verstaan, die door Judas, zijnen dischgenoot en vriend, verraden werd, evenals David door Achitophel.

[1]) Aldus ook de Septuagint. De zin is wel: gebed voor het Israëlietische volk, dat in zijn ballingschap te Babylon van Jerusalem verwijderd is. Hebr.: «voor (op) de stomme duif in de verte». Sommigen meenen, dat zoowel in de Vulgaat als in den grondtekst David bedoeld wordt, die zich als een weerlooze duif in ballingschap verre *van het heiligdom* bevond; anderen zien hierin het verbannen volk allegorisch aangeduid; anderen vertalen het: Psalm te zingen naar de wijze van: «De stomme duif». Zie Ps. IV noot 1 en Ps. XV noot 1.

[2]) Op zijne vlucht voor Saül had David de wijk genomen naar Geth in het land der Philistijnen, een van elders aangekomen volk (zie Amos IX 7), dat daarom hier *vreemdelingen*, of: van vreemden stam, genoemd wordt; door dezen herkend (zie I Reg. XXI 10—15), liep hij het grootste gevaar; waar schijnlijk riep hij in dien nood met dezen Psalm tot God om hulp.

conculcavit me homo: tota die impugnans tribulavit me.

3. Conculcaverunt me inimici mei tota die: quoniam multi bellantes adversum me.
4. Ab altitudine diei timebo: ego vero in te sperabo.

5. In Deo laudabo sermones meos, in Deo speravi: non timebo quid faciat mihi caro.
6. Tota die verba mea exsecrabantur: adversum me omnes cogitationes eorum, in malum.
7. Inhabitabunt et abscondent: ipsi calcaneum meum observabunt.
Sicut sustinuerunt animam meam,
8. Pro nihilo salvos facies illos: in ira populos confringes.

Deus,
9. Vitam meam annuntiavi tibi:

mij vertrapt de mensch[3]); den ganschen dag benauwt mij de bestrijder.
3. Mijne vijanden vertrappen mij den ganschen dag, want talrijk zijn zij, die strijd voeren tegen mij.
4. Voor de hoogte van den dag ben ik beducht[4]), maar ik vertrouw op U.
5. In God zal ik mijn woorden roemen[5]); op God vertrouw ik; ik vrees niet; wat zou vleesch mij doen[6])?
6. Den ganschen dag vervloeken zij mijn woorden[7]); tegen mij zijn al hunne gedachten ten kwade.
7. Zij huizen en verbergen zich; zij bespieden mijnen hiel[8]).
Zooals zij mijne ziel opwachten[9]),
8. zoo zult Gij hen om geenen prijs behouden[10]); in gramschap zult Gij volkeren vergruizen.
God,
9. mijn leven heb ik U bekend ge-

---

[3]) Hebr.: «hijgt naar mij», d. i. als een wild dier naar mijn bloed. *Mensch* en *tegenstander* duiden hier de Philistijnen, wellicht ook Saül en zijn handlangers aan.

[4]) Wat hier *de hoogte van den dag* beteekent, is niet zeer duidelijk; wellicht vreesde David gedurende den nacht, dat hij 's ochtends of bij klaarlichten dag herkend zou worden. Enkelen vertalen: ik vrees voor den hoogen dag van uw strafgericht. De Septuagint (naar den Cod. Vat.) en het Psalterium Romanum hebben: «mijne vijanden vertrappen mij den ganschen dag van de hoogte van den dag (d. i. wellicht: van den vroegen morgen af); want talrijk» enz. Hebr.: «mijne vijanden hijgen (naar mij) den ganschen dag, want velen bestrijden mij in hoogmoed; ten dage dat ik vrees, vertrouw ik op U».

[5]) Hebr.: «zijn woorden». In overeenstemming daarmede verklaren de meesten dit: vertrouwend op God, zal ik mij beroemen op de mij door Hem (zie I Reg. XVI) gedane beloften omtrent mijn koningschap; die zal Hij eens vervullen en mij derhalve nu redden.

[6]) Naar de Septuagint is dit voorstel vragend. De zin is: ik vrees niet wat zwakke stervelingen tegen mij ondernemen, daar de Almachtige mij beschermt.

[7]) Zij (de Philistijnen, vgl. I Reg. XXI 11, of wel de handlangers van Saül) bespotten en verwenschen de mij gedane beloften. Of wel: Saül's hovelingen verdraaien mijne woorden over de mij gedane beloften en vervloeken die als hoogverraad.

[8]) Zij *huizen*, d. i. liggen voortdurend op de loer (vgl. Ps. XVI 12) in een schuilhoek om mij onverhoeds te overvallen. Naar den grondtekst is de zin: heimelijk scholen zij samen enz.

[9]) Naarmate (of omdat) zij mij als een wild dier opwachten, mij naar het leven staan, zult Gij hen in het verderf storten. Naar de Septuagint: «gelijk ik hoop voor mijn leven, zult Gij» enz.

[10]) Naar het Hebr. is de zin: zullen zij om (trots) hunne ongerechtigheid ontkomen? — De *volkeren* zijn hier Gods en David's vijanden, die vernietigd zullen worden, al waren het gansche natiën.

posuisti lacrymas meas in conspectu tuo,

Sicut et in promissione tua:

10. Tunc convertentur inimici mei retrorsum:

In quacumque die invocavero te: ecce cognovi quoniam Deus meus es.

11. In Deo laudabo verbum, in Domino laudabo sermonem: in Deo speravi, non timebo quid faciat mihi homo. *Hebr. XIII 6.*

12. In me sunt Deus vota tua, quæ reddam, laudationes tibi.

13. Quoniam eripuisti animam meam de morte, et pedes meos de lapsu: ut placeam coram Deo in lumine viventium.

maakt; mijne tranen hebt Gij voor uw aangezicht geplaatst,

gelijk het ook in uw belofte was[11]).

10. Dan zullen rugwaarts deinzen mijne vijanden[12]),

op welken dag ook ik U aanroep, zie, ik weet, dat Gij mijn God zijt.

11. In God roem ik het woord; in den Heere roem ik het gezegde[13]); op God vertrouw ik; ik vrees niet; wat zou een mensch mij doen?

12. Op mij rusten, o God, uwe geloften, die ik vervullen zal, loftuigingen voor U[14]);

13. want Gij hebt mijne ziel onttrokken aan den dood en mijne voeten aan den val, opdat ik welbehaaglijk zij voor God in het licht der levenden[15]).

---

[11]) Reden, om welke hij hoopt verhoord te worden: ik heb U in mijn gebed mijn leven met al zijn lief en leed blootgelegd, en Gij hebt acht gegeven op mijne tranen, zooals Gij het beloofd hadt. Hebr.: «Mijn zwervend leven hebt Gij geteld; gelegd in uwen lederen zak (als ter bewaring) hebt Gij mijn tranen. Staan zij niet in uw boek?»

[12]) Sommigen brengen *dan* in verband met het voorafgaande: let Gij op mijn tranen, dan worden mijne vijanden teruggedreven; bid ik, dan ondervind ik, dat Gij mijn God zijt. De meesten echter meenen, dat *dan* nader verklaard wordt door: *op welken dag ook* enz.

[13]) Ik draag roem op de mij gedane beloften. Zie v. 5.

[14]) In zijn vertrouwen beschouwt hij zich reeds als gered en daarom gehouden tot vervulling der geloften, die hij tot eer van God zal volbrengen. Hebr.: «Ik zal U dankoffers betalen».

[15]) Opdat ik leve en aan God nog verder behage.

— Eenige HH. Vaders, o. a. Augustinus, Athanasius, meenen, dat hier het licht des eeuwigen levens; anderen, zooals Eusebius, dat Christus, het licht der wereld, bedoeld wordt. Overigens vinden o. a. de HH. Hilarius, Augustinus en Hiëronymus in dezen Psalm de gevoelens uitgedrukt, die Christus gedurende zijn lijden bezielden.

PSALMUS LVI.

PSALM LVI.

Nood en vertrouwen.

Wederom een jammerkreet van den vervolgden David. — Gebed en betuiging van vertrouwen (v. 2—3). Gods hulp in nood en zorgen (v. 4—7). Dankbetuiging (8—12).

1. In finem,
Ne disperdas, David in tituli inscriptionem, cum fugeret a facie Saul in speluncam. *I Reg. XXII 1 et XXIV 4.*
2. Miserere mei Deus, miserere mei: quoniam in te confidit anima mea.
Et in umbra alarum tuarum sperabo, donec transeat iniquitas.
3. Clamabo ad Deum altissimum: Deum qui benefecit mihi.
4. Misit de cœlo, et liberavit me: dedit in opprobrium conculcantes me.
Misit Deus misericordiam suam, et veritatem suam,
5. Et eripuit animam meam de medio catulorum leonum: dormivi conturbatus.

1. Tot het einde[1]). Verderf niet[2]). Van David, tot een opschrift op een gedenksteen[3]), toen hij voor Saül vluchtte in de spelonk[4]).
2. Ontferm U mijner, God, ontferm U mijner, want op U vertrouwt mijne ziel.
En op de schaduw uwer vleugelen zal ik hopen, totdat de ongerechtigheid voorbijgaat[5]).
3. Ik roep tot God, den Allerhoogste, tot God, die mij weldaden schonk[6]).
4. Hij reikte uit den hemel en Hij redde mij; te schande maakte Hij die mij vertrapten.
God zond zijne erbarming en zijne trouw[7]),
5. en Hij redde mijne ziel uit het midden van jonge leeuwen; vol kommer legde ik mij neder[8]).

[1]) Zie Psalm IV noot 1. Vers. 8—12 van dezen Psalm wordt, eenigszins gewijzigd, herhaald in Ps. CVII 2—6.
[2]) Volgens sommigen naar de wijze van het lied. «Verderf niet»; volgens anderen is het een opschrift van liederen, waarin om verschooning en redding wordt gebeden. De inhoud van dezen Psalm, een gebed om levensbehoud, beantwoordt aan dat opschrift.
[3]) Zie Psalm XV noot 1.
[4]) Hier wordt of wel de *spelonk* van Odollam bedoeld (vgl. I Reg. XXII 1 en Psalm LV), waar David een schuilplaats vond, toen hij aan de Philistijnen ontsnapt was, of wel die van Engaddi (vgl. I Reg. XXIV 4 volg. en Psalm LIII), waarheen hij vluchtte na het verraad der Ziphieten.
[5]) De *vleugelen* Gods zijn het zinnebeeld zijner tegenwoordigheid, almacht en bescherming. De *ongerechtigheid* is of wel de onrechtvaardige vervolging, aan welke David blootstond, of het levensgevaar, dat hij liep (vgl. v. 5), of wel Saül, die de oorzaak van beide was.
[6]) Gods gewoonte in het verleden is hem een waarborg voor de toekomst.
[7]) Verdere beschrijving van Gods bijstand in het verleden, of wel dichterlijke voorstelling der toekomstige vervulling van 's dichters hoop. Barmhartig en getrouw aan zijne beloften *reikt* God hem een reddende hand toe. Vgl. Gen. XXIV noot 7.
[8]) De zin der Vulgaat is: mijne vijanden omringen mij als wilde dieren, terwijl ik uitgeput ben van kommer. De grondtekst beteekent waarschijnlijk: «mijne ziel is te midden van leeuwen; ik lig onder vlammenden (tusschen felle roofdieren), onder menschen, wier tanden zijn» enz.

Filii hominum dentes eorum arma et sagittæ: et lingua eorum gladius acutus.

6. Exaltare super cœlos Deus: et in omnem terram gloria tua.

7. Laqueum paraverunt pedibus meis: et incurvaverunt animam meam.

Foderunt ante faciem meam foveam: et inciderunt in eam.

8. Paratum cor meum Deus, paratum cor meum: cantabo, et psalmum dicam.

9. Exsurge gloria mea, exsurge psalterium et cithara: exsurgam diluculo.

10. Confitebor tibi in populis Domine: et psalmum dicam tibi in gentibus:

11. Quoniam magnificata est usque ad cœlos misericordia tua, et usque ad nubes veritas tua.

12. Exaltare super cœlos Deus: et super omnem terram gloria tua.

Zonen van menschen zijn het; hunne tanden zijn wapenen en pijlen, en hunne tong is een scherpsnijdend zwaard[9]).

6. Verheven wordet Gij boven de hemelen, o God, en over de geheele aarde zij uwe heerlijkheid[10])!

7. Eenen strik bereidden zij voor mijne voeten en zij drukten mijne ziel ter neder;

zij dolven voor mijn aanschijn eenen kuil en zij zijn er ingestort.

8. Bereid is mijn hart, o God, bereid is mijn hart[11]). Zingen zal ik en eenen psalm aanheffen.

9. Waak op, mijne eer! Waak op, psalter en citer! Opwaken zal ik met den dageraad[12]).

10. Loven zal ik U onder de volkeren, o Heer, en U ter eere eenen psalm aanheffen onder de natiën[13]).

11. Want hoog tot aan de hemelen verheven is uwe barmhartigheid, en tot aan de wolken uwe trouw.

12. Verheven wordet Gij boven de hemelen, o God, en over de geheele aarde zij uwe heerlijkheid!

---

[9]) Saül en zijne handlangers zijn, als (ofschoon) *zonen van menschen*, boosaardig, (of wel: onmachtig tegen God, maar toch) vol van wreedheid en verraad in daden en woorden.

[10]) Kom mij te hulp en openbaar daardoor uwe *heerlijkheid*, opdat die, alom zichtbaar, ook alom geprezen worde. Dit vers wordt als refrein herhaald in v. 12 en moet misschien zijne plaats vinden achter v. 7, dat eene voortzetting is van v. 5.

[11]) *Bereid* beteekent hier naar den grondtekst zooveel als: gesterkt, getroost, vol hoop. Daarom wekt de zanger dan ook in v. 9 zijne *eer*, d. i. zijne ziel, op om God te prijzen, en zijne speeltuigen, die zoo langen tijd zwegen, om dien lof te begeleiden.

[12]) Ten gevolge en ten bewijze mijner vreugde. Hebr.: «ik wil den dageraad wekken», nl. met mijn gezang.

[13]) Door *volkeren* en *natiën* worden hier wellicht de stammen en geslachten van Israël bedoeld, misschien ook de heidenen. Wat (v. 11) overal in zijne heerlijkheid zichtbaar is, dient (v. 12) ook overal geprezen te worden.

— De HH. Augustinus, Hilarius, Hiëronymus en na hen Dionysius Carth. en anderen brengen dezen Psalm in verband met het lijden van Christus (v. 2—7), zijne verrijzenis, zijne hemelvaart en de uitbreiding van zijn Rijk (v. 6, 9—12).

PSALMUS LVII. — PSALM LVII.

Wee den onrechtvaardigen rechters!

Wat bepaaldelijk de naaste aanleiding gaf tot dezen Psalm is onbekend. De Psalmist bespreekt daarin den plicht der rechters (v. 2); de boosaardigheid van hen, die het recht verkrachten (v. 3—6); hunne straf (v. 7—10); het loon der vromen (v. 11—12).

1. In finem,
Ne disperdas, David in tituli inscriptionem.
2. Si vere utique justitiam loquimini: recta judicate filii hominum.
3. Etenim in corde iniquitates operamini: in terra injustitias manus vestræ concinnant.
4. Alienati sunt peccatores a vulva, erraverunt ab utero: locuti sunt falsa.
5. Furor illis secundum similitudinem serpentis: sicut aspidis surdæ, et obturantis aures suas,
6. Quæ non exaudiet vocem incantantium: et venefici incantantis sapienter.
7. Deus conteret dentes eorum in ore ipsorum: molas leonum confringet Dominus.
8. Ad nihilum devenient tamquam aqua decurrens: intendit arcum suum donec infirmentur.

1. Tot het einde. Verderf niet. Van David. Tot een opschrift op een gedenksteen[1]).
2. Indien gij dan waarlijk recht spreekt, oordeelt dan gerechtig, menschenkinderen[2]).
3. Inderdaad, in uw hart begaat gij ongerechtigheden; op de aarde smeden uwe handen rechtsverkrachtingen.
4. Vervreemd zijn de zondaars van den moederschoot af; afgedwaald zijn zij sinds de geboorte; zij spreken leugens[3]).
5. Hunne woede is gelijk aan die van eene slang; als die van eene adder, welke doof is en hare ooren toestopt[4]);
6. die niet luistert naar de stem van de bezweerders en van den betooveraar, die met bedrevenheid bezweert.
7. God zal hunne tanden in hun mond vergruizen; het gebit der leeuwen zal de Heer verbrijzelen[5]).
8. Te niet zullen zij gaan, gelijk wegvlietend water; Hij spant zijnen boog tot zij onmachtig worden[6]).

[1]) Zie Psalm IV noot 1; XVI noot 2 en XV noot 1. David drukt zich in dezen Psalm in het algemeen uit, doch had wellicht in het bijzonder Saül en diens handlangers op het oog, die hem valschelijk betichtten en die dan ook door de straf, in v. 10 aangeduid, getroffen werden.

[2]) Uw ambt en uw naam van rechters verplicht u, in waarheid recht te spreken. Daarom doet het ook, u herinnerend, dat gij, hoe machtig overigens, slechts *menschenkinderen* zijt. Maar (v. 3) gij wilt het niet, want gij verzint en pleegt listig alom in den lande onrecht.

[3]) Van kindsbeen af zijn zij vrijwillig van God en zijne geboden afgeweken; zij vonnissen op valsche gronden.

[4]) Hardnekkig in hun opzet zijn zij, gelijk eene bijzonder kwaadaardige soort van slangen, die zich door bezwering niet laten vangen.

[5]) Vgl. Psalm III 8.

[6]) De zin der Vulgaat is: God schiet zijne pijlen af, d. i. straft hen, totdat zij bezwijken. De grondtekst luidt: «hij (de booze) spanne zijne pijlen: dat zij zijn als afgeknot», m. a. w. God verijdele zijne aanslagen.

9. Sicut cera, quæ fluit, auferentur: supercecidit ignis, et non viderunt solem.
10. Priusquam intelligerent spinæ vestræ rhamnum: sicut viventes, sic in ira absorbet eos.
11. Lætabitur justus cum viderit vindictam: manus suas lavabit in sanguine peccatoris.
12. Et dicet homo: Si utique est fructus justo: utique est Deus judicans eos in terra.

9. Als was, dat wegvloeit, zullen zij vergaan; vuur valt neder, en zij aanschouwen niet de zon[7]).
10. Eer uwe doornen den doornstruik ontwaren, zal Hij hen, zooals zij leven, aldus in toorn verslinden[8]).
11. Verblijden zal zich de gerechtige, als hij de wraak aanschouwt[9]); zijne handen zal hij wasschen in het bloed des zondaars[10]).
12. En zeggen zal de mensch: waarlijk er is vrucht voor den gerechtige; waarlijk het is God, die hen op aarde recht[11]).

PSALMUS LVIII.

PSALM LVIII.

Gebed in levensgevaar.

Door Saül's handlangers omringd, roept David tot God om hulp (v. 2—3). Hij wordt onschuldig vervolgd (v. 4—6). Aanslagen der vijanden (v. 7—8). Vertrouwen van David op Gods hulp (v. 9—14). Mislukte pogingen der vijanden (v. 15—16). Dankbetuiging (v. 17—18).

1. In finem,
Ne disperdas, David in tituli inscriptionem, quando misit Saul, et custodivit domum ejus, ut eum interficeret. *I Reg. XIX 11.*

1. Tot het einde. Verderf niet. Van David, tot een opschrift op een gedenksteen[1]), toen Saül gezonden had en zijn huis bewaakte om hem te vermoorden[2]).

[7]) Het *vuur* der goddelijke wraak zal op hen nedervallen en zij zullen het daglicht niet meer *aanschouwen*. De grondtekst heeft: «dat zij zijn als eene slak, die (in slijm) smeltend wegkruipt, (als) eener vrouw misdracht, die de zon niet aanschouwde».
[8]) Dit vers is duister. Waarschijnlijk is de zin: eer uwe jonge doornen ontwaren, dat zij tot doornstruiken zijn opgegroeid, d. i. spoedig, zal het vuur van Gods toorn hen in hun volle levenskracht verslinden; m. a. w.: vooraleer uwe booze plannen tot rijpheid en uitvoering komen, zal Gods straf hen, d. i. u, onschadelijk maken. De grondtekst kan beteekenen: Vooraleer uwe potten den doornstruik (d. i. het uit doornstruiken ontstoken vuur) bemerken, rauw zal de storm (d. i. Gods toorn) hem (elken booze) wegvegen.
[9]) Omdat Gods gerechtigheid aan den dag komt en verheerlijkt wordt.
[10]) Een dichterlijke overdrijving om de volslagen nederlaag des vijands en de volmaakte tevredenheid over het strafgericht uit te drukken. Hebr. «als hij zijne voeten zal wasschen». Vgl. Psalm LXVII 24.
[11]) De zin is: *de mensch* (iedereen) zal inzien en bekennen, dat de *gerechtige* als *vrucht* zijner goede werken Gods loon ontvangt, en dat er *op aarde* een *God* is, die de kwaden straft.
— Naar de HH. Augustinus en Hilarius is deze Psalm gericht tegen de boozen en huichelaars in het algemeen; naar Cassiodorus en den H. Hiëronymus worden de priesters en de hoofden des Joodschen volks bedoeld, die Christus onschuldig ter dood veroordeelden.

[1]) Zie Psalm LVII noot 1.
[2]) Saül liet tegen den avond David's

2. Eripe me de inimicis meis Deus **meus**: et ab insurgentibus in me **libera** me.
3. Eripe me de operantibus iniqui**tatem**: et de viris sanguinum salva **me.**
4. Quia ecce ceperunt animam **meam**: irruerunt in me fortes.

5. Neque iniquitas mea, neque **peccatum** meum Domine: sine ini**quitate** cucurri, et direxi.

6. Exsurge in occursum meum, et **vide**: et tu Domine Deus virtutum, **Deus** Israel,

Intende ad visitandas omnes gen**tes**: non miserearis omnibus, qui **operantur** iniquitatem.

7. Convertentur ad vesperam: et **famem** patientur ut canes, et cir**cuibunt** civitatem.
8. Ecce loquentur in ore suo, et **gladius** in labiis eorum: quoniam **quis** audivit?
9. Et tu Domine deridebis eos: ad **nihilum** deduces omnes gentes.

10. Fortitudinem meam ad te cu**stodiam**, quia Deus susceptor meus **es**:
11. Deus meus misericordia ejus **præveniet** me.
12. Deus ostendet mihi super ini**micos** meos, ne occidas eos: ne-

2. Red mij van mijne vijanden, mijn God, en bevrijd mij van die zich verheffen tegen mij.
3. Red mij van die onrecht plegen, en verlos mij van de mannen des bloeds.
4. Want zie, zij maken jacht op mijne ziel; machtigen stormen op mij aan.
5. Niet mijne ongerechtigheid, noch mijne zonde is het, Heer; zonder ongerechtigheid liep ik, en ik ging rechtuit[3]).
6. Rijs op, mij te gemoet[4]), en zie toe; en Gij, o Heere, God der legerscharen, God van Israël,

maak U op om alle heidenen te bezoeken[5]). Ontferm U geenszins over allen, die ongerechtigheid begaan.
7. In den avond keeren zij terug en hongeren als honden en gaan de stad rond[6]).
8. Zie, zij maken misbaar met hunnen mond, en een zwaard is op hunne lippen; want wie hoort het[7])?
9. Maar Gij, o Heer, belacht hen. Voor een niets acht Gij de heidenen al te gader.
10. Mijne kracht bij U zal ik behouden[8]), want Gij, o God, zijt mijn beschermer.
11. Mijn God, zijne barmhartigheid zal mij voorkomen[9]).
12. God zal het mij aan mijne vijanden doen zien[10]); dood hen

---

huis omsingelen om hem 's ochtends te vermoorden. Met hulp van Michol ontsnapte David aan het gevaar. De Psalm drukt de gevoelens uit, die hem bij die gelegenheid bezielden. Vgl. I Reg. XIX 9—18.

3) Zij vervolgen mij zonder schuld van mijnen kant; want steeds bewandelde ik den rechten weg.

4) Voorkom mij met uwe hulp.

5) Haast U om degenen te *bezoeken*, d. i. te tuchtigen, die wegens hunne *ongerechtigheid* uw volk niet meer zijn, maar als ware *heidenen* de uwen, *God van Israël*, vervolgen.

6) De dichter vergelijkt Saül's handlangers met woeste honden (vgl. Psalm XXI noot 19), die overdag door de velden rondwaren, maar *in den avond* naar *de stad* terugkeeren om daar azend rond te zwerven.

7) Hunne lastertaal is venijnig en bedreigt mij met moord; *want*, zeggen zij, niemand *hoort*, niemand straft *het*, ook God niet. Daarop antwoordt de dichter in v. 9.

8) Op den steun, dien ik bij U vind, blijf ik bouwen.

9) Uit *barmhartigheid* zal Hij mij met zijne hulp te gemoet komen.

10) Tot mijne vreugde zal Hij mij zijn wraakgericht over zijne en mijne *vijanden* doen aanschouwen.

quando obliviscantur populi mei.

niet, opdat mijne volkeren het niet vergeten[11]).

Disperge illos in virtute tua: et depone eos protector meus Domine:

Verstrooi hen door uwe macht en stort hen neder[12]), mijn beschermer, Heer,

13. Delictum oris eorum, sermonem labiorum ipsorum: et comprehendantur in superbia sua.

13. de misdaad van hun mond, de taal van hunne lippen; en dat zij gevangen worden in hunnen hoogmoed.

Et de exsecratione et mendacio annuntiabuntur

En om de vervloeking en de leugen zullen zij berucht worden[13])

14. In consummatione: in ira consummationis, et non erunt.

14. in de voleindiging, in de gramschap der voleindiging, en zij zullen niet meer zijn[14]).

Et scient quia Deus dominabitur Jacob: et finium terræ.

En weten zullen zij, dat God heerscht over Jacob en over 's aardrijks einden.

15. Convertentur ad vesperam, et famem patientur ut canes: et circuibunt civitatem.

15. In den avond keeren zij terug en hongeren als honden en gaan de stad rond[15]).

16. Ipsi dispergentur ad manducandum: si vero non fuerint saturati, et murmurabunt.

16. Zij verspreiden zich om zich te voeden, maar als zij niet verzadigd worden, grommen zij.

17. Ego autem cantabo fortitudinem tuam: et exsultabo mane misericordiam tuam.

17. Maar ik, ik zal uw kracht bezingen, en des ochtends[16]) juichen over uwe erbarming,

---

[11]) *Dood hen niet* plotseling, of: roei hen en hun zaad niet uit (vgl. II Reg. III 28, 29), maar laat hen van lieverlede in ellende vergaan, opdat mijn volk (aldus de grondtekst), d. i. de gerechtigen, in dat langzaam verderf eene gedurige herinnering vinde aan uw wraakgericht. De Septuagint heeft: opdat zij uwe wet (d. i. uwe gerechtigheid, uw strafgericht) niet vergeten. Sommigen vertalen: opdat men mijn volk niet vergete, d. i. opdat men lette op de gerechtigen, op hunne gerechtige zaak en hunne bescherming door U.

[12]) Doe hen in ellende ronddwalen, breng ze tot verval, snoer hun (v. 13) den mond, die misdadige taal uitbraakt, en dat hun hoogmoed hun tot val verstrekke. In den grondtekst luidt v. 13: «zonde van hunnen mond is het woord van hunne lippen», d. i. elk hunner woorden is eene zonde.

[13]) Om de verwenschingen en de lastertaal, die zij tegen mij uitbraken, zullen zij bekend worden als misdadigers, die door God gestraft zijn ten afschrikkend voorbeeld voor allen. De grondtekst luidt waarschijnlijk: «dewijl zij vloek en laster spreken, (v. 14) vervolg (hen) in toorn, verdelg (hen), dat zij niet meer zijn». De Septuagint heeft: «en om de vervloeking en de leugen (v. 14) zal voleindiging worden aangekondigd».

[14]) Zij zullen als zoodanig bekend worden in de *voleindiging*, d. i. de vernietiging, die voltrokken wordt door den vernietigenden toorn Gods, welke hen zal verdelgen; en dan zal blijken, dat God de koning van Israël, de koning der wereld is.

[15]) Herhaling van v. 7. Waarschijnlijk is de zin: mijne vijanden razen in hunne teleurstelling (vgl. I Reg. XIX 27); zij zijn als hongerige honden, die in de stad rondloopen en (v. 16) zich verspreiden om voedsel te zoeken. Vinden zij niets, dan grommen en bassen zij. Anderen zien in v. 15—16 een verwensching.

[16]) Spoedig en bereidwillig, of: morgenochtend, als ik mij buiten gevaar zal weten. Vgl. I Reg. XIX 11.
— De HH. Vaders, o. a. Theodoretus, de HH. Augustinus en Hiëronymus, zegt Calmet, vinden in dezen Psalm

Quia factus es susceptor meus, et refugium meum, in die tribulationis meæ.
18. Adjutor meus tibi psallam, quia Deus susceptor meus es: Deus meus misericordia mea.

omdat Gij mijn beschermer werdt en mijne toevlucht ten dage mijner kwelling.
18. Mijn helper, U zal ik prijzen op het psalter, omdat Gij God, mijn beschermer zijt, mijn God, mijne erbarming.

PSALMUS LIX. — PSALM LIX.

Noodkreet gepaard met vertrouwen.

Terwijl David oorlog voerde tegen Adarezer, koning van Soba, in Syrië (vgl. II Reg. VIII), deden de Edomieten eenen verwoeden inval in het zuiden van zijn rijk. David versloeg de Syriërs en zond Joab tegen de Edomieten. Waarschijnlijk bad hij bij die gelegenheid in dezen Psalm om de overwinning. — Klacht over de aangerichte verwoestingen (v. 3—7). God beloofde weleer aan David een uitgebreid rijk (v. 8—10). Daarom hoopt hij nu stellig op de overwinning (v. 11—14).

1. In finem,
Pro his, qui immutabuntur, in tituli inscriptionem ipsi David in doctrinam,
2. Cum succendit Mesopotamiam Syriæ, et Sobal, et convertit Joab, et percussit Idumæam in valle Salinarum duodecim millia. *(2 Reg. VIII 1 et X 7 et I Par. XVIII 1.)*

1. Tot het einde. Voor hen, die veranderd zullen worden. Tot opschrift op een gedenksteen[1]). Van David. Tot leering[2]).
2. Toen hij het Syrische Mesopotamië en Sobal in brand gestoken had[3]), en Joab terugkeerde en Edom versloeg in het Zoutdal[4]), twaalf duizend man.

---

voorspellingen omtrent David's tegenbeeld, Christus. Ook deze riep (v. 3—5) tot zijnen Vader om hulp, voordat Hij onschuldig gevangen genomen werd; ook Hij was door eene bende van bloeddorstige Joden omsingeld in den nacht van zijn lijden, en door een troep soldaten gedurende den nacht, dien Hij doorbracht in zijn graf. Maar (v. 17) des ochtends verrees Hij en zijne vijanden, de Joden, werden (v. 7 en 15—16) verworpen en verspreid, maar (v. 12) niet uitgedelgd, opdat zij tot aan de voleindiging der tijden den volkeren tot getuigenis zouden strekken van Gods gerechtigheid.

[1]) Zie Psalm IV noot 1; XLIV noot 2; XV noot 1.
[2]) Deze Psalm is wel geen leerdicht, maar geeft stof tot betrachting.

[3]) Mesopotamië, het land tusschen Euphraat en Tigris, werd door de Grieken soms bij Syrië, soms bij Assyrië gerekend. De grondtekst heeft: «toen hij Aram der twee stroomen en Aram van Soba beoorloogde». Syrië van Sobal lag waarschijnlijk tusschen den Euphraat en den Orontes, noordwestelijk van Damascus. De juiste ligging der stad Sobal of Soba is onbekend.
[4]) Een onvruchtbaar dal ten zuiden der Doode Zee. I Par. XVIII 12 wordt Abisaï als overwinnaar genoemd. Intusschen stond hij, blijkens I Par. XVIII 15, onder Joab. Mogelijk behaalde deze een overwinning, waarbij 12,000, Abisaï eene andere, waarbij 6000 Edomieten sneuvelden, hetgeen dan overeenkomt met II Reg. XVIII 13, waar van 18,000 gesneuvelden sprake is.

3. Deus repulisti nos, et destruxisti nos: iratus es, et misertus es nobis.

3. O God, verstooten hebt Gij ons en Gij hebt ons verwoest; Gij waart vertoornd en hebt U over ons ontfermd[5].

4. Commovisti terram, et conturbasti eam: sana contritiones ejus, quia commota est.

4. Geschud hebt Gij het land en Gij hebt het doen sidderen; genees zijne breuken, want het wankelt[6].

5. Ostendisti populo tuo dura: potasti nos vino compunctionis.

5. Harde dingen hebt Gij aan uw volk getoond; Gij hebt ons gedrenkt met wijn van droefenis[7].

6. Dedisti metuentibus te significationem: ut fugiant a facie arcus:

Ut liberentur dilecti tui:

6. Gij hebt aan die U vreezen een teeken gegeven, dat zij zouden vluchten voor den boog[8].

Opdat uwe beminden gered mogen worden,

7. Salvum fac dextera tua, et exaudi me.

7. schenk behoudenis door uwe rechterhand en verhoor mij.

8. Deus locutus est in sancto suo: Lætabor, et partibor Sichimam: et convallem tabernaculorum metibor.

8. God heeft gesproken in zijne heilige stede[9]): Ik zal juichen en Sichem verdeelen, en uitmeten zal Ik het Dal der tenten.

9. Meus est Galaad, et meus est Manasses: et Ephraim fortitudo capitis mei.

9. Mij behoort Galaäd en Mij behoort Manasses, en Ephraïm, de sterkte van mijn hoofd,

---

[5]) Door toe te laten, dat de Edomieten het land verwoestten, scheen God zijn volk in zijnen toorn verstooten te hebben; in de overwinning, zoo even over Syrië behaald, lag intusschen het bewijs zijner ontferming. Naar den grondtekst is de zin: keer weder tot ons, d. i. ontferm U onzer.

[6]) Edoms inval wordt voorgesteld onder het beeld eener aardbeving; het geteisterde land is daardoor als een bouwvallig huis geworden.

[7]) Hebr.: «met zwijmelwijn». Smart en schrik bedwelmen en ontzenuwen evenals zwijmeldranken.

[8]) De samenhang is hier niet duidelijk. De zin is misschien: Door Edom's inval in het weerlooze land gaaft Gij aan uw volk een teeken, dat alleen in de vlucht heil te vinden was. Mogelijk blijft het intusschen, dat het zinverband van v. 5, 6 gelijk is aan dat van v. 3; de zin is dan (v. 4): zwaar hebt Gij ons beproefd door dezen dubbelen oorlog; toch hebt Gij in onze overwinning over Syrië ons een teeken gegeven, dat wij aan den ondergang zullen ontsnappen. In dien zin zou ook de grondtekst kunnen vertaald worden: een teeken om (ons) te verheffen ter wille der waarheid, d. i. om te hopen op uwe trouw in het vervullen uwer beloften. Achter *boog* staat in den grondtekst «Sela» (vgl. Inleiding bl. 18); hetgeen volgt, behoort dus bij v. 7.

[9]) Bekrachtiging van David's gebed: God beloofde eertijds aan het volk en zijnen koning het land Chanaän en de heerschappij over de naburige volkeren. De *heilige stede* is of de tabernakel (vgl. Ps. XXIII 3), of de hemel. De grondtekst heeft: «in zijne heiligheid». Wat God beloofd had, volgt nu; Hij voerde zulks uit door zijne richteren en koningen: door dezen versloeg Hij de Chananieten. *Juichend* (d. i. over de overwinning, of: volgaarne) legde Hij de meetsnoeren over (d. i. verdeelde Hij door die aanvoerders) het beloofde land. Dit wordt nu in zijne twee hoofddeelen aangeduid in v. 8: *Sichem* staat voor het land ten westen, het *Dal der tenten* voor dat ten oosten van den Jordaanstroom. In v. 9 wordt het opnieuw in zijne vier hoofddeelen aangeduid: *Galaäd* en *Manasses* beteekenen daar het land ten oosten, *Ephraïm* en *Juda* het land ten westen van genoemden stroom. — Daarenboven onderwierp God aan

Juda rex meus:
10. Moab olla spei meæ.

In Idumæam extendam calceamentum meum: mihi alienigenæ subditi sunt.
11. Quis deducet me in civitatem munitam? quis deducet me usque in Idumæam?
12. Nonne tu Deus, qui repulisti nos: et non egredieris Deus in virtutibus nostris?

13. Da nobis auxilium de tribulatione: quia vana salus hominis.

14. In Deo faciemus virtutem: et ipse ad nihilum deducet tribulantes nos. *Infra CVII 13, 14.*

Juda mijn koning[10]).
10. Moab is het bekken mijner hoop[11]).
Naar Edom strek Ik mijn schoeisel uit; Mij zijn vreemdelingen onderworpen. —
11. Wie zal mij geleiden in de versterkte stad? Wie zal mij geleiden tot in Edom[12])?
12. Zult Gij het niet, o God, die ons verstooten hadt, en zult Gij, o God, niet uitrukken met onze legerscharen?
13. Schenk ons redding uit den nood; want ijdel is de hulp eens menschen.
14. Met God zullen wij manhaftigheid betoonen, en Hij, Hij zal te niet doen onze kwellers[13]).

---

zijn volk de heidenen, die in v. 10 aangeduid worden door *Moab, Edom* en de *vreemdelingen* of Philistijnen (vgl. Ps. LV 1).

[10]) God wordt hier voorgesteld als een bevelhebber; *Ephraïm*, de sterkste stam, die de veiligheid des Rijks verzekert, is *de sterkte*, de beschutting, van zijn *hoofd*, d. i. zijn helm, en *Juda*, de zetel der regeering, is (naar het Hebr. «zijn schepter», d. i. naar de Vulgaat) zijn *koning*, m. a. w. de door Hem uitgekozen vorstenstam.

[11]) De onderwerping en vernedering der heidenen wordt hier in beeldspraak uitgedrukt: *Moab* wordt gelijk aan een *bekken*, waarin de overwinnaar zijn voeten hoopt te wasschen; *Edom* wordt als een slaaf, die de voeten, welke zijn heer tot hem uitstrekt, van hun *schoeisel* moet ontdoen of, naar den grondtekst, aan wien hij zijn schoeisel toewerpt, nl. om het te bewaren of te reinigen. — Sommigen beschouwen al het voorafgaande als woorden, niet van God, maar van David, en leggen v. 10 uit: op de onderwerping van Moab heb ik al mijn hoop gezet; ik ruk op naar Edom, en de Philistijnen zullen mij onderworpen worden.

[12]) Steunende op Gods beloften verlangt David nu niets vuriger, dan naar Edom op te rukken; hij vertrouwt dat God zijn leger daarheen zal begeleiden. De *versterkte stad* is hier waarschijnlijk de hoofdstad van Edom.

[13]) Het Grieksch kan hier gelijk in Ps. XIV 4 beteekenen: voor niets achten of verachten. Vgl. Ps. LVIII 9.

— De HH. Augustinus, Hilarius, Hiëronymus en anderen vinden in dezen Psalm een gebed der Kerk: in den beginne vervolgd en onderdrukt, veroverde zij weldra, naar de beloften haar door God bij monde van haren goddelijken Stichter gedaan, de geheele heidensche wereld.

PSALMUS LX.

PSALM LX.

Gebed van eenen banneling.

Ver van Jerusalem verwijderd, waarschijnlijk tijdens Absalom's opstand, smeekt David om Gods bescherming; met gegronde reden hoopt hij daarop (v. 2—6). Daarbij voegt hij de bede om een langdurig koningschap (v. 7—9).

1. In finem,
In hymnis David.
2. Exaudi Deus deprecationem meam: intende orationi meæ.
3. A finibus terræ ad te clamavi: dum anxiaretur cor meum, in petra exaltasti me.
Deduxisti me,
4. Quia factus es spes mea: turris fortitudinis a facie inimici.
5. Inhabitabo in tabernaculo tuo in sæcula: protegar in velamento alarum tuarum.

6. Quoniam tu Deus meus exaudisti orationem meam: dedisti hereditatem timentibus nomen tuum.
7. Dies super dies regis adjicies: annos ejus usque in diem generationis et generationis.

1. Tot het einde. Onder de liederen[1]). Van David.
2. Verhoor, o God, mijne smeeking, geef acht op mijn gebed!
3. Van de grenzen der aarde roep ik tot U[2]), terwijl mijn hart bekneld is. Op eene rots verhieft Gij mij[3]).
Gij geleiddet mij,
4. want Gij waart mijne hoop, een sterke toren tegen den vijand.
5. Wonen zal ik in uwe tent in eeuwigheid; bescherming zal ik vinden onder de beschutting uwer vleugelen[4]).
6. Want Gij, mijn God, verhoordet mijn gebed; Gij gaaft een erfdeel aan wie vreezen uwen naam[5]).
7. Dagen zult Gij voegen bij de dagen van den koning, jaren voor hem tot in de dagen van geslachten en geslachten[6]).

---

[1]) Hebr. waarschijnlijk: «met snarenspel». Zie Psalm IV 1 en VI noot 2. In den grondtekst staat achter v. 5 «Sela» en behoort v. 6 dus tot de tweede strophe.

[2]) Vervolgd door Absalom, moest David wijken tot bijna aan de grenzen van zijn rijk, zoo ver van Jerusalem, dat hij die (wellicht) hier hyperbolisch de *grenzen der aarde* noemt.

[3]) De verleden tijd «exaltasti, deduxisti» enz. staat hier (vgl. v. 4 en 6) of wel om Gods hulp in het verleden aan te duiden als grond van Davids vertrouwen, of wel in plaats van den toekomenden tijd om de zekerheid aan te duiden, waarmede God David's gebed verhooren zal. Hebr. «voer mij op eene rots, die voor mij te hoog is», d. i. die ik zonder uwe hulp niet kan beklimmen; m. a. w. help mij in de moeilijkheden, die ik alleen niet te boven kom.

[4]) Voortdurend zal ik uwe bescherming en vriendschap genieten; of: Gij zult mij naar Jerusalem terugvoeren en mijnen troon aldaar bevestigen (zie Psalm V noot 5; XIV noot 1 en XVI noot 7).

[5]) De grondtekst kan vertaald worden: «Gij gaaft mij het erfdeel van die uwen naam vreezen», d. i. Gij gaaft mij de heerschappij over het land, beloofd aan de Israëlieten, die u kennen en vreezen.

[6]) *Gij zult* niet alleen *dagen*, maar *jaren bij* zijn *dagen voegen*, en wel zulke, die duren van geslacht tot geslacht. David spreekt hier van zich als van een derden persoon. De uitdrukkingen van v. 7 en 8 zijn zoo sterk, dat hij daarbij ongetwijfeld de beloften van II Reg. VII 12—16 op het oog had; in dit geval is *koning* hier eensluidend met koninklijken stam.

8. Permanet in æternum in conspectu Dei: misericordiam et veritatem ejus quis requiret?

9. Sic psalmum dicam nomini tuo in sæculum sæculi: ut reddam vota mea de die in diem.

8. Eeuwig blijft hij voor het aangezicht van God[7]). Zijne goedertierenheid en zijne waarheid, wie zal daarnaar vorschen[8])?
9. Zoo[9]) zal ik prijzen op het psalter uwen naam altoos en immer, om mijne geloften te vervullen dag aan dag.

PSALMUS LXI. — PSALM LXI.

Vertrouw op God alleen.

Door zijne vijanden bestookt, blijft de Psalmist op God vertrouwen (v. 2—5). Hij wekt zich zelven en zijne medestanders daartoe op (v. 6—9). Op menschen, macht en rijkdom valt niet te vertrouwen, wel op God, die machtig, goed en rechtvaardig is (v. 10—13).

1. In finem,
Pro Idithun, Psalmus David.
2. Nonne Deo subjecta erit anima mea? ab ipso enim salutare meum.

3. Nam et ipse Deus meus, et salutaris meus: susceptor meus, non movebor amplius.
4. Quousque irruitis in hominem? interficitis universi vos: tamquam parieti inclinato et maceriæ depulsæ?

1. Tot het einde. Voor Idithun[1]). Een Psalm van David.
2. Zou mijne ziel niet onderworpen zijn aan God[2])? Want van Hem komt mijn heil,
3. en Hij immers is mijn God en mijn behouder, mijn beschermer; niet meer zal ik wankelen[3]).
4. Hoelang stormt gij aan op eenen man, — pleegt gij moord altegader — als op eenen overhellenden wand en eenen ingestorten muur[4])?

---

[7]) Aan God behaaglijk, door Hem begunstigd.
[8]) Niemand vermag Gods *goedertierenheid* en de *waarheid*, d. i. de trouw uit te vorschen, die den koning ten deel vallen. Of wel: niemand vorscht daarnaar, niemand vermist ze, omdat het in het oog springt, hoezeer God David en zijn huis begunstigt. Niet weinigen zien hierin den Messias bedoeld, wiens barmhartigheid en trouw ondoorgrondelijk zijn.
[9]) Indien Gij mij verhoort, beloof ik U dankzegging, en die zal ik U dagelijks betuigen.
— Verscheidene HH. Vaders, o. a. de HH. Augustinus en Hiëronymus, zien in dezen Psalm een gebed der Kerk; te midden harer kwellingen blijft zij vol hoop, omdat zij gebouwd is op een rots, nl. op Christus, wiens koningschap eeuwig zal duren, wiens goedheid en trouw oneindig zijn.

[1]) Zie Psalm IV 1 en XXXVIII 1.
[2]) Zou zij zich niet op God verlaten? Hebr.: «Voorwaar, mijne ziel is stil in God». Wie overtuigd is, dat God, als de wijste en liefderijkste der vaders, alles beschikt, onderwerpt zich in alles aan zijnen wil en verbeidt met vertrouwen de uitkomst, die God hem geven zal.
[3]) Hebr.: «Voorwaar, slechts Hij is mijne rots en mijne hulp, mijn burcht». De zin is waarschijnlijk: wel wankel ik (d. i. ben ik in gevaar), maar dit zal niet toenemen of te veel geschieden, want God, zoo vertrouw ik, is mijn steun.
[4]) De Psalmist richt zich hier tot zijne vijanden, die in grooten getale

5. Verumtamen pretium meum cogitaverunt repellere, cucurri in siti: ore suo benedicebant, et corde suo maledicebant.
6. Verumtamen Deo subjecta esto anima mea: quoniam ab ipso patientia mea.
7. Quia ipse Deus meus, et salvator meus: adjutor meus, non emigrabo.
8. In Deo salutare meum, et gloria mea: Deus auxilii mei, et spes mea in Deo est.
9. Sperate in eo omnis congregatio populi, effundite coram illo corda vestra: Deus adjutor noster in æternum.
10. Verumtamen vani filii hominum, mendaces filii hominum in stateris: ut decipiant ipsi de vanitate in idipsum.
11. Nolite sperare in iniquitate, et rapinas nolite concupiscere: divitiæ si affluant, nolite cor apponere.
12. Semel locutus est Deus, duo hæc audivi, quia potestas Dei est,

5. Waarlijk, zij gedenken mijne waarde te verwerpen[5]; — dorstig liep ik[6]; — zij zegenen met hun mond en vloeken in hun hart.
6. Maar gij, o mijne ziel, wees Gode onderworpen; want van Hem komt mijne hoop[7].
7. Want Hij, Hij is mijn God en mijn behouder, mijn helper; geenszins zal ik vluchten[8].
8. Bij God is mijn behoud en mijne eer[9]; Hij is de God van mijne hulp en mijne hoop berust op God.
9. Vertrouwt op Hem, gij, gansche vergadering des volks! Stort voor Hem uw harten uit. God is onze helper tot in eeuwigheid.
10. Waarlijk, ijdel zijn de kinderen der menschen; bedrieglijk zijn de kinderen der menschen op de weegschaal, zoodat zij misleiden, altegader wegens ijdelheid[10].
11. Stelt uw vertrouwen niet op onrecht[11] en haakt niet naar roofgoed. Vloeien rijkdommen toe, zet er uw hart niet op.
12. Eenmaal heeft God gesproken, deze twee dingen heb ik gehoord[12]: dat de macht bij God is[13],

---

aanstormen, terwijl hij alleen staat en (vooral naar de opvatting zijner tegenstrevers) gelijk is aan een gebeukten stadsmuur, die reeds ten val neigt.

[5]) Zij zijn er alleen op uit om mij van mijne eer (mijne koninklijke waardigheid) te berooven. Zie v. 8.

[6]) Intusschen ben ik als een opgejaagd en dorstig wild; of wel: vlucht ik tot God, naar wiens hulp ik smacht. De Septuagint kan vertaald worden: zij loopen in dorst, d. i. zij vervolgen mij hevig en hijgen naar mijn bloed. Hebr.: «zij beminnen leugentaal».

[7]) De hulp, die ik met geduld verwacht.

[8]) Ik zal mij niet van Hem verwijderen of (vgl. Ps. X 2) het land niet ruimen. Hebr.: «ik zal niet wankelen» nl. in mijn vertrouwen of op mijnen troon.

[9]) Hij is de redder mijner koninklijke eer en waardigheid.

[10]) Of: zoodat zij bedriegen; zij zijn ijdelheid (nietigheid) al te gader. Overeenkomstig den grondtekst is de zin: inderdaad nietig en bedrieglijk zijn kleinen en grooten, zoodat zij, op de weegschaal gelegd, in de hoogte gaan voor een damp al te gader; m. a. w. zij zijn nietiger dan een damp, en wie op hen betrouwt, wordt bedrogen.

[11]) Op onrechtvaardig verworven goederen.

[12]) *Eenmaal*, d. i. eens voor altijd, heeft Gods onfeilbaarheid deze twee dingen gezegd (vgl. Exod. XX 5, 6). Mogelijk is het echter, dat zich hier hetzelfde voordoet als Amos I 3; Prov. VI 16 en XXX 15, 18, 21, 29; bestaat er namelijk tusschen twee versleden parallelisme en is in beide een getal uitgedrukt, dan is het getal in het eerste lid steeds eene eenheid kleiner dan dat van het tweede; beide dienen dan om een onbepaald getal aan te duiden. De zin is dan: deze door God gesproken waarheden heb ik gehoord.

[13]) De macht is bij God alleen en

13. Et tibi Domine misericordia: quia tu reddes unicuique juxta opera sua. *Matth. XVI 27; Rom. II 6; I Cor. III 8; Gal. VI 5.*

13. en bij U, o Heer, de goedertierenheid; want Gij vergeldt elkeen naar zijne werken.

PSALMUS LXII.

PSALM LXII.

Innig verlangen naar God.

Op zijne vlucht voor Absalom richt David zich verlangend en prijzend tot den Almachtige (v. 2—4). Op Hem blijft hij met grond zijn gansch vertrouwen stellen (v. 5—9). Zoo zullen dan zijne vijanden omkomen tot vreugde der vromen (v. 10—12).

1. Psalmus David,
Cum esset in deserto Idumææ. *(I Reg. XXII 5).*
2. Deus Deus meus ad te de luce vigilo.
Sitivit in te anima mea, quam multipliciter tibi caro mea. *Supra XLI 3.*
3. In terra deserta, et invia, et inaquosa: sic in sancto apparui tibi, ut viderem virtutem tuam, et gloriam tuam.
4. Quoniam melior est misericordia tua super vitas: labia mea laudabunt te.

1. Een Psalm van David, toen hij in de woestijn van Idumea was[1]).
2. O God, mijn God, tot U waak ik op bij het morgenlicht[2]).
Naar U dorst mijne ziel, hoe menigmaal naar U mijn vleesch[3])!
3. In een land, eenzaam en ongebaand en waterloos[4]): zoo verschijn ik in het heiligdom voor U, om uwe macht en uwe heerlijkheid te aanschouwen.
4. Want beter is uw goedertierenheid dan leven; mijne lippen prijzen U[5]).

Hij openbaart die (v. 13) door zijne goedertierenheid jegens den rechtvaardige en in zijn loonen en straffen. — De H. Augustinus en Cassiodorus leggen v. 12 uit van het eeuwig Woord, dat door den Vader slechts éénmaal is en wordt voortgebracht.

[1]) Hebr.: «de woestijn van Juda»; deze strekte zich uit in de richting van Idumea en behoorde eertijds waarschijnlijk tot dat gebied. Sommigen laten dezen Psalm dagteekenen van David's vlucht voor Saül.

[2]) Op zijne vlucht in de woestijn staat hij vol ijver en verlangen vroegtijdig op om (Hebr.) God te zoeken en *tot* Hem te bidden.

[3]) *Ziel* en *vleesch* duiden hier zijne menschelijke vermogens aan; deze verlangen alle naar God en zijne hulp.

[4]) Naar de Vulgaat schijnt de zin: alhoewel ver van uw heiligdom verwijderd in deze woestijn, richt ik mij in den geest daarheen om *uwe macht* en *heerlijkheid*, nl. in de hulp, die Gij mij verleent, *te aanschouwen.* Naar den grondtekst en de Septuagint behoort dit bij v. 2; de zin is dan vermoedelijk: geheel mijn wezen reikhalst naar U in deze woestijn; zoo reikhalsde ik ook eertijds naar uwe tegenwoordigheid en verscheen ik in uw heiligdom om enz.

[5]) Reden van David's verlangen: Kostbaarder dan het leven met al wat het met zich brengen kan, is Gods genade; deze immers geeft wat het bloot natuurlijke leven met al zijne hulpmid-

5. Sic benedicam te in vita mea: et in nomine tuo levabo manus meas.
6. Sicut adipe et pinguedine repleatur anima mea: et labiis exsultationis laudabit os meum.

7. Si memor fui tui super stratum meum, in matutinis meditabor in te:

8. Quia fuisti adjutor meus.
Et in velamento alarum tuarum exsultabo,
9. Adhæsit anima mea post te: me suscepit dextera tua.
10. Ipsi vero in vanum quæsierunt animam meam, introibunt in inferiora terræ:
11. Tradentur in manus gladii, partes vulpium erunt.

12. Rex vero lætabitur in Deo, laudabuntur omnes qui jurant in eo: quia obstructum est os loquentium iniqua.

5. Zoo zal ik U loven in mijn leven, en in uwen naam zal ik mijne handen opheffen[6]).
6. Als met vet en vetheid worde mijne ziel verzadigd, en met jubelende lippen zal mijn mond lofspraak verkonden[7]).
7. Als ik aan U gedachtig ben op mijne legerstede, richt ik in de ochtenduren mijn gepeins op U,
8. want Gij waart mijn helper,
en onder de beschutting uwer vleugels zal ik juichen[8]).
9. Mijne ziel kleeft U aan achter U; mij beurt uw rechterhand op[9]).
10. Maar zij, zij trachten tevergeefs naar mijne ziel; zij zullen ingaan in de diepten der aarde[10]),
11. zij zullen uitgeleverd worden in de handen van het zwaard, het aandeel zijn der vossen.
12. De koning integendeel zal zich in God verblijden; roemen zullen al wie bij hem zweren, omdat de mond der kwaadsprekers gestopt is[11]).

---

delen niet schenken kan. Om die dan ook deelachtig te worden zal hij Hem prijzen.

[6]) *Zoo* naar U verlangend en op U vertrouwend zal ik U loven zoo lang ik leef en (tot lof van uwen naam of) vol vertrouwen op uwen naam, d. i. op uwe macht, uw goddelijk wezen (vgl. Ps. VIII noot 4), in gebed mijne handen tot U opheffen. Volgens anderen: ondervind ik *zoo* uwe goedertierenheid, dan prijs ik U wegens de redding van *mijn leven.*

[7]) Hebr.: «met merg en vet», een zinnebeeld voor den gehoopten zegen Gods, die stof geeft tot nieuwen lof.

[8]) Nogmaals verzekert David hoezeer zijn hart van God vervuld is; waakt hij op uit zijne rust en denkt hij dan, zooals gewoonlijk, aan God, dan blijft hij *in de ochtenduren,* d. i. vroeg in den ochtend of den ganschen ochtend, (Hebr.: «in de nachtwaken, d. i. het overige van den nacht) zijne gedachten vestigen op God, op zijne hulp in het verleden en in de toekomst.

[9]) Te uwen opzichte ben ik als een kind, dat zich *achter* aan zijnen vader vastklampt en door hem uit het gevaar getrokken en medegenomen wordt.

[10]) *Zij,* d. i. mijne vijanden, staan mij vruchteloos naar het leven; zij gaan zelf ten gronde; zij (v. 11) zullen sneven door het *zwaard,* en hunne lijken worden ter prooi gelaten aan *de vossen,* d. i. waarschijnlijk aan de jakhalzen.

[11]) De *koning* is hier David zelf; allen, die *bij hem zweren,* d. i. hem getrouw blijven, zullen *roemen,* d. i. zich gelukkig prijzen, omdat 's konings lasteraars tot zwijgen gebracht zijn. Volgens anderen: allen, die *bij Hem,* d. i. bij God, *zweren* en Hem dus als God erkennen, zullen juichen, omdat Hij de lasteraars heeft doen verstommen.

— De HH. Vaders brengen dezen Psalm in verband met de komst en vooral met de verheerlijking des Zaligmakers. Hij richt dan hier het woord tot zijnen Vader, met wien hij wil vereenigd blijven, aan wien zijne ziel (v. 9) gehecht bleef en door wiens *rechterhand* zijn lichaam *opgebeurd* werd uit het graf, terwijl de Joden, zijne vijan-

PSALMUS LXIII.

PSALM LXIII.

Gebed om hulp tegen sluwe vijanden.

Deze Psalm vond zijne aanleiding wellicht in dezelfde omstandigheid als Psalm VII. David bidt om bescherming tegen zijne vijanden (v. 2, 3). Dezen hebben alles tot zijnen ondergang voorbereid (v. 4—7). God echter zal hen straffen tot zijn verheerlijking (v. 8—11).

1. In finem, Psalmus David.

2. Exaudi Deus orationem meam cum deprecor: a timore inimici eripe animam meam.

3. Protexisti me a conventu malignantium: a multitudine operantium iniquitatem.

4. Quia exacuerunt ut gladium linguas suas: intenderunt arcum rem amaram,

5. Ut sagittent in occultis immaculatum. *Supra X 2.*

6. Subito sagittabunt eum, et non timebunt: firmaverunt sibi sermonem nequam.

Narraverunt ut absconderent laqueos: dixerunt: Quis videbit eos?

1. Tot het einde. Een Psalm van David[1]).

2. Verhoor, o God, mijn bede als ik smeek; ontruk aan de verschrikking van den vijand mijne ziel[2]).

3. Gij beschermdet mij tegen het rot der booswichten, tegen de menigte van hen, die onrecht plegen[3]).

4. Want zij hebben hunne tongen als een zwaard gewet; gespannen hebben zij den boog, een bittere zaak[4]),

5. om in het verborgen met hun schichten den onschuldige te treffen[5]).

6. Plotseling schieten zij hun pijlen op hem af en vreezen niet; vastgesteld hebben zij bij zich een boosaardig woord;

zij hebben afgesproken, strikken te verbergen, zij hebben gezegd: Wie zal naar hen omzien[6])?

---

den (v. 10), ter helle voeren; dezen immers zouden *uitgeleverd worden aan het zwaard* der Romeinen en na hun dood het *aandeel*, de prooi, der duivelen zijn. Aldus o. a. Eusebius, de HH. Hiëronymus, Augustinus, Hilarius en na hen Dionysius Carthusianus.

[1]) Zie Psalm IV noot 1.

[2]) De aandrang, waarmede hij smeekt, zal, zoo hoopt hij, God tot hulp bewegen. De redenen van dien aandrang volgen: zijne vijanden (v. 3) zijn talrijk, (v. 4) venijnig, (v. 5) arglistig en sluw, (v. 6) zonder vreeze Gods en vast besloten alle kwaad te plegen (v. 7), dat zij konden verzinnen. Aan die oorzaken van schrik hoopt hij ontrukt te worden.

[3]) Naar de Vulgaat is dit een beroep op het verleden om God tot hulp te bewegen, of de gehoopte hulp wordt profetisch als reeds verleend uitgedrukt. Hebr.: «bescherm mij» enz.

[4]) Zij voeren een vlijmende lastertaal of wel: zij uiten moordbesluiten tegen mij. Zij spannen den *boog*, d. i. smeden moorddadige plannen, *een* voor mij *bittere zaak*, en zijn voor mij des te gevaarlijker, daar zij (v. 5) heimelijk en (v. 6) onverhoeds hunne *pijlen* op mij *afschieten*, d. i. mij belasteren of mijn leven belagen.

[5]) De *onschuldige* is hier David zelf, die zich onschuldig weet aan hetgeen hem ten laste gelegd wordt (zie Psalm XVII noot 18).

[6]) Zij vreezen noch de straffen der menschen noch de wraak van den rechtvaardigen God; zij hebben het door hen besproken plan onherroepelijk *vastgesteld;* zij hebben uiteengezet, hoe zij mij heimelijk *strikken* zullen

7. Scrutati sunt iniquitates: defecerunt scrutantes scrutinio.

Accedet homo ad cor altum:

8. Et exaltabitur Deus.

Sagittæ parvulorum factæ sunt plagæ eorum:

9. Et infirmatæ sunt contra eos linguæ eorum.

Conturbati sunt omnes qui videbant eos:

10. Et timuit omnis homo.

Et annuntiaverunt opera Dei: et facta ejus intellexerunt.

11. Lætabitur justus in Domino, et sperabit in eo, et laudabuntur omnes recti corde.

7. Zij hebben ongerechtigheden uitgevorscht; ten einde zijn zij met spitsvondig vorschen[7]).

Een mensch genaakt tot een diep hart[8]),

8. en hoog wordt God verheven[9])!

Pijlen van kinderen worden hunne wonden[10]),

9. en ontzenuwd worden tegen hen hun tongen.

Allen ontstellen, die hen zien[11]),

10. en vrees bevangt een ieder,

en zij verkondigen de werken Gods en geven acht op zijne daden[12]).

11. Verblijden zal zich de gerechtige in den Heer, en hij zal op Hem hopen, en roemen zullen allen, die oprecht van harte zijn[13]).

---

spannen, terwijl zij, om zich zelven (of elkander) daartoe aan te moedigen, zeggen: *Wie zal naar hen omzien,* die wij vervolgen? Er is geen God, die zich om hen bekreunt.

[7]) Rijpelijk hebben zij onderzocht, welke ongerechtigheid zij in het werk kunnen stellen om mij te verderven en hebben nu hun doortrapt verzinnen ten einde gebracht.

[8]) Het *hart,* het denkvermogen (vgl. Ps. XIII noot 3), staat hier in plaats van de plannen, die het smeedt. Vermoedelijk is dus de zin: zij zijn (v. 7) ten einde en klaar met hun verzinnen en nu komt men tot (de uitvoering van) een diepdoordacht plan; maar (v. 8) God maakt hen te schande. Mogelijk heeft ook in dien zin de Septuagint: «een man nadert en een diep hart» (en een diepzinnig plan)! Let men op hetgeen volgt in v. 8 enz., dan luidt dit sarcastisch. De grondtekst heeft waarschijnlijk: «'s menschen binnenste en hart is diep; (v. 8) maar God zal op hen (zijn pijlen) afschieten: plotseling zullen hunne wonden zijn».

[9]) Hoe diepzinniger het plan van den booshartigen *mensch* is, des te hooger verheft, d. i. verheerlijkt, zich God door de verijdeling daarvan. Waarin die verheerlijking bestaat, zegt v. 8—11.

[10]) Naar het parallelisme van hetgeen volgt, is de vermoedelijke zin: hunne kracht is verlamd; de wonden, die zij slaan, zijn gering gelijk die, welke door pijlen van zwakke kinderen veroorzaakt worden (of wel: zij verwonden zich met hun eigen pijlen, gelijk kinderen zulks doen); de aanslagen hunner booze tongen zijn krachteloos tegen anderen en keeren zich tegen hen zelven. Het Hebr. kan beteekenen: «zij vallen; op hen komt hunne tong».

[11]) Hebr. «allen zullen (spottend) het hoofd schudden, die hen zien».

[12]) Zij *verkondigen,* d. i. verheerlijken Gods rechtvaardigheid, letten daarop en zien die in zijne beschikkingen.

[13]) *De gerechtige* is hier David zelf, die onrechtvaardig vervolgd wordt, en met hem allen, die vervolging lijden om de gerechtigheid.

— Niet weinigen onder de HH. Vaders en na hen o. a. Bellarminus leggen dezen Psalm hetzij in zijne letterlijke, hetzij in typische beteekenis uit van Christus, die vóór en gedurende zijn lijden tot zijnen Vader (v. 2—3) om bijstand riep tegen zijne vijanden, welke Hem allerlei strikken spanden, Hem (v. 4—6) met hunne venijnige tongen bij Pilatus belasterden en naar een sluw verzonnen plan (v. 7*a*) zijnen ondergang wilden bewerkstelligen. Christus (aldus de H. Aug. en Bellarm.) stelde zich (v. 7*b*) als mensch vrijwillig bloot aan de uitvoering van dat plan, maar werd ook (v. 8) juist daarom (zie Philipp. II 8—11) als Godmensch verheven. De wonden (v. 8*b*), Hem door de Joden geslagen, bleken bij zijne

PSALMUS LXIV.

PSALM LXIV.

Gebed om regen en zegen.

Een smeekpsalm. Aan God komt lof en dankbaarheid toe (v. 2—3); want Hij is barmhartig: Hij vergeeft de zonden en overlaadt de zijnen met gunsten (v. 4—6). Hij is tevens almachtig: Hij bewaart en bestuurt de wereld (v. 7—9). Hij is ook goed: Hij schonk vroeger regen en vruchtbaarheid aan de velden (v. 10). Moge Hij het ook thans doen (v. 11—14)!

1. In finem, Psalmus David,

Canticum Hieremiæ et Ezechielis populo transmigrationis, cum inciperent exire.

2. Te decet hymnus Deus in Sion: et tibi reddetur votum in Jerusalem.

3. Exaudi orationem meam: ad te omnis caro veniet.

4. Verba iniquorum prævaluerunt super nos: et impietatibus nostris tu propitiaberis.

1. Tot het einde. Een Psalm van David.

Een gezang van Jeremias en Ezechiël. Voor het volk der wegvoering, toen zij begonnen uit te trekken[1]).

2. U komt lofzang toe, o God, op Sion, en U ter eere worde de gelofte in Jerusalem vervuld[2]).

3. Verhoor mijn gebed! Tot U komt alle vleesch[3]).

4. Woorden van ongerechtigheden hebben ons overmand, en Gij, voor onze boosheden zijt Gij genadig[4]).

---

verrijzenis onschadelijk evenals (v. 9a) al hunne lasteringen. Ontzetting (v. 9b) greep allen aan, die het godsgericht aanschouwden over Israël en Jerusalem en (v. 10a) een heilige vrees beving allen. De apostelen (v. 10b—11) verkondigen alom zijne daden, en alle gerechtigen dienen en loven Hem met blijde hoop. — Sommigen meenen, dat de Psalm betrekking heeft op Christus in vereeniging met zijne vervolgde ledematen.

[1]) Zie Psalm IV noot 1. *Van Jeremias enz.* ontbreekt in den grondtekst en in de meeste Grieksche handschriften. Ook beleefde Jeremias evenmin als Ezechiël het einde der ballingschap. Mogelijk hebben beiden zich vóór en gedurende de ballingschap van dezen Psalm bediend. Voor de Joden, die naar het verwoeste en braak liggende vaderland terugkeerden, was deze Psalm, een smeekbede om vruchtbaarheid, een alleszins passend gebed. Naar den grondtekst kan de Psalm echter ook als dankbetuiging worden opgevat; de inhoud is dan: Gode komt lof toe wegens den zegen, dien Hij schenkt in zijn heiligdom (v. 2—5), wegens de hulp, die Hij aan Israël verleende tegen zijne vijanden (v. 6—9) en wegens den laatsten overvloedigen oogst (v. 10—14).

[2]) Plicht is het, U ter heilige stede te loven en U de slachtoffers op te dragen, die U beloofd zijn ter verwerving uwer thans verkregen gunst.

[3]) Alles wat leeft en zich beweegt, moet van God leven en levensonderhoud ontvangen, bij uitstek de mensch; deze, hier *vleesch* genoemd wegens zijne zwakte en hulpbehoevendheid, dient zich dus daarom tot God te wenden (vgl. Is. LXVI 23).

[4]) De eerste oorzaak van alle rampen was en is de zonde. De eerste reden om met vertrouwen Gods zegen te verwachten is de vergiffenis, die Hij schonk. Het zinverband is: Wij waren van U en uwen zegen verwijderd geworden door onze ongerechtige daden (vgl. Ps. XXI noot 6) of door de verleidende *woorden* van boosaardigen; maar Gij, o God, waart barmhartig jegens ons, die Gij overgelukkig maakt; immers (v. 5) Gij hebt ons *uitverkoren* tot uw gunstelingen (vgl. Ps. V noot 5), en daarom (v. 6) roepen wij thans met vertrouwen tot U om zegen, tot U, op wien de gansche wereld hoopt.

5. Beatus, quem elegisti, et assumpsisti: inhabitabit in atriis tuis.

Replebimur in bonis domus tuæ: sanctum est templum tuum,

6. Mirabile in æquitate.

Exaudi nos Deus salutaris noster, spes omnium finium terræ, et in mari longe.

7. Præparans montes in virtute tua, accinctus potentia:

8. Qui conturbas profundum maris, sonum fluctuum ejus.

Turbabuntur gentes,

9. Et timebunt qui habitant terminos a signis tuis: exitus matutini et vespere delectabis.

10. Visitasti terram, et inebriasti eam: multiplicasti locupletare eam.

Flumen Dei repletum est aquis, parasti cibum illorum: quoniam ita est præparatio ejus.

5. Zalig wien Gij uitverkoren hebt en opgenomen! wonen zal hij in uwe voorhoven.

Wij worden verzadigd met de goederen van uw huis. Heilig is uw tempel[5]),

6. wonderbaar in gerechtigheid.

Verhoor ons, God, ons heil, de hoop van alle uiteinden der aarde en verre in de zee[6]).

7. Gij, die de bergen door uwe kracht bevestigt, Gij, omgord met macht[7]);

8. die de diepte van de zee doet opbruisen, het bulderen harer golven.

Ontsteld worden de volken[8])

9. en wie op de grenzen wonen, vreezen om uw teekenen[9]).

Aan de uitgangen des morgens en des avonds schenkt Gij geneugte[10]).

10. Gij hebt de aarde bezocht en ze ten volle gedrenkt; grootelijks hebt Gij haar verrijkt.

Gods stroom werd met wateren gevuld. Gij bereiddet hun voedsel, want zoo is hare bereiding[11]).

---

[5]) Vgl. Psalm XIV noot 1. De *goederen van* Gods *huis* zijn de genaden die Hij, getrouw aan zijne beloften en dus (v. 6) in wonderbare *gerechtigheid,* in zijnen *tempel* verleent tot heiliging der menschen; daardoor openbaart God zijne heiligheid en almacht. De dichter kent deze eigenschappen Gods hier aan den *tempel* toe, omdat Hij ze aldaar bijzonder openbaart. De grondtekst heeft: «Wij worden verzadigd met de goederen van uw huis, van uw heilig paleis. (v. 6) In wonderbare (ontzagwekkende daden van) gerechtigheid verhoort Gij ons» enz.

[6]) Duidelijker heeft de Septuagint: «en van die verre in de zee», d. i. de hoop van alle bewoners van het vasteland en van de verst afgelegen eilanden.

[7]) Gij kunt ons helpen, want Gij zijt almachtig; met die *macht omgord* doet Gij de bergen vaststaan en brengt Gij de zeeën (v. 8) in beweging, slaat Gij door uwe wonderdaden (v. 9) alle volken met ontsteltenis en vervult Gij *morgen* en *avond* door uwe weldaden met vreugde. Gods almacht moet ons een reden zijn tot eerbiedige vrees, maar tevens tot grenzenloos vertrouwen.

[8]) Hebr. «Die het gebulder der zeeën stilt, het gebulder harer golven en het woelen (de menigten) der volkeren».

[9]) Uwe wonder*teekenen*, uwe strafgerichten en uwe wonderdadige hulp, vervullen ook de veraf wonende volken met vrees voor uwe almacht.

[10]) Niet weinigen willen hier «vesperæ» lezen, zoodat de zin is: Gij schenkt vreugde aan het Oosten, waar de dag het eerst opkomt, en aan het Westen, waar hij ten einde loopt. Volgens de Vulgaat («vespere») is de zin: Gij schenkt vreugde, zoowel bij het begin van den dag als *des avonds*. De Septuagint laat beide opvattingen toe.

[11]) Een beroep op het verleden, om God te bewegen ook thans zijnen zegen te schenken: met weldadigen regen hebt Gij eertijds de aarde ten volle gedrenkt en ze overrijk aan vruchten gemaakt; uwe door de lucht stroomende regenwolken vulden zich met overvloed van water en besproeiden de aarde; daardoor zorgdet Gij voor *voedsel* der

11. Rivos ejus inebria, multiplica genimina ejus: in stillicidiis ejus lætabitur germinans.

12. Benedices coronæ anni benignitatis tuæ: et campi tui replebuntur ubertate.

13. Pinguescent speciosa deserti: et exsultatione colles accingentur.

14. Induti sunt arietes ovium, et valles abundabunt frumento: clamabunt, etenim hymnum dicent.

11. Drenk hare beekjes ten volle[12]), vermeerder hare gewassen; onder hare bedruiping zal zij gewas voortbrengen en zich verblijden[13]).

12. Zegenen zult Gij de kroon van het jaar uwer goedheid, en met overvloed worden uw velden gevuld[14]).

13. Vet worden de schoonheden der woestijn, en met gejubel omgorden zich de heuvelen[15]).

14. De rammen der kudden bekleeden zich[16]) en de dalen vloeien over van koren; zij juichen; immers zij heffen een loflied aan[17]).

---

aardbewoners, want *zoo*, d. i. door overvloedigen regen, wordt de aarde toebereid, d. i. vruchtbaar gemaakt.

[12]) Naar de Septuagint: «hare voren»; verzadig die met water, zoodat zij tot *beekjes* worden, die nieuwen toevoer ontvangen.

[13]) Terwijl de regendruppelen op de aarde nedervallen, *zal zij gewas voortbrengen* met de vreugde eener moeder, die zich in een talrijk kroost verheugen mag. Sommigen verklaren dit: bij het nedervallen der regendruppelen verheugt zich het opschietend gewas.

[14]) Door overvloedigen regen zult Gij groei en bloei schenken aan de *kroon*, aan het sieraad *van het jaar*, nl. aan boomen, planten en bloemen, die het jaar tot een jaar *uwer goedheid*, d. i. tot een gezegend jaar, zullen maken, waarvoor wij uwe goedheid danken moeten. Enkelen vinden in *de kroon* den jaarkring aangeduid. Hebr.: «Gij kroont het jaar met uwe goedheid», d. i. met gaven en bewijzen uwer goedheid, «en uwe (wagen)sporen druipen van vet», d. i. de velden, waarin Gij de sporen van uwen doortocht achterliet, geven een weligen oogst.

[15]) *De schoonheden der woestijn* zijn weiden of oasen. De tot dusverre dorre *heuvelen omgorden*, d. i. bedekken, zich rondom met vroolijk groen, als met een feest- en jubelkleed.

[16]) De *rammen* worden hier bij uitstek genoemd voor de gansche kudde; daar de weiden vet zijn, worden ook zij vet en bekleeden zij zich met een dichte vacht. Hebr.: «De velden zijn bekleed met kudden».

[17]) *Zij*, d. i. de dalen, weergalmen van de dankbare loſliederen der menschen.

— In hoogeren zin vatten de Vaders, o. a. Eusebius en de HH. Hilarius en Athanasius, dezen Psalm op als een gebed der bekeerde heidenen tot den waren God. Allen immers (v. 2—3) moeten Hem in zijne ware Kerk dienen en tot Hem komen om genade; daarom (v. 4) smeeken zij om vergiffenis hunner zonden. Gelukkig zullen zij zijn (v. 5), als zij als uitverkorenen de zegeningen der heiligmakende genade zullen genieten; daarop hopen allen (v. 6); daartoe heeft God (v. 7) de Apostelen als onwrikbare bergen in de wereld geplaatst en (v. 8) door hunne prediking de volkeren ontroerd en (v. 9) tot vreeze gestemd; zoo is Hij de vreugde van Oost en West; zoo heeft Hij (v. 10) het menschdom verrijkt met genaden; als een stroom verspreidt zich door de wereld de H. Geest (aldus Euseb. en de H. Hilar.; naar den H. Athan. het Evangelie), en in het H. Sacrament geeft Hij aan het menschdom (aldus de HH. Athan. en Hiër.) een spijs als voorbereiding ten eeuwigen leven. Zoo moge dan God (v. 11—14) de woestijn van het heidendom door de stroomen zijner genade in vruchtbare, jubelende landouwen herscheppen!

PSALMUS LXV.

PSALM LXV.

Lof- en dankgebed wegens verkregen redding.

De wereld prijze Israëls God, wiens macht ook door zijne vijanden erkend wordt (v. 1—4). Die macht toonde Hij weleer bij de Roode Zee en den Jordaan (v. 5—7); dien lof verdiende Hij onlangs, toen Hij Psalmist en volk uit den nood hielp (v. 8—12). Dankbaar voor zijne redding zal de Psalmist zijne geloften vervullen (v. 13—15) en verkondigt hij, hoe God hem verhoord en met allen gered heeft (v. 16—20).

1. In finem,
Canticum Psalmi resurrectionis.
Jubilate Deo omnis terra,
2. Psalmum dicite nomini ejus: date gloriam laudi ejus.
3. Dicite Deo, quam terribilia sunt opera tua Domine! in multitudine virtutis tuæ mentientur tibi inimici tui.
4. Omnis terra adoret te, et psallat tibi: psalmum dicat nomini tuo.
5. Venite, et videte opera Dei: terribilis in consiliis super filios hominum.
6. Qui convertit mare in aridam,

1. Tot het einde. Een Psalmlied der opstanding[1]).
Juicht Gode toe, geheel de aarde!
2. Zingt een loflied voor zijnen naam; brengt lof aan zijnen roem[2]).
3. Zegt tot God: Hoe schrikwekkend zijn uwe werken, o Heer! Om den overvloed van uwe kracht veinzen voor U uwe vijanden[3]).
4. Geheel de aarde aanbidde U en prijze U op het psalter, zinge een loflied voor uwen naam!
5. Komt en aanschouwt de werken van God; verschrikkelijk is Hij in raadsbesluiten over de kinderen der menschen[4]).
6. Hij verandert de zee in het

---

[1]) In plaats van «Canticum Psalmi» staat in Ps. XLVII, LXVI en LXVII «Psalmus Cantici». Beteekenis en verschil dezer samenkoppelingen zijn niet met zekerheid te bepalen. Men gist dat het een aan het Hebreeuwsch ontleend pleonasme of wel een vereeniging van twee verschillende lezingen is, die in de handschriften voorkwamen. *Der opstanding* ontbreekt in den grondtekst; mogelijk (vgl. Ps. LXIV noot 1) verwijst het naar het bezigen van dezen Psalm door het volk, dat uit de ballingschap opstond; maar het uitblijven der *wankelbaarheid* (v. 9), het ontbreken der *ongerechtigheid* (v. 18) en de vermelding van den tempel (v. 13) schijnen op een ander tijdperk te wijzen. Mogelijk is de Psalm een danklied wegens de *opstanding* of de redding van het volk uit de handen van Sennacherib. Die redding had ook bij de heidenen groot opzien gebaard, weshalve de Psalmist *geheel de aarde* (v. 4) oproept om God toe te juichen, d. i. Hem als God te aanbidden en zijne macht te prijzen.

[2]) *Brengt lof* aan zijne roemwaardige daden of tot zijnen *roem*.

[3]) Zij moeten huns ondanks hulde brengen aan uwe almacht (vgl. Ps. XVII 46).

[4]) De *werken van God*, nl. de in het oog vallende wonderen ter hulp der Israëlieten gewrocht bij den doortocht (v. 6) door de Roode *Zee* en den Jordaan*stroom*. Uit den ondergang der Egyptenaren enz. blijkt, hoe schrikwekkend Gods *raadsbesluiten* zijn ten opzichte (of boven die) van de *kinderen der menschen*, die Hem weerstaan. — Worden hier en elders aan God *raadsbesluiten* toegeschreven, dan wordt daarbij geen twijfelend navorschen en overleggen verondersteld, maar alleen een onbedacht besluiten uitgesloten; God handelt in alles naar eeuwige, onveranderlijke beschikkingen, waarvan Hij de redenen in zijn eigen wezen vindt.

in flumine pertransibunt pede: ibi lætabimur in ipso.

7. Qui dominatur in virtute sua in æternum, oculi ejus super gentes respiciunt: qui exasperant non exaltentur in semetipsis.

8. Benedicite gentes Deum nostrum: et auditam facite vocem laudis ejus,

9. Qui posuit animam meam ad vitam: et non dedit in commotionem pedes meos.

10. Quoniam probasti nos Deus: igne nos examinasti, sicut examinatur argentum. *Prov. XVII 3.*

11. Induxisti nos in laqueum, posuisti tribulationes in dorso nostro:

12. Imposuisti homines super capita nostra.

Transivimus per ignem et aquam: et eduxisti nos in refrigerium.

13. Introibo in domum tuam in holocaustis: reddam tibi vota mea,

14. Quæ distinxerunt labia mea.

Et locutum est os meum, in tribulatione mea.

droge; zij trokken te voet door den stroom; daar verheugden wij ons in Hem[5]).

7. Hij heerscht door zijn macht in eeuwigheid; zijne oogen zien op de volkeren neder; dat zich de tergers niet bij zich zelven verheffen[6])!

8. Prijst, o volkeren, onzen God en laat de stem zijner lofspraak hooren[7]).

9. Hij bracht mijne ziel tot het leven en gaf mijnen voet niet over aan wankelbaarheid[8]).

10. Immers Gij hebt ons getoetst, o God! door het vuur hebt Gij ons beproefd, gelijk zilver beproefd wordt.

11. In eenen valstrik hebt Gij ons geleid: Gij hebt kwellingen op onzen rug gelegd;

12. Gij hebt menschen op onze hoofden geplaatst[9]).

Door vuur en water zijn wij gegaan, — en naar buiten hebt Gij ons geleid ter verkwikking[10]).

13. Binnentreden wil ik in uw huis met brandoffers, voor U volbrengen mijn geloften,

14. die mijne lippen opsomden en mijn mond sprak in mijnen nood.

---

[5]) *Daar,* d. i. bij die gelegenheid, of bij de Roode Zee en den Jordaan, verheugden zich onze vaderen, en ons gansche volk deed en doet zulks *in Hem,* d. i. over Gods hulpbetoon, dat ons steeds ter zijde stond, want (v. 7) eeuwig is zijne macht.

[6]) De Almachtige houdt zijn alziend oog op zijne en Israël's vijanden gevestigd, en zoo mogen zij, die God niet erkennen, hun tergenden overmoed wel beteugelen.

[7]) Thans noodigt hij de heidensche volken uit om met de Israëlieten Jehova te prijzen, die Israël uit den nood hielp. In eene reeks van beelden toont hij aan, hoe God den zijnen beurtelings beproeving en hulp zond.

[8]) In het nijpend gevaar, waarin *mijne ziel,* d. i. ik (vgl. Ps. III noot 2) en de mijnen, verkeerden, zorgde Hij er voor, dat wij *leven* en vrijheid behielden. Die redding was het werk van God; deze (v. 10) *immers* had in zijne wijsheid en liefde ons ook in den smeltkroes van het lijden beproefd, ons (v. 11) *in eenen valstrik* geleid, d. i. ons in het nauw gebracht, en ons met *kwellingen* laten kampen.

[9]) Een beeld der nederlaag, dat men in de opgedolven beeldhouwwerken van Behistan en Assyrië herhaaldelijk voorgesteld vindt. De grondtekst heeft: «Gij hebt menschen laten rijden op ons hoofd». De zin is hier: Gij hebt ons aan de willekeur van booshartige vijanden prijsgegeven.

[10]) Wij hebben allerlei zware beproevingen te doorstaan gehad, maar Gij hebt ons uitkomst en zegen geschonken. — Daarom beijvert zich de Psalmist dan nu ook (v. 13—15) om God te danken en anderen (v. 16 enz.) daartoe aan te sporen.

15. Holocausta medullata offeram tibi cum incenso arietum: offeram tibi boves cum hircis.

16. Venite, audite, et narrabo, omnes qui timetis Deum, quanta fecit animæ meæ.

17. Ad ipsum ore meo clamavi, et exaltavi sub lingua mea.

18. Iniquitatem si aspexi in corde meo, non exaudiet Dominus.

19. Propterea exaudivit Deus, et attendit voci deprecationis meæ.

20. Benedictus Deus, qui non amovit orationem meam, et misericordiam suam a me.

15. Gemergde brandoffers zal ik U opdragen met offerrook van rammen; ik zal U runders offeren met bokken[11].

16. Komt, hoort toe, gij allen, die God vreest, en ik zal verhalen hoe groote dingen Hij aan mijne ziel gedaan heeft.

17. Tot Hem riep ik met mijnen mond en lofverheffing had ik onder mijne tong[12].

18. Hadde ik in mijn hart op ongerechtigheid gezien[13], de Heer zou geen gehoor gegeven hebben.

19. Daarom heeft God gehoor gegeven, en heeft Hij acht geslagen op de stem van mijn gesmeek.

20. Geloofd zij God, die mijn gebed niet heeft doen wijken en zijn barmhartigheid van mij[14].

---

[11]) Vgl. Psalm XIX noot 6. Hebr.: «brandoffers van vette», d. i. schapen. «Incensa arietum», offervleesch van rammen, dat, op het brandaltaar gelegd, eenen Gode welgevalligen offerrook doet opstijgen.

[12]) Mijn *mond* riep om hulp; mijn hart verlangde daarbij naar Gods eer, aan welke de vijanden te kort deden; zoo hield ik dan Gods lof bereid *onder mijne tong*, d. i. in mijn hart; immers (v. 18), daar het rein was, zou God mij zeker verhooren.

[13]) Hadde ik daarin godtergende *ongerechtigheid* moeten ontwaren, of wel: ware mijne hart er op bedacht geweest die te begaan, ik zou als zondaar geen gehoor verdiend hebben; dat was echter niet het geval, en *daarom* (v. 19) enz.

[14]) *Niet heeft doen wijken*, d. i. die mijn gebed niet verstooten heeft. Is onze bedoeling goed en ons hart rein, dan kunnen en moeten wij op Gods barmhartigheid rekenen, mits wij in het gebed volharden. Ziet gij, zegt de H. Augustinus, dat het gebed niet van u verwijderd is, wees dan gerust, omdat ook Gods barmhartigheid niet verre van u is.

— Opschrift en inhoud van dezen Psalm brachten het vanzelf mede, dat eenige HH. Vaders daarin een danklied der heidenen zagen voor hunne *opstanding* uit het heidendom; anderen vonden daarin veeleer een jubellied der uitverkorenen wegens de opstanding van Christus, gevolgd van de hunne op het einde der eeuwen (aldus o. a. Eusebius en de HH. Augustinus, Hiëronymus en Athanasius); dan immers (v. 2) zullen zij *hulde* brengen *aan den roem* van God; *schrikwekkend* (v. 5) zal dan de verwerping zijn der Joden, die huns ondanks (v. 3) de eer van Gods Zoon bevorderd hebben; *daar* (v. 6), in den hemel, zullen zich dan de heiligen verheugen in Christus, die in de volheid zijner *macht* (v. 7) *in eeuwigheid* zal heerschen; zij zullen (v. 8) Gods lof verkondigen, die hen (v. 9) ten eeuwigen *leven* riep, die (v. 10—12) hen beproefde door lijden en *kwellingen*, maar hen thans gevoerd heeft in de plaats der *verkwikking*, waar zij (v. 13—20) God loven om zijne barhartigheid.

PSALMUS LXVI. — PSALM LXVI.

God zegene het menschdom!

De Psalmist bidt God om zegen voor het Joodsche volk en voor alle natiën (v. 2—3); dan zullen alle volkeren God prijzen en zich in Hem verheugen (v. 4—6). God schenkt zijnen zegen: moge Hij hem ten volle schenken (v. 7—8)!

In finem,
1. In hymnis, Psalmus Cantici David.
2. Deus misereatur nostri, et benedicat nobis: illuminet vultum suum super nos, et misereatur nostri.
3. Ut cognoscamus in terra viam tuam: in omnibus gentibus salutare tuum.
4. Confiteantur tibi populi Deus: confiteantur tibi populi omnes.
5. Lætentur et exsultent gentes: quoniam judicas populos in æquitate, et gentes in terra dirigis.
6. Confiteantur tibi populi Deus: confiteantur tibi populi omnes:
7. Terra dedit fructum suum.
Benedicat nos Deus, Deus noster,
8. Benedicat nos Deus: et metuant eum omnes fines terræ.

1. Tot het einde. Onder de liederen. Een psalmgezang[1]). Van David.
2. God ontferme zich onzer en zegene ons! Hij doe zijn aangezicht over ons lichten en Hij ontferme zich onzer[2]),
3. opdat wij op aarde uwen weg erkennen, bij alle volken uw heil.
4. Dat de volken U prijzen, o God! dat alle volken U prijzen!
5. Dat de natiën zich verheugen en jubelen, omdat Gij de volken richt met gerechtigheid en de natiën op aarde bestuurt[3]).
6. Dat de volken U prijzen, o God, dat alle volken U prijzen!
7. De aarde heeft hare vrucht gegeven[4]).
Zegene ons God, onze God!
8. Zegene ons God, en dat alle einden der aarde Hem vreezen!

---

[1]) Zie Psalm IV noot 1 en LXV noot 1. De zegen, dien Aäron en zijne zonen over Israël moesten uitspreken (Num. VI 23—27), wordt hier herhaald ten bate van alle volkeren, opdat die namelijk tot de vereering van den waren God mogen geraken. Aanleiding tot die bede gaf wellicht een overvloedige oogst (v. 7), waarin de Psalmist dan een beeld en onderpand zag van overvloediger zegen in de toekomst (vgl. Joël III 18).

[2]) O God, doe «het licht van uw gelaat» (vgl. Psalm IV 7) zoo over ons schijnen, d. i. betoon ons in die mate uwe gunst, dat (v. 3) *wij op aarde*, d. i. wij en alle menschen, in dat gunstbetoon *uwen weg*, d. i. uwe handelwijze, uwe macht en goedheid, leeren *erkennen*, met welke Gij *uw heil* verschaft aan *alle volken;* daarom (v. 5—6) mogen en moeten dezen U wel met vreugde prijzen. Sommigen zien in den *weg* dien der geboden, die naar God leidt.

[3]) Gij geeft den volkeren reden tot lof en jubel, ook door de *gerechtigheid*, waarmede Gij ze beoordeelt en *bestuurt*. Dit zou ten volle geschieden in en door het rijk van den Messias; immers, dat onder zijne heerschappij de gerechtigheid zou heerschen, werd herhaaldelijk voorspeld (vgl. Psalm XLIV 7—8; Is. XI 4) en was de verwachting van allen.

[4]) Enkelen leggen dit uitsluitend van het verleden uit: de aarde gaf dit jaar eenen overvloedigen oogst; de meeste schriftverklaarders zien daarin een voorspelling van tijdelijken, maar vooral van overvloedigen geestelijken voorspoed in

PSALMUS LXVII.

PSALM LXVII.

Triomflied.

Blijkens den inhoud diende deze Psalm als jubellied bij den plechtigen optocht, gehouden ter overbrenging der Ark naar Sion, hetzij uit het huis van Obedom (vgl. II Reg. VI 12—15), of, waarschijnlijker, na den oorlog tegen de Ammonieten (vgl. II Reg. XI 11 en XII 26—31). De leidende gedachte is: Gods tegenwoordigheid strekt ten zegen aan zijn volk en ten ondergang aan zijne vijanden. Aanhef: God verheffe zich; Hij make de vijanden te schande en zegene zijn volk (v. 2—4)! Opwekking tot verheerlijking van den God der goeden en der boozen (v. 5—7). Bewijzen zijner goedheid jegens Israël in de woestijn, in het beloofde land, op Sion, in den oorlog (v. 8—19). Daarom zij Hij geprezen als beschermer en redder, trouw in zijne beloften (v. 20—24). Beschrijving van den stoet (v. 25—28). Gebed tot God om bevestiging van zijnen zegen en om onderwerping der vijanden (v. 29—32). Opwekking der volkeren om God te huldigen (v. 32—35). Slot: Gode zij lof (v. 36)!

In finem,
1. Psalmus Cantici ipsi David.
2. Exsurgat Deus, et dissipentur inimici ejus, et fugiant qui oderunt eum, a facie ejus.
3. Sicut deficit fumus, deficiant:

1. Tot het einde. Een Psalmgezang. Van David[1]).
2. God sta op, en dat zijne vijanden uiteenstuiven, en dat zijne haters vluchten voor zijn aangezicht[2])!
3. Gelijk rook verdwijnt, zoo mogen

---

de tijden van den Messias. Bovenmatige vruchtbaarheid is trouwens in het Oude Testament herhaaldelijk een beeld der zegeningen, die de Messias alom zou aanbrengen (vgl. Is. LXV 21 volg.; Os. II 22; Joël II 23—24); daarom smeekt dan ook de Psalmist in v. 7—8. — Zoowel de Grieksche als de Latijnsche Vaders (o. a. Theodoretus, de HH. Athanasius, Hiëronymus, Augustinus) zien in dezen Psalm een voorspelling van de komst des Verlossers en van de roeping der heidenen. Volgens hen wenscht de Psalmist (v. 2), dat God zijnen Zoon, den «glans van zijne glorie» (vgl. Hebr. I 3), aan het menschdom late verschijnen, opdat de natiën (v. 3) Hem, «den *weg*, de waarheid en het leven» (Joan. XIV 6), als hunnen Heiland leeren erkennen en (v. 4—6) Hem prijzen als den rechter en koning der volkeren. Vruchtbaar gemaakt door zijne genade en de verkondiging van het Evangelie (v. 7), zal het menschdom dan eenen overvloed van goede werken voortbrengen. — In het driemaal herhaalde *God* (v. 7—8) vinden de HH. Vaders de H. Drievuldigheid, en in *onze God* bepaaldelijk het menschgeworden Woord aangeduid. Latere schriftverklaarders (zooals Petrus Lombardus en Calmet) zien in de *vrucht* der *aarde* de menschwording voorspeld gelijk in Is. IV 2.

[1]) Zie Psalm IV noot 1 en Psalm LXV noot 1. Sommigen meenen, naar aanleiding van v. 2—3 (12—15) en 20—24, dat de Psalm gezongen werd bij den uittocht ten oorlog met de Ark; dan dienen echter v. 19 en 25—28 als voorspelling beschouwd te worden. Onder alle Psalmen onderscheidt zich deze door levendigen, lyrischen gang, plotselijke afbrekingen, zinspelingen op Moses' leus en Debora's lied, en het beurtelingsch gebruik van alle godsnamen.

[2]) Deze aanhef bij het opbreken van den stoet was blijkens Num. X 35 de leus, telkens door Moses uitgesproken, als in de woestijn de Ark gelicht en de tocht voortgezet werd. — Thans verheft zich God naar de opvatting van den Psalmist, om op Sion te gaan zetelen, en dan zal volgen wat hij in v. 3—4 als wensch uitdrukt.

sicut fluit cera a facie ignis, sic pereant peccatores a facie Dei.

4. Et justi epulentur, et exsultent in conspectu Dei: et delectentur in lætitia.

5. Cantate Deo, psalmum dicite nomini ejus: iter facite ei, qui ascendit super occasum: Dominus nomen illi.

Exsultate in conspectu ejus, turbabuntur a facie ejus,

6. Patris orphanorum, et judicis viduarum.

Deus in loco sancto suo:

7. Deus qui inhabitare facit unius moris in domo:

Qui educit vinctos in fortitudine, similiter eos, qui exasperant, qui habitant in sepulcris.

8. Deus cum egredereris in conspectu populi tui, cum pertransires in deserto:

zij verdwijnen; gelijk was versmelt voor het gezicht des vuurs, zoo mogen de zondaars voor het aangezicht van God vergaan!

4. En de gerechtigen, dat zij een feestmaal houden, en juichen voor Gods aanschijn, en zich verlustigen in blijdschap[3])!

5. Zingt God ter eere; heft een loflied aan voor zijnen naam! Baant eenen weg voor Hem, die opvaart op het Westen! Heer is zijn naam[4]).

Juicht voor zijn aanschijn; zij ontstellen voor het aangezicht van Hem[5]),

6. den vader der weezen en den rechter der weduwen, God in zijne heilige stede[6]).

7. God, die eensgezinden huisvest in een woning,

die geboeiden uitleidt met kracht; gelijkerwijs de tergers, die in graven wonen[7]).

8. God, toen Gij uittrokt voor het aanschijn van uw volk; toen Gij uwen doortocht hieldt in de woestijn[8]),

---

[3]) Het *feestmaal* geldt hier als beeld van ten top gestegen vreugde; overigens verbond men zulk een maal met de dankoffers.

[4]) De Ark is gelicht; de stoet zet zich in beweging en met hem Gods majesteit, die boven de Ark zweeft en opgaat naar Sion. *Op het Westen* (den ondergang) staat hier wellicht voor: op de duisternis; daar boven verheft zich God naar het volle licht van het Oosten (v. 34); door die duisternis wordt dan wellicht Israël's benarde toestand (vgl. Ps. XVII 29 en LIV 6) bedoeld, door het Oosten zijn schitterende redding. Sommigen zien in de *duisternis* de wolk, die boven de Ark zweefde (vgl. Levit. XVI 2) of die, op welke God ten gericht komt (vgl. Ps. XVII 10). De grondtekst heeft: «Baant den weg voor Hem, die opvaart door de woestijn; Jah is zijn naam». Jah is verkorting van Jahve of Jehova (Hij, die is). God openbaart zich als het eeuwige, oneindige, volstrekte Wezen door zijne heil verschaffende hulp en zijne rechtvaardige straffen, zooals blijkt uit hetgeen volgt.

[5]) Gods tegenwoordigheid schenkt aan zijne dienaars zegen en vreugde en verspreidt ontzetting onder de vijanden van Israël; dit gaat de Psalmist nu aantoonen uit de geschiedenis.

[6]) Hij was in Egypte en is nog steeds voor *weezen* en *weduwen*, m. a. w. voor de verdrukten, nl. de Israëlieten, een helpende vader en rechter, en die hulp zal Hij hun voortaan verleenen uit *zijne heilige stede*, d. i. uit Sion of uit den hemel.

[7]) Naar den samenhang en den grondtekst is de zin vermoedelijk: God schonk aan de in godsdienst en zeden trouwe en *eensgezinde* Israëlieten (Hebr.: «aan de eenzamen», d. i. verlatenen in Egypte of zwervenden in de woestijn) het beloofde land tot *woning*; met wonderbare *kracht* geleidde Hij hen uit de Egyptische slavernij naar de woestijn, en die weldaad bewees Hij ook aan hen, die Hem daar tergden (vgl. Ps. XCIV 9); maar dezen Hebr. «verbleven in de dorte», d. i. vonden hun graf in de woestijn.

[8]) Debora's lied (Judic. V 4, 5) wordt hier bijna woordelijk herhaald: God

9. Terra mota est, etenim cœli distillaverunt a facie Dei Sinai, a facie Dei Israel.

10. Pluviam voluntariam segregabis Deus hereditati tuæ et infirmata est, tu vero perfecisti eam.

11. Animalia tua habitabunt in ea: parasti in dulcedine tua pauperi, Deus.

12. Dominus dabit verbum evangelizantibus, virtute multa.

13. Rex virtutum dilecti dilecti: et speciei domus dividere spolia.

14. Si dormiatis inter medios cleros, pennæ columbæ deargentatæ, et posteriora dorsi ejus in pallore auri.

15. Dum discernit cœlestis reges

9. beefde de aarde, en zelfs de hemelen dropen voor het aanschijn van den God van Sinaï, voor het aanschijn van den God van Israël[9]).

10. Een milden regen zonderdet Gij af, o God, voor uwe erfenis; en zij verkwijnde, maar Gij verkwiktet haar[10]).

11. Uw gedierte zette zich daarin neder; Gij hadt het bereid in uwe goedheid voor den arme, o God[11])!

12. De Heer gaf een woord aan hen, die blijde mare brengen met groote macht[12]), —

13. Hij, de koning der heerscharen van den beminde, den beminde, — en aan de bekoorlijkheid des huizes de verdeeling van den buit[13]).

14. Als gij te midden van de aandeelen u nedervlijt, het zijn vleugelen eener duif verzilverd, en van achteren, haar rug, in gele goudkleur[14]).

15. Als de Hemelheer koningen daar-

---

trekt als aanvoerder voor zijn volk op en houdt als een held zijnen zegetocht door de woestijn; zoo zal Hij het ook doen in de toekomst. — Thans volgen de bewijzen van Gods machtige leiding en hulp.

[9]) Het druipen der *hemelen* verwijst hier naar de zware wolken, die boven Sinaï zweefden (vgl. Exod. XXIV 15, 16). Sommigen denken hier reeds aan het manna.

[10]) Vrijgevig en in overvloed, bewaardet en schonkt Gij aan *uwe erfenis*, d. i. Israël (vgl. Ps. XXVII 9), een gansch bijzonderen regen, nl. het manna, en toen Israël van dorst *verkwijnde*, kwiktet Gij het weder op met water uit de steenrots. Sommigen meenen, dat hier gelijk in v. 11 sprake is van de vruchtbaarheid door God verleend aan (zijne *erfenis*) het beloofde land.

[11]) Hier worden waarschijnlijk de kwartelen aangeduid, die God aan zijn hongerig volk zond. Anderen vertalen: Israël, uwe kudde, kwam in het rustig bezit van het land, dat Gij *bereid* hadt voor dat *arme*, verdrukte volk.

[12]) Thans is de zanger gekomen aan de inbezitneming van het beloofde land. God sprak daar voor zijn volk *een woord*, een machtwoord, dat hun de zege verschafte, en gaf zoo aan de Israëlieten, die *met groote macht*, d. i. in talrijke scharen, de *blijde mare* der overwinning verkondigden, stof tot een triomfzang. Hebr.: «De Heer gaf een woord, de verkondigsters zijn een talrijk leger». De zin is: scharen van zangeressen verheerlijken de overwinning, door Gods macht aan zijn volk geschonken.

[13]) De Heer, *de koning* der legerscharen van het *beminde* Israël, gaf aan de mannen een zegezang en *aan de bekoorlijkheid des huizes*, d. i. aan de huisvrouwen, den buit te verdeelen, dien hare mannen en zonen verworven hadden. In *bekoorlijkheid* enz. zien sommigen het bekoorlijke huis, d. i. Israël, aangeduid. Hebr.: «De koningen der legers vluchten, vluchten, en de bewoonster des huizes deelt buit uit».

[14]) Bewonen nu Israëls stammen eens in rust en vrede de hun toegewezen *aandeelen* van het beloofde land, dan verleent hun de rijke buit (of 's lands gezegende vruchtbaarheid) eenen glans, schitterend als de witte *vleugels* en als de goudgele weerschijn van den rug eener duif.

super eam, nive dealbabuntur in Selmon:
16. Mons Dei, mons pinguis.

Mons coagulatus, mons pinguis:

17. Ut quid suspicamini montes coagulatos?
Mons, in quo beneplacitum est Deo habitare in eo: etenim Dominus habitabit in finem.
18. Currus Dei decem millibus multiplex, millia lætantium: Dominus in eis in Sina in sancto.

19. Ascendisti in altum, cepisti captivitatem: accepisti dona in hominibus: *Eph. IV 8.*
Etenim non credentes, inhabitare Dominum Deum.

in uiteendrijft, worden zij sneeuwwit op Selmon[15]).
16. De berg van God, een vette berg.
Een geronnen berg, een vette berg[16]).
17. Waarom gluipt gij op geronnen bergen[17])?
De berg is het, waarop het God behaagt te wonen; immers de Heer zal daar wonen tot aan het einde.
18. Gods wagen is tienduizendvoudig; duizenden zijn er, die zich verheugen; de Heer is onder hen, op Sinaï, in het heiligdom[18]).
19. Gij steegt omhoog, Gij vingt gevangenen; Gij kreegt geschenken onder menschen,
ook die niet geloofden, dat de Heere God inwoont[19]).

---

[15]) De vermoedelijke zin is: als de koning des hemels de heidensche *koningen* van Chanaän verdrijft, dan worden de Israëlieten schitterend van eer en buit, evenals de berg Selmon, wanneer die met sneeuw bedekt wordt. Volgens sommigen: dan wordt de Selmon glinsterend door de weggeworpen wapenen (of de verbleekte beenderen der vijanden), waarmede hij als met sneeuw bedekt is. Allerwaarschijnlijkst wordt hier gezinspeeld op de oorlogen van Josuë en de Richters, mogelijk ook nog op die van Saül en David.

[16]) Nog grooter gunst was het, dat de Heer zich vestigde op Sion (waar de Ark thans nader bijkomt) en dezen *berg* daardoor tot een *vetten,* d. i. rijkelijk gezegenden, maakte; Sion werd echter daardoor tot een voorwerp van afgunst voor de naburige bergen, d. i. volkeren. *Geronnen* heeten (naar den grondtekst) bergen met verscheiden toppen, die als uit twee of meer samengesmolten bergen bestaan en als zoodanig aanzienlijk, ontzaglijk zijn. Hebr.: «Een berg van God (d. i. een hooge berg; vgl. Ps. XXXV 7) is de Basansberg, een berg met toppen is de Basansberg».

[17]) Hebr. «waarom loert gij, berg met vele toppen, op den berg» enz.? De zin der Vulgaat schijnt te zijn: Waarom ziet gij, ontzaglijke bergen, (d. i. machtige volken, die den Hermon, Antilibanon enz. bewoont), vijandig en nijdig op Sion, een heuvel wel is waar, van nature klein, maar thans aanzienlijk als *geronnen,* d. i. ontzaglijke *bergen,* omdat het God behaagt daar voor altoos te wonen als (v. 18) de machtige God van zijn volk.

[18]) De *wagen Gods* is hier het zinnebeeld der almacht, waarmede Hij de zijnen helpt; hij is *tienduizendvoudig,* d. i. zijne strijdkrachten zijn onmetelijk. Daarom *verheugen zich* thans *duizenden,* d. i. engelen of deelnemers aan den feeststoet, die den *Heer* vergezellen; deze gaat verblijven *onder hen in het heiligdom,* dat Hij tot een tweeden *Sinaï* maakt.

[19]) Rukt God ten strijde uit, dan keert Hij, als thans, zegevierend met *gevangenen* terug en stijgt *omhoog,* d. i. naar Sion of ten hemel (vgl. Ps. VII 8), verrijkt met geschenken, die Hij als hulde van *menschen* (volgens anderen: met geschenken bestaande in menschen) ontving, onder welke Hij optrad ter bestrijding zijner vijanden. Daarbij (bij die gevangenen of die menschen) zijn er ook, *die niet geloofden, dat God* op Sion *inwoont* en dus onze beschermer is. De grondtekst luidt vermoedelijk: «Gij ontvingt... ook de weerspannigen; om te wonen, Jah-Elohim» (steegt Gij omhoog). Of

20. Benedictus Dominus die quotidie: prosperum iter faciet nobis Deus salutarium nostrorum.

21. Deus noster, Deus salvos faciendi: et Domini, Domini exitus mortis.

22. Verumtamen Deus confringet capita inimicorum suorum: verticem capilli perambulantium in delictis suis.

23. Dixit Dominus: Ex Basan convertam, convertam in profundum maris:

24. Ut intingatur pes tuus in sanguine: lingua canum tuorum ex inimicis, ab ipso.

25. Viderunt ingressus tuos Deus, ingressus Dei mei: regis mei qui est in sancto.

26. Prævenerunt principes conjuncti psallentibus, in medio juvencularum tympanistriarum.

27. In ecclesiis benedicite Deo Domino, de fontibus Israel.

28. Ibi Benjamin adolescentulus, in mentis excessu.

Principes Juda, duces eorum: principes Zabulon, principes Nephthali.

20. Geloofd zij dag aan dag de Heer! Eenen gunstigen tocht verschaft Hij ons, de God van onze reddingen[20]),

21. onze God, de God die redding schenkt is Hij, en van den Heer, den Heer, zijn de uitwegen des doods[21]).

22. Voorwaar, verbrijzelen zal God de hoofden zijner vijanden, den ruigen schedel van die wandelen in hun misdaden[22]).

23. Gesproken heeft de Heer: Uit Basan voer Ik terug: terug voer Ik naar de diepte van de zee[23]),

24. opdat uw voet geverfd worde in bloed, de tong van uwe honden in het eigen bloed der vijanden.

25. Men aanschouwt uwe triomftochten, o God, de triomftochten van mijnen God, van mijnen Koning, die in het heiligdom is[24]).

26. Voorop komen vorsten[25]), samengaand met snarenspelers, te midden van jonkvrouwen, die op rinkelbommen slaan.

27. Looft in vergaderingen God, den Heer, gij uit Israëls bronnen[26])!

28. Daar is Benjamin, de jongeling, in geestverrukking;

de vorsten van Juda, hun geleiders, de vorsten van Zabulon, de vorsten van Nephthali[27]).

---

wel: «ook de weerspannigen (zijn bestemd om) te wonen bij Jah-Elohim», m. a. w. ook de ongeloovige heidenen moeten zich aan onzen beschermgod onderwerpen.

[20]) Die ons herhaaldelijk redde. Hebr. vermoedelijk: «Gezegend zij de Heer dag aan dag; Hij draagt onzen last; Hij, God, is ons heil».

[21]) Waar de dood onvermijdelijk schijnt, heeft en verschaft Hij verscheidene *uitwegen*. Volgens anderen: van God komen de wegen tot den dood, immers *verbrijzelen* enz. v. 22.

[22]) De *ruige schedel* is hier een beeld van wilden overmoed.

[23]) Een godspraak: Hij zal zijne vijanden vernietigen door Israël. Tot dat doel zal Hij ze uit hunne schuilhoeken halen, *uit Basan*, d. i. van het Oosten, naar de diepe *zee*, d. i. naar het Westen, opdat Israël bade in hun bloed. Volgens sommigen: Ik zal uit Basan een diepe zee maken, nl. van bloed, waarin (v. 24) gij zult baden. Naar den grondtekst en de Septuagint: «Ik zal ze terugvoeren uit Basan, terugvoeren uit de diepten der zee», d. i. al hadden zij zich daar verscholen.

[24]) Thans volgt de beschrijving van den langen, plechtigen stoet (vandaar het meerv. *triomftochten*), dien de inwoners der stad aanschouwen.

[25]) Hebr.: «zangers».

[26]) Sommigen zien hierin den aanhef van het triomflied der *jonkvrouwen* (v. 26). *Israëls bronnen* waren Jacob en zijne zonen, van welke de Israëlieten afstamden.

[27]) De stam van *Benjamin*, den *jon-*

29. Manda Deus virtuti tuæ: confirma hoc Deus, quod operatus es in nobis.
30. A templo tuo in Jerusalem, tibi offerent reges munera.
31. Increpa feras arundinis, congregatio taurorum in vaccis populorum: ut excludant eos, qui probati sunt argento.
Dissipa gentes, quæ bella volunt:
32. Venient legati ex Ægypto: Æthiopia præveniet manus ejus Deo. *Is. XIX 21.*
33. Regna terræ, cantate Deo: psallite Domino: psallite Deo,
34. Qui ascendit super cœlum cœli, ad orientem.
Ecce dabit voci suæ vocem virtutis,

29. Gebied, o God, aan uwe macht; bevestig het, o God, wat Gij in ons gewrocht hebt[28]).
30. Vanwege uwen tempel te Jerusalem, zullen U koningen geschenken offeren[29]).
31. Bestraf het gedierte des riets, de samenscholing van de stieren bij de vaarzen der volkeren om uit te sluiten die beproefd zijn door het zilver[30]).
Verstrooi de volkeren, die op oorlogen belust zijn.
32. Gezanten zullen komen uit Egypte; Ethiopië zal eerder zijne handen opheffen tot God[31]).
33. Koninkrijken der aarde, zingt een loflied voor God! Prijst op het psalter den Heer, prijst God op het psalter,
34. die boven den hemel der hemelen zich verheft naar het Oosten[32]).
Ziet, Hij geeft aan zijn stem een geweldig geschal[33]).

---

geling, d. i. Jacobs jongsten en dierbaarsten zoon of: de kleinste onder de stammen, is meer dan anderen *in geestverrukking* over Gods hulp en wonderen (of wellicht over de hem ingeruimde eereplaats). Voor *hun* (d. i. der Israëlieten) *geleiders* heeft de grondtekst waarschijnlijk: «in dichte scharen». Zonder twijfel namen alle stammen van Noord en Zuid deel aan den stoet, maar buiten *Juda* en *Benjamin*, die ten zuiden woonden, worden slechts twee noordelijke stammen vermeld, wellicht omdat die vooral zich in den oorlog onderscheiden hadden.

[28]) Bij de dankbetuiging voegt zich thans een gebed om voltooiing van den geschonken zegen; daartoe is de onderwerping der volkeren (v. 29—32) een vereischte. *Gebied aan uwe macht* is zooveel als: Zend ons uwe machtige hulp.

[29]) De *tempel* is hier de tabernakel. De zin is: omdat Gij uwen tempel te Jerusalem hebt, zenden *koningen*, d. i. heidensche vorsten, U hunne gaven. Niet weinigen verbinden naar den grondtekst *uit uwen tempel* met *gebied* of met *gewrocht*.

[30]) Het *gedierte des riets* is waarschijnlijk de krokodil of het nijlpaard en duidt de Egyptenaren aan, wier trotsche vorsten *(de stieren)* samenscholen met *(de vaarzen)* hunne euvelmoedige, wilde volkeren, om de Israëlieten *uit* hun land *te sluiten*, d. i. te verdrijven, alhoewel dezen *door zilver*, d. i. door geschenken of schatting, blijken hebben gegeven van beproefde trouw en liefde tot den vrede; of wel: om de uwen te verdrijven, die gelijk zilver gelouterd zijn door de beproevingen of door uwe openbaring. De Septuagint heeft: «Bestraf enz., opdat zij (de Israëlieten) niet uitgesloten worden». Hebr. vermoedelijk: «opdat zij (de Egyptenaren) zich nederwerpen met zilveren baren», d. i. schatting betalen.

[31]) *Egypte* en *Ethiopië* dienen hier om alle rijken der wereld aan te duiden, die overigens in v. 33 opgeroepen worden. *Eerder* beteekent hier ijlings of spoediger dan andere volken.

[32]) Hij is niet slechts de God van Sion en de Heer der aarde; Hij woont ook in de hoogste hemelen; na de overwinning verheft hij zich daarheen, *naar het Oosten*, d. i. in vollen lichtglans. Hebr.: «die zich verheft in (rijdt op) de hemelen des aanvangs (der eeuwigheid)», d. i. in de overoude hemelen.

[33]) Gods nederdalen uit en zijn ver-

35. Date gloriam Deo super Israel, magnificentia ejus, et virtus ejus in nubibus.
36. Mirabilis Deus in sanctis suis, Deus Israel ipse dabit virtutem, et fortitudinem plebi suæ, benedictus Deus.

35. Geeft eere aan God! Over Israël is zijne heerlijkheid, en zijne macht in de wolken[34]).
36. Ontzaglijk is God in zijn heiligdommen[35]); Hij, Israëls God, Hij geeft kracht en sterkte aan zijn volk. Geprezen zij God!

---

heffing naar den hemel gaat gepaard met het *geschal* van *zijne stem*, d. i. zijnen donder.

[34]) Hebr.: «geeft macht aan God», d. i. erkent zijne macht. Uit den hemel beheerscht Hij Israël met majesteit, en zijne *macht* is alom zichtbaar en dus alom te prijzen. Sommigen verbinden: «Geeft eere aan God over Israël; zijne heerlijkheid en macht zijn in de wolken».

[35]) Blijkens den grondtekst beteekent «sanctis» hier niet de gerechten, maar het heiligdom. Het meervoud doelt hier op de onderdeelen van het ééne heiligdom of wellicht op Gods machtsbetoon in de verschillende plaatsen, waar Hij van Sinaï tot op Sion achtereenvolgens tegenwoordig was.

— De Apostel wijst Eph. IV 8 volg. op v. 19 van dezen Psalm bij het bespreken van Christus' verrijzenis, nederdaling ter helle en hemelvaart en van de genaden, die Hij had verworven en zou uitdeelen. Eenparig zien de Katholieke schriftverklaarders, de oudere in den letterlijken, de nieuwere veeleer in den typischen zin, den ganschen Psalm aan als een voorspelling over den Messias, die na zijne komst hier op aarde ten hemel opstijgt om door het herboren menschdom gehuldigd te worden. Staat Hij op (v. 2) bij zijne menschwording, dan zullen zijne haters (v. 3), de duivelen, ter helle varen, de gerechtigen integendeel (v. 4) het eucharistisch vreugdemaal houden om hunne verlossing te vieren. Zijn Voorlooper (v. 5) bereidt den weg voor Hem, die in het verborgen zijn leven begint, maar de Heer des hemels is. Den duivel slaat Hij met ontzetting, den armen en zwakken (v. 6) verleent Hij hulp als de God, die in Kerk en hemel regeert. In die Kerk (v. 7) vereenigt Hij allen, die zich bij Hem aansluiten, ook de vrijgekochte zondaars. Bij die verlossing (v. 8—11) dropen de hemelen van genaden en geestelijk manna om zijne kudde te versterken, totdat zij de haar bereide erfenis verwierf. Aan de verkondigers van het Evangelie (v. 12) gaf Hij het bekeerende machtwoord en aan de leden zijner beminde Kerk (v. 13) overvloedige genaden; met die gaven van den H. Geest versierd (v. 14), is de Kerk schoon als een blanke duif; nu de duivelen overwonnen zijn (v. 15), prijkt zij in vollen glans; zij is (v. 16—17) Gods eeuwige woonplaats, waar Hij (v. 18) over duizenden heerscht. Na dat verworven te hebben, stijgt (v. 19) de Messias ten hemel met de verlosten uit de onderwereld; de verworven genaden verdeelt Hij onder de menschen; ook de heidenen ontvangen hun deel. Zoo redt Hij (v. 20—21) het menschdom van den dood en verplet Hij (v. 22—24) de vijanden der zijnen. Zoo verheerlijkt Hem dan de stoet der geredden (v. 25—28): met name de maagden (daarbij vooral de Jonkvrouw bij uitstek, zegt de H. Augustinus) en de apostelen. Dat werk der genade zal de Messias bevestigen (v. 29); de Kerk breidt zich uit (v. 30); haar vijanden worden te niet gedaan (v. 31), de heidenen (v. 32—33) bekeeren zich, Ethiopië het eerst (vgl. Act. VIII 27), en prijzen Christus (v. 34), die ten hemel opvaart, terwijl zijne boodschap met kracht verkondigd wordt. Zoo heerscht Hij (v. 35, 36) in zijne Kerk op aarde en in den hemel ten zegen der zijnen.

PSALMUS LXVIII.

PSALM LXVIII.

Gebed van een vervolgden onschuldige.

De Psalmist is in bangen nood; hij wordt zonder reden vervolgd; hij weet dat hij een zondaar is; toch hoopt hij op Gods hulp (v. 2—7). Hij lijdt om God en zijnen dienst (v. 8—13); daarom bidt hij met vertrouwen, maar ook dringend om hulp in zijne ellende (v. 14—22) en tevens om kastijding zijner boosaardige vervolgers (v. 23—29). Dank en lof wegens die hulp (v. 30—32); God verleent die aan alle onderdrukten tot hunne vreugde (v. 33—34). Geprezen zij God, want Hij schenkt ook aan Israël zegen en hulp (v. 35—37).

1. In finem, pro iis, qui commutabuntur, David.

2. Salvum me fac Deus: quoniam intraverunt aquæ usque ad animam meam.

3. Infixus sum in limo profundi: et non est substantia.

Veni in altitudinem maris: et tempestas demersit me.

4. Laboravi clamans, raucæ factæ sunt fauces meæ: defecerunt oculi mei, dum spero in Deum meum.

5. Multiplicati sunt super capillos capitis mei, qui oderunt me gratis. *Joann. XV 25.*

Confortati sunt qui persecuti sunt me inimici mei injuste: quæ non rapui, tunc exsolvebam.

6. Deus tu scis insipientiam meam: et delicta mea a te non sunt abscondita.

1. Tot het einde. Voor hen, die veranderd zullen worden. Van David[1]).

2. Red mij, o God, want wateren zijn binnengedrongen tot aan mijne ziel[2]).

3. Ik steek in het slijk der diepte, en er is geen vaste grond.

In de diepte van de zee ben ik gekomen, en een stormvloed heeft mij overstelpt[3]).

4. Afgemat ben ik van het roepen; heesch geworden is mijne keel, verzwakt zijn mijne oogen, terwijl ik hoop op mijnen God[4]).

5. Talrijker dan de haren van mijn hoofd zijn zij, die zonder grond mij haten.

Machtig zijn die mij vervolgen, die mijne haters zijn ten onrechte; wat ik niet geroofd heb, betaal ik alsdan uit[5]).

6. O God, Gij kent mijn dwaasheid, en mijne euveldaden zijn voor U niet verborgen[6]).

---

[1]) Zie Psalm IV noot 1 en XLIV noot 2. Sommigen schrijven dezen Psalm toe aan Jeremias. Niets belet echter het opschrift voor juist te houden en het slot van den Psalm (v. 30—37 of 33—37 of 35—37) als een bijvoegsel uit den tijd der gevangenschap te beschouwen. Volgens de meesten handelt deze Psalm in den letterlijken zin van David en in den typischen van Christus.

[2]) *Wateren*, d. i. groote rampen, brengen *mijne ziel*, d. i. mijn leven, in gevaar.

[3]) Ik zit in een slijkpoel van ellende en kan geen vasten voet vinden om mij er uit te trekken; in een *zee* van rampen ben ik *geraakt* ten gevolge van een *stormvloed* van vervolgingen.

[4]) Ik heb mij *heesch* geschreeuwd en moede uitgezien naar hulp.

[5]) Naar het schijnt, een spreekwoord voor: Ik moet zonder schuld *dan* boeten, nl. als zij mij kwellen.

[6]) Gij kent al de zonden, die ik in *mijne dwaasheid* beging en, wat meer is, de door mij gepleegde *euveldaden;* maar Gij weet ook, dat ik voor het overige onschuldig ben.

7. Non erubescant in me qui exspectant te Domine, Domine virtutum.

Non confundantur super me qui quærunt te, Deus Israel.

8. Quoniam propter te sustinui opprobrium: operuit confusio faciem meam.

9. Extraneus factus sum fratribus meis, et peregrinus filiis matris meæ.

10. Quoniam zelus domus tuæ comedit me: et opprobria exprobrantium tibi, ceciderunt super me. *Joann. II 17; Rom. XV 3.*

11. Et operui in jejunio animam meam: et factum est in opprobrium mihi.

12. Et posui vestimentum meum cilicium: et factus sum illis in parabolam.

13. Adversum me loquebantur qui sedebant in porta: et in me psallebant qui bibebant vinum.

14. Ego vero orationem meam ad te Domine: tempus beneplaciti Deus.

In multitudine misericordiæ tuæ exaudi me, in veritate salutis tuæ:

7. Dat om mij niet schaamrood worden die U verbeiden, Heer, o Heer der legerscharen!

Dat om mijnentwille niet te schande worden die U zoeken, God van Israël[7]).

8. Want om Uwentwege lijd ik smaad, bedekt beschaming mijn gelaat[8]).

9. Een vreemdeling ben ik geworden voor mijne broeders, en een uitheemsche voor de zonen mijner moeder[9]).

10. Want de ijver voor uw huis heeft mij verteerd — en de beschimpingen van hen, die U versmaden, zijn op mij neergekomen[10]).

11. En ik omhulde mijne ziel met vasten — en het werd mij tot een versmading[11]);

12. en tot mijn gewaad nam ik een boetkleed — en ik werd hun tot een spreekwoord[12]).

13. Tegen mij roeren den mond die zitten in de poort, en de wijndrinkers zingen op mij een spotlied[13]).

14. Doch ik, mijne bede richt ik tot U, o Heer, het is een tijd van welgevallen, God!

Verhoor mij in den overvloed van uwe goedertierenheid; in de trouw van uwe hulp[14]).

---

[7]) Ik word met schande overladen, als ik tevergeefs tot U roep, en die schande valt terug op hen (op mijne lotgenooten), die U *verbeiden* en *zoeken*, d. i. die, gelijk ik, op uwe hulp rekenen of U aanbidden.

[8]) Een reden om verhoord te worden is, dat de zanger om wille van Gods wet en eer (vgl. v. 10 volg.) vervolging lijdt.

[9]) *Vreemdeling* was oudtijds niet zelden gelijkluidend met vijand. Geen grievender smart, dan door de zijnen verlaten te worden in het lijden.

[10]) Verklaring van v. 8: de heilige ijver, die in mij blaakte voor uwen dienst, uwe verheerlijking in het heiligdom, berokkende mij de versmading uwer vijanden.

[11]) Naar het Grieksch van den Codex Vatic.: «ik kromde» of «ik vernederde mijne ziel». Hebr. vermoedelijk: «en ik weende; in het vasten (is) mijne ziel».

[12]) Het *boetkleed* was oorspronkelijk een gewaad van (Cilicisch) geitenhaar; het diende ook als rouwgewaad (vgl. Ps. XXIX 10). Daar de Psalmist zulk een kleed draagt, noemen zijne vijanden hem spottend en spreekwoordelijk den boeteling, om hem als een ellendigen dwaas aan te duiden, die tevergeefs daardoor bevrijding zoekt.

[13]) Zie Psalm IX noot 10. Nergens wordt de vroomheid meer bespot dan in de vergaderingen van lediggangers en bij drinkgelagen.

[14]) Het groote verdedigingswapen is het gebed; daarom wendt hij zich tot God in den *tijd van welgevallen*, d. i.

15. Eripe me de luto, ut non infigar: libera me ab iis, qui oderunt me, et de profundis aquarum.
16. Non me demergat tempestas aquæ, neque absorbeat me profundum: neque urgeat super me puteus os suum.
17. Exaudi me Domine, quoniam benigna est misericordia tua: secundum multitudinem miserationum tuarum respice in me.
18. Et ne avertas faciem tuam a puero tuo: quoniam tribulor, velociter exaudi me.
19. Intende animæ meæ, et libera eam: propter inimicos meos eripe me.
20. Tu scis improperium meum, et confusionem meam, et reverentiam meam.
21. In conspectu tuo sunt omnes qui tribulant me, improperium exspectavit cor meum, et miseriam.

Et sustinui qui simul contristaretur, et non fuit: et qui consolaretur, et non inveni.

22. Et dederunt in escam meam fel: et in siti mea potaverunt me aceto. *Matth. XXVII 48.*
23. Fiat mensa eorum coram ipsis in laqueum, et in retributiones, et in scandalum. *Rom. XI 9.*
24. Obscurentur oculi eorum ne

15. Trek mij uit het slijk, dat ik niet vast gerake; red mij van mijne haters en uit het diep der wateren.
16. Mij overstelpe niet de stormvloed en mij verslinde niet de diepte, en de put sla boven mij zijn mond niet toe[15])!
17. Verhoor mij, Heer, want goedertieren is uwe barmhartigheid; zie op mij neder naar de menigte van uwe erbarmingen,
18. en wend uw aangezicht niet af van uwen dienaar; want ik word gekweld. Verhoor mij spoedig!
19. Geef acht op mijne ziel en red haar; om reden van mijne vijanden verlos mij[16])!
20. Gij, Gij kent mijnen hoon en mijne schande en mijn beschaming.
21. Voor uw aangezicht zijn allen, die mij kwellen; hoon verwacht mijn hart en jammer[17]).

En ik wacht op wie met mij bedroefd is, en er is er geen; en op eenen trooster, en ik vind er geenen;

22. en zij geven mij tot spijze gal, en in mijnen dorst drenken zij mij met edik[18]).
23. Hunne tafel worde hun tot eenen strik en tot vergeldingen en tot een struikelblok[19]).
24. Mogen hunne oogen duister

---

nu hij Gods welwillenden en vrijgevigen bijstand zoozeer noodig heeft, en hij, daar hij nog leeft, dien ook van Gods *goedertierenheid* en *trouw* mag verbeiden.

[15]) Vgl. v. 2 en 3. Hij is als in een *put* of groeve van rampen gestort; sluit die zich boven zijn hoofd, dan is het uit met hem.

[16]) Tot hun schade en schande, te meer omdat zij (v. 20—22) zoo uitermate boosaardig zijn.

[17]) Gij ziet en kent mijne kwellers; hun aantal en hunne boosheid zijn zoo groot, dat mij nog meer *hoon* en *jammer* te wachten staan. Hebr. «smaad heeft mijn hart gebroken en ik ben krank».

[18]) Verre van mij te troosten, vergallen zij mij elk genot en maken zij mijn lijden bitterder door spot en hoon.

[19]) Niet uit wraakzucht, maar vol verontwaardiging over zooveel godtergende boosheid en hardnekkigheid, vraagt hij thans, dat God recht doe en zijnen vijanden loon naar werken en wenschen geve. Zij spijzigden en drenkten hem met gal en edik: dat omgekeerd *hun tafel*, d. i. hunne spijs, hun levensgenot, *hun tot eenen valstrik* worde, waarin zij als wilde dieren hun verderf vinden; het strekke hun *tot vergeldingen*, d. i. tot alle soorten van straf voor alle soorten van gepleegd kwaad, en *tot een struikelblok*, d. i. ten ondergang.

videant: et dorsum eorum semper incurva.
25. Effunde super eos iram tuam: et furor iræ tuæ comprehendat eos.
26. Fiat habitatio eorum deserta: et in tabernaculis eorum non sit qui inhabitet. *Act. I 20.*
27. Quoniam quem tu percussisti, persecuti sunt: et super dolorem vulnerum meorum addiderunt.
28. Appone iniquitatem super iniquitatem eorum: et non intrent in justitiam tuam.
29. Deleantur de Libro viventium: et cum justis non scribantur.
30. Ego sum pauper et dolens: salus tua Deus suscepit me.
31. Laudabo nomen Dei cum cantico: et magnificabo eum in laude:
32. Et placebit Deo super vitulum novellum: cornua producentem et ungulas.
33. Videant pauperes et lætentur:

worden, opdat zij niet zien; en krom aanhoudend hunnen rug[20])!
25. Stort over hen uw gramschap uit, en de verbolgenheid van uwen toorn grijpe hen aan.
26. Verlaten worde hunne woning en in hunne tenten zij niemand gehuisvest[21]).
27. Want wien Gij geslagen hebt, vervolgen zij, en aan de smart van mijne wonden voegen zij toe[22]).
28. Voeg boosheid bij hun boosheid, en dat zij niet binnengaan tot uw gerechtigheid[23])!
29. Dat zij uit het boek der levenden gewischt worden en met de gerechtigen niet worden opgeschreven[24])!
30. Ik, ik ben in armoede en weedom. Uwe hulp, o God, beschermt mij[25]).
31. Prijzen zal ik met gezang den naam van God en ik zal Hem verheerlijken met lofspraak,
32. en bevallen zal het Gode, meer dan een jonge var, die horens krijgt en klauwen[26]).
33. Dat de armen toeschouwen en

[20]) Tweede vergelding. Vgl. v. 4. De zin is: dat *hunne oogen* als die van stervenden ontzenuwd worden en zij uit zwakte gekromd gaan, m. a. w. breng hen tot volslagen onmacht. Hebr.: «Doe hunne lendenen steeds waggelen».

[21]) Andere vergelding: dat zij gebannen worden, dat het geslacht uitsterve van die mij verbanden en mij wilden ombrengen.

[22]) Nieuwe reden om hen te straffen: God heeft het recht hem te slaan en Hij deed dit uit liefde, zij matigen zich booshartig het recht aan, nog toe te voegen aan het door God gezonden lijden. Hebr. in plaats van: *aan de smart* enz.: «Zij praten (spottend) over de smarten uwer gewonden».

[23]) Zwaarder vergelding: zij voegen wonden bij mijn wonden; daarom ontneem hun niet door uwe wijze beschikkingen de gelegenheid om zonden bij hunne zonden te voegen; laat hen in hunne verstoktheid de maat hunner zonden vullen, zoodat zij geen deel hebben aan de vruchten uwer rechtvaardigmaking. Sommigen vertalen: wijk af van de gewone wet uwer barmhartigheid, tot straf voor hunne afwijking; of wel: voeg straf bij straf. Vgl. Ps. V noot 8.

[24]) Een beeld ontleend aan de inschrijving in de geslachtsrollen of lijsten der burgerschap. De zin is: laat hen verstoken blijven van het deelgenootschap aan het Godsrijk op aarde en in den hemel.

[25]) Thans richt de Psalmist wederom den blik op zijne *armoede*, d. i. op zijnen droevigen toestand; deze baart hem *weedom*, maar geen moedeloosheid; integendeel: vast is zijn betrouwen op Gods *hulp*, die hij als reeds verleend beschouwt en bezingt.

[26]) Dat lofgebed zal om zijn volmaakter beweegreden Gode aangenamer zijn dan een wellicht bloot uiterlijk zoenoffer, al wordt als zoodanig een *jonge*, krachtige *var* geslachtofferd. Vgl. Ps. XLIX noot 14.

quærite Deum, et vivet anima vestra:

zich verheugen! Zoekt God en uwe ziel zal leven[27];

34. Quoniam exaudivit pauperes Dominus: et vinctos suos non despexit.

34. want de Heer verhoort de armen en zijne geboeiden versmaadt Hij niet[28].

35. Laudent illum cœli et terra, mare, et omnia reptilia in eis.

35. Dat Hem prijzen de hemel en de aarde, de zee en al wat daarin wemelt[29]!

36. Quoniam Deus salvam faciet Sion: et ædificabuntur civitates Juda.

36. Want God zal Sion redden, en Juda's steden zullen worden opgebouwd,

Et inhabitabunt ibi, et hereditate acquirent eam.

en zij zullen daar inwonen en het erfelijk verwerven;

37. Et semen servorum ejus possidebit eam, et qui diligunt nomen ejus, habitabunt in ea.

37. en het zaad van zijne dienaren zal het bezitten, en die zijnen naam beminnen, zullen daarin wonen.

---

[27]) Het lijden van den Psalmist en de hem op zijn gebed verleende redding zijn den *armen*, d. i. den verdrukten en bannelingen, een voorbeeld, waarop zij tot hunnen troost kunnen zien, een waarborg voor hunne redding, waarop zij met vreugde kunnen rekenen, en een aansporing om God te zoeken in het gebed; dan zullen zij, evenals hij, gered worden.

[28]) *Zijne geboeiden* zijn degenen, die om zijnentwil of met zijne toelating in gevangenschap of nood zijn.

[29]) Voor een zoo groote weldaad als de redding van Sion en Juda (v. 36) is de lof van den Psalmist en van de armen niet voldoende: *hemel* en *aarde* dienen daarmede in te stemmen.

— Dat deze Psalm met betrekking tot den Messias gezongen werd, blijkt uit de aanhalingen daarvan in het N. T. en uit het eenparig gevoelen der HH. Vaders en schriftverklaarders. De meesten meenen, dat hij in den typischen zin een profetische schildering bevat van de zielsaandoening des Heilands gedurende zijn lijden. De lijder, die in dezen Psalm spreekt, is onschuldig, maar hij lijdt om God en door God. Wel past dit op David, die in zijn lijden een profetisch beeld van Christus was; maar de maat en de reden van dat lijden worden in dezen Psalm geschetst met beelden, welke in de smarten van Christus (vgl. v. 22) en in de straffen, die zijne vervolgers troffen (vgl. v. 26), naar de letter vervuld werden. Te midden van zijn lijden, omringd door zijne vervolgers (v. 2—5), roept de met de zonden van anderen beladen Heiland om hulp ten bate der vromen (v. 6—7). Hij dient zijnen Vader in vernedering, met ijver, geduld en zelfverloochening (vgl. Joan. II 17; Rom. XV 3), in vasten en boete; de zijnen daarentegen (vgl. Joan. I 11) nemen Hem niet op, maar overladen Hem met smaad en hoon (v. 8—13). Toch blijft Hij bidden om uitkomst (v. 14—19); zijn Vader kent zijn lijden en weet, dat zijne vijanden Hem, den verlatene, met smaad bejegenen en (vgl. Matth. XXVII 48) Hem met gal en azijn drenken (v. 20—22). Doch zijn bloed komt over hunne hoofden; de verrader Judas (vgl. Act. I 20), maar ook alle andere vijanden van Christus worden gestraft, verbannen en uit het boek der levenden gewischt (v. 23—29). Hij daarentegen wordt gered en prijst daarom zijnen Vader (v. 30—32). Aan dat heil en die vreugde nemen de vromen deel (v. 33—34), en zoo moge dan heel de wereld God prijzen, die den zijnen in zijne Kerk eene blijvende woning gesticht heeft (v. 35—37). Aldus o. a. Eusebius, de HH. Athanasius, Augustinus enz.

PSALMUS LXIX.

PSALM LXIX.

Smeekgebed om spoedige hulp.

Deze Psalm is, behoudens eenige wijzigingen, eensluidend met het slot (v. 14—18) van Psalm XXXIX, waarin David Gods hulp afroept tot beschaming zijner vijanden en tot vreugde der vromen.

1. In finem, Psalmus David,

In rememorationem, quod salvum fecerit eum Dominus.
2. Deus in adjutorium meum intende: Domine ad adjuvandum me festina.
3. Confundantur, et revereantur, qui quærunt animam meam:
4. Avertantur retrorsum, et erubescant, qui volunt mihi mala:
Avertantur statim erubescentes, qui dicunt mihi: Euge, euge.

5. Exultent et lætentur in te omnes qui quærunt te, et dicant semper: Magnificetur Dominus: qui diligunt salutare tuum.

6. Ego vero egenus, et pauper sum: Deus adjuva me.
Adjutor meus, et liberator meus es tu: Domine ne moreris.

1. Tot het einde. Een Psalm van David.
Ter gedachtenis[1]) dat de Heer hem gered had[2]).
2. O God, wees gedachtig aan mijne hulp; Heer, haast U mij te helpen.
3. Dat zij te schande en beschaamd worden, die uit zijn op mijne ziel.
4. Dat zij rugwaarts deinzen en zich schamen, die mij onheil willen.
Dat zij terstond met schaamte rugwaarts deinzen, die mij zeggen: Ha, ha!
5. Dat zij juichen en zich in U verblijden, allen, die U zoeken, en dat zij altijd zeggen: Hooggeprezen zij de Heer! zij, die uw heil beminnen.
6. Ik echter ben behoeftig en arm. God, help mij!
Mijn helper en mijn redder zijt Gij; o Heer, draal niet!

---

[1]) Zie Psalm IV noot 1 en XXXVII noot 1.
[2]) Dit ontbreekt in den grondtekst. Mogelijk diende dit opschrift om den lezer te herinneren, dat God op dezen smeekpsalm David verhoorde en hielp. Sommigen vertalen: Ter herinnering, dat God hem helpe.

PSALMUS LXX.

PSALM LXX.

Gebed van een beproefden grijsaard.

De Psalmist roept tot God om bijstand (v. 1—4). Steeds heeft hij op God vertrouwd (v. 5—6). Thans is hij ongelukkig, bejaard, verzwakt en, naar zijne vijanden meenen, van God verlaten (v. 7—11); daarom moge God hem helpen tot beschaming zijner vijanden (v. 12—18). Wegens die hulp zal hij God blijven verheerlijken ten aanhooren der nakomelingschap (v. 14—19). Groot waren de beproevingen, maar ook de weldaden en vertroostingen, die hij van God ontving (v. 20—21). Daarom zal hij God ook blijven prijzen, als zijne vijanden zullen beschaamd zijn (v. 22—24).

1. Psalmus David,
Filiorum Jonadab, et priorum captivorum.
In te Domine speravi, non confundar in æternum:
2. In justitia tua libera me, et eripe me.
Inclina ad me aurem tuam, et salva me.
3. Esto mihi in Deum protectorem, et in locum munitum: ut salvum me facias,
Quoniam firmamentum meum, et refugium meum es tu.
4. Deus meus eripe me de manu peccatoris, et de manu contra legem agentis et iniqui:
5. Quoniam tu es patientia mea Domine: Domine spes mea a juventute mea.
6. In te confirmatus sum ex utero: de ventre matris meæ tu es protector meus:
In te cantatio mea semper:

1. Een Psalm van David.
Van de zonen van Jonadab en van de eerste gevangenen[1]).
Op U, o Heer, betrouw ik. Moge ik niet te schande worden tot in eeuwigheid[2])!
2. Bevrijd mij in uwe rechtvaardigheid en verlos mij.
Neig tot mij uw oor en red mij.
3. Wees mij ten schutsgod en tot eene vesting om mij behoud te schenken,
want Gij, Gij zijt mijne sterkte en mijne toevlucht.
4. Mijn God, verlos mij uit de hand des zondaars en uit de hand des wetverkrachters en des ongerechtigen.
5. Want Gij, Gij zijt mijn toeverlaat[3]), o Heer; Heer, mijne hoop van mijne jeugd af aan.
6. Op U werd ik bevestigd van den schoot af aan; van mijner moeder schoot af zijt Gij mijn beschermer.
Op U was steeds mijn lofgezang[4]).

---

[1]) Dit opschrift ontbreekt in den grondtekst. Sommigen schrijven dezen Psalm aan Jeremias toe, o. a. omdat, naar den trant van dien profeet, daarin gedeelten van oudere Psalmen (o. a. XXI, XXX, XXXIX) herhaald zijn en het opschrift verwijst naar het gebruik van den Psalm door de zonen van Jonadab, van wien ook de profeet spreekt. Anderen meenen echter, dat, naar het opschrift, de Psalm voor het eerst door David en naderhand door de Rechabieten of zonen van Jonadab gezongen werd en dat later *de eerste gevangenen*, d. i. die, welke naar Assyrië, of wel de eersten dergenen, die naar Babylon gevoerd werden, door dezen Psalm om troost en redding smeekten. Vgl. Jer. XXXV; IV Reg. X 15; I Par. II 55.

[2]) Zie Psalm XXX 1—3.

[3]) Gij zijt de oorzaak en het voorwerp van mijne geduldige hoop.

[4]) Van kindsbeen af genoot ik uwe

7. Tamquam prodigium factus sum multis: et tu adjutor fortis.

8. Repleatur os meum laude, ut cantem gloriam tuam: tota die magnitudinem tuam.

9. Ne projicias me in tempore senectutis: cum defecerit virtus mea, ne derelinquas me.

10. Quia dixerunt inimici mei mihi: et qui custodiebant animam meam, consilium fecerunt in unum,

11. Dicentes: Deus dereliquit eum, persequimini, et comprehendite eum: quia non est qui eripiat.

12. Deus ne elongeris a me: Deus meus in auxilium meum respice.

13. Confundantur, et deficiant detrahentes animæ meæ: operiantur confusione, et pudore qui quærunt mala mihi.

14. Ego autem semper sperabo: et adjiciam super omnem laudem tuam.

15. Os meum annuntiabit justitiam tuam: tota die salutare tuum.

Quoniam non cognovi litteraturam,

16. Introibo in potentias Domini: Domine memorabor justitiæ tuæ solius.

7. Als een wonder ben ik geworden voor velen; en Gij, Gij zijt een sterke helper[5]).

8. Vol zij mijn mond van lof, dat ik bezinge uwen naam, den ganschen dag uwe grootheid.

9. Verstoot mij niet ten tijde mijner grijsheid; als mijne kracht bezwijkt, verlaat mij niet[6])!

10. Want mijne haters spreken over mij, en die mijne ziel bewaken[7]), beraadslagen te zamen;

11. zij zeggen: God heeft hem verlaten; vervolgt en grijpt hem aan; want niemand is er om hem te verlossen.

12. O God, houd U niet ver van mij! Mijn God, zie toe om mij te helpen[8])!

13. Beschaamd mogen zij worden en bezwijken, die mijne ziel belasteren, overdekt met schande en met schaamte, die mijn ongeluk zoeken[9]).

14. Maar ik, steeds zal ik hopen, en toevoegen zal ik aan al uw lofspraak[10]).

15. Verkonden zal mijn mond uwe gerechtigheid, den ganschen dag uw heil[11]).

Wijl ik de letteren niet ken[12]),

16. zal ik in de grootdadigheid des Heeren treden; o Heer, uwe gerechtigheid zal ik gedenken, de uwe alleen.

---

genade en uwen steun en hield mijn vertrouwen op U mij staande; daarom ook waart Gij steeds het voorwerp mijner lofzangen.

[5]) *Velen* is het *een wonder*, dat ik aan de groote en talrijke rampen, die mij overstelpen, en aan de gevaren, die mij bedreigen, kan ontsnappen; maar uwe almacht verleent mij hulp.

[6]) Niet weinigen meenen hier en in v. 18 het bewijs te vinden, dat de Psalm door David op gevorderden leeftijd werd gezongen nl. tijdens den opstand van Absalom.

[7]) Die mijn leven belagen.

[8]) Vgl. Psalm XXI 12, 20; XXXIX 14.

[9]) Vgl. Psalm XL 15; XXXIV 4, 26. Het *belasteren* der *ziel* is hier gelijkluidend met tegenstreven en vervolgen: die dit doen, worden beschaamd, als God hunne booze plannen verijdelt.

[10]) Die nieuwe hulp zal voor mij een reden zijn tot nieuwen lof.

[11]) Vgl. Ps. VII noot 17. *Den ganschen dag*, d. i. te allen tijde. *Uw heil*, d. i. de mij geschonken redding.

[12]) Dewijl *ik* uwe machtige daden en de mij in *uwe gerechtigheid* geschonken weldaden niet naar behooren in schrift kan gedenken, zal ik (v. 16) die mondelings, maar ook slechts die verkondigen; dat immers kan ik. Hebr.: «daar ik de getallen (uwer weldaden) niet ken», d. i. omdat zij ontelbaar zijn, zal ik ze (v. 15) onophoudelijk verheerlijken. Vgl. Ps. XXXIX 6.

17. Deus docuisti me a juventute mea: et usque nunc pronuntiabo mirabilia tua.
18. Et usque in senectam et senium: Deus ne derelinquas me,
Donec annuntiem brachium tuum generationi omni, quæ ventura est: Potentiam tuam,
19. Et justitiam tuam Deus usque in altissima, quæ fecisti magnalia: Deus quis similis tibi?
20. Quantas ostendisti mihi tribulationes multas, et malas: et conversus vivificasti me: et de abyssis terræ iterum reduxisti me:
21. Multiplicasti magnificentiam tuam: et conversus consolatus es me.
22. Nam et ego confitebor tibi in vasis psalmi veritatem tuam: Deus psallam tibi in cithara, sanctus Israel.
23. Exsultabunt labia mea cum cantavero tibi: et anima mea, quam redemisti.
24. Sed et lingua mea tota die meditabitur justitiam tuam: cum confusi et reveriti fuerint qui quærunt mala mihi.

17. O God, van mijne jeugd af hebt Gij mij geleerd, en tot nu toe vermeld ik uwe wonderen[13]),
18. en tot in ouderdom en grijsheid; o God, verlaat mij niet,
totdat ik uwen arm[14]) verkondige aan geheel het komende geslacht,
uwe macht
19. en uwe gerechtigheid, o God, die tot den hemel reiken[15]), de groote daden, die Gij hebt verricht. O God, wie is aan U gelijk?
20. Hoe groote en zware nooden hebt Gij mij in menigte getoond[16]), en wederom hebt Gij mij doen herleven, en uit de afgronden der aarde mij weder teruggehaald[17]).
21. Vermeerderd hebt Gij uwe heerlijkheid[18]), en weder hebt Gij mij getroost.
22. Ik zal dan ook voor U uwe waarheid loven op de psaltersnaren; o God, ik zal U prijzen op de citer, o Heilige van Israël[19])!
23. Juichen zullen mijne lippen, als ik U lofzing, en mijne ziel, die Gij verlost hebt.
24. Maar ook mijne tong zal den geheelen dag uwe gerechtigheid gedenken[20]), als zij te schande en beschaamd geworden zijn, die mijn onheil zoeken.

---

[13]) Proefondervindelijk heb ik van mijn jeugd af tot nu toe uwe gerechtigheid en goedheid leeren kennen in de *wonderen* van hulp, die Gij voor mij verricht hebt en die ik dan ook met lof verkondig en blijf verkondigen.

[14]) De wonderen uwer krachtdadigheid.

[15]) Volgens sommigen: ik zal uwe macht verheffen tot aan de hemelen.

[16]) Ook onze *nooden* zijn beschikkingen van God; Hij is de geneesheer bij uitstek; Hij brandt en snijdt om te genezen; in 's menschen zwakte komt Gods kracht tot volkomener uitdrukking. Daarom had de H. Paulus overvloed van vreugde in al zijne kwellingen en betuigde Job in zijne beproeving: «Al doodt Hij mij, toch zal ik op Hem hopen».

[17]) Het «conversus» der Vulgaat is waarschijnlijk hier gelijk elders een hebraïsme en beteekent: wederom, opnieuw. Niets belet echter het hier door «omgekeerd» te vertalen: naar de opvatting van den Psalmist houdt God zich ten tijde van het lijden afgekeerd, en wendt Hij zich tot den lijder, als Hij hem helpt. Vgl. Psalm XII 1. *De afgronden der aarde* zijn hier de diepste aardsche ellenden. Mogelijk staat hier en in v. 21 de verleden tijd om de zekere toekomst aan te duiden, die dan ook, naar v. 22—24, reden geeft tot uitbundigen lof.

[18]) Hebr. «Gij zult mijnen luister vermeerderen».

[19]) Een Hebreeuwsche benaming van God.

[20]) «Meditari» beteekent hier een diep doordacht bespreken.

— Deze Psalm staat in innig ver-

PSALMUS LXXI.

PSALM LXXI.

Het gezegende Rijk van den Messias.

Aanhef: gebed voor eene gelukkige regeering van Salomon (v. 2—3). Voorspellingen omtrent het Rijk van den Messias: het zal het Rijk zijn der gerechtigheid (v. 4), eeuwig duren (v. 5—7), algemeen worden (v. 8—11), een zegen zijn voor de ellendigen en onderdrukten (v. 12—14). De Messias-koning zal daarin blijven leven, zegen en welvaart schenken en verheerlijkt worden zonder einde (v. 15—17). Gebed en lofspraak als slot van den Psalm en den bundel (v. 18—20).

1. Psalmus, In Salomonem.

2. Deus judicium tuum regi da: et justitiam tuam filio regis:

Judicare populum tuum in justitia, et pauperes tuos in judicio.

3. Suscipiant montes pacem populo: et colles justitiam.

4. Judicabit pauperes populi, et

1. Een Psalm. Op Salomon[1]).

2. O God, geef uw oordeel aan den Koning en uwe gerechtigheid aan den zoon des Konings,

dat hij uw volk oordeele met gerechtigheid en uwe armen volgens recht[2]).

3. O, dat de bergen vrede voor het volk ontvangen en de heuvelen gerechtigheid[3])!

4. Richten zal Hij de armen uit

---

band met den onmiddellijk voorafgaanden en is een gedeeltelijke herhaling van Ps. XXI en XXX. De Kerkvaders, vooral Eusebius, naderhand ook Dionysius Carthusianus, houden dan ook dezen Psalm in hoogeren zin voor een gebed van Christus te midden van zijn lijden, een weeklacht over het verraad van Judas en de wreedheid der Joden, en een jubellied over zijne verrijzenis en verheerlijking.

[1]) Naar den grondtekst allerwaarschijnlijkst: van *Salomon.* De meeste schriftverklaarders houden echter dezen Psalm voor het werk van David, die tegen het einde zijns levens Salomon tot koning liet zalven (III Reg. I) en daarin waarschijnlijk de aanleiding vond tot dezen zang. Volgens enkelen handelt deze in de letterlijke beteekenis over Salomon, in de typische over Christus. De meesten echter vatten slechts v. 1—3, mogelijk ook v. 4, op als een gebed van David voor Salomon, en het overige als een wensch en voorspelling omtrent het algemeene en eeuwige Rijk van den Messias, den tweeden en beteren Salomon (d. i. vredevorst), meer dan Salomon Koning en Koningszoon (v. 2), heerschende van geslacht tot geslacht (v. 5), van zee tot zee (v. 8). Dat deze Psalm over den Messias handelt, is niet alleen het eenparig gevoelen der katholieke schriftverklaarders, maar ook dat der oude rabbijnen.

[2]) De *Koning* en de *zoon des Konings* is (evenals in v. 4 *de armen* en *de kinderen der armen)* dezelfde persoon, nl. hier Salomon, de zoon van David; deze wenscht, dat zijn zoon met Gods macht, wijsheid en rechtvaardigheid het volk Gods moge richten. Dat alles viel ruimschoots ten deel aan Salomon, geheel en al aan zijn tegenbeeld Christus. Vgl. Joan. V 22, 27.

[3]) *De bergen* en *de heuvelen* staan hier voor het gansche bergachtige land. De Psalmist wenscht, dat bij de regeering van den nieuwen vorst en ten gevolge zijner rechtvaardigheid het land in overvloed *vrede* en *gerechtigheid* moge ontvangen. *Vrede* en *gerechtigheid* zijn hier het beeld van allen natuurlijken en bovennatuurlijken zegen en van alle werken des vredes en der gerechtigheid; algemeene vrede en heiligheid kenmerken steeds bij de profeten het Rijk van den Messias. Vgl. Is. II 4; Mich. IV 3.

salvos faciet filios pauperum: et humiliabit calumniatorem.

5. Et permanebit cum sole, et ante lunam, in generatione et generationem.

6. Descendet sicut pluvia in vellus: et sicut stillicidia stillantia super terram.

7. Orietur in diebus ejus justitia, et abundantia pacis: donec auferatur luna.

8. Et dominabitur a mari usque ad mare: et a flumine usque ad terminos orbis terrarum. *Zach. IX 10.*

9. Coram illo procident Æthiopes: et inimici ejus terram lingent.

10. Reges Tharsis, et insulæ munera offerent: reges Arabum, et Saba dona adducent:

het volk en redding schenken aan de kinderen der armen, en vernederen zal Hij den lasteraar[4]).

5. En blijven zal Hij met de zon en voor het aanschijn van de maan[5]), van geslacht tot geslacht.

6. Nederdalen zal Hij, gelijk regen op een vacht, en als droppels, die ter aarde druipen[6]).

7. Ontspruiten zal gerechtigheid in zijne dagen en overvloed van vrede, totdat de maan wordt weggenomen[7]).

8. En Hij zal heerschappij voeren van zee tot zee, en van den stroom tot aan de grenzen van den aardbol[8]).

9. Voor Hem zullen zich de Ethiopiërs nederwerpen, en zijne vijanden den grond lekken[9]).

10. De koningen van Tharsis en de eilanden zullen geschenken aanbieden, de koningen van Arabië en Saba zullen giften aanbrengen[10]),

---

[4]) Hij zal *richten* zonder aanzien van persoon, ten voordeele der *armen*, d. i. der onderdrukte rechtvaardigen, en door zijne vonnissen *den lasteraar*, d. i. den onderdrukker (vgl. Ps. LXX 13), *vernederen*. Sommigen leggen dit uit van Salomon, doch zoo, dat het ten volle werd vervuld in den Messias, die de onderdrukten redt uit de macht van den helschen leugenaar. Vgl. Is. XI 3—5.

[5]) Zoolang als zon en maan zullen duren, m. a. w. eeuwig. Vgl. v. 7. Hebr.: «men vreeze U zoolang als» enz.

[6]) Het Hebr. kan zoowel *vacht* als afgemaaid grasland beteekenen. De zin is ongetwijfeld: gezonden door den Vader, zal de Messias uit den hemel op de aarde *nederdalen* en, gelijk de regen een vacht of eene weide bevochtigt, zoo zal Hij het menschdom met zijne zegeningen vervullen. Mogelijk wordt hier gezinspeeld op *de vacht* van Gedeon (Jud. VI 37 volg.); naar het gevoelen der HH. Vaders wordt daardoor de reine schoot der H. Maagd aangeduid, in welken de Heiland nederdaalde, of wel het Joodsche volk, dat het eerst de zegeningen van den Messias genoot. Sommigen vinden in dit laatste geval door *de aarde* de heidenen aangeduid, die, nadat de Joden den Messias verworpen hadden, die zegeningen ontvingen, evenals naderhand de dauw *de aarde* bevochtigde, terwijl de vacht van Gedeon droog bleef. Vgl. Jud. VI 40; Is. XLV 8.

[7]) De door de zonden als uitgestorven *gerechtigheid* herrees door Hem, gelijk het gras door den regen, en (Hebr.) bloeide op; *vrede* werd in *overvloed* aan het menschdom geschonken en wel *totdat* enz., d. i. voor altoos en (v. 8) overal.

[8]) Zijn Rijk zal niet gelijk het oude Godsrijk alleen Palestina omvatten, maar zich *van de* Middellandsche *zee* en *van den stroom*, d. i. den Euphraat, uitstrekken *tot* aan *de* andere *zee*, die de uiterste grens *van den aardbol* uitmaakt.

[9]) Ter uiteenzetting van v. 8 worden thans in v. 9—10 enkele volken, vijanden der Joden, genoemd om allen aan te duiden. Door *Ethiopiërs*, Hebr. «woestijnbewoners», worden hier wel de nomaden bedoeld, die ten oosten en ten westen der Arabische Golf leefden.

[10]) *Tharsis* (vgl. Ps. XLVII 8) en *de eilanden*, d. i. de in en om de Middellandsche Zee gelegen landen, staan hier om het verre Westen of Europa, *Arabië* en *Saba* (waarschijnlijk het in het zuiden van Egypte ge-

11. Et adorabunt eum omnes reges terræ: omnes gentes servient ei:

12. Quia liberabit pauperem a potente: et pauperem, cui non erat adjutor.

13. Parcet pauperi et inopi: et animas pauperum salvas faciet.

14. Ex usuris et iniquitate redimet animas eorum: et honorabile nomen eorum coram illo.

15. Et vivet, et dabitur ei de auro Arabiæ, et adorabunt de ipso semper: tota die benedicent ei.

16. Et erit firmamentum in terra in summis montium, superextolletur super Libanum fructus ejus: et florebunt de civitate sicut fœnum terræ.

17. Sit nomen ejus benedictum in

11. en aanbidden zullen Hem de koningen der aarde altegader, alle volkeren Hem dienen.

12. Want bevrijden zal Hij van den machtige den arme, en den arme, die geen helper had[11]).

13. Ontzien zal Hij den arme en behoeftige, en de zielen van de armen zal Hij redden.

14. Uit woeker en uit onrecht zal Hij hunne zielen vrijkoopen, en in eere is voor Hem hun naam[12]).

15. En leven zal Hij, en geven zal men Hem van het Arabisch goud, en men zal wegens Hem aanbidden, onophoudelijk, den ganschen dag Hem zegenen[13]).

16. En er zal versterking in het land zijn op de toppen der bergen; boven den Libanon zal zich verheffen zijne vrucht, en die van de stad zijn, zullen bloeien als het gras der aarde[14]).

17. Gezegend zij zijn naam in

---

legen Meroë) om het Oosten en Zuiden, Azië en Afrika aan te duiden; die landen waren destijds zeer rijk en konden dus heerlijke *geschenken aanbrengen* om den Messias als Heer en Koning der wereld te huldigen. Naar de letter werd dit vervuld door de Wijzen uit het Oosten (Matth. II 1 en 11); naar den zin door de bekeering der heidenen. Zie v. 11.

[11]) In beeldspraak worden hier (v. 12—16) de weldaden aangeduid, welke de Messias aan het menschdom zal bewijzen. Hij zal *den arme*, d. i. de verdrukten en hulpeloozen, *bevrijden* van hunne *machtige* verdrukkers (voornamelijk van den duivel); in zijne straffen zal Hij hen ontzien (v. 13) en hunne *zielen*, d. i. hun lichamelijk leven (maar veel meer nog dat der ziel), *redden*.

[12]) *Woeker* en *onrecht* duiden hier alle soort van ongerechtigheid aan, door welke de onderdrukte menschen tot slavernij werden gebracht; van die slavernij zal hen de Messias door zijn bloed *vrijkoopen*, zoodat bij Hem *hun naam* (d. i. hun wezen, Hebr. «hun bloed») *in eere* komt als die zijner vrienden. Vgl. Joan. XV 15.

[13]) Waarschijnlijk is de zin: Hij, de Messias, zal de Koning der eeuwen zijn; *Arabisch goud*, d. i. het edelste en beste, zal men Hem opdragen; de volkeren zullen Hem huldigen en *wegens Hem* God *aanbidden*, d. i. God prijzen of God smeeken, dat het Rijk van den Messias zich moge uitbreiden; zij zullen *Hem den ganschen dag*, d. i. onophoudelijk, *zegenen*, nl. Hem geluk en verheerlijking wenschen of Hem prijzen wegens de redding van het menschdom.

[14]) De zegeningen, die het Rijk van den Messias zal aanbrengen, worden door de profeten (vgl. Is. XI 6 volg. en Joël. III 18) herhaaldelijk voorgesteld onder beelden, die herinneren aan de aardsche zegeningen van het paradijs. *Er zal versterking zijn*, d. i. versterkend graan zal groeien zelfs op de anders onvruchtbare *toppen der bergen*, en zoo zal het zich dan welig *verheffen* op *den Libanon*, en gelijk de vruchten des lands, zoo zullen ook *die van de stad*, d. i. de inwoners, aangroeien en bloeien. De grondtekst heeft: «ruischen als de (ceders van den) Libanon zal hare vrucht» (d. i. die der aarde of der tarwe). Dat alles dient hier om de zegeningen der Kerk en hare uitbreiding aan te duiden.

: ante solem permanet nomen

enedicentur in ipso omnes terræ: omnes gentes magni-
it eum.

enedictus Dominus Deus Is-
ui facit mirabilia solus:

t benedictum nomen maje-
jus in æternum: et replebitur
ite ejus omnis terra: fiat,

efecerunt laudes David filii

eeuwigheid! Voor het aanschijn van de zon duurt zijn naam voort[15]);

en gezegend zullen in Hem worden alle stammen van de aarde, alle volken zullen Hem verheerlijken.

18. Gezegend zij de Heer, de God van Israël, die wonderdaden doet, alleen,

19. en gezegend zij de naam van zijne heerlijkheid voor eeuwig, en geheel de aarde zal met zijne heerlijkheid vervuld worden. Zoo zij het, zoo zij het!

20. Ten einde zijn de lofzangen van David, den zoon van Jesse[16]).

'ie alom en gestadig zulken anbrengt, diens *naam* dient *ge-* d. i. verheerlijkt, te worden, en *vig; immers voor het aangezicht* d. i. eeuwig, *duurt zijn naam* Iebr.: «Werpe zijn naam sprui- i. moge de naam van Christus dien der Christenen vermenig- ı.

[16]) Uit dit onderschrift, dat hier enkel dient ten besluit van den tweeden bundel, blijkt, dat naar de opvatting des verzamelaars zoo niet alle, dan toch de meeste der voorafgaande Psalmen het werk van David zijn. Dat er nog andere Psalmen van David in de volgende bundels voorkomen, wordt daardoor niet uitgesloten.

PSALMUS LXXII.

PSALM LXXII.

Voor- en tegenspoed zijn wijze en rechtvaardige beschikkingen Gods.

Een leerpsalm over de vraag: Hoe is Gods wijsheid en rechtvaardigheid overeen te brengen met het geluk der zondaars en de ongelukken der vromen? God is goed voor de zijnen (v. 1). De voorspoed der boozen had den dichter bijna op het dwaalspoor gebracht (v. 2—9) en verleidt inderdaad vele anderen (v. 10—14). Nu hij echter let op het uiteinde der boozen, wordt hem alles begrijpelijk (v. 15—20) en ziet hij zijne dwaasheid in (v. 21—23); immers God was steeds met hem; wie Hem aankleeft, komt tot geluk; wie Hem verlaat, gaat verloren (v. 24—28).

1. Psalmus Asaph.
Quam bonus Israel Deus his, qui recto sunt corde!
2. Mei autem pene moti sunt pedes: pene effusi sunt gressus mei.
3. Quia zelavi super iniquos, pacem peccatorum videns.
4. Quia non est respectus morti eorum: et firmamentum in plaga eorum.
5. In labore hominum non sunt, et cum hominibus non flagellabuntur:
6. Ideo tenuit eos superbia, operti

1. Een Psalm van Asaph[1]).
Hoe goed is God voor Israël, voor die oprecht van harte zijn[2])!
2. Bijna echter wankelden mijne voeten; bijna glipten mijne treden uit[3]).
3. Want ijverzuchtig was ik op de ongerechtigen, als ik den vrede der zondaars zag.
4. Want geenszins wordt er omgezien naar hunnen dood en is er duur in hunnen rampspoed[4]).
5. In menschelijke kwelling zijn zij niet, en met menschen worden zij niet gekastijd[5]).
6. Daarom vermeestert hen de

---

[1]) Vgl. Ps. XLIX 1. De inhoud van dezen Psalm, den eersten van den derden bundel, heeft veel overeenkomst met dien van Psalm I en XXXVI.

[2]) De dichter zet hier de slotsom der volgende overweging als gedenkspreuk voorop: al blijkt zulks niet altijd terstond, toch beschikt God steeds alles ten goede *voor* het ware *Israël*, te weten voor hen, die *oprecht van harte zijn*, d. i. die, met volkomen onderwerping aan Gods beschikkingen, in alles zijnen wil trachten te volbrengen.

[3]) Het gezicht van de welvaart der boozen was voor mij een beproeving, die mij bijna aan Gods wijsheid en rechtvaardigheid zou hebben doen twijfelen en mij (v. 3) deed verlangen naar hunnen *vrede*, d. i. naar het genot van hun uiterlijk welvaren en hunne (althans oogenschijnlijke) innerlijke tevredenheid. Hiervan volgt nu een uitvoeriger beschrijving.

[4]) De vermoedelijke zin is: te midden van hunnen voorspoed denken de boozen niet aan hunnen *dood*, en treft hen *rampspoed*, dan heeft deze geenen *duur*. Sommigen vertalen: God ziet niet om naar hunnen dood, d. i. ondanks hunne boosheid laat Hij ze leven, en treft hen rampspoed, dan ontbreekt het hun niet aan versterking en troost. Hebr. misschien: «want zij zijn zonder banden (d. i. smarten) tot aan hunnen dood, en vet is hunne kracht», d. i. zij genieten een bestendig welzijn.

[5]) De gewone ongemakken en lasten van het menschelijk leven drukken hen niet, en (v. 6—9) dat maakt hen overmoediger en booshartiger.

sunt iniquitate et impietate sua.

7. Prodiit quasi ex adipe iniquitas eorum: transierunt in affectum cordis.
8. Cogitaverunt, et locuti sunt nequitiam: iniquitatem in excelso locuti sunt.
9. Posuerunt in cœlum os suum: et lingua eorum transivit in terra.

10. Ideo convertetur populus meus hic: et dies pleni invenientur in eis.

11. Et dixerunt: Quomodo scit Deus, et si est scientia in excelso?

12. Ecce ipsi peccatores, et abundantes in sæculo, obtinuerunt divitias.
13. Et dixi: Ergo sine causa justificavi cor meum, et lavi inter innocentes manus meas:

14. Et fui flagellatus tota die, et castigatio mea in matutinis.

hoogmoed, zijn zij bekleed met hunne ongerechtigheid en goddeloosheid[6]).
7. Hunne ongerechtigheid komt als uit vet te voorschijn; zij gaan over tot hun hartstocht[7]).
8. Zij verzinnen en zij spreken boosheid; ongerechtigheid spreken zij in de hoogte[8]).
9. Zij zetten in den hemel hunnen mond, en hunne tong doorloopt de aarde[9]).
10. Daarom keert zich mijn volk daarheen, en volle dagen zijn bij hen te vinden[10]).
11. En zij zeggen: Hoe weet God dat? en is er wel kennis bij den Allerhoogste[11])?
12. Zie, dat zijn zondaars — en die op aarde overvloed genoten, hebben rijkdommen verworven!
13. En ik zeide: Zoo heb ik dan vergeefs mijn hart gerecht gemaakt en mijne handen onder de onschuldigen gewasschen[12]),
14. en werd ik den geheelen dag getuchtigd en begon mijne kastijding in de ochtendstonden[13]).

---

[6]) Zij pronken zelfs daarmede.

[7]) Hun *vet*, d. i. hun rijkdom of hun onmeedoogendheid (vgl. Ps. XVI 10), doet hen allerlei *ongerechtigheid* begaan en zij vieren den teugel aan hunnen *hartstocht*. Hebr.: «hunne oogen treden te voorschijn uit vet», d. i. misschien: zij laten de blikken van hun welgedaan gelaat begeerlijk op alles vallen. Of wel: uit hun gevoelloos hart komen allerlei begeerten op, en wat hun hartstocht wil, daartoe gaan zij over.

[8]) *In de hoogte* van hunnen trots.

[9]) Misschien: zij sparen in hunne hoogmoedige taal noch den Hemel noch iets op aarde. Mogelijk ook: zij spreken, als waren zij God in den hemel zelf, en hunne tong schrijft alom de wet voor, sticht alom onheil.

[10]) Tweede reden van Asaph's twijfelingen: op het gezicht van den rijkdom (v. 3), het geluk (v. 4—5) en de macht (v. 6—9) der boozen richt ook *mijn volk*, d. i. het volk, dat tot dusverre dacht en deed gelijk de dichter, zich naar de kwade beginselen der boozen, en *volle*, d. i. gelukkige, *dagen* zijn (althans naar hunne meening) nu ook hun aandeel. Hebr.: «en wateren der volheid slurpen zij», d. i. zij genieten overvloed; of: met volle teugen drinken zij het water dier verderfelijke leerstellingen.

[11]) Ook die misleiden drukken hunnen twijfel aan Gods alwetendheid en rechtvaardigheid uit; want, zeggen zij (v. 12), de boozen, die (naar de Septuagint: voor immer) *overvloed* hadden aan aardsche goederen, hebben in hunne boosheid nog nieuwe *rijkdommen* kunnen verwerven.

[12]) Thans herhaalt de Psalmist wat hij *zeide*, nl. in zijn hart (vgl. v. 15), m. a. w. welke zijne twijfelingen waren: is er geen vergelding, dan heb ik mij zonder nut en reden op innerlijke en uiterlijke gerechtigheid toegelegd. Vgl. Ps. XXV noot 7.

[13]) Zonder nut en reden werd ik telken dage van den vroegen ochtend af (naar de Septuagint: tot aan den och-

15. Si dicebam: Narrabo sic: ecce nationem filiorum tuorum reprobavi.
16. Existimabam ut cognoscerem hoc, labor est ante me:
17. Donec intrem in Sanctuarium Dei: et intelligam in novissimis eorum.
18. Verumtamen propter dolos posuisti eis: dejecisti eos dum allevarentur.

19. Quomodo facti sunt in desolationem, subito defecerunt: perierunt propter iniquitatem suam.
20. Velut somnium surgentium Domine, in civitate tua imaginem ipsorum ad nihilum rediges.
21. Quia inflammatum est cor meum, et renes mei commutati sunt:

15. Hadde ik gezegd: Zoo z spreken, — zie, dan verwierp i geslacht van uwe zonen[14]).
16. Ik dacht dat uit te vors een last was het voor mij[15]),
17. totdat ik intrad in Gods ligdom en ik begrip verkreeg hun uiterste[16]).
18. Waarlijk, om de listen Gij het voor hen beschikt; ter werpt Gij hen, terwijl zij zich heffen[17]).
19. Hoe zijn zij tot verlaten gekomen, eensklaps bezweken niet gegaan om hunne boosh
20. Gelijk een droombeeld ontwakenden, o Heer, zult (uwe stad hun beeld te niet do
21. Omdat mijn hart ontst was en mijne nieren omgekee

---

tend) met kwellingen overladen. Het zinverband kan ook zijn: alhoewel ik (v. 13) naar gerechtigheid streefde, toch (v. 14) werd ik dagelijks met rampen overladen.

[14]) Dat, zegt de dichter, waren de twijfelingen, die in mijnen geest oprezen, maar die door mij noch beaamd, noch uitgesproken werden: dan hadde ik immers *het geslacht van uwe zonen*, d. i. de vromen, en hunne opvatting over uwe vaderlijke voorzienigheid voor verwerpelijk verklaard en mij van hen afgescheiden. Sommigen vertalen: ik zou de vromen op het dwaalspoor en tot bederf gebracht hebben.

[15]) Ik was er op bedacht de oplossing van het raadsel omtrent den voorspoed der boozen te vinden; maar het bleef als een zware kwelling voor mijne oogen staan, totdat ik (v. 17) geloovig Gods wijsheid aanbad.

[16]) De moeielijkheid werd voor mij opgelost, toen *ik Gods heiligdom* binnentrad; in die plaats der openbaring werd mijn geloof aan Gods wijsheid opgewekt en leerde ik den toestand der boozen juist beoordeelen, doordien ik nadacht over hun ongelukkig uiteinde.

[17]) De vermoedelijke zin is: om de doortrapte boosheid der ongerechtigen hebt *Gij het* zoo *beschikt*, dat zij tijdelijken voorspoed hebben; deze U als een middel om hen, in h hoogmoed daarover, tot val te bre Hebr.: «op glibberigen bodem pla Gij hen, en Gij liet hen in puin va d. i. hun voorspoed brengt hun standvastig geluk; weldra kom tot val en er blijft hun niets ove

[18]) Gelijk een *droombeeld* b ontwaken vervliegt, zoo zal do toedoen, o God, ook *hun beeld* zoo zullen de rijke boozen en schijngeluk, te niet gaan *in uwe* d. i. ten aanschouwen en ten bat uwen. Hebr.: «Als van een d wanneer men opwaakt, o God, o Gij U bij uw ontwaken van hun b

[19]) De dichter gaat thans de opgeven, waarom hij de wijshei Gods beschikkingen niet vroeger ingezien: zijn *hart was ontstoken* ontevredenheid en zijne *nieren*, zijne begeerten (vgl. Ps. VII 10) den zich van het goede afgewe zich *omgekeerd* naar het verlokl geluk der boozen; zoodoende wa hij in zijne verstandelijke verm *tot een niets* en in zijn oordeel e langens onzinnig *geworden*. Som leggen v. 21—22 uit in verban v. 16: mijn hart werd van ko mijne nieren van smarten ver maar dat was onverstandig van

22. Et ego ad nihilum redactus sum, et nescivi.
23. Ut jumentum factus sum apud te: et ego semper tecum.

24. Tenuisti manum dexteram meam: et in voluntate tua deduxisti me, et cum gloria suscepisti me.
25. Quid enim mihi est in cœlo? et a te quid volui super terram?

26. Defecit caro mea, et cor meum: Deus cordis mei, et pars mea Deus in æternum.
27. Quia ecce, qui elongant se a te, peribunt: perdidisti omnes, qui fornicantur abs te.
28. Mihi autem adhærere Deo bonum est: ponere in Domino Deo spem meam:
Ut annuntiem omnes prædicationes tuas, in portis filiæ Sion.

22. was ik ook tot een niets geworden en was ik onverstandig;
23. gelijk een lastdier was ik in uw bijzijn[30]), — en ik ben altijd bij U.
24. Gij houdt mijne rechterhand vast, en Gij leidt mij naar uwen wil en neemt mij op met eere[31]).
25. Want wat heb ik in den hemel en wat wensch ik op aarde buiten U[32])?
26. Mijn vleesch bezwijkt, alsook mijn hart. De God mijns harten en mijn deel is God in eeuwigheid[33]).
27. Want zie, die zich verwijderen van U, vergaan; Gij verderft allen, die weg van U boeleeren[34]).
28. Maar mij, mij is het goed God aan te kleven, op God den Heer mijne hoop te stellen,
29. opdat ik al uwe loftuigingen verkondige in de poorten van Sion's dochter[35]).

---

[30]) Voor *lastdier* heeft de grondtekst «behemoth», vermoedelijk hier een nijlpaard, een dier dat door zijn plompheid uitmunt (vgl. Is. XXX noot 5). Nadat de dichter op die wijze zijne dwaasheid erkend en de beproeving doorstaan heeft, betuigt hij zijne voornemens voor de toekomst: hij wil bij God zijn, d. i. zich geheel en al aan God overlaten. Anderen vatten dit op als verleden: niettegenstaande ik zoo onzinnig was, toch stond (en sta ik steeds) onder uwe bescherming en leiding.

[31]) Gij behoedt mij door uwe genade tegen dwaling en val; Gij beschikt mijnen levenswandel *naar uwen wil* en uwe wijsheid en *neemt mij* tot mijne *eer* op onder het getal uwer beschermelingen. Niet weinigen zien in de *eer* het loon der vromen in het toekomstig leven.

[32]) Een vurige ontboezeming van vertrouwen en liefde: Gij, o God, helpt mij en blijft bij mij; naar welke andere geneugten des hemels of der aarde zou ik dan nog haken?

[33]) Al vergaat mijn lichaam en mijn vleeschelijk hart, *God* blijft eeuwig de liefde en het aandeel mijner ziel.

[34]) Nogmaals geeft de Psalmist aan, welke Gods laatste beschikking is omtrent boozen (v. 27) en braven (v. 28). Wie door de zonde, voornamelijk door afgoderij, zich van God verwijdert, en zoo ontrouw wordt aan het tusschen God en Israël gesloten verbond (dat herhaaldelijk onder het beeld van een huwelijk wordt voorgesteld, vgl. Os. I noot 2), pleegt een soort van geestelijk overspel, dat door God met den ondergang bestraft wordt.

[35]) Hebr.: «opdat ik al uwe werken verkondige».

— Ontelbare malen vindt men v. 25—26 aangehaald als een uitdrukking van brandende liefde tot God om God: Hij en Hij alleen is de oorzaak en het voorwerp van alle geloof, alle hoop, alle liefde, alle geluk. Hij en Hij alleen kan, als de eeuwige God, de onbeschrijfbare waarheid, de oneindige goedheid, den mensch, d. i. de hoogere behoeften van zijn verstand *(hart)* en gemoed *(vleesch)*, volkomen bevredigen; beide bezwijken in het volle aanschouwen en bezitten van het hoogste goed, dat zij zich tot hun aandeel hebben gekozen, met hetwelk zij eeuwig vereenigd zullen blijven en dat hen volledig en eeuwig zal verzadigen. Aldus o. a. Dionysius Carthusianus.

PSALMUS LXXIII.

PSALM LXXIII.

Gods tempel is onteerd. Weeklacht en gebed.

Vreemdelingen hebben zich van stad en tempel meester gemaakt. — Gebed tot God, die zijn volk schijnt verlaten te hebben (v. 1—8a). De vijand heeft alles vernield en geschonden en den eeredienst doen staken (v. 3b—9). Moge de Almachtige weldra helpen (v. 10—17)! Want de trotsche vijand beleedigt Hem en vervolgt die Hem dienen (v. 18—23).

1. Intellectus Asaph.
Ut quid Deus repulisti in finem: iratus est furor tuus super oves pascuæ tuæ?

2. Memor esto congregationis tuæ, quam possedisti ab initio.
Redemisti virgam hereditatis tuæ: mons Sion, in quo habitasti in eo.

3. Leva manus tuas in superbias eorum in finem: quanta malignatus est inimicus in sancto!

4. Et gloriati sunt qui oderunt te: in medio solemnitatis tuæ.
Posuerunt signa sua, signa:

1. Tot onderrichting. Van Asaph[1])!
Waarom, o God, hebt Gij geheel en al verstooten, is uwe verbolgenheid ontbrand tegen de schapen uwer weide[2])?

2. Gedenk uwe vergadering, die Gij bezeten hebt van den beginne.
Vrijgekocht hebt Gij den staf van uwe erfenis. Op den berg Sion, daar hebt Gij gewoond[3]).

3. Verhef uwe handen tegen hun ten top gestegen trotschheden. — Hoe groote euveldaden heeft de vijand in het heiligdom begaan[4])!

4. En gepraald hebben uwe haters midden in uw feestgetij[5]).
Zij hebben hunne teekenen als teekenen geplaatst

---

[1]) Zie Ps. XXXI noot 1. Verscheidene oudere en nieuwere schriftverklaarders houden dezen Psalm voor een klaaglied over de onderdrukking des volks en de onteering van den tempel onder Antiochus Epiphanes (vgl. I Mach. I en IV); de meesten echter beschouwen hem als een weeklacht uit den tijd der Ballingschap, toen niet slechts de poorten des tempels, zooals I Mach. IV 38 verhaald wordt, maar de gansche tempel verbrand was. Vgl. v. 7. Nakomelingen van *Asaph* leefden toen nog, evenals ten tijde van Esdras en Nehemias. Zie I Esdr. III 10; II Esdr. VII 45.

[2]) Getal, omvang en duur der rampen doen den Psalmist bijna vreezen, dat God het volk verstooten en ten ondergang gedoemd heeft, hetwelk Hij toch vroeger als *schapen* op zijne *weide*, d. i. in het beloofde land, geplaatst had.

[3]) *Van den beginne*, d. i. van overoude tijden af, had God zijne *vergadering*, d. i. het uitverkoren volk, krachtens zijn bondgenootschap met Abraham, als zijn volk *bezeten;* later had Hij het als den *staf* zijner *erfenis*, d. i. als het Hem met den maatstaf toegemeten erfdeel, of als den stam (Hebr.), als het volk, dat Hem toebehoorde, door Moses *vrijgekocht;* eindelijk had Hij zich, ten tijde van David, op Sion tusschen zijn volk gevestigd. Zou zooveel voorliefde nu ineens ophouden?

[4]) Sta op en maak in uwe almacht een einde aan den overmoed onzer vijanden. Hebr.: «Licht uwe schreden op tot (d. i. kom en zie) de eeuwige (d. i. onherstelbare) verwoestingen». *De euveldaden* worden nu afzonderlijk geschetst in v. 4—9: de vijanden hebben het namelijk gemunt op Gods tempel, dien zij vernietigen, en zijne feestdagen, die zij ontheiligen en te gelijk met den. dienst van den waren God afschaffen.

[5]) Hebr.: «Uwe haters brulden midden in uwe verzamelplaats», nl. in den tempel.

5. Et non cognoverunt sicut in exitu super summum.
Quasi in silva lignorum securibus

6. Exciderunt januas ejus in idipsum: in securi, et ascia dejecerunt eam.
7. Incenderunt igni Sanctuarium tuum: in terra polluerunt tabernaculum nominis tui. *IV Reg. XXV 9.*
8. Dixerunt in corde suo cognatio eorum simul: quiescere faciamus omnes dies festos Dei a terra.

9. Signa nostra non vidimus, jam non est propheta: et nos non cognoscet amplius.
10. Usquequo Deus improperabit inimicus: irritat adversarius nomen tuum in finem?
11. Ut quid avertis manum tuam, et dexteram tuam, de medio sinu tuo in finem?
12. Deus autem rex noster ante

5. — en zij gaven geenszins acht — als bij den uitgang, op de tinne[6]).
Als in een houtrijk bosch, zoo hebben zij met bijlen
6. zijne deuren altegader uitgehakt; met bijl en akse hebben zij ze neergeveld[7]),
7. in laaien brand uw heiligdom gezet, tot aan den grond de tent van uwen naam ontreinigd[8]).
8. Zij zeiden in hun hart, hun ras geheel te gader: Laat ons al de feesten Gods doen ophouden in het land[9])!
9. Onze teekens[10]) zien wij niet; er is geen profeet meer, en ons kent Hij niet verder.
10. Hoelang, o God, zal nog de vijand hoonen, zal de tegenstander uwen naam aanhoudend tergen?
11. Waarom trekt Gij uwe hand weg en uwe rechterhand geheel en al uit het midden van uw boezem[11])?
12. God nochtans, vóór eeuwen

---

[6]) Zonder *acht* te geven op de heiligheid van den U toegewijden tempel hebben zij hunne *teekenen*, d. i. hunne standaards, *als zegeteekenen op de tinne* daarvan gezet, als ware het de *uitgang* of poort (van een hunner steden), waardoor zij vrijen toegang (aldus de Septuagint) hebben, terwijl toch geen heiden uwen tempel mocht binnentreden. Sommigen vertalen: zij hebben aan hunne afgodsbeelden en hunne godsdienstige gebruiken plaats gegeven zoowel bij de poorten als op de tinne des tempels.

[7]) Hebr.: «Het zag uit, gelijk wanneer men aksen zwaait in houtgewas; zoo nu slaan zij zijn snijwerk stuk met bijl en hamers».

[8]) Zij hebben *de tent van uwen naam*, d. i. den tempel, de woonplaats uwer Majesteit, *tot aan den grond* (aldus de Septuagint) neergehaald en ontheiligd, en (v. 8) zulks met de boosaartige bedoeling om den waren godsdienst van de aarde te doen verdwijnen.

[9]) Hebr.: «Wij zullen ze te gader verdelgen; zij verbranden alle godsgestichten in het land». Door godsgestichten worden dan waarschijnlijk de voorhoven enz. van den tempel, volgens sommigen de synagogen bedoeld. Of deze echter vóór de ballingschap reeds bestonden, is onzeker.

[10]) *Onze teekens*, d. i. of wel: onze standaarden zijn verdwenen, onze macht, ons volksbestaan is vernietigd; of wel: tempel, altaar, godsdienstige plechtigheden enz., die ons een teeken en onderpand waren van Gods tegenwoordigheid en bescherming, zijn er niet meer, evenmin als de profeten, die Hij gewoon was te zenden: Hij kent en beschermt ons niet verder als de zijnen. Hebr.: «er is niemand onder ons, die weet hoelang» (d. i. het nog zal duren).

[11]) Israël, het voorwerp van Gods voorliefde, wordt herhaaldelijk (vgl. Num. XI 12; Is. XL 11) voorgesteld onder het beeld van eenen zuigeling of een lam, dat Hij in zijnen boezem draagt. Thans heeft Hij de hand, waarmede Hij het daar vasthield, teruggetrokken, zoodat het tot val komt. Naar den grondtekst zegt de Psalmist: Waarom trekt Gij uwe hand terug en uwe rechterhand? Uit uwen boezem breng (ze) te voorschijn (ter) verdelging (van den vijand).

sæcula: operatus est salutem in medio terræ. *Luc. I 68, 70.*

13. Tu confirmasti in virtute tua mare: contribulasti capita draconum in aquis.

14. Tu confregisti capita draconis: dedisti eum escam populis Æthiopum.

15. Tu dirupisti fontes, et torrentes: tu siccasti fluvios Ethan.

16. Tuus est dies, et tua est nox: tu fabricatus es auroram et solem.

17. Tu fecisti omnes terminos terræ: æstatem et ver tu plasmasti ea.

18. Memor esto hujus, inimicus improperavit Domino: et populus insipiens incitavit nomen tuum.

19. Ne tradas bestiis animas confitentes tibi, et animas pauperum tuorum ne obliviscaris in finem.

20. Respice in testamentum tuum:

onze Koning, heeft heil gewrocht in het midden der aarde[12]).

13. Gij, Gij hebt door uwe macht de zee doen vaststaan, vergruisd de koppen der draken in de wateren[13]).

14. Gij, Gij hebt de koppen van den draak verpletterd, Gij hebt hem tot spijs gegeven aan de volkeren van Ethiopië[14]).

15. Gij, Gij hebt bronnen en stortvloeden losgescheurd; Gij, Gij hebt Ethan's stroomen drooggemaakt[15]).

16. De uwe is de dag en de uwe is de nacht; Gij, Gij hebt dageraad en zon gemaakt[16]).

17. Gij, Gij hebt alle grenzen der aarde vastgesteld; zomer en lente, Gij hebt ze gevormd.

18. Wees hieraan gedachtig: de vijand heeft den Heer gehoond en een onzinnig volk heeft uwen naam verbitterd[17]).

19. Geef niet aan het roofgedierte prijs de zielen van die U belijden, en vergeet niet voor altoos de zielen uwer armen[18]).

20. Geef acht op uw verbond; want

---

[12]) Thans, v. 12—17, volgen de beweegredenen, die op eene spoedige en afdoende hulp doen hopen: God was en is de *koning* van zijn volk: Hij moet dus helpen; maar Hij kan het ook: getuige het *heil,* de redding, die Hij herhaaldelijk *in het midden,* d. i. ten aanschouwen *van* geheel *de aarde,* aan zijn volk verschaft heeft, zooals o. a. bij de Roode Zee (v. 13, 14), in de woestijn (v. 15) en aan den Jordaanstroom; Hij toch (v. 16, 17) is almachtig.

[13]) Een herinnering aan den doortocht door de Roode *Zee,* welker *wateren* als muren vast stonden en waarin *de koppen der draken,* d. i. de macht der Egyptenaren (vgl. Ps. LXVII 31; Ezech. XXIX 3; XXXII 2), *vergruisd* werden. Exod. XIV 21 en 27 volg.

[14]) Een beeldspraak om de voordeelen en het genot aan te duiden, dat *de volkeren van Ethiopië* hadden bij den ondergang der Egyptenaren. Hebr.: «Gij hebt de koppen van den Leviathan (de krokodil, het symbool van Egypte) verpletterd, hem (nadat hij aan land gespoeld was) tot spijs gegeven aan het volk der woeste dieren».

[15]) Eigenlijk: Gij hebt in de woestijn de rotsen gespleten en daaruit *bronnen* doen ontspringen, die tot *stortvloeden* werden. Voor *Ethan's stroomen* heeft de grondtekst «altijd vloeiende stroomen»; naar alle waarschijnlijkheid is hier de Jordaan bedoeld. Vgl. Jos. III 15—17.

[16]) God kan helpen, immers Hij is almachtig. Dat blijkt uit de schepping, die zijn werk is.

[17]) *Wees hieraan,* o God, *gedachtig,* nl. aan den hoon des vijands enz. Naar de Septuagint: Wees gedachtig aan uwe schepping. *Onzinnig* staat hier en elders voor ongeloovig, goddeloos en als tegenstelling van *die* (v. 19) God *belijden.*

[18]) *Het roofgedierte* zijn de vijanden, waarschijnlijk de Chaldeërs, aan welke God de *zielen,* d. i. het leven, zijner belijders (Hebr.: «zijner tortelduif», nl. van zijn bemind volk), niet moet prijsgeven.

quia repleti sunt, qui obscurati sunt terræ domibus iniquitatum.

21. Ne avertatur humilis factus confusus: pauper et inops laudabunt nomen tuum.

22. Exsurge Deus, judica causam tuam: memor esto improperiorum tuorum, eorum quæ ab insipiente sunt tota die.

23. Ne obliviscaris voces inimicorum tuorum: superbia eorum, qui te oderunt, ascendit semper.

in overvloed hebben de duisteren des lands huizen van ongerechtigheid[19]).

21. De onderdrukte worde niet beschaamd gemaakt en afgewezen! De arme en de behoeftige zullen uwen naam verheerlijken.

22. Rijs op, o God! recht uw rechtsgeding! Wees gedachtig aan uwe beschimpingen, die van den dwaze komen den geheelen dag[20]).

23. Vergeet het tieren niet van uwe vijanden! De hoogmoed van degenen, die U haten, stijgt aanhoudend.

PSALMUS LXXIV. — PSALM LXXIV.

God helpt, loont en straft op zijnen tijd.

Israël is in gevaar, maar vertrouwt op God, die den vijand zal beschamen. Daarom zal Israël Hem prijzen (v. 2). God belooft hulp en steun op zijnen tijd (v. 3—4); dan zal de trotsche, boosaardige vijand door den opperrechter getuchtigd worden (v. 5—9) en de Psalmist, en met hem Israël, God prijzen, die verheft en vernedert (v. 10—11).

1. In finem, Ne corrumpas, Psalmus Cantici Asaph.

1. Tot het einde. Verderf niet. Een Psalmgedicht van Asaph[1]).

---

[19]) De vermoedelijke zin is: Gij hebt door *uw verbond* het land aan Israël toegezegd; welnu, *de duisteren des lands*, d. i. het onbekende volk, dat zich hier genesteld heeft, bezit alom in den lande *huizen*, die het door *ongerechtigheid* verworven heeft. Naar den grondtekst is de zin waarschijnlijk: de schuilhoeken des lands zijn vol huizen des gewelds, d. i. alom huizen roovers in schuilhoeken en plegen geweld tegen de armen, die in het land zijn achtergebleven. Vgl. Jer. LII 16.

[20]) Kastijd als opperrechter *den dwaze*, d. i. het goddelooze volk, dat U en de uwen *den geheelen dag*, d. i. onophoudelijk, beschimpt.

— Weinige Psalmen passen zoo juist als deze op het ontstaan, het wezen en het lijden der Kerk van Christus. Zij immers is (v. 2) zijne door Hem vrijgekochte vergadering, het Sion, waar Hij woont; hevig (v. 3—7) wordt zij bestreden door zijne vijanden, die (v. 8) allen godsdienst willen doen verdwijnen. In dien strijd schijnt God (v. 9—11) zich veraf te houden; maar geen nood! (v. 12) De Kerk heeft Christus tot koning; te Jerusalem, het geestelijk middelpunt der wereld (aldus de HH. Hilarius en Hiëronymus; of: in den schoot der H. Maagd, naar den H. Bernardus), heeft Hij haar heil gewrocht; Hij heeft (v. 13) door zijne kracht een zee van volkeren in zijnen dienst bevestigd, den kop van den helschen draak verplet en de heidenen (v. 14 naar den H. Augustinus) geheel en al aan den dienst des duivels doen verzaken. Bronnen van genade (v. 15) heeft Hij doen ontspringen, stroomen van zonden heeft Hij gestuit. Hij is (v. 16, 17) de bron van alle bovennatuurlijk licht en leven. Daarom zal Hij (v. 18—23), getrouw aan zijn verbond, de zijnen helpen tegen hunne vijanden.

[1]) Zie Ps. IV noot 1; LXV noot 2

2. Confitebimur tibi Deus: confitebimur, et invocabimus nomen tuum.

Narrabimus mirabilia tua:

3. Cum accepero tempus, ego justitias judicabo.

4. Liquefacta est terra, et omnes qui habitant in ea: ego confirmavi columnas ejus.

5. Dixi iniquis: Nolite inique agere: et delinquentibus: Nolite exaltare cornu:

6. Nolite extollere in altum cornu vestrum: nolite loqui adversus Deum iniquitatem.

7. Quia neque ab oriente, neque ab occidente, neque a desertis montibus:

8. Quoniam Deus judex est.

Hunc humiliat, et hunc exaltat:

9. Quia calix in manu Domini vini meri plenus misto.

2. Loven zullen wij U, o God! wij zullen U loven en uwen naam aanroepen.

Verkondigen zullen wij uwe wonderdaden[2]).

3. Als Ik den tijd waarneem, zal Ik gerechtigheid richten[3]).

4. De aarde smelt weg en allen, die er op wonen. Ik, Ik heb hare zuilen bevestigd[4]).

5. Ik zeg tot de boozen: Handelt niet wederrechtelijk, en tot de zondaars: Verheft niet den hoorn[5]).

6. Steekt uwen hoorn niet in de hoogte, spreekt tegen God geene boosheid.

7. Immers, noch uit het oosten noch uit het westen noch van het verlaten gebergte[6]).

8. Want God is rechter.

Dezen vernedert en genen verheft Hij.

9. Want in de hand des Heeren is een beker met zuiveren wijn, vol gemengden wijn.

---

en XLIX noot 1. Vrij algemeen neemt men aan, dat deze Psalm dagteekent van het beleg van Jerusalem door Sennacherib ten tijde van koning Ezechias. In verband met de voorspelling van Isaias XXXVII 33 is deze Psalm eene uiting van vast vertrouwen op Gods hulp, en Psalm LXXV een dankbetuiging voor het verleenen daarvan. Opmerkelijk genoeg komt de inhoud van Psalm LXXIV overeen met dien van Anna's lied I Reg. II 1—10.

[2]) In zijn vast vertrouwen op Gods toegezegde hulp, belooft de Psalmist hier bij voorbaat een warme dankbetuiging. De grondtekst heeft: «Wij danken U, o God, wij danken; want nabij is uw naam».

[3]) De Psalmist laat in v. 3—4 God optreden en zeggen, dat Hij rechtvaardige vonnissen zal vellen en dus de zijnen helpen, als Hij *den tijd* waarneemt, d. i. het oogenblik gekomen acht en het benuttigt.

[4]) De zin blijkt wel deze: de rampen, die de aarde, en dus ook Israël, overstelpen door toedoen der boozen (der Assyriërs), zijn zoo hoog gestegen, dat zij als was *wegsmelt*, d. i. haren ondergang nabij is (vgl. Ps. XLIV 3); maar geen nood! Ik, de Almachtige, Ik heb *hare zuilen bevestigd*, d. i. de aarde gegrondvest.

[5]) Sommigen meenen, dat God in v. 5—6 voortgaat. Volgens de meesten roept in v. 5—9 de Psalmist of het volk den *boozen* (Hebr.: «den snoevers», d. i. den Assyriërs, vgl. IV Reg. XVIII 23) toe: Pleegt geen onrecht; verheft u niet op uwe macht, want gij zult vernederd worden; spreekt niet onbeschaamd tegen God; want gij zult den kelk van zijnen toorn ledigen tot den droesem toe. Vgl. Ps. XVII noot 4.

[6]) In zijne geestvervoering breekt de dichter hier af en verzwijgt de woorden: «verwachten wij hulp», om terstond van de verbeide redding te spreken, die niet van de volkeren uit het *oosten, het westen* of *het verlaten gebergte*, nl. ten zuiden van Judea, dus uit het zuiden, maar van God uit den hooge komt: want Hij *is rechter*, d. i. Hij geeft aan ieder, dus ook ons en u, wat hij verdiend heeft.

Et inclinavit ex hoc in hoc: verumtamen fæx ejus non est exinanita: bibent omnes peccatores terræ.

10. Ego autem annuntiabo in sæculum: cantabo Deo Jacob.

11. Et omnia cornua peccatorum confringam: et exaltabuntur cornua justi.

En Hij giet neder uit dezen in genen; doch zijn droesem is niet geledigd; drinken zullen alle zondaars der aarde[7]).

10. Maar ik, ik wil het verkonden in eeuwigheid. Zingen zal ik voor den God van Jacob[8]).

11. En alle horens der zondaars zal ik verbreken; en verheffen zullen zich de horens van den rechtvaardige[9]).

---

[7]) De straffen, die de goddelijke Rechter over u (Assyriërs) doet nederdalen, zullen u van de been brengen evenals *zuivere*, niet met water aangelengde, maar uit verschillende soorten vermengde en daarom sterk bedwelmende wijn. God heeft daarmede een schenkkan gevuld, en terwijl Hij die neigt, giet Hij daaruit den wijn van zijnen toorn *in genen*, d. i. in uwen, drinkbeker; en zijn toorn is niet gering, noch voorbijgaand; want nog rest de *droesem* van dien lijdenskelk; en *alle zondaars der wereld zullen* dien *drinken*, totdat de droesem *geledigd*, d. i. Gods rechtvaardigheid zal voldaan zijn. Vgl. Is. XXXVII 36—38 en IV Reg. XIX 32—36. Sommigen vertalen: Hij neigt (den beker) van deze zijde naar gene, d. i. Hij dwingt allen te drinken. De grondtekst heeft: «Want een beker is in de hand des Heeren en hij schuimt van wijn, hij is vol van mengsel en Hij schenkt daaruit. Zijnen droesem moeten slurpen, drinken de zondaars op de aarde».

[8]) Vol vertrouwen op de toegezegde en reeds bezongen hulp herhaalt de Psalmist in den naam van Israël zijne voornemens en beloften van v. 2.

[9]) Gesterkt door God, die de kracht van den rechtvaardige verheft, zal hij medewerken om de macht van den booshartigen vijand te verbreken. Niet weinigen meenen, dat v. 11 evenals v. 3—4 alleen passen kan in den mond van God, die hier door den Psalmist opnieuw zijne hulp toezegt.

— De HH. Augustinus en Athanasius en na hen Euthymius, Bellarminus, Dionysius Carthusianus en anderen zien in dezen Psalm een voorspelling van het laatste oordeel, dat Christus zal komen houden als zijn tijd (v. 3) gekomen is. Dan zal de aarde door een verslindend vuur wegsmelten en al hare bewoners zullen omkomen; intusschen zal God de rechtvaardigen, de steunpilaren der wereld, behouden (v. 4). Den hoogmoedigen daarentegen zal het slecht vergaan: zij zullen zich noch in het oosten noch in het westen kunnen verschuilen (v. 5—7) voor het oog van den goddelijken Rechter, die alsdan de zondaars zal vernederen en straffen, de rechtvaardigen verheffen (v. 8—10); Hij zal zijnen toorn ten volle uitgieten over alle zondaars der aarde. De Kerk integendeel zal Hem eeuwig verheerlijken; de macht der duivelen zal gebroken, die van den Rechtvaardige, nl. van Christus, zal verheven worden (v. 11).

PSALMUS LXXV.

PSALM LXXV.

Zegezang.

Lofspraak op God, die Jerusalem ontzet heeft (v. 2—4). Beschrijving van zijn machtsbetoon en van den ondergang der vijanden (v. 5—7). Gods macht is onweerstaanbaar en dwingt alles Hem te verheerlijken (v. 8—11). Aansporing en reden tot dank (v. 12—13).

1. In finem, in Laudibus, Psalmus Asaph,
Canticum ad Assyrios.
2. Notus in Judæa Deus: in Israel magnum nomen ejus.
3. Et factus est in pace locus ejus: et habitatio ejus in Sion.
4. Ibi confregit potentias arcuum, scutum, gladium, et bellum.

5. Illuminans tu mirabiliter a montibus æternis:
6. Turbati sunt omnes insipientes corde.
Dormierunt somnum suum: et

1. Tot het einde. Onder de lofzangen. Een Psalm van Asaph.
Een gezang op de Assyriërs[1]).
2. God is bekend in Judea; groot is zijn naam in Israël[2]).
3. En in vrede gevestigd is zijne stede en zijne woonplaats op Sion[3]).
4. Daar heeft Hij verbroken de krachten der bogen, schild, zwaard en oorlog[4]).
5. Gij gaaft wonderbaar licht van de eeuwige bergen[5]).
6. Ontsteld werden alle dwazen van harte[6]).
Zij sliepen hunnen slaap, en niets

---

[1]) Zie Ps. IV noot 1; XLIX noot 1. De inhoud van dezen Psalm (vgl. Ps. XLVII) komt overeen met het opschrift: *Op* (tegen) *de Assyriërs*. Dit laatste ontbreekt echter in den grondtekst. Allerwaarschijnlijkst werd hij gezongen als zegelied over hunne in Psalm LXXIV voorspelde en IV Reg. XIX 32—36 verhaalde nederlaag. De Psalmist toont aan, dat God geholpen heeft, omdat Hij als beschermer op Sion woont en opdat ook de heidenen zijne macht zouden erkennen en vreezen.

[2]) Door zijn verblijven *op Sion* en door alles, wat Hij vroeger, maar vooral onlangs *in Judea* en voor Israël verrichtte, is God daar en elders in al de grootheid van zijnen *naam*, d. i. van zijn wezen, *bekend* geworden.

[3]) Duurzame *vrede* is door Hem verschaft aan Jerusalem, *zijne stede*, en aan Sion, zijne *woonplaats;* of wel, naar den grondtekst en het parallelisme: zijne stede, d. i. zijn verblijf, is gevestigd in Salem (de oude naam van Jerusalem, die Vrede beteekent), en zijne woonplaats op Sion.

[4]) Een schitterend bewijs van die beschermende tegenwoordigheid heeft Hij gegeven, doordien Hij aldaar het krijgstuig en de oorlogswoede van den vijand verbroken heeft. Hebr.: «daar heeft Hij de bliksems van den boog (de bliksemende pijlen) verbroken».

[5]) Waarschijnlijk een zinspeling op de zending van den engel, die als een bliksem *van de eeuwige bergen*, d. i. van Sion en Moria, de bergen, waarop Jerusalem voor eeuwig gevestigd is (vgl. Ps. XLVII 9), uitging en de Assyriërs vernielde. Anderen meenen, dat hier sprake is van onwrikbare bergen in het algemeen, wier hooge toppen het eerst beschenen worden door het licht, dat uit den hemel daalt. De grondtekst heeft: «schrikkelijk zijt Gij; heerlijk van (boven op) het buitgebergte»; d. i. waarschijnlijk: Uwe heerlijkheid straalt ontzagwekkend van de bergen rondom Jerusalem, waar de uwen buit verzamelden.

[6]) Gevolgen van Gods machtsbetoon voor de Assyriërs: ontsteltenis beving die uitzinnigen, die met onbesuisden moed Jehovah's stad dorsten aanvallen; door den engel getroffen *sliepen* zij weldra den dood*slaap*, en *die mannen*, zoo tuk op Jerusalem's *rijkdom*

nihil invenerunt omnes viri divitiarum in manibus suis.
7. Ab increpatione tua Deus Jacob dormitaverunt qui ascenderunt equos.
8. Tu terribilis es, et quis resistet tibi? ex tunc ira tua.

9. De cœlo auditum fecisti judicium: terra tremuit et quievit.

10. Cum exsurgeret in judicium Deus, ut salvos faceret omnes mansuetos terræ.
11. Quoniam cogitatio hominis confitebitur tibi: et reliquiæ cogitationis diem festum agent tibi.

12. Vovete, et reddite Domino Deo vestro: omnes qui in circuitu ejus affertis munera.

Terribili
13. Et ei qui aufert spiritum principum, terribili apud reges terræ.

vonden al die mannen des rijkdoms in hunne handen.
7. Door uw dreigen, o God van Jacob, ontsliepen die rossen bestegen[7]).
8. Gij, Gij zijt geducht, en wie zal U weerstaan van het oogenblik uwer gramschap[8])?
9. Uit den hemel hebt Gij rechtspraak doen hooren; de aarde beefde en werd stil[9]),
10. toen God zich ten oordeel verhief om alle zachtmoedigen der aarde te redden[10]).
11. Want 's menschen gedachte zal U verheerlijken, en het overschot der gedachte eenen feestdag vieren voor U[11]).
12. Doet geloften aan den Heer, uwen God, en vervult ze, gij allen, die om Hem henen geschenken brengt
aan den Geduchte[12])
13. en aan Hem, die den adem[13]) van vorsten wegneemt, die geducht bij des aardrijks koningen is.

---

en buit of zoo rijk aan macht en buit, lagen daar uitgestrekt met ledige *handen*. Hebr.: «En al die dapperen vonden hunne handen niet», d. i. waren met onmacht geslagen.

[7]) Hebr.: «Zonken (strijd)wagen en paard in slaap». De Assyrische legers waren geducht door hunne strijdwagens en ruiterij.

[8]) Een uitroeping, waartoe voorzeker het gezicht van 175,000 lijken ruimschoots gelegenheid gaf.

[9]) Thans gaat de Psalmist overwegen, welke de gevolgen en (v. 10) het doel waren van het beschreven godsgericht, dat van den hemel kwam gelijk bliksem en donder: geheel de aarde werd met ontzag vervuld.

[10]) De *zachtmoedigen* zijn hier de verdrukte Israëlieten.

[11]) Ook de boosaardige *gedachten* van den mensch worden door uwe beschikking dienstbaar aan uwe verheerlijking. Dat was het geval met het booze plan der Assyriërs; het bood God de gelegenheid om hunnen aanslag schitterend te verijdelen. *Het overschot der gedachte* is hier vermoedelijk datgene, wat van het mislukte ontwerp van den Assyriër overgebleven was; ook dat zou nog door Gods toedoen verijdeld worden en aanleiding geven om *eenen feestdag* ter eere Gods te *vieren*. De grondtekst heeft wellicht ook in dien zin: «met de rest van den toorn (des vijands) omgordt Gij U (ten teeken uwer zegepraal)». Enkelen vertolken de Vulgaat hier in meer algemeenen zin: alle herinneringen van den mensch dienen U te verheerlijken.

[12]) Een aansporing tot dankbaarheid, gericht tot de Israëlieten, die rondom Sion wonen; of waarschijnlijker een opwekking tot erkenning van Gods almacht, gegeven aan de heidenen, die om Judea wonen en (vgl. II Par. XXXII 22—23) na den oorlog geschenken aanbrengen.

[13]) Door *adem* (geest) wordt, evenals Ps. CIII 29, het leven, de levensgeest bedoeld.

— De H. Augustinus en anderen zien in dezen Psalm een zegelied, door de Kerk van Christus, het tegenbeeld van Jerusalem, of, volgens Bellarminus en anderen, door de uitverkorenen aangeheven na het overwinnen van alle zichtbare en onzichtbare vijanden.

PSALMUS LXXVI.

PSALM LXXVI.

God heeft geholpen: Hij zal helpen.

Reeds geruimen tijd verkeert het volk in nood. Zielkundig beschrijft de Psalmist hoe hij zich daarbij bemoedigt. Richtte hij zich tot God, dan vond hij steeds verhooring (v. 2); werd hij gekweld of was hij troosteloos: het gebed en de gedachte aan God verschaften hem hulp en geneugte (v. 3—4a). Sedert eenigen tijd nu werd hij wederom gekweld bij het navorschen der reden van den nood des volks (v. 4b—7). Zij kan niet liggen in een gebrek aan barmhartigheid bij God (v. 8—10). Dat ziet hij in, en nu bemoedigt hij zich bij de gedachte, dat alles een beschikking van denzelfden God is, die vroeger wonderdaden verrichtte ten bate van Israël (v. 11—16), vooral bij den uittocht uit Egypte (v. 17—21).

1. In finem, pro Idithun, Psalmus Asaph.
2. Voce mea ad Dominum clamavi: voce mea ad Deum, et intendit mihi.
3. In die tribulationis meæ Deum exquisivi, manibus meis nocte contra eum: et non sum deceptus.

Renuit consolari anima mea,

4. Memor fui Dei et delectatus sum, et exercitatus sum: et defecit spiritus meus.
5. Anticipaverunt vigilias oculi mei: turbatus sum, et non sum locutus.
6. Cogitavi dies antiquos: et annos æternos in mente habui.

1. Tot het einde. Voor Idithun. Een Psalm van Asaph[1]).
2. Met mijne stem riep ik tot den Heer, met mijne stem tot God, en Hij gaf acht op mij[2]).
3. Ten dage mijner kwelling zocht ik God, mijne handen in den nacht tot Hem verheffend, en ik werd niet teleurgesteld[3]). —

Mijne ziel wilde zich niet laten troosten[4]).

4. Ik was aan God gedachtig en ik smaakte geneugte; — en ik overpeinsde, en mijne ziel bezweek.
5. Mijne oogen liepen de nachtwaken vooruit, ik was ontsteld en sprak niet[5]).
6. Ik herdacht aloude dagen, en eeuwige jaren had ik voor den geest[6]),

---

[1]) Zie Ps. IV noot 1; XXXVIII noot 1 en XLIX noot 1. Wanneer deze Psalm gedicht werd, is niet met zekerheid te bepalen.

[2]) *Met mijne*, d. i. met luider, *stem* drukt de vurigheid van het verlangen uit; *acht geven* beteekent hier en elders verhooren, evenals «zich afwenden» gelijk staat met niet verhooren.

[3]) De Psalmist verhaalt wat hem vroeger wedervaren is. Mogelijk is echter het voorafgaande de slotsom, waartoe hij nu gekomen is, na het doorworstelen van hetgeen volgt.

[4]) Soms was mijn gekwelde ziel voor geen troostgronden vatbaar; dacht ik dan echter (v. 4) aan God, dan veranderde die kwelling in *geneugte; overpeinsde* ik dan weder de langdurigheid onzer rampen en de reden daarvan, dan schoten de krachten van mijnen geest te kort.

[5]) Vóór de ballingschap was bij de Joden de nacht in drie, later in vier *nachtwaken* verdeeld. De zin is hier: ik was wakker vóór elke nachtwake, m. a. w. ik lag daar slapeloos, in ontsteltenis en stomme smart.

[6]) Nu dacht ik na, hoe God vóór *eeuwige*, d. i. onheuglijke, *jaren* reeds ons volk wel om zijne zonden verworpen en aan den vijand prijsgegeven, maar ook steeds weder aangenomen en door wonderdaden verlost had.

7. Et meditatus sum nocte cum corde meo, et exercitabar, et scopebam spiritum meum.
8. Numquid in æternum projiciet Deus: aut non apponet ut complacitior sit adhuc?
9. Aut in finem misericordiam suam abscindet, a generatione in generationem?
10. Aut obliviscetur misereri Deus? aut continebit in ira sua misericordias suas?
11. Et dixi: Nunc cœpi: hæc mutatio dexteræ Excelsi.
12. Memor fui operum Domini: quia memor ero ab initio mirabilium tuorum,
13. Et meditabor in omnibus operibus tuis: et in adinventionibus tuis exercebor.
14. Deus in sancto via tua: quis Deus magnus sicut Deus noster?
15. Tu es Deus qui facis mirabilia.

7. en ik overlegde in den nacht met mijn hart, en overpeinsde, en doorwoelde mijnen geest[7]).
8. Zou God dan voor eeuwig verstooten of zou Hij dan voortaan niet meer goedgunstig zijn[8])?
9. Of zou Hij voor altoos zijne barmhartigheid afsnijden, van geslacht tot geslacht[9])?
10. Of zou God het medelijden vergeten, of zou Hij zijn barmhartigheden tegenhouden in zijnen toorn?
11. En ik zeide: Thans begin ik. Deze verandering komt van de rechterhand des Allerhoogsten[10]).
12. Ik gedenk de daden van den Heer; voorwaar, gedenken zal ik van den beginne af[11]) uwe wonderdaden,
13. en overdenken zal ik al uwe werken, en uwe ontwerpen zal ik overpeinzen.
14. O God, in heiligheid is uwe baan. Wie is zoo groot een God als onze God[12])?
15. Gij zijt de God, die wonderen doet.

---

[7]) Rusteloos *overlegde* en *overpeinsde* ik dat alles; ik vergeleek het verleden en het heden, en ik veegde als met een bezem *mijnen geest* uit, d. i. met de grootste inspanning zocht ik in mijnen geest een uitlegging te vinden van Gods beschikking en een reden om mij te bemoedigen. De grondtekst heeft in plaats van «in mente habui» en v. 7: «Ik gedenk des nachts aan mijn snarenspel (aan de liederen, die ik in vroegere tijden zong); ik overpeins met mijn hart, en mijn geest vorscht na». Wat hij dacht, volgt in v. 8—21, nl.: groot en langdurig zijn voorzeker onze rampen; maar zullen zij blijven duren? Dan moest God ophouden barmhartig te zijn; dat kan niet: daartoe is Hij te barmhartig geweest in het verleden.

[8]) *Niet meer* dan Hij zulks nu toont.

[9]) Tot dusverre was zij als een band, die Hem met ons vereenigde, als een stroom (v. 10), die ons weldaden aanvoerde; zou Hij thans dien band *afsnijden*, dien stroom *tegenhouden?*

[10]) De vermoedelijke zin is: die overweging (zie noot 7) bracht, met Gods hulp, licht in mijnen geest, *en ik zeide: Thans begin ik* alles in te zien: *deze verandering* ten kwade voor ons, de vroegere gunstelingen Gods, is het werk van Gods almacht en wijsheid, en dat deze ons ook wederom uit den nood zal trekken, is mij duidelijk, als ik (v. 12, 13) het verleden gedenk. De grondtekst kan beteekenen: «Denken zal ik: dat is mijne smart, dat zich veranderd heeft de rechterhand des Allerhoogsten»; of wel: «dat (nl. dat voortdurend verstooten worden) is mijne smart; (maar) veranderen zal het de rechterhand» enz.

[11]) Ter versterking van mijn vertrouwen en ter betuiging van dankbaarheid. *Van den beginne af*, d. i. de wonderbare hulp, reeds ten tijde van Abraham en Moses, en sedert dien onafgebroken aan uw volk verleend.

[12]) *Uwe baan*, d. i. uwe plannen en middelen (uw straffen en redden), zijn heilig en in de uitvoering daarvan zijt Gij de ééne Almachtige.

Notam fecisti in populis virtutem tuam:
16. Redemisti in brachio tuo populum tuum, filios Jacob, et Joseph.

17. Viderunt te aquæ Deus, viderunt te aquæ: et timuerunt, et turbatæ sunt abyssi.
18. Multitudo sonitus aquarum: vocem dederunt nubes.

Etenim sagittæ tuæ transeunt:
19. Vox tonitrui tui in rota.

Illuxerunt coruscationes tuæ orbi terræ: commota est et contremuit terra.
20. In mari via tua, et semitæ tuæ in aquis multis: et vestigia tua non cognoscentur.

21. Deduxisti sicut oves populum tuum, in manu Moysi et Aaron. *Exod. XIV 29.*

Gij hebt onder de volken uwe macht bekend gemaakt[13]).
16. Verlost hebt Gij door uwen arm uw volk, de kinderen van Jacob en van Joseph[14]).
17. U zagen de wateren, God, U zagen de wateren, en zij beefden, en de afgronden werden ontsteld[15]).
18. Een geweldig bruisen van wateren! De wolken deden geratel hooren,
want uwe schichten vlogen voorbij.
19. Geratel van uwen donder in het hemelrond[16]).
Uwe bliksems verlichtten den aardbol; de aarde schudde en daverde.

20. Door de zee ging uw weg, en uwe paden door vele wateren, en uwe voetstappen waren niet kenbaar[17]).
21. Gij geleiddet als schapen uw volk door de hand van Moses en Aäron[18]).

---

[13]) Namelijk door de wonderen, die Gij ten bate der uwen, vooral bij den uittocht uit Egypte gewrocht hebt.
[14]) Om met nadruk het gansche volk aan te duiden, wordt buiten *Jacob* ook *Joseph* genoemd; en niet zonder reden: deze was in zijne verdrukking en verheffing een beeld van hun volk; daarenboven had hij zijn vader en zijne broeders, dus het gansche volk, van den ondergang gered; eindelijk was Joseph de stamvader van Ephraïm en Manasse, de twee voornaamste der noordelijke stammen; daar nu vooral Ephraïm het overwicht had boven de overige tien stammen, kon men dezen allen zonen van Jacob en Joseph noemen.
[15]) *De wateren*, nl. van den Nijl, die in bloed veranderden, en die van de Roode Zee *zagen U*, d. i. gevoelden tot in het diepste van hun bedding de werking van uwe almacht. In v. 18, 19 wordt die werking verder beschreven onder het beeld van eenen storm met bliksems en donders. Vgl. Ps. XVII.
[16]) Mogelijk ook: bij het rollen der raderen van uwen troonwagen. Vgl. Ps. XVII noot 12.
[17]) God toog als het ware zelf met de Israëlieten door de Roode Zee; zijne *voetstappen* en de hunne waren niet te herkennen, zoo droog en hard was weldra de bodem der zee (vgl. Exod. XV 21, 22), of zoo spoedig golfden de wateren achter hen daaroverheen.
[18]) De Psalmist sluit niet met een uitdrukkelijk gebed; het is naar zijne meening genoeg, Gods weldaden dankbaar te vermeiden, om nieuwe weldaden van Hem te kunnen verwachten.
— De H. Augustinus leest enkele verzen van dezen Psalm anders dan de Vulgaat en vindt daarin de gevoelens uitgedrukt van eene ziel, die te midden der ellenden dezer wereld naar opbeuring streeft. Wie bidt, wordt verhoord (v. 2, 3a); toch ontbreekt het den vrome niet aan kwelling des geestes (v. 3b—5), bij de gedachte, dat zijne vijanden (aldus v. 5 in plaats van *oogen)* onophoudelijk waken om hem te overvallen. Maar hij denkt aan de eeuwigheid (v. 6), en zijne overwegingen bevestigen hem in de overtuiging, dat God zijne dienaren niet verstoot (v. 7—10). Dat hij in die gedachte troost mag scheppen, is het werk van Christus (v. 11), de Rechterhand zijns Vaders. Wel heeft hij reden om op God

PSALMUS LXXVII. | PSALM LXXVII.

God vernedert en verheft naar verdienste.

Een historische leerpsalm: de geschiedenis bewijst, dat God met recht Ephraïm verstooten en Silo verlaten heeft om Juda te verkiezen en zich op Sion te vestigen. Dat dus allen zich daarin aan God onderwerpen! Aanhef: *Men luistere naar een onderrichting, die God bevolen heeft te geven (v. 1—8). Het ondankbare Ephraïm is ontrouw aan God (v. 9—11). — De geschiedenis toont, dat op ondankbaarheid jegens God steeds straf gevolgd is.* Verhaal. Eerste deel *(v. 12—37): Wonderen voor de vaderen gewrocht in Egypte en in de woestijn (v. 12—16); ondankbaarheid en mistrouwen des volks (v. 17—20); Gods toorn (v. 21—22); zijne weldaden: het manna, de kwartels (v. 23—29); straf (v. 30—31); verdere ontrouw, straf en bekeering zonder oprechtheid (v. 32—37).* Tweede deel *(v. 38—72): Gods barmhartigheid (v. 38—39). Ontrouw der Israëlieten (v. 40—42). Toch had God om hen te bevrijden Egypte geslagen (v. 43—51) en hun het bezit van Chanaän geschonken (v. 52—55). Ook daar waren zij ontrouw (v. 56—58). Gods toorn en straf: Hij verwerpt Silo en Ephraïm en verkiest Sion, Juda en David (v. 59—72).*

1. Intellectus Asaph.
Attendite popule meus legem me-

1. Tot onderrichting. Van Asaph[1]).
Luister, mijn volk, naar mijne

te vertrouwen bij de gedachte aan zooveel wonderen door Hem gewrocht om zijn heilige plannen te volvoeren (v. 12—15a); immers bij alle volkeren heeft Hij getoond wat Hij vermag; Hij heeft ze vrijgekocht door Christus, zijnen arm (v. 15b, 16). Die volkeren, een zee van menschen, hebben Hem in zijne werken gezien en zijn in het diepste van hun hart ontroerd geworden, toen de apostelen voorbijgingen en alom hunne stem deden hooren (v. 17—19. Vgl. Rom. X 18). Zoo volgt God zijne geheimzinnige wegen in het bestuur der wereld om de zijnen door zijne Kerk tot het heil te brengen (v. 20, 21). Aldus nagenoeg ook o. a. Bellarminus.

[1]) Vgl. Ps. XXX noot 1 en XLIX noot 1. Allerwaarschijnlijkst was deze Asaph een tijdgenoot van David en vond hij in het verzet der Ephraïmieten tegen hem een aanleiding om door dezen Psalm hen en alle Israëlieten tot onderwerping aan den door God uitverkoren koning aan te sporen. Van oudsher had de stam van Ephraïm macht en invloed bezeten; stervend had Jacob (Gen. XLVIII 19) Ephraïm's overwicht voorspeld en op hem en Manasse was het door Ruben verloren eerstgeboorterecht overgegaan (I Par. V 1; Gen. XLVIII, noot 4 en XLIX, 12 en 14); daarenboven moesten het aantal en de dapperheid der strijdbare mannen van dien stam, zijne vestiging in het midden van Chanaän en het aanzien van Josue, een Ephraïmiet (1 Par. VII 27), het hunne er toe bijdragen om aan dien stam den voorrang te verzekeren, zoodat zelfs Gedeon en Jephte daarmede te rekenen hadden. (Jud. VIII 1—2 en XII 1 volg.). Die invloed steeg toen Saül uit den bevriendеn stam van Benjamin, zoon van Rachel, de stammoeder van Ephraïm, koning werd, maar vooral doordien zich zoo geruimen tijd de Ark en het Heiligdom van Israël te Silo op hun grondgebied bevond. Geen wonder, dat de Ephraïmieten met tegenzin de verheffing van David en dus van den stam van Juda, en de overbrenging der Ark van Kirjath-Jearim («Cariathiarim») naar Sion zagen. Daarom tracht Asaph hen hier tot rede te brengen, door er op te wijzen, dat God uit vrijen wil David en Sion uitverkozen en daarbij niets anders gedaan heeft dan aan Ephraïm de verdiende straf geven. Immers Ephraïm had steeds door zijnen invloed het gansche volk tot ontrouw jegens God verleid; de ondankbaarheid

am: inclinate aurem vestram in verba oris mei.
2. Aperiam in parabolis os meum: loquar propositiones ab initio.

3. Quanta audivimus et cognovimus ea: et patres nostri narraverunt nobis.
4. Non sunt occultata a filiis eorum, in generatione altera.

Narrantes laudes Domini, et virtutes ejus, et mirabilia ejus quæ fecit.
5. Et suscitavit testimonium in Jacob: et legem posuit in Israel.

Quanta mandavit patribus nostris nota facere ea filiis suis:
6. Ut cognoscat generatio altera.

Filii qui nascentur, et exsurgent, et narrabunt filiis suis,

7. Ut ponant in Deo spem suam, et non obliviscantur operum Dei: et mandata ejus exquirant:

wet; neigt uw oor naar de woorden van mijnen mond[2]);
2. openen zal ik mijnen mond in gelijkenissen, verkondigen lessen uit de oudheid[3]),
3. wat wij hoorden en wat wij vernamen en onze vaderen ons verhaalden[4]).
4. Het werd niet verborgen gehouden voor hunne kinderen in het volgend geslacht,
den lof des Heeren verkondigend en de werken zijner macht en de wonderen, die Hij verrichtte[5]), —
5. En Hij maakte een getuigenis in Jacob en stelde eene wet in Israël[6]) —
die Hij onzen vaderen beval te doen kennen aan hunne kinderen,
6. opdat het nageslacht ze zou kennen,
de kinderen, die zouden geboren worden en die zouden opstaan en verhalen aan hunne kinderen,
7. opdat zij op God hunne hoop zouden stellen en niet vergeten de werken van God, en vorschen naar zijne geboden[7]);

---

en zonden der vaderen, waarop Asaph wijst, waren dus bij uitstek die van Ephraïm. Die steen des aanstoots, nl. de invloed van Ephraïm, diende dus verwijderd te worden, indien het volk de door God gewilde bestemming zou bereiken. Overigens wordt ook elders, o. a. Jerem. XXXI 18, Ephraïm met gansch Israël vereenzelvigd.

²) Hebr. «thora», onderrichting of *wet*. De slotsom van Asaph's onderrichting is voor zijne toehoorders een *wet* of regel, nl. die der onderwerping en der dankbaarheid jegens God.

³) Hebr.: «raadsels uit de oudheid»; de feiten uit het verleden, die Asaph in zijn leerdicht als *lessen* voor de toekomst zal aanhalen, hebben buiten hun geschiedkundig karakter nog een dieper en algemeener beteekenis, die door vergelijking te zoeken, en daarom wel moeilijker te vinden is, evenals de oplossing van een raadsel.

⁴) Het *vernamen* wijst op het begrijpen van genoemde dieper beteekenis.

⁵) Het *niet verborgen* houden en *verkondigend* behoort naar den grondtekst bij *wij* (v. 3), doch kan naar de Vulgaat ook bij *onze vaderen* behooren. De zin van v. 3—8 is: dat vastknoopen van lessen aan verleden gebeurtenissen was bij ons van oudsher gewoonte, maar ook (v. 5) plicht; het is een middel (v. 7) om Gods wegen en wil te leeren kennen en (v. 8) volgen.

⁶) Een tusschengeschoven zin; het *getuigenis*, d. i. de wet (zie Ps. XVIII noot 8 en 10), waardoor God aan Jacob's afstammelingen zulk een overleveren voorschreef, lezen wij o. a. Exod. X 2; XII 26, 27; XIII 8; Deut. IV 9; VI 20 volg. *Die Hij beval*, d. i. welke wonderen Hij beval mede te deelen enz.

⁷) Doel van Gods voorschrift: God wil niet telkens opnieuw zijne wonderen herhalen; het verhaal daarvan moet de kinderen van Israël aansporen tot vertrouwen op God, tot dankbaarheid en tot *vorschen naar zijne geboden*, d. i. tot bereidwillige gehoorzaamheid.

8. Ne fiant sicut patres eorum: generatio prava et exasperans.

Generatio, quæ non direxit cor suum: et non est creditus cum Deo spiritus ejus.
9. Filii Ephrem intendentes et mittentes arcum: conversi sunt in die belli.

10. Non custodierunt testamentum Dei: et in lege ejus noluerunt ambulare.
11. Et obliti sunt benefactorum ejus, et mirabilium ejus quæ ostendit eis.
12. Coram patribus eorum fecit mirabilia in terra Ægypti, in campo Taneos.

13. Interrupit mare, et perduxit eos: et statuit aquas quasi in utre. *Exod. XIV 22.*
14. Et deduxit eos in nube diei: et tota nocte in illuminatione ignis.

15. Interrupit petram in eremo: et adaquavit eos velut in abysso multa. *Exod. XVII 6; Ps. CIV 41.*
16. Et eduxit aquam de petra: et deduxit tamquam flumina aquas.

17. Et apposuerunt adhuc peccare

8. opdat zij niet zouden worden gelijk hunne vaderen, een verkeerd en sarrig geslacht,
een geslacht, dat zijn hart niet recht bestierde en welks geest niet trouw met God was[8]. —
9. De zonen van Ephraïm, boogspanners en boogschutters, hebben den rug gekeerd ten dage van den strijd[9].
10. Zij hebben Gods verbond niet onderhouden en in zijne wet niet willen wandelen;
11. en vergeten hebben zij zijne weldaden en zijne wonderen, die Hij hun getoond heeft. —
12. Voor het oog van hunne vaderen wrocht Hij wonderen in het land Egypte, in het veld van Tanis[10].
13. Hij kliefde de zee en voerde hen er door, en vast deed hij de wateren staan als in een zak.
14. En Hij geleidde hen door eene wolk bij dag, en den geheelen nacht door lichtend vuur.
15. Hij kliefde eene rots in de woestijn en drenkte hen als uit een diepen kolk,
16. en Hij deed water vloeien uit een rots, en Hij deed wateren afvloeien als stroomen.
17. En nog gingen zij voort met

---

[8]) *Dat zijn hart* niet oprecht tot God richtte, en welks *geest* niet trouw en zeker met God vereenigd bleef. Vgl. v. 22.

[9]) In v. 9—11 wijst Asaph in het kort op de herhaalde ontrouw van Ephraïm in het verleden; mogelijk echter bedoelt hij hier hoofdzakelijk Ephraïm's hardnekkig vasthouden aan het huis van Saül, niettegenstaande David's overwinningen en wonderbare voorspoed genoeg getoond hadden, dat deze de door God uitverkoren koning was. De zin van v. 9 is dus: de Ephraïmieten, hoe dapper ook, hebben in het verleden meer dan eens (of bepaaldelijk voor de Philistijnen, met achterlating der Ark; vgl. I Reg IV), moeten vluchten: een welverdiende straf (v. 10—11) voor hunne ontrouw. Enkelen vatten v. 9 figuurlijk op: Ephraïm was als een laffe boogschutter, toen het gold aan de afgoderij te weerstaan en God te dienen. Hetzelfde wordt dan zonder beeld herhaald in v. 10.

[10]) *Tanis*, oudtijds Zoan, was, zoo niet de hoofdstad van Beneden-Egypte, dan toch de verblijfplaats van den vorst ten tijde van Menephtah I, den vermoedelijken tijdgenoot van Moses. Op de *wonderen* in en om Tanis verricht komt de Psalmist later, v. 43—51, terug om nu v. 13 den doortocht door de Roode Zee, v. 14 de wolk en vuurzuil (Exod. XIV 19—20) en v. 15—16 het tweemaal wonderbaar ontsprongen water (Exod. XVII 1—7 en Num. XX 13) in herinnering te brengen zonder zich echter aan de historische volgorde te houden.

ei: in iram excitaverunt Excelsum in inaquoso.

18. Et tentaverunt Deum in cordibus suis: ut peterent escas animabus suis.
19. Et male locuti sunt de Deo: dixerunt: Numquid poterit Deus parare mensam in deserto?

20. Quoniam percussit petram, et fluxerunt aquæ, et torrentes inundaverunt.
Numquid et panem poterit dare, aut parare mensam populo suo?

21. Ideo audivit Dominus, et distulit: et ignis accensus est in Jacob, et ira ascendit in Israel: *Num. XI 1.*

22. Quia non crediderunt in Deo, nec speraverunt in salutari ejus:

23. Et mandavit nubibus desuper, et januas cœli aperuit.

24. Et pluit illis manna ad manducandum, et panem cœli dedit eis. *Exod. XVI 4; Num. XI 7.*
25. Panem Angelorum manducavit homo: cibaria misit eis in abundantia. *Joann. VI 31; I Cor. X 3.*
26. Transtulit Austrum de cœlo: et induxit in virtute sua Africum. *Num. XI 31.*

tegen Hem te zondigen; tot gramschap tartten zij den Allerhoogste in de woestijn[11]),
18. en zij beproefden God in hunne harten door spijs te vragen naar hun zielsbegeerten[12]),
19. en kwalijk spraken zij van God; zij zeiden: Zou God wel eenen disch kunnen bereiden in de woestenij?
20. Hij toch sloeg op eene steenrots, en er vloeiden wateren, en stortvloeden stroomden over.
Zou Hij ook wel brood kunnen geven of eenen disch bereiden voor zijn volk[13])?
21. Zoo hoorde het dan de Heer, en Hij stelde uit[14]), en een vuur ontbrandde tegen Jacob en toorn verhief zich tegen Israël,
22. omdat zij geen geloof sloegen aan God en niet vertrouwden op zijnen bijstand.
23. En bevel gaf Hij daarboven aan de wolken en Hij opende de hemelpoorten,
24. en regenen deed Hij voor hen manna om te eten, en brood des hemels gaf Hij hun[15]);
25. brood van engelen at een mensch! Voedsel zond Hij hun in overvloed.
26. Hij bracht den zuidenwind af uit den hemel en voerde den zuidwestenwind aan door zijn kracht[16]).

---

[11]) Reeds hadden zij door hun morren tegen God gezondigd in Egypte (Exod. XIV 11—12) en later, toen zij gebrek aan water hadden in Raphidim (Exod. XVII).
[12]) In plaats van ootmoedig en met vertrouwen God om voedsel te bidden, vorderden zij twijfelzuchtig en begeerlijk van God, als bewijs zijner almacht, een bepaalde spijs. Wat zij toen zeiden, volgt in v. 19—20.
[13]) Tot *eenen disch* werd, naar hunne begeerlijkheid, vooreerst vleesch gevorderd.
[14]) Tweemaal (Exod. XVI 3 en Num. XI 4) vroegen de Joden morrend om vleesch en zond God hun kwartels; de eerste maal *stelde Hij* de straf *uit;* intusschen deed dat gedurig morren het *vuur* van Gods toorn tegen *Jacob,* d. i. *Israël,* steeds heviger ontbranden. — Sommigen vertalen: en Hij verschoof zijne genade; of: Hij versmaadde, Hij verwierp hen (Hebr.: «Hij werd verbolgen») en zond over hen een verslindend vuur. Num. XI 33. — Intusschen voldeed God, uit goedheid en om zijne almacht te toonen, aan hun verlangen en (v. 23—28) zond Hij hun manna en kwartels.
[15]) *Brood des hemels,* d. i. dat uit den wolkenhemel viel (v. 25), door bemiddeling *der engelen* (Hebr.: «der sterken»); zulk een voedsel gaf Gods goedheid aan een morrenden *mensch!*
[16]) Die wind had, naar den Psalmist,

27. Et pluit super eos sicut pulverem carnes: et sicut arenam maris volatilia pennata.
28. Et ceciderunt in medio castrorum eorum: circa tabernacula eorum.
29. Et manducaverunt et saturati sunt nimis, et desiderium eorum attulit eis:
30. Non sunt fraudati a desiderio suo.
Adhuc escæ eorum erant in ore ipsorum: *Num. XI 33.*
31. Et ira Dei ascendit super eos.
Et occidit pingues eorum, et electos Israel impedivit.
32. In omnibus his peccaverunt adhuc: et non crediderunt in mirabilibus ejus.
33. Et defecerunt in vanitate dies eorum: et anni eorum cum festinatione.
34. Cum occideret eos, quærebant eum: et revertebantur, et diluculo veniebant ad eum.
35. Et rememorati sunt quia Deus adjutor est eorum: et Deus excelsus redemptor eorum est.
36. Et dilexerunt eum in ore suo, et lingua sua mentiti sunt ei: *Matth. XV 8.*
37. Cor autem eorum non erat rectum cum eo: nec fideles habiti sunt in testamento ejus.
38. Ipse autem est misericors, et

27. En regenen deed Hij op hen vleesch als stof, en gepluimde vogels gelijk zand der zee,
28. en zij vielen in het midden hunner legerplaats rondom hunne tenten,
29. en zij aten en werden verzadigd bovenmate; en hunnen lust bracht Hij hun aan[17]);
30. zij werden niet verstoken van hun lust.
Nog waren hunne spijzen in hun mond[18]),
31. en Gods toorn verhief zich over hen,
en Hij doodde hun zwaarlijvigen, en de uitgelezenen van Israël verstrikte Hij[19]).
32. Met dat alles zondigden zij voort en hadden geen geloof in zijne wonderdaden;
33. en in ijdelheid vergingen hunne dagen en met spoed hunne jaren[20]).
34. Als Hij hen doodde, vroegen zij naar Hem en keerden zij terug, en vroeg in den ochtend kwamen zij tot Hem,
35. en zij bezonnen zich, dat God hun helper was, en God, de Allerhoogste, hun Verlosser.
36. En zij beminden Hem met hunnen mond, en zij belogen Hem met hunne tong[21]),
37. maar hun hart was niet oprecht met Hem, en zij hielden zich niet trouw aan zijn verbond.
38. Doch Hij, Hij was barmhartig,

---

zijnen oorsprong in den hemel, kwam over het zuidwestelijk gelegen Egypte en voerde van daar de kwartels aan. De grondtekst heeft: oosten- en zuidenwind.

[17]) Hij voerde hun het vleesch aan, waarnaar zij verlangden.

[18]) Een aanhaling van Num. XI 31—33.

[19]) De *zwaarlijvigen* (eigenlijk vetten) duiden elders de voornaamsten en machtigsten, de *uitgelezenen* de krachtigsten, de jongelingen aan; hier worden wellicht de gulzigaards bedoeld; zij werden *verstrikt*, d. i. als in eenen strik gevangen en tot val gebracht.

[20]) *In ijdelheid*, d. i. als een niets, met spoed. Hebr.: «Hij deed hun jaren in damp verdwijnen». Tot straf voor die hardnekkigheid moesten allen, behalve Josuë en Caleb, sterven in de woestijn. Vgl. Num. XIV 26 volg.

[21]) Bedrieglijk was hunne betuiging van oprechte liefde en onderwerping.

propitius fiet peccatis eorum: et non disperdet eos.
Et abundavit ut averteret iram suam: et non accendit omnem iram suam:
39. Et recordatus est quia caro sunt: spiritus vadens, et non rediens.
40. Quoties exacerbaverunt eum in deserto, in iram concitaverunt eum in inaquoso?
41. Et conversi sunt, et tentaverunt Deum: et sanctum Israel exacerbaverunt.
42. Non sunt recordati manus ejus, die qua redemit eos de manu tribulantis,
43. Sicut posuit in Ægypto signa sua, et prodigia sua in campo Taneos.
44. Et convertit in sanguinem flumina eorum, et imbres eorum, ne biberent. *Exod. VII 20.*
45. Misit in eos cœnomyiam, et comedit eos: et ranam, et disperdidit eos. *Exod. VIII 6, 24.*
46. Et dedit ærugini fructus eorum: et labores eorum locustæ. *Exod. X 15.*
47. Et occidit in grandine vineas eorum: et moros eorum in pruina. *Exod. IX 25.*
48. Et tradidit grandini jumenta

en Hij werd verzoenlijk voor hun zonden, en Hij verdierf hen niet;
en mild was Hij in het afwenden zijner gramschap, en Hij deed niet zijnen ganschen toorn ontbranden;
39. en Hij was gedachtig dat zij vleesch zijn, een wind, die heengaat en niet wederkeert[22]).
40. Hoe dikwijls tartten zij Hem in de wildernis, zetten zij Hem aan tot toorn in de woestijn!
41. En zij herhaalden het en zij beproefden God en zij tartten den Heilige van Israël[23]).
42. Zij gedachten niet aan zijne hand, ten dage dat Hij hen verloste uit de macht van den verdrukker,
43. hoe Hij in Egypte zijne teekenen stelde en zijne wonderen in het veld van Tanis[24]).
44. En in bloed veranderde Hij hun stroomen en hun regenwater, opdat zij niet zouden drinken[25]).
45. Hij zond onder hen de hondsvlieg en zij verteerde hen, en den kikvorsch en die verdierf hen[26]),
46. en Hij gaf hunne vruchten over aan den honigdauw en hun zwoegen aan den sprinkhaan[27]);
47. en Hij doodde door den hagel hunne wijnstokken en hun moerbezieboomen door den rijp[28]);
48. en Hij gaf hun vee prijs aan

---

[22]) *Vleesch*, d. i. zwakke schepselen, wuft en voorbijgaand als de *wind*. Gods straffen worden steeds getemperd door zijne barmhartigheid.
[23]) Zij verbitterden opnieuw Dengene, dien juist Israël als zijnen oneindigen God moest dienen; zij vergaten daarbij (v. 42—51) wat al wonderen Gods *hand* (v. 42) tot dat doel verricht had, toen Hij hen van den Egyptenaar, hunnen *verdrukker*, verloste.
[24]) Die *wonderen* waren even zoovele *teekenen* van Gods almacht en wil. Voor het doel, dat de dichter hier beoogt, was eene volledige opsomming dier wonderen naar de tijdsorde onnoodig.
[25]) De *stroomen* zijn hier de armen van den Nijl. Vgl. Exod. VII noot 8.
[26]) De *hondsvlieg* of galwesp is een voor de planten zeer schadelijk insect. Exod. VIII 24 wordt slechts in het algemeen van een vliegenzwerm gesproken. Of overigens juist de galwesp hier bedoeld wordt, is onzeker. Allerwaarschijnlijkst spreekt de Psalmist hier en in het volgende naar een daaromtrent bestaande overlevering.
[27]) De grondtekst heeft «knager» of «verslinder», d. i. waarschijnlijk «sprinkhaan» in plaats van *honigdauw* of wellicht (koren)brand; deze laatste wordt door Moses niet vermeld.
[28]) Hebr.: «door hagel» of volgens anderen «door de mier».

eorum: et possessionem eorum igni.

49. Misit in eos iram indignationis suæ: indignationem, et iram, et tribulationem: immissiones per angelos malos.
50. Viam fecit semitæ iræ suæ, non pepercit a morte animabus eorum: et jumenta eorum in morte conclusit.

51. Et percussit omne primogenitum in terra Ægypti: primitias omnis laboris eorum in tabernaculis Cham. *Exod. XII 29.*
52. Et abstulit sicut oves populum suum: et perduxit eos tamquam gregem in deserto.
53. Et deduxit eos in spe, et non timuerunt: et inimicos eorum operuit mare. *Exod. XIV 27.*
54. Et induxit eos in montem sanctificationis suæ, montem, quem acquisivit dextera ejus.

Et ejecit a facie eorum gentes: et sorte divisit eis terram in funiculo distributionis. *Jos. XIII 7.*

55. Et habitare fecit in tabernaculis eorum tribus Israel.
56. Et tentaverunt, et exacerbaverunt Deum excelsum: et testimonia ejus non custodierunt.
57. Et averterunt se, et non servaverunt pactum: quemadmodum patres eorum, conversi sunt in arcum pravum.

den hagel en hunne have aan het vuur[29]).
49. Hij zond over hen den toorn zijner verbolgenheid, verbolgenheid en toorn en kwelling, beschikkingen door kwade engelen[30]);
50. Hij baande eenen weg voor den doortocht zijner gramschap, Hij spaarde van den dood niet hunne zielen, en hun vee omsloot Hij in den dood[31]).
51. En Hij sloeg al het eerstgeborene in het land Egypte, de eerstelingen van geheel hun arbeid in de woontenten van Cham[32]).
52. En als schapen voerde Hij zijn volk weg, en Hij geleidde hen gelijk een kudde in de woestijn;
53. en Hij leidde hen in verwachting[33]), en zij waren zonder vrees; en hunne vijanden bedolf de zee.
54. En Hij bracht hen tot den berg van zijne heiliging, den berg, dien zijne rechterhand verworven had[34]).
En voor hun aanschijn dreef Hij de heidenen weg en Hij deelde hun het land uit door het lot met het snoer der verdeeling,
55. en Hij deed in hunne tenten wonen de stammen van Israël.
56. En zij beproefden en zij tartten God, den Allerhoogste, en zijne getuigenissen kwamen zij niet na[35]).
57. En zij wendden zich af, en evenals hunne vaderen bewaarden zij niet het verbond; zij werden veranderd in eenen slechten boog[36]).

---

[29]) Hunne levende *have*, d. i. hunne kudden, aan *het vuur* van den bliksem.
[30]) Hier worden waarschijnlijk alle plagen samengevat; God zond die door zijne *engelen* en dezen worden hier *kwade* genoemd wegens het onheil, dat zij aanbrachten. Enkelen zien daarin kwellingen door de duivelen.
[31]) Hij liet aan *zijnen toorn* vrijen loop en gaf menschen en vee prijs aan eenen onvermijdelijken dood.
[32]) Hebr.: «de eerstelingen der (teel-)kracht», dus de eerstgeborenen der Egyptenaren, afstammelingen van Mesraïm, zoon van *Cham.*
[33]) *In* zekere *verwachting* zijner hulp, en dus veilig.
[34]) Naar het (bergachtige) beloofde land en bij uitstek naar Sion, waar Hij hen dacht te heiligen en dat zijne macht voor hen veroverde op de daar wonende *heidenen.*
[35]) Gods *getuigenissen* zijn zijne wetten. Vgl. Ps. XVIII 8. Thans volgt Israël's en bijzonder Ephraïm's ontrouw ten tijde der Richteren.
[36]) Gelijk een *slechte boog* het oog-

58. In iram concitaverunt eum in collibus suis: et in sculptilibus suis ad æmulationem eum provocaverunt.
59. Audivit Deus, et sprevit: et ad nihilum redegit valde Israel.
60. Et repulit tabernaculum Silo, tabernaculum suum, ubi habitavit in hominibus. *I Reg. IV 4; Jer. VII 12.*
61. Et tradidit in captivitatem virtutem eorum: et pulchritudinem eorum in manus inimici.
62. Et conclusit in gladio populum suum: et hereditatem suam sprevit.
63. Juvenes eorum comedit ignis: et virgines eorum non sunt lamentatæ.
64. Sacerdotes eorum in gladio ceciderunt: et viduæ eorum non plorabantur.
65. Et excitatus est tamquam dormiens Dominus, tamquam potens crapulatus a vino.
66. Et percussit inimicos suos in

58. Tot gramschap zetten zij Hem aan door hunne heuvelen, en door hunne beelden tartten zij Hem uit tot ijverzucht.
59. God hoorde en Hij verachtte het, en uitermate hield Hij Israël voor nietig[37].
60. En Hij verstiet de tent van Silo, zijne tente, waar Hij onder menschen woonde[38]),
61. en Hij gaf hunne kracht over aan gevangenschap en aan vijands handen hunnen luister[39]),
62. en zijn volk omsloot Hij voor het zwaard, en zijn erfbezit verachtte Hij[40]).
63. Hunne jongelingen verslond een vuur, en hunne maagden werden niet bejammerd[41]);
64. hunne priesters vielen door het zwaard en hunne weduwen werden niet beweend[42]).
65. En de Heer werd wakker als een slapende, als een held met wijn oververzadigd[43]);
66. en Hij trof zijne vijanden van

---

wit doet missen, zoo beantwoordden zij niet aan Gods verwachting; na zooveel genaden en wonderen vervielen zij (v. 58) tot afgoderij, die zij begingen op de *heuvelen* en bij *hunne* afgodsbeelden. Zie Exod. XX noot 7.

[37]) Hebr.: «en Hij werd verontwaardigd» nl. tegen die afgodendienaars. Zie Ps. LIX, noot 13.

[38]) Na de verovering van Chanaän werd Gods tent en Ark te *Silo* geplaatst; ten tijde van Heli viel de Ark in de handen der Philistijnen (I Reg. 4—11); zij werd later niet meer naar Silo teruggebracht. Voor Asaph was dit een duidelijk bewijs, dat God Ephraïm wilde vernederen.

[39]) Hun *kracht* en *luister* is hier de Ark, door welke zij zich sterk waanden en die hun, als teeken van Gods tegenwoordigheid, tot luister verstrekte. De in v. 62—64 beschreven nederlaag is waarschijnlijk die, welke I Reg. IV 10 vermeld wordt en aan Israël 30,000 man kostte.

[40]) Het *volk*, dat Hij tot zijn *erfbezit* gemaakt had, gaf Hij met verachting prijs aan eenen onvermijdelijken dood door het *zwaard*.

[41]) De *jongelingen* kwamen om door het krijgs*vuur*, en zoo hoog was ieders nood, dat niemand de *maagden* bejammerde, die ongehuwd moesten blijven of gevankelijk werden weggevoerd. Hebr.: «en voor zijne jonkvrouwen zong men geen feestelijk (bruilofts)lied».

[42]) Ieder had genoeg aan zijn eigen leed. Hebr.: «hunne weduwen weenden niet», d. i. zij konden niet bij de lijken hunner gesneuvelde mannen het gebruikelijke misbaar maken. Mogelijk ook is het een zinspeling op den plotselingen dood der weduwe van Phineës (I Reg. IV 19) bij het vernemen van den dood haars mans.

[43]) Geruimen tijd had Gods arm gerust, alsof Hij sliep; thans maakt Hij zich op ten strijde, gelijk *een held*, die zich door een ruimen teug wijn tot voortvarendheid heeft opgewekt.

posteriora: opprobrium sempiternum dedit illis. *I Reg. V 6.*
67. Et repulit tabernaculum Joseph: et tribum Ephraim non elegit:

68. Sed elegit tribum Juda, montem Sion quem dilexit.

69. Et ædificavit sicut unicornium sanctificium suum in terra, quam fundavit in sæcula.

70. Et elegit David servum suum, et sustulit eum de gregibus ovium: de post fœtantes accepit eum,

71. Pascere Jacob servum suum, et Israel hereditatem suam:
72. Et pavit eos in innocentia cordis sui: et in intellectibus manuum suarum deduxit eos.

achteren; eeuwigen smaad deed Hij hun aan[44]);
67. en Hij verwierp de tent van Joseph, en den stam van Ephraïm koos Hij niet uit[45]);
68. maar Hij verkoos den stam van Juda, den berg Sion, dien Hij beminde;
69. en als eenen hoorn van eenhoorns[46]) bouwde Hij zijn heiligdom op de aarde, die Hij voor eeuwig had gegrondvest.
70. En Hij koos David, zijnen dienaar, uit en nam hem van de schapenkudden weg; van achter de bevruchte ooien nam Hij hem op[47]),
71. om Jacob, zijnen knecht, te weiden en Israël, zijn erfbezit;
72. en hij weidde hen in de oprechtheid van zijn hart en met het beleid van zijne handen leidde hij hen.

---

[44]) Waarschijnlijk een zinspeling op de smadelijke ziekte, waarmede Hij, naar I Reg. V 6, de Philistijnen sloeg, en die als het begin was der nederlagen, welke zij vervolgens leden.

[45]) Niet langer zou de *tent* te Silo, op het grondgebied der afstammelingen *van Joseph*, zijne woonplaats, noch *Ephraïm* de bevoorrechte stam zijn; daartoe (v. 68) had Hij voor het vervolg *Juda* en *Sion* uitverkozen.

[46]) De *hoorn* (vgl. Ps. XVII noot 4), voornamelijk die van den *eenhoorn* (neushoorn of buffel, vgl. Ps. XXVIII 6), is een zinnebeeld van sterkte. Hebr.: «als de hooge hemelen», zoo hecht en duurzaam.

[47]) Een nieuw tijdperk zou beginnen: in plaats van den hoogmoedigen, weerspannigen stam van Ephraïm koos God Juda uit in den persoon van *zijnen* getrouwen *dienaar David*, den nederigen schaapherder, wiens wonderbare verheffing klaarblijkelijk Gods werk was. Als goed herder had hij tot dusverre met zorg het oog gehouden op *de bevruchte ooien* en zoo de toekomst zijner kudde verzekerd; dat zou hij ook nu doen (v. 71) bij het *weiden* van *Jacob*, d. i. het gansche, door God tot zijnen dienaar en zijn bijzonder eigendom uitgekozen Israëlietische volk. Ja, dat had hij (v. 72) reeds tot dusverre gedaan met *oprechtheid* des harten en wijs beleid.

— Matth. XIII 34—35 worden de woorden van v. 2 aangehaald als een voorspelling der aanschouwelijke leerwijze, door den Heiland bij zijne prediking gevolgd; de HH. Vaders, o. a. Athanasius, Hiëronymus en met hen Eusebius, Beda, enz. leggen dan ook dezen Psalm in den geestelijken zin uit als een onderrichting van Christus, die de Synagoog of de Kerk er op wijst, hoe en waarom gene, afgebeeld door Ephraïm en Silo, verworpen, deze, voorgesteld door David en Sion, uitverkoren werd om ten eeuwigen dage (v. 69) Gods woonplaats te zijn onder zijn volk, dat met goddelijk beleid door Christus, den nieuwen David, zou bestierd worden.

PSALMUS LXXVIII.

PSALM LXXVIII.

Weeklacht en gebed om vernedering der vijanden

Rampen, die land, stad, tempel en bevolking getroffen hebben (v. 1—4). Gebed om barmhartigheid (v. 5—8). Beweegredenen daartoe (v. 9—11a). God spare Israël en straffe zijne vijanden (v. 11b, 12)! Belofte van dank (v. 13).

1. Psalmus Asaph.
Deus venerunt gentes in hereditatem tuam, polluerunt templum sanctum tuum: posuerunt Jerusalem in pomorum custodiam.
2. Posuerunt morticina servorum tuorum, escas volatilibus cœli: carnes sanctorum tuorum bestiis terræ.
3. Effuderunt sanguinem eorum tamquam aquam in circuitu Jerusalem: et non erat qui sepeliret.
4. Facti sumus opprobrium vicinis nostris: subsannatio et illusio his, qui in circuitu nostro sunt.
5. Usquequo Domine irasceris in finem: accendetur velut ignis zelus tuus?
6. Effunde iram tuam in gentes, quæ te non noverunt: et in regna, quæ nomen tuum non invocaverunt: *Jer. X 25.*
7. Quia comederunt Jacob: et locum ejus desolaverunt.

1. Een Psalm van Asaph[1]).
O God, heidenen zijn gekomen in uw erfdeel, uwen heiligen tempel hebben zij ontwijd, Jerusalem gemaakt tot eene wachttent voor het ooft[2]).
2. Zij hebben de lijken uwer dienaren tot spijs geworpen voor het gevogelte des hemels, de lichamen van uwe heiligen voor de dieren der aarde[3]).
3. Zij hebben hun bloed vergoten als water rondom Jerusalem, en niemand was er die begroef[4]).
4. Wij zijn een smaad geworden voor onze buren, een schimp en spot voor hen, die ons omringen[5]).
5. Hoelang nog, Heer, zult Gij aanhoudend toornen, zal branden als een vuur uw ijver[6])?
6. Stort uwen toorn uit op de heidenen, die U niet kennen, en op de koninkrijken, die uwen naam niet aanroepen[7]).
7. Want zij hebben Jacob verslonden, en zijne woonplaats hebben zij verwoest.

---

[1]) Zie Ps. XLIX noot 1. Deze Psalm heeft groote overeenkomst met Ps. LXXIII en dagteekent waarschijnlijk van denzelfden tijd. Zie aldaar noot 1. Elken Vrijdag wordt thans nog deze Psalm door weeklagende Joden te Jerusalem gebeden bij de laatste overblijfselen der, naar men meent, door Salomon gebouwde muren.

[2]) Wat van *Jerusalem* overblijft, is niet veel meer dan een wachthuisje in een boomgaard. Vgl. Is. I 7—8.

[3]) De Israëlieten waren Gods *dienaren* en *heiligen* krachtens het verbond, dat hen aan zijnen dienst wijdde en hen afscheidde van de onheilige heidenen.

[4]) Met deze schande had Jeremias hen bedreigd. Vgl. Jer. VIII 2; XIV 16; XVI 4.

[5]) Bedoeld worden hier de erfvijanden van Israël, nl. de Moabieten, Ammonieten, Syriërs en vooral de Idumeërs.

[6]) Dat Gods gramschap rechtmatig is, erkent hij in v. 8; daarom vraagt hij met bescheidenheid, dat Gods *ijver*, d. i. zijn toorn, niet te langdurig moge zijn en (v. 6) niet op Israël alleen valle.

[7]) Deze bede van v. 6—7 komt bijna woordelijk overeen met die, welke Jeremias X 25 uitsprak, nadat hij in het onmiddellijk voorafgaande den ondergang van Jerusalem voorspeld had. Hier worden vooral die *heidenen* be-

8. Ne memineris iniquitatum nostrarum antiquarum, cito anticipent nos misericordiæ tuæ: quia pauperes facti sumus nimis. *Is. LXIV 9.*

9. Adjuva nos Deus salutaris noster: et propter gloriam nominis tui Domine libera nos: et propitius esto peccatis nostris, propter nomen tuum:
10. Ne forte dicant in gentibus: Ubi est Deus eorum? et innotescat in nationibus coram oculis nostris.

Ultio sanguinis servorum tuorum, qui effusus est:
11. Introeat in conspectu tuo gemitus compeditorum.

Secundum magnitudinem brachii tui, posside filios mortificatorum.
12. Et redde vicinis nostris septuplum in sinu eorum: improperium ipsorum, quod exprobraverunt tibi Domine.
13. Nos autem populus tuus, et oves pascuæ tuæ, confitebimur tibi in sæculum:

In generationem et generationem annuntiabimus laudem tuam.

8. Gedenk toch onze oude ongerechtigheden niet[8]! Mogen spoedig uwe barmhartigheden ons voorkomen, want wij zijn arm geworden bovenmate.
9. Help ons, God, onze Redder, en om de eer van uwen naam, o Heer, bevrijd ons; en wees genadig voor onze zonden om wille van uwen naam[9]),

10. opdat men wellicht niet zegge bij de heidenen: Waar is hun God? en opdat bij de volkeren onder onze oogen bekend worde de wraak over het bloed van uwe knechten, dat vergoten is[10]).
11. Kome voor uw aangezicht het zuchten der geboeiden!

Behoud, naar de grootheid van uwen arm, de zonen der gedooden[11]).
12. En vergeld aan onze buren zevenvoudig in hun boezem hunnen hoon, waarmede zij U gehoond hebben, o Heer[12]).

13. Maar wij, uw volk en schapen uwer weide, wij zullen U verheerlijken in eeuwigheid,

van geslacht tot geslacht zullen wij uwen lof verkonden.

---

doeld, die op dat oogenblik (v. 7) *Jacob*, d. i. Israël, als wolven verscheurden en het land verwoestten. Zie Ps. V noot 8.

[8]) Hebr. misschien: «de ongerechtigheden der vroegeren», d. i. der voorouders. De Psalmist erkent, dat de van geslacht tot geslacht bedreven zonden die rampen over het volk gebracht hebben (vgl. Deut. V 9); toch bidt hij om *spoedig voorkomen*, d. i. sneller dan men het verwachtte en uit louter goedheid geholpen te worden, vooraleer het volk geheel ten onder ga. Beweegredenen daartoe zijn: God was steeds (v. 9) de *redder* van Israël; zijne eer is er mede gemoeid; immers *de heidenen* (v. 10) zullen gaan denken, dat Israël's God of niet bestaat of onmachtig is.

[9]) Opdat *uw naam*, d. i. uw wezen, uwe almacht, barmhartigheid, trouw enz. gekend en verheerlijkt worde.

[10]) Oefent Gij *onder onze oogen*, d. i. thans en openlijk, uwe wraak op zoo in het oog loopende wijze uit, dat zij *bekend wordt*, dan is die vraag overbodig.

[11]) Verlos de gevangenen en spaar in uwe almacht de weezen! Hebr.: «de kinderen des doods», d. i. hen, die nog steeds in doodsgevaar zweven.

[12]) Een vollen schoot van onheilen hebben zij U ten *hoon* over stad en tempel, land en volk uitgeworpen; vul hun dien schoot ter vergelding *zevenvoudig*, d. i. in de ruimste mate, met onheilen!

— De H. Augustinus past dezen Psalm toe op de vervolgingen der Kerk door de heidensche keizers en vorsten.

PSALMUS LXXIX.

PSALM LXXIX.

God verzorge Israël, zijn kudde en wijnstok!

De Herder van Israël erbarme zich over zijn volk (v. 2—4); reeds lang wordt het gekweld door zijne vijanden (v. 5—8); en toch is Israël de door God uit Egypte overgeplante en tot bloei gebrachte wijnstok (v. 9—12). Maar thans, onbeschut, wordt hij gehavend (v. 13—14). God ontferme zich over hem, want hij is den ondergang nabij (v. 15—17)! Doet Hij zulks, dan zal het volk Hem trouw blijven (v. 18—20).

1. In finem, Pro iis, qui commutabuntur, testimonium Asaph, Psalmus.
2. Qui regis Israel, intende: qui deducis velut ovem Joseph.

Qui sedes super Cherubim, manifestare
3. Coram Ephraim, Benjamin, et Manasse.
Excita potentiam tuam, et veni, ut salvos facias nos.
4. Deus converte nos: et ostende faciem tuam, et salvi erimus.
5. Domine Deus virtutum, quousque irasceris super orationem servi tui?

1. Tot het einde. Voor hen, die veranderd zullen worden. Een getuigenis. Van Asaph. Een Psalm[1]).
2. Gij, die Israël bestiert, zie toe, Gij, die Joseph leidt gelijk een schaap[2]),
Gij, die op de Cherubijnen troont, vertoon U[3])
3. voor Ephraïm, Benjamin en Manasses!
Wek uwe macht op en kom om ons te redden[4])!
4. O God, herstel ons en vertoon uw aanschijn, en wij zijn gered[5]).
5. O Heere, God der heerscharen, hoelang nog zult Gij toornen tegen het gebed van uwen dienaar[6]),

---

[1]) Zie Psalm IV noot 1; XLIV noot 2; XLIX noot 1. De Psalm, een gebed, is luidens het opschrift een *getuigenis* of wet (vgl. Ps. XVIII 8), waaraan de verdrukten zich te houden hebben. De inhoud heeft eenige overeenkomst met dien van Ps. LXXVIII. Niet weinigen houden hem voor een gebed, gestort niet vóór, maar gedurende de ballingschap. Stad en tempel stonden echter, naar het schijnt, nog; wel lagen de grenzen reeds voor den vijand open en werd vooral het Tienstammenrijk onmiddellijk bedreigd. De Psalm schijnt dus veeleer te dagteekenen van eenigen tijd vóór den val van dat rijk en wellicht daarom heeft de Septuagint «Tegen den Assyriër». In v. 8 en 20 wordt v. 4 als refrein herhaald, maar telkens met een uitvoeriger benaming van God.

[2]) In de lichtende en beschuttende wolk der woestijn was God als een goed herder voor Israël uitgetrokken en nog steeds bleef Hij *Joseph*, d. i. het gansche volk (vgl. Ps. LXXVI noot 14), leiden met wijsheid, liefde en zorg. Daarom moge Hij ook nu wederom acht geven op zijne kudde.

[3]) Met macht en majesteit *troont* Gij boven de Ark en in den hemel (vgl. Ps. XVII noot 12): *vertoon U* in dien glans, nl. door de uwen zichtbaar bij te staan tegen hunne vijanden.

[4]) *Ephraïm, Benjamin* en *Manasses* duiden hier, evenals v. 2 *Joseph*, het gansche volk, bepaaldelijk echter het Tienstammenrijk aan, dat het eerst door den vijand bedreigd werd. Mogelijk is het echter een zinspeling op den tocht door de woestijn, bij welken de Ark onmiddellijk vóór die drie stammen gedragen werd en ze ter overwinning geleidde. Vgl. Num. X 21—24.

[5]) *Herstel ons*, d. i. breng ons weder tot vrijheid, veiligheid en voorspoed; daartoe is het voldoende, dat Gij ons *uw aanschijn*, d. i. uwe gunst, doet zien.

[6]) God schijnt tegen zijnen *dienaar*,

6. Cibabis nos pane lacrymarum: et potum dabis nobis in lacrymis in mensura?
7. Posuisti nos in contradictionem vicinis nostris: et inimici nostri subsannaverunt nos.
8. Deus virtutum converte nos: et ostende faciem tuam, et salvi erimus.
9. Vineam de Ægypto transtulisti: ejecisti gentes, et plantasti eam.
10. Dux itineris fuisti in conspectu ejus: plantasti radices ejus, et implevit terram.
11. Operuit montes umbra ejus: et arbusta ejus cedros Dei.
12. Extendit palmites suos usque ad mare: et usque ad flumen propagines ejus.
13. Ut quid destruxisti maceriam ejus: et vindemiant eam omnes, qui prætergrediuntur viam?
14. Exterminavit eam aper de silva: et singularis ferus depastus est eam.

6. zult Gij ons spijzigen met tranen-brood en ons met tranen drenken volgens mate[7])?
7. Gij hebt ons gemaakt tot eenen twist voor onze buren, en onze vijanden bespotten ons[8]).
8. O God der heerscharen, herstel ons en vertoon uw aanschijn, en wij zijn gered.
9. Eenen wijnstok bracht Gij over uit Egypte; Gij verdreeft de heidenen en Gij planttet hem[9]).
10. Een wegwijzer waart Gij voor zijn aangezicht; Gij planttet zijne wortels en hij vulde het land[10]).
11. Bergen overdekte zijne schaduw en Gods ceders zijne ranken[11]).
12. Hij breidde zijne loten uit tot aan de zee, en tot aan den stroom zijn scheuten[12]).
13. Waarom hebt Gij zijnen muur vernield, en lezen allen zijne druiven, die langs den weg voorbijgaan[13])?
14. Vernield heeft hem een ever uit het bosch, en een eenzaam wild zwijn heeft hem afgeweid[14]).

---

hier Israël, en diens gebed te toornen, doordien Hij het verhooren daarvan uitstelt.

[7]) Hoelang zullen uwe straffen onze *tranen* tot ons brood en tot onzen drank maken, dien wij naar een gezette maat (Hebr. «Sjalisj», ongeveer tien kan), d. i. in groote hoeveelheid, te drinken hebben.

[8]) Door uwe toelating zijn wij zoo machteloos, dat onze buren onderling twisten, wie ons en ons land zal bezitten, en daarbij drijven zij den spot met onze onmacht.

[9]) Herhaaldelijk wordt Israël in de H. Schrift voorgesteld onder het beeld van den edelen *wijnstok*, die, wel verzorgd, ruimschoots vruchten oplevert, maar, verwaarloosd, onvruchtbaar en, als nutteloos, uit- en weggeworpen wordt. In zijne droefenis drukt de Psalmist zich nu beurtelings in beeldspraak of naar de werkelijkheid uit. Om het uit Egypte aangevoerde Israël als eenen wijnstok in het Beloofde Land te kunnen plaatsen maakte God daar eerst ruimte door het verdrijven der heidensche Chananieten.

[10]) Gij bereiddet en weest den weg, dien Israël moest volgen. Naar den grondtekst en de Septuagint gaat de beeldspraak door: God maakte plaats voor de wortels van zijnen wijnstok en weldra overdekte deze het gansche Beloofde Land (v. 11—12) tot aan zijne grenzen.

[11]) Zoo groot was zijn bloei, dat hij met zijne bladeren de bergen (ten zuiden van Juda) overlommerde en dat zijne *ranken* zich slingerden om *Gods*, d. i. om de hooge *ceders* (van den Libanon, ten noorden).

[12]) Hij (Israël) reikte tot aan de Middellandsche Zee, ten westen, en *tot aan den stroom*, d. i. den Euphraat, ten oosten.

[13]) Gods bescherming was voor Israël wat de *muur* voor den wijngaard is; daarvan verstoken, wordt hij door allen uitgeplunderd.

[14]) De *ever* en het *eenzaam* levend *wild zwijn* duiden hier waarschijnlijk

15. Deus virtutum convertere: respice de cœlo, et vide, et visita vineam istam.
16. Et perfice eam, quam plantavit dextera tua: et super filium hominis, quem confirmasti tibi.
17. Incensa igni, et suffossa ab increpatione vultus tui peribunt.
18. Fiat manus tua super virum dexteræ tuæ: et super filium hominis, quem confirmasti tibi.
19. Et non discedimus a te, vivificabis nos: et nomen tuum invocabimus.
20. Domine Deus virtutum converte nos: et ostende faciem tuam, et salvi erimus.

15. O God der legerscharen, wend U om, blik neder uit den hemel en zie en bezoek dezen wijnstok[15]),
16. en herstel hem, dien uw rechterhand geplant heeft, — en op den zoon des menschen, dien Gij voor U bevestigd hebt[16]) —.
17. door vuur is hij verbrand en hij is uitgegraven. — Voor het bestraffen van uw aanschijn zullen zij vergaan[17]). —
18. Kome uwe hand over den man van uwe rechterhand en over den zoon des menschen, dien Gij voor U bevestigd hebt[18]):
19. en geenszins wijken wij van U; Gij zult ons doen herleven, en wij zullen uwen naam aanroepen[19]).
20. O Heere, God der heerscharen, herstel ons en vertoon uw aanschijn, en wij zijn gered.

---

den Assyriër, volgens de oude Rabbijnen de Edomieten aan, die het land teisterden.

[15]) Almachtig zijt Gij; *wend U om* tot ons, d. i. laat uwen toorn varen; *blik* met barmhartigheid op ons neder en *bezoek*, d. i. help ons, uwen *wijnstok*.

[16]) Herstel en bevestig hem op zijne plaats, m. a. w. zie helpend neder *op den zoon des menschen*, d. i. op Israël, *dien Gij voor u bevestigd*, d. i. vast en onherroepelijk tot uwen ‚dienst in dit land gevestigd, of tot een sterk volk gemaakt hebt.

[17]) De ranken van den wijnstok zijn *verbrand*, zijn wortels losgewoeld, m. a. w. deerlijk is het volk gehavend en reeds voor een gedeelte uit het land weggerukt; blijft God zijn *aanschijn* dreigend en bestraffend vertoonen, d. i. laat Hij vrijen teugel aan de vijanden, dan zal Israël weldra vergaan.

[18]) In *man der rechterhand* zien sommigen eene zinspeling op den naam van Benjamin (vgl. Gen. XXXV 18). *Man* en *zoon* is hier, gelijk in v. 16, Israël.

[19]) Trouw zal Israël U blijven aankleven en, door U herlevend, d. i. uit het doodsgevaar bevrijd, zal het *uwen naam aanroepen*, d. i. U als zijnen God verheerlijken.

— De HH. Vaders leggen dezen Psalm in den geestelijken zin uit als een gebed der vervolgde Kerk of als een verlangen der oude Synagoog naar de komst van den Messias. En te recht: deze is immers de goede herder (Joan. X 14), het aanschijn zijns Vaders (v. 4, 8), de ware wijnstok (v. 9 volg. Vgl. Joan. XV 1 volg.), de Zoon des menschen (v. 16. Vgl. Matth. XII 32, 40; XIII 37 enz.), de man der rechterhand zijns Vaders (v. 18), door Hem gezonden (v. 20) om het gansche menschdom te redden.

PSALMUS LXXX.

PSALM LXXX.

Opwekking tot een waardige feestviering.

Het feestgetij is ophanden: Juicht (v. 2—4)! God heeft het zoo aan Israël bevolen (v. 5—6). Hij redde Israël uit Egypte, onderwees en beproefde het in de woestijn (v. 7—8), opdat het Hem alleen zou dienen (v. 9—11). Maar het was weerspannig en werd gestraft (v. 12—13). Luisterde het, dan zou God Israël's vijanden vernietigen en zijn volk zegenen (v. 14—17).

1. In finem,
Pro torcularibus, Psalmus ipsi Asaph.
2. Exsultate Deo adjutori nostro: jubilate Deo Jacob.
3. Sumite psalmum, et date tympanum: psalterium jucundum cum cithara.
4. Buccinate in Neomenia tuba, in insigni die solemnitatis vestræ:
5. Quia præceptum in Israel est: et judicium Deo Jacob.
6. Testimonium in Joseph posuit illud, cum exiret de terra Ægypti: linguam, quam non noverat, audivit. *Gen. XLI 29.*

1. Tot het einde. Voor de wijnpersen. Een Psalm van Asaph[1]).
2. Juicht Gode toe, onzen helper! Jubelt ter eere van Jacob's God!
3. Heft een gezang aan, en roert de pauk, het liefelijk psalter met de citer!
4. Blaast bij Nieuwemaan op de bazuin, op den heerlijken dag van uw hoogtijd[2])!
5. Want een voorschrift in Israël is het en eene beschikking van Jacob's God[3]).
6. Tot een getuigenis stelde Hij dit in voor Joseph, toen hij uit het land Egypte toog; hij hoorde eene taal die hij niet kende[4]).

---

[1]) Zie Ps. VIII noot 1 en 2 en XLIX noot 1. Van welken tijd deze Psalm dagteekent, is niet met zekerheid te bepalen. Volgens velen was hij bestemd om het volk tot feestvreugde en dankbaarheid, maar ook tot boete en bekeering op te wekken op den eersten dag der zevende maand, «Tisjri», met welken, althans later, het burgerlijk jaar begon. Elke eerste dag der nieuwe maan werd gevierd met trompetgeschal en offers (Num. XXVIII 11—15); de eerste dag der zevende maand was daarenboven rustdag en werd aangekondigd met bazuingeschal (v. 4); dit geschiedde ongetwijfeld om het volk op te wekken tot voorbereiding tot den plechtigen verzoendag, die gevierd werd op den tienden dier maand. In deze werd ook het Loofhuttenfeest gevierd, dat op den vijftienden begon (Levit. XXIII 24 volg.; Num. XXIX 1 volg.). Anderen gissen, dat de Psalm bestemd was voor den eersten dag der eerste maand, «Nisan», in welke het Paaschfeest (v. 4) gevierd werd.

[2]) *Bazuingeschal* vergezelde de afkondiging van Gods Wet op Sinaï en wordt herhaaldelijk vermeld in het O. en het N. T. (Ps. XLVI 6; Is. XVIII 3; XXVII 13; I Cor. XV 52 enz.), waar gewaagd wordt van Gods majesteit, vooral als Hij ten gericht komt. Daarom moet het hier *bij* deze *Nieuwemaan* het volk herinneren aan de Wet, aan zijne talrijke overtredingen daarvan, aan Gods weldaden, maar ook aan zijne gerichten, opdat het zich voorbereide om het *hoogtijd* (zie noot 1) behoorlijk te vieren.

[3]) Redenen, waarom op dien dag gejubeld en de bazuin dient gestoken te worden: God heeft het zoo voorgeschreven (zie noot 1) en het geldt bij Hem als eene *beslissing* (zie Ps. XVIII 9—10), eene wet, of als een recht, dat Hij kan vorderen.

[4]) Tot een *getuigenis* van zijnen wil,

7. Divertit ab oneribus dorsum ejus: manus ejus in cophino servierunt.

8. In tribulatione invocasti me, et liberavi te: exaudivi te in abscondito tempestatis: probavi te apud aquam contradictionis. *Exod. XVII 5.*

9. Audi populus meus, et contestabor te: Israel si audieris me,

10. Non erit in te deus recens, neque adorabis deum alienum. *Exod. XX 3.*

11. Ego enim sum Dominus Deus tuus, qui eduxi te de terra Ægypti: dilata os tuum, et implebo illud.

12. Et non audivit populus meus vocem meam: et Israel non intendit mihi.

13. Et dimisi eos secundum desideria cordis eorum, ibunt in adinventionibus suis. *Act. XIV 15.*

7. Hij bevrijdde van lasten zijnen rug; zijne handen hadden geslaafd met den korf[5]. —

8. In kwelling riept gij Mij aan en Ik verloste u; Ik verhoorde u in de verborgenheid van den storm; Ik beproefde u bij het Water der tegenspraak[6].

9. Luister, mijn volk, en Ik ga u betuigen: Israël, als gij gehoor geeft aan Mij[7],

10. zal er geen nieuwe God onder u zijn, en geen vreemden God zult gij aanbidden[8].

11. Ik, Ik immers ben de Heer, uw God, die u uit het land Egypte gevoerd heeft; doe uwen mond wijd open, en Ik zal hem vullen[9].

12. En geenszins hoorde mijn volk mijne stem, en Israël gaf geen acht op mij,

13. en Ik liet hen henengaan naar de begeerten huns harten; zij wandelden naar hunne ontwerpen[10].

---

tot een wet of ook als een herinnering aan zijne weldaden, voor *Joseph*, d. i. voor Israël (zie Ps. LXXVI noot 14), *toen hij uit Egypte toog*. Daar was Israël de slaaf van een volk, welks *taal* het *niet kende*. Vgl. Deut. XXVIII 24. Naar den grondtekst zegt de dichter of wel in naam van het volk: daar hoorde ik een taal enz., d. w. z. de taal der Egyptenaren; of wel: Ik hoor geen bekende menschentaal, maar de taal Gods, die zegt (v. 7) «Ik bevrijdde» enz.

[5]) Verdere redenen tot jubel en dank: Gods weldaden, bij uitstek de bevrijding uit de Egyptische slavernij. Dat de Joden tot zwaren handarbeid, vooral bij het vervaardigen van baksteenen, gedwongen werden, blijkt uit Exod. I 14 en V 7. Zulken slavendienst vindt men herhaaldelijk op de Egyptische monumenten voorgesteld.

[6]) Thans laat, ook naar de Vulgaat, de dichter God spreken; deze verloste het volk uit de *kwelling*, waarin het, door Pharao achtervolgd, verkeerde bij de Roode Zee; daar daalde God neder (vgl. Ps. XVII 12) *in de verborgenheid van den storm*, d. i. in een donkere wolk, die zich met storm ontlastte over de Egyptenaren (vgl. Exod. XIV 19, 20, 24), maar waarin God ook aanwezig bleef om zijn volk met weldaden te overladen. Aan deze weldaden en te gelijk aan de ondankbaarheid des volks herinnert het *Water der tegenspraak*. Tweemaal morde het volk tegen zijnen God en verschafte Hij wonderbaar water, Exod. XVII 7 en Num. XX 1—13. God *beproefde* het volk daardoor, dat het in de gelegenheid gesteld werd om zich geloovig en dankbaar te toonen.

[7]) *Betuigen*, d. i. plechtig mijnen wil verklaren. De geheele strekking van het Oud Verbond wordt nu beknopt uitgedrukt door het aanbidden van den kant des volks (v. 10) en het zegenen van den kant van God (v. 11). Naar den grondtekst is de voorwaarde van v. 9 uitgedrukt in den vorm van eenen wensch.

[8]) Een *nieuwe God* is hier elke andere dan de oude God van v. 11.

[9]) Gelijk een vogel zulks doet met zijne jongen. Een treffend zinnebeeld van vaderlijke liefde, maar ook van kinderlijk verlangen en vertrouwen.

[10]) Ik liet hen naar hunne verstoktheid aan hunne booze driften voldoen. Vgl. Rom. I 24.

14. Si populus meus audisset me: Israel si in viis meis ambulasset: *Baruch. III 13.*
15. Pro nihilo forsitan inimicos eorum humiliassem: et super tribulantes eos misissem manum meam.
16. Inimici Domini mentiti sunt ei: et erit tempus eorum in sæcula.
17. Et cibavit eos ex adipe frumenti: et de petra, melle saturavit eos.

14. Indien mijn volk Mij gehoor had gegeven, indien Israël op mijne wegen gewandeld had,
15. in een niets had Ik wel hunne haters vernederd, en op die hen kwellen mijne hand laten vallen[11]).
16. De haters des Heeren belogen Hem, en hun tijd zal duren in eeuwigheid[12]).
17. En Hij heeft hen gespijzigd met het vet van tarwe, en uit eene rots hen met honig verzadigd[13]).

PSALMUS LXXXI.

PSALM LXXXI.

Plichten der rechters.

Een leerpsalm. God is de opperrechter (v. 1). Plichten der rechters (v. 2—4). Zij storen zich niet daaraan (v. 5). Hunne verhevenheid (v. 6—7). God kome en richte (v. 8)!

1. Psalmus Asaph.
Deus stetit in synagoga deorum: in medio autem deos dijudicat.
2. Usquequo judicatis iniquitatem: et facies peccatorum sumitis?

1. Een Psalm van Asaph.
God staat in de vergadering der goden, en in hun midden spreekt Hij over de goden recht[1]).
2. Hoelang nog richt gij onrechtvaardig en neemt gij in aanmerking het aangezicht der zondaars[2])?

[11]) *In een niets,* d. i. zonder eenige moeite, spoedig. Mogelijk ook: tot een niets enz.

[12]) In v. 14—15 zegt God zelf, hoe Hij het getrouwe Israël tegen alles zou gevrijwaard hebben. Thans, v. 16—17, neemt de Psalmist het woord, om er op te wijzen, dat God voor zijn volk barmhartig blijft; hunne *haters,* die ook die *des Heeren* zijn, worden gedwongen zich huns ondanks (vgl. Ps. XVII noot 34) aan Hem en zijn volk te onderwerpen, en de *tijd* van die onderwerping (of de tijd van voorspoed voor Israël) zal zonder einde wezen, indien Israël de in v. 14 uitgedrukte voorwaarde vervult. Niet weinigen echter zien in v. 16 de voortdurend gehuichelde onderwerping der Joden aan God tegenover zijne in v. 17 vermelde weldaden geplaatst.

[13]) Het vet gold bij de Joden als iets uitstekends; *het vet van tarwe* is dus hier uitmuntende tarwe en staat evenals de *honig,* die zelfs van barre rotsen druipt, waarin bijen nestelen, als een beeld van den overvloed, waarmede God Israël wilde zegenen. Wel een reden om het volk aan te sporen tot het dankbaar gejuich van v. 2.
— Het laatste vers past de H. Augustinus en met hem de Kerk toe op de zoete spijs, die de Heiland den zijnen geeft in het H. Sacrament des Altaars.

[1]) Zie Psalm XLIX noot 1. De rechters ontleenen hunne macht aan God; dit was voornamelijk het geval in de Israëlietische godsheerschappij en daarom worden zij hier, als Gods plaatsvervangers, *goden* genoemd. Naar den Psalmist zijn zij vergaderd en *staat God* in hun midden; Hij *spreekt recht* over goede en slechte rechters en richt zich dan tot deze laatsten zooals volgt in v. 2—4.

[2]) *Richt gij onrecht,* d. i. velt gij onrechtvaardige vonnissen en acht gij

3. Judicate egeno, et pupillo: humilem, et pauperem justificate.

4. Eripite pauperem: et egenum de manu peccatoris liberate. *Prov. XXIV 11.*

5. Nescierunt, neque intellexerunt, in tenebris ambulant: movebuntur omnia fundamenta terræ.

6. Ego dixi: Dii estis, et filii excelsi omnes. *Joann. X 34.*

7. Vos autem sicut homines moriemini: et sicut unus de principibus cadetis.

8. Surge Deus, judica terram: quoniam tu hereditabis in omnibus gentibus.

3. Doet recht aan den behoeftige en den wees; spreekt den onderdrukte en den arme vrij[3]).

4. Verlost den arme en redt den behoeftige uit de hand des zondaars.

5. Zij zijn zonder kennis en zonder begrip; zij wandelen in duisternis; alle grondvesten der aarde wankelen[4]).

6. Ik sprak: Goden zijt gij en zonen van den Allerhoogste altegader[5]);

7. nochtans als menschen zult gij sterven en als een der vorsten vallen[6]).

8. Rijs op, o God, oordeel de aarde; want Gij hebt erfenis bij alle volken[7]).

---

op het aanzien van den persoon *des zondaars,* d. i. des verkrachters van het recht.

[3]) Verondersteld dat hij het recht op zijne zijde heeft.

[4]) Tusschengeschoven bemerking over de onrechtvaardige rechters: zij kennen hunne plichten niet en missen het ware *begrip* van Gods wil en wet; in hunne vrijwillige verblindheid *wandelen* zij op den weg der *duisternis,* d. i. der boosheid, en zoo wordt de samenleving, die op recht en billijkheid steunt, in hare grondvesten geschokt. Sommigen zien in *duisternis* de ongelukken, waarmede die booze rechters gestraft worden.

[5]) Als mijnen plaatsbekleeders gaf Ik u mijn goddelijk gezag en noemde Ik u *goden* (Exod. XXI 6 en XXII 28) en mijne *zonen.*

[6]) Sterfelijk als gij zijt, zult gij wegens gepleegd onrecht vroegtijdig omkomen gelijk een gewoon mensch, en zoo ellendig en eerloos ten gronde gaan als elk ander onrechtvaardig vorst, of, naar den H. Augustinus en anderen, als een der gevallen engelen.

[7]) Alle volken zijn Gods *erfenis* of eigendom; Hem komt het dus toe *de aarde* te oordeelen en alom de onrechtvaardige rechters te straffen.

— Joan. X 34 haalt Christus v. 6 aan ten bewijze, dat Hij zich niet aan godslastering schuldig maakt met zich God te noemen; dat Hij dit te recht en wel in de eigenlijke beteekenis deed, bewees Hij door zijn wonderen. In v. 8 vinden de HH. Vaders een voorspelling van het algemeen Godsrijk, dat, naar Ps. II 7, ten erfdeel zou toegewezen worden aan het menschgeworden Woord. De H. Augustinus en Dionysius Carthusianus leggen den geheelen Psalm uit als een godsgericht, door den Vader gehouden over de Synagoge, die Christus ter dood veroordeelde.

PSALMUS LXXXII.

PSALM LXXXII.

God helpe ons tegen onze vijanden!

Almachtige kome ons te hulp (v. 2)! Al onze vijanden spannen samen om ns volk uit te roeien (v. 3—9). God vernietige hen zooals vroeger (v. 10—18), en Hij worde alom gekend en vereerd (v. 19).

Canticum Psalmi Asaph.
Deus, quis similis erit tibi? ne ɔeas, neque compescaris Deus:

Quoniam ecce inimici tui sonuent: et qui oderunt te, extulerunt put.

Super populum tuum malignarunt consilium: et cogitaverunt .versus sanctos tuos.

Dixerunt: Venite, et disperdaus eos de gente: et non memorer nomen Israel ultra.

Quoniam cogitaverunt unaniiter: simul adversum te testaentum disposuerunt,

Tabernacula Idumæorum et mahelitæ:
Moab, et Agareni,
Gebal, et Ammon, et Amalec: .ienigenæ cum habitantibus Tyım.

1. Een Psalmlied van Asaph[1]).
2. O God, wie is gelijk aan U? Zwijg niet en weerhoud U niet, o God[2])!
3. Want zie, uwe vijanden maken gedruisch, en die U haten steken het hoofd omhoog.
4. Tegen uw volk beramen zij boosaardig een plan, en beraadslagen tegen uwe heiligen[3]).
5. Zij zeggen: Komt en verdelgen wij hen, dat zij geen volk meer zijn, en niet langer meer gedenke men den naam van Israël[4])!
6. Want zij hebben overlegd in eensgezindheid, zij hebben tegen U te zamen een verbond gesloten,
7. de tenten van de Idumeërs en de Ismaëlieten,
Moab en de Agarenen[5]),
8. Gebal en Ammon en Amalec, de vreemdelingen met de inwoners van Tyrus[6]);

---

[1]) Zie Ps. XLIX noot 1. Aanleiding ›t dezen Psalm gaf waarschijnlijk een ›n tijde van koning Josaphat in het eheim voorbereide, plotselinge en gejktijdige inval van verschillende vijndelijke volkeren, met de bedoeling m Gods volk uit het land te verdrijven [I Paral. XX). In dien nood nam et volk zijn toevlucht tot God, die an ook zijne hulp beloofde door den ›eviet Jahaziël (eenen afstammeling van ısaph), aan wien men daarom ook lezen Psalm toeschrijft.

[2]) Groot is de macht onzer talrijke ·ijanden; oneindig grooter is de Uwe, › God: daarom *zwijg niet*, d. i. weiger ıwe hulp niet, in antwoord op het ;ebed der uwen, en *weerhoud* uwen oorn niet tegen (v. 3) *uwe* en onze *vijanden*, die in hunnen hoogmoed ons net krijgsrumoer aanvallen.

[3]) Over dat *plan* zie noot 1. De *heiligen*, Hebr.: «uwe verborgenen», d. i. uwe beschermelingen, zijn de aan God toegeheiligde en door Hem beschermde Israëlieten. Vgl. Ps. XVI 8; XXVI 5; XXX 21.

[4]) Reden voor God om hen te helpen.

[5]) Opsomming der vijanden; *de tenten* zijn hier de tentbewoners, wier namen volgen. De *Idumeërs* woonden in het zuidoosten van Palestina; de *Ismaëlieten* in het noorden van Arabië; *Moab*, d. i. de Moabieten, ten zuidoosten der Doode Zee; de *Agarenen* eveneens, doch waarschijnlijk meer in de richting van Arabië en de Perzische Golf.

[6]) *Gebal* was waarschijnlijk het noordelijk gedeelte van het gebergte Seïr bij de zuidkust der Doode Zee; hier zijn de bewoners bedoeld. *Ammon*, d. i.

9. Etenim Assur venit cum illis: facti sunt in adjutorium filiis Lot.

10. Fac illis sicut Madian, et Sisaræ: sicut Jabin in torrente Cison. *Judic. VII 22; IV 15, 24.*

11. Disperierunt in Endor: facti sunt ut stercus terræ.

12. Pone principes eorum sicut Oreb, et Zeb, et Zebee, et Salmana: *Judic. VII 25; VIII 21.*

Omnes principes eorum:

13. Qui dixerunt: Hereditate possideamus Sanctuarium Dei.

14. Deus meus pone illos ut rotam: et sicut stipulam ante faciem venti.

15. Sicut ignis, qui comburit silvam: et sicut flamma comburens montes:

16. Ita persequeris illos in tempestate tua: et in ira tua turbabis eos.

17. Imple facies eorum ignominia: et quærent nomen tuum, Domine.

18. Erubescant, et conturbentur in sæculum sæculi: et confundantur, et pereant.

9. ook zelfs Assur komt met hen; tot hulp zijn zij geworden voor de zonen van Lot[7]).

10. Doe aan hen gelijk aan Madian en Sisara, gelijk aan Jabin bij den bergstroom Cison[8])!

11. Vernield zijn zij te Endor, als mest voor het land zijn zij geworden[9]).

12. Maak hunne vorsten gelijk Oreb en Zeb en Zebeë en Salmana,

hunne vorsten altegader,

13. die zeiden: Nemen wij in erfelijk bezit het heiligdom van God[10])!

14. Mijn God, maak hen gelijk een rad en als stoppelen voor den wind[11]).

15. Gelijk een vuur, dat een woud verteert, en als een vlam, die bergen verbrandt[12]),

16. zoo jaag hen na met uwen storm, en sla hen in uwe verbolgenheid met ontzetting[13]).

17. Bedek hunne aangezichten met beschaming[14]), en zij zullen uwen naam zoeken, o Heer!

18. Dat zij schaamrood en ontsteld worden voor altoos en voor immer, en dat zij te schande worden en vergaan!

---

de Ammonieten, woonden ten oosten van den Jordaan en de Doode Zee; *Amalec* of de Amalekieten ten zuiden van Palestina naar Egypte heen; *de vreemdelingen* zijn de Philistijnen (vgl. Ps. LV noot 2); door *inwoners van Tyrus* worden de Pheniciërs bedoeld. II Paral. XX 10 worden alleen Ammon, Moab en Seïr vermeld.

[7]) *Assur* of Assyrië, ten tijde van Josaphat een opkomende macht (mogelijk echter worden hier dichterlijk de volken uit het noordoosten bedoeld), kwam met hen ter *hulp* aan *de kinderen van Lot*, d. i. aan de Moabieten en Ammonieten (vgl. Gen. XIX 13 volg.), de aanleggers van den oorlog en Israël's verbitterdste vijanden.

[8]) Met Gods bijzondere hulp versloeg Gedeon (Jud. VII 1) de Madianieten, wier koningen (v. 12) *Zebeë* en *Salmana* (Jud. VIII 21) en wier veldheeren *Oreb* en *Zeb* bij die gelegenheid omkwamen (Jud. VII 25). Eveneens versloeg Barac (Jud. IV) koning *Jabin* en diens veldoverste *Sisara bij den bergstroom Cison*. Deze vloeit door de vlakte van Esdrelon, in welke *Endor* (v. 11) gelegen was.

[9]) *Zij*, d. i. hunne lijken.

[10]) Hebr.: «de woningen Gods», d. i. het aan God toegeheiligd land. Daardoor randden zij God zelven aan: een reden om hen te straffen.

[11]) *Maak hen* onstandvastig en wankelend, *gelijk een* rondwentelend *rad* (Hebr. «gelijk dwarrelend stof») en voortvluchtig, gelijk een wegwaaiende *stoppel* of stroohalm.

[12]) *Bergen*, d. i. de daarop groeiende bosschen.

[13]) Met den *storm* van uwen toorn.

[14]) Door het verijdelen hunner pogingen, en dat (v. 18) voor immer; dan zullen zij U wel als God moeten erkennen.

19. Et cognoscant quia nomen tibi Dominus: tu solus Altissimus in omni terra.

19. En dat zij erkennen, dat uw naam is: de Heer; dat Gij alleen de Allerhoogste zijt op de geheele aarde[15]).

PSALMUS LXXXIII.

PSALM LXXXIII.

Verlangen naar Gods heiligdom.

Liefelijk en begeerlijk is Gods heiligdom (v. 2—3). Gelukkig wie daar woont (v. 4—5)! Gelukkig wie met Gods hulp daarnaar verlangt en wien God daartoe helpt (v. 6—8). Gebed en betuiging van vertrouwen (v. 9—13).

1. In finem,
Pro torcularibus filiis Core, Psalmus.
2. Quam dilecta tabernacula tua Domine virtutum:
3. Concupiscit, et deficit anima mea in atria Domini.

Cor meum, et caro mea exsultaverunt in Deum vivum.

4. Etenim passer invenit sibi domum: et turtur nidum sibi, ubi ponat pullos suos.

1. Tot het einde. Voor de wijnpersen. Van de zonen van Core. Een Psalm[1]).
2. Hoe liefelijk zijn uwe tenten, o Heer der heerscharen[2]).
3. Verlangend en kwijnend ziet mijne ziel uit naar de voorhoven des Heeren.
Mijn hart en mijn vleesch springen jubelend op tot den levenden God[3]).
4. Want ook de musch vindt zich eene woning, en de tortel vindt zich een nest, waar zij hare jongen legt:

---

[15]) Dat Gij te recht den *naam* van Jehova draagt, daar Gij alleen God zijt. Blijkens II Par. XX 29 werd die wensch vervuld.
— De H. Augustinus en na hem Bellarminus en Dionysius Carthusianus leggen dezen Psalm, althans in den mystieken zin, uit als een voorspelling der aanslagen van den Antichrist en zijne handlangers tegen Christus en zijne Kerk. De Heiland, aan wien niemand (v. 2) gelijk is, zweeg wel ten tijde van zijn lijden, maar zal niet zwijgen ten dage des oordeels: spannen al zijne vijanden tegen Hem samen (v. 3—9), Hij zal ze vernietigen (v. 10—18) en als God erkend worden (v. 19).

[1]) Zie Ps. IV noot 1 en VIII noot 2. Deze Psalm heeft veel overeenkomst met Ps. XLI en LXII en schijnt ook aan dezelfde personen en omstandigheden zijn ontstaan te danken (vgl. Ps. XLI noot 3). Ps. XLI drukt echter meer de smart uit, gevolgd uit de verwijdering van het Heiligdom; Ps. LXII het verlangen naar het verdwijnen der hinderpalen, die David in zijn ballingschap van den Tabernakel scheidden; Ps. LXXXIII de vreugde, die hij bij het Heiligdom hoopt te genieten. Sommigen meenen, dat de Psalm gedicht werd voor de ballingen van Babylon. Ongetwijfeld vonden dezen daarin een voor hunnen toestand passend gebed.

[2]) *Tenten* en *voorhoven* (v. 3) staan hier in het meervoud of wel omdat de Tabernakel verscheidene afdeelingen en aangrenzende heilige ruimten had, of omdat hij zich achtereenvolgens op verscheidene plaatsen had bevonden, of waarschijnlijker als uitdrukking van de geestdriftige liefde des zangers, en dus dichterlijk, ter verheffing, in plaats van het enkelvoud.

[3]) *Ziel, hart* en *vleesch* duiden als deelen hier den geheelen mensch aan,

Altaria tua Domine virtutum: rex meus, et Deus meus.
5. Beati, qui habitant in domo tua Domine: in sæcula sæculorum laudabunt te.
6. Beatus vir, cujus est auxilium abs te: ascensiones in corde suo disposuit,
7. In valle lacrymarum in loco, quem posuit.
8. Etenim benedictionem dabit legislator, ibunt de virtute in virtutem: videbitur Deus deorum in Sion.
9. Domine Deus virtutum exaudi orationem meam: auribus percipe Deus Jacob.

Uwe altaren, o Heer der heerscharen, mijn koning en mijn God[4])!
5. Gelukkig die in uw huis wonen, Heer! immer en eeuwig prijzen zij U[5]).
6. Gelukkig de man, die hulp te gemoet ziet van U[6])! Opgangen maakt hij bereid in zijn hart
7. door het tranendal naar de plaats henen, die Hij bepaald heeft[7]).
8. Want zegen zal schenken de Wetgever; zij zullen gaan van kracht tot kracht; gezien zal worden de God der goden in Sion[8]).
9. Heer, God der heerscharen, verhoor mijn gebed, neem ter oore, o God van Jacob!

---

die wegkwijnt in zijn smachten naar de tegenwoordigheid van *den levenden God* (zie Ps. XLI noot 5), maar die tevens met hart en tong juicht in de hoop, dat hij weldra Gods bijzijn zal genieten.

[4]) De zin is of wel: helaas! *musch* en *tortelduif* hebben hun eigen woning en kunnen die bewonen; *uwe altaren*, de woning, waar ik veilig en gelukkig ben, moet ik derven. Of wel: voortvluchtig gelijk een *musch* (vgl. Ps. X 1), maar tevens vol treurende liefde, gelijk een *tortel* (vgl. Ps. LIV 7), heb ik voor mij een woning gevonden, namelijk *uwe altaren*, bij welke ik wensch te verblijven om er de rust te genieten, die Gij mij als de almachtige *Heer* kunt en als *mijn* koning en *mijn* God zult schenken. — Het meervoud *altaren* duidt het reuk- en het brandoffer-altaar aan.

[5]) Nl. uit dankbaarheid; maar ook dat prijzen maakt hen gelukkig.

[6]) Hebr.: «die zijne sterkte heeft in U», d. i. die op Uwe hulp vertrouwt. Hier schijnt wel bepaaldelijk David met de zijnen bedoeld; vandaar beurtelings het enkel- en het meervoud (v. 8 *zij zullen*). *Opgangen* bereiden beteekent hier waarschijnlijk: zich eenen breeden weg banen, de hinderpalen uit den weg ruimen, die het opgaan uit de woestijn naar Sion beletten. De zin van v. 6 is dan: wie naar het Heiligdom verlangt en daarbij op U vertrouwt, baant zich eenen weg naar Sion door de gesteltenis zijns harten.

[7]) Wat de Psalmist hier met *het tranendal* bedoelt, waar*door* (naar de Septuagint: waarheen) de weg voert, is niet duidelijk; mogelijk droeg een der dalen om of in Jerusalem ook dien naam of wordt het hier zoo genoemd, omdat de balling met droefenis daardoor gevlucht was, nu met tranen daaraan dacht en daar nog beproevingen zou te doorstaan hebben op zijnen weg *naar* (aldus de Septuagint en talrijke oude handschriften) *de plaats*, die *Hij*, d. i. God, *bepaald*, d. i. tot zijn heiligdom verkozen heeft; of wel: die *hij*, de balling, zich ter bereiking heeft voorgesteld. De grondtekst heeft hier: «gebaande wegen zijn in hun hart. Door het (dorre Bacha- of) Baka-dal trekkend veranderen zij het in een bronnen-oord; ook zal de vroege regen het in zegeningen bedekken»; d. i. waarschijnlijk: hun vertrouwen zal hun alle wegen effenen en de oorden van ontbering en kommer in lustwaranden herscheppen. De zin van v. 6—7 blijkt dus wel te zijn: Heil hem, die, op God vertrouwend, het einde zijner ballingschap verbeidt: dat vertrouwen wordt niet beschaamd.

[8]) Nieuwe reden, waarom hij en de zijnen (zie noot 6) gelukkig zullen zijn door het bereiken van hun doel. God, die als *Wetgever* bepaald heeft, dat men Hem in zijn Heiligdom moet dienen, zal aan hen, die willen gehoorzamen, zijnen *zegen schenken;* daardoor zullen zij steeds toenemen in geestelijke *kracht* (vgl. Prov. IV 18) en zoo zal dan door

10. Protector noster aspice Deus: et respice in faciem Christi tui:

11. Quia melior est dies una in atriis tuis, super millia.

Elegi abjectus esse in domo Dei mei: magis quam habitare in tabernaculis peccatorum.

12. Quia misericordiam, et veritatem diligit Deus: gratiam, et gloriam dabit Dominus.

13. Non privabit bonis eos, qui ambulant in innocentia: Domine virtutum, beatus homo, qui sperat in te.

10. Gij, onze beschermer, zie toe, o God, en werp uwen blik op het aanschijn van uwen gezalfde[9])!

11. Want beter is één dag in uwe voorhoven dan duizenden[10]).

Liever wil ik verworpen zijn in de woonplaats van mijnen God, dan te wonen in tenten van zondaars[11]).

12. Want erbarming en waarheid bemint God: genade en heerlijkheid geeft de Heer[12]).

13. Geenszins zal Hij de goederen onttrekken aan hen, die wandelen in onschuld. O Heer der heerscharen, gelukkig de mensch, die op U vertrouwt[13])!

---

hen het Heiligdom en daarin de zegen brengende tegenwoordigheid van den Almachtige *gezien worden*.

[9]) Daar Gij *onze beschermer* zijt, mogen onze gevaren U niet ontgaan. De *gezalfde* is hier degene, van wien sprake is in v. 3, dus allerwaarschijnlijkst David; mogelijk echter wordt hier echter daaronder het gansche Israëlietische volk en dus ook ieder biddende Israëliet verstaan.

[10]) *Dan duizenden* elders of in *tenten van zondaars*. Reden om verhoord te worden: hij verlangt naar Sion, niet om bevrijd te worden van zijne ellenden, maar om Gods tegenwoordigheid te genieten.

[11]) De zin is: liever wil ik de laatste zijn (Hebr.: «aan den drempel liggen») in Gods huis, dan geëerd zijn bij hen, die God niet dienen.

[12]) Nieuwe redenen van zijne gehechtheid aan God en zijn heiligdom; hij vindt die in God zelven: God *bemint*, d. i. bewijst gaarne, *erbarming* en *waarheid*, d. i. trouw in het vervullen zijner beloften; Hij is milddadig en zal dus *genade* en *heerlijkheid*, d. i. herstel van alle eererechten, ja (v. 13) alle *goederen* schenken. De grondtekst heeft: «want zon en schild is de Heer», d. i. Hij schenkt licht, d. i. heil en genade, en verleent bescherming tegen alle gevaren.

[13]) *De goederen* (aldus naar de Septuagint) zijn hier wel de bepaalde zegeningen altegader, die God belooft aan wie Hem getrouw dienen.

— Een zoo vurig verlangen als in dezen Psalm uitgedrukt is, zegt Bellarminus, moet, ook naar de letter, de eeuwige woonplaats des hemels tot voorwerp hebben. In navolging der HH. Vaders legt hij dan ook, en met hem Dionysius Carthusianus, Lindanus en anderen, den Psalm in dezer voege uit: Hoe dierbaar (v. 2) zijn ons de woningen (Joan. XIV 2) des hemels, naar welke (v. 3) alles in mij uitziet. Gelijk (v. 4) alle dieren naar rust verlangen, zoo reikhals ook ik naar de rust des hemels; voorshands vind ik die, o God, bij uwe altaren, die mij den hemel voorstellen. Gelukkig echter (v. 5) zij, die reeds daar boven bij U wonen en U daar eeuwig kunnen prijzen! Doch ook hij (v. 6) is gelukkig, die daarop met uwe hulp kan hopen en zijn hart daarheen verheft in dit tranendal (v. 7), de plaats, (die de mensch door zijne zonde tot de zijne gemaakt heeft, of) door welke de mensch moet opstijgen naar den hemel, dien God hem tot zijn eindpaal heeft gesteld. Zoo iemand (v. 8) wordt door God, die hem zijne geboden gaf, gezegend; hij komt van genade tot genade, hij wint onophoudelijk nieuwe geestelijke krachten aan, en zal eindelijk God in het hemelsche Sion aanschouwen. Daarom, o God (v. 9, 10), verhoor en help ons om de verdiensten van Christus, uwen Gezalfde! Eénen dag de laatste te zijn (v. 11) in uwen hemel geeft een grooter geluk, dan ontelbare dagen geëerd te worden in deze wereld, het verblijf der zondaars. Daarom in dit tranendal moed geschept! Want (v. 12, 13) God is barmhartig en trouw in zijne beloften en zal hen, die in onschuld wandelen, overladen met de goederen der genade en der heerlijkheid.

PSALMUS LXXXIV.

PSALM LXXXIV.

God schenke ons zijn heil ten volle!

Een smeekgebed, waarschijnlijk uit den tijd van Nehemias. Dankbare herinnering aan de bevrijding uit de ballingschap en de vergiffenis der oude schulden (v. 2—4). Gebed om voltooiing van het begonnen herstel (v. 5—8). Vertrouwen op verhooring (v. 9). Belofte van heil voor de toekomst (v. 10—14).

1. In finem, Filiis Core, Psalmus.

2. Benedixisti Domine terram tuam: avertisti captivitatem Jacob.

3. Remisisti iniquitatem plebis tuæ: operuisti omnia peccata eorum.

4. Mitigasti omnem iram tuam: avertisti ab ira indignationis tuæ.

5. Converte nos Deus salutaris noster: et averte iram tuam a nobis.

6. Numquid in æternum irasceris nobis? aut extendes iram tuam a generatione in generationem?

7. Deus tu conversus vivificabis nos: et plebs tua lætabitur in te.

8. Ostende nobis Domine misericordiam tuam: et salutare tuum da nobis.

1. Tot het einde. Van de zonen van Core. Een Psalm[1]).

2. Gezegend hebt Gij, Heer, uw land, verwijderd de gevangenschap van Jacob[2]).

3. Vergeven hebt Gij de ongerechtigheid van uw volk, bedekt al hunne zonden[3]).

4. Gestild hebt Gij uw ganschen toorn, U verwijderd van den toorn uwer verbolgenheid.

5. Herstel ons, o God, onze Heiland, en verwijder van ons uwen toorn[4]).

6. Zult Gij voor eeuwig verbolgen zijn tegen ons, of uwen toorn uitstrekken van geslacht tot geslacht?

7. Gij, o God, Gij zult opnieuw ons doen leven, en uw volk zal zich verheugen in U[5]).

8. Betoon ons, o Heer, uw barmhartigheid en schenk ons uw heil!

---

[1]) Zie Ps. IV noot 1 en XLI noot 3. Na de terugkomst uit de ballingschap waren niet alle kwellingen des volks in eens verdwenen; het aanzien en de luister van vroeger waren verloren; nog steeds lag de tempel voor het grootste gedeelte in puin; de Samaritanen en anderen zochten het herstellen der muren te beletten (II Esdr. IV); misgewas en armoede teisterden het land (II Esdr. V) en ontmoediging had zich van allen meester gemaakt, zooals blijkt uit de tot hen gerichte opwekkingen der profeten Aggeus en Zacharias. Geen wonder dat de Psalmist v. 6) die kwellingen aan Gods toorn toeschrijft en Hem smeekt het begonnen verlossingswerk te voltooien.

[2]) De onlangs bewezen barmhartigheid (v. 2—4) is voor den Psalmist een reden om op de voortzetting daarvan te hopen. Het *land* werd *gezegend* door de terugkomst *van Jacob*, d. i. van het Israëlietische volk, uit *de gevangenschap*. Zie Ps. XIII noot 12. Enkelen vinden in v. 2—4 niet de reeds verleende, maar de gehoopte weldaden Gods uitgedrukt.

[3]) In de kwijtschelding der straf ziet de Psalmist het bewijs, dat ook de zonden *vergeven* zijn, die er de oorzaak van waren. Vgl. Ps. XXXI noot 2.

[4]) *Herstel ons* nu volkomen in uwe vriendschap en in onzen vorigen bloei en glans.

[5]) Het «conversus» der Vulgaat is hier, gelijk elders, een Hebraïsme met de beteekenis van *opnieuw*. Letterlijk

9. Audiam quid loquatur in me Dominus Deus: quoniam loquetur pacem in plebem suam.

Et super sanctos suos: et in eos, qui convertuntur ad cor.

10. Verumtamen prope timentes eum salutare ipsius: ut inhabitet gloria in terra nostra.

11. Misericordia, et veritas obviaverunt sibi: justitia, et pax osculatæ sunt.

12. Veritas de terra orta est: et justitia de cœlo prospexit.

13. Etenim Dominus dabit benignitatem: et terra nostra dabit fructum suum.

9. Hooren wil ik wat in mij de Heere God spreekt[6]; want Hij zegt vrede toe aan zijn volk

en aan zijne heiligen en aan hen, die inkeeren tot hun hart[7]).

10. Voorwaar, zijn heil is nabij voor hen, die Hem vreezen, zoodat luister gehuisvest zal zijn in ons land[8]).

11. Erbarming en waarheid ontmoeten elkander, gerechtigheid en vrede geven elkander den kus[9]).

12. Waarheid ontspruit uit de aarde en gerechtigheid ziet uit den hemel neder.

13. Want de Heer zal goedhartigheid schenken, en ons land zal zijne vrucht voortbrengen[10]).

---

vertaald zou de zin zijn: Keert Gij U om (d. i. wendt Gij U af van uwen toorn of naar ons), dan doet Gij ons herleven.

[6]) In zijne overtuiging, dat God hem zal verhooren, maakt zich de dichter gereed om Gods antwoord te vernemen; hij verwacht dit door eene innerlijke openbaring. De reden, waarom hij dat verwacht en luistert, volgt onmiddellijk; de inhoud van Gods antwoord komt in v. 10—14.

[7]) God belooft en verschaft vrede niet alleen aan *zijn volk*, te weten aan *zijne heiligen*, d. i. aan hen, die krachtens zijn verbond zijne Hem toegewijde vrome dienaren zijn, maar ook aan allen, Joden en heidenen, die tot zich zelven *inkeeren* en van harte Gods geboden onderhouden. (Vgl. Eccli. XXI 7). De Septuagint en de meeste Latijnsche handschriften hebben hier: «die hun hart omwenden tot Hem»; de grondtekst: «dat zij niet (of zij zullen niet) tot hunne dwaasheid wederkeeren»: een waarschuwing tegen het hervallen in de zonde, die de oorzaak is der tegenwoordige rampen.

[8]) Vreest Israël God, dan zal Gods *heil* en daarmede een blijvende *luister aan* het heilig *land* geschonken worden. Waarin hoofdzakelijk dat heil en die luister bestaat, wordt uiteengezet in v. 11—14.

[9]) De juiste beteekenis van v. 11—12 is niet met zekerheid te bepalen. Naar het parallelisme is de zin waarschijnlijk: de onderlinge verhoudingen van hemel en aarde zullen zoodanig zijn, dat *erbarming* en *gerechtigheid* van den kant van God bij de menschen *waarheid*, d. i. trouw, en *vrede* (met God en de menschen) zullen ontmoeten. — Sommigen daarentegen beschouwen *erbarming, waarheid, gerechtigheid* en *vrede* in v. 11 als gaven van God, die hier als personen voorgesteld zijn, welke elkander *ontmoeten* en *den kus geven* ten teeken van hun gemeenschappelijken oorsprong, hunne overeenstemming en eenheid. De zin van v. 11 is dan: alom heerschen genade en *waarheid*, d. i. trouw des Heeren, en zij schenken met de *gerechtigheid* tevens den *vrede;* (v. 12) Gods trouw in het vervullen zijner beloften zal zich overvloedig op de aarde openbaren en de zegen zijner *gerechtigheid* zal uit den hemel nederdalen. — Anderen zien in v. 11 de verhoudingen der menschen tot elkander, en in v. 12 die der menschen tot God voorgesteld; de zin is dan: goedhartigheid en trouw vereenigen de menschen onder elkander, en onderlinge *vrede* is het uitvloeisel der alom heerschende *gerechtigheid;* v. 12. trouwe onderwerping aan God spruit welig uit de harten der menschen, en overvloedigen zegen schenkt God in zijne beloonende *gerechtigheid.*

[10]) De *goedhartigheid* staat hier voor hare uitwerkselen: Gods milde gaven, tot welke ook de vruchtbaarheid des lands behoort. Vgl. Joël II 19.

14. Justitia ante eum ambulabit: et ponet in via gressus suos.

14. Gerechtigheid zal voor Hem uitgaan en op den weg hare voetstappen zetten[11]).

CAPUT LXXXV.

HOOFDSTUK LXXXV.

Gebed in nood en tegenspoed.

De Psalmist smeekt God om hulp; die vraagt en verwacht hij, omdat hij in nood verkeert, God dient, met vertrouwen en volharding bidt en God barmhartig is (v. 1—6); ook heeft God reeds vroeger geholpen en is Hij, en Hij alleen, de Almachtige (v. 7—10). Zoo moge hij Gods genade ondervinden, opdat hij Hem blijve verheerlijken (v. 11—13). Talrijk, boosaardig en goddeloos zijn de vijanden; God daarentegen is barmhartig en getrouw (v. 14—15). Hij redde dus zijnen dienaar tot beschaming der vijanden (v. 16—17).

Oratio ipsi David.
1. Inclina Domine aurem tuam, et exaudi me: quoniam inops, et pauper sum ego.

Een gebed van David[1]).
1. Neig, Heer, uw oor en verhoor mij, want ik ben behoeftig en arm.

---

[11]) De *gerechtigheid* wordt hier als een persoon voorgesteld, die vóór God zal uitgaan. De zin, die hier zeer duister is, luidt waarschijnlijk: God laat zich voorlichten en leiden door zijne gerechtigheid en deze zet *op den weg hare voetstappen*, d. i. zij bakent Hem den weg af, dien Hij volgen zal; of wel: zij handelt zoo met den mensch, dat hij Gods wegen en den zijnen gemakkelijk kan kennen. Naar den grondtekst schijnt de zin te zijn: de gerechtigheid wandelt in de menschen voor zijn oog, en zij volgt Hem, terwijl zij acht geeft op den weg, dien Hij bewandelt. Naar de Septuagint: God maakt zijne schreden tot eenen weg, d. i. zijne handelingen toonen en banen den mensch den weg, dien hij te bewandelen heeft. — Dat de HH. Vaders, o. a. de HH. Athanasius, Augustinus en Hiëronymus, en anderen na hen, dezen Psalm of wel in den letterlijken of wel in den mystischen zin uitlegden als een voorspelling van de uitwerkselen der menschwording, lag wel voor de hand; immers reeds de verlossing uit de gevangenschap was het profetische beeld van de bevrijding uit de slavernij der zonde, en de beloften van v. 9—14 zijn vervat in de bewoordingen, met welke de profeten het heil van den Messias voorspelden. De Psalmist brengt nu (v. 2—4) voor die bevrijding zijnen dank en hoopt (v. 5—8), dat God zijn werk voltooien en barmhartigheid, leven en heil aan allen zal schenken. Dat heil is (vgl. Luc. II 30) de Messias zelf, de vorst des vredes (vgl. Is. IX 6), bij wiens geboorte God door zijne engelen vrede sprak (v. 9) tot zijn volk en die onze vrede (Ephes. II 14) en de God des vredes (Rom. XV 33) genoemd wordt; die, als de door Aggeus (II 8, 10) voorspelde luister (v. 8), den tweeden tempel en het H. Land zou verheerlijken en daarin wonen; die (aldus de H. Hilarius) de erbarming en waarheid (v. 11) is, en door de gerechtigheid, die Hij den zijnen mededeelt, zou vereenigen wat de zonde gescheiden had; die (v. 12) als de eeuwige waarheid een uit de aarde ontsproten lichaam zou aannemen (aldus Lactantius) en als de gerechtigheid uit den hemel zou nederdalen; die (v. 13) de goedertierenheid zelf is, door God den Vader aan de wereld geschonken, en tevens het zaad en de heerlijke vrucht der aarde, door Isaias (IV 2) voorspeld; vóór wien eindelijk (v. 14) in den persoon van den H. Joannes de gerechtigheid zou uitgaan om den weg te toonen en te bereiden, dien Hij zou bewandelen.

[1]) Niet weinigen meenen, dat deze

ıstodi animam meam, quoniam s sum: salvum fac servum Deus meus, sperantem in te.
serere meï Domine, quoniam clamavi tota die:
ıtifica animam servi tui, quoıd te Domine animam meam
.oniam tu Domine suavis, et et multæ misericordiæ omnivocantibus te. *Joel. II 13.*
ıribus percipe Domine oratimeam: et intende voci depreıs meæ.
die tribulationis meæ clamavi quia exaudisti me.
ın est similis tui in diis Doet non est secundum opera
nnes gentes quascumque fevenient, et adorabunt coram nine: et glorificabunt nomen
luoniam magnus es tu, et ı mirabilia: tu es Deus solus.
ɔeduc me Domine in via tua, :ediar in veritate tua: lætetur ıeum ut timeat nomen tuum.
ɔonfitebor tibi Domine Deus in toto corde meo, et glorinomen tuum in æternum:

2. Bewaar mijne ziel, want ik ben vroom; verlos uwen dienaar, mijn God, die vertrouwen op U stelt[2]).
3. Ontferm U mijner, o Heer, want tot U roep ik den ganschen dag[3]).
4. Verblijd de ziel van uwen dienstknecht, want tot U, Heer, verhef ik mijne ziel.
5. Want Gij, Heer, zijt goed en genadig en van groote erbarming voor allen, die U aanroepen.
6. Neem ter oore, o Heer, mijn gebed en geef acht op de stem mijner smeeking.
7. Ten dage mijner kwelling riep ik tot U, want Gij verhoordet mij.
8. Uw gelijke is er niet onder de goden, o Heer, en niets is naar gelang uwer werken[4]).
9. Wat al volkeren Gij hebt geschapen, allen zullen zij komen en aanbiddend zich voor U neigen, en verheerlijken zullen zij uwen naam[5]),
10. want groot zijt Gij en wonderdadig; Gij zijt God, Gij alleen!
11. Geleid mij, Heer, op uwen weg, en wandelen zal ik in uwe waarheid; verheuge zich mijn hart, dat het uwen naam vreest[6]).
12. Ik zal U loven, o Heer, mijn God, uit geheel mijn hart in eeuwigheid, en verheerlijken zal ik uwen naam[7]),

---

uit deelen van andere Psalmen ı liturgisch doel werd samengeınderen dat, overeenkomstig het ıft, David zelf hier zijne elders :ukte gevoelens herhaalt. Bij gelegenheid zulks geschiedde, is et zekerheid te bepalen.
'room noemt zich de Psalmist, it vermetel vertrouwen, maar hij behoort tot het Gode toegee volk en hij God naar de mate krachten poogt te dienen. Zie /II noot 18.
ɔen ganschen dag drukt hier de ding van zijn gebed uit.
Iiets is er wat uwe werken even-
:ijt Gij hun Schepper, dan kunt en zult Gij hen ook noodzaken uwe almacht te erkennen bij het zien uwer voor mij verrichte wonderdaden.

[6]) *Geleid mij* ten heil langs den *weg*, dien Gij bepaald hebt; zoo zal ik (of: moge ik) dan aangespoord worden om te *wandelen* op den goeden weg uwer *waarheid*, d. i. uwer Wet of uwer beloften; *mijn hart* zal dan de geneugten smaken, die uwe vreeze mede-brengt. Hebr.: «Leer mij, o Heer, uwen weg; dat ik wandele in uwe waarheid! Vereenig (d. i. span alle krachten in van) mijn hart om uwen naam te vreezen».

[7]) Belofte van dankbaarheid voor de gehoopte redding, die (v. 13) als reeds verkregen beschouwd wordt.

13. Quia misericordia tua magna est super me: et eruisti animam meam ex inferno inferiori.
14. Deus, iniqui insurrexerunt super me, et synagoga potentium quæsierunt animam meam: et non proposuerunt te in conspectu suo.
15. Et tu Domine Deus miserator et misericors, patiens, et multæ misericordiæ, et verax,

16. Respice in me, et miserere mei, da imperium tuum puero tuo: et salvum fac filium ancillæ tuæ.

17. Fac mecum signum in bonum, ut videant qui oderunt me, et confundantur: quoniam tu Domine adjuvisti me, et consolatus es me.

13. want uwe erbarming is groot jegens mij, en gered hebt Gij mijne ziel uit het onderste doodenrijk[8]).
14. O God, er zijn ongerechtigen tegen mij opgestaan en een rot van geweldigen zoekt mijne ziel, en zij stellen zich U niet voor oogen.
15. En Gij, Heere God, zijt barmhartig en mededoogend, lankmoedig en van groote ontferming en trouw.
16. Zie neder op mij en ontferm U mijner; schenk aan uwen knecht uwe kracht, en geef heil aan den zoon uwer dienstmaagd[9]).
17. Doe aan mij een teeken ten goede, opdat zij, die mij haten, het zien met beschaming, dat Gij, Heer, mij helpt en mij troost[10]).

[8]) Het *doodenrijk* heet hier *het onderste*, dewijl het geacht wordt dieper te liggen dan al het onderaardsche. Het staat hier voor: het nijpendste levensgevaar.
[9]) *Uwe kracht*, d. i. uwe krachtige hulp. Aldus naar de Septuagint en den samenhang. Wil men «imperium» door opperheerschappij vertalen, dan ligt daarin wellicht een zinspeling op de beloften van II Reg. VII 11—16. Als Gods *knecht*, die tevens *de* (in Gods huis geboren) *zoon* zijner *dienstmaagd* is, behoort hij geheel en al aan God, maar hij meent daarom ook op Gods bijzondere liefde en bescherming te mogen rekenen.
[10]) De zin is: Verricht eene uiterlijke daad tot mijn heil als een treffend bewijs, dat Gij met mij zijt; zien de vijanden, dat Gij mij zoo opbeurt, dan zullen zij beschaamd worden.
— De H. Augustinus en anderen met hem leggen dezen Psalm in den mond van Christus, die op zijnen lijdensweg zijnen Vader om bijstand smeekt en daarbij zijne verrijzenis (v. 13) en de roeping der heidenen (v. 9) voorspelt. Vgl. Is. XLV 24; Rom. XIV 11; Philipp. II 11.

PSALMUS LXXXVI.

PSALM LXXXVI.

Eer aan Jerusalem, de stad der volkeren!

Jerusalem, de stad van Gods voorliefde, werd door Hem gesticht (v. 1—2), opdat eens alle volken daarin zouden wonen (v. 3—5) en gelukkig zijn (v. 6—7).

1. Filiis Core, Psalmus Cantici.

Fundamenta ejus in montibus sanctis:
2. Diligit Dominus portas Sion super omnia tabernacula Jacob.

3. Gloriosa dicta sunt de te, civitas Dei.
4. Memor ero Rahab, et Babylonis scientium me.
Ecce alienigenæ, et Tyrus, et populus Æthiopum, hi fuerunt illic.

5. Numquid Sion dicet: Homo, et homo natus est in ea: et ipse fundavit eam Altissimus?

1. Van de zonen van Core. Een Psalmlied[1]).
Zijne grondvesten zijn op de heilige bergen[2]).
2. Lief heeft de Heer de poorten van Sion meer dan alle tenten van Jacob.
3. Roemrijke dingen worden gezegd van u, stede Gods[3])!
4. Gedenken zal Ik Rahab en Babylon, die Mij kennen.
Zie, de vreemdelingen en Tyrus en het volk der Ethiopiërs, die zijn daar[4])!
5. Zal men niet zeggen van Sion: Man aan man is daar geboren, en Hij, Hij heeft ze gegrondvest, de Allerhoogste[5])?

---

[1]) Zie Psalm XLI noot 3. Onder de nieuwere uitleggers der H. Schrift houden niet weinigen dezen Psalm voor een loflied aangeheven na de nederlaag van Sennacherib. De aanhef (v. 1—2) bezingt dan den roem der even ontzette stad. Wat daarop volgt in v. 3—5, vond naar het eenparig gevoelen der HH. Vaders zijne volledige vervulling eerst in het betere Jerusalem, de Kerk van Christus, in welke alle heidensche natiën, in v. 4 door eenige naburige volken aangeduid, werden opgenomen. Het slot, v. 6—7, zal eens zijne algeheele vervulling vinden in het hemelsche Jerusalem.

[2]) Uit de Septuagint blijkt, dat *zijne* hier op God doelt. De door Hem gelegde *grondvesten* der stad rusten op Sion en Moria, hare *heilige,* door Hem uitverkoren en daarom onwrikbare *bergen;* daarin ligt een waarborg voor hare duurzaamheid en dat is een uitvloeisel van Gods liefde (v. 2); immers Hij bemint haar meer dan *alle tenten van Jacob,* d. i. dan alle andere steden des lands.

[3]) Die *roemrijke dingen* worden door God zelf aangegeven in v. 4; zij werden o. a. ook voorspeld Is. II 3.

[4]) Dat de hier bedoelde volkeren slechts bij wijze van voorbeeld genoemd worden, blijkt uit v. 5—6. *Rahab,* dat hoogmoed beteekent, duidt waarschijnlijk hier de Egyptenaren aan; *Babylon* waarschijnlijk de toenmaals opkomende Chaldeërs. Dezen zal God tellen onder de burgers zijner stad, die Hem kennen en dienen. *De vreemdelingen* zijn de Philistijnen, *Tyrus* duidt de Pheniciërs aan. De Psalmist ziet ze reeds als kinderen van Jerusalem, *daar* aanwezig. Hebr.: «zie Philistea en Tyrus met Koesj: die (ieder van hen) is (als ware hij) daar geboren».

[5]) Naar den grondtekst is de zin der Vulgaat waarschijnlijk: *men zal van Sion,* d. i. Jerusalem, *zeggen:* ontelbaren zijn *daar geboren;* zoo talrijk zullen de volken daarheen stroomen. De Septuagint heeft: «moeder (d. i. het tot moeder der volken geworden) Sion zal zeggen» enz. — Dat *de Heer* de stad heeft *gegrondvest,* is voor den Psalmist de reden, waarom zij de onwrikbare wereldstad zal zijn.

6. Dominus narrabit in scripturis populorum, et principum: horum, qui fuerunt in ea.
7. Sicut lætantium omnium habitatio est in te.

6. De Heer zal gewagen in schriften van volken en vorsten, van wie daar geboren zijn[6]).
7. Als van juichenden is aller woning in u[7]).

PSALMUS LXXXVII. — PSALM LXXXVII.

Smeekgebed van eenen ongelukkige.

God verhoore het volhardend gebed van den lijder (v. 2—3)! Beweegredenen. Eerste: omvang zijner kwalen (v. 4—10a); tweede: Gods eer eischt verhooring (v. 10b—13); derde: vurig bidt de Psalmist, en langdurig en groot is zijn lijden (v. 14—19).

1. Canticum Psalmi,
Filiis Core, in finem, pro Maheleth ad respondendum, intellectus Eman Ezrahitæ.

2. Domine Deus salutis meæ: in die clamavi, et nocte coram te.

1. Een Psalmlied.
Van de zonen van Core. Tot het einde. Op Maheleth. Om te antwoorden. Tot onderrichting. Van Eman, den Ezrahiet[1]).
2. O Heere, God mijns heils, bij dag en bij nacht roep ik voor U[2])!

---

[6]) De vermoedelijke zin is: in de naamlijsten, waarin volken en vorsten opgesomd worden als burgers der stad, zal God vermelden, dat zij ware kinderen van Jerusalem zijn; daaruit blijkt dan, dat zij de eeuwige wereldstad is. Hebr.: «Bij het opschrijven der volken zal de Heer te boek stellen: deze is daar geboren».

[7]) De zin is: dat zij in Jerusalem opgenomen zijn, zal hun grootste geluk wezen. Het Hebr. kan beteekenen: «en zingend en dansend (zullen zij zeggen): al mijne bronnen (van heil en geluk vind ik) in u».

— In hoogeren zin (zie noot 1) is de samenhang van den Psalm naar de HH. Vaders als volgt (v. 1): de apostelen, de grondslagen der Kerk, het nieuwe Jerusalem, zijn gevestigd op den hoeksteen, Christus; (v. 2) God heeft haar uitverkoren boven de Synagoge; (v. 3) roemrijk is haar oorsprong, haar geschiedenis, haar bestemming; (v. 4—5) alle volken komen tot haar en worden hare kinderen; haar eerstgeborene is de Godmensch; (v. 6) in het boek der uitverkoren volken en vorsten zal Hij van hen getuigen, dat zij ware kinderen zijner Kerk zijn, en (v. 7) dezen zullen (als kinderen der zegepralende Kerk) eeuwige vreugde genieten.

[1]) Zie Psalm XLI noot 3; IV noot 1; LII noot 2 en XXXI noot 1. *Om te antwoorden* is misschien zooveel als beurtzang of als: Psalm om God tot een antwoord, d. i. tot hulp, te bewegen. *Eman* en Ethan (Ps. LXXXVIII 1) worden herhaaldelijk vermeld als Levieten, zangers en wijze mannen. I Par. II 6 is sprake van de Ezrahieten (of Zaraïeten) Ethan en Heman uit den stam van Juda. Hoe het opschrift den Psalm eerst aan de *zonen van Core*, en vervolgens aan *Eman, den Ezrahiet*, kan toeschrijven, is niet met zekerheid te verklaren. Sommigen meenen, dat *Van de zonen van Core*, hetwelk ook boven Ps. LXXXVIII staat, hier bij vergissing herhaald werd. De Septuagint heeft: «van Eman, den Israëliet». Het lijden, dat tot dezen Psalm aanleiding gaf, was dat van eenen persoon, niet van het volk; of de uitdrukkingen op eene lichamelijke kwaal (gevangenschap, melaatschheid of blindheid) doelen, of wel als beeldspraak dienen te worden opgevat, is moeielijk te beslissen.

[2]) *Mijns heils*, d. i. die mij kan

3. Intret in conspectu tuo oratio mea: inclina aurem tuam ad precem meam:
4. Quia repleta est malis anima mea: et vita mea inferno appropinquavit.
5. Æstimatus sum cum descendentibus in lacum: factus sum sicut homo sine adjutorio,
6. Inter mortuos liber:
Sicut vulnerati dormientes in sepulcris, quorum non es memor amplius: et ipsi de manu tua repulsi sunt.
7. Posuerunt me in lacu inferiori: in tenebrosis, et in umbra mortis.
8. Super me confirmatus est furor tuus: et omnes fluctus tuos induxisti super me.
9. Longe fecisti notos meos a me: posuerunt me abominationem sibi.
Traditus sum, et non egrediebar:
10. Oculi mei languerunt præ inopia.
Clamavi ad te Domine tota die: expandi ad te manus meas.
11. Numquid mortuis facies mirabilia: aut medici suscitabunt, et confitebuntur tibi?

3. Kome voor uw aanschijn mijn gebed! Neig uw oor tot mijne smeeking!
4. Want vervuld met kwalen is mijne ziel, en mijn leven is het doodenrijk nabij.
5. Ik word gerekend bij die nederdalen in de groeve; ik ben geworden als een hulpelooze man[3]),
6. een vrije onder dooden[4]),
gelijk gewonden, die in graven slapen, die Gij niet meer gedenkt en die van uwe hand zijn weggestooten[5]).
7. Zij hebben mij neergelegd in een zeer diepe groeve, in duisternis en in schaduwe des doods[6]).
8. Op mij heeft zich uw toorn verzwaard, en al uwe baren hebt Gij doen stroomen over mij[7]).
9. Verwijderd hebt Gij van mij mijne bekenden; zij zien mij als een gruwel voor hen aan.
Ik ben overgeleverd en ontkom niet[8]).
10. Mijne oogen zijn verzwakt van nood.
Ik roep tot U, o Heer, den ganschen dag; ik strek tot U mijn handen uit[9]).
11. Zult Gij wel voor dooden wonderwerken doen? Of zullen artsen doen herleven, en zij U loven[10])?

---

helpen en van wien ik heil verwacht.

[3]) Als iemand, die reddeloos verloren is. Hebr.: «als een man zonder kracht».

[4]) *Vrij* beteekent hier waarschijnlijk (vgl. IV Reg. XV 5; II Par. XXVI 21) verwijderd, afgescheiden, nl. van de menschen (gelijk een melaatsche) of van de genoegens en zorgen des levens, of van den dienst van God, maar dan tevens van zijne beschermende *hand* (v. 6). Het Hebr. kan beteekenen: «onder de dooden is mijne uitstrekking», d. i. mijne legerstede.

[5]) De *gewonden* zijn hier de verslagenen, die in het graf liggen, waar God hunner *niet meer gedenkt*, omdat zij namelijk door den dood onttrokken zijn aan die zorg, welke zijne vaderlijke *hand* voor de levenden heeft. Zie Psalm VI noot 6.

[6]) Mogelijk: ik ben, als een melaatsche (vgl. v. 9) of gevangene, levend begraven en in doodsgevaar.

[7]) *Uwe baren*, d. i. de door U gezonden rampspoeden.

[8]) *Overgeleverd*, nl. aan een zware lichamelijke kwaal of in een gevangenis geworpen. Zie noot 1.

[9]) *Mijne oogen* breken; ik ben den dood nabij, maar bid U om redding.

[10]) De zin is: Spaar mij, opdat ik met de levenden uwe almacht prijze; immers Gij verricht uwe *wonderwerken* niet voor *dooden;* zij zien die niet en prijzen ze dus ook niet, en *artsen* zijn

12. Numquid narrabit aliquis in sepulcro misericordiam tuam, et veritatem tuam in perditione?
13. Numquid cognoscentur in tenebris mirabilia tua: et justitia tua in terra oblivionis?
14. Et ego ad te Domine clamavi: et mane oratio mea præveniet te.
15. Ut quid Domine repellis orationem meam: avertis faciem tuam a me?
16. Pauper sum ego, et in laboribus a juventute mea: exaltatus autem, humiliatus sum et conturbatus.
17. In me transierunt iræ tuæ: et terrores tui conturbaverunt me.
18. Circumdederunt me sicut aqua tota die: circumdederunt me simul.
19. Elongasti a me amicum, et proximum: et notos meos a miseria.

12. Zal wel iemand in het graf uwe barmhartigheid vermelden, en uwe waarheid in het verderf[11]?
13. Zullen in de duisternis uwe wonderdaden gekend worden, en uwe gerechtigheid in een land van vergetelheid[12]?
14. En ik, ik roep tot U, o Heer, en in den ochtend komt ijlings mijn gebed U tegen[13].
15. Waarom, o Heer, verstoot Gij mijn gebed, wendt Gij uw aanschijn af van mij?
16. Arm ben ik en in kwellingen van mijne jeugd af, en toen ik verheven was geworden, werd ik vernederd en ontsteld[14].
17. Op mij komen uwe verbolgenheden neder, en uwe verschrikkingen ontstellen mij.
18. Zij omringen mij als water den geheelen dag, zij omringen mij te gader.
19. Verwijderd hebt Gij van mij vriend en nabestaande, en mijne bekenden om de ellende[15].

---

er niet, die hen kunnen *doen herleven* opdat die dooden, in het leven teruggekeerd, *U loven.* Hebr.: «of zullen schimmen opstaan en U prijzen»?

[11]) *Uwe waarheid,* d. i. uwe trouw in het vervullen uwer beloften. *In het verderf,* nl. des grafs.

[12]) In het graf, waar de dooden vergeten Uwen lof te verkondigen. Vgl. Ps. VI noot 6.

[13]) De zin is: alhoewel in wanhopigen toestand, toch bid ik elken *ochtend,* en wel *ijlings,* haast vroeger dan Gij zulks zoudt verwachten: het is mijn eerste werk. — Een bewijs van zijnen ijver, maar ook van zijnen nood.

[14]) Later verhieft Gij mij (of wel: verhief ik mij in mijnen hoogmoed); maar mijn val was des te dieper en verontrustender. Volgens sommigen is de zin: Grooter, ouder geworden, zag ik mijne rampen toenemen. Hebr.: «Ik draag uwe verschrikkingen, ik ben radeloos».

[15]) Dewijl ik zoo ellendig ben; of: ver van mij, ellendige. Hebr. «mijne bekenden zijn duisternis», d. i. vermoedelijk: ik heb en ken niets anders dan rampen.

— Deze Psalm heeft veel overeenkomst met Ps. XXI en wordt door de meeste HH. Vaders zoo niet in den letterlijken, dan toch in den typischen zin gehouden voor een gebed (v. 2—3), in hetwelk Christus zijn lijden aan zijnen Vader voorhoudt en Hem om de verrijzenis bidt. Reeds bij het begin van dat lijden (v. 4) is zijne ziel doodelijk bedroefd en (v. 5) weet Hij, dat men Hem aan een wissen dood zal prijsgeven; maar (v. 6) Hij sterft uit vrijen wil en blijft ook slechts zoolang Hij wil (v. 7) in het graf. Over Hem komt wegens de zonden der menschen (v. 8) Gods toorn en een zee van lijden; verlaten (v. 9) door de zijnen, als een gruwel beschouwd door de Joden, wordt Hij zonder hoop op redding overgeleverd aan zijne beulen en door hen (v. 10*a*) ter dood gebracht. Intusschen bidt Hij uitgestrekt aan het kruis (v. 10*b*—13) om de verrijzenis, en wel (v. 14) met aandrang, omdat Hij zich (v. 15) door zijnen Vader aan zich zelven overgelaten gevoelt, ook vroeger (v. 16) steeds in ellende en vernedering geleefd heeft, thans (v. 17—18) in het bitterste lijden gedompeld en (v. 19)

PSALMUS LXXXVIII.

PSALM LXXXVIII.

God vervulle de aan David gedane beloften!

anhef. *God is barmhartig en trouw; dat hoopt de Psalmist ten aanhooren er nakomelingschap te kunnen verkondigen (v. 2).* Eerste deel. *God deed aan avid stellige beloften (v. 3—5), Hij, de machtige in den hemel (v. 6—9) en p aarde (v. 10—14), de rechtvaardige, barmhartige en getrouwe (v. 15), die, ls de God van Israël, zijn volk gelukkig en sterk maakt (v. 16—19).* Tweede eel. *Herhaling der vroeger aan David gegeven beloften: zijne verheffing v. 20—22), zijne macht en begunstiging door God (v. 23—28), die woord al houden, zelfs als David's nakomelingen ontrouw worden (v. 29—38).* Derde deel. *Ondanks dat alles, schijnt God zijnen gezalfde te verstooten en aan zijne vijanden prijs te geven (v. 39—46). Zal dat nog lang duren? Het leven is zoo kort (v. 47—49)! Moge Gods barmhartigheid zijne beloften vervullen! Beweegredenen daartoe (v. 50—52). Slot van den Psalm en den bundel (v. 53).*

1. Intellectus Ethan Ezrahitæ.

2. Misericordias Domini in æternum cantabo.

In generationem et generationem annuntiabo veritatem tuam in ore meo.

3. Quoniam dixisti: In æternum misericordia ædificabitur in cœlis: præparabitur veritas tua in eis.

1. Tot onderrichting. Van Ethan, den Ezrahiet[1]).

2. De goedertierenheden des Heeren wil ik eeuwig bezingen.

Van geslacht tot geslacht zal ik uwe waarheid verkondigen met mijnen mond[2]).

3. Want Gij hebt gezegd: — eeuwig zal goedertierenheid worden opgebouwd in de hemelen; uwe waarheid is gevestigd op hen[3]). —

---

van allen verlaten is. Aldus o. a. Eusebius, de HH. Augustinus en Hiëronymus en met hen Euthymius, Bellarminus enz.

[1]) Zie Psalm XXXVIII noot 1 en LXXXVII noot 1. Wanneer deze *Ethan* of afstammeling van Ethan leefde, kan niet met zekerheid bepaald worden. In dezen Psalm legt hij getuigenis af van zijn vast vertrouwen op Gods beloften, ondanks den benarden toestand, waarin het koninklijk geslacht van David verkeert. Dit was herhaaldelijk het geval, o. a. ten tijde van Roboam (III Reg. XIV; II Par. XII), van Joachin en Sedecias en gedurende de ballingschap.

[2]) Door het *bezingen* der bewijzen van *goedertierenheid* en *waarheid*, d. i. van trouw in het vervullen zijner beloften, wil hij God bewegen om die eigenschappen opnieuw ten bate van David's vernederd Huis te doen schitteren. Dat God aan die beloften eeuwig getrouw zal zijn, is zijne overtuiging; daarom belooft hij in naam van het volk eeuwigen lof, dien hij met zijnen *mond*, d. i. luide, verkondigt.

[3]) Wat God *gezegd* heeft, wordt in v. 4—5 beknopt aangegeven; het is de belofte door den profeet Nathan aan David gedaan over den duur van zijn Huis. Vgl. II Reg. VII 5—16. Vooraf drukt de Psalmist hier uit, hoe betrouwbaar Gods woord is; ten gevolge van die belofte zullen telkens nieuwe weldaden, bij de vorige gevoegd, doen blijken, dat Gods *goedertierenheid eeuwig* duren zal evenals zijne *waarheid*, d. i. zijne trouw. Beide worden hier voorgesteld als een gebouw, dat hecht en duurzaam is, dewijl het *in* en op de onwrikbare *hemelen* opgetrokken

4. Disposui testamentum electis meis, juravi David servo meo: *II Reg. VII 12.*

5. Usque in æternum præparabo semen tuum.

Et ædificabo in generationem, et generationem sedem tuam.

6. Confitebuntur cœli mirabilia tua Domine: etenim veritatem tuam in ecclesia sanctorum.

7. Quoniam quis in nubibus æquabitur Domino: similis erit Deo in filiis Dei?

8. Deus, qui glorificatur in consilio sanctorum: magnus et terribilis super omnes qui in circuitu ejus sunt.

9. Domine Deus virtutum quis similis tibi? potens es Domine, et veritas tua in circuitu tuo.

10. Tu dominaris potestati maris: motum autem fluctuum ejus tu mitigas.

11. Tu humiliasti sicut vulneratum, superbum: in brachio virtutis tuæ dispersisti inimicos tuos.

12. Tui sunt cœli, et tua est terra, orbem terræ et plenitudinem ejus tu fundasti: *Gen. I 1.*

4. Ik heb een verbond gesloten met mijne uitverkorenen; Ik heb gezworen aan David, mijnen dienstknecht[4].

5. Tot in eeuwigheid zal Ik uw zaad bevestigen.

En opbouwen zal Ik van geslacht tot geslacht uwen troon[5]). —

6. De hemelen prijzen Uwe wonderdaden, o Heer, maar ook uwe waarheid in de vergadering der heiligen[6]).

7. Want wie in de wolken evenaart den Heer, is onder Gods zonen gelijk aan God?

8. God, die verheerlijkt wordt in de vergadering der heiligen, groot en geducht is Hij boven allen, die Hem omringen.

9. O Heer, God der heerscharen, wie is U gelijk? Machtig zijt Gij, o Heer, en uwe waarheid omgeeft U[7]).

10. Gij, Gij beheerscht het geweld der zee, en het woelen van hare golven doet Gij bedaren.

11. Gij, Gij hebt als eenen gewonde den trotschaard vernederd, met uw machtigen arm uwe haters verstrooid[8]).

12. U behooren de hemelen en U behoort de aarde; het wereldrond en zijne volheid, Gij hebt ze gegrondvest[9]).

---

en *gevestigd* is. Naar de Vulgaat kan *eeuwig .... hemelen* ook opgevat worden als de aanhef van Gods beloften. Over «præparare» zie Ps. XX noot 13. Naar den grondtekst begint het vers duidelijker met: «Want ik zeg».

[4]) *Mijne uitverkorenen,* d. i. de afstammelingen van David. Hebr. «mijnen uitverkorene», d. i. David.

[5]) Uw *zaad* zal onverganklijk zijn en steeds uwen *troon* bekleeden. Naar de letter kan dat *zaad* hier niemand anders aanduiden dan den Messias. Vgl. Luc. I 32.

[6]) Dat God zijne beloften kan en zal vervullen, blijkt uit zijne *wonderdaden,* die door *de hemelen,* d. i. de hemelingen, geprezen worden, en uit zijne *waarheid.* Deze openbaart Hij aan *de vergadering der heiligen,* d. i. der Hem (v. 8) omringende engelen, Gods zonen (v. 7), die Hem (v. 8) daarom verheerlijken.

[7]) *Uwe waarheid,* d. i. uwe trouw; *omgeeft U,* d. i. zij is van uw wezen onafscheidelijk. Uwe macht schittert echter niet alleen in den hemel, maar ook (v. 10 en 12 volg.) in de overige schepping, gelijk ook (v. 11) in het bestraffen der boozen.

[8]) De *trotschaard* is hier waarschijnlijk Pharao, door God *vernederd* en gelijk gemaakt aan eenen doodelijk *gewonde.* De *haters* zijn de Egyptenaren.

[9]) Vgl. Psalm XXIII 2.

13. Aquilonem, et mare tu creasti.

Thabor et Hermon in nomine tuo exsultabunt:

14. Tuum brachium cum potentia.

Firmetur manus tua, et exaltetur dextera tua:

15. Justitia et judicium præparatio sedis tuæ.

Misericordia et veritas præcedent faciem tuam:

16. Beatus populus, qui scit jubilationem.

Domine, in lumine vultus tui ambulabunt.

17. Et in nomine tuo exsultabunt tota die: et in justitia tua exaltabuntur.

18. Quoniam gloria virtutis eorum tu es: et in beneplacito tuo exaltabitur cornu nostrum.

19. Quia Domini est assumptio nostra: et sancti Israel regis nostri.

20. Tunc locutus es in visione sanctis tuis, et dixisti: Posui adjutorium in potente: et exaltavi electum de plebe mea.

13. Het Noorden en de Zee, Gij hebt ze geschapen.

Thabor en Hermon juichen in uwen naam[10]).

14. Uw arm is een machtige.

Vast zij uwe hand, en uwe rechterhand verheffe zich[11])!

15. Gerechtigheid en recht zijn de bevestiging van uwen troon.

Erbarming en waarheid gaan voor uw aangezicht uit[12]).

16. Gelukkig het volk, dat het jubelen kent.

Heer, in het licht van uw aanschijn wandelen zij[13]),

17. en in uwen naam juichen zij den ganschen dag, en door uwe gerechtigheid verheffen zij zich.

18. Want Gij, Gij zijt de roem hunner sterkte, en het is door uw welgevallen, dat onze hoorn zich verheft.

19. Want van den Heer komt onze bescherming, en van Israël's Heilige, van onzen Koning[14]).

20. Toenmaals spraakt Gij in een gezicht tot uwe heiligen en zeidet: Ik heb hulp verleend aan eenen sterke, en Ik heb verheven eenen uitverkorene uit mijn volk[15]).

---

[10]) De (Roode) *zee* staat hier blijkens den grondtekst voor het Zuiden; de *Thabor,* ten westen, de *Hermon,* ten oosten van den Jordaan gelegen, duiden eveneens het Westen en het Oosten aan. De zin is: alle werelddeelen *juichen in uwen naam,* d. i. over de macht, waarmede *Gij ze hebt geschapen.*

[11]) Een wensch, dat God nu zijne macht gebruike tegen zijne vijanden. De grondtekst heeft beter naar den samenhang: «sterk is uwe hand; (hoog) verheven (boven alles) uwe rechterhand».

[12]) Gods *troon,* d. i. zijne regeering, is *gevestigd* (zie Ps. XX noot 13) op de *gerechtigheid* en het *recht; erbarming* en trouw *gaan* als zijne dienaren *voor* Hem *uit* om de menschen te helpen. Vgl. Ps. LXXXIV 14.

[13]) Gelukkig zijn wij, die uwe rechtvaardigheid, macht en trouw bij ondervinding kennen en ze met gejubel weten te verheerlijken; wij *wandelen* enz., d. i. wij genieten voortdurend uwe gunst (vgl. Ps. XVII noot 4 en IV noot 9) en (v. 17—18) uwe *gerechtigheid* en *goedheid* brengen ons tot eene roemrijke grootheid en sterkte.

[14]) Mogelijk echter ook: van Israël's Heilige (d. i. van God) komt de bescherming van onzen koning. Die *bescherming* is (v. 20—38) een uitvloeisel van Gods beschikking.

[15]) *Toenmaals,* d. i. ten tijde, dat Gij de in v. 4—5 beknopt aangeduide belofte deedt. Deze volgt nu breedvoerig. *Een gezicht* is de gewone uitdrukking voor elke door God geopenbaarde voorspelling. De *heiligen* zijn hier of het volk, tot hetwelk God door Samuel en Nathan sprak, of wel deze profeten zelf. De grondtekst heeft «heilige» in het enkelvoud, d. i. David, die als de uitverkorene Gods en als de gezalfde geheiligd

21. Inveni David servum meum: oleo sancto meo unxi eum. *I Reg. XVI 1, 12; Act. XIII 22.*
22. Manus enim mea auxiliabitur ei: et brachium meum confortabit eum.
23. Nihil proficiet inimicus in eo, et filius iniquitatis non apponet nocere ei.
24. Et concidam a facie ipsius inimicos ejus: et odientes eum in fugam convertam.
25. Et veritas mea, et misericordia mea cum ipso: et in nomine meo exaltabitur cornu ejus.
26. Et ponam in mari manum ejus: et in fluminibus dexteram ejus.
27. Ipse invocabit me: Pater meus es tu: Deus meus, et susceptor salutis meæ. *II Reg. VII 14.*
28. Et ego primogenitum ponam illum excelsum præ regibus terræ.
29. In æternum servabo illi misericordiam meam: et testamentum meum fidele ipsi.
30. Et ponam in sæculum sæculi semen ejus: et thronum ejus sicut dies cœli.
31. Si autem dereliquerint filii ejus legem meam: et in judiciis meis non ambulaverint:

21. Gevonden heb ik David, mijnen dienstknecht; met mijne heilige olie heb Ik hem gezalfd.
22. Immers mijne hand zal hem bijstand verleenen en mijn arm hem versterken.
23. Geen voordeel zal de vijand op hem behalen, en de zoon der ongerechtigheid zal het niet meer bestaan hem te schaden[16].
24. En vellen zal Ik voor zijn aanschijn zijne vijanden, en die hem haten zal Ik op de vlucht slaan.
25. En mijne waarheid en mijne erbarming zullen met hem zijn, en door mijnen naam zal zijn hoorn zich verheffen[17].
26. En Ik zal op de zee zijne hand leggen, en op de stroomen zijne rechterhand.
27. Hij zal mij aanroepen: Mijn Vader zijt Gij, mijn God en de Verdediger van mijn heil[18]!
28. En Ik, tot eerstgeborene zal Ik hem maken, verheven boven de koningen der aarde[19].
29. Eeuwig bewaar Ik voor hem mijne erbarming, en mijn verbond blijft hem trouw.
30. En Ik stel voor immer en eeuwig zijn zaad vast, en zijnen troon als de dagen des hemels[20].
31. Doch indien zijne zonen mijne wet verlaten en naar mijne rechten niet wandelen;

---

was. In v. 20—21 wordt gewezen op hetgeen God voor David gedaan had (vgl. I Reg. XVI 16—23), toen Hij hem door Nathan (vgl. II Reg. VII 17 en I Par. XVII 7—15) voorspellingen (v. 22—38) deed omtrent den duur van zijnen troon. Gods hulp had hem gemaakt tot *eenen sterke* (Hebr. «eenen held») in den oorlog ten bate van zijn volk, en (v. 22) die hulp zou hem verzekerd blijven.

[16]) De *zoon der ongerechtigheid* is dezelfde als de (ongerechtige) *vijand.*

[17]) *Door mijnen naam,* d. i. mijne almacht, mijnen bijstand, zal *zijn hoorn,* d. i zijne macht (vgl. Ps. XVII noot 4), toenemen; Ik zal hem (v. 26) *zijne hand,* d. i. zijne heerschappij, laten uitstrekken over (tot aan) de Middellandsche *zee* en over de *stroomen,* d. i. waarschijnlijk tot den Euphraat. Inderdaad strekte zich Salomon's rijksgebied tot aan die grenzen uit.

[18]) De zin is: met alle recht zal hij Mij *Vader* kunnen noemen. Vgl. II Reg. VII 14.

[19]) Gelijk een *eerstgeborene* boven zijne broeders, zal hij den voorrang hebben boven alle koningen der aarde. Vgl. Ps. LXXXI 6.

[20]) *Zijn zaad* zal wel (v. 33) gekastijd, maar niet uitgeroeid worden, en

32. Si justitias meas profanaverint: et mandata mea non custodierint:
33. Visitabo in virga iniquitates eorum: et in verberibus peccata eorum.
34. Misericordiam autem meam non dispergam ab eo: neque nocebo in veritate mea:
35. Neque profanabo testamentum meum: et quæ procedunt de labiis meis non faciam irrita.
36. Semel juravi in sancto meo, si David mentiar:
37. Semen ejus in æternum manebit.
38. Et thronus ejus sicut sol in conspectu meo, et sicut luna perfecta in æternum: et testis in cœlo fidelis. *II Reg. VII 16.*
39. Tu vero repulisti et despexisti: distulisti Christum tuum.
40. Evertisti testamentum servi tui: profanasti in terra Sanctuarium ejus.
41. Destruxisti omnes sepes ejus:

32. indien zij mijne bevelen ontheiligen en mijne geboden niet houden;
33. zal Ik met de roede hunne boosheden bezoeken en met geeselslagen hunne zonden;
34. maar mijne erbarming zal Ik niet afwenden van hem, noch te kort doen aan mijne waarheid[21]),
35. noch mijn verbond ontheiligen, en wat uitging van mijne lippen zal ik niet krachteloos maken.
36. Eenmaal zwoer Ik bij mijne heiligheid: Indien Ik David bedrieg[22])....
37. Zijn zaad zal duren in eeuwigheid[23]),
38. en zijn troon als de zon voor mijn aanschijn en als de voor eeuwig gevestigde maan; en de getuige in den hemel is trouw[24]).
39. Gij niettemin hebt verstooten en versmaad, verworpen hebt Gij uwen gezalfde[25]).
40. Gebroken hebt Gij het verbond met uwen dienstknecht; ontheiligd tot aan den grond zijn heiligdom[26]).
41. Verwoest hebt Gij al zijne om-

---

als *de dagen*, d. i. de duur, *des hemels* zal zijn *troon* duurzaam zijn en aan dat zaad verzekerd blijven. Dit kon naar de letter alleen bewaarheid worden in David's grooten nazaat, Christus; omtrent dezen was en bleef Gods belofte onvoorwaardelijk, terwijl de tijdelijke heerschappij aan David's nakomelingen slechts voorwaardelijk (vgl. v. 31—33) verzekerd werd en wegens hunne ontrouw werkelijk verloren ging.

[21]) Gods *erbarming* is hier de goedertieren vervulling zijner belofte omtrent het eeuwige Rijk van den Messias.

[22]) *Eenmaal,* d. i. eens voor altijd, onherroepelijk. Voor zwoer Ik *in mijne heiligheid,* lezen anderen: in mijn heiligdom, d. i. in mijnen hemel. *Indien Ik David bedrieg* is een afgekorte eed; de zin is: Ik zal mijn aan David gegeven woord niet breken.

[23]) Zie noot 20.

[24]) Het Rijk van David's Zoon, Christus, zal op de aarde bestaan zoolang *als de zon* en de duurzaam geschapen *maan,* en God, die dat in zijnen *hemel* getuigt (vgl. v. 36), *is trouw* in zijne beloften. Daartegenover stelt de Psalmist nu (v. 39—46) den ellendigen toestand van het koninklijk Huis.

[25]) Hebr.: «Gij hebt (uwen toorn) losgelaten tegen uwen gezalfde», d. i. tegen onzen koning, David's afstammeling, en tegen zijn geslacht.

[26]) Voor *heiligdom* heeft de Septuagint «zijne heiliging» of «zijne wijding», de grondtekst «zijne kroon»; deze maakt den koning tot Gods plaatsbekleeder en dus tot eenen heiligen persoon. Die kroon ligt thans op den grond, d. i. wordt met voeten getreden. Vgl. Ps. LXXIII 7.

posuisti firmamentum ejus formidinem.
42. Diripuerunt eum omnes transeuntes viam: factus est opprobrium vicinis suis.
43. Exaltasti dexteram deprimentium eum: lætificasti omnes inimicos ejus.
44. Avertisti adjutorium gladii ejus: et non es auxiliatus ei in bello.
45. Destruxisti eum ab emundatione: et sedem ejus in terram collisisti.
46. Minorasti dies temporis ejus: perfudisti eum confusione.
47. Usquequo Domine avertis in finem: exardescet sicut ignis ira tua?
48. Memorare quæ mea substantia: numquid enim vane constituisti omnes filios hominum?
49. Quis est homo, qui vivet, et non videbit mortem: eruet animam suam de manu inferi?

heiningen; zijne vesting gemaak tot eene verschrikking[27]).
42. Uitgeplunderd hebben hem allen, die langs den weg gingen; een smaad is hij geworden voor zijne naburen.
43. Verheven hebt Gij de rechterhand van die hem verdrukken; verblijd hebt Gij al zijne vijanden[28]).
44. Afgekeerd hebt Gij de hulp van zijn zwaard, en Gij stondt hem niet bij in den oorlog[29]).
45. Ontdaan hebt Gij hem van luister, en Gij hebt zijnen troon ter aarde geploft[30]).
46. Verminderd hebt Gij de dagen van zijnen tijd, overdekt hebt Gij hem met schande[31]).
47. Hoelang, Heer, wendt Gij U geheel en al af, ontbrandt als vuur uwe gramschap[32])?
48. Gedenk wat mijne bestendigheid is; want hebt Gij niet alle zonen der menschen nietig geschapen[33])?
49. Wie is de mensch, die leeft en den dood niet zal zien, die zijne ziel zal redden uit de hand der onderwereld?

---

[27]) Door *zijne omheiningen* wordt hier misschien alles aangeduid wat God zelf of wat het zaad van David had aangebracht tot beveiliging van stad en land (vgl. Ps. LXXIX 13, 14). *Zijne vesting* is dan Sion of Jerusalem, welks ontredderde toestand een *verschrikking* is voor wie het ziet. Blijkens den samenhang is het echter waarschijnlijker, dat hier de droevige toestand van het koninklijke Huis onder het beeld van een gehavenden wijnberg en een in puin verkeerde stad wordt aangeduid. Van David's stam geldt dan ook wat volgt in v. 42—46.

[28]) *De rechterhand*, d. i. de macht. *Verblijd*, nl. door zijne vernedering.

[29]) Gij onttrokt uwe *hulp* aan *zijn zwaard*, d. i. aan zijne krijgsmacht; of wel: Gij maaktet, dat zijn zwaard hem tot niets diende; daarom kon hij geen weerstand bieden. Hebr.: «Gij liet de scherpte van zijn zwaard terugkeeren», d. i. zijne legermacht deinzen voor den vijand.

[30]) Gij hebt den ouden, ongerepten, schitterenden *luister* (aldus de grondtekst) aan zijn koningschap ontnomen en dit tot verval gebracht.

[31]) *De dagen van zijnen tijd*, d. i. de duur van David's vorstenhuis, is niet zoo groot, als Gij het beloofd hadt (een dichterlijke overdrijving); immers het schijnt zijnen ondergang nabij, en door die teleurstelling zijner hoop *overdekt Gij* het *met schande*. Hebr.: «Verminderd hebt Gij de dagen zijner jeugd», d. i. van zijnen bloeitijd. De Septuagint (naar den Codex Vaticanus) heeft in denzelfden zin: «de dagen van zijnen troon».

[32]) Thans (v. 47—49) smeekt de Psalmist God, zijne blikken met barmhartigheid op het koninklijke Huis te laten vallen, en wel spoedig, opdat hij dit nog kunne beleven.

[33]) Herinner U, dat *mijne bestendig-*

Ubi sunt misericordiæ tuæ
.quæ Domine, sicut jurasti David
reritate tua? *II Reg. VII 11.*

Memor esto Domine opprobrii
rorum tuorum (quod continui
sinu meo) multarum gentium.

Quod exprobraverunt inimici
Domine, quod exprobraverunt
ımutationem Christi tui.

Benedictus Dominus in æter-
n: fiat, fiat.

50. Waar zijn uwe oude goedertierenheden, o Heer, zooals Gij aan David gezworen hebt in uwe waarheid[34]?

51. Gedenk, Heer, den smaad uwer dienstknechten — dien ik in mijn boezem verkrop — van den kant veler volken,

52. waarmede uwe haters hoonen, o Heer, waarmede zij hoonen de wisseling van uwen Gezalfde[35].

53. Gezegend zij de Heer in eeuwigheid! Zoo zij het! Zoo zij het[36])!

---

l, d. i. mijn levensduur, *nietig*, d. i. rmate kort is, en dat ik, evenals 49) alle anderen, weldra zal moeten ven.

) Opsomming der beweegredenen hulp: God toonde zich oudtijds ;ens David en Salomon) *goedertie-*; Hij heeft zijne hulp *aan David* oofd; (v. 51) zijne dienaren worden : smaad overladen en moeten dat l verkroppen; (v. 52) zij worden r tal van goddelooze *volken* be-t wegens hunne rampen.

) Zij spotten over het droevige dat aan den *gezalfde*, d. i. aan vid's stam, ten deel valt in *wisseling* ı de zegeningen, die hem door U oofd waren. Hebr.: «waarmede zij ıen de voetstappen (d. i. waarschijn-: den levensweg, het lot) van uwen alfde».

') Doxologie, later bij den Psalm oegd als slot van den derden bun-. Zie de Inleiding blz. 10.

– Naar het meerendeel der HH. lers behelst deze Psalm een voor-lling omtrent den Messias en de ıhting zijner Kerk. Velen onder hen gen den geheelen Psalm naar zijne erlijke beteekenis in dien zin uit; leren beschouwen datgene, wat naar letter van David's zaad en rijk ge-;d wordt, als een voorspellend beeld ı Christus en zijne Kerk. Zeker is , dat de Psalm in innig verband at met de door Nathan aan David lane profetie van II Reg. VII, en : verscheidene voorspellingen van zen Psalm (vgl. noot 5, 20, 24) niet ders dan op den Messias en zijn k kunnen betrekking hebben of hans in Hem hare volkomen ver-lling erlangden. — De door God omtrent den Messias gedane beloften worden herhaaldelijk in de H. Schrift (Is. LXV 3 en noot 3; Eccli. XLVII 24; Luc. I 54, 69—73) Gods *goedertierenheid* genoemd. Deze wil de Psalmist *ter onderrichting* der verdrukten (v. 1—2) bezingen. Die beloften staan vast als de hemel (v. 3); eeuwig zal het Rijk der uitverkorenen, de Kerk van Christus, duren (v. 4—5) ter verheerlijking van Gods almacht en trouw (v. 6). Dat kan, dat zal God bewerken; immers wie is gelijk aan Hem, den alwijzen, almachtigen Heer (v. 7—10), den Overwinnaar van den duivel en zijne handlangers (v. 11), den Meester van hemel en aarde, die in alles te werk gaat met rechtvaardigheid en trouw (v. 12—15)? Gelukkig zij, die Hem dienen, die door Hem beschermd, gesterkt en verheven worden (v. 16—19)! Een krachtdadige hulp heeft Hij hun beloofd (v. 20) in den Zoon van zijn volk, den Messias, zijnen Dienaar en Gezalfde (v. 21), aan wien Hij (v. 22) zijne goddelijke macht zal mededeelen, tegen wien de duivel (v. 23) niets zal vermogen en wiens weerspannige tegenstanders zullen verdelgd worden (v. 23—24). In Hem zal goddelijke trouw en goedertierenheid schitteren, en door goddelijke kracht zal Hij en zijn Rijk, de Kerk, verheven worden (v. 25); dat Rijk zal zich (v. 26) over de geheele aarde uitbreiden. Met volle recht (vgl. Hebr. I 5) zal Hij (v. 27) God zijnen Vader noemen, wiens eerstgeboren Zoon Hij is (v. 28), verheven boven alle koningen der aarde; zijn Rijk (v. 29—30) zal eeuwig duren (vgl. Luc. I 32—33, Hebr. I 8). Die belofte zal God vervullen, zelfs als Hij de weerspannigheid

van zijn volk zal moeten bestraffen (v. 31—35). Hij heeft aan David beloofd, dat zijn Nazaat, Christus, eeuwig regeeren zal (v. 36—38). Helaas! de vervulling van die belofte laat op zich wachten (v. 39); wat erger is, David's Huis is in nood (v. 40—46). Moge daarom God die belofte weldra, nc tijdens het kortstondig leven van de Psalmist, vervullen naar zijne barn hartigheid en trouw (v. 47—50), e dit te meer, daar thans de vijande Gods volk bespotten wegens het ui blijven van den verbeiden Gezalfde.

PSALMUS LXXXIX.

PSALM LXXXIX.

God ontferme zich over den vergankelijken mensch!

God was steeds een toevlucht voor Israël (v. 1). Hij is de Eeuwige, en kan dus helpen (v 2—4). De mensch daarentegen is vergankelijk (v. 5—6), een gevolg van Gods toorn wegens de zonden (v. 7—8); daarom immers is het leven kort (v. 9—10). Moge de mensch dien toorn begrijpen en daardoor tot wijsheid komen (v. 11—12). God ontferme zich onzer, Hij schenke ons geluk en zegene onze ondernemingen (v. 13—17)!

Oratio Moysi hominis Dei.

1. Domine, refugium factus es nobis: a generatione in generationem.

2. Priusquam montes fierent, aut formaretur terra, et orbis: a sæculo et usque in sæculum tu es Deus.

3. Ne avertas hominem in humilitatem: et dixisti: Convertimini filii hominum.

4. Quoniam mille anni ante oculos tuos, tamquam dies hesterna, quæ præteriit,

Et custodia in nocte,

1. Gebed van Moses, den man Gods[1]).

O Heer, een toevlucht zijt Gij ons geworden van geslacht tot geslacht[2]).

2. Eer de bergen werden of aarde en wereld werd gevormd, van eeuwigheid en tot in eeuwigheid zijt Gij, o God[3]).

3. Verstoot den mensch niet tot vernedering! Gij toch hebt gezegd: Keert terug, o kinderen der menschen[4])! —

4. Want duizend jaren zijn voor uwe oogen als de dag van gisteren, die vervlogen is,

en als eene wake in den nacht[5]),

[1]) *Man Gods* is een eerenaam, toegekend aan *Moses* Deut. XXXIII 1 en Jos. XIV 6; aan eenen engel Jud. XIV 6, 8; aan eenen profeet I Reg. II 27; aan David II Esdr. XII 24. Vele schriftverklaarders betwijfelen de juistheid van dit opschrift; anderen houden den Psalm inderdaad voor het werk van Moses. Deze vond dan ongetwijfeld daartoe aanleiding in den ondergang der honderdduizenden, die, om hunne zonden door God gestraft, hun leven moesten laten in de woestijn.

[2]) *Van geslacht* enz., d. i. ten tijde der aartsvaders en later in Egypte en in de woestijn: een dankbare herinnering, maar tevens een bescheiden bede tot God om ook nu wederom *een toevlucht* (Hebr.: «eene woning») te zijn, d. i. beschutting en rust te verleenen, zooals alleen de eeuwige en machtige God (v. 2 volg.) zulks vermag.

[3]) De *bergen* worden het eerst vermeld, waarschijnlijk (vgl. Prov. VIII 24, 25) omdat zij het eerst uit de wateren te voorschijn kwamen; mogelijk wordt om een gelijke reden eveneens de (onbewoonde) *aarde* vóór de (naar het Grieksch: bewoonde aarde of) *wereld* genoemd en daarvan onderscheiden.

[4]) Een ingeschoven bede: *Verstoot* ons niet, d. i. geef ons niet prijs aan de vernederende straf van eenen vroegtijdigen dood! Het slot van dit vers is duister. Sommigen verklaren dit: het zij U genoeg, dat wij moeten sterven, aangezien *Gij gezegd hebt: Keert terug* tot het stof, waaruit gij gemaakt zijt. Anderen verklaren: Laat ons niet sterven; Gij immers hebt gezegd: *Keert terug* tot Mij, d. i. bekeert u, en gij zult leven. — Hebr. waarschijnlijk: «Gij doet den sterveling wederkeeren tot stof, en zegt: Keert terug, kinderen der menschen (tot stof)». Het zinverband is dan vermoedelijk: Gij, o God, waart (v. 2) vóór de wereld en zult na de wereld zijn; de mensch integendeel ontstond uit het stof en (v. 3) keert tot het stof terug.

[5]) Een verklaring van Gods eeuwig

5. Quæ pro nihilo habentur, eorum anni erunt.
6. Mane sicut herba transeat, mane floreat, et transeat: vespere decidat induret, et arescat. *Is. XL 6.*
7. Quia defecimus in ira tua, et in furore tuo turbati sumus.
8. Posuisti iniquitates nostras in conspectu tuo: sæculum nostrum in illuminatione vultus tui.
9. Quoniam omnes dies nostri defecerunt: et in ira tua defecimus.
Anni nostri sicut aranea meditabuntur:
10. Dies annorum nostrorum in ipsis, septuaginta anni. *Eccli. XVIII 8.*
Si autem in potentatibus octoginta anni: et amplius eorum, labor et dolor.
Quoniam supervenit mansuetudo: et corripiemur.
11. Quis novit potestatem iræ tuæ: et præ timore tuo iram tuam
12. Dinumerare?
Dexteram tuam sic notam fac: et eruditos corde in sapientia.

5. die voor een niets gehouden worden, zoo zijn hunne jaren[6]).
6. Des ochtends, gelijk gras vergaat, des ochtends bloeit en vergaat hij; des avonds valt hij af en wordt hij hard en dor[7]).
7. Want wij gaan te niet door uwen toorn, en door uwe verbolgenheid worden wij verslagen[8]).
8. Gij plaatst onze ongerechtigheden voor uwe oogen, ons leven in het licht uws aanschijns[9]).
9. Want al onze dagen gaan te niet, en in uwen toorn vergaan wij.
Onze jaren tobben voort als eene spin[10]).
10. De dagen onzer jaren bij elkander, het zijn zeventig jaren,
en bij groote krachten tachtig jaren, en wat daarboven gaat is afsloving en smart.
Want matheid komt opdagen, en wij worden gekastijd[11]).
11. Wie kent de macht van uwen toorn, en weet uit vrees voor U uwe verbolgenheid
12. te schatten[12])?
Maak zoo uw rechterhand bekend en hen, die in hun hart ervaren zijn in wijsheid[13]).

---

bestaan (vgl. v. 2). Duizend jaren zijn voor Hem niets, gelijk een dag, die reeds *vervlogen* is, of gelijk eene *wake* (toenmaals een derde deel van den nacht), die voorbij is eer de slapende het bemerkt.

[6]) Wat voor U, en dus inderdaad, als tijdruimte *een niets* is, telt voor hen als jaren. Hebr. waarschijnlijk: «Gij spoelt ze weg (als water); een slaap (droom) zijn zij».

[7]) Gelijk de graskruiden leeft de mensch maar éénen dag; *des ochtends*, d. i. in zijne jeugd, spoedig, bloeit hij op, maar hij vergaat ook spoedig, en heeft zijn leven nog eenen avond, dan bereikt hij dien niet zonder geheel en al te vervallen.

[8]) De reden van de kortstondigheid des levens ligt in Gods *toorn*, die ons doodelijk doet ontstellen en ontstoken werd (v. 8) door onze zonden.

[9]) Hebr. «ons verborgene», d. i. onze geheime zonden, zijn voor *het licht uws aanschijns*, d. i. zweven voor uwen alzienden blik.

[10]) Hebr.: «wij verteren onze jaren als eene gedachte» of, volgens anderen: «als een gemurmel».

[11]) De ouderdom brengt *matheid*, d. i. krachteloosheid, en menig ongemak. Sommigen vertalen: want (Gods) goedheid komt *opdagen* met kastijdingen om ons (v. 12) tot ware wijsheid te brengen. Hebr.: «en hun kracht (hun hoogmoed) is moeite en nietigheid; want ijlings ging het (leven) voorbij en wij vlogen weg».

[12]) Hoe weinigen zijn er, die, bij het aanschouwen onzer vergankelijkheid, inzien, hoe groot uw toorn is, en die, in eerbiedige *vrees voor U*, begrijpen, wat het wil zeggen, als Gij verbolgen zijt.

[13]) De vermoedelijke zin is: daarom laat ons uwe macht inzien, en toon

13. Convertere Domine usquequo? et deprecabilis esto super servos tuos.

13. Wend U om, o Heer! Hoelang nog[14]? en wees verbiddelijk over uwe dienaren.

14. Repleti sumus mane misericordia tua: et exsultavimus, et delectati sumus omnibus diebus nostris.

14. Des ochtends worden wij verzadigd met uwe barmhartigheid, en wij juichen en verlustigen ons al onze levensdagen[15].

15. Lætati sumus pro diebus, quibus nos humiliasti: annis, quibus vidimus mala.

15. Wij verheugen ons wegens de dagen, waarin Gij ons vernederd hebt, de jaren, waarin wij rampen ondervonden hebben[16].

16. Respice in servos tuos, et in opera tua: et dirige filios eorum.

16. Zie neer op uwe dienaren en op uwe werken, en leid hunne kinderen[17].

17. Et sit splendor Domini Dei nostri super nos, et opera manuum nostrarum dirige super nos: et opus manuum nostrarum dirige.

17. En de luister van den Heer, onzen God, kome over ons; en bestier boven ons de werken onzer handen, en bestier het werk van onze handen[18].

---

alzoo, dat wij door ervaring mannen van ware *wijsheid* zijn geworden. Volgens anderen: en toon (geef ons) mannen van ervaring en wijsheid, nl. opdat die ook ons tot wijsheid brengen. Naar den grondtekst behoort «dinumerare» bij hetgeen volgt; de samenhang is dan: leer (ons) zoo onze dagen tellen (d. i. de waarde van ons kortstondig leven schatten), dat wij een wijs hart erlangen.

[14]) *Hoelang* zult Gij nog op ons vertoornd zijn of niet luisteren naar onze gebeden. Zie Psalm XII 1 en LXX noot 17.

[15]) De Psalmist beschouwt hier en v. 15 zijn gebed als reeds verhoord. De grondtekst heeft: «Vervul ons des ochtends.... opdat wij juichen» enz.; en v. 15: «Verblijd ons wegens» enz. *Des ochtends*, d. i. spoedig.

[16]) Mogelijk een zinspeling op het langdurig rondzwerven in de woestijn en op de *rampen*, waardoor het hoogmoedige volk daar *vernederd* werd. Over die alhoewel pijnlijke voorbereiding kan het zich *verheugen*, nadat het daardoor tot betere inzichten en dientengevolge wederom tot Gods gunst gekomen was.

[17]) Ontferm U over uwe *dienaren*, die de *werken* uwer handen zijn, en *leid hunne kinderen* op den weg des heils. Hebr.: «Mogen zichtbaar worden voor uwe dienstknechten uw werk en uwe heerlijkheid voor hunne zonen», d. i. kom ons en ons nageslacht te hulp met uwe macht en majesteit.

[18]) Gods *luister* is zijn hulpbetoon. *Boven ons*, d. i. uit den hooge. Mogelijk wordt hier Gods zegen gevraagd over *het werk* der verovering van het Beloofde Land.

— Naar Eusebius en de HH. Athanasius, Augustinus en Hiëronymus is v. 12 een gebed om een wonderbare verlossing en onderrichting van het volk door den Messias, de *Rechterhand* des Vaders, en door zijne apostelen, mannen *ervaren in* Gods *wijsheid*. De zin van het slotvers is naar den H. Augustinus: maak dat wij onze werken verrichten met het oog op hetgeen *boven ons* is, d. i. ter wille van U en het loon des hemels.

PSALMUS XC. — PSALM XC.

God verlaat de zijnen niet.

Wien God beschut vindt in Hem een machtigen helper (v. 1—4) en beschermer (v. 5) in de grootste gevaren (v. 7—8). Hoopt hij op God, dan blijven alle rampen ver van hem (v. 9—10). Gods engelen beschermen hem (v. 11—12) en geen vijand kan hem deren (v. 13). Tot loon voor zijn vertrouwen belooft God hem redding, bescherming, eer en zegen voor de toekomst (v. 14—16).

1. Laus Cantici David.
Qui habitat in adjutorio Altissimi, in protectione Dei cœli commorabitur.

2. Dicet Domino: Susceptor meus es tu, et refugium meum: Deus meus sperabo in eum.

3. Quoniam ipse liberavit me de laqueo venantium, et a verbo aspero.

4. Scapulis suis obumbrabit tibi: et sub pennis ejus sperabis.

5. Scuto circumdabit te veritas ejus: non timebis a timore nocturno,

6. A sagitta volante in die, a negotio perambulante in tenebris: ab incursu, et dæmonio meridiano.

1. Een loflied van David[1]).
Wie in de schutse van den Allerhoogste woont, blijft verwijlen onder de bescherming van den God des hemels,
2. hij zal zeggen tot den Heer: Gij, Gij zijt mijn helper en mijne toevlucht, mijn God! Op Hem vertrouw ik[2]).
3. Want Hij bevrijdt mij van den strik der jagers en van een schamper woord[3]).
4. Met zijne wieken zal Hij u overschaduwen, en onder zijne vleugels zult gij vertrouwen[4]).
5. Met eenen beukelaar zal u zijn trouw omschutten; geenszins zult gij vreezen voor een nachtelijken schrik[5]),
6. voor eenen pijl, die aansnort over dag, voor een ding, dat rondzwerft in het donker, voor eenen aanval en een duivel van den middag[6]).

---

[1]) Zie Ps. LXV noot 1. De sprekende en de aangesproken persoon wisselen in dezen Psalm. De Psalmist spreekt van Gods beschermeling in v. 1—2*a*, en tot hem in v. 4—8 en 9*b*—13. In v. 2*b*—3 en 9*a* laat hij Gods beschermeling spreken, met wien hij zich vereenzelvigt. Ten slotte, v. 14—16, spreekt God zelf.

[2]) Zoo iemand *zegt* in zijn vertrouwen met volle recht *tot den Heer: Gij* enz.

[3]) *Een schamper woord* is hier of wel lastertaal, of wel iedere verderfelijke zaak of daad (vgl. Ps. XXI noot 6 en LXIV noot 4). De grondtekst is hier duister en heeft daarvoor wellicht: «en uit de pest des verderfs» of «uit het verderf der kuilen».

[4]) *Met zijne wieken,* nl. gelijk een vogel zijne jongen met zijn eigen lichaam beschut.

[5]) *Zijne trouw* in het verleenen der beloofde hulp zal u tegen alle gevaren beschutten. *Nachtelijke schrik* is elk nachtelijk of in het geheim dreigend onheil, als tegenstelling van openlijke, plotselinge gevaren aangeduid (v. 6) door *eenen pijl, die aansnort* enz.

[6]) *Voor een ding* enz. De vermoedelijke zin is: voor het onheil, dat verderfelijke dingen of wezens u konden berokkenen, hetzij in *het donker,* d. i. in het geheim, hetzij *door eenen aanval* in *den middag,* d. i. openlijk. Door *duivel van den middag* wordt wellicht een booze geest bedoeld, die bij klaarlichten dag tracht te schaden

7. Cadent a latere tuo mille, et decem millia a dextris tuis: ad te autem non appropinquabit.

8. Verumtamen oculis tuis considerabis: et retributionem peccatorum videbis.

9. Quoniam tu es Domine spes mea: Altissimum posuisti refugium tuum.

10. Non accedet ad te malum: et flagellum non appropinquabit tabernaculo tuo.

11. Quoniam Angelis suis mandavit de te: ut custodiant te in omnibus viis tuis. *Matth. IV 6; Luc. IV 10.*

12. In manibus portabunt te: ne forte offendas ad lapidem pedem tuum.

13. Super aspidem, et basiliscum ambulabis: et conculcabis leonem et draconem.

14. Quoniam in me speravit, liberabo eum: protegam eum, quoniam cognovit nomen meum.

15. Clamabit ad me, et ego exaudiam eum: cum ipso sum in tribulatione: eripiam eum et glorificabo eum.

16. Longitudine dierum replebo eum: et ostendam illi salutare meum.

7. Vallen zullen duizend aan uwe zijde, en tienduizend aan uwe rechterhand; tot u echter zal het niet genaken[7];

8. doch met uwe oogen zult gij het aanschouwen en de vergelding van de zondaars zien. —

9. Want Gij, o Heer, zijt mijne hoop! — Den Allerhoogste hebt gij gemaakt tot uwe toevlucht.

10. Geen kwaad zal u genaken en geen geesel naderen tot uwe tent.

11. Want aan zijne engelen heeft Hij wegens u bevolen, dat zij u behoeden op al uwe wegen.

12. Op de handen zullen zij u dragen, opdat gij uwen voet niet soms zoudt stooten aan eenen steen.

13. Op adder en op koningsslang zult gij treden, en vertrappen zult gij leeuw en draak[8].

14. Omdat hij op Mij vertrouwd heeft, zal Ik hem bevrijden; beschermen zal Ik hem, omdat hij mijnen naam kent[9].

15. Hij roept tot Mij, en Ik verhoor hem; in kwelling ben Ik bij hem; verlossen zal Ik hem, en hem verheerlijken.

16. Met lengte van dagen zal Ik hem verzadigen, en toonen zal Ik hem mijn heil[10].

---

of die de rust van den mensch in het middaguur benuttigt om hem onheil te berokkenen. Hebr.: «niet voor de pest, die in het duister waart, noch voor het verderf, dat op den middag verwoest».

[7]) Door *duizend* en *tienduizend* worden de *zondaars* (v. 8), d. i. de boosaardige vervolgers van den rechtvaardige, bedoeld. *Tot u* enz., zie v. 10.

[8]) Zij zullen u (v. 12) tegen het minste letsel, en veel meer nog tegen groote gevaren (v. 13) beschutten. De *koningsslang* was, naar het volksgeloof, een uiterst gevaarlijke slang, wier beet of blik doodelijk was.

[9]) Omdat hij *mijnen naam*, nl. mijn goddelijk wezen, *kent*, d. i. omdat hij op Mij vertrouwt en Mij met liefde dient.

[10]) Gods *heil* is hier redding uit allen nood en overvloed van tijdelijken zegen.

— Naar aanleiding van Matth. IV 6 brengen Eusebius en de HH. Athanasius, Augustinus en Hiëronymus dezen Psalm in verband met het leven en lijden, maar ook (v. 15—16) met de verrijzenis van Jesus Christus en met zijne verheerlijking in den hemel. Anderen vinden in het *heil* van v. 16 den Zaligmaker aangeduid, dien eenige rechtvaardigen (vgl. Luc. II 30) het geluk hadden te zien, en dien alle gelukzaligen eeuwig zullen aanschouwen in den hemel.

PSALMUS XCI.

PSALM XCI.

Lofspraak op God, den schepper en bestuurder der wereld.

Het is zoet Gods lof te zingen (v. 2—4). Hij is groot in al zijne werken en raadsbesluiten (v. 5—6). Dwazen zijn het, die het niet inzien (v. 7). Hij, de Allerhoogste en Eeuwige, laat wel toe, dat de boozen voor een poos gelukkig zijn, maar weldra brengt Hij hen tot val (v. 8—10), terwijl Hij den gerechte helpt en zegent, en hem tijd en reden geeft om Hem te prijzen (v. 11—16).

1. Psalmus Cantici, In die sabbati.

2. Bonum est confiteri Domino: et psallere nomini tuo Altissime.

3. Ad annuntiandum mane misericordiam tuam: et veritatem tuam per noctem.

4. In decachordo, psalterio: cum cantico, in cithara.

5. Quia delectasti me Domine in factura tua: et in operibus manuum tuarum exsultabo.

6. Quam magnificata sunt opera tua Domine! nimis profundæ factæ sunt cogitationes tuæ.

7. Vir insipiens non cognoscet: et stultus non intelliget hæc.

1. Een Psalmgedicht. Op den Sabbatdag[1]).

2. Het is goed den Heer te loven, en uwen naam op het psalter te prijzen, o Allerhoogste[2])!

3. Om in den ochtend uwe erbarming te verkondigen, en uwe trouw in den nacht[3]),

4. op het tiensnarig speeltuig, op het psalter, met gezang, op de citer[4]).

5. Want verblijd hebt Gij mij, o Heer, door uw werk, en over de gewrochten uwer handen juich ik[5]).

6. Hoe verheven zijn uwe werken, o Heer; uitermate diep zijn uwe gedachten[6])!

7. Een onverstandig man erkent het niet, en een onzinnige begrijpt het niet[7]).

---

[1]) Daar de Sabbatdag een herinnering was aan de schepping (vgl. Exod. XX 11), aan de redding des volks uit Egypte (Deut. V 14, 15) en aan het met God gesloten verbond (Exod. XXXI 13, 16, 17), waarop hier in v. 5, 6 en 11—16 gezinspeeld wordt, en de Psalm blijkens v. 4 met begeleiding van verscheiden instrumenten moest gezongen worden (zie de Inleiding bladz. 14), schijnt het vermoeden niet ongegrond, dat deze Psalm opzettelijk ten gebruike bij de openbare liturgie *op den Sabbatdag* gedicht werd. Naar eene overlevering, vermeld in den Talmud, zong men op den eersten dag der week Psalm XXIII; op den tweeden Ps. XLVII; op den derden Ps. LXXXI; op den vierden Ps. XCIII; op den vijfden Ps. LXXX; op den zesden Ps. XCII, en op den Sabbatdag Ps. XCI. Naar vele HH. Vaders wordt door *Sabbatdag* de rustdag des eeuwigen levens aangeduid.

[2]) *Het is goed,* d. i. behaaglijk aan God, die (v. 5) daarop recht heeft; daarenboven omdat het genoegen verschaft aan het hart en verdienstelijk is voor de toekomst.

[3]) Naar de Vulgaat en de Septuagint moet het *loven* en *prijzen* (v. 2) geschieden met het doel *om* (v. 3) *in den ochtend* en *in den nacht,* d. i. onophoudelijk, Gods eigenschappen aan anderen te *verkondigen.* Naar den grondtekst hangt ook v. 3 af van *het is goed* (v. 2). Sommigen leggen *ochtend* en *nacht* uit: bij het morgen- en avondoffer.

[4]) Naar de Septuagint behoort *tiensnarig* bij *psalter.*

[5]) Door Gods *werk,* de *gewrochten* zijner *handen* en (v. 6) zijne *werken* worden hier de schepping en de daden van zijn goddelijk bestuur aangeduid.

[6]) *Uwe gedachten,* d. i. de raadsbesluiten uwer voorzienigheid.

[7]) *Het,* d. i. hetgeen voorafgaat in

8. Cum exorti fuerint peccatores sicut fœnum: et apparuerint omnes, qui operantur iniquitatem:
Ut intereant in sæculum sæculi:

9. Tu autem Altissimus in æternum Domine.
10. Quoniam ecce inimici tui Domine, quoniam ecce inimici tui peribunt: et dispergentur omnes, qui operantur iniquitatem.
11. Et exaltabitur sicut unicornis cornu meum: et senectus mea in misericordia uberi.

12. Et despexit oculus meus inimicos meos: et in insurgentibus in me malignantibus audiet auris mea.

13. Justus, ut palma florebit: sicut cedrus Libani multiplicabitur.

14. Plantati in domo Domini, in atriis domus Dei nostri florebunt.

15. Adhuc multiplicabuntur in senecta uberi: et bene patientes erunt,

16. Ut annuntient:

8. Schieten de zondaars op gelijk gras, en komen allen te voorschijn, die boosheid bedrijven,
dan is het om te vergaan voor altoos en eeuwig[8])
9. Maar Gij, Gij zijt de Allerhoogste in eeuwigheid, Heer!
10. Want zie, uwe vijanden, Heer, want zie, uwe vijanden zullen vergaan, en verstrooid zullen worden allen, die boosheid bedrijven.
11. En verheffen zal zich mijn hoorn als die van een eenhoorn, en vol zal mijn ouderdom zijn van milde erbarming[9]).
12. En mijn oog zal nederzien op mijne haters, en mijn oor zal vernemen van de booshartigen, die tegen mij opstaan[10]).
13. De rechtvaardige zal als een palmboom bloeien, als een ceder van den Libanon zal hij zich uitbreiden[11]).
14. Geplant in de woning des Heeren, zullen zij bloeien in de voorhoven des huizes van onzen God.
15. Nog in tierigen ouderdom zullen zij aangroeien, en welvarend zullen zij zijn
16. om te verkondigen[12]),

---

v. 5—6, nl. hoezeer God in zijne werken verheven is (vgl. Ps. XIII 1), of hetgeen volgt in v. 8—9.

[8]) De zondaars komen wel soms tot voorspoed en bloei, maar *gelijk gras*, dat tot een kleine hoogte opschiet en *te voorschijn* treedt om spoedig en dan voor altoos te vergaan. Bij hunnen ondergang blijkt dan des te meer, dat Gij (v. 9) eeuwig de Allerhoogste en (v. 10 volg.) de rechtvaardige Vergelder van goed en kwaad zijt.

[9]) De *hoorn* is een beeld van macht en aanzien, de *eenhoorn* (naar den grondtekst waarschijnlijk: de buffel) van ontembare kracht. De zin is dus: door Gods hulp zal ik tot grooter macht en waardigheid geraken, en zijne *erbarming* zal mij overvloed van zegen schenken. Voor *en vol* enz. heeft de grondtekst: «overgoten word ik met versche olie», d. i. om mij ten strijde te sterken, mij de vreugde der overwinning te doen genieten. Zie Ps. XVII noot 4.

[10]) Met welgevallen zal ik hun onheil zien en hooren. Zie Ps. V noot 8.

[11]) *Palmboom* en *ceder* staan hier, als beelden van weergalooze vruchtbaarheid, kracht en ouderdom, in tegenstelling met de vergankelijkheid van het gras (v. 8). Deze zegeningen vallen den rechtvaardige ten deel (v. 14) krachtens zijne onafgebroken gemeenschap met God. Zie Ps. V noot 5 en XIV noot 1.

[12]) Uit dankbaarheid en zooals het hun uit Gods zegen blijkt.
— In de kerkelijke liturgie wordt v. 13 toegepast op de heiligen, die hier op aarde als palmboomen en ceders (v. 14) *geplant* waren in de Kerk, *de woning des Heeren*, en thans voor eeuwig bloeien in den hemel, het *huis van God*.

Quoniam rectus Dominus Deus noster: et non est iniquitas in eo.

dat de Heer, onze God, rechtvaardig, en dat er in Hem geene ongerechtigheid is.

PSALMUS XCII.

PSALM XCII

God is de Koning der schepping.

God is de Koning en de machtige Schepper der wereld (v. 1), die Hij, de Eeuwige, tot zijnen troon gemaakt heeft (v. 2). Ontzaglijk verheffen zich de stroomen en de zee en klotsen hunne golven; maar Hij is ontzaglijker (v. 3—4). Hij vervult zijne beloften; daarom diene men Hem steeds in heiligheid (v. 5).

Laus Cantici ipsi David in die ante sabbatum, quando fundata est terra.
1. Dominus regnavit, decorem indutus est: indutus est Dominus fortitudinem, et præcinxit se.

Etenim firmavit orbem terræ, qui non commovebitur.
2. Parata sedes tua ex tunc: a sæculo tu es.
3. Elevaverunt flumina Domine: elevaverunt flumina vocem suam.

Elevaverunt flumina fluctus suos,
4. A vocibus aquarum multarum.

Een lofzang van David, op den dag vóór den Sabbat, toen de aarde gegrondvest was[1]).
1. De Heer regeert; met heerlijkheid is Hij bekleed; bekleed is Hij met sterkte en Hij heeft zich omgord[2]).

Want hecht gemaakt heeft Hij den aardbol, die niet zal wankelen.
2. Gevestigd is van toen af uw troon, van eeuwigheid zijt Gij[3])!
3. De stroomen verheffen, o Heer, de stroomen verheffen hun stem;

de stroomen verheffen hun golven
4. door het loeien van vele wateren[4]).

---

[1]) Dit opschrift ontbreekt in den grondtekst. Dat de Psalm het werk *van David* is, wordt door sommigen betwijfeld. De aanschouwing der natuur brengt (gelijk in Ps. XVIII) den dichter tot bewondering van Gods macht en tot het aanprijzen van zijne Wet. Niet weinigen vatten den Psalm symbolisch op als een zegezang ter eere Gods, die zijne en Israëls vijanden, aangeduid door de *stroomen* en de *wateren* (v. 3—4), onlangs vernederde en daardoor toonde, dat Hem (v. 1—2) alle macht en majesteit toebehooren en Hij dus de eeuwige Koning der wereld is, die (v. 5) trouw zijn woord houdt. — Voor *gegrondvest* heeft de Septuagint «bewoond», nl. voor het eerst door den mensch, die *op den dag vóór den Sabbat* geschapen werd. Zie Psalm XCI noot 1.

[2]) God *regeert*, d. i. Hij heeft bij en door de schepping het koningschap aanvaard en blijft het uitoefenen. Hij *bekleedt* zich met *sterkte* en *heerlijkheid* en *omgordt zich* met kracht, als Hij die openbaart, nl. in de schepping en het bestier der wereld.

[3]) *Van toen af*, d. i. sedert de schepping, heeft God den *aardbol* (v. 2) tot zijn hechten en duurzamen *troon* gemaakt; is zijn werk onwankelbaar, hoeveel te meer de Schepper daarvan; trouwens deze is *van eeuwigheid*.

[4]) Naar de Vulgaat schijnt de zin: *de stroomen verheffen hun stem*, d. i. maken een hevig gedruisch, ontstaan uit *het loeien van vele wateren*. Naar den grondtekst echter behoort «a vocibus» enz. veeleer als lid eener vergelijking bij het volgende, en dan is de vermoedelijke zin: meer dan het loeien van

Mirabiles elationes maris, mirabilis in altis Dominus.

5. Testimonia tua credibilia facta sunt nimis: domum tuam decet sanctitudo Domine in longitudinem dierum.

Wonderbaar zijn de brandingen der zee; wonderbaar is de Heer in den hoogen.
5. Uwe getuigenissen zijn bovenmate geloofwaardig. Aan uw huis voegt heiligheid, Heer, in lengte van dagen[5]).

PSALMUS XCIII.

PSALM XCIII.

God beschermt en wreekt de onderdrukte vromen.

God strafte steeds de boozen en moge ze ook nu straffen (v. 1—4). Zij zijn trotsch en boosaardig in hunne werken en zeggen, dat de God van Israël hunne boosheid niet ziet (v. 5—7). Toch ziet Hij alles (v. 8—11). Gods dienaren ontvangen van Hem steun en zegen (v. 12—15); dat bewijst de ervaring van den Psalmist (v. 16—19). Met onderdrukkers kan God niet zijn (v. 20—21); zij worden door Hem gestraft met vernietiging (v. 22—23).

Psalmus ipsi David, Quarta sabbati.

Een Psalm van David. Op den vierden dag der week[1]).

---

vele wateren — hoe ontzaglijk ook de *brandingen* der zee zijn — is God *in den hoogen*, d. i. in de hemelen, ontzaglijk.

[5]) De beschouwing der getuigenissen, die God van zich geeft in de natuur, herinneren den zanger aan Gods bovennatuurlijke openbaringen. Gods *getuigenissen* zijn zijne Wet (Vgl. Ps. XVIII noot 10), hier hoofdzakelijk de daarin uitgedrukte beloften en bedreigingen. Dat deze *geloofwaardig* zijn, m. a. w. dat God die kan en zal vervullen, blijkt *boven* alle *mate* uit de schepping en uit zijn goddelijk bestuur of, volgens anderen (zie noot 1), uit de nederlaag der vijanden. Daaruit blijkt verder ook, dat *heiligheid in lengte van dagen*, d. i. blijvend, het kenmerk is van het *huis*, waarin Gij, de oneindig Heilige, woont; of wel: daaruit volgt, dat Israël uwen tempel voortdurend in heiligheid, overeenkomstig uwe Wet, dient te eeren. — Eusebius, Theodoretus, de HH. Augustinus en Hiëronymus en na hen Bellarminus en anderen brengen dezen Psalm in hoogeren zin in verband met het koningschap van Christus, den Stichter der Kerk, die Hij uit den hemel *regeert* (v. 1), waar Hij, ook als mensch, *bekleed* is *met heerlijkheid* en vanwaar Hij als God zijne *sterkte*, d. i. zijne almacht, openbaart in het behoud (v. 1—2) zijner onwankelbare Kerk. Daarheen is Hij opgeklommen en *van toen af* is Hem als mensch aldaar een *troon bereid* ter rechterhand zijns Vaders, wiens goddelijk bestaan Hij *van eeuwigheid* deelt. Wel *verheffen* zich de vervolgers (v. 3—4 *de stroomen, de zee)* tegen de Kerk; maar tevergeefs: machtiger dan zij is Christus in den hemel (v. 4*b*), en hunne gedurige nederlaag is een bewijs voor de waarheid zijner beloften (v. 5), dat Hij steeds met zijne Kerk zal zijn en dat deze heilig is en blijven zal tot aan het einde der eeuwen.

[1]) Dit opschrift ontbreekt in den grondtekst. Dat de Psalm inderdaad *van David* is wordt door velen betwijfeld. Hij is niet gericht tegen buitenlandsche vijanden, maar tegen Israëlietische verdrukkers, aan welke de wetsbepalingen omtrent weduwen, weezen en vreemdelingen (v. 6) niet onbekend waren; die den Heer den *God van Jacob* (v. 7) noemden, *onzinnigen*

1. Deus ultionum Dominus: Deus ultionum libere egit.

2. Exaltare qui judicas terram: redde retributionem superbis.

3. Usquequo peccatores Domine: usquequo peccatores gloriabuntur:

4. Effabuntur, et loquentur iniquitatem: loquentur omnes, qui operantur injustitiam?

5. Populum tuum Domine humiliaverunt: et hereditatem tuam vexaverunt.

6. Viduam, et advenam interfecerunt: et pupillos occiderunt.

7. Et dixerunt: Non videbit Dominus, nec intelliget Deus Jacob.

8. Intelligite insipientes in populo: et stulti aliquando sapite.

9. Qui plantavit aurem, non audiet? aut qui finxit oculum, non considerat?

10. Qui corripit gentes, non arguet: qui docet hominem scientiam?

11. Dominus scit cogitationes hominum, quoniam vanæ sunt.

1. De God der wraaknemingen, de Heer, de God der wraaknemingen handelt vrijmoedig[2]).

2. Verhef U, Gij, die de aarde oordeelt, schenk vergelding aan de trotschen!

3. Hoelang nog zullen zondaars, o Heer, hoelang nog zullen zondaars roemen[3]),

4. zullen ongerechtigheid uitbraken en spreken, spreken allen, die onrecht plegen[4])?

5. Uw volk, Heer, hebben zij vernederd en uw erfdeel gekweld[5]),

6. weduwe en vreemdeling vermoord en weezen omgebracht[6]).

7. En zij zeggen: Geenszins ziet het de Heer, noch merkt het de God van Jacob.

8. Beseft het, gij, onzinnigen onder het volk, en gij, dwazen, wordt toch eens verstandig[7])!

9. Die het oor geplant heeft, zou Hij niet hooren, of die het oog gevormd heeft, zou Hij niet zien?

10. Die de volken tuchtigt, zou Hij niet kastijden, Hij, die den mensch wetenschap leert[8])?

11. De Heer kent de gedachten der menschen, dat zij ijdel zijn[9]).

---

onder het volk (v. 8) genoemd en des te zekerder door God zullen gekastijd worden, daar Hij ook de heidensche *volken* tuchtigt (v. 10). Zie Ps. XCI noot 1.

[2]) God, aan wien alleen de wraak toekomt (vgl. Deut. XXXII 35) en die ze herhaaldelijk uitoefende, *handelt* daarin *vrijmoedig* (vgl. Ps. XI 6), d. i. zonder naar iets te zien, vastberaden, krachtdadig; daarom moge Hij zulks (v. 2) ook nu doen! Hebr.: «God der wraak, vertoon U»!

[3]) De zin is: al te lang duurt hunne boosaardigheid en *roemen* zij op hunne misdaden en straffeloosheid.

[4]) Hoelang nog zullen zij pralen met *de ongerechtigheid*, die zij plegen, en snoevend daarover *spreken*.

[5]) *Uw erfdeel*, d. i. *uw volk*, de ware Israëlieten.

[6]) Niettegenstaande Gods uitdrukkelijk gebod, vooral hen niet te benadeelen (vgl. Exod. XXII 21, 22), plegen zij die geweldenarij en nog vele andere, terwijl zij God lasterend er bijvoegen, dat (v. 7) *de God van Jacob*, d. i. de beschermer van Israël, het niet bemerkt of zich daarom niet bekreunt.

[7]) *Onzinnigen* (vgl. Ps. XIII 1) zijn zij, die (v. 7) Gods bestaan, zijne alwetendheid en zijn rechtvaardig bestuur loochenen, daar Hij het toch is, die (v. 9—11) den mensch zijn waarnemingsvermogen en kennis schonk.

[8]) *De volken*, d. i., naar den grondtekst («goïm»), de heidenen. De zin is: als God de heidenen, welke toch alleen door het licht der rede *wetenschap* van goed en kwaad ontvangen hebben, *tuchtigt*, wanneer zij kwaad doen, zou Hij u dan niet straffen, wanneer gij de Wet overtreedt, die u ruimer wetenschap geeft?

[9]) De zin is: de *gedachten* en plan-

12. Beatus homo, quem tu erudieris Domine: et de lege tua docueris eum.
13. Ut mitiges ei a diebus malis: donec fodiatur peccatori fovea.

14. Quia non repellet Dominus plebem suam: et hereditatem suam non derelinquet.
15. Quoadusque justitia convertatur in judicium: et qui juxta illam omnes qui recto sunt corde.
16. Quis consurget mihi adversus malignantes? aut quis stabit mecum adversus operantes iniquitatem?
17. Nisi quia Dominus adjuvit me: paulominus habitasset in inferno anima mea.
18. Si dicebam: Motus est pes meus: misericordia tua Domine adjuvabat me.
19. Secundum multitudinem dolo-

12. Gelukkig de mensch, dien Gij onderricht, Heer, en dien Gij uit uwe Wet onderwijst[10]),
13. om hem tegen kwade dagen verzachting te schenken, totdat voor den zondaar een kuil wordt gegraven[11]).
14. Want de Heer zal zijn volk niet verstooten, en zijn erfdeel zal Hij niet verlaten[12]),
15. totdat gerechtigheid weder kome tot recht en die haar aankleven, alle oprechten van harte[13]).
16. Wie treedt voor mij op tegen kwaadwilligen, of wie staat mij ter zijde tegen hen, die ongerechtigheid begaan[14])?
17. Had de Heer mij niet geholpen, dan woonde welhaast mijne ziel in de onderwereld[15]).
18. Sprak ik: Wankelend is mijn voet, dan hielp mij, o Heer, uwe barmhartigheid[16]).
19. Naar de menigte van mijne

---

nen *der menschen* (d. i. der boozen; zie v. 7) zijn *ijdel* en nietig, en daarom valt het God niet moeielijk ze als zoodanig te kennen en te straffen. Naar de Septuagint is de zin: de menschen zijn ijdel, d. i. nietige wezens, en daarom valt het den Heer niet moeielijk hunne gedachten te kennen.

[10]) *Dien Gij* door de woorden uwer *Wet onderwijst*, hoe heilzaam het lijden is. Vgl. Deut. VIII 3 volg.

[11]) Het doel van Gods onderricht omtrent het lijden en de kwellingen is: den mensch leniging te verschaffen in *kwade dagen* (vgl. Rom. V 3 volg.), namelijk door hem geduld en hoop in te boezemen op Gods hulp, die (v. 14) niet zal uitblijven; want weldra komt de *zondaar*, d. i. de boosaardige vervolger, tot ondergang.

[12]) God zal *zijn volk* en *zijn erfdeel*, d. i. de ware, vrome Israëlieten (vgl. v. 5), niet altoos laten verdrukken, maar hun lijden enkel een poos laten duren, *totdat* (v. 15) enz.

[13]) De vermoedelijke zin dezer duistere plaats is: ongerechtige daden en vonnissen gelden thans nog voor recht; dat zal echter slechts duren, *totdat* door Gods toedoen datgene, wat gerechtig is, ook *weder* als *recht* erkend wordt, en met de *gerechtigheid* zullen dan zegepralen en tot recht komen allen, die *haar aankleven*, d. i. die oprecht van harte zijn. Sommigen vertalen: totdat Gods gerechtigheid ten gerichte komt, en allen, die oprecht van harte zijn, zullen haar (of het recht) aankleven.

[14]) De Psalmist spreekt hier als vertegenwoordiger van het gekwelde Israël. De zin is: Wie kan en zal mij dan helpen? God alleen kan het; want (v. 17) *had* Hij *mij niet geholpen*, dan ware mijn nood mij ten ondergang geweest. Maar Hij zal ook helpen: dat bewijst (v. 18—19) het verleden.

[15]) Dit en het volgende (v. 18—19) zou naar den grondtekst niet als verleden, maar als tegenwoordig en toekomstig kunnen opgevat worden: hielp de Heer niet, dan zou enz.; v. 18: Spreek ik.... dan helpt mij enz.

[16]) Dacht ik: Ik ga ten gronde, dan verhoordet en hielpt Gij mij, en (v. 19) hoe grooter mijne smarten waren, des te blijder vertroostingen liet Gij mij ten deel vallen.

rum meorum in corde meo: consolationes tuæ lætificaverunt animam meam.
20. Numquid adhæret tibi sedes iniquitatis: qui fingis laborem in præcepto?
21. Captabunt in animam justi: et sanguinem innocentem condemnabunt.
22. Et factus est mihi Dominus in refugium: et Deus meus in adjutorium spei meæ.
23. Et reddet illis iniquitatem ipsorum: et in malitia eorum disperdet eos, disperdet illos Dominus Deus noster.

smarten in mijn hart verblijdden uwe vertroostingen mijne ziel.
20. Heeft een stoel van ongerechtigheid met U gemeenschap, Gij, die last bereidt door een gebod[17]?
21. Zij maken jacht op de ziel des rechtvaardigen[18]), en onschuldig bloed veroordeelen zij. —
22. En de Heer strekt mij tot toevlucht, en mijn God tot steun van mijne hoop.
23. En vergelden zal Hij hun hunne ongerechtigheid, en in hunne boosheid zal Hij hen verdelgen; verdelgen zal Hij hen, de Heer, onze God.

PSALMUS XCIV.

PSALM XCIV.

Looft God en luistert naar zijne stem!

Opwekking tot verheerlijking van God (v. 1—2), den Schepper der wereld (v. 3—6), den Beschermer van Israël (v. 7), en aansporing tot volgzaamheid om niet gelijk de vaderen in de woestijn gestraft te worden (v. 8—11).

Laus Cantici ipsi David.
1. Venite, exsultemus Domino:

Een lofzang van David[1]).
1. Komt, laat ons jubelen voor den

[17]) Deze tot God gerichte vraag is zeer duister. Naar de Vulgaat is de zin wellicht: Gij, o God, die ons door uwe geboden zoo grooten *last* oplegt, die ons de rechtvaardigheid ten plicht maakt en daarbij zoo zware offers van ons eischt, Gij kunt toch geen *gemeenschap* hebben met eenen *stoel van ongerechtigheid*, d. i. met eenen onrechtvaardigen rechter, m. a. w. Gij kunt hem toch niet beschouwen en steunen als uwen vertegenwoordiger. Naar de Septuagint is de zin: met U zal geen gemeenschap hebben een stoel van ongerechtigheid, die last veroorzaakt op grond (onder voorwendsel) van wet.

[18]) Zij ontzien zich niet hem naar het leven te staan.
— De H. Augustinus en met hem Bellarminus wijzen er op, hoe de vertroostingen des geestes (v. 19) kunnen samengaan en toenemen met de smarten van lichaam en ziel (vgl. II Cor. VII 4, 10). Wie zijne smarten van Gods hand aanneemt en overtuigd is, dat hij daardoor voldoet voor zijne zonden, gereinigd wordt van zijne fouten en gebreken, tot deugd gebracht, beproefd en gelijkvormig gemaakt wordt met den lijdenden Heiland om met hem verheerlijkt te worden, zal in zijn lijden een reden vinden van bovennatuurlijke vreugde, te meer, omdat «eene tegenwoordige, kortstondige en lichte verdrukking in ons een bovenmate uitnemend gewicht bewerkt van heerlijkheid». II Cor. IV 17.

[1]) Dit opschrift ontbreekt in den grondtekst. Hebr. IV 7 wordt deze Psalm onder de gezangen van David gerangschikt. De aanhef en het gewag, dat in den Psalm gemaakt wordt van de schepping (v. 5—6) en van het ver-

jubilemus Deo salutari nostro:

2. Præoccupemus faciem ejus in confessione: et in psalmis jubilemus ei.
3. Quoniam Deus magnus Dominus: et rex magnus super omnes deos.
4. Quia in manu ejus sunt omnes fines terræ: et altitudines montium ipsius sunt.
5. Quoniam ipsius est mare, et ipse fecit illud: et siccam manus ejus formaverunt.
6. Venite adoremus, et procidamus: et ploremus ante Dominum, qui fecit nos.
7. Quia ipse est Dominus Deus noster: et nos populus pascuæ ejus, et oves manus ejus.
8. Hodie si vocem ejus audieritis, nolite obdurare corda vestra; *Hebr. III 7 et IV 7.*

Heer; laat ons juichen voor God, onzen Heiland[2])!
2. Laat ons zijn aanschijn voorkomen met lofgezang en met psalmen juichen voor Hem[3])!
3. Want een groote God is de Heer, en een koning groot boven alle goden[4]).
4. Want in zijne hand zijn alle grenzen der aarde, en de toppen der bergen, Hem behooren zij toe[5]).
5. Want van Hem is de zee, en Hij heeft ze gemaakt, en het vaste land hebben zijne handen gevormd.
6. Komt, laat ons aanbidden en nedervallen en weenen voor den Heer, die ons gemaakt heeft[6])!
7. Want Hij is de Heer, onze God, en wij zijn het volk zijner weide en de schapen van zijne hand[7]).
8. Heden, als gij zijne stem hoort, verstokt toch niet uwe harten[8]),

---

bond met het uitverkoren volk (v. 7), doen niet weinigen vermoeden, dat hij bestemd was om het volk tot godsvrucht op te wekken bij het begin der openbare godsdienstoefening in den ochtend van den Sabbat. Vgl. Ps. XCI noot 1. In het «Invitatorium» van het Brevier worden enkele verzen anders gelezen naar het Psalterium Romanum. Zie de Inleiding bl. 16.

[2]) *Voor den Heer jubelen* en *juichen* is Hem uitbundig en met vervoering loven.

[3]) *Zijn aanschijn voorkomen* is uitermate vroegtijdig met lofgezang voor Hem verschijnen; volgens anderen: Hem voorkomen vooraleer Hij straffe.

[4]) *Boven alle goden*, d. i. der heidensche naburen, een herinnering, die herhaaldelijk noodzakelijk bleek. Mogelijk is het intusschen, dat (vgl. Ps. LXXXI) de koningen bedoeld worden. In het Psalterium Romanum is hier uit Ps. XCIII 14 ingelascht: «want de Heer zal zijn volk niet verstooten»: een andere reden om Hem te verheerlijken.

[5]) *In zijne hand*, d. i. in zijne macht, zij worden door Hem in stand gehouden. Voor *grenzen* heeft de grondtekst: «de diepten der aarde». De zin is: de diepten en *de toppen der bergen*, d. i. de hoogten, m. a. w. de gansche aarde, is zijn eigendom. Het Psalt. Rom. heeft: «en Hij ziet (nl. als de alomtegenwoordige, alwetende Meester) de hoogten der bergen».

[6]) Het *weenen* (Hebr.: «knielen») wijst op de vrome, innerlijke gesteldheid der ziel, die de uiterlijke godsvereering dient te vergezellen. Wie met ware vroomheid denkt aan Gods barmhartigheid, *die ons heeft gemaakt*, zal zich tot in het binnenste zijner ziel getroffen voelen.

[7]) Hij is *onze God*, d. i. onze almachtige Beschermer, dien wij dus ook moeten huldigen, en *wij zijn* zijn *volk*, dat Hij als *schapen* op zijne *weide*, d. i. in het Beloofde Land, bestiert, en wel met *zijne hand*, d. i. met kracht, beleid en liefde. Het Psalt. Rom. heeft eenvoudig: «want wij zijn zijn volk en de schapen zijner weide».

[8]) *Heden*, d. i. telkens als gij Gods wil verneemt. Naar den grondtekst kunnen beide leden van dit vers als wensch worden opgevat: moogt gij toch heden luisteren naar zijne stem en moge uw hart nimmer verstokt zijn!

9. Sicut in irritatione secundum diem tentationis in deserto: ubi tentaverunt me patres vestri, probaverunt me, et viderunt opera mea.
10. Quadraginta annis offensus fui generationi illi, et dixi: Semper hi errant corde. *Num. XIV 34.*
11. Et isti non cognoverunt vias meas: ut juravi in ira mea: Si introibunt in requiem meam. *Hebr. IV 3.*

9. zooals bij de verbittering ten dage der beproeving in de woestijn, waar Mij uwe vaderen beproefden, Mij toetsten, en toch zagen zij mijne werken[9]).
10. Veertig jaren was Ik verbolgen op dat geslacht, en Ik zeide: Steeds dwalen zij in hun hart[10]),
11. en zij kenden niet mijne wegen[11]). Zoo zwoer Ik dan in mijnen toorn: Niet ingaan zullen zij in mijne rust[12]).

PSALMUS XCV.

PSALM XCV.

Eer aan God, den Koning der wereld!

Israël verkondige alom Gods heil, heerlijkheid en wonderen (v. 1—3): immers Hij is boven alle goden verheven, omringd van majesteit en heiligheid (v. 4—6). Dat alle heidenen Hem huldigen en doen huldigen (v. 7—10a); want Hij ordent en oordeelt de aarde (v. 10b). Ook de redelooze natuur deele in dien jubel (v. 11—12); want Hij komt, en wel als Rechter van het heelal (v. 13).

Canticum ipsi David,
Quando domus ædificabatur post captivitatem. *(I Par. 15).*

Een gezang van David. Toen het huis gebouwd werd na de gevangenschap[1]).

---

[9]) Naar den grondtekst: «gelijk geschiedde te Meriba, gelijk ten dage van Massa in de woestijn». De eigennamen Meriba en Massa zijn in de Septuagint en de Vulgaat naar hunne beteekenis door *verbittering* (oproerigheid) en *beproeving* vertaald. *Beproeven* beteekent hier: twijfelen aan Gods macht en hulp. Vgl. Exod. XVII 1 volg.; Num. XX 2—13.

[10]) Het Psalt. Rom. heeft: «Veertig jaren was Ik bij dit geslacht», namelijk om het te helpen of te straffen; of wel, naar den grondtekst en de Vulgaat: met walg en verbolgenheid, omdat zij *in hun hart* dwaalden, d. i. met boos opzet verkeerde wegen bewandelden.

[11]) *Zij kenden*, d. i. beminden en volgden, *niet mijne wegen*, d. i. mijne geboden.

[12]) Letterlijk naar de Septuagint: Zooals Ik zwoer, d. i. zoo geschiedde het. Het Psalt. Rom. heeft: «Ik zwoer hun (daarom)». Vgl. Num. XIV 28. *Mijne rust* is het Beloofde Land, waarvan hun het rustig bezit was toegezegd, indien zij Gode getrouw bleven. Het slot van den Psalm is een bedekte bedreiging tegen de verstoktheid des harten. Vgl. v. 8.

— Enkele Vaders, zooals Eusebius en de HH. Athanasius en Hiëronymus, beschouwen dezen Psalm als eene tot de ongeloovige Joden gerichte aansporing om Christus te erkennen. Hebr. III 7 volg. worden v. 8—11 van dezen Psalm aangehaald, uitgelegd en op de lezers toegepast om hen te waarschuwen tegen afval en ongeloof en hen aan te sporen tot zorg voor hun heil, daar zij anders in de rust (v. 11) des Heeren, in het beloofde land der hemelen niet zullen kunnen ingaan.

[1]) Dit opschrift ontbreekt in den grondtekst. Blijkens I Par. XVI 23—33

1. Cantate Domino canticum novum: cantate Domino omnis terra.
2. Cantate Domino, et benedicite nomini ejus: annuntiate de die in diem salutare ejus.
3. Annuntiate inter gentes gloriam ejus, in omnibus populis mirabilia ejus.
4. Quoniam magnus Dominus, et laudabilis nimis: terribilis est super omnes deos. *Eccli. XLIII 31.*
5. Quoniam omnes dii gentium dæmonia: Dominus autem cœlos fecit.
6. Confessio, et pulchritudo in conspectu ejus: sanctimonia, et magnificentia in sanctificatione ejus.
7. Afferte Domino patriæ gentium, afferte Domino gloriam et honorem:
8. Afferte Domino gloriam nomini ejus.

1. Zingt den Heer een nieuw gezang; zingt den Heer, gij, gansche aarde!
2. Zingt den Heer en zegent zijnen naam; verkondigt dag aan dag zijn heil.
3. Verkondigt onder de heidenen zijne heerlijkheid, onder alle volken zijne wonderen[2]).
4. Want groot is de Heer en prijzenswaardig bovenmate; ontzaglijk is Hij boven alle goden.
5. Want alle goden der volkeren zijn booze geesten[3]); de Heer daarentegen heeft de hemelen geschapen.
6. Lof en heerlijkheid zijn voor zijn aanschijn, heiligheid en luister in zijn heiligdom[4]).
7. Brengt den Heer, gij, geslachten der volken, brengt den Heer roem en hulde;
8. brengt den Heer den roem van zijnen naam;

---

maakte deze Psalm een deel uit van het feestlied, dat gezongen werd bij gelegenheid van de overbrenging der Ark naar Sion, waar David den Heer *het Huis gebouwd*, d. i. den tabernakel opgericht had. Ongetwijfeld werd de Psalm bij dergelijke gelegenheden herhaald; zoo o. a. toen de tempel opnieuw *gebouwd* was *na de gevangenschap* (vgl. I Esdr. III 10—11). De inhoud van den Psalm beantwoordt aan die dubbele gebeurtenis: David immers was toen als koning over de twaalf stammen erkend; hij had de naburige volken overwonnen en Gods hulp (v. 2—3) op wonderbare wijze ondervonden, zoodat ook de heidenen (v. 3, 7, 10) wel moesten inzien, dat Jehova alleen God en Koning is. Van de overbrenging der Ark dagteekende dus een nieuw tijdperk voor Israël en voor de heidenen, ja voor de geheele wereld (v. 11—13), over welke uit den tabernakel Gods zegen zou nederdalen. Hetzelfde gold na de gevangenschap, toen ongetwijfeld de komst van den Messias-koning en de onderwerping der heidenen aan het Godsrijk met grooter spanning verbeid werd. De dichter ziet in den geest die heerlijke toekomst en daarom noodigt hij (v. 1—3) *de gansche aarde*, d. i. alle bewoners van het heilig land, uit om Gods *heil*, d. i. zijne nieuwe, wonderbare gunstbewijzen, door *een nieuw*, een plechtig gezang te verheerlijken en alom te verkondigen (zie Ps. XXXII noot 2 en I Par. XVI noot 4). Sommigen meenen, dat deze Psalm en de twee volgende eenige wijzigingen hebben ondergaan ten tijde van den profeet Isaias.

[2]) Die *heerlijkheid* en *wonderen* worden aangeduid in hetgeen volgt (v. 4—6): Hij is groot, prijzenswaardig, ontzaglijk, alleen God en Schepper vol van majesteit.

[3]) Hebr.: «zijn nietigheden», terwijl God, die alles uit het niet heeft getrokken, (v. 6) de oneindige majesteit is.

[4]) Voor *lof* heeft de grondtekst «glans». Hier schijnt veeleer sprake te zijn van Gods *heiligdom* in den hemel, dan van den tabernakel. In den hemel is hij omringd van glans en *heiligheid*, die de engelen en menschen aanzet tot *lof*. Uit datgene, wat God omringt, kan men afleiden hoedanig zijn wezen is. Daarom worden nu ook (v. 7 volg.) de heidenen opgeroepen om Hem te huldigen.

Tollite hostias, et introite in atria ejus:
9. Adorate Dominum in atrio sancto ejus.
Commoveatur a facie ejus universa terra:
10. Dicite in gentibus quia Dominus regnavit.
Etenim correxit orbem terræ qui non commovebitur: judicabit populos in æquitate.

11. Lætentur cœli, et exsultet terra, commoveatur mare, et plenitudo ejus:
12. Gaudebunt campi, et omnia, quæ in eis sunt.
Tunc exsultabunt omnia ligna silvarum.
13. A facie Domini, quia venit: quoniam venit judicare terram.

Judicabit orbem terræ in æquitate, et populos in veritate sua.

neemt offers en treedt binnen in zijne voorhoven[5]).
9. Aanbidt den Heer in zijn heilig voorhof.
Voor zijn aangezicht beve geheel de aarde[6])!
10. Zegt onder de volkeren, dat de Heer regeert[7]).
Want Hij heeft het aardrijk geordend, dat niet zal wankelen; Hij richt de volken in gerechtigheid[8]).
11. Dat de hemelen zich verblijden en de aarde jubele, dat de zee beve en hare volheid[9])!
12. Dat de velden zich verheugen en al wat daarin is!
Dan zullen juichen alle geboomten der bosschen[10])
13. voor het aanschijn des Heeren, want Hij komt, want Hij komt om de aarde te richten.
Hij zal het aardrijk richten in gerechtigheid en de volkeren in zijne waarheid[11]).

---

[5]) Vgl. Ps. XXVIII noot 4 en Ps. LXXXIII noot 2. De grondtekst duidt hier de *offers* aan door «mincha». Vgl. Mal. I noot 11 en 12.

[6]) Van eerbied en heilige vreeze.

[7]) *Zegt*, d. i. onder u, heidenen, dat Jehova de Koning der wereld is. Het Psalterium Romanum en verscheidene HH. Vaders lezen hier: «regnavit a ligno Deus»; de Kerk heeft dit in hare liturgie behouden om er op te wijzen, dat het Rijk van Christus uitgegaan is van zijn kruis.

[8]) Zijn koningschap berust op een dubbelen grondslag: Hij is de Schepper der vaste orde, die in de wereld heerscht, en Hij is tevens de Opperrechter van alle volken.

[9]) Ook de redelooze natuur heeft gedeeld in den vloek, die over den gevallen mensch kwam; geen wonder, dat de Psalmist haar uitnoodigt om zich te verblijden als God komt om den mensch te richten en hem dan te verheffen en te zegenen; want ook zij zal in dien zegen deelen. Vgl. Rom. VIII 22.

[10]) *Dan* doelt waarschijnlijk op de volledige vervulling, die de wensch van den Psalmist zal vinden, als de Messias in persoon op de aarde zal komen; *dan* zal de natuur vanzelf, zonder verdere uitnoodiging, de komst van haren God en Koning met gejuich begroeten.

[11]) Hij zal in zijne *gerechtigheid* en *waarheid*, d. i. overeenkomstig zijne trouw in het vervullen zijner beloften, aan allen, die het verdiend hebben, zijne zegeningen schenken.

— De HH. Vaders, o. a. de HH. Augustinus, Hiëronymus, Ambrosius, Chrysostomus, zien in dezen Psalm een voorspelling van de komst des Zaligmakers en van de roeping der heidenen tot de eene en algemeene Kerk, *het huis* (v. 1) door Christus gebouwd na de verlossing van het menschdom. Het drievoudig *zingt* (v. 1—2) is dan (zegt Bellarminus) een opwekking om de drie goddelijke personen te verheerlijken, wier gemeenschappelijk werk het *heil* (v. 2), de verlossing van het menschdom, is. Vooreerst worden nu de bekeerde Israëlieten, de apostelen, opgeroepen (v. 3—6) om de komst van den Messias, zijne werken en wonderen, en vooral zijne godheid, alom onder de heidenen te verkondigen. De-

PSALMUS XCVI.

PSALM XCVI.

God overwint, heerscht en zegent!

Opwekking tot vreugdebetoon (v. 1). God is de almachtige Opperrechter (v. 2—3). Hij hield gericht; uitwerkselen daarvan (v. 4—6). Nu schamen zich de heidenen, prijzen Hem de engelen en jubelen de zijnen over zijne grootheid en macht (v. 7—9). Verplichtingen des volks en blijde gevolgen van Gods bestuur (v. 10—12).

1. Huic David, Quando terra ejus restituta est.

Dominus regnavit, exsultet terra: lætentur insulæ multæ.

2. Nubes, et caligo in circuitu ejus: justitia, et judicium correctio sedis ejus.

3. Ignis ante ipsum præcedet, et inflammabit in circuitu inimicos ejus.

1. Van David, toen zijn land weder geordend was[1]).

De Heer regeert! De aarde juiche! Dat zich de vele eilanden verheugen[2])!

2. Wolken en donkerheid omringen Hem; gerechtigheid en recht zijn de bevestiging van zijnen troon[3]).

3. Vuur gaat voor Hem uit en steekt in het rond zijne vijanden in brand[4]).

---

zen zullen dan den waren God aanbidden (v. 7) en Hem alom in zijn heilig voorhof, d. i. in zijne Kerk, met eerbiedige vrees een onbloedig offer opdragen (v. 8—9); dan zullen zij op hunne beurt aan anderen verkondigen (v. 10), dat Christus de Koning der wereld is, die Hij geschapen, waarin Hij zijne onwankelbare Kerk gevestigd heeft en die Hij als Heer en Rechter bestiert. Bij de komst van Christus (v. 11—13) zal zich te recht de geheele schepping verblijden wegens den zegen, dien Hij aanbrengt, en die blijdschap zal met dien zegen volledig worden, als Hij ten tweeden male komt om alle volkeren te richten en zijne beloften te vervullen.

[1]) Toen, na het verslaan der vijanden, *zijn land* tot rust gebracht was. Dit opschrift ontbreekt in den grondtekst. Of de Psalm inderdaad van David is, wordt betwijfeld; intusschen heeft hij groote overeenkomst met Ps. XVII en laten sommigen hem evenals dien Psalm dagteekenen van David's meer gevorderden leeftijd. Niet weinigen houden hem echter voor eene latere nieuwe bewerking van Ps. XVII 8—15. De Psalm vond waarschijnlijk zijne aanleiding in een strafgericht onder de heidenen, in hetwelk God zijne koninklijke macht ten aanschouwen der wereld deed schitteren. Die overwinning en hare gevolgen waren het profetische beeld der overwinningen van den Messias. Velen meenen intusschen, dat de Psalm in den letterlijken zin handelt over de vestiging van het Rijk des Zaligmakers. Trouwens Gods overwinning over de afgoden werd eerst volledig door Christus.

[2]) Dat Hij *regeert*, bewijst Hij metterdaad door de gerichten die Hij houdt. Deze worden hier gelijk elders (vgl. Ps. XVII) voorgesteld onder het beeld van een onweder. Daar zijn gericht hier de vestiging van het Godsrijk ten doel had, en daarbij de geheele wereld betrokken is, wordt deze ook uitgenoodigd om te jubelen. De *eilanden*, d. i. (vgl. Ps. LXXI noot 10) de in en om de Middellandsche Zee gelegen landen, vertegenwoordigen hier alle landen der heidenen in het algemeen.

[3]) Figuurlijke beschrijving (v. 2—3) der wijze, waarop God pleegt ten gericht te komen (zie Ps. XVII noot 8). Hij komt met ontzaglijke machtsvertooning om *gerechtigheid* uit te oefenen en *recht* te doen; immers deze zijn de *bevestiging*, de grondslagen *van zijnen troon*, d. i. van zijne goddelijke heerschappij; Hij regeert, omdat Hij de oneindig Rechtvaardige is.

[4]) Vgl. Ps. XVII 9. Thans volgt de

4. Illuxerunt fulgura ejus orbi terræ: vidit, et commota est terra.
5. Montes, sicut cera fluxerunt a facie Domini: a facie Domini omnis terra.

6. Annuntiaverunt cœli justitiam ejus: et viderunt omnes populi gloriam ejus.
7. Confundantur omnes, qui adorant sculptilia: et qui gloriantur in simulacris suis. *Exod. XX 4; Lev. XXVI 1; Deut. V 8.*
Adorate eum omnes Angeli ejus: *Hebr. I 6.*
8. Audivit, et lætata est Sion.

Et exsultaverunt filiæ Judæ, propter judicia tua Domine:
9. Quoniam tu Dominus altissimus super omnem terram: nimis exaltatus es super omnes deos.

10. Qui diligitis Dominum, odite malum: custodit Dominus animas

4. Zijne bliksems verlichtten het aardrijk; de aarde zag het en beefde.
5. De bergen smolten als was voor het aanschijn des Heeren, voor het aanschijn des Heeren geheel de aarde[5]).
6. De hemelen verkondigden zijne gerechtigheid, en alle volken zagen zijnen luister[6]).
7. Te schande mogen worden allen, die gesneden beelden aanbidden en die op hunne afgodsbeelden roemen.

Aanbidt Hem, gij, zijne engelen, altegader[7])!
8. Sion hoorde het en het verheugde zich
en Juda's dochters jubelden om uwe gerichten, o Heer[8])!
9. Want Gij, Gij zijt de Heer, de Allerhoogste over de geheele aarde; uitermate zijt Gij verheven boven alle goden[9]).
10. Gij, die den Heer bemint, verfoeit het kwaad. De Heer bewaart

---

beschrijving der bijzondere uitwerkselen van het gericht, dat tot den Psalm aanleiding gaf.

[5]) Een beeld van de vernietiging der machtigste vijanden van God. De grondtekst en de Septuagint hebben duidelijker: «voor het aanschijn van den Heer der geheele aarde».

[6]) De *hemelen* zijn hier de wolken en bliksems, die Gods majesteit en straffende *gerechtigheid* ten aanschouwen van *alle volken* openbaren, of wel de hemelingen, die, evenals de volkeren, getuigen zijn van den *luister*, dien de Heer zich verschaft door zijn gericht. Vgl. Ps. XLIX 6.

[7]) De verdere gevolgen van het gericht drukt de Psalmist hier uit in den vorm van eenen wensch. *Beschaamd*, nl. over hunne dwaasheid. Voor *engelen* heeft de grondtekst «elohim», dat hier gewoonlijk door «goden» vertaald wordt (alhoewel het ook engelen kan beteekenen); de zin is dan: alle valsche goden worden voor Hem vernederd en ruimen Hem de plaats in, die zij te lang en ten onrechte hadden ingenomen. De Zeventigen, die hier *engelen* hebben, steunden bij die vertaling ongetwijfeld op eene overlevering, die zoo verspreid en bekend was, dat de H. Paulus zich Hebr. I 6 kon beroepen op deze woorden om de voortreffelijkheid van Christus boven de engelen te bewijzen. Wel is waar staat de aanhaling van Hebr. I 6 letterlijk Deut. XXXII 43, althans naar de Septuagint; zij ontbreekt echter aldaar in den grondtekst en de Vulgaat. Daar overigens ook de andere bewijzen van Hebr. I uit de Psalmen genomen zijn, mag men met grond besluiten, dat de H. Paulus, ook indien hij naar Deut. XXXII 43 zou aangehaald hebben, toch daarbij tevens dezen Psalm en zijne betrekking tot den Messias op het oog heeft gehad.

[8]) *Sion*, d. i. Jerusalem, en *Juda's dochters*, d. i. de overige steden des rijks, vernamen met vreugde de blijde mare van Gods gericht (v. 4—6) over zijne en hare vijanden.

[9]) Uit die gerichten bleek hun, dat Gij de Almachtige zijt. Mogelijk echter moet v. 8 vóór v. 7 gelezen worden, en dan is de zinsverbinding: de engelen (v. 7) aanbidden U en te recht, want Gij zijt de Heer enz. Zie Ps. XCIV 4.

sanctorum suorum, de manu peccatoris liberabit eos. *Amos V 15; Rom. XII 9.*

de zielen zijner heiligen; uit de hand des zondaars redt Hij hen[10]).

11. Lux orta est justo, et rectis corde lætitia.

11. Licht gaat op voor den rechtvaardige, en voor de rechtschapenen van harte blijdschap[11]).

12. Lætamini justi in Domino: et confitemini memoriæ sanctificationis ejus.

12. Verheugt u, gij rechtvaardigen, in den Heer, en verheerlijkt de gedachtenis zijner heiligheid[12]).

---

[10]) Een belofte van Gods bijstand tegen den *zondaar*, d. i. den vijand, gegeven aan wie *den Heer bemint*, d. i. aan de ware Israëlieten, indien zij *het kwaad*, nl. inzonderheid de afgoderij, verfoeien.

[11]) *Licht*, d. i. geluk en heil, valt hun ten deel en verschaft hun blijdschap.

[12]) *Verheerlijkt* zijnen heiligen naam. Zie Ps. XXIX noot 4.

— Naar het eenparig gevoelen der HH. Vaders worden in dezen Psalm, zoo niet in den letterlijken (zie noot 1), dan toch in den typischen zin de overwinningen voorspeld, die de Messias zou behalen ter vestiging van zijn Rijk. Sommigen verstaan dit van zijne eerste komst, anderen van de tweede, anderen van beide. De Psalmist bezingt dus den roem, die het aandeel van den Messias zal zijn, als Hij (v. 1) orde en rust op aarde zal gebracht hebben; dan zal Hij regeeren en allen zullen zich verheugen over de genaden, die Hij aanbrengt. Hij zal komen als God (v. 2), omsluierd in zijne menschheid, en een Rijk stichten, dat op gerechtigheid gevestigd is. Hij zal (v. 3) het vuur van den H. Geest uitzenden en zijne vijanden bekeeren of vernietigen; zijne apostelen (v. 4) zullen dat vuur alom doen schitteren en de aarde verbazen; ook zijne machtigste vijanden (v. 5) zullen bezwijken. De engelen te Bethlehem (of de apostelen) zullen (v. 6) zijne gerechtigheid verkondigen en aan alle volken zijne heerlijkheid leeren kennen; de afgodendienaars (v. 7) zullen zich schamen en de engelen des hemels Hem als Godmensch bij zijne hemelvaart aanbidden. De Kerk en al hare kinderen (v. 8) zullen zich verheugen over de gerechtigheid, waarmede Hij (v. 9) in den hemel zetelt. Zij, die Hem beminnen (v. 10) en het kwade haten, worden door Hem bewaard, van de macht des duivels bevrijd, door zijne genade (v. 11) verlicht, en vinden dus wel reden om zich te verheugen en Hem te prijzen. — Bij zijne tweede komst (vgl. Matth. XXIV 30 volg.) zal Hij (v. 1—5) verschijnen op de wolken, voorafgegaan door teekenen aan den hemel, terwijl de aarde door het vuur verteerd wordt. Dan zullen (v. 6) de engelen zijne komst verkondigen, alle volkeren de heerlijkheid van den Godmensch aanbidden en het hemelsch Sion (v. 8) zich verblijden over zijne verheffing. Zij, die God beminnen (v. 10) en het kwade haten, worden door Hem tegen den duivel gevrijwaard; het eeuwige licht is hun aandeel en doet hen met blijdschap God verheerlijken.

PSALMUS XCVII.

PSALM XCVII.

God heeft heil verschaft. Hem zij aller lof!

God heeft wonderbaar en barmhartig de zijnen geholpen ten aanschouwen van allen (v. 1—3). Daarom mogen Hem alle menschen uitbundig prijzen (v. 4—6); mogen ook de overige schepselen zich daarbij aansluiten (v. 7—8), want Hij is de rechter en bestierder der wereld (v. 9).

1. Psalmus ipsi David.
Cantate Domino canticum novum: quia mirabilia fecit.
Salvavit sibi dextera ejus: et brachium sanctum ejus.
2. Notum fecit Dominus salutare suum: in conspectu gentium revelavit justitiam suam.
3. Recordatus est misericordiæ suæ, et veritatis suæ domui Israel.
Viderunt omnes termini terræ salutare Dei nostri. *Is. LII 10; Luc. III 6.*
4. Jubilate Deo omnis terra: cantate, et exsultate, et psallite.
5. Psallite Domino in cithara, in cithara et voce psalmi:
6. In tubis ductilibus, et voce tubæ corneæ.
Jubilate in conspectu regis Domini:
7. Moveatur mare, et plenitudo

1. Een Psalm van David[1]).
Zingt den Heer een nieuw gezang, want wonderen heeft Hij gedaan.
Redding heeft zich verschaft zijne rechterhand en zijn heilige arm[2]).
2. De Heer heeft zijn heil doen kennen; voor het aanschijn der heidenen heeft Hij zijne gerechtigheid geopenbaard[3]).
3. Hij is gedachtig geweest aan zijne erbarming en aan zijne trouw jegens het Huis van Israël[4]).
Alle grenspalen der aarde hebben het heil gezien van onzen God.
4. Juicht voor God, gij, gansche aarde! Zingt en jubelt en prijst op het psalter,
5. prijst den Heer op de citer, op de citer en met psalmgezang,
6. op de trompetten en met bazuingeschal!
Juicht voor het aanschijn des Konings, des Heeren!
7. Beve de zee en hare volheid,

---

[1]) *Van David* ontbreekt in den grondtekst. Of de Psalm inderdaad zijn werk is, wordt betwijfeld. Aanleiding tot den Psalm gaf Gods wonderbare hulp, voor het oog der gansche wereld den zijnen verleend door zijn strafgericht over de heidenen. Uit den Psalm blijkt echter niet duidelijk, of de dichter een bijzondere gebeurtenis op het oog had; mogelijk dacht hij aan alles, wat Jehova in den loop der tijden gedaan had voor zijn volk. Voor het overige is deze Psalm verwant met Ps. XCV.

[2]) Zie Ps. XCV noot 1. God maakt de zaak (hier de redding) van zijn volk tot de zijne. Die redding *verschafte* Hem *zijne rechterhand en zijn heilige arm*, d. i. Hij zelf kwam onmiddellijk ter hulp en trad krachtdadig op door wonderen en buitengewone gebeurtenissen, het werk zijner almacht en heiligheid.

[3]) *Zijn heil*, d. i. Hij heeft getoond, dat Hij het was, die hulp verleende, en dat deed Hij om de *heidenen* zijne *gerechtigheid*, die overwinning, recht en heil verschaft, te leeren kennen.

[4]) Hij heeft gehandeld naar zijne eeuwige barmhartigheid en overeenkomstig de eertijds aan Israël gegeven beloften.

ejus: orbis terrarum, et qui habitant in eo.
8. Flumina plaudent manu, simul montes exsultabunt
9. A conspectu Domini: quoniam venit judicare terram.

Judicabit orbem terrarum in justitia, et populos in æquitate.

het aardrijk en die daarop wonen[5])!
8. Dat de stroomen in de handen klappen, de bergen gezamenlijk jubelen[6])
9. voor het aanschijn des Heeren, want Hij komt om de aarde te richten.
Met rechtvaardigheid zal Hij het aardrijk richten en de volkeren met gerechtigheid[7]).

PSALMUS XCVIII. — PSALM XCVIII.

Looft God, want Hij is heilig!

God heeft zijne almacht getoond; zijn naam zij geprezen, want Hij is heilig (v. 1—3). Hij heeft gerechtigheid uitgeoefend bij zijn volk; Hij zij geprezen bij zijne Ark, want zij is heilig (v. 4—5). Hij verhoorde de gebeden der zijnen; Hij zij geprezen, want Hij is heilig (v. 6—9)!

1. Psalmus ipsi David.
Dominus regnavit, irascantur

1. Een Psalm van David[1]).
De Heer regeert. — Dat de vol-

---

[5]) Het ruischen van citers en psalters, het geschetter der trompetten en het geschal der bazuinen, gepaard met het juichen der menigte, waren wellicht den Psalmist een herinnering aan het ruischen van zeeën, *stroomen* (v. 8) en *bergen* (bergstroomen en wouden); hij noodigt die althans uit tot instemming, overtuigd als hij is, dat de mensch niet vermag God naar behooren te prijzen.

[6]) Een stoute persoonsverbeelding. Handgeklap was een gebruikelijke groet bij de inhuldiging van een koning. Vgl. IV Reg. XI 12 en Ps. XLVI 2.

[7]) *Hij komt,* d. i. Hij is gekomen en heeft gericht, maar *Hij zal* ook *den aardbol* blijven *richten,* d. i. door zijn machtsbetoon laten blijken, dat Hij de rechter en de bestierder der wereld is.

— De HH. Athanasius, Hiëronymus, Augustinus, benevens Eusebius, Theodoretus en anderen leggen dezen Psalm hetzij in den letterlijken, hetzij in den typischen zin uit als een lofzang op de eerste of tweede komst van den Heiland of op beide. De Psalmist noodigt dan uit (v. 1) om de wonderen der menschwording en verlossing te bezingen, wonderen gewrocht door de Rechterhand des Vaders, den Heiland, die uit eigen kracht den dood, de hel en de zonde overwon. Dien Heiland en zijne gerechtigheid (v. 2) heeft God aan de wereld geschonken (v. 3) in zijne barmhartigheid en ter vervulling zijner voorspellingen (vgl. Luc. I 54, 55). Dat heil werd door de apostelen tot aan de uiteinden der wereld verkondigd, en daarom (v. 4—8) moge dan ook de gansche aarde jubelen en Dengene prijzen, die eens ten tweeden male zal komen (v. 9) om de wereld met gerechtigheid te oordeelen.

[1]) Dit opschrift ontbreekt in den grondtekst. Is het juist, dan zong David, blijkens v. 2 en 9, dezen Psalm waarschijnlijk kort na de overbrenging der Ark naar Sion; hierin vond dan de Psalmist een waarborg, dat God, evenals in het verleden en nog onlangs, als Koning van Israël zijne macht zou toonen tegen de vijanden van zijn volk; dat Hij in zijne gerechtigheid Israël zou blijven bestieren en de gebeden der zijnen verhooren. Dit is den zanger dan ook een reden om den oneindig Heilige te prijzen.

populi: qui sedet super Cherubim, moveatur terra.

ken toornen! — Hij, die op de Cherubijnen troont. — Dat de aarde beve[2])!

2. Dominus in Sion magnus: et excelsus super omnes populos.

2. De Heer op Sion is groot[3]) en hoogverheven boven alle volken.

3. Confiteantur nomini tuo magno: quoniam terribile, et sanctum est:

3. Dat zij uwen grooten naam verheerlijken, want hij is ontzaglijk en heilig[4]).

4. Et honor regis judicium diligit.

4. En de eer des konings bemint het recht[5]).

Tu parasti directiones: judicium et justitiam in Jacob tu fecisti.

Gij, Gij hebt gerechtigheid bereid, recht en rechtvaardigheid hebt Gij geoefend in Jacob[6]).

5. Exaltate Dominum Deum nostrum, et adorate scabellum pedum ejus: quoniam sanctum est.

5. Verheft den Heer, onzen God, en buigt u neder voor de schabel zijner voeten, want zij is heilig[7]).

6. Moyses, et Aaron in sacerdotibus ejus: et Samuel inter eos, qui invocant nomen ejus:

6. Moses en Aäron onder zijne priesters, en Samuël onder hen, die zijnen naam aanroepen,

Invocabant Dominum, et ipse exaudiebat eos:

riepen den Heer aan, en Hij verhoorde hen[8]).

7. In columna nubis loquebatur ad eos.

7. In de wolkkolom sprak Hij tot hen[9]).

---

[2]) Hebr. waarschijnlijk: «de Heer regeert; dat de volken sidderen»! Het tweede deel van dit vers is eene aanvulling van het eerste; de zin is dus: de Heer, die *op de Cherubijnen* zetelt, heeft getoond, dat Hij de koning is van alle volkeren; dezen mogen zich dus tegen Hem verzetten en razen (vgl. Ps. II v. 1), het kan hun niet baten: zij zullen voor Hem moeten beven en zich onderwerpen. Het troonen *op de Cherubijnen.* zinspeelt op Gods tegenwoordigheid boven de Ark; deze was een beeld van Gods troon in den hemel. Vgl. Ezech. X.

[3]) De Heer, die bij uitstek op *Sion* woont, openbaart zijne grootheid door de uitoefening van zijn koningschap.

[4]) *Dat zij*, d. i. alle volken (v. 2) of, volgens anderen, de Israëlieten.

[5]) Vermoedelijk is de zin: de kracht *des konings*, die zijne *eer* uitmaakt, is vooral gelegen in de gerechtigheid. Is dit zoo, dan is uwe eer groot; want *Gij hebt gerechtigheid* enz.

[6]) *Gerechtigheid bereid* is hier allerwaarschijnlijkst gelijkbeteekenend met rechtvaardig handelen, recht spreken of de gerechtigheid doen heerschen. Die gerechtigheid heeft God *in Jacob*, d. i. ten bate van of onder zijn volk, *uitgeoefend* door het bevrijden des volks en het straffen van vijanden en zondaars; wel een reden om Hem (v. 5) te prijzen!

[7]) *De schabel* enz., d. i. de Ark, boven welke God zetelde op de Cherubijnen, weshalve zij hier *heilig* genoemd wordt evenals de berg Sion in v. 9. Zie Exod. XXV noot 17.

[8]) Andere reden om God te verheerlijken, tevens echter een voorbeeld ter navolging. God toonde zijne heiligheid door het verhooren van de gebeden der zijnen (v. 6) en door de bevelen en openbaringen, die Hij hun gaf (v. 7). *Moses* wordt hier *onder* de *priesters* genoemd, waarschijnlijk omdat hij op Gods bevel priesterlijke handelingen verrichtte, zooals bij de wijding van Aäron (vgl. Lev. VIII). Eveneens oefende Samuël, ofschoon hij geen priester was, toch bij wijze van uitzondering en op Gods bevel priesterlijke bedieningen uit (vgl. I Reg. VII 9). Sommigen meenen, dat *priesters* hier gelijk elders (vgl. II Reg. VIII 18) voor «dienaars» staat. *Die zijnen naam aanroepen*, d. i. Hem vereeren en als profeten zijnen naam doen kennen. Zij *riepen den Heer aan*, d. i. zij verheerlijkten Hem en baden voor het volk (vgl. Exod. XVII; XXXII 31; Num. XII 13; Num. XX 6).

[9]) De *wolkkolom* was in de woestijn

Custodiebant testimonia ejus, et præceptum quod dedit illis.

8. Domine Deus noster tu exaudiebas eos: Deus tu propitius fuisti eis, et ulciscens in omnes adinventiones eorum.

9. Exaltate Dominum Deum nostrum, et adorate in monte sancto ejus: quoniam sanctus Dominus Deus noster.

Zij onderhielden zijne getuigenissen en het voorschrift, dat Hij hun gegeven had[10]).

8. O Heer, onze God, Gij verhoordet hen; God, Gij waart hun genadig en een wreker van al hunne ontwerpen[11]).

9. Verheft den Heer, onzen God, en buigt u neder voor zijnen heiligen berg; want heilig is de Heer, onze God.

PSALMUS XCIX.

PSALM XCIX.

Gode zij lof en eer!

Dat allen God huldigen, want Hij is het, die Israël heeft uitverkoren en die het bestiert (v. 1—3). Dat men Hem verheerlijke in zijnen tempel, want Hij is goed, barmhartig en trouw (v. 4—5).

1. Psalmus in confessione.

2. Jubilate Deo omnis terra: servite Domino in lætitia.

Introite in conspectu ejus, in exsultatione.

1. Een Psalm tot lofspraak[1]).

2. Juicht Gode toe, gij, gansche aarde! Dient den Heer met vreugde!

Komt voor zijn aanschijn met gejuich[2])!

---

het gewone middel, waardoor God zich openbaarde. Vgl. Exod. XXIV 15—18; XXXIII 9 volg. Num. XII 5—8. Ook Samuel ontving bijzondere openbaringen (vgl. I Reg. III 21); de wijze, waarop hem deze werden medegedeeld, wordt in de H. Schrift niet aangegeven.

[10]) *Zijne getuigenissen en het voorschrift,* d. i. Gods wet en elke harer bepalingen; het onderhouden daarvan was de reden waarom hun gebed voor Israël verhoord werd.

[11]) *Een wreker,* d. i. een bestraffer, *van al hunne ontwerpen,* d. i. booze plannen en misdrijven. Bedoeld worden hier de misdrijven des volks of wellicht de fouten van Moses en Aäron. Fouten van Samuël worden in de H. Schrift niet vermeld.

— De HH. Augustinus, Athanasius, Hiëronymus en met hen Eusebius en anderen zien in den typischen zin van dezen Psalm een verheerlijking van het Rijk van Jesus Christus. Deze immers regeert ten spijt der weerbarstige Joden en heidenen (v. 1), en die regeering van den Godmensch is vol luister in zijne algemeene Kerk (v. 2), in welke Hij gerechtigheid doet heerschen, en die Hij tegen hare vijanden verdedigt (v. 4). Gelijk God tegenwoordig was boven en aangebeden werd voor de Ark, het profetische beeld der menschheid van Christus, zoo wordt ook deze als Godmensch aangebeden (v. 5). Ook Hij zal (v. 6—9) de gebeden zijner priesters en dienaren verhooren en hen onderrichten, als zij zijne geboden onderhouden; Hij zal hun genadig zijn, maar hen ook om hunne zonden straffen. Dat dus allen Hem in zijne Kerk aanbidden en prijzen, want Hij is heilig!

[1]) Aanleiding tot dezen Psalm gaven de aan Israël geschonken zegeningen. Wanneer en door wien hij gedicht werd, is onbekend. Mogelijk was hij bestemd om als *lofspraak* gezongen te worden bij het «lofoffer» zooals hier volgens eenigen de grondtekst kan vertaald worden.

[2]) *Gij, gansche aarde;* hier wordt ongetwijfeld geheel Israël bedoeld; mo-

3. Scitote quoniam Dominus ipse est Deus: ipse fecit nos, et non ipsi nos:

Populus ejus, et oves pascuæ ejus:

4. Introite portas ejus in confessione, atria ejus in hymnis: confitemini illi.

Laudate nomen ejus:

5. Quoniam suavis est Dominus, in æternum misericordia ejus, et usque in generationem et generationem veritas ejus.

3. Erkent het, dat de Heer God is; Hij heeft ons gemaakt, en niet wij zelven.

Zijn volk zijn wij en schapen van zijne weide[3]).

4. Treedt zijne poorten binnen met lofspraak, zijne voorhoven met gezangen! Looft Hem!

Prijst zijnen naam!

5. Want goedertieren is de Heer; eeuwig duurt zijne barmhartigheid, en van geslacht tot geslacht zijne trouw.

PSALMUS C. — PSALM C.

Een spiegel voor vorsten.

De Psalmist wil God prijzen en in zijn bijzonder leven vlekkeloos (v. 1—2), in zijn openbaar leven rechtvaardig zijn (v. 3a); hij wil de boozen haten en vervolgen (v. 3b—5), de goeden als zijne vrienden en dienaren begunstigen (v. 6), de hoovaardigen en kwaadsprekers niet in zijn bijzijn dulden en alle boosdoeners uitroeien (v. 7—8).

1. Psalmus ipsi David.

Misericordiam, et judicium cantabo tibi Domine: Psallam,

1. Een Psalm van David[1]).

Goedertierenheid en recht wil ik voor U bezingen, Heer[2])! Ik wil prijzen op het psalter

---

gelijk daarenboven alle andere volkeren (vgl. Ps. XLVI noot 2), althans bij wijze van voorspelling. *Voor zijn aanschijn,* d. i. in het heiligdom, om Hem daar te verheerlijken door blijde offers en lofliederen.

[3]) *Erkent* Jehova als den waren, eenigen God. Israël had deze aansporing onophoudelijk noodig. Niet wij zelven, maar *Hij heeft ons,* nl. uit louter goedheid, *gemaakt* tot hetgeen wij zijn, nl. *zijn volk,* dat Hij in *zijne weide,* het Beloofde Land, als zijne *schapen* bestiert. De schepping uit niets wordt hier niet bedoeld, althans niet uitsluitend. Voor *en niet wij zelven* lezen de Masorethen, Aquila en anderen in verband met hetgeen volgt: «Wij behooren aan Hem toe». — De Vaders, o. a. Theodoretus en de HH. Athanasius en Hiëronymus leggen dezen Psalm uit als eene aansporing, gericht tot de bekeerde volkeren (v. 2); dezen (v. 3—5) hebben wel reden om God in zijne Kerk te verheerlijken, daar het uit louter goedheid is, dat Hij ze uitverkoren en geroepen heeft tot het geloof in Jesus Christus en tot het deelgenootschap aan de genaden der Kerk, zijne geestelijke weide.

[1]) Voor de juistheid van dit opschrift pleiten v. 5 en 8, waar van de uitoefening der koninklijke rechtsmacht sprake is. Vrij algemeen neemt men aan, dat David, eenigen tijd nadat gansch Israël zich aan hem onderworpen had, door dezen Psalm te kennen gaf, hoe hij zijne plichten jegens God en zijne onderdanen meende te moeten vervullen. In den grondtekst staan daarom de werkwoorden van v. 2*b*—8 in den toekomenden tijd, ter uitdrukking van David's voornemens; in de Septuagint en de Vulgaat daarentegen wordt, behalve in v. 7*a*, de onvolmaakt verleden tijd gebezigd om aan te duiden, wat David tot dusverre placht te doen en wat daarom ook zijn levensregel voor de toekomst zal blijven. Het een en het ander wordt in het Nederlandsch gevoeglijk uitgedrukt door den tegenwoordigen tijd.

[2]) Uit *goedertierenheid* had God

2. Et intelligam in via immaculata, quando venies ad me.

Perambulabam in innocentia cordis mei, in medio domus meæ.

3. Non proponebam ante oculos meos rem injustam: facientes prævaricationes odivi.

Non adhæsit mihi

4. Cor pravum: declinantem a me malignum non cognoscebam.

5. Detrahentem secreto proximo suo, hunc persequebar.

Superbo oculo, et insatiabili corde, cum hoc non edebam.

6. Oculi mei ad fideles terræ ut sedeant mecum: ambulans in via immaculata, hic mihi ministrabat.

7. Non habitabit in medio domus meæ qui facit superbiam: qui loquitur iniqua, non direxit in conspectu oculorum meorum.

8. In matutino interficiebam omnes peccatores terræ: ut disperderem de civitate Domini omnes operantes iniquitatem.

2. en ik zal acht geven op eenen vlekkeloozen weg, als Gij tot mij komt[3]).

Ik wandel in de onschuld van mijn hart, in het binnenste mijns huizes[4]).

3. Geen onrecht stel ik mij voor oogen[5]); die wanbedrijven plegen haat ik.

Mij hangt geen

4. verkeerd hart aan[6]); die van mij afwijkt, den boosaardige, ken ik niet[7]).

5. Die zijnen naaste in het geheim belastert, dien vervolg ik.

Wie trotsch van oog en onverzadelijk van harte is, met dien neem ik geen spijs[8]).

6. Mijne oogen vallen op de getrouwen in den lande, opdat zij zich bij mij nederzetten. Wie eenen onberispelijken weg bewandelt, die dient mij[9]).

7. In het binnenste mijns huizes zal hij niet wonen, die hoovaardigheid bedrijft; wie kwaad spreekt houdt geen stand voor mijne oogen.

8. Des ochtends dood ik alle zondaren der aarde, om uit de stad des Heeren allen uit te roeien, die ongerechtigheid begaan[10]).

David tot koning gemaakt, en Gods straffende gerechtigheid had hem *recht* verschaft; daarom zal hij vooral die eigenschappen Gods *bezingen* en *prijzen*, te meer omdat hij daarin Gods evenbeeld moet en wil zijn.

[3]) *Acht geven* enz., d. i. ik zal mij toeleggen op rechtschapenheid, *als Gij tot mij komt*, d. i. misschien: als Gij mij, zooals ik het verwacht, bijstaat met uwe genade en hulp. De Septuagint heeft: «Wanneer komt Gij tot mij»? d. i., naar den H. Athanasius en anderen, misschien: kom weldra (met de Ark uit Obededom's huis naar Sion) en bescherm mij door uwe tegenwoordigheid. Hetgeen volgt is dan een beweegreden om zulks te doen.

[4]) In mijn bijzonder en huiselijk leven.

[5]) Om er welgevallen aan te hebben en het te plegen; m. a. w. ik verafschuw het ten zeerste.

[6]) Ik houd geen gemeenschap met verkeerden. Naar den grondtekst is het zinverband: het overtreden haat ik; het mag mij niet aankleven; een verkeerd hart moet van mij wijken; booshartigheid (den booshartige) wil ik niet kennen.

[7]) Ik *ken*, d. i. bemin, hem *niet*, maar veracht hem.

[8]) Met zoo iemand ga ik niet vertrouwelijk om.

[9]) De *getrouwen*, die naar recht en plicht handelen, kies ik uit om zich als mijne dischgenooten en mederechters *bij mij neder* te *zetten* en mij te dienen.

[10]) *Des ochtends*, d. i. elken ochtend, met waakzaamheid en ijver.

— Wat in dezen Psalm gezegd wordt van David, geldt in hoogere mate, zegt Bellarminus, van Christus, die in den ochtend (v. 8) van het toekomstig leven alle zondaars met den eeuwigen dood zal straffen en ze voor eeuwig uitsluiten

PSALMUS CI. | PSALM CI.

Gebed in bedruktheid.

God verhoore het gebed van den gekwelde (v. 2—3); immers deze leeft in ellende en verlatenheid, in verdrukking en droefenis, gevolgen van Gods toorn, die hem met ondergang bedreigen (v. 4—12). Maar God zal zich over Sion ontfermen; de tijd daartoe is daar; zijne dienaren zijn met weemoed aan Sion's puin gehecht en Sion's herstel zal Hem door alle volkeren doen prijzen te Jerusalem (v. 13—25). Moge God dan dat herstel bespoedigen! Hij kan en zal het, want Hij is de almachtige en onveranderlijke Schepper en Bestierder der wereld (v. 24—29).

1. Oratio pauperis,
Cum anxius fuerit, et in conspectu Domini effuderit precem suam.
2. Domine exaudi orationem meam: et clamor meus ad te veniat.
3. Non avertas faciem tuam a me: in quacumque die tribulor, inclina ad me aurem tuam.
In quacumque die invocavero te, velociter exaudi me.
4. Quia defecerunt sicut fumus dies mei: et ossa mea sicut cremium aruerunt.
5. Percussus sum ut fœnum, et aruit cor meum: quia oblitus sum comedere panem meum.

1. Gebed eens armen, als hij beangst is en voor het aanschijn des Heeren zijne bede uitstort[1]).
2. Heer, verhoor mijn gebed, en mijn geroep kome tot U!
3. Wend uw aangezicht niet af van mij; neig tot mij uw oor, op welken dag ik ook gekweld word.
Verhoor mij spoedig, op welken dag ik U ook aanroep.
4. Want als rook verdwijnen mijne dagen, en mijn gebeente is verdroogd als brandhout[2]).
5. Ik ben als gras geslagen, en dor geworden is mijn hart, omdat ik vergeet mijn brood te eten[3]).

---

uit de hemelsche stad des Heeren. — De H. Athanasius ziet in den Psalm het beeld geschetst van den volmaakten mensch, die voor God leeft en het hemelrijk wenscht te verwerven. Zoo iemand prijst Gods barmhartigheid en rechtvaardigheid (v. 1), leeft in onschuld des harten (v. 2), houdt zich verre van alle onrecht en van alle boosdoeners (v. 3—5), sluit zich aan bij Gods getrouwen (v. 6), heeft geen gemeenschap met hoovaardigen en kwaadsprekers (v. 7) en verdrijft (v. 8), zoodra zij opkomen, alle booze gedachten en bekoringen des duivels. Aldus naar Calmet ook de H. Hiëronymus en Eusebius.

[1]) Het opschrift geeft het gebruik aan, dat van den Psalm kan gemaakt worden. Blijkens vv. 14, 15, 17, 21 en 29 is de Psalm een gebed om verlossing uit de Babylonische ballingschap; het lijden van den zanger (v. 4—12) is het in krachtige beeldspraak uitgedrukte, bovenmatige lijden van het volk, welks gehoopte bevrijding vervolgens zonder beeldspraak bezongen wordt in v. 14 volg.

[2]) Het *gebeente* is voor den Psalmist de zetelplaats der lichaamskracht; deze begeeft hem, omdat zijne levenssappen ten gevolge van ellende en smart *verdroogd* zijn. In toepassing op de ballingen wordt daardoor aangeduid, dat Israël gevaar loopt, te midden der heidenen zijn volksbestaan geheel en al te verliezen.

[3]) *Geslagen,* d. i. door de zonnestralen getroffen en verdroogd. *Omdat ik vergeet,* nl. in de overmaat mijner droefenis.

voce gemitus mei adhæsit os carni meæ.
nilis factus sum pellicano so-
lis: factus sum sicut nyctico- domicilio.
gilavi, et factus sum sicut solitarius in tecto.
ota die exprobrabant mihi i mei: et qui laudabant me um me jurabant.
Quia cinerem tamquam panem icabam, et potum meum cum niscebam.
a facie iræ et indignationis quia elevans allisisti me.
Dies mei sicut umbra declina- :: et ego sicut fœnum arui.
Tu autem Domine in æternum nes: et memoriale tuum in ationem et generationem.
u exsurgens misereberis Sion: empus miserendi ejus, quia tempus.
Quoniam placuerunt servis

6. Door mijn luid gesteun kleeft mijn gebeente aan mijn vleesch[4]).
7. Ik ben gelijk geworden aan een pelikaan der wildernis; ik ben geworden als een nachtraaf in een woonplaats[5]).
8. Ik waak en ben geworden als een musch, die eenzaam op een dak zit.
9. Den geheelen dag beschimpen mij mijne vijanden, en die mij prezen, zweren tegen mij[6]).
10. Want asch eet ik als brood, en mijnen drank meng ik met tranen[7]),
11. wegens uwen toorn en uwe verbolgenheid; want Gij verhieft mij en wierpt mij neder[8]).
12. Mijne dagen neigen als een schaduw[9]), en ik verdor als gras.
13. Maar Gij, o Heer, Gij blijft in eeuwigheid, en uwe geheugenis van geslacht tot geslacht[10]).
14. Gij zult U verheffen en U ontfermen over Sion, want de tijd om U zijner te ontfermen, want de tijd is gekomen.
15. Want welgevallig zijn aan uwe

---

e vlijmende zielesmart heeft mij ·magerd, dat het laatste *vleesch*, : mij met de huid nog overblijft, *jn gebeente kleeft*.
e *pelikaan*, een zwemvogel, die tijd zwijgend en onbeweeglijk nzame oevers op visch staat te erbeeldt hier evenals de *nacht-* f nachtuil iemand, die, alleen ine smart, in de eenzaamheid Hetzelfde wordt in v. 8 uitgedoor de *musch*, die, van hare beroofd, *eenzaam* zit te treuren.
ijne vijanden, *die mij* vroeger nen voorspoed *prezen* (Hebr.: woeden tegen mij), *zweren* thans *nij* samen; of wel naar de Sepen den grondtekst: «zweren bij . i. als zij bij hunne eeden zich schen, zeggen zij: Het verga ijk hem!
en teeken van boete en rouw iden zich de Israëlieten met Hier zegt de zanger in krachtige raak, dat *asch*, d. i. droefenis, en *tranen* zijn dagelijksch voedsel zijn; oorzaak daarvan is zijne schuld, die (v. 11) Gods *toorn* en straffen op hem deed nederkomen.

[8]) *Gij verhieft* mij vroeger door uwe gunst, maar hebt mij later vernederd; of wel: Gij verhieft mij hoog en maaktet daardoor mijnen val des te smartelijker.

[9]) De zin is: ten gevolge mijner ellende zijn mijne levensdagen gelijk een (tegen den avond «verlengde» Hebr.) schaduw, die weldra verdwijnt.

[10]) Tegenover de vergankelijkheid des menschen stelt de Psalmist hier Gods *eeuwigheid* als waarborg der vervulling zijner beloften omtrent den *tijd* (v. 14) van het einde der ballingschap. Vgl. Jer. XXV 11; XXIX 10 volg. *Uwe geheugenis* is volgens enkelen: de kennis, die Gij hebt van uwe beloften; volgens anderen veeleer: datgene wat aan U doet gedenken, uw machtsbetoon, uwe onwrikbare trouw.

tuis lapides ejus: et terræ ejus miserebuntur.
16. Et timebunt gentes nomen tuum Domine, et omnes reges terræ gloriam tuam.
17. Quia ædificavit Dominus Sion: et videbitur in gloria sua.
18. Respexit in orationem humilium: et non sprevit precem eorum.
19. Scribantur hæc in generatione altera: et populus, qui creabitur, laudabit Dominum:
20. Quia prospexit de excelso sancto suo: Dominus de cœlo in terram aspexit:
21. Ut audiret gemitus compeditorum: ut solveret filios interemptorum:
22. Ut annuntient in Sion nomen Domini: et laudem ejus in Jerusalem.
23. In conveniendo populos in unum, et reges ut serviant Domino.
24. Respondit ei in via virtutis suæ: Paucitatem dierum meorum nuntia mihi.

dienaren zijne steenen, en zij bejammeren zijne aarde[11]).
16. En vreezen zullen de heidenen uwen naam, o Heer, en alle koningen der aarde uwe heerlijkheid,
17. omdat de Heer Sion heeft opgebouwd en Hij in zijne heerlijkheid aanschouwd wordt[12]).
18. Hij heeft neergezien op het gebed van de verdrukten, en hunne bede heeft hij niet versmaad.
19. Dat dit opgeschreven worde voor het volgende geslacht, en het volk, dat zal geboren worden, zal den Heer prijzen[13]),
20. omdat Hij heeft uitgezien uit zijne heilige hoogte, de Heer uit den hemel op de aarde heeft nedergezien,
21. om het zuchten der geboeiden te hooren, om de zonen der gedooden te verlossen[14]),
22. opdat zij in Sion den naam des Heeren verkondigen en zijnen lof in Jerusalem,
23. als de volkeren zullen samenkomen en de koningen om den Heer te dienen[15]).
24. Hij sprak tot Hem op den weg zijner kracht[16]): Verkondig mij de geringheid van mijne dagen!

---

[11]) Andere reden om op herstel te rekenen: Sion is niets meer dan een hoop *steenen* en *aarde*, d. i. stof of puin, waaraan Israël met liefde en weemoed gehecht blijft.

[12]) Verdere reden: Gods eigen eer is er mede gemoeid; het herbouwen van *Sion* is een middel om de wereld Gods *heerlijkheid*, d. i. zijne macht, te doen aanschouwen en *vreezen*.

[13]) Dat *dit*, nl. het verhaal van Gods hulp, Israëls verlossing en het herbouwen van Sion, in schrifte voor *het volk* enz., d. i. voor het verre nageslacht, bewaard blijve.

[14]) *Der gedooden*, d. i. vermoedelijk: dergenen, die bij de gevangenneming of de overbrenging naar Babylon gedood zijn. Hebr.: «de kinderen des doods», d. i. de steeds met den dood bedreigde ballingen.

[15]) Dat het einde der ballingschap gevolgd zou worden door de onderwerping der heidenen aan den Messias moest wel de stellige verwachting der Israëlieten zijn, naardien de profeten zulks herhaaldelijk en uitdrukkelijk voorspeld hadden.

[16]) De Vulgaat is hier zeer duister. Mogelijk spreekt hier de Psalmist van zich zelven en van het volk als van een derden persoon (*Hij*, d. i. «de arme»); het zinverband kan dan zijn: terwijl God voortgaat met het uitoefenen zijner straffende *kracht*, zegt de verdrukte tot God: *verkondig mij*, of mijne geringe *dagen* toereikend zijn om het einde van Israël's lijden te zien; (v. 25*a*) *roep mij* niet vroegtijdig uit het leven; immers (v. 25*b*) Gij, de Eeuwige, (v. 26) de Schepper van het heelal, (v. 27*a*, 28) de onveranderlijke

25. Ne revoces me in dimidio dierum meorum: in generationem et generationem anni tui.

25. Roep mij niet weg in het midden mijner dagen. Van geslacht tot geslacht duren uwe jaren.

26. Initio tu Domine terram fundasti: et opera manuum tuarum sunt cœli.

26. In den beginne hebt Gij, o Heer, de aarde gegrondvest, en de hemelen zijn het werk uwer handen.

27. Ipsi peribunt, tu autem permanes: et omnes sicut vestimentum veterascent.

27. Zij zullen vergaan, maar Gij, Gij blijft, en zij zullen alle verouderen als een gewaad,

Et sicut opertorium mutabis eos, et mutabuntur:

en als eenen mantel zult Gij hen veranderen, en veranderd zullen zij worden;

28. Tu autem idem ipse es, et anni tui non deficient.

28. maar Gij, dezelfde zijt Gij, en uwe jaren vergaan niet.

29. Filii servorum tuorum habitabunt: et semen eorum in sæculum dirigetur.

29. De kinderen uwer knechten zullen gehuisvest zijn en hun zaad zal voor altoos bestaan.

God, Gij (v. 27*b*) zijt de Heer en Meester van tijd en leven; Gij kunt en zult dus uwe dienaren en hunne nakomelingen de vervulling uwer beloften in het land der vaderen doen beleven. De grondtekst heeft: (v. 24) «Hij (d. i. de vijand of God) heeft mijne kracht onderdrukt op den weg (des levens), mijne dagen afgekort; ik zeg (v. 25): O mijn God, neem mij niet weg »enz. — Gelijk de verlossing uit de Babylonische ballingschap een profetisch beeld was der verlossing van het menschdom door Christus, zoo is ook deze Psalm, als gebed om die eerste verlossing, te gelijk in zijne mystische beteekenis een gebed om de tweede. Doch ook de letterlijke zin van den Psalm wijst op den Messias; immers de Psalmist hoopt, dat God Israël naar Sion zal terugvoeren, omdat de beloofde Messias en zijn Rijk nog moeten komen. Dat deze komst bedoeld wordt, blijkt uit v. 13—29; de daarin beschreven toekomst werd eerst werkelijkheid in en door het Rijk van Christus en de bekeering der heidenen. Daarom diende dan ook (v. 19) deze voorspelling opgeteekend in het O. T. ten bate van het volk, dat in Christus zou geboren worden. Dat ook de Israëlieten in dezen Psalm een voorspelling van den Messias zagen, blijkt uit de aanhaling van v. 26—28 door den Apostel, Hebr. I 10—12. Cassiodorus en de HH. Augustinus en Gregorius de Groote zien dan ook in dezen Psalm een gebed van Jesus Christus ter aanbeveling zijner Kerk. De HH. Vaders zien daarenboven in de verlossing uit de ballingschap een beeld van de verlossing der zielen uit de slavernij der zonden, en leggen daarom dezen Psalm in den allegorischen zin uit als het gebed eener ziel, die verlangt naar verlossing uit hare ellenden en naar hereeniging met God. Om dezelfde reden telt de Kerk dezen Psalm onder de boetpsalmen.

PSALMUS CII.

PSALM CII.

Den Heer zij lof voor zijne barmhartigheid!

De ziel prijze God, die haar met zijne weldaden overlaadt (v. 1—5), naar zijne barmhartigheid, welke Hij zoo dikwijls betoonde (v. 6—10) en die Hij boven alle mate oefent (v. 11—13), omdat Hij weet, hoe vergankelijk wij zijn (v. 14—16). Eeuwig duurt die barmhartigheid voort (v. 17—18), omdat Hij de Almachtige is (v. 19). Daarom moge dan ook alles Hem loven (v. 20—22)!

1. Ipsi David.
Benedic anima mea Domino: et omnia, quæ intra me sunt, nomini sancto ejus.
2. Benedic anima mea Domino: et noli oblivisci omnes retributiones ejus:
3. Qui propitiatur omnibus iniquitatibus tuis: qui sanat omnes infirmitates tuas.
4. Qui redimit de interitu vitam tuam: qui coronat te in misericordia et miserationibus.
5. Qui replet in bonis desiderium tuum: renovabitur ut aquilæ juventus tua:
6. Faciens misericordias Dominus: et judicium omnibus injuriam patientibus.

1. Van David.
Loof, mijne ziel, den Heer, en al wat in mij is zijnen heiligen naam!
2. Loof, mijne ziel, den Heer, — en vergeet al zijne weldaden niet, —
3. die al uwe zonden vergeeft, die al uwe krankheden heelt[2]);
4. die uw leven redt van den ondergang, die u kroont met erbarming en barmhartigheden[3]);
5. die uw verlangen met goederen vervult; uwe jeugd wordt vernieuwd als die van een adelaar[4]).
6. Barmhartigheden oefent de Heer en recht aan allen, die onrecht lijden[5]).

---

[1]) De juistheid van dit opschrift wordt door sommigen betwijfeld. Uit den inhoud van den Psalm is niet op te maken, bij welke bepaalde gelegenheid hij gedicht werd. Een dankbetuiging als deze zal voorzeker wel opgestegen zijn uit het hart van David, toen hem de profeet Nathan (II Reg. XII 13) zeide, dat God hem zijne zonde vergeven had.

[2]) *Al uwe krankheden*, d. i. der ziel, tot welke hier (v. 1—2) het woord gericht wordt, maar ook die des lichaams, van welke allerwaarschijnlijkst sprake is in v. 4—5.

[3]) *Die u kroont* enz., d. i. wiens goedertierenheid u omringt en beschut tegen alle gevaren, of wel: die de kroon uwer ziel, de eer en de vreugde van uw leven is.

[4]) Die u in overvloed alles geeft, wat gij kunt verlangen, en u nieuwe krachten schenkt, die u sterk maken als een jonge *adelaar*. Onder de nieuwere bijbelverklaarders denken hier velen aan het ruien, waardoor de arend als verjongd wordt; onder de ouderen meenen niet weinigen, dat de Psalmist zich hier uitdrukt naar een volksmeening, die den betrekkelijk langen levensduur der arenden toeschreef aan een van tijd tot tijd herhaalde verjonging.

[5]) Wat de Heer in het bijzonder voor de hier aangesproken ziel deed (v. 3—5), is een uitvloeisel zijner natuur en doet Hij overal en altijd voor allen; dat bewijst ook (v. 7 volg.) het verleden.

7. Notas fecit vias suas Moysi, filiis Israel voluntates suas.

8. Miserator, et misericors Dominus: longanimis, et multum misericors. *Exod. XXXIV 6; Num. XIV 18.*

9. Non in perpetuum irascetur: neque in æternum comminabitur.

10. Non secundum peccata nostra fecit nobis: neque secundum iniquitates nostras retribuit nobis.

11. Quoniam secundum altitudinem cœli a terra: corroboravit misericordiam suam super timentes se.

12. Quantum distat ortus ab occidente: longe fecit a nobis iniquitates nostras.

13. Quomodo miseretur pater filiorum, misertus est Dominus timentibus se:

14. Quoniam ipse cognovit figmentum nostrum.

Recordatus est quoniam pulvis sumus: *I Petr. I 24.*

15. Homo, sicut fœnum dies ejus, tamquam flos agri sic efflorebit.

16. Quoniam spiritus pertransibit in illo, et non subsistet: et non cognoscet amplius locum suum.

17. Misericordia autem Domini ab

7. Bekend maakte Hij zijne wegen aan Moses, aan de kinderen van Israël zijne beschikkingen[6]).

8. Meedoogend en barmhartig is de Heer, lankmoedig en ruimschoots barmhartig.

9. Niet voor altoos is Hij vergramd, en niet eeuwig bedreigt Hij[7]).

10. Niet naar onze zonden heeft Hij ons behandeld, en niet naar onze ongerechtigheden heeft Hij ons vergolden[8]).

11. Want naar gelang van de hoogte des hemels boven de aarde heeft Hij zijne erbarming jegens hen, die Hem vreezen, versterkt[9]).

12. Zoo ver als het Oosten verwijderd is van het Westen, heeft Hij onze ongerechtigheden verwijderd van ons.

13. Gelijk een vader zich over zijne kinderen ontfermt, zoo ontfermt zich God over hen, die Hem vreezen;

14. want Hij kent ons maaksel,

Hij gedenkt, dat wij stof zijn[10]).

15. De mensch — zijne dagen zijn gelijk gras, gelijk eene veldbloem zoo bloeit hij.

16. Want een wind gaat over haar henen, en niet langer bestaat zij, en zij kent hare plaats niet meer[11]).

17. Maar de erbarming des Hee-

---

[6]) Gods *wegen* en *beschikkingen* zijn hier niet zoozeer de wetten, die Hij aan Israël gaf, als de gedragslijn, die Hij naar zijn welbehagen en goedertierenheid ten opzichte van Israël wilde volgen; overigens waren ook die wetten het werk zijner barmhartigheid en lankmoedigheid (v. 8).

[7]) Hij bedreigt en straft op zijn tijd, maar is steeds bereid om te vergeven aan wie berouw heeft.

[8]) De straffen, die wij door *onze zonden* verdienden, werden steeds getemperd door zijne barmhartigheid.

[9]) *Versterkt,* d. i. groot, ja onmetelijk gemaakt. De beeldspraak blijft hier noodzakelijkerwijze beneden de waarheid; Gods barmhartigheid is oneindig in haren omvang, eindeloos in haren duur voor de zijnen (vgl. v. 17).

[10]) Hij weet en gedenkt, dat wij het uit *stof* gevormde *maaksel* zijner handen en als zoodanig zwak en vergankelijk zijn.

[11]) Een stoute persoonsverbeelding om het schielijk en spoorloos verdwijnen van *veldbloem* en *mensch* (v. 15) uit te drukken en daartegenover den eeuwigen duur (v. 17) van Gods *erbarming* en beloonende *gerechtigheid* te plaatsen.

æterno, et usque in æternum super timentes eum.

Et justitia illius in filios filiorum,

18. His qui servant testamentum ejus:

Et memores sunt mandatorum ipsius, ad faciendum ea.

19. Dominus in cœlo paravit sedem suam: et regnum ipsius omnibus dominabitur.

20. Benedicite Domino omnes Angeli ejus: potentes virtute, facientes verbum illius, ad audiendam vocem sermonum ejus.

21. Benedicite Domino omnes virtutes ejus: ministri ejus, qui facitis voluntatem ejus.

22. Benedicite Domino omnia opera ejus: in omni loco dominationis ejus, benedic anima mea Domino.

ren is van eeuwigheid en tot in eeuwigheid over hen, die Hem vreezen,

en zijne gerechtigheid over de kinderen der kinderen,

18. over die zijn verbond bewaren,

en aan zijne geboden indachtig zijn om ze te vervullen.

19. De Heer heeft in den hemel zijnen troon gevestigd, en zijn koningschap heerscht over alles[12]).

20. Looft den Heer, gij, al zijne engelen, gij, machtigen in kracht, die zijn woord volbrengt om gehoor te geven aan de stem zijner uitspraken.

21. Looft den Heer, gij, zijne heerscharen altegader, zijne dienaren, die zijnen wil volbrengt[13]).

22. Looft den Heer, gij, al zijne werken, op alle plaatsen zijner heerschappij. Loof, mijne ziel, den Heer!

---

[12]) Het zinverband is: God is in staat (v. 17—18) den zijnen barmhartigheid en gerechtigheid te doen wedervaren; dat waarborgt hun (v. 19) zijn goddelijk *koningschap* over al het geschapene; daarom dienen dan ook (v. 20—21) alle engelen en alle overige schepselen (v. 22*a*), maar vooral (v. 22*b*) de ziel des menschen Hem te prijzen.

[13]) *Heerscharen*, d. i. zijne engelen. Vgl. XXIII noot 12.

— Deze Psalm, die, wat inhoud en stijl aanbetreft, een der schoonste en opbeurendste van het geheele Psalter is, wordt door eenige Vaders, o. a. door den H. Athanasius en Eusebius, beschouwd als een lofzang, waardoor de tot Christus bekeerde volken God bedanken wegens de weldaden van die bekeering en hare gevolgen voornamelijk voor de ziel. Deze immers wordt daardoor (v. 3) bevrijd van zonden en zwakheden en gered (v. 4*a*) van den eeuwigen dood; zij wordt versierd (v. 4*b*) met de heiligmakende genade en (v. 5*a*) met andere gaven; zij wordt (v. 5*b*) innerlijk vernieuwd, zoodat zij zich met jeugdige kracht, als een arend, kan verheffen tot God. In zijne grenzenlooze barmhartigheid (v. 6—11) vergeeft deze (v. 12) hare zonden met vaderlijke goedheid (v. 13) en erbarming over 's menschen zwakheid (v. 14—16); zonder ophouden betoont Hij die barmhartigheid en beloonende gerechtigheid aan wie het verdienen (v. 17—18), en dat vermag Hij (v. 19—22) in zijne nooit volprezen almacht.

PSALMUS CIII. — PSALM CIII.

Lofzang op Gods voorzienigheid.

Heerlijk schittert Gods voorzienigheid in de schepping der hemelen (v. 1—4), der onwrikbare aarde (v. 5—9), der bronnen en stroomen, die drank en voedsel verschaffen aan dieren, planten en menschen (v. 10—18); der maan en der zon (v. 19—23) en der onmetelijke wereldzee (v. 24—26)). Hij is het, die leven en onderhoud aan alles schenkt (v. 27—30). Moge de heerlijkheid van den Schepper eeuwig duren en de lof van den Psalmist hem welgevallig zijn (v. 31—35)!

1. Ipsi David.
Benedic anima mea Domino: Domine Deus meus magnificatus es vehementer.
Confessionem, et decorem induisti:
2. Amictus lumine sicut vestimento:
Extendens cœlum sicut pellem:
3. Qui tegis aquis superiora ejus.
Qui ponis nubem ascensum tuum: qui ambulas super pennas ventorum.
4. Qui facis Angelos tuos, spiritus: et ministros tuos ignem urentem. *Hebr. I 7.*

1. Van David[1]).
Loof, mijne ziel, den Heer! Heer, mijn God, grootelijks zijt Gij verheven!
In lof en luister hebt Gij U gedost[2]);
2. U omhuld met licht als met een gewaad[3]).
Gij spant den hemel uit als een dekkleed[4]).
3. Gij dekt zijne opperzalen met wateren.
Gij maakt wolken tot uwen wagen; Gij wandelt op de wieken der winden[5]).
4. Gij maakt uwe engelen tot winden en uwe dienaars tot blakend vuur[6]).

---

[1]) Dit opschrift ontbreekt in den grondtekst. Onmiskenbaar is de overeenkomst van dezen heerlijken Psalm met het scheppingsverhaal van Genesis I; hij bevat een verheffing der macht en wijsheid, door God ten toon gespreid bij zijn scheppen en bewaren in de orde der natuur, evenals Psalm CII, met denzelfden aanhef en hetzelfde slot, eene verheerlijking is van zijne grootheid en goedheid in de orde der genade.

[2]) Hoezeer God *verheven* is blijkt den Psalmist vooral uit de schepping. *Lof* staat hier gelijk elders (vgl. Ps. XCV noot 4) voor datgene, wat reden geeft tot lof, nl. Gods heerlijkheid. God doste en vertoonde zich daarin als in een prachtgewaad, m. a. w. Hij openbaarde ze bij het scheppen der wereld. Thans blijft Hij ze openbaren in haar behoud.

[3]) Het *licht* dient hier als *gewaad*, niet om God te verbergen, maar om Hem in zijne grootheid te doen zien en kennen, gelijk een prachtgewaad den rang en de grootheid kenteekent van wie het draagt. Hier wordt dus niet het ongeschapen «licht» (vgl. Joan. I 4, 5, 9) bedoeld, maar het door God over de natuur uitgegoten licht, dat, hoe heerlijk ook, toch maar een zwak en eindig beeld is van het overheerlijke, oneindige licht zijner Godheid.

[4]) Evenals de tentbewoner het van huiden gemaakte *dekkleed* zijner tent spant. Vgl. Is. XL 22.

[5]) De zin is: de ruimten, die zich, als waren het *opperzalen*, boven het als vast gedachte luchtruim bevinden, zijn *met water* als met een zoldering of dak overdekt; vgl. Gen. I 6, 7. De zwevende *wolken* gebruikt God als zijnen *wagen;* daarmede *wandelt* hij door de ruimte, gedragen *op de wieken der winden.*

[6]) Herhaling van v. 3*b* en van Psalm

5. Qui fundasti terram super stabilitatem suam: non inclinabitur in sæculum sæculi.
6. Abyssus, sicut vestimentum, amictus ejus: super montes stabunt aquæ.
7. Ab increpatione tua fugient: a voce tonitrui tui formidabunt.

8. Ascendunt montes: et descendunt campi in locum, quem fundasti eis.
9. Terminum posuisti, quem non transgredientur: neque convertentur operire terram.

10. Qui emittis fontes in convallibus: inter medium montium pertransibunt aquæ.
11. Potabunt omnes bestiæ agri: exspectabunt onagri in siti sua.

12. Super ea volucres cœli habitabunt: de medio petrarum dabunt voces.

13. Rigans montes de superioribus suis: de fructu operum tuorum satiabitur terra:

5. Gij hebt de aarde gevestigd op hare onwrikbaarheid; in eeuwigheid zal zij niet wankelen[7]).
6. De waterpoel was, als een kleed, haar omhulsel; boven de bergen stonden de wateren[8]).
7. Op uw dreigen vloden zij henen; voor de stem van uwen donder ontzetten zij zich[9]).
8. Bergen verrijzen en vlakten dalen naar de plaats, die Gij hun gegrondvest hebt[10]).
9. Eene grens hebt Gij bepaald, die zij niet zullen overschrijden; en zij zullen niet wederkeeren om de aarde te overstelpen.
10. Gij zendt bronnen uit in de valleien; midden tusschen de bergen vloeien wateren henen;
11. daarvan drinken alle dieren des velds; daarnaar smachten de woudezels in hunnen dorst[11]);
12. daarboven wonen de vogelen des hemels; uit het midden der rotsen verheffen zij hunne stemmen[12]).
13. Hij bevochtigt de bergen uit zijne opperzalen; van de vrucht uwer werken verzadigt zich de aarde[13]).

XVII 11: «Hij steeg op de cherubs en vloog; Hij vloog op de vleugels der winden». God gebruikt zijne *engelen*, die zijne *dienaars* zijn, als *winden* en *blakend vuur*, d. i. bliksems, om zich aan de menschen te openbaren of om zijne strafgerichten te komen houden. Anderen vertalen den grondtekst: «Die winden maakt tot zijne boden, en verterend vuur (bliksems) tot zijne dienaren».

[7]) In v. 2*a* werd de schepping van het licht vermeld, die op den eersten dag (Gen. I 3—5) geschiedde, en v. 2*b* die van het uitspansel, dat op den tweeden dag geschapen werd (vgl. Gen. I 6—8). Thans gaat in v. 5 volg. de Psalmist over tot de schepping van het vasteland, het werk van den derden dag. Vgl. Gen. I 9 volg.

[8]) Voordat (Gen. I 9) de wateren zich van het droge hadden gescheiden, omhulde de *waterpoel* of oceaan het als met een *kleed.*

[9]) Een stoute persoonsverbeelding om uit te drukken, dat het bevel Gods van Gen. I 9 terstond en volkomen door de wateren vervuld werd. Het beeld wordt voortgezet in v. 9.

[10]) Bij het wegvloeien der wateren schijnen eerst de *bergen* daaruit te *verrijzen*, terwijl de *vlakten* in vergelijking met de bergen schijnen te *dalen*. Zij, d. i. de *bergen* en *vlakten* of de wateren van v. 7, nemen de vaste plaats in, die hun door God is aangewezen.

[11]) De *woudezel*, een wild dier, dat zich graag in ontoegankelijke plaatsen ophoudt, zou daar van dorst versmachten zonder Gods voorzienigheid, die hare zorg uitstrekt over alle dieren zonder uitzondering.

[12]) *Daarboven*, d. i. in het geboomte, dat boven die beken groeit.

[13]) De regen, *de vrucht* van Gods *werken*, d. i. der door Hem geschapen hemelen of wolken, valt *uit* de *opper-*

14. Producens fœnum jumentis, et herbam servituti hominum:

Ut educas panem de terra:

15. Et vinum lætificet cor hominis:

Ut exhilaret faciem in oleo: et panis cor hominis confirmet.

16. Saturabuntur ligna campi, et cedri Libani, quas plantavit:

17. Illic passeres nidificabunt.

Herodii domus dux est eorum:

18. Montes excelsi cervis: petra refugium herinaciis.

19. Fecit lunam in tempora: sol cognovit occasum suum.

20. Posuisti tenebras, et facta est nox: in ipsa pertransibunt omnes bestiæ silvæ.

21. Catuli leonum rugientes, ut rapiant, et quærant a Deo escam sibi.

22. Ortus est sol, et congregati sunt: et in cubilibus suis collocabuntur.

23. Exibit homo ad opus suum:

14. Gij doet gras ontspruiten voor het vee en kruid ten dienste der menschen[14]),

om brood uit de aarde te voorschijn te brengen

15. en opdat wijn het hart des menschen verheuge;

opdat hij zijn gelaat vroolijk make met olie[15]), en brood het hart des menschen versterke.

16. Verzadigd worden de boomen des velds en de ceders des Libanons, die Hij geplant heeft;

17. daar nestelen de musschen;

de woning des reigers is aan hunne spits[16]).

18. Het hooge gebergte is voor de herten, de rots eene toevlucht voor de egels.

19. Hij maakte de maan voor de tijdkringen; de zon kent haren ondergang[17]).

20. Gij maakt duisternis, en het wordt nacht; daarin zwerven alle wouddieren rond.

21. De jonge leeuwen brullen om roof en om zich spijs te vragen van God.

22. De zon gaat op, en zij scholen te zamen, en zij leggen zich neder op hunne legers.

23. Dan gaat de mensch naar zijn

---

zalen, d. i. de ruimten daar boven, waar hij verzameld is, neder op de aarde, die zich daarmede als met een spijs *verzadigt*. Sommigen vinden in *de vrucht* niet den regen aangeduid, maar het uitwerksel daarvan, nl. de voortbrengselen van den bodem, waaraan zich (v. 14—15) menschen en dieren verzadigen.

[14]) Welk *kruid* voornamelijk bedoeld wordt, blijkt uit het volgende, waar van brood, wijn en olie sprake is.

[15]) De *olie* maakt de spijzen smakelijk en voedzaam en geeft dientengevolge aan het *gelaat* een gezonde, frissche, vroolijke tint. Anderen denken hier aan het zalven met olie, dat bij vroolijke feestmaaltijden geschiedde.

[16]) De boomen van velden en bergen worden zoo gedrenkt, dat hun welig opgroeiend hout tot huisvesting dient voor *de musschen*, d. i. de kleinere, en voor *de reigers* (of Hebr, «de ooievaars», zie Lev. XI noot 17), d. i. de grootere vogels, die in de toppen boven de andere nestelen. Eveneens strekken door Gods beschikking (v. 18) bergen en rotsen tot toevluchtsoord voor *herten* en *egels* (Hebr.: «springmuis» of «klipdas», zie Lev. XI noot 6), d. i. voor groot en klein wild.

[17]) Schepping van zon en maan op den vierden dag (Gen. I 14—19). *De maan* helpt door hare veranderingen den mensch in het berekenen van den tijd; de *zon kent*, d. i. onderhoudt regelmatig, de uren van haren op- en *ondergang* en bepaalt het onderscheid tusschen nacht en dag; des nachts (v. 20—21) zoekt het hongerige wild zijn voedsel; des daags (v. 22—23) rusten de wilde dieren en *gaat de mensch aan zijnen arbeid.*

et ad operationem suam usque ad vesperum.
24. Quam magnificata sunt opera tua Domine! omnia in sapientia fecisti: impleta est terra possessione tua.
25. Hoc mare magnum, et spatiosum manibus: illic reptilia, quorum non est numerus.
Animalia pusilla cum magnis:
26. Illic naves pertransibunt:
Draco iste, quem formasti ad illudendum ei:
27. Omnia a te exspectant ut des illis escam in tempore.
28. Dante te illis, colligent: aperiente te manum tuam, omnia implebuntur bonitate.

29. Avertente autem te faciem, turbabuntur: auferes spiritum eorum, et deficient, et in pulverem suum revertentur.
30. Emittes spiritum tuum, et creabuntur: et renovabis faciem terræ.
31. Sit gloria Domini in sæculum: lætabitur Dominus in operibus suis:

werk uit en aan zijnen arb
aan den avond.
24. Hoe grootsch zijn uwe w
o Heer! Alles hebt Gij me
heid gemaakt; gevuld is de
met uw eigendom[18]).
25. Die zee, groot en me
uitgestrekte armen; daar w
wezens, die niet te tellen zij
klein gedierte en groot.
26. Daar stevenen schepen v
Die draak, dien Gij maak
met haar te spotten[20]).
27. Alles verwacht van U,
hun spijs geeft op zijnen tij
28. Geeft Gij ze hun, dan
len zij in; opent Gij uwe
dan wordt alles verzadigd m
goede;
29. maar keert Gij uw aang
af, dan ontstellen zij; neemt G
nen adem weg, dan bezwijl
en keeren terug tot hun stof
30. Gij zendt uwen geest
zij worden geschapen, en G
nieuwt het aanschijn der aa
31. De eer des Heeren zij e
Scheppe de Heer in zijne w
behagen[23]),

---

[18]) Hebr.: «met uwe schepselen». Een uitroeping van bewondering over de schoonheid van het geschapene en tevens een overgang tot het bespreken der werken van den vijfden scheppingsdag.
[19]) Letterlijk: «Daar zijn kruipende dieren», waardoor alles bedoeld wordt, wat zich zonder voeten voortbeweegt.
[20]) *Die draak*, Hebr.: «de Leviathan», de gewone naam voor den krokodil, duidt hier elk zeemonster aan, dat in de zee speelt en met hare onstuimigheid spot. De zin is dus: Gij hebt de zee gemaakt tot een woning voor allerlei visschen, tot eenen weg voor de schepen der menschen en tot een speelplaats voor hare gedrochten.
[21]) De zin is: (v. 27) al dat gedierte verwacht van U voedsel te rechter tijd, en (v. 28) heeft overvloed aan levensonderhoud, als Gij dien schenkt, maar (v. 29) wordt door honger gekweld, door doodsangst bevangen, als Gij uw aangezicht afkeert, d. i. hun uw
en gaven onttrekt, en zij sterv
Gij hun den *adem* ontneemt. Z
gen zij dan geheel en al af v
goedheid.
[22]) *Uwen geest*, eigenlijk: uwen
tocht, eene uitdrukking, die ook
(vgl. Gen. I 7) gebezigd wordt
ontzichtbare, geheimzinnige,
pende kracht aan te duiden, wa
God den schepselen het leven s
De zin is: Gij zendt uwen schep
ademtocht uit, en dan worden in
der (v. 29) in het stof terugge
wezens nieuwe *geschapen;* zoo *ver*
Gij onophoudelijk *het aansch*
aarde.
[23]) Op het gezicht van al
d. i. die heerlijkheid des Heer
zich in de schepping openbaart, w
de Psalmist, dat dit *eeuwig* moge
en God daaraan behagen moge h
Vgl. Gen. I 4 en noot 9.

32. Qui respicit terram, et facit eam tremere: qui tangit montes, et fumigant.
33. Cantabo Domino in vita mea: psallam Deo meo quamdiu sum. *Infra CXLV 2.*
34. Jucundum sit ei eloquium meum: ego vero delectabor in Domino.
35. Deficiant peccatores a terra, et iniqui ita ut non sint: benedic anima mea Domino.

32. die nederziet op de aarde en haar doet beven; die de bergen aanroert, en zij rooken[24]).
33. Zingen zal ik den Heer bij mijn leven; loven zal ik mijnen God op het psalter zoolang ik ben.
34. Aangenaam zij Hem mijn woord! Ik echter, ik schep geneugte in den Heer.
35. Mogen de zondaars verdwijnen van de aarde en de boosaardigen[25]), zoodat zij niet meer zijn! Loof, mijne ziel, den Heer!

PSALMUS CIV. — PSALM CIV.

Loflied op Gods trouw.

Opwekking tot verheerlijking van God (v. 1—7), die zijne belofte omtrent het bezit van Chanaän steeds trouw indachtig was en ze wonderbaar vervulde (v. 8—11). Daarvan getuigen zijne zorg voor de aartsvaders (v. 12—15), zijne leiding van Israël naar en in Egypte (v. 16—24), de straf der Egyptenaren en het uitleiden van zijn volk uit Egypte (v. 25—38), zijn bijstand in de woestijn (v. 39—42), zijne hulp bij de inbezitneming van Chanaän (v. 43—45).

Alleluia. *(I Par. XVI 8).*
1. Confitemini Domino, et invocate

Alleluia[1]).
1. Looft den Heer en roept zijnen

---

[24]) Gods macht beperkt zich niet bij het scheppen. Hij *ziet op de aarde neder*, d. i. Hij blijft haar bestieren en zijne almacht en heerlijkheid openbaren. Het *beven* der *aarde* en het *rooken* der *bergen* is ongetwijfeld eene zinspeling op de teekenen van Gods almacht, die op den Sinaï zijne openbaring vergezelden. Vgl. Exod. XIX 18.

[25]) De *zondaars* en *boosaardigen* erkennen Gods almacht niet en storen de door Hem gewilde orde; daarom wenscht en voorspelt de Psalmist, dat zij zullen vernietigd worden. In den grondtekst sluit deze Psalm met «Alleluia», d. i. looft den Heer! In de Septuagint en de Vulgaat begint daarmede de volgende Psalm. — Hebr. I 7 haalt de Apostel v. 4 van dezen Psalm aan, om te wijzen op de dienstbaarheid der engelen tegenover de heerschappij van God den Zoon. — v. 30 wordt door Eusebius, Theodoretus en anderen aangezien als eene voorspelling der algemeene verrijzenis en der hernieuwing van hemel en aarde (II Petr. III 13). Anderen, zooals Bellarminus en Dionysius Carthusianus, leggen het in den geestelijken zin uit van de (door de zonde gestorven) zielen, die door de genade van den H. Geest herboren en vernieuwd worden.

[1]) Deze Psalm is de eerste der twintig, die in de Septuagint en de Vulgaat «Alleluia» tot opschrift hebben. De inhoud is verwant met dien van Ps. LXXVII en XCVIII; deze dienen nochtans meer ter waarschuwing, terwijl Ps. CIV Israël opwekt tot lof, vertrouwen en gehoorzaamheid, opdat het behoude wat God geschonken heeft. Gelijk Ps. CII Gods grootheid in de orde der genade en Ps. CIII zijne wijsheid in de orde der natuur verheft, zoo prijst Ps. CIV zijne trouw, waarvan de bewijzen geboekstaafd zijn in de geschiedenis van zijn volk. Blijkens I Par.

nomen ejus: annuntiate inter gentes opera ejus. *I Par. XVI 8; Is. XII 4.*
2. Cantate ei, et psallite ei: narrate omnia mirabilia ejus.
3. Laudamini in nomine sancto ejus: lætetur cor quærentium Dominum.
4. Quærite Dominum, et confirmamini: quærite faciem ejus semper.
5. Mementote mirabilium ejus, quæ fecit: prodigia ejus, et judicia oris ejus.
6. Semen Abraham, servi ejus: filii Jacob electi ejus.
7. Ipse Dominus Deus noster: in universa terra judicia ejus.
8. Memor fuit in sæculum testamenti sui: verbi, quod mandavit in mille generationes:
9. Quod disposuit ad Abraham: et juramenti sui ad Isaac: *Gen. XXII 16.*

naam aan; verkondigt onder de volken zijne werken[2]).
2. Zingt Hem ter eere en prijst Hem op het psalter; verhaalt al zijne wonderwerken.
3. Roemt in zijnen heiligen naam. Verblijde zich het hart van die den Heer zoeken[3]).
4. Zoekt den Heer en wordt sterk; zoekt zijn aangezicht te allen tijde[4]).
5. Gedenkt zijne wonderwerken, die Hij gedaan heeft, zijne teekenen en de gerichten van zijnen mond[5]),
6. gij, zaad van Abraham, zijne dienstknechten; gij, zonen van Jacob, zijne uitverkorenen.
7. Hij, de Heer, is onze God. Over de gansche aarde gaan zijne gerichten[6]).
8. Eeuwig was Hij gedachtig aan zijn verbond, aan het woord, dat Hij vastgesteld heeft voor duizend geslachten[7]),
9. dat Hij beschikt had ten aanzien van Abraham, en aan zijnen eed ten aanzien van Isaäc.

XVI 8 volg. (vgl. aldaar noot 4) werd het begin, v. 1—15, van dezen Psalm gezongen bij de overbrenging der Bondsark naar Sion, en niet zonder reden, daar die overbrenging het zegel drukte op de in den Psalm bezongen inbezitneming van het Beloofde Land.

[2]) Opdat ook de afgodendienaars Hem erkennen en aanbidden.

[3]) *Roemt,* d. i. prijst u gelukkig, omdat Hij uw God is en u *zijnen heiligen naam,* d. i. zijn wezen, zijne goedheid en trouw (zie Ps. VIII noot 4) heeft doen kennen door zijne Wet en zijne wonderen. *Die den Heer zoeken* zijn de ware Israëlieten in tegenstelling met degenen, die zich om den waren God niet bekreunen.

[4]) *Zoekt,* d. i. weest er op uit, *den Heer* door uwe lofgezangen, vooral in zijne heilige stede, maar ook door naleving der Wet (vgl. v. 45) te verheerlijken (vgl. Ps. XXIII noot 7) *en wordt sterk,* d. i. dan zult Gij sterk worden; of wel: weest bij uw gebed met moed en vertrouwen bezield.

[5]) De door God in Egypte en Chanaän gewrochte *wonderen* waren voor Israël en voor de heidenen *teekenen* van zijne almacht en zijnen wil en tevens *gerichten* of straffen, die *de mond* of het vonnis van den Opperrechter over de heidenen deed komen.

[6]) Zijne rechterlijke macht strekt zich over *de gansche aarde* uit, zijne machtsoefeningen zijn van gewicht voor de wereldgeschiedenis. De straffen, die over de Egyptenaren en de Chanaänieten kwamen om aan Israël het bezit van het Beloofde Land te verzekeren, stonden in verband met het heil der wereld, dat eens daaruit zou ontspruiten.

[7]) Het *verbond* en het *woord* is hier de belofte door God aan Abraham, Isaäc en Jacob gedaan omtrent het bezit van Chanaän. *Voor duizend geslachten,* d. i. voor immer. Die belofte (vgl. Gen. XXII 16) wordt v. 9 een *eed* genoemd, in v. 10 een *gebod,* nl. eene verplichting, die Hij zich zelven ten voordeele van *Jacob,* d. i. de Israëlieten, oplegde.

. Et statuit illud Jacob in præ-
ptum: et Israel in testamentum
ernum:
. Dicens: Tibi dabo terram Cha-
an, funiculum hereditatis vestræ.
. Cum essent numero brevi,
ucissimi, et incolæ ejus:
. Et pertransierunt de gente in
ntem, et de regno ad populum
erum.
. Non reliquit hominem nocere
: et corripuit pro eis reges.
. Nolite tangere christos meos:
in prophetis meis nolite malignari.
Reg. I 14; I Par. XVI 22.
. Et vocavit famem super ter-
m: et omne firmamentum panis
atrivit.
. Misit ante eos virum: in ser-
m venundatus est Joseph. *Gen.
XVII 36.*
. Humiliaverunt in compedibus
des ejus, ferrum pertransiit ani-
m ejus, *Gen. XXXIX 20.*

10. En Hij stelde het voor Jacob tot een gebod en voor Israël tot een eeuwigdurend verbond,

11. zeggende: U zal Ik het land Chanaän geven, het snoer van uw erfdeel[8]).

12. Toen zij klein in getal waren, zeer weinigen en vreemdelingen daarin[9]),

13. en zij van volk tot volk trokken, en van het eene rijk tot een ander volk,

14. gedoogde Hij niet, dat iemand hun schaadde, en bestrafte Hij om hunnentwil koningen[10]).

15. Raakt niet aan mijne gezalfden en weest niet kwaadwillig tegen mijne profeten[11])!

16. En Hij riep hongersnood in het land en alle versterking van brood vergruizelde Hij[12]).

17. Hij zond eenen man vóór hen uit; tot slaaf werd Joseph verkocht[13]).

18. Men drukte zijne voeten in kluisters omlaag, ijzer drong door zijne ziel[14]),

---

) Het *erfdeel*, dat uw *snoer*, d. i. aandeel, zal wezen (zie Ps. XV noot De Psalmist vat hier samen wat d voor elk der aartsvaders herhaald l.

) Dit kan ook met het voorafgaande bonden worden zonder ingrijpende ziging van den zin. God deed die ofte en verschafte die hulp aan raham, Isaäc en Jacob, alhoewel ı gezin *klein in getal* was en zij in Chanaän leefden, maar nog geen kelijke inwoners van het land waren, zelfs (v. 13) geene vaste verblijfats hadden. Schitterend bleek Gods rouwheid, toen Hij later, ter vervul; zijner belofte, hunne afstammelinı als een geheel volk daar vestigde.

) Reeds toen toonde Hij, dat zijne ofte niet ijdel was, want Hij *bestrafte* ı. Pharao (Gen. XII 17) en Abimeı (Gen. XX 3) om Abraham tegen ongelijking te vrijwaren, zeggende 15): *Raakt niet* enz.

) Abraham, Isaäc en Jacob waren chendbaar als *gezalfden* Gods, nl. degenen, die door Hem voor zijne doeleinden uitverkozen, met zijnen geest vervuld en geheiligd waren, en als zijne *profeten*, d. i. als mannen, aan en door welke Hij zijne openbaringen mededeelde. Zoo wordt Abraham ook Gen. XX 7 «profeet» genoemd.

[12]) God liet het niet bij de belofte; Hij bereidde de vervulling daarvan voor door een *hongersnood* (vgl. Gen. XLI volg.); vervolgens voerde Hij bij die gelegenheid het huis van Jacob naar Egypte, opdat het daar zou aangroeien tot een volk, hetwelk Hij later zou terugbrengen naar Chanaän. Daarom vernietigde Hij alzoo in Chanaän *alle versterking van brood,* d. i. alle spijs, die het leven steunt en sterkt.

[13]) Met het oog op dien hongersnood en op Israëls vestiging in Egypte zorgde God, dat Joseph daarheen gevoerd werd en aldaar verschillende lotgevallen beleefde.

[14]) *Zijne ziel* staat hier waarschijnlijk voor: «hem» (vgl. Ps. III noot 2 en Ps. VII noot 5). De vermoedelijke zin is blijkens het parallelisme: ijzeren ketenen omknelden hem, ja drongen

19. Donec veniret verbum ejus.
Eloquium Domini inflammavit eum:
20. Misit rex, et solvit eum; princeps populorum, et dimisit eum. *Gen. XLI 14.*
21. Constituit eum dominum domus suæ: et principem omnis possessionis suæ:
22. Ut erudiret principes ejus sicut semetipsum: et senes ejus prudentiam doceret.
23. Et intravit Israel in Ægyptum: et Jacob accola fuit in terra Cham. *Gen. XLVI 6.*
24. Et auxit populum suum vehementer: et firmavit eum super inimicos ejus. *Exod. I 7; Act. VII 17.*
25. Convertit cor eorum ut odirent populum ejus: et dolum facerent in servos ejus.
26. Misit Moysen servum suum:
Aaron, quem elegit ipsum. *Exod. III 10 et IV 29.*
27. Posuit in eis verba signorum suorum, et prodigiorum in terra Cham. *Exod. VII 10.*
28. Misit tenebras, et obscuravit:

19. totdat zijn woord uitkwam.
De uitspraak des Heeren doorgloeide hem[15]).
20. De koning zond en ontsloeg hem, de beheerscher van volken, en hij liet hem los;
21. hij stelde hem aan tot heer van zijn huis en tot beheerder van zijne geheele bezitting,
22. om zijne vorsten tot tucht te leiden gelijk zich zelven, en zijne grijsaards wijsheid te leeren[16]).
23. En Israël kwam naar Egypte en Jacob werd bijwoner in het land van Cham[17]).
24. En Hij vermenigvuldigde zijn volk grootelijks en maakte het sterker dan zijne vijanden[18]).
25. Hij keerde hun hart om, opdat zij zijn volk zouden haten en arglistig te werk gingen met zijne dienaars.
26. Hij zond Moses, zijnen dienstknecht,
Aäron, dien Hij had uitverkoren.
27. Hij wrocht bij hen de woorden van zijne teekenen en van de wonderen in het land van Cham[19]).
28. Hij zond duisternis en maakte

---

door in zijn vleesch. Sommigen vertalen: een zwaard (van droefenis) drong door zijne ziel. De Septuagint heeft: «in ijzer, (d. i. in boeien) kwam zijne ziel», d. i. hij.

[15]) Joseph bleef in de gevangenis, totdat de aan zijne medegevangenen gedane voorspelling *uitkwam;* de vervulling der *uitspraak,* d. i. der openbaring, *des Heeren,* hem gedaan omtrent hun lot, was eene vuurproef, waardoor God aantoonde, dat in hem geene schuld was.

[16]) Naar het parallelisme schijnt de zin te zijn: opdat hij de *vorsten* en *grijsaards* van Egypte zou opleiden om zich naar *tucht* en *wijsheid* te gedragen, gelijk hij *zich zelven* daarnaar gedroeg. In dien zin schijnt ook de grondtekst te hebben: «om (door zijne bevelen) zijne vorsten te verbinden naar zijn goeddunken». Anderen leggen dit uit: om de vorsten van Egypte omtrent Gods wil te onderrichten gelijk hij Pharao zelven onderricht had.

[17]) Zie Ps. LXXVII noot 32.

[18]) Door die vermenigvuldiging maakte Hij *zijn volk* weldra geducht voor de Egyptenaren, die daarom *vijanden* der Israëlieten werden; zoo (v. 25) *keerde* God dan het *hart* der Egyptenaren *om* tot haat, opdat zijn volk zou verlangen naar verlossing en naar het rustig bezit van Chanaän. Vgl. Exod. IV noot 16.

[19]) *In hen,* d. i. in of door Moses en Aäron, *wrocht Hij de woorden,* d. i. de daden, de *wonderen* (zie Ps. XXI noot 6), die de *teekenen* van zijnen wil waren. Zie noot 5. Sommigen leggen dit uit: Hij was het, die in hen, d. i. onder de Egyptenaren, zijne teekenen deed volgen op de woorden van Moses en Aäron.

non exacerbavit sermones suos.
ɔd. *X 21.*
. Convertit aquas eorum in san-
inem: et occidit pisces eorum.
ɔd. *VII 20.*
. Edidit terra eorum ranas in
ıetralibus regum ipsorum. *Exod.*
II 6.
. Dixit, et venit cœnomyia: et
ıifes in omnibus finibus eorum.
ɔd. *VIII 16, 24.*
. Posuit pluvias eorum grandi-
m: ignem comburentem in terra
ıorum.
. Et percussit vineas eorum, et
ulneas eorum: et contrivit lignum
ium eorum.

. Dixit, et venit locusta, et
uchus, cujus non erat numerus:
od. *X 12.*
. Et comedit omne fœnum in
ra eorum: et comedit omnem
ıctum terræ eorum.
. Et percussit omne primogeni-
n in terra eorum: primitias omnis
ıoris eorum. *Exod. XII 29.*
. Et eduxit eos cum argento et
ro: et non erat in tribubus eorum
irmus. *Exod. XII 35.*
. Lætata est Ægyptus in profe-
one eorum: quia incubuit timor
·um super eos.

donkerheid, en Hij verbitterde niet zijne woorden[20]).

29. Hij veranderde hunne wateren in bloed en Hij doodde hunne visschen.

30. Hun land bracht kikvorschen voort tot in de binnenkamers van hunne koningen.

31. Hij sprak, en de hondsvlieg kwam, en muggen in al hunne gewesten[21]).

32. Tot hunnen regen maakte Hij hagel, verterend vuur in hun land;

33. en Hij sloeg hunne wijnstokken en hunne vijgeboomen, en verbrijzelde het geboomte van hunne gewesten.

34. Hij sprak en de sprinkhaan kwam en de kever, die niet te tellen was[22]),

35. en hij at alle kruid in hun land weg en verslond alle vrucht van hun land.

36. En Hij sloeg al het eerstgeborene in hun land, de eerstelingen van al hunnen arbeid[23]).

37. En Hij voerde hen uit met zilver en goud, en er was geen zwakke in hunne stammen[24]).

38. Verheugd was Egypte bij hun vertrek, omdat schrik voor hen ze had overvallen.

---

[20]) Door *duisternis* worden of wel
rampen in het algemeen aangeduid,
over de Egyptenaren kwamen (vgl.
XVII noot 26 en Ps. LIV noot 4),
wel de driedaagsche duisternis, de
:ende plaag, waarmede zij geslagen
·den (Exod. X 21—29). Wat *Hij*
bitterde niet moet beteekenen is
t duidelijk; mogelijk is de zin: God
oefde zijne tot Moses en Aäron ge-
ıte *woorden* niet te verscherpen,
r zij daaraan zonder vrees voor
: koning gehoorzaamden. Nagenoeg
dien zin heeft de grondtekst: «en
waren niet weerspannig aan zijne
ɔrden». De Septuagint heeft, naar
ı Codex Vaticanus: en zij verbitter-
ı zijne woorden, d. i. waarschijnlijk:
Egyptenaren maakten door hunne
sstarrigheid, dat zijne strafbevelen
scherper werden. Sommigen gissen, dat v. 28 zijne plaats diende te vinden achter v. 35. Zie Exod. VII—XII.

[21]) De Septuagint heeft hier en in Ps. LXXVII 45 «cynomyia», *hondsvlieg;* enkelen daarentegen vertalen «coenomyia» op beide plaatsen door: «allerlei vliegen». Vgl. Psalm LXXVII noot 26 en 29.

[22]) Door *kever* wordt hier wellicht de jonge, nog niet gevleugelde sprinkhaan of wel een andere soort van sprinkhanen bedoeld. Vgl. Joël I noot 3.

[23]) Vgl. Psalm LXXVII noot 32.

[24]) *Hij voerde hen uit* niet als arme verstootelingen, maar als een rijk en wonderbaar krachtig volk. Zoo vervulde Hij zijne belofte. Vgl. Exod. XII 35.

39. Expandit nubem in protectionem eorum, et ignem ut luceret eis per noctem. *Exod. XIII 21; Ps. LXXVII 14; I Cor. X 1.*

39. Hij spande eene wolk uit tot hunne beschutting, en een vuur om voor hen te lichten bij nacht.

40. Petierunt, et venit coturnix: et pane cœli saturavit eos. *Exod. XVI 13.*

40. Zij baden, en er kwamen kwartels, en met brood des hemels verzaadde Hij hen[25]).

41. Dirupit petram, et fluxerunt aquæ: abierunt in sicco flumina; *Num. XX 11.*

41. Hij spleet eene steenrots en wateren vloeiden, stroomen vloeiden heen door het droge.

42. Quoniam memor fuit verbi sancti sui, quod habuit ad Abraham puerum suum. *Gen. XVII 7.*

42. Want gedachtig was Hij aan zijn heilig woord, dat Hij had gesproken tot Abraham, zijnen dienstknecht[26]).

43. Et eduxit populum suum in exsultatione, et electos suos in lætitia.

43. En Hij voerde zijn volk uit in jubel en zijne uitverkorenen in blijdschap.

44. Et dedit illis regiones gentium: et labores populorum possederunt:

44. En Hij gaf hun de landen der heidenen, en zij namen bezit van den arbeid der volkeren[27]),

45. Ut custodiant justificationes ejus, et legem ejus requirant.

45. opdat zij zijne verordeningen opvolgen zouden en naar zijne Wet zouden vragen[28]).

---

[25]) Vgl. Ps. LXXVII noot 15.

[26]) Alle wonderen, die Hij in de woestijn verrichtte, dienden om Israël naar en in het land te geleiden, dat Hij aan Abraham en zijn nakroost beloofd had.

[27]) *Van den arbeid,* d. i. van alles wat de *volkeren* van Chanaän door hunnen arbeid verworven hadden, nl. hunne steden, landerijen en andere bezittingen.

[28]) Naar de Wet *vragen* is ze steeds nauwkeuriger trachten te kennen en te vervullen. Het doel van Gods weldaden was, dat Israël trouw zou zijn aan het verbond, gelijk God zulks steeds geweest was. Daartoe spoort dan ook de Psalmist in dit slotvers aan. In den grondtekst sluit het met «alleluia».

— Wat de Psalmist naar de letter den Israëlieten in herinnering brengt omtrent Gods beloften, wonderen en leiding door de woestijn naar het Beloofde Land, legt Dionysius Carthusianus uitvoerig in geestelijken zin uit van de beloften, werken en wonderen, die Christus deed en doet voor zijne Kerk en voor hare leiding door deze wereld naar het Rijk der hemelen. Dat alles dient de Christenen aan te sporen om Hem te loven, zijne voorschriften te onderhouden en, zooals de H. Augustinus hier zegt, als zonen der belofte Hem als hun eeuwig erfdeel te beminnen.

PSALMUS CV.

PSALM CV.

Schuldbelijdenis en vertrouwen op God.

Lofspraak op Gods goedheid en almacht; gebed om zijne hulp (v. 1—5). Die hulp heeft het ontrouwe Israël niet verdiend; immers het zondigde in Egypte (v. 6—12), in de woestijn door zijn morren om vleesch (v. 13—15), door ijverzucht op het gezag van Moses en Aäron (v. 16—18), door aanbidding van het gouden kalf (v. 19—23), door versmading van het Beloofde Land (v. 24—27), door afgoderij (v. 28—31), door morren om water (v. 32—33); eindelijk zondigde het nog in Chanaän (v. 34—39). God strafte het na herhaalde ontrouw (v. 40—43), maar toonde ook weder barmhartigheid (v. 44—46). Gebed om bevrijding en lofspraak op God (v. 47—48).

Alleluia. *(Judith XIII 21).*
1. Confitemini Domino quoniam bonus: quoniam in sæculum misericordia ejus. *Judith XIII 21; Ps. CVI 1.*
2. Quis loquetur potentias Domini, auditas faciet omnes laudes ejus? *Eccli. XLIII 35.*
3. Beati, qui custodiunt judicium, et faciunt justitiam in omni tempore.
4. Memento nostri Domine in beneplacito populi tui: visita nos in salutari tuo:

Alleluia[1]).
1. Looft den Heer, want Hij is goed, want eeuwig duurt zijne barmhartigheid[2]).
2. Wie zal de grootdadigheid des Heeren uitspreken, al zijnen lof doen hooren[3])?
3. Gelukkig die recht betrachten en rechtvaardigheid oefenen te allen tijde.
4. Gedenk ons, Heer, met welgevallen aan uw volk, bezoek ons met uw heil[4]),

---

[1]) De schrijver van dezen historischen Psalm, die als zoodanig veel overeenkomst heeft met Ps. LXXVII en CIV, is onbekend. Blijkens den inhoud stelde hij zich ten doel het volk op te wekken om met vertrouwen zijne algeheele bevrijding van God af te smeeken; daarom verwijst hij naar de zonden der voorouders en de daarop gevolgde straffen, maar ook op de telkens hernieuwde bewijzen van Gods barmhartigheid; daardoor werd de Psalm tevens eene betuiging van berouw over het verleden en van hoop op de toekomst. Niet weinigen meenen, dat de Psalm geschreven werd korten tijd vóór of na het einde der ballingschap; anderen laten hem dagteekenen van den tijd van David of van Samuël, aangezien de Psalm geene feiten vermeldt, die na den tijd der Rechters geschiedden en in v. 46 ook die Israëlieten kunnen bedoeld zijn, die door de Philistijnen en andere heidensche vijanden gevankelijk waren weggevoerd. Of intusschen deze Psalm aangeduid wordt in I Par. XVI 34—36, waar v. 1 en 47—48 eenigszins gewijzigd voorkomen, is niet met zekerheid te bepalen; evenmin of v. 48 door den verzamelaar der voorafgaande Psalmen bij dezen gevoegd is om het slot van den vierden bundel aan te duiden.

[2]) Hetzelfde vers komt voor I Par. XVI 34; Judith XIII 21; Jerem. XXXIII 11 en 1 Mach. IV 24; het schijnt dus een veel gebruikt gebedsformulier te zijn geweest. Eveneens wordt v. 6 door het volk gebezigd. Judith VII 19.

[3]) De *grootdadigheid*, d. i. de door Hem gewrochte wonderen tot verlossing van zijn volk; immers Hij maakte dit (v. 3) gelukkig, als het getrouw *recht* en *rechtvaardigheid* betrachtte door het onderhouden der Wet.

[4]) Gods volk is in ellende; Hij schijnt het niet meer te beminnen, ja het te vergeten; daarom moge Hij nu opnieuw zijn *welgevallen* aan zijn *volk* toonen

5. Ad videndum in bonitate electorum tuorum, ad lætandum in lætitia gentis tuæ: ut lauderis cum hereditate tua.

6. Peccavimus cum patribus nostris: injuste egimus, iniquitatem fecimus. *Judith VII 19.*

7. Patres nostri in Ægypto non intellexerunt mirabilia tua: non fuerunt memores multitudinis misericordiæ tuæ.

Et irritaverunt ascendentes in mare, Mare rubrum.

8. Et salvavit eos propter nomen suum: ut notam faceret potentiam suam.

9. Et increpuit Mare rubrum, et exsiccatum est: et deduxit eos in abyssis sicut in deserto. *Exod. XIV 21.*

10. Et salvavit eos de manu odientium: et redemit eos de manu inimici.

11. Et operuit aqua tribulantes eos: unus ex eis non remansit. *Exod. XIV 27.*

12. Et crediderunt verbis ejus: et laudaverunt laudem ejus.

13. Cito fecerunt, obliti sunt operum ejus: et non sustinuerunt consilium ejus.

5. opdat wij het geluk aanschouwen van uwe uitverkorenen; opdat wij ons verheugen over de blijdschap van uw volk; opdat Gij geprezen wordet met uw erfdeel[5]).

6. Gezondigd hebben wij met onze vaderen; onrechtvaardig hebben wij gehandeld, boosheid hebben wij bedreven[6]).

7. Onze vaderen in Egypte beseften uwe wonderdaden niet; zij waren niet gedachtig aan den overvloed uwer barmhartigheid,

en zij verwekten gramschap bij hun opgaan naar de zee, de Roode Zee[7]).

8. En Hij verloste hen om wille van zijnen naam, om zijne macht bekend te maken[8]).

9. En Hij dreigde de Roode Zee, en zij werd droog, en Hij leidde hen door diepten als door een woestijn.

10. En Hij verloste hen uit de hand van haters, en Hij kocht hen los uit de hand eens vijands.

11. En het water overstelpte hun verdrukkers; niet één van hen bleef over.

12. En zij sloegen geloof aan zijne woorden, en zij zongen zijnen lof[9]).

13. Haastig gingen zij te werk in het vergeten zijner daden en zij verbeidden niet zijn raadsbesluit[10]),

---

en *heil*, d. i. hulp en redding (vgl. v. 47), schenken.

[5]) *Aanschouwen*, d. i. met vreugde. Gods *erfdeel* is zijn volk.

[6]) Schuldbelijdenis om te erkennen, dat het veronachtzamen der Wet (vgl. v. 3) de oorzaak van alle rampen was.

[7]) Reeds *in Egypte* vertrouwden de Israëlieten niet op Moses en Aäron (vgl. Exod. V 21 en VI 9); zij gaven geene acht op Gods *wonderdaden;* zij hadden dus geen begrip daarvan en leerden niets daaruit. Erger nog: door Pharao nagezet op hunnen tocht *naar de Roode Zee*, morden zij tegen Moses (Exod. XIV 9—12) en *verwekten* daardoor *gramschap* bij God.

[8]) God *verloste* hen uit barmhartigheid, maar ook om de eer van zijnen *naam* te handhaven en te doen zien, dat Hij de Almachtige is.

[9]) Bij het zien van den ondergang der Egyptenaren *sloegen zij geloof* aan de *woorden*, die Moses in den naam van God gesproken had over hunne verlossing uit de slavernij en over de inbezitneming van Chanaän; tot dankbetuiging *zongen zij* toen het loflied van Exod. XV.

[10]) Spoedig, na vermelde gebeurtenis, vergaten zij Gods wonderwerken en sloegen aan het morren, o. a. wegens gebrek aan water; daarbij wachtten zij niet af, hoe en wanneer God hen naar zijn *raadsbesluit* zou helpen. Vgl. Exod. XV 22—25.

14. Et concupierunt concupiscentiam in deserto: et tentaverunt Deum in inaquoso. *Exod. XVII 2.*
15. Et dedit eis petitionem ipsorum: et misit saturitatem in animas eorum. *Num. XI 31.*
16. Et irritaverunt Moysen in castris: Aaron sanctum Domini.

17. Aperta est terra, et deglutivit Dathan: et operuit super congregationem Abiron. *Num. XVI 32.*
18. Et exarsit ignis in synagoga eorum: flamma combussit peccatores.
19. Et fecerunt vitulum in Horeb: et adoraverunt sculptile. *Exod. XXXII 4.*
20. Et mutaverunt gloriam suam in similitudinem vituli comedentis fœnum.
21. Obliti sunt Deum, qui salvavit eos, qui fecit magnalia in Ægypto,

22. Mirabilia in terra Cham: terribilia in mari rubro.

23. Et dixit ut disperderet eos: si non Moyses electus ejus stetisset in confractione in conspectu ejus: *Exod. XXXII 10.*
Ut averteret iram ejus ne disperderet eos:

24. Et pro nihilo habuerunt terram desiderabilem:

14. en zij begeerden met begeerlijkheid in de woestijn en zij beproefden God in het waterlooze land[11]).
15. En Hij gaf hun hunne begeerte en zond verzadiging[12]) in hunne zielen.
16. En zij tergden Moses in het legerkamp, Aäron, den heilige des Heeren[13]).
17. Open ging de aarde en zij zwolg Dathan in, en zij sloot zich toe boven den aanhang van Abiron.
18. En er ontbrandde een vuur in hunne vergadering, eene vlam verteerde de zondaars[14]).
19. En zij maakten een kalf op Horeb, en zij aanbaden een gesneden beeld[15]),
20. en zij veranderden hunne eer in het afbeeldsel van een grasetend kalf[16]).
21. Zij vergaten God, die hen verlost had, die groote daden in Egypte verricht had,
22. wonderen in het land van Cham[17]), schrikbarende dingen in de Roode Zee.
23. En Hij zeide, dat Hij hen zou verdelgen, zoo niet Moses, zijn uitverkorene, zich in de bres gesteld had voor zijn aangezicht[18])
om zijne gramschap af te wenden, dat Hij hen niet verdelgen zoude.
24. En zij telden voor niets het begeerlijke land,

---

[11]) Bovenmatig *begeerden zij* o. a. hunnen lust naar vleesch te bevredigen; daardoor, evenals door het morren om water, *beproefden zij God.* Vgl. Ps. LXXVII noot 12.
[12]) Hebr.: «magerheid» of «uittering». Vgl. Ps. LXXVII noot 17 en 18 en Ps. VII noot 5.
[13]) Hebr.: «Zij benijdden Moses en Aäron»; deze wordt als de hoogepriester *de heilige des Heeren* genoemd. Hier is sprake van het oproer, verwekt door Dathan en Abiron, die (v. 17) met geheel hunnen *aanhang,* tot straf voor hun vergrijp, door de aarde verzwolgen werden. Vgl. Num. XVI.
[14]) D. i. de aanhangers van Core. Vgl. Num. XVI 35.
[15]) Hebr. «een gegoten beeld».
[16]) In plaats van God, die als de eenig ware en als de God der Israëlieten *hunne eer* was, gingen zij een dier aanbidden.
[17]) Vgl. Ps. LXXVII noot 32.
[18]) En Hij had het ook gedaan, *zoo niet Moses* zich als een held *in de bres gesteld had* tegen de door God af te zenden straffen, m. a. w. indien hij niet als middelaar en voorspreker voor zijn volk bij God was opgetreden.

Non crediderunt verbo ejus,
25. Et murmuraverunt in tabernaculis suis: non exaudierunt vocem Domini.
26. Et elevavit manum suam super eos: ut prosterneret eos in deserto: *Num. XIV 32.*
27. Et ut dejiceret semen eorum in nationibus: et dispergeret eos in regionibus.
28. Et initiati sunt Beelphegor: et comederunt sacrificia mortuorum.
29. Et irritaverunt eum in adinventionibus suis: et multiplicata est in eis ruina.
30. Et stetit Phinees, et placavit: et cessavit quassatio. *Num. XXV 7.*
31. Et reputatum est ei in justitiam, in generationem et generationem usque in sempiternum.
32. Et irritaverunt eum ad Aquas contradictionis: et vexatus est Moyses propter eos: *Num. XX 10.*
33. Quia exacerbaverunt spiritum ejus.
Et distinxit in labiis suis:

zij geloofden zijn woord niet[19]),
25. en zij morden in hunne tenten, zij gaven geen gehoor aan de stem des Heeren[20]);
26. en Hij verhief zijn hand boven hen[21]) om hen neder te vellen in de woestijn
27. en om hun zaad weg te werpen onder de heidenen en hen te verstrooien door de landen[22]).
28. En zij wijdden zich toe aan Beëlphegor, en zij aten offers der dooden[23]).
29. En zij tergden Hem door hunne ontwerpen[24]), en menigvuldig werd bij hen de ondergang.
30. En Phineës stond op en bevredigde, en de teistering nam een einde[25])
31. en het werd hem tot gerechtigheid aangerekend, van geslacht tot geslacht, tot in eeuwigheid.
32. En zij tergden Hem bij de Wateren der tegenspraak, en Moses leed kwelling om hen[26]).
33. Want zij verbitterden zijnen geest,
en hij sprak het uit met zijne lippen[27]).

---

[19]) Andere misdaad der Israëlieten: zij sloegen geloof aan de leugenachtige berichten omtrent het *begeerlijke land* van belofte; zij *telden* dit voor *niets,* omdat zij Gods *woord,* d. i. zijne beloften, *niet geloofden* en zij wilden naar Egypte terugkeeren.

[20]) Vgl. Num. XIV 1 volg.

[21]) Ten eed. Zie Num. XIV 21 en 29—32.

[22]) Met deze straf werd de ontrouw van Israël bedreigd, o. a. Lev. XXVI 33 en Deut. XXVIII 64.

[23]) Zij lieten zich inwijden in de geheimen van den ontuchtigen godsdienst der Moabieten, wier afgod Baäl of Beël vereerd werd op den berg Phegor of Phogor (Hebr.: Pe'or) en die daarom *Beëlphegor* genoemd wordt. Ook *aten* zij van de *offers,* die aan de *dooden,* nl. aan de houten of steenen afgoden, waren opgedragen, en pleegden daardoor afgoderij.

[24]) *Hunne ontwerpen,* Hebr.: «hunne misdaden». Bij die gelegenheid werden 24,000 man gedood. Vgl. Num. XXV 9.

[25]) De heilige ijver van den vromen *Phineës* (Num. XXV 7—8) verzoende God met Israël (Num. XXV 11), maakte een einde aan de *teistering,* d. i. aan den *ondergang* (v. 29) des volks, en werd hem (v. 31) door God tot gerechtigheid aangerekend (zie Gen. XV noot 5), zoodat Hij in zijn welgevallen hem en zijne nakomelingen met het hoogepriesterschap bleef bekleeden (Num. XXV 13). Phineës was de zoon van Eleazar, in wiens geslacht het opperpriesterschap erfelijk bleef tot aan Heli en vervolgens wederom van den tijd van Salomon tot aan dien der Machabeën.

[26]) Vgl. Ps. LXXX noot 6. Het morren der Israëlieten was een *kwelling* voor Moses of wel: het gaf hem (vgl. Num. XX 10—12) aanleiding tot den twijfel, ten gevolge van welken hij tot zijne *kwelling* het Beloofde Land niet mocht betreden.

[27]) De zin is of wel: zij verbitterden

34. Non disperdiderunt gentes, quas dixit Dominus illis.
35. Et commisti sunt inter gentes, et didicerunt opera eorum:
36. Et servierunt sculptilibus eorum: et factum est illis in scandalum.
37. Et immolaverunt filios suos, et filias suas dæmoniis.
38. Et effuderunt sanguinem innocentem: sanguinem filiorum suorum et filiarum suarum, quas sacrificaverunt sculptilibus Chanaan.

Et infecta est terra in sanguinibus,
39. Et contaminata est in operibus eorum: et fornicati sunt in adinventionibus suis.
40. Et iratus est furore Dominus in populum suum: et abominatus est hereditatem suam.
41. Et tradidit eos in manus gentium: et dominati sunt eorum qui oderunt eos.
42. Et tribulaverunt eos inimici eorum, et humiliati sunt sub manibus eorum:
43. Sæpe liberavit eos.

Ipsi autem exacerbaverunt eum in consilio suo: et humiliati sunt in iniquitatibus suis.
44. Et vidit cum tribularentur: et audivit orationem eorum.
45. Et memor fuit testamenti sui:

34. Zij verdelgden de volkeren niet, die de Heer hun beduid had[28]),
35. en zij mengden zich tusschen de heidenen en leerden hunne werken,
36. en zij dienden hunne gesneden beelden en het werd hun ten val,
37. en zij offerden hunne zonen en hunne dochters op aan de duivelen[29]),
38. en zij vergoten schuldeloos bloed, het bloed hunner zonen en hunner dochters, die zij slachtofferden aan de gesneden beelden van Chanaän,

en het land werd besmet door bloedvergietingen,
39. en het werd bezoedeld door hunne werken; en zij boeleerden door hunne ontwerpen[30]).
40. En de Heer werd grimmig verbolgen op zijn volk, en Hij gruwde van zijne erfenis[31]),
41. en Hij gaf hen over in de handen der volkeren, en over hen heerschten zij, die hen haatten,
42. en hunne vijanden kwelden hen, en zij werden vernederd onder hunne handen.
43. Dikwerf verloste Hij hen[32]),

maar zij, zij verbitterden Hem door hun toeleg, en zij werden vernederd door hunne boosheden.
44. En Hij zag het als zij gekweld werden, en Hij hoorde hun gebed,
45. en Hij was gedachtig aan zijn

---

den *geest* van Moses en onbezonnen woorden van twijfel vloeiden van zijne lippen (Num. XX 10); of wel: zij verbitterden den *geest* van God, die daarom (Num. XX, 12) de straf *uitsprak*, welke Hij over Moses en Aäron deed komen, omdat zij zijne eer niet tegenover het volk hadden gehandhaafd.

[28]) Vgl. Num. XXXIII 51—55 en Judic. I 27 volg.

[29]) Doordien zij ze voor Moloch en andere afgoden slachtofferden.

[30]) Door de ontuchtige *ontwerpen*, d. i. misdaden, die zij in den dienst der afgoden pleegden, schonden zij het verbond, dat hen als door eenen huwelijksband met God vereenigde.

[31]) Van het volk, dat Hij verlost en voor altoos tot het zijne had uitverkoren.

[32]) In den tijd der Rechters, toen zonden, straf, bekeering en genade telkens op elkander volgden, zooals de Psalmist zulks in v. 41—46 beschrijft. Hunne *boosheden* waren dan telkens de oorzaak, waarom zij door God *vernederd werden.*

et pœnituit eum secundum multitudinem misericordiæ suæ. *Deut. XXX 1.*
46. Et dedit eos in misericordias in conspectu omnium qui ceperant eos.
47. Salvos nos fac Domine Deus noster: et congrega nos de nationibus:
Ut confiteamur nomini sancto suo: et gloriemur in laude tua.
48. Benedictus Dominus Deus Israel a sæculo et usque in sæculum: et dicet omnis populus: Fiat, fiat.

verbond en het berouwde Hem naar den overvloed zijner ontferming[33]),
46. en Hij deed hen barmhartigheden vinden voor het aanschijn van allen, die hen hadden gevangen[34]).
47. Verlos ons, o Heer, onze God, en verzamel ons uit de volkeren,
opdat wij uwen naam verheerlijken en roemen in uwen lof[35]).
48. Gezegend zij de Heer, de God van Israël, van eeuwigheid en tot in eeuwigheid! En al het volk zal zeggen: Zoo zij het! Zoo zij het[36])!

---

[33]) Hij hield op, hen te kastijden, alsof het Hem berouwde zulks gedaan te hebben.
[34]) Hij maakte hen wederom tot een voorwerp zijner barmhartigheid en verloste hen wonderbaar uit de handen hunner vijanden.
[35]) *Verzamel* alle gevangen Israëlieten in het vaderland. Eene bede, die zoowel in vroegeren tijd als in dien der ballingschap hare reden kon hebben. *Roemen in Gods lof* is de nooit volprezen werken en wonderen verheerlijken van Israël's God.
[36]) In plaats van het tweede *zoo zij het* heeft de grondtekst: «alleluia».
— Verscheidene Vaders, o. a. Eusebius, Theodoretus en de H. Chrysostomus, zien in v. 4—5 een gebed, waardoor de Psalmist voor zich en zijn volk smeekt om de komst van den Messias en het geluk der uitverkoren leden zijner Kerk. De H. Hiëronymus en anderen leggen den geheelen Psalm in den geestelijken zin uit als een verwijt voor hen, die geen werk maken van hunne zaligheid, en als eene aansporing voor de zondaars om zich te bekeeren.

PSALMUS CVI.

PSALM CVI.

Gode zij dank voor zijne almachtige hulp!

Dat alle geredden God danken (v. 1—3)! Zij waren verdwaald, en Hij bracht hen terecht (v. 4—9); zij zaten geboeid in eenen kerker, en Hij verloste hen (v. 10—16); zij waren doodelijk ziek, en Hij schonk hun genezing (v. 17—22); zij waren op het punt schipbreuk te lijden, en Hij bracht hen in de haven (v. 23—32). Hij bestiert landen en volken naar zijnen wil (v. 33—37). Hij zegent zijn volk, straft de verdrukkers en helpt de armen (v. 38—41). Dat daarom de goeden zich verheugen, de boozen zwijgen, de wijzen het onthouden en begrijpen (v. 42—43).

Alleluia. *(Judith. XIII 21).*

1. Confitemini Domino quoniam bonus: quoniam in sæculum misericordia ejus.

2. Dicant qui redempti sunt a Domino, quos redemit de manu inimici: et de regionibus congregavit eos:

3. A solis ortu, et occasu: ab aquilone, et mari.

4. Erraverunt in solitudine in inaquoso: viam civitatis habitaculi non invenerunt,

Alleluia[1])!

1. Looft den Heer, want Hij is goed, want eeuwig duurt zijne barmhartigheid!

2. Zoo mogen spreken zij, die door den Heer verlost zijn, die Hij bevrijd heeft uit de hand des vijands en die Hij heeft verzameld uit de landen,

3. van den opgang der zon en van den ondergang, van het noorden en van de zee[2]).

4. Zij dwaalden rond in de woestijn, in eene waterlooze streek, zij vonden geenen weg naar eene stad om er te wonen[3]).

[1]) Dit danklied werd allerwaarschijnlijkst kort na de ballingschap door eenen ons onbekenden Psalmist aangeheven om het volk aan te sporen God voor zijne verlossing te prijzen. De aanhef van den Psalm wordt I Esdr. III 11 vermeld als het loflied, gezongen bij de grondlegging van den tweeden tempel; mogelijk wordt te dier plaatse de geheele Psalm bedoeld. In het eerste deel (v. 2—32) worden v. 6 en 8 elk nog driemaal (nl. in v. 13, 19, 28 en 15, 21, 31) als keervers herhaald; in de vier daardoor afgebakende strophen worden onder telkens verschillende beelden of door verschillende nooden de rampen der ballingen aangeduid; daarop volgt telkens in het eerste keervers een gebed om hulp; dan de verleening daarvan; vervolgens in het tweede keervers eene opwekking tot dank; eindelijk nog een vers met een beweegreden of een verdere aansporing daartoe. Het tweede gedeelte (v. 33 volg.) is zonder keerverzen en bezingt Gods wereldbestuur in het algemeen; waarschijnlijk echter had de Psalmist daarbij datgene op het oog, wat God in het bijzonder gedurende en terstond na de ballingschap reeds voor zijn volk gedaan had. Sommige schriftverklaarders zien den geheelen Psalm aan als eene dankbetuiging jegens God, die alle menschen uit alle nooden weet te redden.

[2]) Blijkens den samenhang wordt hier door *zee* het zuiden aangeduid.

[3]) Eenige schriftverklaarders houden de in v. 4—32 beschreven ongevallen voor beelden, die den benarden toestand voorstellen, waarin het volk tijdens de ballingschap en den terugtocht verkeerde. Anderen zien daarin geene beelden, maar werkelijke nooden geschetst, die verschillende bannelingen inderdaad kwelden en die zoodoende alle nooden van het gansche volk aanschouwelijk voorstellen. Dat verscheidene bannelingen inderdaad tijdens de ballingschap of den terugtocht *in de woestijn ronddwaalden* en *geene stad om er te wonen*, d. i. geen vaste woon-

5. Esurientes, et sitientes: anima eorum in ipsis defecit.
6. Et clamaverunt ad Dominum cum tribularentur: et de necessitatibus eorum eripuit eos.
7. Et deduxit eos in viam rectam: ut irent in civitatem habitationis.
8. Confiteantur Domino misericordiæ ejus: et mirabilia ejus filiis hominum.
9. Quia satiavit animam inanem: et animam esurientem satiavit bonis.
10. Sedentes in tenebris, et umbra mortis: vinctos in mendicitate, et ferro.
11. Quia exacerbaverunt eloquia Dei: et consilium Altissimi irritaverunt.
12. Et humiliatum est in laboribus cor eorum: infirmati sunt, nec fuit qui adjuvaret.
13. Et clamaverunt ad Dominum cum tribularentur: et de necessitatibus eorum liberavit eos.
14. Et eduxit eos de tenebris, et umbra mortis: et vincula eorum disrupit.
15. Confiteantur Domino miseri-

5. Zij hongerden en leden dorst; hunne ziel bezweek in hen.
6. En zij riepen tot den Heer, toen zij in kwelling waren, en Hij verloste hen uit hunne nooden,
7. en Hij bracht hen op den rechten weg, opdat zij zouden gaan naar eene stad om er te wonen.
8. Dat den Heer zijne barmhartigheden prijzen, en zijne wonderdaden voor de kinderen der menschen[4]),
9. omdat Hij de smachtende ziel verzadigde en de hongerige ziel vervulde met het goede[5]).
10. — Die in duisternis gezeten waren en in de schaduw des doods, gekluisterd in behoefte en ijzer[6]),
11. omdat zij de woorden van God verbitterd hadden en den raad des Allerhoogsten hadden uitgetart[7]).
12. En vernederd werd hun hart door kwellingen; zij werden krachteloos en niemand was er, die hielp.
13. En zij riepen tot den Heer, toen zij in kwelling waren, en Hij redde hen uit hunne nooden,
14. en Hij leidde hen uit de duisternis en de schaduw des doods, en Hij verbrak hunne boeien.
15. Dat den Heer zijne barm-

---

plaats, hadden, kan wel niet betwijfeld worden. Overigens gold ook voor de Israëlieten, die in de steden van Chaldea woonden, elk ander land dan Chanaän als eene *woestijn* en was alleen Jerusalem (vgl. v. 7) voor hen de *stad om er te wonen*, de plaats, waar zij zich tehuis en kinderen Gods gevoelden. Zoo kan ook v. 5 *zij hongerden* en *leden dorst* van lichamelijken nood worden opgevat of, in beeldspraak, van het smachtend verlangen der Israëlieten naar hun vaderland. Vgl. Ps. LXXXIII 3.

[4]) De zin der Vulgaat kan slechts zijn: Gods barmhartige en wonderbare weldaden strekken Hem tot lof en mogen *de kinderen der menschen*, aan wie Hij ze bewees, wel aansporen om dien te verkondigen. Hebr.: «dat zij (nl. de verlosten) voor den Heer prijzen zijne goedheid, zijne wonderdaden aan de kinderen der menschen».

[5]) Vgl. v. 5.

[6]) In de Septuagint en de Vulgaat staan de deelwoorden van dit vers in den accusatief en zijn zij dus het voorwerp van het verzwegen «Hij redde» (vgl. v. 13) of van het voorafgaande *Hij vervulde* (v. 9). Naar den grondtekst kan men aanvullen: *zoo mogen spreken, die* enz. vgl. v. 2. De zin van v. 10 volg. is: Hij redde anderen, die tot straf voor hunne zonden in doodsgevaar geraakten (vgl. Ps. LXXXVII 7), in nijpende *behoefte* en in *ijzer*, d. i. in boeien; maar op hun gebed verschafte God hun redding.

[7]) De *woorden* en de *raad* van God worden hier als personen voorgesteld in plaats van God zelf, dien men *verbitterd* en *uitgetart* had, doordien men naar zijne woorden niet luisterde en zijnen raad in den wind sloeg.

cordiæ ejus: et mirabilia ejus filiis hominum.

16. Quia contrivit portas æreas: et vectes ferreos confregit.

17. Suscepit eos de via iniquitatis eorum: propter injustitias enim suas humiliati sunt.

18. Omnem escam abominata est anima eorum: et appropinquaverunt usque ad portas mortis.

19. Et clamaverunt ad Dominum cum tribularentur: et de necessitatibus eorum liberavit eos.

20. Misit verbum suum, et sanavit eos: et eripuit eos de interitionibus eorum.

21. Confiteantur Domino misericordiæ ejus: et mirabilia ejus filiis hominum.

22. Et sacrificent sacrificium laudis: et annuntient opera ejus in exsultatione.

23. Qui descendunt mare in navibus, facientes operationem in aquis multis.

24. Ipsi viderunt opera Domini, et mirabilia ejus in profundo.

25. Dixit, et stetit spiritus procel-

hartigheden prijzen, en zijne wonderdaden voor de kinderen der menschen;

16. want Hij verbrijzelde de koperen poorten en Hij verbrak de ijzeren grendels[8]).

17. Hij nam hen op van den weg hunner boosheid; want om hunne ongerechtigheden werden zij vernederd[9]).

18. Van alle spijs had hunne ziel eenen walg, en zij waren genaderd tot aan de poorten des doods[10]).

19. En zij riepen tot den Heer toen zij in kwelling waren, en Hij redde hen uit hunne nooden.

20. Hij zond zijn woord uit en genas hen, en Hij ontrukte hen aan hunnen ondergang[11]).

21. Dat den Heer zijne barmhartigheden prijzen, en zijne wonderdaden voor de kinderen der menschen,

22. en dat zij een lofoffer opdragen en zijne werken met gejubel verkondigen.

23. Zij, die zeewaarts stevenden op schepen, arbeid verrichtend op vele wateren[12]),

24. zij zagen de werken des Heeren en zijne wonderen in de diepte[13]).

25. Hij sprak, en een stormwind

---

[8]) Hij verloste hen uit de gevangenschap.

[9]) De zin kan zijn: God onttrok hen aan hunne *boosheid* door hen te vernederen en *Hij nam hen* in genade op; of wel: God onttrok hen aan den weg des lijdens, dien zij om hunne *boosheid* en *ongerechtigheden* ter vernedering moesten bewandelen. De grondtekst heeft, waarschijnlijk in aansluiting aan: *zoo mogen zij spreken* (v. 2, zie noot 6): «de dwazen, die om hunnen zondigen wandel en om hunne ongerechtigheden verdrukt werden».

[10]) De zin is: zij werden om hunne zonden met ziekten geslagen, die hun allen eetlust benamen en hen in doodsgevaar brachten; of wel (zie noot 3) zij waren ten ondergang gedoemd.

[11]) Vgl. Matth. VIII 8 volg. Gods *woord*, d. i. zijn bevel, wordt hier voorgesteld als een door Hem uitgezonden dienaar; misschien is zulks een zinspeling op het bevelschrift van Cyrus, dat den gevangenen genezing, d. i. vrijheid, bracht en hen ontrukte aan *hunnen ondergang* (Heb. «graven»), d. i. aan al hunne nooden en gevaren.

[12]) Naar den grondtekst kan men hier wederom aanvullen (zie noot 6): *zoo mogen spreken* (v. 2), nl. zij, die tijdens de ballingschap in volle zee stevenden en tobden, of wel (vgl. noot 3) die met rampen te worstelen hadden, zooals diegenen, welke *arbeid verrichtend*, d. i. om handel te drijven, zich zeewaarts begaven.

[13]) Zij zagen de wonderbare *werken*, die God in de *diepte*, d. i. in de volle, diepe zee, te hunnen opzichte wrocht en die nu beschreven worden.

læ: et exaltati sunt fluctus ejus.

26. Ascendunt usque ad cœlos, et descendunt usque ad abyssos: anima eorum in malis tabescebat.
27. Turbati sunt, et moti sunt sicut ebrius: et omnis sapientia eorum devorata est.
28. Et clamaverunt ad Dominum cum tribularentur, et de necessitatibus eorum eduxit eos.
29. Et statuit procellam ejus in auram: et siluerunt fluctus ejus.

30. Et lætati sunt quia siluerunt: et deduxit eos in portum voluntatis eorum.
31. Confiteantur Domino misericordiæ ejus: et mirabilia ejus filiis hominum.

32. Et exaltent eum in ecclesia plebis: et in cathedra seniorum laudent eum.

33. Posuit flumina in desertum: et exitus aquarum in sitim.

34. Terram fructiferam in salsuginem, a malitia inhabitantium in ea.
35. Posuit desertum in stagna

stak op en omhoog rezen hare golven[14]);
26. zij stegen tot aan den hemel en zij daalden tot aan de afgronden; hunne ziel verging in onheilen[15]).
27. zij ontstelden en wankelden gelijk een dronkene, en al hunne wijsheid werd verzwolgen[16]).
28. En zij riepen tot den Heer, toen zij in kwelling waren, en Hij redde hen uit hunne nooden,
29. en Hij zette haren storm om in een koeltje, en hare golven bedaarden;
30. en zij verheugden zich, dat zij bedaarden; en Hij voerde hen naar de haven van hun verlangen[17]).
31. Dat den Heer zijne barmhartigheden prijzen, en zijne wonderdaden voor de kinderen der menschen,
32. en dat zij Hem verheffen in de vergadering des volks, en op het gestoelte der oudsten Hem loven[18]).
33. Hij maakte stroomen tot eene woestijn, en waterbronnen tot dorstigheid[19]),
34. vruchbaren bodem tot zoutigheid, om de boosheid van die hem bewoonden[20]).
35. Hij maakte eene woestijn tot

[14]) Eén woord van God, en de storm stond reeds aan de deur en deed de *golven* der zee *omhoog* rijzen.
[15]) *Zij*, d. i. de golven of de schepelingen met hun schip. *Hunne ziel verging* van angst *in de onheilen*, die hen van alle kanten overstelpten.
[16]) Het slingeren en stampen van het schip bracht hen van de been, en zij waren ten einde raad met hunne zeevaartkunde.
[17]) Naar het doel van hunne reis, of (zie noot 3) terug naar het vaderland.
[18]) De *oudsten* of oversten onder de Israëlieten zaten in hunne vergaderingen op een verheven *gestoelte*. De zin is: dat volk en oversten God verheerlijken! In hetgeen volgt toont de Psalmist uit de geschiedenis, vooral uit die der laatst verloopen jaren aan, hoezeer Gods macht en barmhartigheid dienen geprezen te worden (zie noot 1). Had God vóór jaren het land woest en verlaten gemaakt, Hij kon en zou het nu wederom tot bloei brengen, en gelijk Hij steeds de goeden zegent, de kwaden straft, zoo zou Hij ook nu Jerusalem doen herbouwen en de Israëlieten zegenen, Babylon daarentegen laten verwoesten en de Chaldeërs kastijden. — Mogelijk blijft het intusschen, dat de Psalmist in v. 33 volg. alleen wil uiteenzetten, hoe God in zijne almacht beurtelings straft (v. 33—34 en 39—40) en zegent (v. 35—38 en 41).
[19]) Hij liet die uitdrogen en het land dor worden. Dat deed Hij herhaaldelijk, o. a. ten tijde der ballingschap.
[20]) Mogelijk wordt hier gezinspeeld op het lot van Sodoma of op dat van Babylon. Vgl. Is. XIII 19—22.

aquarum: et terram sine aqua in exitus aquarum.
36. Et collocavit illic esurientes: et constituerunt civitatem habitationis.
37. Et seminaverunt agros, et plantaverunt vineas: et fecerunt fructum nativitatis.
38. Et benedixit eis, et multiplicati sunt nimis: et jumenta eorum non minoravit.
39. Et pauci facti sunt: et vexati sunt a tribulatione malorum, et dolore.
40. Effusa est contemptio super principes: et errare fecit eos in invio, et non in via.
41. Et adjuvit pauperem de inopia: et posuit sicut oves familias.
42. Videbunt recti, et lætabuntur: et omnis iniquitas oppilabit os suum. *Job XXII 19.*
43. Quis sapiens et custodiet hæc? et intelliget misericordias Domini?

waterkolken, en eenen waterloozen grond tot waterbronnen[21]),
36. en Hij vestigde daar hongerigen, en zij stichtten eene stad om er te wonen.
37. En zij bezaaiden akkers en plantten wijngaarden, en zij wonnen vrucht van het gewas[22]).
38. En Hij zegende hen, en zij vermenigvuldigden zich uitermate, en hun vee verminderde Hij niet[23]).
39. En tot weinigen werden zij, en zij werden gekweld door teistering van rampen en door smart[24]).
40. Verachting werd uitgegoten over de vorsten, en Hij liet hen dwalen in het ongebaande en niet langs eenen weg.
41. En Hij hielp den arme uit den nood, en Hij maakte als schapen hunne huisgezinnen.
42. De oprechten zien het en verheugen zich, en alle ongerechtigheid sluit haren mond[25]).
43. Wie is wijs en geeft hierop acht, en beseft de barmhartigheden des Heeren[26])?

---

[21]) Hij maakte woesten, dorren grond vruchtbaar; dat deed Hij onlangs met Palestina, en nu konden zij, die in de ballingschap honger hadden geleden, zich aldaar vestigen en in Jerusalem wonen.

[22]) Wat zij er teelden werd rijp en door hen ingeoogst; niets werd vernield door hagelslag, sprinkhanen enz.

[23]) Integendeel vermeerderde Hij het uitermate.

[24]) De zin van v. 39 volg. is niet met zekerheid te bepalen; mogelijk is het eene beschouwing van Gods algemeen wereldbestuur (vgl. Job XII 21 volg.), door hetwelk Hij in zijne rechtvaardigheid en wijsheid volkeren en vorsten vernedert of verheft (zie noot 18); mogelijk ook werpt de Psalmist nog eens eenen terugblik op den tijd der ballingschap, toen (v. 39) de Israëlieten door het uitmoorden *tot weinigen* geworden waren, die daarenboven door allerlei rampen *gekweld werden;* maar God maakte daaraan een einde; Hij strafte (v. 40) de vorsten hunner verdrukkers met *verachting,* d. i. schande: Hij liet hen *dwalen* in de woestijn, waar geen *weg* is, d. i. Hij gaf hen prijs aan ellende zonder uitkomst; daarentegen *hielp Hij* Israël (v. 41) *uit den nood* en vermenigvuldigde het *als* eene kudde *schapen.*

[25]) Het gezicht van die beschikkingen Gods strekt den *oprechten,* d. i. vromen, tot vreugde, terwijl de boozen van verwondering of van ergernis daarover verstommen.

[26]) Wie wijs wil zijn lette op hetgeen hij van Gods barmhartigheden gehoord heeft en richte zich daarnaar. Nagenoeg dezelfde vraag stelt Osee XIV 10 om aan te duiden, dat zulke wijzen klein in getal zijn.

— De HH. Vaders beschouwen dezen Psalm hetzij in zijne letterlijke, hetzij in zijne typische beteekenis als eene voorspelling van de roeping der heidenen en een dankbetuiging voor Gods barmhartigheid betoond in de stichting der Kerk. De door Christus (v. 2) vrijgekochte heidenen werden uit alle gewesten der wereld (v. 3) door Hem in de éene ware Kerk verzameld. Te voren

PSALMUS CVII.

PSALM CVII.

Dankbetuiging en vertrouwen op Gods hulp.

Gode zij eer en dank voor zijne hulp (v. 2—6). Hij beloofde ons eertijds een uitgebreid rijk (v. 7—10). Daarom hopen wij nu stellig op de overwinning (v. 11—14).

1. Canticum Psalmi ipsi David. *(Supra LVI 8).*
2. Paratum cor meum Deus, paratum cor meum: cantabo, et psallam in gloria mea.
3. Exsurge gloria mea, exsurge psalterium, et cithara: exsurgam diluculo.
4. Confitebor tibi in populis Domine: et psallam tibi in nationibus.
5. Quia magna est super cœlos

1. Een Psalmlied van David[1]).
2. Bereid is mijn hart, o God, bereid is mijn hart. Zingen zal ik en eenen psalm aanheffen in mijne eer[2]).
3. Waak op, mijne eer! Waak op, psalter en citer! Opwaken zal ik met den dageraad.
4. Loven zal ik U onder de volkeren, o Heer, en U ter eere eenen psalm aanheffen onder de natiën.
5. Want verheven is boven de

verkeerden zij, van God verwijderd, in dwaling; van genade verstoken en machteloos was hunne ziel (v. 4—5); maar God leidde hen tot zijne Kerk; Hij bracht hen op den weg naar de hemelsche woonstede en verzadigde hunne opgekwikte ziel met alle geestelijke goederen (v. 6—9). Te voren waren zij in slavernij, gevangenen des duivels (v. 10—12); maar Hij verbrijzelde de poorten der hel en slaakte de ketenen hunner zonden (v. 13—16). Te voren hadden zij in de geestelijke krankheid hunner ziel eenen afkeer van alle geestelijke spijs en waren dus den eeuwigen ondergang nabij; maar God zond het eeuwige Woord, dat hen genas (v. 17—22). Te voren dobberden zij radeloos op eene zee vol gevaren, heen- en weergeslingerd door de stormwinden der dwalingen (Ephes. IV 14); maar Hij deed den storm bedaren en bracht hen in de veilige haven der ware Kerk (v. 23—30). Voorwaar een wonderbaar bewijs van Gods barmhartigheid, dat de geheele Kerk niet genoeg kan prijzen (v. 31—32), te meer omdat God haar voortdurend ter zijde staat. Immers gelijk Hij de Synagoge verstiet en tot onvruchtbaarheid doemde (v. 33—34), zoo maakte Hij omgekeerd de uit het eertijds onvruchtbare heidendom vergaderde Kerk tot een bron van genade en vruchtbaarheid (v. 35—38). Wel werden haar door de vervolgingen en ketterijen vele kinderen onttrokken (v. 39), maar Hij vernederde de vervolgers en ketters en hielp daarentegen de vrome kinderen der Kerk, die zich als eene kudde vermeerderde (v. 40—41), tot vreugde der vromen, tot beschaming der boozen, en tot eene leer en eene aansporing voor al wie naar wijsheid tracht (v. 42—43).

[1]) Deze lof- en smeekpsalm werd, behoudens enkele afwijkingen zonder belang, samengesteld uit Ps. LVI v. 8—12 en Ps. LIX v. 6*b*—14, hetzij door David zelf, den dichter van beide Psalmen, hetzij door eenen onbekende, wellicht na de ballingschap, toen de Israëlieten bij het herbouwen van stad en tempel door de naburige volkeren gekweld werden. In dit laatste geval diende de Psalm dan tevens om het volk op te wekken tot vertrouwen en tot voortzetting van het begonnen werk. Daarom werden dan ook de klachten over de aangerichte verwoestingen, die den aanhef (v. 3—7) vormen van Ps. LIX, vervangen door de jubelende dankbetuiging, uitgedrukt in v. 8—12 van Psalm LVI. Zie aldaar noot 11 volg.

[2]) *In mijne eer*, d. i. in mijne ziel, van harte, en niet slechts uiterlijk.

misericordia tua: et usque ad nubes veritas tua.
6. Exaltare super cœlos Deus, et super omnem terram gloria tua:
7. Ut liberentur dilecti tui.
Salvum fac dextera tua, et exaudi me:
8. Deus locutus est in sancto suo:
Exsultabo, et dividam Sichimam, et convallem tabernaculorum dimetiar.
9. Meus est Galaad, et meus est Manasses: et Ephraim susceptio capitis mei.
Juda rex meus:
10. Moab lebes spei meæ.
In Idumæam extendam calceamentum meum: mihi alienigenæ amici facti sunt.
11. Quis deducet me in civitatem munitam? quis deducet me usque in Idumæam?
12. Nonne tu Deus, qui repulisti nos, et non exibis Deus in virtutibus nostris?
13. Da nobis auxilium de tribulatione: quia vana salus hominis.
14. In Deo faciemus virtutem: et ipse ad nihilum deducet inimicos nostros.

hemelen uwe barmhartigheid, en tot aan de wolken uwe trouw.
6. Verheven wordet Gij boven de hemelen, o God, en over de geheele aarde zij uwe heerlijkheid!
7. Opdat uwe beminden gered mogen worden,
schenk behoudenis door uwe rechterhand en verhoor mij[3]).
8. God heeft gesproken in zijne heilige stede:
Ik zal juichen en Sichem verdeelen, en uitmeten zal Ik het dal der tenten.
9. Mij behoort Galaäd en Mij behoort Manasses, en Ephraïm, de bescherming van mijn hoofd,
Juda mijn koning.
10. Moab is het bekken mijner hoop.
Naar Edom strek Ik mijn schoeisel uit. Mij zijn vreemdelingen vrienden geworden.
11. Wie zal mij geleiden in de versterkte stad? Wie zal mij geleiden tot in Edom?
12. Zult Gij het niet, o God, die ons verstooten hadt, en zult Gij, o God, niet uitrukken met onze legerscharen?
13. Schenk ons redding uit den nood, want ijdel is de hulp eens menschen.
14. Met God zullen wij manhaftigheid betoonen, en Hij, Hij zal onze vijanden te niet doen.

PSALMUS CVIII. — PSALM CVIII.

Vloek over den valschaard.

Klacht van den Psalmist over de boosheid zijner vijanden (v. 2—5). Vloek over den valschaard (v. 6—13); zijne vaderen en hij hebben dien vloek verdiend (v. 14—20). Gods bescherming geworde den gekwelden zanger (v. 21—29); dan zal hij God verheerlijken (v. 30—31).

1. In finem, Psalmus David.
2. Deus laudem meam ne tacueris:

1. Tot het einde. Een Psalm van David[1]).
2. O God, verzwijg niet mijnen lof,

---

[3]) Zie Ps. LIX noot 9 volg.

[1]) De juistheid van dit opschrift

quia os peccatoris, et os dolosi super me apertum est.

3. Locuti sunt adversum me lingua dolosa, et sermonibus odii circumdederunt me: et expugnaverunt me gratis.

4. Pro eo ut me diligerent, detrahebant mihi: ego autem orabam.

5. Et posuerunt adversum me mala pro bonis: et odium pro dilectione mea.

6. Constitue super eum peccatorem: et diabolus stet a dextris ejus.

7. Cum judicatur, exeat condemnatus: et oratio ejus fiat in peccatum.

want de mond des zondaars en de mond des sluwen is tegen mij geopend[2]).

3. Zij spreken tegen mij met looze tong, en met woorden van haat omsingelen zij mij, en zij bestrijden mij om niets[3]).

4. In plaats van mij te beminnen lasteren zij mij; maar ik, ik bid[4]).

5. En zij vergelden mij kwaad voor goed, en haat voor mijne liefde.

6. Stel over hem eenen zondaar aan, en een duivel sta aan zijne rechterhand[5]).

7. Als hij geoordeeld wordt, ga hij gevonnist uit, en zijn gebed worde tot zonde[6]).

---

blijkt uit de overeenkomst van dezen Psalm met eene reeks van andere (XI, XVI, XXVII, XXXIV, XXXVII, XL, LI, LIV), die te recht aan David worden toegeschreven. Waarschijnlijk dagteekent de Psalm uit den tijd van David's vervolging door Saül en heeft de dichter daarin buiten zijne andere vijanden vooral den lasteraar Doëg (zie Ps. LI noot 2) op het oog, weshalve hij afwisselend het enkel- en het meervoud gebruikt; mogelijk blijft het intusschen, dat het enkelvoud in v. 2 en elders in verzamelenden zin gebezigd is en dat de Psalmist in v. 8 volg. aan verschillende vijanden verschillende straffen toewenscht. David spreekt in dezen Psalm met het volle bewustzijn, dat hij Gods gezalfde is; de vervolging, die hem treft, is dus een verzet tegen God, hetwelk reeds in de Wet met zware straffen bedreigd werd; nu bidt Hij, dat God zijnen wil vervulle en in een strafgericht tegen de schuldigen het recht der wedervergelding oefene (vgl. v. 16 volg.), en wel met alle gestrengheid, zooals aangeduid wordt door de verschillende rampen, die gewenscht of voorspeld worden. De Psalmist wordt dus hier niet door wraakzucht gedreven, maar door ijver voor Gods eer, welke vordert, dat schuld naar rechtvaardigheid geboet wordt. Zie Ps. V noot 8.

[2]) *Verzwijg* mijne onschuld niet, maar maak die tot *mijnen lof* door uwe daden bekend. Vgl. Ps. XXVII noot 1 en Ps. XXXIV noot 25. Hebr.: «o God (voorwerp) van mijnen lof, zwijg niet». Door *zondaar* en *sluwe* worden zijne arglistige vijanden, wellicht bij uitstek Doëg, aangeduid.

[3]) Een *looze tong* is een tweesnedig zwaard; daarmede *bestrijden zij mij* van alle zijden en zulks *om niets*, d. i. zonder schuld van mijnen kant.

[4]) Hebr.: «voor mijne liefde (nl. jegens hen) zijn zij mij vijandig, ik echter (ben) gebed», d. i. ik zin niet op wraak en zoek geene hulp bij de menschen, maar bij God.

[5]) De Psalmist bidt God, dat Hij om wedervergelding te oefenen een rechtszitting doe houden door zulken, die zoo tegen den vervolger gestemd zijn, gelijk deze het was tegen David. Een *zondaar*, die God noch menschen vreest, worde over hem als rechter aangesteld en *een duivel* (of: een tegenstrever) *sta* als aanklager *aan zijne rechterhand;* (v. 7) hij worde dus zeker *gevonnist*, en dat oordeel zij hard, omdat zelfs *zijn gebed* hem *tot zonde* gerekend wordt. De straffen, waartoe hij veroordeeld wordt, volgen in v. 8.

[6]) Een *gebed*, dat het uitvloeisel is van enkel vrees voor straf, zonder eenig berouw, zonder waar vertrouwen op God, of ook van huichelarij of van vermetel vertrouwen, is eene *zonde* tegen den Opperrechter. De Psalmist vraagt hier, dat het gebed van zijnen verstokten vijand als zoodanig moge erkend en bestraft worden. Vgl. Exod. XVII 2; Matth. XXVII 4.

8. Fiant dies ejus pauci: et episcopatum ejus accipiat alter.

9. Fiant filii ejus orphani: et uxor ejus vidua.

10. Nutantes transferantur filii ejus, et mendicent: et ejiciantur de habitationibus suis.

11. Scrutetur fœnerator omnem substantiam ejus: et diripiant alieni labores ejus.

12. Non sit illi adjutor: nec sit qui misereatur pupillis ejus.

13. Fiant nati ejus in interitum: in generatione una deleatur nomen ejus.

14. In memoriam redeat iniquitas patrum ejus in conspectu Domini: et peccatum matris ejus non deleatur.

15. Fiant contra Dominum semper, et dispereat de terra memoria eorum:

16. Pro eo quod non est recordatus facere misericordiam.

17. Et persecutus est hominem inopem, et mendicum, et compunctum corde mortificare.

18. Et dilexit maledictionem, et veniet ei: et noluit benedictionem, et elongabitur ab eo.

8. Dat zijne dagen luttel worden, en zijn toezienersambt bekome een ander[7]).

9. Dat zijne kinderen weezen worden en zijne huisvrouw weduwe.

10. Mogen zijne kinderen ongestadig ronddolen en bedelen, en dat zij verdreven worden uit hunne woningen[8]).

11. Een woekeraar doorzoeke al zijne have[9]), en dat uitlanders zijnen arbeid plunderen.

12. Er zij voor hem geen helper en niemand zij er, die mededoogen heeft met zijne weezen[10]).

13. Mogen zijne zonen ten verderve gaan; in één geslacht worde zijn naam vernietigd[11]).

14. In herinnering kome wederom de boosheid zijner vaderen voor het aangezicht des Heeren, en de zonde zijner moeder worde niet gedelgd[12]).

15. Dat zij steeds den Heer voor oogen staan, en dat hunne geheugenis verdwijne van de aarde[13]),

16. dewijl hij niet gedachtig was barmhartigheid te oefenen,

17. en hij den behoeftigen en bedelenden en in het hart gekwetsten mensch vervolgde om hem te dooden[14]).

18. En hij had vervloeking lief, en komen zal zij over hem; en hij wilde geen zegening, en verre zal zij afblijven van hem[15]).

---

[7]) Hem treffe spoedig een geweldige dood en een ander worde in zijne plaats als *toeziener* aangesteld. Doëg was opperherder bij koning Saül.

[8]) Hebr.: «en (leeftocht?) zoeken uit (of verre van) hunne puinhoopen».

[9]) Om ze te schatten en ze met sluw overleg in zijn bezit te krijgen. *Zijnen arbeid,* d. i. de vrucht van al zijnen arbeid.

[10]) Hem treffe de straf, waarmede Gij de overtreders uwer Wet bedreigt. Vgl. Ex. XX 5; Deut. XXVIII 31.

[11]) Opdat uit hen geen boosaardig geslacht voortspruite, dat de misdaden zijner voorouders zou voortzetten.

[12]) Bij het straffen van de boosheid der vijanden herinnere God zich de *boosheid* hunner ouders en voorouders, wier zonden zij voortzetten, zoodat de maat der gruwelen wordt opgehoopt en zij daarom des te meer strafwaardig zijn.

[13]) God herinnere zich steeds de zonden der ouders, en de *geheugenis* van dezen *verdwijne van de aarde* te gelijk met hun kroost, dat ten gronde gaat. Vgl. v. 13. Thans toont de Psalmist v. 16—20 aan, dat de ellendeling al die straffen ruim verdiend heeft naar het recht der wedervergelding.

[14]) Zonder deernis met eenen ongelukkige wilde hij nog grooter rampen over hem doen neerkomen.

[15]) Hij wordt gestraft waardoor hij gezondigd heeft: de *vervloeking,* die hij anderen toewenschte, valt op hem terug; hij haatte het anderen te zege-

Et induit maledictionem sicut vestimentum, et intravit sicut aqua in interiora ejus, et sicut oleum in ossibus ejus.
19. Fiat ei sicut vestimentum, quo operitur: et sicut zona, qua semper præcingitur.
20. Hoc opus eorum, qui detrahunt mihi apud Dominum: et qui loquuntur mala adversus animam meam.
21. Et tu Domine, Domine, fac mecum propter nomen tuum: quia suavis est misericordia tua.

Libera me
22. Quia egenus, et pauper ego sum: et cor meum conturbatum est intra me.
23. Sicut umbra cum declinat, ablatus sum: et excussus sum sicut locustæ.
24. Genua mea infirmata sunt a jejunio: et caro mea immutata est propter oleum.
25. Et ego factus sum opprobrium illis: viderunt me, et moverunt capita sua.
26. Adjuva me Domine Deus meus: salvum me fac secundum misericordiam tuam.

En hij trok vervloeking aan als een gewaad, en zij drong als water in zijn binnenste en als olie in zijne beenderen[16]).
19. Zij worde hem als een gewaad, dat hem bedekt, en als een gordel, die hem steeds omsluit.
20. Dat zij de vergelding bij den Heer van hen, die mij belasteren en die kwaad spreken tegen mijne ziel[17])!
21. En Gij, Heer, o Heer, handel met mij om wille van uwen naam, want goedertieren is uwe barmhartigheid.
Red mij,
22. want een behoeftige en arme ben ik en mijn hart is in mijn binnenste ontsteld.
23. Gelijk een schaduw, als zij neigt, slink ik weg en ik word uitgedreven als sprinkhanen[18]).
24. Mijne knieën zijn verzwakt van het vasten, en mijn vleesch is veranderd vanwege de olie[19]).
25. En ik, ik ben hun tot een smaad geworden; zij zien mij aan en schudden hunne hoofden[20]).
26. Help mij, o Heer, mijn God! Red mij naar uwe barmhartigheid,

---

nen en gezegend te zien, daarom zal hij van *zegening* verstoken blijven. Naar den grondtekst is dat alles reeds in hem vervuld.

[16]) Hij is uiterlijk en innerlijk als een levende vloek geworden; de *vervloeking* is hem zoo eigen en gewoon als het dragen van *een gewaad;* hij is er vol van, als hadde hij ze gelijk *water* gedronken; hij is er geheel van doortrokken, evenals het vleesch en de *beenderen* doortrokken worden van *olie;* maar daarom (v. 19) worde hij dan ook niet meer bevrijd van den vloek, die hem *bedekt* en *omstrengelt.* Over het drinken van vloekwater zie Num. V 11—31.

[17]) Dat alles zal een uitvloeisel zijn der rechtvaardigheid Gods, bij wien de *vergelding* en de wraak is. Zoo zoekt de zanger ook (v. 21) de beweegredenen voor Gods hulp in God zelven, in zijne bovenmatige *barmhartigheid* jegens (v. 22) de onderdrukte vromen.

[18]) Als eene *schaduw* tegen den avond langer wordt, verdwijnt zij weldra; zoo is het ook met mij gesteld; gelijk de *sprinkhanen* door den wind worden weggevoerd, zoo heb ook ik nergens rust noch duur en word ook ik gebannen.

[19]) Dit laatste is zeer duister. Meestal legt men het uit: ik zie er afgemergeld uit, daar ik mij in dezen tijd van droefenis niet met *olie* zalf; of (meer naar den grondtekst): doordien de *olie*, d. i. de vet- of gezetheid, bij mij verloren gaat.

[20]) Ten teeken van spot.

27. Et sciant quia manus tua hæc: et tu Domine fecisti eam.

28. Maledicent illi, et tu benedices: qui insurgunt in me, confundantur: servus autem tuus lætabitur.

29. Induantur qui detrahunt mihi, pudore: et operiantur sicut diploide confusione sua.

30. Confitebor Domino nimis in ore meo: et in medio multorum laudabo eum:

31. Quia astitit a dextris pauperis, ut salvam faceret a persequentibus animam meam.

27. en mogen zij beseffen, dat dit uwe hand was[21]) en dat Gij, Heer, dit gedaan hebt.

28. Vloeken zullen zij, en Gij zult zegenen. Die opstaan tegen mij mogen te schande worden; maar uw knecht zal zich verheugen[22]).

29. Dat zij, die mij lasteren, zich bekleeden met beschaming, en zich als in eenen mantel hullen in hunne schande[23]).

30. Ik zal den Heer buitengemeen verheerlijken met mijnen mond, en te midden van velen zal ik Hem prijzen,

31. omdat Hij aan de rechterhand des armen stond[24]) om van de vervolgers mijne ziel te redden.

---

[21]) Dat uwe almacht en barmhartigheid het was, die mij hielp; of wel: dat Gij het waart, die mij in uwe wijsheid geslagen hebt. *Beseffen* zij dat, dan houdt hunne spotternij vanzelf op.

[22]) Hun vloek zij U een beweegreden om mij te *zegenen*, hen te beschamen en zoodoende mij, uwen trouwen dienaar, met vreugde te vervullen.

[23]) Naar de Septuagint: als in een tweemaal om het lijf geslagen mantel.

[24]) Omdat Hij mij, *arme*, ter hulp kwam. Vgl. Ps. VII noot 3 en 17.

— Dat deze Psalm profetisch is en op Christus betrekking heeft, blijkt uit de rede van den H. Petrus Act. I 16 en 20 en is dan ook het gevoelen der HH. Vaders en katholieke schriftverklaarders; de ouderen houden den Psalm in zijne letterlijke beteekenis voor een gebed van den vervolgden en lijdenden Zaligmaker; de nieuweren daarentegen zien daarin een gebed van David, doch zoo, dat deze daarbij het profetisch beeld is van den Heiland, Doëg dat van den verrader Judas, en de overige vijanden dat der farizeërs en andere haters van Christus. Deze smeekt in den Psalm (v. 2) zijnen Vader, dat Hij tot zijnen lof zijne onschuld, zijne werken en zijn lijden moge bekend maken; die hulp heeft Hij noodig, want (v. 2—3) zijne vijanden, de sluwe farizeërs, haten en lasteren Hem zonder eenige schuld van zijnen kant (vgl. Luc. XXIII 4; Joan. VIII 46); zij vergelden (v. 4—5) liefde met haat, goed met kwaad (Joan. X 32), terwijl Hij voor zijne vijanden bidt (Luc. XXIII 34). Maar hunne straf, vooral die van den verrader Judas, zal niet uitblijven (v. 6): de heidensche Romeinen worden hunne beheerschers en de duivel stort Judas in het verderf (vgl. Joan. XIII 27). Zijn vonnis (v. 7) en dat van zijn volk is spoedig geveld; in hunne hardnekkigheid richten zij tot God gebeden, die Hem beleedigen; weldra komt Judas (v. 8) ellendig om en een ander ontvangt zijn apostelambt (vgl. Act. I 20). Een dergelijk lot treft de gansche natie (v. 9): God verstoot de Synagoge, die tot weduwe, de Israëlieten, die tot weezen (v. 10—13), uit het land verdreven, meedoogenloos door de Romeinen uitgeplunderd en in grooten getale omgebracht worden. Ziedaar de straf (v. 14—15) voor de zonden hunner voorouders (vgl. Matth. XXIII 34—36), maar ook (v. 16—17) voor de wreedheid, waarmede zij het bloed eischten van den om hunnentwege arm geworden en lijdenden Heiland (vgl. II Cor. VIII 9). De vloek, dien zij verlangden (v. 18—19), komt dan ook over hen: ziedaar (v. 20) het loon voor hunnen laster en hunnen moordlust. — Intusschen moge Gods hulp (v 21) den Heiland bijstaan (v. 22—25) in de ontblooting, droefheid en uitputting, waarmede Hij aan het kruis hangt ten spot (v. 25) voor zijne vijanden (vgl. Matth. XXVII 36). Hij redde Hem van den dood (v. 26)

PSALMUS CIX.

PSALM CIX.

Roemrijke heerschappij van Christus', den koning-priester.

Bij zijne hemelvaart neemt Christus plaats ter rechterhand zijns Vaders, die Hem alles onderwerpt (v. 1) door het uitzenden der alvermogende macht van zijnen Zoon (v. 2). Deze oefent die kracht uit als de oppermachtige God en als priester; God is Hij als de eeuwige Zoon des Vaders (v. 3); priester is Hij door zijns Vaders beschikking (v. 4). Zoo zal Hij dan met hulp zijns Vaders zijne vijanden vernietigen (v. 5), de volkeren rechten, de weerspannigen straffen (v. 6). Die verheffing valt Christus ten deel, omdat Hij zich als mensch vernederd heeft (v. 7).

1. Psalmus David.

Dixit Dominus Domino meo: Sede a dextris meis: *Matth. XXII 44.*

Donec ponam inimicos tuos, scabellum pedum tuorum. *I Cor. XV 25; Hebr. I 13 et X 13.*

1. Een Psalm van David[1]).

De Heer sprak tot mijnen Heer: Zit aan mijne rechterhand[2]),

totdat Ik uwe vijanden tot een schabel voor uwe voeten maak[3]).

---

door de verrijzenis, een klaarblijkelijk wonder (v. 27) van Gods almacht, tot beschaming (v. 28—29) zijner vijanden, tot vreugde en verheerlijking van den tot een dienstknecht geworden Godmensch, die (v. 30—31) in zijne algemeene Kerk zijnen Vader zal loven, omdat deze Hem als mensch het eeuwige leven geschonken heeft.

[1]) Dat deze Psalm inderdaad van David is en over den Messias handelt, blijkt uit het uitdrukkelijk getuigenis van Christus (Matth. XXII 43—45) en den H. Petrus (Act. II 34) en uit de stilzwijgende erkenning der Joden, ten aanhooren van welke Christus en de Apostelen zich op dezen Psalm beriepen (vgl. Matth. XXII 41—46; Marc. XII 35—37; Luc. XX 41—46; Act. II 34—35). De redeneering van Christus en de Apostelen toont tevens aan, dat de Psalm in den letterlijken zin van Christus handelt. Dit blijkt ook uit den inhoud: hoe zou immers David van eenen mensch hebben kunnen spreken als van zijnen *Heer,* die deelneemt aan de goddelijke macht, de overwinning over al zijne vijanden behaalt en met een eeuwigdurend priesterschap bekleed is? Uit de hem gedane voorspellingen wist David, dat zijn nakroost eeuwig zou heerschen (vgl. II Reg. VII 13). Toen hem nu de inhoud van dezen Psalm geopenbaard werd (vgl. Matth. XXII 43), bleek hem, dat die voorspelling zou vervuld worden in zijnen nazaat, den Godmensch, die op den dag zijner hemelvaart ook als mensch de opperheerschappij in den hemel zou verwerven en ze van daar uit met den Vader en den H. Geest over de wereld oefenen. Deze openbaring stelt de Psalmist voor, als ware hij oog- en oorgetuige geweest van hetgeen er in den hemel voorviel bij de hemelvaart van Christus. Het eerste gedeelte van den Psalm (v. 1—4) is dramatisch gehouden: de Vader stelt den Zoon in het bezit der heerschappij; Hij zegt, hoe deze die zal oefenen en waarom zij Hem toekomt. In het tweede gedeelte (v. 5—6) geeft de Psalmist een profetisch verhaal van de oefening dier heerschappij; ten slotte (v. 7) voegt hij er dan de reden bij, waarom de Godmensch zoo verheerlijkt wordt.

[2]) *De Heer,* nl. de Vader, *sprak,* d. i. zal bij de hemelvaart spreken, *tot mijnen Heer,* nl. tot het menschgeworden Woord, den Heer van David: *zit* op den troon *aan mijne rechterhand;* m. a. w. neem voortaan, ook in uwe menschelijke natuur, deel aan mijne goddelijke heerschappij, die Gij als het goddelijk Woord reeds van eeuwigheid bezit met den Vader en den H. Geest. Dat het zitten aan *de rechterhand* hier niet enkel het innemen eener eereplaats, maar daarenboven het deelnemen aan de opperheerschappij beteekent, blijkt uit Matth. XXVI 64; XXVIII 18; Marc. XVI 19; I Cor. XV 25; Philipp. II 11; Hebr. I 3.

[3]) *Totdat,* vgl. Gen. VIII 7; Matth.

2. Virgam virtutis tuæ emittet Dominus ex Sion: dominare in medio inimicorum tuorum.

3. Tecum principium in die virtutis tuæ in splendoribus sanctorum: ex utero ante luciferum genui te.

4. Juravit Dominus, et non pœnitebit eum: Tu es sacerdos in æter-

2. Den schepter uwer kracht zal de Heer uit Sion zenden: Heersch in het midden uwer vijanden[4].

3. Bij U is de heerschappij ten dage uwer kracht in de glansen der heiligen[5]. Uit den schoot heb Ik U vóór de morgenster verwekt[6].

4. Gezworen heeft de Heer en het zal Hem niet berouwen: Gij zijt

---

I 25, duidt hier niet iets tijdelijks of voorbijgaands aan, alsof de macht van den Godmensch eens zou ophouden; immers naar den Apostel (Hebr. X 12) «zit Hij voor eeuwig aan Gods rechterhand». Maar in zoover het heerschen van den Godmensch verbonden is met strijden en overwinnen, zoolang er een strijdende Kerk bestaat, zal, blijkens I Cor. XV 25, die macht van den Godmensch duren, *totdat* al het kwaad overwonnen is, dus tot aan het laatste oordeel; daarna zal Hij (I Cor. XV 24) «het Rijk overgeven aan God en den Vader». De zin is dus: neem reeds thans als overwinnaar plaats aan mijne rechterhand, ook voordat uwe overwinning op uwe vijanden in den loop der tijden hare voltooiing vindt; die overwinning zal Ik U doen behalen, door al uwe vijanden, inzonderheid den duivel, de zonde en den dood *tot een schabel voor uwe voeten* te maken, d. i. volkomen aan U te onderwerpen. Vgl. Jos. X 24.

[4]) God de Vader (of de Psalmist als profeet) richt hier het woord tot den Heiland, die den troon heeft bestegen. De gebiedende wijs *heersch* wordt door den Psalmist gebezigd om met kracht uit te drukken, dat de voorspelling zeker vervuld zal worden. Door *Sion* kan naar de letter de stad Jerusalem bedoeld worden; de zin is dan: God zal de met uwe goddelijke kracht uitgeruste Apostelen uit Jerusalem zenden (vgl. Marc. XVI 15; Act. I 8, 9) om uw Rijk over de aarde uit te breiden. Niets belet echter hier in *Sion* een beeldspraak te zien ter aanduiding van den hemel; de zin is dan: de *Heer*, uw Vader, zal *den schepter*, d. i. de heerschappij *uwer kracht*, m. a. w. uwe krachtige heerschappij, *uit* het hemelsche *Sion*, waar Gij naast Hem zetelt, op de aarde *zenden*, d. i. aldaar hare macht doen oefenen en U daar doen heerschen *te midden uwer vijanden*. Dit werd vervuld, toen na de hemelvaart des Heilands, de H. Geest, de van den Vader en den Zoon voortkomende *kracht* des Allerhoogsten (Luc. I 35), door den Vader op de aarde gezonden werd om in de Kerk van Christus te heerschen, d. i. ze te bestieren, uit te breiden en te heiligen en zoodoende ook Christus zegevierend te doen regeeren te midden zijner vijanden.

[5]) Gij oefent de *heerschappij* over de Kerk en hare vijanden, wanneer en zoolang uwe *kracht* hare werking in de Kerk zal doen gevoelen, d. i. op elken dag in den loop der eeuwen en bij uitstek *ten dage* des oordeels. Die heerschappij zult Gij oefenen *in de glansen der heiligen*, d. i. (vooral ten dage des oordeels) omringd door eenen schitterenden stoet van («uwe» Septuag.) heiligen. Vgl. Matth. XXV 31; Jud. 14. De zin kan echter ook zijn: Gij oefent die, terwijl Gij schittert in de glansen van het heiligdom of in den glans der U toegewijde priesters, dienaren van het heiligdom, m. a. w. in priesterlijken, heiligen luister, als opperpriester (vgl. v. 4). Als zoodanig immers heerscht de Verlosser in en door zijne Kerk; als zoodanig verschaft Hij haar de genade en de kracht des H. Geestes, door welke Hem de geloovigen onderworpen worden en Hij zijne Kerk doet zegepralen over hare vijanden.

[6]) De heerschappij zal bij den Verlosser wezen, omdat Hij God is; immers als het eeuwig Woord werd Hij *vóór de morgenster*, d. i. vóór de schepping van het eerste licht, vóór alle eeuwen, *uit den schoot*, d. i. uit de eigen goddelijke zelfstandigheid zijns Vaders, *verwekt*. — In den grondtekst, dien sommigen intusschen hier voor opzettelijk veranderd houden, luidt v. 3: «Uw (krijgs)volk zal geheel bereidvaardigheid zijn op den dag van uw

num secundum ordinem Melchisedech. *Gen. XIV 18; Joann. XII 34; Hebr. V 6 et VII 1, 17.*

5. Dominus a dextris tuis, confregit in die iræ suæ reges.

6. Judicabit in nationibus, imple-

priester in eeuwigheid naar de wijze van Melchisedech[7]).

5. De Heer aan uwe rechterhand vernietigt koningen ten dage zijner gramschap[8]).

6. Rechten zal Hij onder de vol-

---

leger(tocht), in heiligen luister (volgens anderen: «op het heilig gebergte», d. i. Sion). Uit den schoot des dageraads dauwt U uwe jongelingschap neder». De zin is waarschijnlijk: Uw geestelijke krijgstocht, die van Sion uitgaat (v. 2), zal een luisterrijke zegetocht zijn; krijgslieden (in geestelijken zin) zullen U vrijwillig toevloeien, talrijk en heerlijk als de dauwdruppelen, die de dageraad aan het licht brengt.

[7]) Thans geeft de Psalmist de reden op, waarom de Heiland *in de glansen der heiligen* (v. 3), als opperpriester (zie noot 5), de koninklijke heerschappij oefent (of, naar den grondtekst, waarom zijne krijgslieden in heilig, priesterlijk gewaad optreden): *Gezworen,* d. i. onherroepelijk *heeft de Heer,* d. i. de Vader, vastgesteld, dat Gij, Messias, het priesterlijk ambt zult bekleeden; *en het zal Hem niet berouwen,* d. i. en Hij zal het niet herroepen, daar Gij dat ambt met oneindige volmaaktheid zult vervullen. De Godmensch was priester sedert zijne menschwording (vgl. Hebr. X 5); op dat oogenblik oefende Hij voor het eerst zijn middelaarschap uit tusschen God en de menschen. Dat priesterschap is het zijne *in eeuwigheid,* omdat Hij (Hebr. VII 24) «in eeuwigheid blijft», zonder zijne waardigheid neer te leggen of eenen opvolger te hebben; omdat Hij in den hemel voortdurend voor ons het offer van zijnen dood aan zijnen Vader aanbiedt en «altijd leeft om voor ons te bidden» (Hebr, VII 25); omdat een eeuwigdurend heil het uitwerksel van zijn offer is (Hebr. V 9) en omdat Hij op de aarde tot aan het einde der tijden door zijne plaatsvervangers het offer van zijn vleesch en bloed blijft opdragen. — *Naar de wijze,* d. i. naar de gelijkenis (aldus Hebr. VII 15), *van Melchisedech,* een profetisch beeld van Jesus Christus door zijnen naam (Melchisedech = koning der rechtvaardigheid), door zijne waardigheid van priester en koning, door den zetel zijner regeering, Salem, d. i. vrede (dus: koning van de stad des vredes, het beeld van het hemelsch Jerusalem); dan ook omdat hij «zonder vader, zonder moeder, zonder geslachtslijst» (Hebr. VII 3) door Moses vermeld wordt — een beeld van den Verlosser, die geenen mensch tot vader, vóór zijne menschwording ook geene moeder, en als God geen geslachtslijst had —; verder omdat hij niet, naar de wijze van Aäron, zonen en opvolgers in zijn priesterschap had, maar geheel alleen als priester van den Allerhoogste vermeld wordt, evenals Christus alleen zijn goddelijk opperpriesterschap blijft uitoefenen. Daarenboven was Melchisedech niet, zooals Aäron, priester voor slechts één bepaald volk, maar zegende hij ook Abraham, — als profetisch beeld van Christus, den priester van alle volken, door wien heidenen en Israëlieten zouden gezegend worden; — eindelijk was hij niet, gelijk Aäron, aan eenen bepaalden tabernakel gebonden, maar offerde hij zonder tempel brood en wijn op, gelijk de Heiland brood en wijn gebruikte om die in zijn vleesch en bloed te veranderen bij het laatste avondmaal, en gelijk Hij zulks over de gansche wereld blijft doen bij het opdragen van het onbloedig offer der Nieuwe Wet.

[8]) Door *Heer* kan hier de Vader bedoeld worden, die den Zoon ter zijde staat (vgl. v. 1*b*); waarschijnlijker echter wordt in v. 5 evenals in v. 6—7 de Zoon bedoeld, die aan de rechterhand des Vaders zit (vgl. v. 1*a*) en *ten dage zijner gramschap,* d. i. als Hij zijne straffende macht wil gebruiken, *koningen,* d. i. al zijne vijanden, ook de machtigste, vernietigt. Naar gewoonte stelt de Psalmist hier de geestelijke overwinningen van Christus voor onder het beeld der zegepraal van eenen oorlogvoerenden koning.

bit ruinas: conquassabit capita in terra multorum.

7. De torrente in via bibet: propterea exaltabit caput.

keren, voltooien de verdelgingen, hoofden verpletten in het land van velen[9]).
7. Uit eene beek zal Hij drinken op den weg; daarom zal Hij het hoofd verheffen[10]).

PSALMUS CX.

PSALM CX.

God is groot in zijne werken en wetten.

Gode komt lof toe om zijne werken (v. 1—3). Gedenkwaardig is wat Hij deed voor zijn volk (v. 4—6). Gelijk Hij volmaakt is in zijne werken, zoo is Hij het ook in zijne wetten (v. 7—8). Door die werken en wetten heeft Hij zijn volk begunstigd; daarom mogen Hem allen eeren en vreezen (v. 9—10).

Alleluia.
1. Confitebor tibi Domine in toto corde meo: in consilio justorum, et congregatione.
2. Magna opera Domini: exquisita in omnes voluntates ejus.

Alleluia[1]).
1. Loven wil ik U, o Heer, uit geheel mijn hart, in de bijeenkomst der vromen en in de vergadering[2]).
2. Groot zijn de werken des Heeren, uitgelezen naar al zijn welbehagen[3]).

---

[9]) Hij zal in een strafgericht als rechter optreden *onder de volkeren*, de goeden van de kwaden scheiden, de *verdelgingen*, d. i. den ondergang, van dezen volledig maken en in het *van velen* bewoonde *land* (of op de dicht bevolkte aarde) *hoofden verpletten*, d. i. de trotschen en weerspannigen vernederen en vernietigen. Voor *Hij zal de verdelgingen voltooien* heeft de grondtekst: «Hij vult met lijken» of: «vol wordt het van lijken», d. i. zijn vijanden zal Hij in groote menigte tot val brengen.

[10]) Hij zal zich op zijnen krijgstocht door niets laten ophouden, maar zich alle ontberingen getroosten en zich slechts door een teug water *uit eene beek* verkwikken; dat zal Hem genoeg zijn om wederom *het hoofd te verheffen* en zijne overwinningen voort te zetten. — Volgens verscheidene HH. Vaders is de zin deze: Hij zal zich als mensch vernederen en op zijnen levensweg drinken uit eenen stortvloed van jammeren; maar juist *daarom* zal Hij zich in eere ter rechterhand zijns Vaders *verheffen*. Vgl. Philipp. II 8, 9. Volgens anderen: Hij zal den strijd ten einde brengen; immers als een andere Samson (vgl. Jud. XV 18, 19) zal Hij in zijne geestelijke ledematen op zijnen krijgstocht door eenen stroom van genaden verkwikt worden en alzoo ten slotte als overwinnaar van al wat Hem en den zijnen vijandig was, *het hoofd verheffen.*

[1]) Wat tot dezen alphabetischen Psalm (zie de Inleiding bl. 16) de naaste aanleiding gaf is onbekend; het schijnt (vgl. v. 1), dat hij door den zanger bestemd werd ten gebruike bij de openbare liturgie. Eenige overeenkomst met het begin van Ps. XVIII valt niet te miskennen.

[2]) In de bijzondere *bijeenkomst der vromen en in de* openbare *vergadering* der gemeente.

[3]) Reden, waarom hij God wil loven. God is *groot* in al zijne werken, maar Hij was het vooral in de leiding van Israël bij en na den uittocht uit Egypte (v. 4 volg.). Het slot van dit vers is duister, zoowel in den grondtekst als in de Vulgaat en de Septuagint. Naar de Vulgaat is de zin wellicht: zij zijn zoo groot, omdat zij zoo uitstekend geschikt zijn ter bereiking van *al* hetgeen Hij zich *naar zijn welbehagen* heeft

3. Confessio et magnificentia opus ejus: et justitia ejus manet in sæculum sæculi.
4. Memoriam fecit mirabilium suorum, misericors et miserator Dominus:
5. Escam dedit timentibus se.

Memor erit in sæculum testamenti sui:
6. Virtutem operum suorum annuntiabit populo suo:
7. Ut det illis hereditatem gentium: opera manuum ejus veritas, et judicium.
8. Fidelia omnia mandata ejus: confirmata in sæculum sæculi, facta in veritate et æquitate.

9. Redemptionem misit populo suo: mandavit in æternum testamentum suum.

3. Lof en heerlijkheid is zijn doen, en zijne rechtvaardigheid duurt immer en eeuwig[4].
4. Eene gedachtenis van zijne wonderen heeft Hij gesticht; barmhartig en mededoogend is de Heer[5]):
5. spijs gaf Hij aan die Hem vreesden;
eeuwig zal Hij gedachtig zijn aan zijn verbond[6]).
6. De kracht zijner werken deed Hij kond aan zijn volk[7]),
7. om hun het erfdeel der volken te geven. De werken zijner handen zijn waarheid en recht[8]).
8. Vertrouwd zijn al zijne geboden, bevestigd voor immer en eeuwig, gesteld in waarheid en in rechtmatigheid[9]).
9. Verlossing zond Hij aan zijn volk; verordend heeft Hij voor eeuwig zijn verbond.

---

voorgesteld. Naar den grondtekst misschien: «zij zijn uitgelezen voor allen, die ze begeeren».

[4]) Vooral die doelmatigheid is een reden, waarom zijn *doen* zoo heerlijk en prijzenswaardig is, te meer, omdat zijne daden ten bate van Israël een uitvloeisel en een bewijs waren der eeuwige *rechtvaardigheid*, waarmede Hij de vervolgers van Israël en alle goddeloozen strafte en de vromen hielp en zegende. Dat die rechtvaardigheid eeuwig *duurt*, bewijzen die daden zelf (vgl. v. 4).

[5]) Door de grootheid zijner wonderen, door de goede gevolgen daarvan bij de latere geslachten en het instellen van herinneringsdagen en feesten, heeft Hij de *gedachtenis* van die wonderen doen bewaard blijven, ten voortdurenden bewijze, dat Hij *barmhartig* is. Zulke gedenkwaardigheden zijn o. a. v. 5 het manna en v. 6—7 de wonderbare inbezitneming van het Beloofde Land.

[6]) *Spijs*, d. i. het manna in de woestijn, hetwelk de Israëlieten voor ondergang behoedde en ten bewijze strekte, dat God *aan zijn verbond* met Abraham *gedachtig* was en blijven zou.

[7]) Hoe machtig Hij is, openbaarde God door de wonderbare *werken*, die Hij verrichtte om (v. 7) den Israëlieten het land *te geven*, dat tot dusverre *het erfdeel der* heidensche *volken* van Chanaän was geweest.

[8]) Daarin, zooals in al zijne *werken*, handelde God in *waarheid*, d. i. trouw aan zijn gegeven beloften, maar ook naar *recht*, omdat Hij zich tot het vervullen dier beloften verplicht had en omdat het onrechtmatig ware geweest, indien het heilige, tot heiligheid bestemde land in de macht van een ontuchtig volk gebleven ware. — Anderen brengen dit in verband met hetgeen volgt; de *werken* van Gods *handen* zijn dan de door Gods vinger (vgl. Ex. XXXI 18) beschreven tafelen der Wet; deze behelsden *waarheid*, nl. datgene wat de mensch dient te weten omtrent God, en *recht*, d. i. datgene wat hij te verrichten heeft aangaande God en den evenmensch.

[9]) God openbaarde zijne grootheid niet alleen door zijne daden, maar ook door zijne *geboden*, d. i. door de voorschriften en beloften zijner Wet; deze zijn *vertrouwd*, d. i. zij getuigen onfeilbaar wat God voorschrijft (vgl. Ps. XVIII noot 10). Zij zijn *voor eeuwig bevestigd*, d. i. onveranderlijk gelijk God zelf, en eene uitdrukking van zijne *waarheid* en gerechtigheid.

Sanctum, et terribile nomen ejus:
10. Initium sapientiæ timor Domini.
Intellectus bonus omnibus facientibus eum: laudatio ejus manet in sæculum sæculi. *Prov. I 7 et IX 10; Eccli. I 16.*

Heilig en ontzaglijk is zijn naam[10]).
10. Het begin der wijsheid is de vreeze des Heeren.
Goed doorzicht is bij allen, die ze betoonen[11]).
Zijn lof duurt immer en eeuwig[12]).

PSALMUS CXI. — **PSALM CXI.**

Geluk van den vrome en milddadige.

Gelukkig hij, die God vreest en zijne geboden liefheeft: God zegent hem en zijn nakroost (v. 1—4). Gelukkig de barmhartige: hij wordt gezegend naar zijne werken (v. 5—9). De zondaar daarentegen ziet met spijt, dat zijne verlangens onvervuld blijven (v. 10).

Alleluia, Reversionis Aggæi, et Zachariæ.
1. Beatus vir, qui timet Dominum: in mandatis ejus volet nimis.

Alleluia. Bij de terugkomst van Aggæus en Zacharias[1]).
1. Gelukkig de man, die den Heer vreest, die uitermate lust heeft in zijne geboden[2]).

---

[10]) De Psalmist vat alles nog eens samen: Gods wonderdaden ter *verlossing* van *zijn volk* en de *verordening* van zijne Wet en zijn *Verbond* bewijzen, hoe *heilig* en *ontzaglijk zijn naam*, d. i. zijn goddelijk wezen, maar ook (v. 10) hoezeer Hij te vreezen is.

[11]) Wie door de *vreeze des Heeren* aangespoord worden om het kwaad te vluchten en Gods wet te onderhouden, die beginnen wijs te zijn, en wie die vreeze door daden *betoonen*, hebben *goed doorzicht*, d. i. zijn ware wijzen.

[12]) *Zijn*, d. i. Gods, *lof*, waarvan de geheele Psalm gewaagt.

— De HH. Vaders, o. a. Augustinus, Chrysostomus en Hiëronymus, zien in dezen Psalm eene dankbetuiging der Kerk van Christus voor de wonderbare weldaden en instellingen haar zoo milddadig geschonken. Hem komt in zijne Kerk lof toe (v. 1—3) wegens de wonderen der genade, die Hij in zijn welbehagen voor haar gewrocht heeft. Tot gedachtenis daarvan en als onderpand zijner beloften (v. 4—5*a*) schonk Hij aan die Hem vreezen het hemelsch manna van zijn H. Sacrament; Hij sloot met hen (v. 5*b*) een nieuw Verbond en door zijne wonderbare hulp (v. 6—7*a*) breidde Hij zijne Kerk uit onder de heidenen; dezen bracht Hij (v. 7*b*—8) tot de kennis der waarheid en rechtvaardigheid, die de onwrikbare grondslag zijn van zijne nieuwe Wet. Zoo verschafte Hij (v. 9) verlossing aan zijn volk, met hetwelk Hij een eeuwig verbond sloot. Om zijne heiligheid en rechtvaardigheid (v. 9*b*—10) behooren dan ook allen Hem te vreezen en komt Hem eeuwige lof toe.

[1]) De grondtekst en de Septuagint naar den codex Vaticanus hebben alleen «alleluia». Het overige van het opschrift, indien het echt is, duidt aan, dat de Psalm een dichterlijk voortbrengsel van dien tijd is, of wel dat hij vooral ten tijde van die profeten, na de ballingschap, misschien op hunne aanbeveling, gezongen werd, waarschijnlijk om den geest der Wet in het volk te doen herleven. Deze Psalm staat in verband met den voorafgaanden; beide zijn alphabetisch; Psalm CX bezingt den lof van God, die trouw het verbond nakomt; Psalm CXI prijst dengene, die, naar Psalm CX 10, God vreest.

[2]) De vreeze Gods wordt gekenschetst door *lust in zijne geboden* en vooral door liefde tot den evenmensch. Vgl. v. 5.

2. Potens in terra erit semen ejus: generatio rectorum benedicetur.

3. Gloria, et divitiæ in domo ejus: et justitia ejus manet in sæculum sæculi.

4. Exortum est in tenebris lumen rectis: misericors, et miserator, et justus.

5. Jucundus homo qui miseretur et commodat, disponet sermones suos in judicio:

6. Quia in æternum non commovebitur.

7. In memoria æterna erit justus: ab auditione mala non timebit.

Paratum cor ejus sperare in Do mino,

8. Confirmatum est cor ejus: non commovebitur donec despiciat ini micos suos.

9. Dispersit, dedit pauperibus: justitia ejus manet in sæculum sæculu, cornu ejus exaltabitur in gloria. *II Cor. IX 9.*

2. Machtig zal op aarde zijn kroost zijn; het geslacht der vromen zal worden gezegend[3]).

3. Luister en rijkdom is in zijn huis, en zijne gerechtigheid duurt immer en eeuwig.

4. Er rijst in de duisternis voor de rechtschapenen een licht op: de Barmhartige en Mededoogende en Rechtvaardige[4]).

5. Zalig de mensch, die barmhartig is en te leen geeft; hij schikt zijne woorden met oordeel[5]),

6. want in eeuwigheid zal hij niet wankelen[6]).

7. In eeuwig aandenken zal de rechtvaardige zijn; voor kwade tijding zal hij niet vreezen; bereid is zijn hart om op den Heer te hopen[7]).

8. Versterkt is zijn hart; hij zal niet wankelen, totdat hij nederziet op zijne vijanden[8]).

9. Hij strooit uit, hij geeft aan de armen; zijne gerechtigheid duurt immer en eeuwig; zijn hoorn zal zich verheffen in eere[9]).

---

[3]) Het loon dier vrees is Gods zegen; deze is hier, evenals elders in het Oude Testament, uitgedrukt in den vorm eener belofte van een *machtig kroost*, van *luister* of eer en *rijkdom* (v. 3); die gunst van God, het loon der *gerechtigheid* (of de gerechtigheid zelve), plant zich bij het nakroost voort tot in de verste geslachten, ja tot in eeuwigheid.

[4]) Overvalt den *rechtschapene duisternis*, d. i. tegenspoed, dan *rijst* de *barmhartige, mededoogende* en *rechtvaardige* God zelf voor hem als een *licht* op; m. a. w. zelfs bij tegenspoed en rampen vindt hij uitkomst bij God.

[5]) *Zalig* voor zich en anderen wie uit barmhartigheid *te leen* geeft waar het noodig is, m. a. w. wie uit naastenliefde werken van barmhartigheid verricht. — Het slot van dit vers is niet zeer duidelijk; de zin is misschien: hij overlegt *zijne woorden*, d. i. zijne zaken of daden (vgl. Ps. XXI noot 6), *met oordeel* en bezonnenheid. Volgens anderen: zoo iemand brengt reeds door zijne weldaden zijne pleitrede (zijne rechtszaak) in orde; moet hij (vgl. Ps. XXVI 5) voor het gerecht verschijnen, dan zullen zij zijne gerechtigheid doen kennen bij God en de menschen.

[6]) Zijn geluk is bestendig (vgl. Ps. XIV noot 7). Waarin dit geluk bestaat wordt uiteengezet in v. 7 volg.

[7]) Zijne gedachtenis zal in gezegend aandenken blijven, terwijl die der zondaars te niet gaat (vgl. Ps. IX 7); loopt hij gevaar een *kwade tijding* te moeten ontvangen, toch zal hij niet vreezen (volgens anderen: voor kwade geruchten omtrent zijne eer of voor een nadeelig vonnis vreest hij niet), omdat hij steeds *op den Heer* vertrouwt.

[8]) Dat vertrouwen op God *versterkt zijn hart* en daarom zal hij *niet wankelen*, d. i. den moed niet laten zinken, of: daarom zal zijn geluk bestendig zijn, en zoo mag hij, door God geholpen, ten slotte met rechtmatige voldoening nederzien *op zijne* overwonnen *vijanden*.

[9]) *Hij strooit* met kwistige hand aalmoezen en andere weldaden *uit*; daarom

10. Peccator videbit, et irascetur, dentibus suis fremet et tabescet: desiderium peccatorum peribit. *Ps. XXXVI 12.*

10. De zondaar zal het zien en in gramschap ontsteken: knarsen zal hij op zijne tanden en kwijnen: de begeerte der zondaars vergaat[10].

PSALMUS CXII.

PSALM CXII.

Geloofd zij de Allerhoogste, de Helper zijner schepselen!

Altoos en overal zij de Heer geprezen (v. 1—3), omdat Hij, ofschoon boven alles verheven, weldadig op allen nederziet (v. 4—6) en bij name de geringen en bedroefden opbeurt (v. 7—9).

Alleluia.
1. Laudate pueri Dominum: laudate nomen Domini.
2. Sit nomen Domini benedictum, ex hoc nunc, et usque in sæculum.
3. A solis ortu usque ad occasum,

Alleluia[1]).
1. Looft, dienaren, den Heer, looft den naam des Heeren[2]).
2. De naam des Heeren zij gezegend van nu af tot in eeuwigheid[3])!
3. Van den opgang der zon tot

---

zal zijn loon overvloedig zijn (vgl. II Cor. IX 9); Gods gunst, het loon zijner *gerechtigheid* (zie noot 3), blijft hem verzekerd, en *zijn hoorn,* d. i. zijne macht, zijn heil, *zal zich verheffen,* d. i. toenemen en hem steeds meer *in eere* brengen.

[10]) *Kwijnen,* d. i. verteren van spijt en nijd, *zal de zondaar,* d. i. de boosaardige vijand van den milddadigen vrome, omdat zijne *begeerte vergaat,* d i. niet vervuld wordt, daar hij niets te zijnen bate, niets ten nadeele van den vrome zal verkrijgen.

— Niet weinige schriftverklaarders wijzen op de geestelijke zegeningen, die den godvreezenden, liefdadigen Christen hier toegezegd worden; het zaad (v. 2) zijner goede werken zal krachtig opschieten en onder Gods zegen (v. 3) een rijken oogst van eeuwige rechtvaardigheid opleveren. Christus immers (v. 4) is hem een licht (vgl. Is. IX 2); handelt en spreekt hij (v. 5) naar diens goddelijk voorbeeld met barmhartigheid en wijsheid, dan zal hij (v. 6—9) gelukkig zijn voor tijd en eeuwigheid, ten spijt (v. 10) zijner teleurgestelde vijanden. (Aldus ongeveer Dionysius Carthusianus.) Bij uitstek vindt dat alles zijne toepassing in Christus, die (v. 1) den wil zijns Vaders liefhad en vervulde, en daarom (v. 2—9) in de Christenen een gezegend nakroost verkreeg, aan hetwelk Hij schatten van genaden achterliet en over hetwelk Hij immer en eeuwig in eere regeert, ten spijt (v. 10) van den duivel (aldus de H. Athanasius), de weerspannige Joden (aldus de H. Chrysostomus) en andere vijanden der Kerk.

[1]) De Psalmen CXII—CXVII vormen het zoogenaamde «Egyptische Hallel», dat door de Christenen ook wel «het groote Hallel» genoemd wordt en door de Israëlieten op de hooge feesten en nieuwemaandagen bij de openbare liturgie gezongen werd. Na de ballingschap werd het gebruikelijk, bij het eten van het paaschlam viermaal een gevulden beker te laten rondgaan. Vóór het ledigen van den tweeden feestbeker bad of zong men Psalm CXII en CXIII 1—8; onmiddellijk na het inschenken van den vierden beker het vervolg tot en met Psalm CXVII. Door «groot Hallel» wordt bij de Joden veelal Psalm CXXXV aangeduid.

[2]) Hebr.: *dienaren* des Heeren.

[3]) Gods *naam* beteekent zijn wezen en zijne goddelijke eigenschappen, in zoover Hij die openbaart; daar die openbaring Hem overal en altijd als oneindig *prijzenswaardig* (v. 3) doet kennen, dient *de naam des Heeren* ook eeuwig en overal (v. 2) *gezegend,* d. i. verheerlijkt, te worden.

laudabile nomen Domini. *Mal. I 11.*

4. Excelsus super omnes gentes Dominus, et super cœlos gloria ejus.
5. Quis sicut Dominus Deus noster, qui in altis habitat,
6. Et humilia respicit in cœlo et in terra?
7. Suscitans a terra inopem, et de stercore erigens pauperem:

8. Ut collocet eum cum principibus, cum principibus populi sui.
9. Qui habitare facit sterilem in domo, matrem filiorum lætantem.

aan den ondergang is de naam des Heeren prijzenswaardig.
4. Verheven is boven alle volken de Heer, en boven de hemelen zijne heerlijkheid[4]).
5. Wie is als de Heer, onze God, die woont in den hooge[5])
6. en nederziet op het geringe in den hemel en op de aarde?
7. Die uit het stof den behoeftige opricht en uit den drek den arme verheft[6])
8. om hem te plaatsen bij vorsten, bij de vorsten zijns volks;
9. die de onvruchtbare huisvest in eene woning als blijde moeder van zonen[7]).

---

[4]) Blijkens v. 6 worden door *hemelen* hier ook de hemelbewoners bedoeld. Mogelijk had de Heer nog onlangs ten bate van Israël *de volken* getuchtigd en mocht dus de Psalmist met het oog op hunne afgoden wel met alle recht vragen, wie onder hen aan den God van Israël gelijk was.

[5]) De mensch, die hoog boven anderen verheven is, veracht of vergeet gemakkelijk wat beneden hem staat; daarom dan ook is God des te meer te verheerlijken, daar Hij wel *in den hooge woont*, maar toch weldadig nederziet (v. 6) op alles, wat bij Hem vergeleken *gering* is, waar het zich dan ook bevinde.

[6]) Thans (v. 7—9) toont de Psalmist in het bijzonder aan, hoe God uit den hemel *nederziet op het geringe op de aarde* (v. 6). Hij verheft *uit het stof* en *den drek*, d. i. uit de armoede en ellende, den *behoeftige* en *arme*, d. i. de geringen en onderdrukten, en maakt hen gelijk aan de edelsten van zijn volk. Zoo handelde Hij o. a. met Joseph, Moses en David, maar ook met het geheele Israëlietische volk, dat Hij tot het zijne verkoos en uit de Egyptische slavernij redde om het eene bevoorrechte plaats te doen innemen onder de volkeren.

[7]) Kinderloosheid was voor de Israëlietische vrouwen een smaad en droefenis en gaf somtijds zelfs aanleiding om haar te verstooten. Schonk God haar dus kinderen, vooral *zonen*, dan strekte haar dat tot vreugde en eer en tot blijvende vestiging in de *woning* van haren echtgenoot. Zoo handelde God o. a. met Sara, Rachel en Anna, welker woorden hier in v. 7 herhaald worden (vgl. I Reg. II 8). Zoo huisvestte Hij ook het in Egypte tot onvruchtbaarheid gedoemde Israëlietische volk in Chanaän als eene *blijde moeder* van tallooze *zonen*.
— De H. Hiëronymus en anderen zien in dezen Psalm eene opwekking, door de H. Kerk tot hare kinderen gericht, om hunnen dank aan God te betuigen voor hare stichting en voor de roeping der heidenen; daarom voorzeker dient God (v. 1—3) altijd en overal verheerlijkt te worden, gelijk zulks inderdaad alom geschiedt. Immers het eeuwige, almachtige Woord Gods, dat (v. 4—5) in den hooge woont, zag neder (v. 6) op het geringe menschdom en kwam het (v. 7—8) oprichten uit het slijk der zonden om het gelijk te maken aan de vorsten des hemels; daarenboven maakte de Godmensch het tot dusverre onvruchtbare heidendom (v. 9) tot een vruchtbare en blijde moeder van ontelbare zonen. Vgl. Is. LIV 1 en Gal. IV 27.

PSALMUS CXIII.

PSALM CXIII.

God kan en zal helpen.

God hielp oudtijds wonderdadig zijn uitverkoren volk (v. 1—8). Hij moge ook nu helpen; beweegredenen daartoe (v. 1—2). Hij is de ware God en kan helpen; de afgoden daarentegen zijn niets, en vermogen niets voor hunne vereerders (v. 3—8). God helpt die op Hem betrouwen (v. 9—13). Daarom schenke Hij zijnen zegen; Hij is immers de Almachtige (v. 14—16). Belofte van dankbaarheid (v. 17—18).

Alleluia.
1. In exitu Israel de Ægypto, domus Jacob de populo barbaro: *Exod. XIII 3.*
2. Facta est Judæa sanctificatio ejus, Israel potestas ejus.
3. Mare vidit, et fugit: Jordanis conversus est retrorsum. *Jos. III 16.*
4. Montes exsultaverunt ut arietes: et colles sicut agni ovium.
5. Quid est tibi mare quod fugisti:

Alleluia[1]).
1. Toen Israël uit Egypte toog, Jacob's huis uit een vreemd volk[2]),
2. werd Judea zijn heiligdom, Israël zijne heerschappij[3]).
3. De zee zag toe en zij vlood, de Jordaan deinsde rugwaarts[4]).
4. De bergen sprongen op gelijk rammen, en de heuvelen als lammeren[5]).
5. Wat is u, o zee, dat gij weg-

---

[1]) Naar den grondtekst behoort dit bij het slot van Ps. CXII. Wanneer en door wien de bij uitstek levendige Psalm CXIII gedicht werd, is onbekend. In de Vulgaat zijn de verzen daarvan genummerd gelijk in den Masorethischen tekst, in welken v. 1—8 als Psalm 114 van het overige, dat daarin Psalm 115 vormt, gescheiden zijn. In de Septuagint, de Arabische, Syrische en Ethiopische vertaling en in een aantal Hebreeuwsche handschriften maakt het geheel, evenals in de Vulgaat, maar éénen Psalm uit. Niet weinigen meenen, dat de twee deelen oorspronkelijk gescheiden waren, en noemen het eerste gedeelte wegens zijnen inhoud eenen Paasch-psalm. Intusschen is het, naar dienzelfden inhoud te oordeelen, mogelijk, dat het geheel van den beginne af een gebed vormde, waardoor het volk om behoud smeekte, wellicht tegenover een bedreiging van den kant zijner heidensche naburen (vgl. noot 7). Het begin (v. 1—8) is dan eene herinnering aan de hulp, door God zoo schitterend betoond in het verleden; het overige een gebed om bijstand met een uitdrukking van vertrouwen en dankbaarheid.

[2]) Hebr.: «Uit een volk van vreemde (onverstaanbare) spraak». Reeds in Egypte had God er voor gezorgd, dat zijn toekomstig volk ook door zijne taal van de Egyptenaren afgescheiden bleef.

[3]) *Judea*, het toekomstig land der Israëlieten (of, naar den grondtekst, *Juda*, de voornaamste stam), staat hier om geheel *Israël* aan te duiden, dat, als drager van Gods openbaring, *zijn heiligdom*, het Hem toegeheiligde volk, zou worden, over hetwelk Hij als koning *zijne heerschappij* zou oefenen. Uit de talrijke wonderen, die God tot dat doel verrichtte, vermeldt de Psalmist hier eenige van die, welke geschiedden van het vertrek uit Egypte tot aan den intocht in Chanaän.

[4]) *De* Roode *Zee zag toe*, hoe God aan het hoofd der Israëlieten aanrukte, en, uit ontzag voor zijne almacht, maakte zij ijlings ruime baan, evenals later *de Jordaan*. Wat de Roode Zee zag, verzwijgt intusschen de dichter hier om er in v. 5 naar te vragen en die vraag in v. 7 te beantwoorden.

[5]) *De bergen*, d. i. de Sinaï en de omliggende bergen en *heuvelen*.

et tu Jordanis, quia conversus es retrorsum?
6. Montes exsultastis sicut arietes, et colles sicut agni ovium.
7. A facie Domini mota est terra, a facie Dei Jacob.
8. Qui convertit petram in stagna aquarum, et rupem in fontes aquarum.
1. NON NOBIS DOMINE, NON NOBIS: sed nomini tuo da gloriam.
2. Super misericordia tua, et veritate tua: nequando dicant gentes: Ubi est Deus eorum?
3. Deus autem noster in cœlo: omnia quæcumque voluit, fecit.
4. Simulacra gentium argentum, et aurum, opera manuum hominum. *Ps. CXXXIV 15.*
5. Os habent, et non loquentur: oculos habent, et non videbunt. *Sap. XV 15.*
6. Aures habent, et non audient: nares habent, et non odorabunt.
7. Manus habent, et non palpabunt: pedes habent, et non ambulabunt: non clamabunt in gutture suo.
8. Similes illis fiant qui faciunt

vliedt, en u, Jordaan, dat gij rugwaarts deinst?
6. Gij, bergen, dat gij opspringt als rammen, en gij, heuvelen, als lammeren? —
7. Voor het aanschijn des Heeren beefde de aarde, voor het aanschijn van Jacob's God[6]),
8. die de rots in waterpoelen verandert, en de steenrots in bronnen van wateren[7]).
1. *Niet aan ons, o Heer, niet aan ons,* maar aan uwen naam geef eer,
2. om uwe barmhartigheid en uwe waarheid[8]), opdat soms niet de heidenen zeggen: Waar is hun God[9])?
3. Onze God toch is in den hemel; al wat Hij wil, doet Hij[10]).
4. De afgodsbeelden der heidenen zijn zilver en goud, werken van menschenhanden.
5. Zij hebben eenen mond, en zij spreken niet; zij hebben oogen en zien niet.
6. Zij hebben ooren en hooren niet; zij hebben eenen neus en ruiken niet.
7. Zij hebben handen en tasten niet; zij hebben voeten en wandelen niet; zij roepen niet met hunne keel.
8. Dat daaraan gelijk worden[11])

[6]) Door *aarde* worden hier de Roode Zee, de Jordaan, de bergen en heuvelen van v. 5—6 bedoeld.

[7]) Vgl. Exod. XVII 6 en Num. XX 11. Heeft God zoo wonderdadig de krachten der natuur dienstbaar gemaakt aan zijne plannen ten bate van zijn volk, hoeveel gemakkelijker zal Hij tot hetzelfde doel (v. 2 volg.) de heidenen met hunne niets vermogende afgoden overwinnen.

[8]) Gods *barmhartigheid* en *waarheid*, d. i. trouw in het vervullen zijner beloften, waren de oorzaak en de waarborg van het met zijn volk gesloten verbond; op grond daarvan bidt de Psalmist tot God: Kom uw volk zoo te hulp, dat allen in zijne redding niet ons werk, maar het uwe zien, en zij *uwen naam* verheerlijken.

[9]) Zien *de heidenen* niet, dat Gij ons helpt, dan zullen zij aan uw bestaan en uwe almacht twijfelen en zeggen: *Waar is hun God?* Wij bespeuren niets van Hem. Vgl. Psalm LXXVIII 10.

[10]) God is niet zichtbaar op aarde gelijk de afgoden, maar Hij leeft en troont *in den hemel*, zoo nochtans, dat Hij op aarde zichtbaar is door zijne werken; want *Hij doet al wat Hij wil;* Hij is de ongeschapene, die alles geschapen heeft; de *afgodsbeelden* daarentegen (v. 4—7) zijn *werken van menschenhanden*, zonder leven.

[11]) Even stom, doof, blind enz., m. a. w. even machteloos tegenover Gods volk als hunne afgoden tegenover God. Deze alleen kan dus helpen; maar Hij zal ook helpen, zooals blijkt uit v. 9 volg.

a: et omnes qui confidunt in eis.

. Domus Israel speravit in Do-
mino: adjutor eorum et protector
orum est.
0. Domus Aaron speravit in Do-
mino: adjutor eorum et protector
orum est.
1. Qui timent Dominum, spera-
erunt in Domino: adjutor eorum
t protector eorum est.
2. Dominus memor fuit nostri:
t benedixit nobis:
Benedixit domui Israel: benedixit
omui Aaron.

3. Benedixit omnibus, qui timent
ominum, pusillis cum majoribus.

4. Adjiciat Dominus super vos:
uper vos, et super filios vestros.
5. Benedicti vos a Domino, qui
ecit cœlum, et terram.
6. Cœlum cœli Domino: terram
utem dedit filiis hominum.

die ze vervaardigen, en allen, die daarop vertrouwen!
9. Het huis van Israël vertrouwt op den Heer, hun helper en hun beschermer is Hij[12]).
10. Het huis van Aäron vertrouwt op den Heer; hun helper en beschermer is Hij.
11. Die den Heer vreezen, vertrouwen op den Heer; hun helper en hun beschermer is Hij.
12. De Heer is onzer gedachtig geweest, en Hij heeft ons gezegend.
Gezegend heeft Hij het huis van Israël, gezegend heeft Hij het huis van Aäron.
13. Gezegend heeft Hij allen, die den Heer vreezen, de kleinen met de grooten.
14. Voege de Heer aan u toe, aan u en aan uwe kinderen[13])!
15. Gezegend zijt gij van den Heer, die hemel en aarde gemaakt heeft[14])!
16. De hemel der hemelen is voor den Heer, maar de aarde heeft Hij gegeven aan de kinderen der menschen[15]).

---

[12]) Door *huis van Israël* wordt hier et gezamenlijke volk bedoeld; door *uis van Aäron* (v. 10) de priesters ls onderscheiden van het gewone volk; oor *die den Heer vreezen* (v. 11) de eeken afzonderlijk of de priesters en et volk te zamen of wel, volgens velen, le bekeerlingen. Naar de Vulgaat, die len verleden tijd heeft ter uitdrukking ler zekerheid, waarmede Gods zegen erbeid wordt, is de zin: (v. 9) het eheele volk, de priesters (v. 10) en le vrome leeken (v. 11) vertrouwen op len Heer als op hunnen *helper* en *eschermer;* daarom (v. 12) zegent Hij et geheele volk, priesters en (v. 13) eeken. De grondtekst heeft in v. 9—11 elkens «vertrouw».

[13]) Sommigen zien hierin, evenals n v. 15, eenen zegenwensch, die bij le openbare liturgie door de priesters erd uitgesproken over het volk, hetelk dan in v. 15 antwoordde of bij . 16 inviel. De zin is: de Heer vermeerdere welstand, macht en kroost bij en uwe nakomelingen!

[14]) De Psalmist drukt door den tegenwoordigen tijd zijne stellige verwachting uit. De reden van zijn vertrouwen vindt hij in Gods almacht, die alles *gemaakt heeft.*

[15]) Sommigen zien hierin een omschrijving van v. 15*b;* de zin is dan: God is almachtig, want Hij schiep zijne woning, den hemel, en die der menschen, de aarde. Anderen brengen dit tevens in verband met hetgeen volgt in v. 17—18; de zin is dan: de Heer van hemel en aarde (v. 15) zegene u en behoude u in het leven, want *de hemel der hemelen,* d. i. de hoogste of de geheele hemel, is zijne woning en de plaats, waar Hij zich bij uitstek verheerlijkt; *de aarde* daarentegen *heeft Hij aan de menschen* gegeven als hunne woning en als de plaats, waar zij Hem kunnen en moeten verheerlijken. Daaraan sluit zich dan de bede (v. 17): Heer, doe ons leven hier op aarde, want *de dooden loven U* (zoo) *niet* meer (vgl. Ps. CXLIV 1 en Ps. VI noot 6); *wij, die nog leven* (v. 18), zullen zulks zonder ophouden doen.
— De verlossing uit de slavernij van Egypte en de wonderen, waarmede zij gepaard ging om Israël tot Gods *hei-*

17. Non mortui laudabunt te Domine: neque omnes, qui descendunt in infernum. *Ps. VI 6; Baruch II 17.*
18. Sed nos qui vivimus, benedicimus Domino, ex hoc nunc et usque in sæculum.

17. Niet de dooden zullen U loven, o Heer, en niet zij allen, die nederdalen in het doodenrijk.
18. Maar wij, die leven, wij loven den Heer van nu af tot in eeuwigheid.

PSALMUS CXIV.

PSALM CXIV.

Liefde en vertrouwen.

De Psalmist bemint God, die hem in zijnen nood en op zijn gebed steeds hulp verleent (v. 1—4). God is de helper der kleinen (v. 5—6); dat is voor den zanger een aansporing tot rust (v. 7). God redde hem van dood en gevaren (v. 8). Hij zal hem sparen in de toekomst (v. 9).

Alleluia.
1. Dilexi, quoniam exaudiet Dominus vocem orationis meæ.
2. Quia inclinavit aurem suam mihi: et in diebus meis invocabo.
3. Circumdederunt me dolores mortis: et pericula inferni invenerunt me.
Tribulationem et dolorem inveni:
4. Et nomen Domini invocavi.
O Domine libera animam meam:

Alleluia[1]).
1. Liefde heb ik — omdat de Heer de stem mijner smeeking verhoort[2]),
2. want Hij neigde zijn oor tot mij — en in mijne dagen zal ik mijne roepstem verheffen[3]).
3. Mij omgaven stervensweeën, en gevaren der hel overvielen mij[4]);
kwelling vond ik en smart;
4. en den naam des Heeren riep ik aan:
o Heer, red mijne ziel!

---

ligdom en heerschappij te maken, waren profetische beelden der verlossing uit de slavernij van den duivel en der veel grooter wonderen, waardoor God het geheele menschdom, met name de heidenen, tot zijn uitverkoren heiligdom en koninkrijk, nl. tot zijne Kerk, maakte. Daarom beschouwen de HH. Vaders, o. a. de HH. Athanasius, Augustinus en Hiëronymus, alsook Theodoretus en Eusebius, dezen Psalm als een voorspelling van de wonderbare uitverkiezing der geloovigen, of wel als eene dankzegging der Kerk, gepaard met een gebed om verdere uitbreiding.

[1]) In den Masorethischen tekst staat dit aan het slot van den vorigen Psalm en vormen Psalm CXIV—CXV der Vulgaat (als Psalm 116) één geheel. In de Septuagint en de Vulgaat zijn zij gescheiden, alhoewel de nommering der verzen van Ps. CXIV in Ps. CXV doorloopt. De geschiedkundige aanleiding van beide Psalmen is onbekend, evenals de reden, waarom zij bijeengevoegd of gescheiden zijn. Sommigen meenen, dat in beide Psalmen de zanger in naam van het geheele volk spreekt, om God na de ballingschap te danken voor de redding van het bedreigde volksbestaan.

[2]) *Liefde heb ik*, nl. tot God, die mij geholpen heeft; een betuiging van den zanger, maar tevens een opwekking voor anderen om eveneens God te beminnen.

[3]) Tot God om bijstand. Met het smeekgebed, dat de Psalmist al zijne levensdagen wil verrichten, wordt hier tevens een lof- en dankgebed bedoeld.

[4]) Vgl. Psalm XVII noot 5 en 6.

5. Misericors Dominus, et justus, et Deus noster miseretur.

6. Custodiens parvulos Dominus: humiliatus sum, et liberavit me.

7. Convertere anima mea in requiem tuam: quia Dominus benefecit tibi.

8. Quia eripuit animam meam de morte: oculos meos a lacrymis, pedes meos a lapsu.

9. Placebo Domino in regione vivorum.

5. Barmhartig is de Heer en rechtvaardig, en onze God heeft erbarming[5]).

6. De kleinen behoedt de Heer; ik was in druk, en Hij heeft mij gered[6]).

7. Keer weder, o mijne ziel, tot uwe rust, want de Heer heeft u welgedaan[7]).

8. Want Hij heeft mijne ziel bevrijd van den dood, mijne oogen van tranen, mijne voeten van het vallen.

9. Behaaglijk wil ik zijn aan den Heer in het land der levenden[8]).

PSALMUS CXV.

PSALM CXV.

Dankbetuiging voor verleende hulp.

De Psalmist bouwde op God, niet op de menschen (v. 10—11). Belofte van openlijken dank voor verkregen hulp (v. 12—14). God beschermt de zijnen (v. 15—16). Hernieuwde belofte van dankbaarheid (v. 17—19).

Alleluia.

10. Credidi, propter quod locutus sum: ego autem humiliatus sum nimis. *II Cor. IV 13.*

Alleluia[1]).

10. Ik geloofde, daarom sprak ik; nu was ik bovenmate in druk[2]).

---

[5]) Omdat God *rechtvaardig* is, zal Hij den door Hem beloofden steun niet onttrekken aan wie op Hem vertrouwt. Zie Psalm CII 7—8.

[6]) Gods vaderlijke wijsheid laat ook over zijne *kleinen* kwellingen komen; verdragen dezen die met geduld, zinnen zij niet enkel op menschelijke hulpmiddelen, maar vertrouwen zij als kinderen op Hem als hunnen Vader, dan *behoedt* hen *de Heer* voor grooter gevaren en ondergang. Dit was dan ook het geval met den Psalmist.

[7]) Dat *de Heer* in het verleden *welgedaan heeft* is een reden van vertrouwen voor de toekomst.

[8]) In zijne redding ziet de Psalmist het onderpand van een langer leven. Hebr.: «Ik wil wandelen (naar de Wet en dus ook behaaglijk) voor het aangezicht des Heeren». Anderen zien hier de hoop des volks uitgedrukt, dat thans vaster dan ooit vertrouwt rustig en Gode behaaglijk in Palestina te blijven leven. Vgl. Ps. XXVI 13 en noot 14. — De H. Augustinus ziet in dezen Psalm een gebed van den lijdenden Zaligmaker of van de vervolgde Kerk. Volgens Theodoretus, den H. Hiëronymus en anderen is in v. 9 sprake van den hemel, het ware *land der levenden*, welks bewoners steeds aan God behaaglijk zijn.

[1]) Dit ontbreekt in den grondtekst. Sommigen houden ook dezen Psalm (vgl. Ps. CXIV noot 1) voor een danklied der Israëlieten na de ballingschap; de Psalmist spreekt dan in naam van het gansche volk.

[2]) *Ik geloofde*, d. i. in God (vgl. Ps. CXIV noot 2), n.l. vooral aan zijne trouw en rechtvaardigheid; daarmede was een vast vertrouwen op Gods hulp verbonden, en, daar mijn geloof zoo krachtig was, *sprak ik* het ook openlijk

11. Ego dixi in excessu meo: Omnis homo mendax. *Rom. III 4.*
12. Quid retribuam Domino, pro omnibus, quæ retribuit mihi?
13. Calicem salutaris accipiam: et nomen Domini invocabo.
14. Vota mea Domino reddam coram omni populo ejus:
15. Pretiosa in conspectu Domini mors Sanctorum ejus:
16. O Domine quia ego servus tuus: ego servus tuus, et filius ancillæ tuæ.
Dirupisti vincula mea:
17. Tibi sacrificabo hostiam laudis, et nomen Domini invocabo.
18. Vota mea Domino reddam in conspectu omnis populi ejus:
19. In atriis domus Domini, in medio tui Jerusalem.

11. Ik zeide in mijne uitzinnigheid: elke mensch is bedrieglijk[3]).
12. Wat zal ik den Heer vergelden voor alles wat Hij mij bewezen heeft?
13. Den beker des heils zal ik nemen en den naam des Heeren aanroepen[4]).
14. Mijne geloften zal ik den Heer vervullen ten aanschouwen van al zijn volk[5]).
15. Kostbaar is in de oogen des Heeren de dood zijner heiligen[6]).
16. O Heer! ik ben uw dienstknecht, uw dienstknecht ben ik en de zoon uwer dienstmaagd.
Verbroken hebt Gij mijne boeien!
17. U zal ik een lofoffer opdragen en den naam des Heeren zal ik aanroepen.
18. Mijne geloften zal ik den Heer vervullen ten aanschouwen van al zijn volk,
19. in de voorhoven van het huis des Heeren, in uw midden, Jerusalem.

---

uit, zelfs toen *ik bovenmate in druk was*. Naar den grondtekst kan men vertalen: «ik geloof (ook) als ik moet zeggen: Ik ben bovenmate in druk».

[3]) Onder dien druk, die mij uitzinnig van smart of, naar het Hebr., angstig, gejaagd maakte, *zeide ik*: de hoop op de hulp eens menschen is bedrieglijk; des te meer rekende ik echter op den Heer, en Hij hielp mij dan ook. *Wat zal ik* Hem (v. 12) daarvoor *vergelden?*

[4]) De zin kan zijn: met een dankbaar hart zal ik *den beker des heils*, d. i. het gelukkig lot, dat God mij schenkt (of alles wat Hij tot mijn heil beschikt) uit zijne hand aannemen. Volgens sommigen: bij het offermaal, waarmede de vervulling mijner geloften zal gepaard gaan (v. 14), zal ik den beker van dankzegging voor het mij geschonken heil opnemen en daarbij *den naam des Heeren* prijzend *aanroepen*. Vgl. Psalm X noot 6.

[5]) Vgl. Psalm XXI noot 28. Voor Gods klaarblijkelijke hulp wil hij in het openbaar zijnen dank betuigen en daardoor tevens Gods *volk* aansporen om zich bij hem aan te sluiten. De reden, waarom God op die dankbetuigingen een bijzonder recht heeft, volgt in v. 15.

[6]) De Heer behoedt *zijne heiligen*, d. i. de vrome Israëlieten; want *hun dood is kostbaar in* zijne *oogen* en Hij laat dus hunne vijanden niet naar willekeur daarover beschikken. Zoo gebeurde het dan ook met den Psalmist; immers (v. 16) Hij heeft zijne *boeien* (of die des volks; zie noot 1) *verbroken*, d. i. hem van verdrukking en ondergang bevrijd, omdat hij, als de *dienstknecht* des Heeren, een *zijner heiligen* is. Zie Psalm LXXXV noot 9.

— II Cor. IV 13 haalt de Apostel den aanhef van dezen Psalm aan om er op te wijzen, dat zijne onverschrokken verkondiging van het Evangelie te midden der gevaren, die hem bedreigen, een uitvloeisel is van zijn geloof, met name aan de zekerheid der verrijzenis.

PSALMUS CXVI. — PSALM CXVI.

Geloofd zij Gods barmhartigheid en trouw.

Alle volken der aarde moeten den éénen waren God prijzen om zijne weldaden.

Alleluia.
1. Laudate Dominum omnes gentes: laudate eum omnes populi: *Rom. XV 11.*
2. Quoniam confirmata est super nos misericordia ejus: et veritas Domini manet in æternum. *Joann. XII 34.*

Alleluia[1])!
1. Looft den Heer, alle natiën! Looft Hem, alle volken[2])!
2. Want vastgesteld is over ons zijne erbarming, en de trouw des Heeren duurt eeuwig[3]).

PSALMUS CXVII. — PSALM CXVII.

Triomf- en danklied.

Een beurtzang bij eenen optocht naar het heiligdom. Bij het opbreken. Aanhef: *Uitnoodiging om God te loven (v. 1—4).* Bij het voorttrekken. Zegezang: *God hielp en zal helpen (v. 5—9); de heidenen vermogen niets tegen zijn volk (v. 10—14). Te recht jubelt Israël over Gods bestuur (v. 15—18).* Aankomst bij het heiligdom. *Verzoek om binnengelaten te worden ter verheerlijking Gods (v. 19). Antwoord der levieten (v. 20).* Bij de intrede. *Dankbetuiging, jubel en gebed van het volk (v. 21—25). Zegening uitgesproken door de priesters (v. 26). Opwekking tot een plechtige feestviering (v. 27). Belofte van dankbaarheid en aansporing daartoe (v. 28—29).*

Alleluia.
1. Confitemini Domino quoniam bonus: quoniam in sæculum misericordia ejus.

Alleluia[1]).
1. Looft den Heer, want Hij is goed; want eeuwig duurt zijne barmhartigheid.

---

[1]) In den grondtekst staat dit aan het slot van den vorigen Psalm. Sommigen meenen, dat een schitterende, met Gods hulp behaalde overwinning, anderen, dat de verlossing uit de ballingschap tot dezen Psalm aanleiding gaf; anderen, dat de Psalmist daarbij alles op het oog had, wat God ooit voor Israël had verricht.

[2]) De aan Israël geschonken zegeningen waren voor alle heidensche *natiën* een reden om God te loven; immers door Israël zou ook hun het heil ten deel vallen.

[3]) Naar den grondtekst veeleer: «want groot is jegens ons» enz. — Gods weldaden bewijzen, dat Hij voortdurend *erbarming* met *ons* zal hebben en dat Hij steeds *trouw* zal betoonen in het vervullen zijner beloften. Door *ons* worden de heidenen met de Israëlieten bedoeld (zie noot 2); immers de H. Apostel Paulus haalt Rom. XV 11 den aanhef van dezen Psalm aan als een voorspelling, dat ook de heidenen eens den waren God zouden erkennen, en dat zij, eenparig met de Israëlieten, Gods *erbarming*, die zij vooral ondervonden hadden, maar ook zijne eeuwigdurende *trouw* in het vervullen zijner beloften zouden verheerlijken.

[1]) Het meerendeel der oudere schriftverklaarders houdt dezen Psalm voor

2. Dicat nunc Israel quoniam bonus: quoniam in sæculum misericordia ejus.
3. Dicat nunc domus Aaron: quoniam in sæculum misericordia ejus.
4. Dicant nunc qui timent Dominum: quoniam in sæculum misericordia ejus.
5. De tribulatione invocavi Dominum: et exaudivit me in latitudine Dominus.
6. Dominus mihi adjutor: non timebo quid faciat mihi homo. *Hebr. XIII 6.*
7. Dominus mihi adjutor: et ego despiciam inimicos meos.
8. Bonum est confidere in Domino, quam confidere in homine:
9. Bonum est sperare in Domino, quam sperare in principibus.
10. Omnes gentes circuierunt me: et in nomine Domini quia ultus sum in eos.
11. Circumdantes circumdederunt

2. Dat Israël nu zegge: Want Hij is goed; want eeuwig duurt zijne barmhartigheid[2]).
3. Dat het huis van Aäron nu zegge: Want eeuwig duurt zijne barmhartigheid.
4. Dat zij, die den Heer vreezen, nu zeggen: Want eeuwig duurt zijne barmhartigheid[3]).
5. Uit de benauwing riep ik den Heer aan, en verhoord heeft mij in de ruimte de Heer[4]).
6. De Heer is mij een helper; ik vrees niet wat mij een mensch doet[5]).
7. De Heer is mij een helper, en ik, ik zie neder op mijne vijanden[6]).
8. Beter is het op den Heer te vertrouwen dan te vertrouwen op eenen mensch[7]).
9. Beter is het zich op den Heer te verlaten dan zich te verlaten op vorsten.
10. De heidenen allen omsingelden mij, en in den naam des Heeren oefende ik wraak op hen[8]).
11. Rondom omsingelden zij mij,

---

een danklied door David gezongen, toen hij door de twaalf stammen als koning erkend was of nadat hij al zijne heidensche naburen had verslagen. De overige ouderen en de meeste nieuweren meenen integendeel, dat de Psalm voor het eerst gezongen werd bij de inwijding van den tweeden Tempel (I Esdr. VI 15, 16), toen de in v. 5 besproken kwellingen, het weifelen der Perzische vorsten (v. 8—9) en de aanslagen der Samaritanen en andere vijandig gezinde naburen (v. 10—13) een einde hadden genomen. De Psalmist spreekt dan als vertegenwoordiger zijner volksgenooten en als hadde hij de kwellingen des volks en Gods zegeningen persoonlijk en alleen ondervonden. De dramatische vorm van dezen Psalm, een waardig slot van het groote Hallel (vgl. Ps. CXII noot 1), de inhoud en de onderlinge verhouding van verscheiden verzen (o. a. 1—4; 6—7; 8—9) maken hem tot een overheerlijken beurtzang.

[2]) Volgens anderen: dat Israël spreke nl. Gods lof; of: dat Israël zegge: *Hij is goed.*

[3]) Zie Psalm CXIII noot 12.

[4]) Te midden der *benauwing* (der gevangenschap; zie noot 1) bad ik, en de Heer bracht mij op mijn gebed *in de ruimte*, d. i. buiten kwelling en gevaar. Zoo is God (v. 7—9) steeds bereid krachtdadig te helpen.

[5]) Volgens sommigen: ik vrees niet; wat kan mij een mensch doen?

[6]) Wier pogingen verijdeld zijn. Zie noot 1 en Psalm LIII noot 9.

[7]) Dagteekent de Psalm van de inwijding des tweeden Tempels, dan worden door *een mensch* en (v. 9) door *vorsten* wellicht de Perzische koningen bedoeld, wier steun zeer wisselvallig bleek. Vgl. I Esdr. IV en V.

[8]) De Samaritanen spanden met de heidensche satrapen en naburen samen om Israël het werk te doen staken. *In den naam*, d. i. door de almacht, des Heeren, die de zijnen bijstond.

me: et in nomine Domini quia ultus sum in eos.
12. Circumdederunt me sicut apes, et exarserunt sicut ignis in spinis: et in nomine Domini quia ultus sum in eos.
13. Impulsus eversus sum ut caderem: et Dominus suscepit me.
14. Fortitudo mea, et laus mea Dominus: et factus est mihi in salutem. *Exod. XV 2.*
15. Vox exsultationis, et salutis in tabernaculis justorum.
16. Dextera Domini fecit virtutem: dextera Domini exaltavit me, dextera Domini fecit virtutem.
17. Non moriar, sed vivam: et narrabo opera Domini.
18. Castigans castigavit me Dominus: et morti non tradidit me.
19. Aperite mihi portas justitiæ, ingressus in eas confitebor Domino:

en in den naam des Heeren oefende ik wraak op hen.
12. Zij omsingelden mij gelijk bijen, en zij flikkerden op gelijk vuur onder doornen, en in den naam des Heeren oefende ik wraak op hen[9]).
13. Ik werd gestooten, omvergeworpen, opdat ik zou vallen, en de Heer ondersteunde mij[10]).
14. Mijne sterkte en mijn lof is de Heer, en Hij werd mij ten heil[11]).
15. Eene stem van gejubel en heil is in de tenten der vromen[12]).
16. De rechterhand des Heeren heeft kracht geoefend; de rechterhand des Heeren heeft mij verheven; de rechterhand des Heeren heeft kracht geoefend[13]).
17. Ik zal niet sterven, maar leven, en de werken des Heeren verkondigen[14]).
18. Gekastijd en getuchtigd heeft mij de Heer, en aan den dood gaf Hij mij niet over[15]).
19. Opent mij de poorten der gerechtigheid; ik wil ze binnentreden en den Heer verheerlijken[16]).

[9]) *Gelijk bijen*, nl. in groote menigte, met veel woede en gegons, tot groot ongemak wel is waar, maar, ten gevolge van Gods hulp, zonder groot gevaar. Zij waren als een *vuur onder doornen*, dat een oogenblik hoog opflikkert en knettert, maar spoedig uitgebrand is. Hebr.: «zij doofden uit als vuur van doornen».

[10]) Mijne vijanden stieten mij en deden mij bereids struikelen om mij geheel te doen *vallen*, maar de Heer ving mij op en belette mijnen val. Naar den grondtekst richt de zanger het woord tot zijne vijanden, als waren dezen één persoon: «geweldig stiet gij mij om te vallen».

[11]) Met dezelfde woorden werd God door Moses verheerlijkt (Exod. XV 2) wegens de bevrijding der Israëlieten uit de macht der Egyptenaren. *Mijn lof*, d. i. de oorzaak van mijnen lof, wien dus alle eer toekomt; of: het voorwerp van mijnen lof, dat ik boven alles moet verheffen.

[12]) In de woningen *der vromen*, d. i. der oprechte Israëlieten, weerklinkt nu een *gejubel* over het *heil*, dat aan het volk geschonken werd. Wat daar weergalmt, volgt in v. 16.

[13]) Door de verlossing en de verheffing van zijn volk.

[14]) In de ballingschap zou Israël zijn volksbestaan verloren hebben; daarom trekt dan ook de Psalmist uit de verschafte redding de slotsom, dat Israël als volk zal blijven *leven* om de wonderdaden van Gods barmhartigheid te *verkondigen*.

[15]) Zwaar was de tuchtiging des zondigen volks door en in de ballingschap; God wilde echter niet den dood des zondaars, maar zijne bekeering en zijn leven.

[16]) Thans is de stoet tot het heiligdom genaderd; waarschijnlijk wordt verondersteld, dat een koor van priesters en levieten zich daarin bevindt. De zanger wil met het volk, in welks naam hij spreekt, God in zijn heiligdom komen danken en vraagt daarom, dat men hem *de poorten der gerechtigheid* opene. Zoo noemt hij de poorten des heiligdoms, omdat daarin de God der

20. Hæc porta Domini, justi intrabunt in eam.
21. Confitebor tibi quoniam exaudisti me: et factus es mihi in salutem.

22. Lapidem, quem reprobaverunt ædificantes: hic factus est in caput anguli. *Is. XXVIII 16; Matth. XXI 42; Luc. XX 17; Act. IV 11; Rom. IX 33; I Petr. II 7.*
23. A Domino factum est istud: et est mirabile in oculis nostris.

24. Hæc est dies, quam fecit Dominus: exsultemus, et lætemur in ea.

25. O Domine salvum me fac, o Domine bene prosperare:
26. Benedictus qui venit in nomine Domini. *Matth. XXI 9.*
Benediximus vobis de domo Domini:
27. Deus Dominus, et illuxit nobis.

20. Dit is de poort des Heeren; de gerechtigen treden ze binnen[17]).
21. Ik zal U loven, daar Gij mij verhoord hebt en mij ten heil zijt geworden[18]).
22. De steen, dien de bouwlieden verwierpen, die is geworden tot hoeksteen[19]).

23. Vanwege den Heer is dit geschied, en wonderbaar is het in onze oogen.
24. Dit is de dag, dien de Heer heeft gemaakt; laten wij daarop jubelen en ons verblijden[20]).
25. O Heer, schenk mij heil! Heer, schenk goed gedijen[21])!
26. Gezegend zij hij, die komt in den naam des Heeren[22])!
Wij zegenen u uit het huis des Heeren[23]).
27. God is de Heer, en Hij heeft ons beschenen[24]).

---

gerechtigheid woont en (v. 20) alleen de gerechtigen daar mogen binnentreden.

[17]) Antwoord der priesters en levieten. De *poort* staat hier figuurlijk voor huis. Vgl. Psalm XIV 2; XXIII 4.

[18]) De zanger spreekt ook hier wederom in naam van het volk.

[19]) Mogelijk was dit een destijds gebruikelijk spreekwoord, hetwelk beteekende: wat eerst voor niets geteld werd, is thans de hoofdzaak geworden. Voor hen, die den Psalm aan David toeschrijven, is de zin: het eens door vorsten en volk geminachte huis van David is door Gods toedoen het hoofd en heil van allen geworden. — Anderen meenen, dat hier de een tijdlang verwaarloosde stoffelijke *hoeksteen* of grondslag van den tweeden Tempel bedoeld wordt. — Voor anderen is de *steen* het Israëlietische volk, dat door vorsten en volkeren bij het opbouwen hunner wereldrijken geminacht en vervolgd, maar nu door het herbouwen van stad en Tempel de *hoeksteen* was geworden, waarop het heil der volken zou zijn gegrondvest; immers van Israël zou het heil der wereld uitgaan.

[20]) Bedoeld wordt de *dag* of het feest der tempelwijding, waarop en waarover het volk wel mocht jubelen, dewijl die viering alleen door Gods hulp mogelijk geworden en zij tevens een onderpand van toekomstige zegeningen was.

[21]) *Mij* ontbreekt in den grondtekst en de Septuagint. De grondtekst heeft: «hosji'aana», d. i.: o Heer, schenk toch heil! of: o Heer, help toch! Daaruit ontstond de veeleer Grieksche vorm «hosanna», de bekende jubelkreet. Vgl. Matth. XXI 9; Joan. XII 13.

[22]) Op het gebed des volks om heil (v. 25) antwoorden nu de priesters door eene zegening: *Hij, die komt*, is dezelfde, die v. 19 verzocht: *Opent mij de poorten*. Velen verklaren dit: *gezegend zij in den naam* (d. i. door de kracht) *des Heeren, hij die* (d. i. het volk, dat) *komt* in Gods Tempel.

[23]) Wij, priesters, die tot *het huis des Heeren* behooren (vgl. Psalm LXVII 27 en noot 26), of die ons thans daarin bevinden, *zegenen u* (nl. het volk).

[24]) Om het volk tot een schitterende feestviering op te wekken vat de Psalmist hier alle weldaden Gods samen. In den nacht van het ongeluk *heeft* de Almachtige *ons beschenen* met het licht van zijn heil.

Constituite diem solemnem in con-
ınsis, usque ad cornu altaris.

Richt eenen feestdag in met dichte meien tot aan den hoorn van het altaar[25]).

ı. Deus meus es tu, et confitebor
›i: Deus meus es tu, et exaltabo te.

28. Mijn God zijt Gij, en ik zal U loven; mijn God zijt Gij, en ik zal U verheffen.

Confitebor tibi quoniam exaudisti
ɘ: et factus es mihi in salutem.

Ik zal U loven, daar Gij mij verhoord hebt en mij ten heil zijt geworden[26]).

ı. Confitemini Domino quoniam
›nus: quoniam in sæculum mise-
ɔordia ejus.

29. Looft den Heer, want Hij is goed; want eeuwig duurt zijne barmhartigheid.

---

[25]) Bij het Loofhuttenfeest trokken ı Israëlieten tempelwaarts met palmkken in de handen. Volgens de Vulıat wordt het volk hier tot iets der·lijks aangespoord: maakt dezen dag t eenen feestdag; komt *met dichte eien* en vult daarmede het gansche ›orhof *tot aan den hoorn*, d. i. het ›ekpunt, *van het* brandoffer*altaar*. aar den grondtekst is de zin waar·hijnlijk: «bindt het feest(offer) met ›orden (en brengt het om het te offeın) tot aan de horens van het altaar». gl. I Esdr. VI 17.

[26]) De tweede helft van dit vers ıtbreekt in den grondtekst.

— Deze Psalm handelt volgens eenige ıderen in den letterlijken, volgens ıderen in den typischen zin over het ven, het lijden, den dood (v. 5—13*a*), ı verrijzenis (v. 13*b*—18), de hemelıart van Christus (v. 19—21) en de ·ondvesting der Kerk (v. 22—23). dus o. a. Theodoretus, Eusebius, de .H. Augustinus, Hiëronymus en Athaısius. De Israëlieten gebruikten volgens Calmet enkele verzen van dezen Psalm om de komst van den Messias af te smeeken. Mogelijk hadden zij slechts aardsche zegeningen op het oog; toch was het door Gods beschikking doeltreffend, dat zij Christus bij zijne plechtige intrede te Jerusalem begroetten met v. 25—26. Dat door den *hoeksteen* van v. 22—23 hetzij in de letterlijke, hetzij in de typische beteekenis Christus, de hoeksteen der Kerk, bedoeld werd, blijkt uit zijn eigen getuigenis en uit dat der Apostelen. Vgl. Matth. XXI 42; Marc. XII 10; Luc. XX 17; Act. IV 11. Inderdaad, gelijk een hoeksteen twee muren onderschraagt en verbindt, zoo zou op het Huis van David het heil van Israël en dat der wereld zijn gegrondvest (zie noot 19); zoo zou ook Christus de hoeksteen zijn der Kerk, die heidenen en Israëlieten in zich vereenigt (vgl. Eph. II 14), en de Kerk de grondslag wezen, waarop het heil van alle volken voor alle eeuwen zou worden gevestigd.

PSALMUS CXVIII. PSALM CXVIII.

Voortreffelijkheid van Gods Wet.

Gods Openbaring of Wet dient bemind en nageleefd te worden, omdat zij van onschatbare, onvergankelijke waarde is, gelijk God zelf, die ze heeft bekend gemaakt; omdat zij voor kwaad behoedt en ware wijsheid geeft; omdat zij Gods zegen brengt over al wie ze naleeft. Daarom overweegt en bemint de Psalmist ze; hij ijvert tegen alle kwaad; hij tracht zelf Gods Wet te onderhouden en vraagt genade om in zijne trouw te kunnen volharden. Wel wordt hij zwaar beproefd en vervolgd; maar Gods Wet is zijn troost en steun, te meer daar hij weet, dat de boozen niet aan Gods gerechtigheid zullen ontsnappen. Ook is hij dankbaar gestemd jegens God, niet alleen voor alle andere weldaden, maar ook voor zijne beproevingen, want deze dienen tot zijne volmaking. — Deze algemeene inhoud wordt, alhoewel niet in dien samenhang, uiteengezet in 22 groepen van telkens 8 verzen. Boven elke groep staat, naar de volgorde van het Hebreeuwsche alphabet, de letter, met welke in den grondtekst elk vers van die groep begint.

Aleph.

Wel hem, die de Wet met zorg en liefde onderhoudt (v. 1—2) en niet handelt gelijk de boozen (v. 3), want God wil, dat men ze nauwgezet in acht neemt (v. 4). Dat wensch ik dan ook te doen (v. 5) tot mijn heil (v. 6). Gode zij dank, dat ik ze ken (v. 7); met zijne genade wil ik ze onderhouden (v. 8).

Alleluia.
1. Beati immaculati in via: qui ambulant in lege Domini.

Alleluia[1]).
1. Gelukkig zij, die onberispelijk op den weg zijn, die wandelen in de Wet des Heeren.

---

[1]) In dezen Psalm, een parelsnoer of rozenkrans van spreuken, vermaningen en gebeden, worden door *Wet* de gezamenlijke voorschriften van den geopenbaarden godsdienst bedoeld, vooral die, welke in den Pentateuch vervat zijn; zij wordt in elk vers van dezen Psalm (behalve in v. 84, 91 en 122) genoemd, en wel met verschillende namen, naar het verschillend oogpunt, onder hetwelk men ze kan beschouwen. Zij heet *woord* of *uitspraak* (verbum, sermo, eloquium) als uitdrukking van Gods wil en beloften bij monde van Moses en de profeten; *Wet* (lex) als blijvende, alle Israëlieten verplichtende, heilbrengende levensregel; *gebod, bevel* of *voorschrift* (mandatum), in zoover ieder daaruit verneemt, wat hij bijzonder te doen heeft; *getuigenis* (testimonium), omdat zij een blijk is van Gods wezen en van zijnen heiligen, onveranderlijken wil; *weg* (via) of baan des Heeren, zijner getuigenissen, der waarheid, of *voetpad* (semita) der geboden, omdat zij den mensch ten richtsnoer dient om tot zijne bestemming te komen; *verordeningen* (justificationes), omdat zij eene uiting is van datgene, wat God voor rechtvaardig houdt en wat tot gerechtigheid brengt; *oordeel* (judicium) of gericht, als uitvloeisel van den wil des oppersten Rechters, die weet te loonen en te straffen; *gerechtigheid* (justitia, æquitas), als uitdrukking der rechtvaardigheid Gods, van welke alle orde in de wereld, alle loon en straf uitgaat; *oordeelen der gerechtigheid* (judicia justitiæ), als rechterlijke bepaling van recht en onrecht, loon en straf; *waarheid* (veritas), als uitdrukking van Gods waarheid of trouw in het vervul-

2. Beati, qui scrutantur testimonia ejus: in toto corde exquirunt eum.

3. Non enim qui operantur iniquitatem, in viis ejus ambulaverunt.

4. Tu mandasti mandata tua custodiri nimis.

5. Utinam dirigantur viæ meæ, ad custodiendas justificationes tuas.

6. Tunc non confundar, cum perspexero in omnibus mandatis tuis.

7. Confitebor tibi in directione cordis: in eo quod didici judicia justitiæ tuæ.

8. Justificationes tuas custodiam: non me derelinquas usquequaque.

2. Gelukkig die zijne getuigenissen nagaan, Hem van ganscher harte zoeken[2]).

3. Want die ongerechtigheid bedrijven, wandelen niet op zijne wegen[3]).

4. Gij, Gij hebt bevolen uwe geboden streng te onderhouden.

5. Mogen mijne wegen gericht zijn op het bewaren van uwe verordeningen[4])!

6. Dan zal ik niet beschaamd staan[5]), als ik het oog gevestigd houd op al uwe geboden.

7. Ik zal U loven in rechtzinnigheid des harten daarvoor, dat ik de oordeelen uwer gerechtigheid heb leeren kennen.

8. Uwe verordeningen zal ik onderhouden; verlaat mij niet geheel en al!

BETH.

Van de jeugd af aan dient de Wet onderhouden te worden (v. 9); dat wil ik met Gods hulp (v. 10); ik neem ze ter harte om niet te zondigen (v. 11). God doe ze mij kennen (v. 12); mijn mond vloeit er van over (v. 13); mijn hart is er vol van (v. 14); steeds denk ik er aan (v. 15—16).

9. In quo corrigit adolescentior viam suam? in custodiendo sermones tuos.

10. In toto corde meo exquisivi

9. Waardoor stelt een jongeling zijnen weg op orde[6])? Door het onderhouden uwer woorden.

10. Ik zoek U met geheel mijn

---

len zijner beloften. De gevoelens van den zanger omtrent de Wet worden eveneens afwisselend, naarmate zij uit zijn hart opwellen, door een rijke keuze van woorden uitgedrukt; hij verlangt naar de Wet, zoekt, beschouwt, onderzoekt en leert ze; hij gelooft er aan, betrouwt er op, kent, overweegt, begrijpt en verkiest ze; hij richt er zijne schreden naar en wijkt er niet van af; hij vergeet ze niet, hij heeft er ontzag voor, bemint ze en schept er behagen in ze te onderhouden. — Dichter en dagteekening van den Psalm zijn onbekend. Sommigen meenen, dat de Psalmist spreekt als vertegenwoordiger der verbannen, verachte en in hun volksbestaan bedreigde Israëlieten, en dat hij voor hen om barmhartigheid, bescherming en terugkeer naar hunne haardsteden smeekt, terwijl hij wijst op de trouwe vervulling der Wet, waartoe zij, door hunne ongelukken wijzer geworden, thans besloten zijn.

[2]) *Hem zoeken*, d. i. Hem willen eeren en verlangen Hem te behagen door het onderhouden der Wet.

[3]) Hebr., in aansluiting aan v. 2: «(die) ook geen onrecht doen, (die) op zijne wegen wandelen».

[4]) Moge mijne handelwijze steeds zonder weifeling overeenkomstig uwen wil en uwe Wet zijn. Zie noot 1.

[5]) In mijne hoop niet teleurgesteld worden.

[6]) Geeft hij aan zijnen levenswandel de ware richting naar Gods wil. Hebr.: «Waardoor zal een jongeling zijnen weg rein houden»?

te: ne repellas me a mandatis tuis.

11. In corde meo abscondi eloquia tua: ut non peccem tibi.

12. Benedictus es Domine: doce me justificationes tuas.

13. In labiis meis, pronuntiavi omnia judicia oris tui.

14. In via testimoniorum tuorum delectatus sum, sicut in omnibus divitiis.

15. In mandatis tuis exercebor: et considerabo vias tuas.

16. In justificationibus tuis meditabor: non obliviscar sermones tuos.

hart; stoot mij niet weg van uw geboden[7]).

11. In mijn hart heb ik uwe uitspraken geborgen[8]) om niet te zondigen tegen U.

12. Gezegend zijt Gij, Heer! Leer mij uwe verordeningen[9]).

13. Met mijne lippen openbaar ik alle oordeelen van uwen mond.

14. In den weg uwer getuigenissen schep ik behagen, als in alle rijkdommen[10]).

15. Uwe geboden wil ik overpeinzen en acht geven op uwe wegen[11]).

16. Uwe verordeningen zal ik overwegen; niet vergeten zal ik uwe woorden[12]).

GIMEL.

Schenk mij, o God, uwe genade tot het onderhouden der Wet (v. 17); geef mij licht, dat ik ze bewondere (v. 18); die zichtbare leiding heb ik noodig (v. 19) en ik verlang daarnaar (v. 20). Gij bestraft de trotsche wetverkrachters (v. 21). Bevrijd mij van smaad (v. 22), want ik word verdrukt, terwijl ik mij aan uwe Wet houd (v. 23—24).

17. Retribue servo tuo, vivifica me: et custodiam sermones tuos.

18. Revela oculos meos: et considerabo mirabilia de lege tua.

19. Incola ego sum in terra: non abscondas a me mandata tua.

20. Concupivit anima mea desi-

17. Doe wel aan uwen dienstknecht; schenk mij leven, en ik zal uwe woorden onderhouden[13]).

18. Ontsluier mijne oogen, en ik zal de wonderen uwer Wet betrachten[14]).

19. Een vreemdeling ben ik op aarde; verberg uwe geboden niet voor mij[15]).

20. Mijne ziel smacht van verlan-

---

[7]) *Stoot mij* enz., d. i. help mij door uwe genade uwe *geboden* trouw naleven.

[8]) Ik denk er steeds aan en bewaar ze als een kostbaren schat, waarvan ik ook aan anderen (v. 13) tot hunne stichting mededeel.

[9]) *Leer mij* uwe Wet niet alleen naar de letter, maar ook naar den geest kennen.

[10]) *Schep ik* grooter *behagen* dan anderen aan allerlei *rijkdommen.*

[11]) *Op uwe wegen,* d. i. op den levenswandel mij door U voorgeschreven.

[12]) Hebr.: «Ik zal mij verlustigen in uwe verordeningen».

[13]) De Vulgaat heeft «retribue», vergeld, dat hier en somtijds elders gebezigd wordt van eene onverdiende weldaad. *Schenk mij leven,* d. i. behoed mij voor ondergang en kwik mij op door uwe genade. Sommigen zien hierin eene bede der Israëlieten om behoud van hun bedreigd volksbestaan.

[14]) Alleen het door Gods genade ontsluierde oog vermag den wonderbaren, maar verborgen samenhang van Gods *Wet,* haar doel, hare uitwerkselen, hare betrekking tot Gods wezen behoorlijk te *betrachten* en eenigszins te doorgronden.

[15]) Als *vreemdeling* loop ik gevaar te verdwalen en, bij gebrek aan troost en hulp, te vergaan, zoo niet *uwe geboden* mij den weg wijzen en mij opbeuren en helpen.

derare justificationes tuas, in omni tempore.
21. Increpasti superbos: maledicti qui declinant a mandatis tuis.

22. Aufer a me opprobrium, et contemptum: quia testimonia tua exquisivi.
23. Etenim sederunt principes, et adversum me loquebantur: servus autem tuus exercebatur in justificationibus tuis.
24. Nam et testimonia tua meditatio mea est: et consilium meum justificationes tuæ.

gen naar uwe verordeningen te allen tijde.
21. Gij bestraft de trotschen; gevloekt zijn zij, die afwijken van uwe geboden[16].
22. Neem smaad en verachting van mij weg, want uwe getuigenissen zoek ik.
23. Want zelfs vorsten zijn gezeten en spreken tegen mij; doch uw dienstknecht overpeinst uwe verordeningen[17].
24. Want ook uwe getuigenissen zijn mijne overweging, en uwe verordeningen mijn raad[18].

DALETH.

Mijne ziel is gedrukt: verkwik ze (v. 25). Mijne openhartigheid vond reeds bij U gehoor; leer mij nu den weg uwer wonderbare geboden kennen, opdat ik daarop zinne (v. 26—27). Mijne ziel is afgemat; geef mij kracht (v. 28) om het kwade te mijden; geef mij uwe genade, met het oog op uwe Wet (v. 29). Ik wil ze betrachten (v. 30) in alle trouw, met uwe hulp (v. 31), want deze stelt mij daartoe in staat (v. 32).

25. Adhæsit pavimento anima mea: vivifica me secundum verbum tuum.

26. Vias meas enuntiavi, et exaudisti me: doce me justificationes tuas.
27. Viam justificationum tuarum instrue me: et exercebor in mirabilibus tuis.
28. Dormitavit anima mea præ tædio: confirma me in verbis tuis.

25. Vastgekleefd is aan den vloer mijne ziel; doe mij leven naar uw woord[19].
26. Mijne wegen legde ik U bloot, en Gij verhoordet mij; leer mij uwe verordeningen[20].
27. Doe mij den weg uwer verordeningen kennen, en overpeinzen zal ik uwe wonderen[21].
28. Slaperig is mijne ziel van onlust[22]; versterk mij door uwe woorden.

---

[16]) De bestraffing der *trotschen*, d. i. dergenen, die zich om Gods Wet niet bekreunen, wordt nader aangeduid door: *gevloekt* enz.
[17]) Ik zoek hulp en troost, niet in menschelijke middelen, maar in de voorschriften en beloften uwer Wet.
[18]) Hebr.: «mijne raadgevers».
[19]) Ik lig in diepen rouw en uitgeput van smart plat op den grond; kwik mij op door de genade, die Gij beloofd hebt aan die U aanroepen. Mogelijk doelt dit op een nijpend lijfsgevaar van den Psalmist. Vgl. noot 13.
[20]) *Legde ik U* vroeger *mijne wegen*, d. i. mijnen treurigen toestand, *bloot* in mijn gebed, dan verhoordet Gij mij steeds; doe zulks ook nu. Sommigen vatten dit als tegenwoordig op: Ik leg U mijnen toestand bloot, en Gij geeft mij te kennen, dat redding te vinden is in het onderhouden uwer geboden; *leer mij* die meer en meer kennen en vervullen.
[21]) Uwe verlichting en hulp in het onderhouden uwer *verordeningen* zal mij een spoorslag zijn om uwe wonderbare Wet nog meer te betrachten.
[22]) Hebr.: «mijne ziel druipt (d. i. smelt weg of stort tranen) van onlust».

29. Viam iniquitatis amove a me: et de lege tua miserere mei.

30. Viam veritatis elegi: judicia tua non sum oblitus.

31. Adhæsi testimoniis tuis Domine: noli me confundere.

32. Viam mandatorum tuorum cucurri, cum dilatasti cor meum.

29. Houd den weg der boosheid van mij af, en naar uwe Wet erbarm U mijner[23]).

30. Den weg der waarheid heb ik uitverkozen; uwe gerichten heb ik niet vergeten[24]).

31. Ik houd mij aan uwe getuigenissen, Heer, beschaam mij niet[25]).

32. Op den weg uwer geboden loop ik, als Gij mijn hart verruimt[26]).

HE.

Geef, dat ik mij uwe geboden steeds tot wet make (v. 33) en dat ik ze begrijpe en beware (v. 34). Zorg, dat ik met lust uwen wil volbrenge (v. 35), dat ik uit liefde tot uwe Wet mij onthoude van hebzucht (v. 36) en ijdelheid, en dat ik naar uwe Wet leve (v. 37). Geef mij het loon der godvreezenden (v. 38), verlos mij van smaad (v. 39) en doe mij leven om mijne liefde tot uwe Wet en om mijne gerechtigheid (v. 40).

33. Legem pone mihi Domine viam justificationum tuarum: et exquiram eam semper.

34. Da mihi intellectum, et scrutabor legem tuam: et custodiam illam in toto corde meo.

35. Deduc me in semitam mandatorum tuorum: quia ipsam volui.

36. Inclina cor meum in testimonia tua: et non in avaritiam.

37. Averte oculos meos ne videant vanitatem: in via tua vivifica me.

33. Geef mij terechtwijzing, o Heer, omtrent den weg uwer verordeningen, en zoeken zal ik hem te allen tijde[27]).

34. Geef mij verstand, en doorzoeken zal ik uwe Wet[28]), en ze bewaren met geheel mijn hart.

35. Leid mij op het pad uwer geboden, want ik bemin het.

36. Neig mijn hart naar uw getuigenissen, en niet naar hebzucht[29]).

37. Wend mijne oogen af, dat zij geene ijdelheid aanschouwen; doe mij leven op uwen weg[30]).

De zin is: mijne uitwendige moeilijkheden (of mijne inwendige zwaarmoedigheid) ontnemen mij alle veerkracht.

[23]) Verwijder mij van alles, wat tot kwaad leidt, en krachtens de beloften uwer *Wet* kom mij te hulp. Anderen vertalen met de Septuagint: door (of opzichtens) uwe Wet wees mij genadig, d. i. geef mij kennis en kracht om ze te volbrengen, of, naar het Hebr.: «begenadig mij met uwe Wet».

[24]) *Der waarheid,* d. i. der trouw aan God en aan zijne geboden, die de ware weg tot God is.

[25]) Door mij uwen bijstand te onthouden.

[26]) *Loop ik,* nl. bereidwillig, met vreugde en snel, als Gij mijn verstand verlicht en mij troost en sterkt. Vgl. III Reg. IV 29.

[27]) Het «legem ponere» der Vulgaat is een hellenisme met de beteekenis van (Hebr.) leeren. De zin is dus: doe mij den levensweg kennen, dien uwe Wet mij voorschrijft, en ik zal hem trouw bewandelen.

[28]) Wordt mijn *verstand* door U voorgelicht, dan zal ik ze steeds beter leeren kennen en naleven.

[29]) De *hebzucht* wordt hier bij uitstek vermeld, omdat zij naar den Apostel (Eph. V 5) «afgoderij» en (I Tim. VI 10) «de wortel van alle kwaad» is.

[30]) Bewaar mij voor het *aanschouwen,* d. i. voor het najagen, van ijdele genoegens. *Op uwen weg,* d. i. door het naleven uwer geboden.

38. Statue servo tuo eloquium tuum, in timore tuo.
39. Amputa opprobrium meum, quod suspicatus sum: quia judicia tua jucunda.
40. Ecce concupivi mandata tua: in æquitate tua vivifica me.

38. Bekrachtig voor uwen knecht uw woord aangaande uwe vreeze[31]).
39. Verwijder mijnen smaad, dien ik vermoed, want uwe oordeelen zijn liefelijk[32]).
40. Zie, ik heb behagen in uwe geboden; schenk mij leven naar uwe gerechtigheid[33]).

Vau.

Wees mij barmhartig naar uw woord (v. 41), dan kan ik mijne bespotters tot zwijgen brengen (v. 42); zorg, dat ik mij op uwe beloften kunne beroepen (v. 43). Ik wil steeds uwe Wet onderhouden (v. 44), dat maakt mij gelukkig (v. 45); openlijk zal ik uwe Wet verheerlijken (v. 46); ik zal ze overwegen en liefhebben (v. 47) en ze bereidwillig vervullen (v. 48).

41. Et veniat super me misericordia tua Domine: salutare tuum secundum eloquium tuum.
42. Et respondebo exprobrantibus mihi verbum: quia speravi in sermonibus tuis.
43. Et ne auferas de ore meo verbum veritatis usquequaque: quia in judiciis tuis supersperavi.
44. Et custodiam legem tuam semper: in sæculum et in sæculum sæculi.
45. Et ambulabam in latitudine: quia mandata tua exquisivi.

41. En kome over mij uwe barmhartigheid, o Heer, uw heil naar uwe uitspraak[34]),
42. en ik zal een antwoord geven aan mijne bespotters; want ik vertrouw op uwe woorden.
43. En neem niet geheel en al het woord der waarheid weg van mijnen mond; want vast vertrouw ik op uwe gerichten[35]).
44. En onderhouden zal ik uwe Wet te allen tijde, altoos en in alle eeuwigheid.
45. En ik zal wandelen op ruime baan[36]), omdat ik vorsch naar uwe geboden.

---

[31]) *Bekrachtig,* d. i. vervul, steeds tot loon voor mijne trouw het *woord,* d. i. de belofte, door U gegeven omtrent *uwe vreeze.* Mogelijk echter ook: doe op grond van de vrees, die hij voor U heeft, uw woord gestand ten bate van uwen dienaar.

[32]) De zin is hier duister; mogelijk: behoed mij voor de zonden, waarin ik vrees te vallen en die mij met bitteren smaad overladen, terwijl uwe Wet zoet is voor wie ze onderhoudt; of: behoed mij voor den smaad, dien ik vrees van den kant mijner vijanden; oordeel tusschen hen en mij; dat oordeel zal mij zoet zijn, omdat het rechtvaardig is.

[33]) Wie in Gods *geboden behagen* heeft, d. i. ze met liefde onderhoudt, die ontvangt van Gods *gerechtigheid* het door Hem beloofde loon des levens.

[34]) In uwe *uitspraak,* d. i. uwe Wet, hebt Gij *heil* beloofd aan wie ze naleeft; schenk mij dat heil in *uwe barmhartigheid,* dan kan ik (v. 42) *mijne bespotters* beschamen, door hen te wijzen op uwe beloften, waarop *ik vertrouw,* op uwe hulp, die ik ondervind.

[35]) Stel mij in staat mijnen vijanden den mond te snoeren met *het woord,* de belofte van hulp, die Gij in uwe *waarheid* en trouw gedaan hebt aan de vromen en waarvan allen dan de handtastelijke waarheid zullen moeten erkennen. *Uwe gerichten,* d. i. uwe rechtvaardigheid in het loonen en straffen naar uwe Wet.

[36]) Ik zal de vrijheid der kinderen Gods genieten (vgl. Joan. VIII 32) en daarom met gemak, in vrede en geluk mijne levensbaan afleggen. De Vulgaat

46. Et loquebar in testimoniis tuis in conspectu regum: et non confundebar.
47. Et meditabar in mandatis tuis, quæ dilexi.
48. Et levavi manus meas ad mandata tua, quæ dilexi: et exercebar in justificationibus tuis.

46. En ik zal van uwe getuigenissen spreken tegenover koningen, en ik zal niet beschaamd staan[37]).
47. En ik zal napeinzen op uwe geboden, die ik liefheb.
48. En ik zal mijne handen opheffen tot uwe geboden, die ik liefheb, en ik zal uwe verordeningen overdenken[38]).

Zaïn.

Vervul de mij gedane belofte (v. 49); zij was mijn troost en mijn leven (v. 50); ook in verongelijkingen bleef ik steeds trouw aan uwe Wet (v. 51). De gedachte aan uwe gerichten in het verleden beurde mij op (v. 52) in mijne droefenis over het verkrachten uwer Wet (v. 53). Deze gaf mij stof tot een lofzang (v. 54) en tot gedurige overweging (v. 55). Dat viel mij te beurt, omdat ik acht gaf op uwe geboden (v. 56).

49. Memor esto verbi tui servo tuo, in quo mihi spem dedisti.
50. Hæc me consolata est in humilitate mea: quia eloquium tuum vivificavit me.
51. Superbi inique agebant usquequaque: a lege autem tua non declinavi.
52. Memor fui judiciorum tuorum a sæculo Domine: et consolatus sum.
53. Defectio tenuit me, pro peccatoribus derelinquentibus legem tuam.

49. Gedenk uw woord tot uwen dienstknecht, waarop Gij mij vertrouwen hebt gegeven[39]).
50. Dat troostte mij in mijne vernedering, want uwe uitspraak deed mij leven[40]).
51. Trotschaards gingen uitermate wederrechtelijk te werk, maar van uwe Wet week ik niet af[41]).
52. Gedachtig was ik aan uwe oordeelen vanouds, o Heer, en ik vond troost[42]).
53. Verslagenheid greep mij aan wegens de zondaars, die uwe Wet verlieten[43]).

---

heeft in v. 45—48 den verleden tijd «ambulabam» enz. Naar den samenhang met v. 44 en het Hebr. wordt echter de toekomst bedoeld.

[37]) Openlijk en met goed gevolg zal ik anderen uwe Wet aanprijzen en (v. 47) ik zal er bij mij zelven steeds op *napeinzen* om ze nog beter te kennen en te vervullen.

[38]) Het *verheffen der handen* staat hier als teeken van een vurig verlangen naar licht en kracht om in Gods *geboden* dieper in te dringen en ze volmaakter te vervullen.

[39]) *Gedenk,* d. i. vervul de beloften, door U in uwe Wet gegeven aan wie U dienen.

[40]) Sommigen vertalen: dit troost mij.... doet mij enz.; eveneens in v. 51—56. Anderen (zie noot 1) meenen, dat hier de herstelling des volks na de ballingschap en in v. 51—56 zijn lijden gedurende dezelve bedoeld wordt.

[41]) *Trotschaards,* d. i. de (heidensche? zie noot 40) verachters van uwe Wet. Hebr.: «dreven bovenmate den spot met mij».

[42]) Ik troostte mij in mijne verdrukking met de gedachte aan de vroegere uitwerkselen uwer rechtvaardige *oordeelen;* steeds verhieft Gij den nederige, die uwe Wet onderhield, en vernederdet Gij den trotschaard, die ze verkrachtte.

[43]) Knagend zielsverdriet verteerde mij, omdat God beleedigd wordt en de zondaars ten gronde gaan.

54. Cantabiles mihi erant justificationes tuæ, in loco peregrinationis meæ.
55. Memor fui nocte nominis tui Domine: et custodivi legem tuam.
56. Hæc facta est mihi: quia justificationes tuas exquisivi.

54. Ten lofzang waren mij uwe verordeningen in het oord van mijne vreemdelingschap[44]).
55. Ik gedacht des nachts aan uwen naam, o Heer, en ik bewaarde uwe Wet[45]).
56. Dit viel mij ten deel, omdat ik uwe verordeningen navorschte.

HETH.

Het onderhouden der Wet is mijn aandeel, o Heer (v. 57); help mij daartoe naar uwe belofte (v. 58). Ik richt mijne levenswijze in naar uwe Wet (v. 59); daartoe ben ik vast besloten (v. 60). Wel word ik belaagd, maar ik vergeet de Wet niet (v. 61); ook des nachts prijs ik hare rechtvaardigheid (v. 62). Ik sluit mij aan bij hen, die ze vervullen (v. 63). Leer ze mij in uwe goedertierenheid kennen en onderhouden (v. 64).

57. Portio mea Domine, dixi custodire legem tuam.
58. Deprecatus sum faciem tuam in toto corde meo: miserere mei secundum eloquium tuum.
59. Cogitavi vias meas: et converti pedes meos in testimonia tua.
60. Paratus sum, et non sum turbatus: ut custodiam mandata tua.
61. Funes peccatorum circumplexi sunt me: et legem tuam non sum oblitus.
62. Media nocte surgebam ad confitendum tibi, super judicia justificationis tuæ.
63. Particeps ego sum omnium timentium te: et custodientium mandata tua.

57. Mijn deel, o Heer, zoo sprak ik, is het onderhouden uwer Wet[46]).
58. Ik verbid uw aanschijn uit geheel mijn hart; ontferm U mijner naar uwe uitspraak[47]).
59. Ik denk aan mijne wegen, en ik wend mijne schreden naar uwe getuigenissen[48]).
60. Ik ben bereid en onverschrokken om uwe geboden te onderhouden.
61. Strikken van zondaars omstrengelen mij, en uwe Wet vergeet ik niet[49]).
62. Te middernacht sta ik op om U te loven wegens de oordeelen uwer gerechtigheid[50]).
63. Een metgezel ben ik van allen, die U vreezen en die uwe geboden onderhouden.

---

[44]) Zij gaven mij hier op aarde stof daartoe. Vgl. noot 1 en 40 en I Par. XXIX 15.

[45]) *Des nachts*, d. i. volgens sommigen: ten tijde mijner rampspoeden, *gedacht ik uwen naam*, d. i. de wonderen en werken, waardoor Gij in het verleden blijken gaaft van uwe almacht en rechtvaardigheid. Niets belet echter *des nachts* in den letterlijken zin op te vatten. Vgl. v. 62; Ps. I 2; LXXVI 3, 7.

[46]) *Mijn deel*, d. i. mijn schat en mijn geluk. Anderen vertalen: mijn deel zijt Gij, o Heer! Wie den Heer als deel heeft, bezit in Hem alle goederen.

[47]) Naar de beloften uwer Wet.

[48]) *Ik denk* aan de *wegen*, die ik kan inslaan, en ik verkies dien, welken uwe Wet mij aanwijst.

[49]) *Zondaars*, d. i. verachters en overtreders uwer Wet, wilden ook mij arglistig tot overtreding daarvan overhalen.

[50]) Wegens de rechtvaardige voorschriften uwer Wet en de beloooningen en straffen, die zij aankondigt; dat alles is een uitvloeisel van Gods *gerechtigheid*.

64. Misericordia tua Domine plena est terra: justificationes tuas doce me.

64. Van uwe goedertierenheid, o Heer, is de aarde vol; leer mij uwe verordeningen[51]).

TETH.

Naar uwe belofte waart Gij steeds mijn weldoener (v. 65); leer mij ook nu het volbrengen uwer Wet (v. 66). Op mijne zonde volgde vernedering; daarom gehoorzaam ik nu (v. 67). Leer mij uwen wil kennen (v. 68). Ofschoon door mijne vijanden gekweld, betracht ik uwe Wet (v. 69). Tegenover hunne verstoktheid staat mijne zucht om U te dienen (v. 70). Mijne vernedering heeft mij uwe geboden leeren betrachten (v. 71), die mij boven alles kostbaar zijn (v. 72).

65. Bonitatem fecisti cum servo tuo Domine, secundum verbum tuum.

66. Bonitatem, et disciplinam, et scientiam doce me: quia mandatis tuis credidi.

67. Priusquam humiliarer ego deliqui: propterea eloquium tuum custodivi.

68. Bonus es tu: et in bonitate tua doce me justificationes tuas.

69. Multiplicata est super me iniquitas superborum: ego autem in toto corde meo scrutabor mandata tua.

70. Coagulatum est sicut lac cor eorum: ego vero legem tuam meditatus sum.

71. Bonum mihi quia humiliasti me: ut discam justificationes tuas.

72. Bonum mihi lex oris tui, super millia auri, et argenti.

65. Welgedaan hebt Gij aan uwen dienstknecht, Heer, volgens uw woord[52]).

66. Leer mij goedheid en tucht en wetenschap, want ik sla geloof aan uw geboden[53]).

67. Eer ik vernederd werd, had ik gezondigd; daarom onderhoud ik uwe uitspraak[54]).

68. Goed zijt Gij, en in uwe goedheid leer mij uwe verordeningen.

69. Vermenigvuldigd heeft zich tegen mij de ongerechtigheid der trotschaards; maar ik, van ganscher harte onderzoek ik uw geboden.

70. Geronnen is als melk hun hart, maar ik, ik peins op uwe Wet[55]).

71. Goed is het voor mij, dat Gij mij hebt vernederd, opdat ik uwe verordeningen leere.

72. Goed is mij de Wet van uwen mond, meer dan duizenden van goud en zilver.

---

[51]) Gij overlaadt alle schepselen met bewijzen uwer *goedertierenheid;* laat mij daaraan deelnemen en help mij daarom uwe Wet kennen en vervullen.

[52]) Gij hebt mij alle heil geschonken, zooals *uw woord* het belooft aan wie U dient.

[53]) Ik *geloof,* dat de Wet van U komt en ik vervul ze; moge ik daarom door uwe hulp de zegeningen der Wet genieten!

[54]) Door de bestraffing mijner zonden wijzer geworden, onderhoud ik thans beter uwe Wet. Vgl. v. 71.

[55]) *Geronnen melk* of vet is een zinnebeeld van gevoelloosheid. De zin is: tegen hunne onmeedoogendheid wapen ik mij door het naleven uwer geboden en de hoop op uwe beloften. Zie noot 41. Ps. XVI noot 8 en LXXII noot 7.

JOD.

Mijn Schepper, verlicht mij aangaande uwe geboden (v 73); de godvreezenden zullen zich verheugen over mijn niet teleurgesteld vertrouwen (v. 74). Te recht hebt Gij mij vernederd (v. 75)· daarom troost mij nu ook naar uwe belofte (v. 76). Wees mij barmhartig (v. 77). beschaam mijne vijanden (v. 78), maak de vromen tot mijne vrienden (v. 79) en zorg, dat ik mijn hart rein houde van alle fouten (v. 80).

73. Manus tuæ fecerunt me, et plasmaverunt me: da mihi intellectum, et discam mandata tua.

74. Qui timent te videbunt me, et lætabuntur: quia in verba tua supersperavi.

75. Cognovi Domine quia æquitas judicia tua: et in veritate tua humiliasti me.

76. Fiat misericordia tua ut consoletur me, secundum eloquium tuum servo tuo.

77. Veniant mihi miserationes tuæ, et vivam: quia lex tua meditatio mea est.

78. Confundantur superbi, quia injuste iniquitatem fecerunt in me: ego autem exercebor in mandatis tuis.

79. Convertantur mihi timentes te: et qui noverunt testimonia tua.

80. Fiat cor meum immaculatum in justificationibus tuis, ut non confundar.

73. Uwe handen hebben mij gemaakt en mij gevormd; geef mij verstand, en ik zal uw geboden leeren kennen[56]).

74. Die U vreezen zullen mij zien en zich verheugen, omdat ik op uwe woorden vast vertrouw[57]).

75. Ik weet, o Heer, dat uwe oordeelen gerechtigheid zijn, en naar uwe waarheid hebt Gij mij vernederd[58]).

76. Kome uwe goedertierenheid om mij te troosten, naar uw woord aan uwen dienstknecht.

77. Laat uwe barmhartigheden komen over mij, en ik zal leven; want uwe Wet is mijne overweging.

78. Dat de hoovaardigen te schande worden, omdat zij onrechtvaardig boosheid plegen tegen mij; maar ik, ik overpeins uwe geboden[59]).

79. Dat zich tot mij keeren die U vreezen en die uwe getuigenissen kennen[60])!

80. Mijn hart zij onberispelijk in uw verordeningen, opdat ik niet te schande worde[61]).

[56]) Uit louter goedheid en liefde hebt Gij mij het leven geschonken, geef mij nu ook de genade van een gelukkig leven, dat gelegen is in de kennis en vervulling uwer geboden.

[57]) Als zij *zien*, hoe Gij mij ter wille van mijn vertrouwen op uwe beloften redt, *zullen* zij *zich verheugen*, niet alleen om het goed, dat mij te beurt valt, maar ook omdat zij daarin een onderpand vinden van hun eigen heil.

[58]) Ik weet, dat de overeenkomstig uwe Wet gevelde *oordeelen* de *gerechtigheid* zelve *zijn* en dat ook de tegenspoed, waardoor *Gij mij vernederd hebt*, een uitvloeisel is van uwe *waarheid*, d. i. uwe trouw. De tijdelijke rampen, die God ons overzendt, zijn in zijne bedoeling een middel tot ons heil en dus ook een bewijs zijner liefde en trouw. Naar de Septuagint: en in waarheid (inderdaad of terdege) hebt Gij mij vernederd.

[59]) *Maar ik*, moge ik niet te schande worden, daar ik mij toeleg op het kennen en onderhouden uwer geboden.

[60]) Mogen zij tot mijnen troost en steun zich bij mij aansluiten!

[61]) Alleen daarmede is het ware geluk verbonden. Zie v. 1.

Caph.

Ik smacht naar uw heil (v. 81) en uwen troost (v. 82); in mijne kwelling blijf ik U trouw (v. 83). Kort is het leven; help mij weldra tegen mijne vijanden (v. 84), die mij beuzelingen vertellen, welke niet strooken met uwe Wet (v. 85), daar deze niet dan waarheid bevat. Help mij tegen onrecht (v. 86). Bijna was het uit met mij; toch bleef ik U trouw (v. 87). Help mij en ik zal U dienen (v. 88).

81. Defecit in salutare tuum anima mea: et in verbum tuum supersperavi.
82. Defecerunt oculi mei in eloquium tuum, dicentes: Quando consolaberis me?
83. Quia factus sum sicut uter in pruina: justificationes tuas non sum oblitus.
84. Quot sunt dies servi tui: quando facies de persequentibus me judicium?
85. Narraverunt mihi iniqui fabulationes: sed non ut lex tua.
86. Omnia mandata tua veritas: inique persecuti sunt me, adjuva me.
87. Paulominus consummaverunt me in terra: ego autem non dereliqui mandata tua.
88. Secundum misericordiam tuam vivifica me: et custodiam testimonia oris tui.

81. Smachtend naar uw heil is mijne ziel, en vast vertrouw ik op uw woord.
82. Smachtend naar uwe uitspraak zijn mijne oogen, zeggende: Wanneer zult Gij mij vertroosten[62])?
83. Want ik ben geworden als een lederen zak in den rijm; uwe verordeningen heb ik niet vergeten[63]).
84. Hoeveel zijn de dagen van uwen dienstknecht? Wanneer zult Gij recht doen over mijne vervolgers[64])?
85. Goddeloozen vertellen mij beuzelarijen, maar die zijn niet als uwe Wet[65]).
86. Al uwe geboden zijn waarheid; ten onrechte vervolgt men mij; kom mij te hulp[66])!
87. Bijna hadden zij mij doen vergaan op aarde; maar ik, ik week niet af van uwe geboden.
88. Schenk mij leven naar uwe goedertierenheid, en onderhouden zal ik de getuigenissen van uwen mond.

---

[62]) *Mijne oogen* tanen van het uitzien naar de vervulling uwer *uitspraak*, d. i. uwer belofte.

[63]) Mijn lichaam is van kommer en ellende schrompelig geworden (ik ben gehavend), gelijk *een lederen zak* zulks wordt *in den rijm;* toch blijf ik trouw aan uwe Wet; daarom verbeid ik de hulp, die Gij beloofd hebt. Hebr.: «als een lederen zak in den rook». Enkelen leggen dit uit: gelijk in den rook de wijn door de warmte beter wordt, maar de lederen zak bederft, zoo gaat het ook met mijne ziel te midden der rampen, die mijn lichaam teisteren.

[64]) De zin is: mijn leven is kort; help mij dus spoedig. Volgens sommigen: hoelang zal de vervolging *van uwen dienstknecht* nog duren?

[65]) Zij willen mij verleiden door drogredenen over de ijdele genoegens der wereld, die met *uwe Wet niet* strooken. Vgl. noot 74. Hebr.: «goddeloozen hebben mij groeven gedolven, niet volgens uwe Wet», d. i. waardoor zij uwe Wet overtreden en U beleedigen.

[66]) Daar *uwe geboden waarheid zijn*, d. i. uwen wil uitdrukken, verwacht ik uwe hulp tegen mijne vervolgers; in uwe Wet bedreigt Gij immers de verkrachters van het recht.

LAMED.

Uw woord, o Heer, is onwrikbaar als de hemel (v. 89) en de aarde (v. 90), vast als de wereldorde (v. 91). Uwe Wet beurt mij op in mijne kwelling (v. 92); nimmer zal ik ze vergeten (v. 93). U behoor ik toe en U dien ik; help mij (v. 94) in de gevaren, die mij dreigen (v. 95). Alles heeft een grens, behalve uwe Wet (v. 96).

89. In æternum Domine, verbum tuum permanet in cœlo.
90. In generationem et generationem veritas tua: fundasti terram, et permanet.
91. Ordinatione tua perseverat dies: quoniam omnia serviunt tibi.
92. Nisi quod lex tua meditatio mea est: tunc forte periissem in humilitate mea.
93. In æternum non obliviscar justificationes tuas: quia in ipsis vivificasti me.
94. Tuus sum ego, salvum me fac: quoniam justificationes tuas exquisivi.
95. Me exspectaverunt peccatores ut perderent me: testimonia tua intellexi.
96. Omnis consummationis vidi finem: latum mandatum tuum nimis.

89. Voor eeuwig, o Heer, is uw woord in den hemel standvastig[67]),
90. van geslacht tot geslacht uwe trouw. Gij hebt de aarde gegrondvest en zij houdt stand[68]).
91. Door uwe ordening duurt de dag voort, want alles dient U[69]).
92. Ware uwe Wet niet mijn gepeins geweest[70]), dan zou ik wel omgekomen zijn in mijnen druk.
93. In eeuwigheid zal ik uwe verordeningen niet vergeten, omdat Gij mij daardoor deedt leven.
94. De uwe ben ik, red mij, want ik zoek uwe verordeningen.
95. Mij wachten zondaars af om mij te verderven; uwe getuigenissen ken ik[71]).
96. Van alle volmaaktheid zie ik een einde; bovenmate uitgestrekt is uw gebod[72]).

MEM.

Ik bemin en betracht uwe Wet (v. 97); zij maakt mij wijzer dan mijne vijanden en hare zegening duurt voort (v. 98), wijzer dan die mij leeren (v. 99) en dan grijsaards (v. 100); zij doet mij het kwaad vermijden (v. 101) en uwe geboden onderhouden, omdat Gij het wilt (v. 102). Die wil is mij aangenaam (v. 103), want hij geeft mij ware wijsheid (v. 104).

97. Quomodo dilexi legem tuam

97. Hoezeer bemin ik uwe Wet, o

[67]) Uw *woord*, uwe Wet en hare beloften, blijven onvergankelijk bestaan *in* (en met) *den hemel*. Sommigen vatten v. 89 op: Uw woord, dat den hemel schiep, duurt eeuwig, m. a. w. de door U geschapen hemel is onvergankelijk; eveneens (v. 90*a*) uwe trouw.

[68]) De bestendigheid van de orde der natuur is een beeld van de bestendigheid der zedelijke orde.

[69]) Mogelijk: blijft de dag telkens (na den nacht) wederkeeren. Hebr. misschien: «tot (het volvoeren van) uwe verordeningen staan zij (nl. hemel en aarde) heden (d. i. voortdurend), want alles dient U».

[70]) Hebr.: «niet mijne geneugte geweest».

[71]) Vervolgers, die U niet dienen, geloofden stellig, dat ik in hunne handen zou vallen; maar uwe beloften, die *ik ken*, boezemden mij vertrouwen in en beschutten mij.

[72]) *Ik zie*, dat er *een einde* is aan

Domine? tota die meditatio mea est.
98. Super inimicos meos prudentem me fecisti mandato tuo: quia in æternum mihi est.
99. Super omnes docentes me intellexi: quia testimonia tua meditatio mea est.
100. Super senes intellexi: quia mandata tua quæsivi.
101. Ab omni via mala prohibui pedes meos: ut custodiam verba tua.
102. A judiciis tuis non declinavi: quia tu legem posuisti mihi.
103. Quam dulcia faucibus meis eloquia tua, super mel ori meo!
104. A mandatis tuis intellexi: propterea odivi omnem viam iniquitatis.

Heer; den ganschen dag is zij mijne overpeinzing.
98. Wijzer dan mijne haters maakt Gij mij door uw gebod, want in eeuwigheid blijft het bij mij[73]).
99. Verstandiger ben ik dan allen, die mij leerden, want uwe getuigenissen zijn mijne overpeinzing[74]).
100. Verstandiger ben ik dan grijsaards, want ik zoek uwe geboden.
101. Van elken kwaden weg houd ik mijne voeten verwijderd, opdat ik uwe woorden onderhoude.
102. Van uwe oordeelen wijk ik niet af, want Gij, Gij hebt mij de Wet gesteld[75]).
103. Hoe zoet zijn uwe uitspraken voor mijn verhemelte, nog meer dan honig voor mijnen mond!
104. Door uwe geboden werd ik verstandig; daarom haat ik elken weg van ongerechtigheid.

NUN.

Uwe Wet is mij een licht op mijn levenspad (v. 105); vast staat mijn besluit ze te vervullen (v. 106). Daarom help mij nu uit den nood (v. 107), verhoor mijn gebed en onderricht mij (v. 108). Ik verkeer in levensgevaar (v. 109), want ik word belaagd, maar trouw blijf ik aan uwe Wet (v. 110), die mijne erfenis en mijne vreugde is (v. 111) en die ik, zeker van mijn loon, steeds zal naleven (v. 112).

105. Lucerna pedibus meis verbum tuum, et lumen semitis meis.
106. Juravi, et statui custodire judicia justitiæ tuæ.
107. Humiliatus sum usquequaque Domine: vivifica me secundum verbum tuum.

105. Eene lamp voor mijne voeten is uw woord, en een licht op mijne paden.
106. Gezworen heb ik en besloten de oordeelen uwer gerechtigheid te onderhouden.
107. Neergedrukt ben ik geheel en al, o Heer; doe mij leven naar uw woord.

---

de volmaaktheid van alle geschapen dingen; de volmaaktheid van uwe Wet daarentegen is grenzenloos.

[73]) *Uw gebod* geeft mij de ware wijsheid, waarvan mijne vijanden verstoken zijn; hunne gewaande wijsheid zal weldra ijdel blijken evenals hunne aanslagen; de leeringen en beloften uwer Wet integendeel behelzen de eeuwige waarheid en verschaffen mij een duurzaam geluk. De Septuagint heeft: meer dan mijne vijanden deedt Gij mij uw gebod begrijpen.

[74]) Door *die mij leerden* (evenals door de *grijsaards* van v. 100) worden hier diegenen aangeduid, die niet Gods *getuigenissen* en *geboden* tot richtsnoer nemen, maar zich houden aan de valsche grondstellingen der wereld of alleen op aardsche middelen zinnen om uit den nood te geraken.

[75]) Hebr.: «want Gij hebt mij onderricht». Vgl. noot 27.

108. Voluntaria oris mei beneplacita fac Domine: et judicia tua doce me.
109. Anima mea in manibus meis semper: et legem tuam non sum oblitus.
110. Posuerunt peccatores laqueum mihi: et de mandatis tuis non erravi.
111. Hereditate acquisivi testimonia tua in æternum: quia exsultatio cordis mei sunt.
112. Inclinavi cor meum ad faciendas justificationes tuas in æternum, propter retributionem.

108. Laat de vrijwillige offers van mijnen mond [76] U welgevallig zijn, o Heer, en leer mij uwe oordeelen.
109. Mijne ziel is steeds in mijne handen[77]) en uwe Wet vergeet ik niet.
110. Zondaars spannen eenen strik voor mij, en ik dwaal niet af van uw geboden.
111. Ten erfbezit erlangd heb ik voor eeuwig uw getuigenissen; want zij zijn de jubel van mijn hart[78]).
112. Ik neig mijn hart tot het vervullen van uwe verordeningen in eeuwigheid, om de vergelding[79]).

SAMEÇH.

Den booze haat ik, maar ik bemin uwe Wet (v. 113). Op U vertrouw ik (v. 114); met boosdoeners houd ik geen gemeenschap (v. 115). Kom mij te hulp naar mijne hoop (v. 116); red mij en ik zal U met ijver dienen (v. 117). Gij haat de verkrachters uwer Wet (v. 118). Zoodanigen zijn alle zondaars (v. 119). Doordring mij van vrees voor uwe geduchte oordeelen (v. 120).

113. Iniquos odio habui: et legem tuam dilexi.
114. Adjutor, et susceptor meus es tu: et in verbum tuum supersperavi.
115. Declinate a me maligni: et scrutabor mandata Dei mei.
116. Suscipe me secundum eloquium tuum, et vivam: et non confundas me ab exspectatione mea.
117. Adjuva me, et salvus ero: et meditabor in justificationibus tuis semper.
118. Sprevisti omnes discedentes a judiciis tuis: quia injusta cogitatio eorum.

113. Ongerechtigen[80]) haat ik, en uwe Wet bemin ik.
114. Mijn helper en beschermer zijt Gij, en op uw woord vertrouw ik vast.
115. Wijkt van mij, boosaardigen, en onderzoeken zal ik de geboden van mijnen God.
116. Bescherm mij naar uwe uitspraak, en leven zal ik, en maak mij niet te schande in mijne verwachting.
117. Help mij, en ik ben gered, en overpeinzen zal ik uwe verordeningen te allen tijde.
118. Cij versmaadt[81]) allen, die afwijken van uwe oordeelen, want ongerechtig is hun zinnen.

---

[76]) Mijne vrijwillige gebeden, dankzeggingen en geloften.
[77]) Ik loop steeds gevaar van *mijne ziel*, d. i. van mijn leven, beroofd te worden als van een voorwerp, dat men op de bloote hand draagt.
[78]) Als *erfbezit* is uwe Wet mijne liefde en vreugde, waarvan ik mij nimmer zal laten scheiden.
[79]) Sommigen vertalen hier den grondtekst: «in eeuwigheid tot aan het einde».
[80]) Hebr.: «weifelenden», nl. tusschen God en Belial.
[81]) Wien God *versmaadt*, dien verwerpt en vernietigt (Septuag.) Hij.

119. Prævaricantes reputavi omnes peccatores terræ: ideo dilexi testimonia tua.

120. Confige timore tuo carnes meas: a judiciis enim tuis timui.

119. Voor overtreders houd ik alle zondaren der aarde[82]), daarom heb ik uwe getuigenissen lief.

120. Doornagel mijn vleesch met vrees voor U, want voor uwe oordeelen ben ik beducht[83]).

AÏN.

Ik bemin recht en plicht; geef mij niet prijs aan mijne vijanden (v. 121—122). Ik zie uit naar de door U beloofde hulp (v. 123). Wees mij een barmhartige helper en leeraar (v. 124), want ik ben uw dienaar, die uw onderricht noodig heeft (v. 125). Het is tijd daartoe, want uwe Wet wordt geschonden (v. 126). Ik echter heb ze boven alles lief (v. 127), ik leef naar uwe geboden en haat alle onrecht (v. 128).

121. Feci judicium et justitiam: non tradas me calumniantibus me.

122. Suscipe servum tuum in bonum: non calumnientur me superbi.

123. Oculi mei defecerunt in salutare tuum: et in eloquium justitiæ tuæ.

124. Fac cum servo tuo secundum misericordiam tuam: et justificationes tuas doce me.

125. Servus tuus sum ego: da mihi intellectum, ut sciam testimonia tua.

126. Tempus faciendi Domine: dissipaverunt legem tuam.

127. Ideo dilexi mandata tua, super aurum et topazion.

128. Propterea ad omnia mandata tua dirigebar: omnem viam iniquam odio habui.

121. Recht en gerechtigheid betracht ik; lever mij niet over aan die lasterdaden plegen tegen mij.

122. Help uwen dienaar op tot heil[84]); laat geene trotschaards lasterdaden tegen mij begaan.

123. Mijne oogen smachten naar uw heil en naar de uitspraak van uwe gerechtigheid[85]).

124. Doe met uwen dienstknecht naar uwe barmhartigheid en leer mij uwe verordeningen.

125. Uw dienstknecht ben ik; geef mij verstand, opdat ik uw getuigenissen kenne.

126. Het is tijd tot handelen, o Heer; zij hebben uwe Wet te niet gedaan.

127. Daarom bemin ik uwe geboden meer dan goud en dan topaas[86]).

128. Daarom richt ik mij naar al uwe geboden; ik haat elken ongerechten weg.

---

[82]) Voor *overtreders*, nl. uwer Wet, die dus strafwaardig zijn; of voor afgedwaalden. Hebr.: «als (metaal-) slakken neemt Gij weg de zondaars der aarde», d. i. in het vuur van uw gericht scheidt Gij hen als onedele metaalslakken van de gerechten, die als goud en zilver zijn.

[83]) *Beducht voor* Gods *oordeelen* en straffen verlangt hij naar eene *vreeze* Gods, die ook zijn *vleesch* kruisigt en in bedwang houdt en hem vrijwaart tegen Gods kastijdingen. Hebr.: «van vrees siddert mijn vleesch».

[84]) Bescherm mij, want ik dien U. Vgl. noot 16.

[85]) Vurig verlang ik de hulp te zien, die Gij naar uwe *gerechtigheid* in de Wet beloofd hebt aan wie in nood is en U aanroept.

[86]) *Daarom*, d. i. dewijl ik zeker ben, dat Gij zult handelen. Door *topaas*, een meestal vuurgele edelsteen, wordt hier waarschijnlijk de chrysoliet of

PHE.

Uwe Wet is wonderbaar; daarom betracht ik ze (v. 129). Uwe openbaring verlicht de eenvoudigen (v. 130); vurig verlang ik daarnaar (v. 131). Ontferm U mijner, zooals ik het verdien (v. 132); help mij de wegen der gerechtigheid bewandelen (v. 133). Bevrijd mij daarbij van alle hinderpalen (v. 134) en verlicht mij (v. 135). Zie, ik betreur het, dat uwe Wet verkracht wordt (v. 136).

129. Mirabilia testimonia tua: ideo scrutata est ea anima mea.

130. Declaratio sermonum tuorum illuminat: et intellectum dat parvulis.

131. Os meum aperui, et attraxi spiritum: quia mandata tua desiderabam.

132. Aspice in me, et miserere mei, secundum judicium diligentium nomen tuum.

133. Gressus meos dirige secundum eloquium tuum: et non dominetur mei omnis injustitia.

134. Redime me a calumniis hominum: ut custodiam mandata tua.

135. Faciem tuam illumina super servum tuum: et doce me justificationes tuas.

136. Exitus aquarum deduxerunt oculi mei: quia non custodierunt legem tuam.

129. Wonderbaar[87]) zijn uwe getuigenissen, daarom betracht ze mijne ziel.

130. De openbaring uwer woorden[88]) verlicht, en zij geeft kennis aan de kleinen.

131. Ik open mijnen mond en ik haal adem[89]), want ik haak naar uwe geboden.

132. Zie op mij neder en ontferm U mijner, naar het recht van hen, die uwen naam beminnen.

133. Richt mijne schreden naar uwe uitspraak, en mij beheersche geene ongerechtigheid.

134. Verlos mij van lasterdaden der menschen, opdat ik uwe geboden onderhoude[90]).

135. Laat uw aanschijn lichten over uwen dienstknecht[91]), en leer mij uwe verordeningen.

136. Tranenbeken storten mijne oogen, omdat men uwe Wet niet onderhoudt.

SADE.

Gij, Heer, zijt rechtvaardig (v. 137); uwe Wet is de uitdrukking uwer rechtvaardigheid en waarheid (v. 138). Het smart mij, dat ze vergeten wordt (v. 139). Zij is de loutere uitdrukking van uwen wil; daarom bemin ik ze (v. 140), al word ik geminacht (v. 141). Maar uwe gerechtigheid is onwrikbaar, uwe Wet is de waarheid (v. 142). Te midden mijner kwellingen denk ik er over na (v. 143). Zij is rechtvaardig; moge ik ze nog beter leeren kennen (v. 144)!

137. Justus es Domine: et rectum judicium tuum.

137. Gerechtig zijt Gij, Heer, en rechtvaardig is uw oordeel.

---

goudsteen bedoeld, welks kleur tusschen groen en geel zweeft. Hebr.: «als zuiver goud».

[87]) *Wonderbaar*, maar verborgen (vgl. v. 18 noot 14) zijn zij in haar wezen, maar ook in hare uitwerkselen.

[88]) d. i. Uw geopenbaard woord. *De kleinen*, zie Psalm XVIII noot 10.

[89]) Ik hijg naar de kennis en de vervulling uwer geboden, als iemand, die naar lucht snakt.

[90]) Doen zij mij omkomen, dan is mij dit onmogelijk. Vgl. v. 77 en 88.

[91]) Betoon hem uwe gunst.

138. Mandasti justitiam testimonia tua: et veritatem tuam nimis.
139. Tabescere me fecit zelus meus: quia obliti sunt verba tua inimici mei.
140. Ignitum eloquium tuum vehementer: et servus tuus dilexit illud.
141. Adolescentulus sum ego, et contemptus: justificationes tuas non sum oblitus.
142. Justitia tua, justitia in æternum: et lex tua veritas.
143. Tribulatio, et angustia invenerunt me: mandata tua meditatio mea est.
144. Æquitas testimonia tua in æternum: intellectum da mihi, et vivam.

138. Gij hebt uwe getuigenissen uitgevaardigd als gerechtigheid en als uwe waarheid bovenmate[92]).
139. Uitteren doet mij mijn ijver, omdat mijne vijanden uwe woorden vergeten.
140. Door vuur gelouterd is uw woord ten zeerste, en uw dienstknecht heeft het lief[93]).
141. Een knaap ben ik en ik word veracht; ik vergeet uwe verordeningen niet.
142. Uwe gerechtigheid, gerechtigheid is zij voor eeuwig[94]), en uwe Wet is waarheid.
143. Kwelling en benauwdheid hebben mij getroffen; uwe geboden zijn mijne overweging.
144. Gerechtigheid zijn uwe getuigenissen voor eeuwig; geef mij verstand en ik zal leven.

COPH.

Ik roep U aan; verhoor en red mij, opdat ik uwe Wet onderhoude (v. 145—146). Ik haast mij tot U te roepen (v. 147—148); verhoor mij (v. 149)! Mijne vijanden gaan eenen aanslag plegen en tegen uwe Wet handelen (v. 150); maar Gij staat mij ter zijde in uwe trouw (v. 151), want die is onwrikbaar (v. 152).

145. Clamavi in toto corde meo, exaudi me Domine: justificationes tuas requiram.
146. Clamavi ad te, salvum me fac: ut custodiam mandata tua.
147. Præveni in maturitate, et clamavi: quia in verba tua supersperavi.
148. Prævenerunt oculi mei ad te diluculo: ut meditarer eloquia tua.
149. Vocem meam audi secundum

145. Ik roep met geheel mijn hart; verhoor mij, Heer! Naar uwe verordeningen zal ik vragen.
146. Ik roep tot U: red mij, opdat ik uw geboden onderhoude.
147. Ik kom ijlings in de vroegte en ik roep, want vast hoop ik op uwe woorden[95]).
148. IJlings richten mijne oogen in den vroegen morgen zich op U, opdat ik uwe uitspraken overpeinze[96]).
149. Hoor mijne stem, naar uwe

[92]) Gods Wet is de openbaring zijner *gerechtigheid* en zijner *waarheid* of oneindige trouw.
[93]) Uwe Wet is zonder onvolmaaktheid, gelijk *door vuur gelouterd* metaal.
[94]) Zij is onveranderlijk en zal als zoodanig vooral schitteren in het eeuwige leven.
[95]) Hebr.: «ik voorkom (ik kom om zoo te zeggen vroeger dan Gij mij kondt verwachten) bij het eerste schemerlicht». Naar de Septuagint veeleer: bij nacht en ontijd.
[96]) Hebr.: «mijne oogen voorkomen de nachtwaken».

misericordiam tuam Domine: et secundum judicium tuum vivifica me.

150. Appropinquaverunt persequentes me iniquitati: a lege autem tua longe facti sunt.

151. Prope es tu Domine: et omnes viæ tuæ veritas.

152. Initio cognovi de testimoniis tuis: quia in æternum fundasti ea.

goedertierenheid, o Heer, en schenk mij leven naar uw oordeel.

150. Genaderd zijn mijne vervolgers tot ongerechtigheid, maar van uwe Wet zijn zij verre geraakt[97].

151. Nabij zijt Gij, o Heer, en al uwe wegen zijn waarheid[98].

152. Van den beginne aan wist ik aangaande uw getuigenissen, dat Gij ze voor eeuwig hebt gegrondvest[99].

RES.

Ik ben in nood; help mij (v. 153—154)! Voor goddelooze wetsverkrachters is geen heil (v. 155). Gij zijt barmhartig en rechtvaardig; red mij (v. 156). Ondanks mijne vervolgers vervul ik uwe Wet (v. 157) en betreur ik hare schending (v. 158). Om wille mijner trouw red mij (v. 159); uwe beloften zijn immers waar en onveranderlijk (v. 160).

153. Vide humilitatem meam, et eripe me: quia legem tuam non sum oblitus.

154. Judica judicium meum, et redime me: propter eloquium tuum vivifica me.

155. Longe a peccatoribus salus: quia justificationes tuas non exquisierunt.

156. Misericordiæ tuæ multæ Domine: secundum judicium tuum vivifica me.

157. Multi qui persequuntur me, et tribulant me: a testimoniis tuis non declinavi.

158. Vidi prævaricantes, et tabescebam: quia eloquia tua non custodierunt.

159. Vide quoniam mandata tua

153. Aanschouw mijne verdrukking en verlos mij; want ik heb uwe Wet niet vergeten.

154. Recht mijne pleitzaak en bevrijd mij; om uwe uitspraak doe mij leven[100]!

155. Verre van de zondaars is het heil, omdat zij niet vragen naar uwe verordeningen.

156. Talrijk zijn uwe barmhartigheden, Heer; doe mij leven naar uwe gerechtigheid!

157. Talrijk zijn die mij vervolgen en mij kwellen; van uwe getuigenissen wijk ik geenszins af.

158. Ik zie de wetverkrachters en verkwijn, omdat zij uwe uitspraken niet onderhouden[101].

159. Zie het aan, dat ik uwe ge-

[97]) Waarschijnlijk: Zij zijn op het punt *ongerechtigheid* tegen mij te plegen, maar door zich te verwijderen *van uwe Wet* hebben zij ook het recht op uwe bescherming verbeurd. Naar de Septuagint: Zij zijn genaderd met (door) ongerechtigheid.

[98]) *Nabij* is voor mij uwe hulp, want in al uw doen vervult Gij trouw uwe beloften.

[99]) *Van den beginne* af, dat ik uwe Wet leerde kennen, *wist* ik dat zij *gegrondvest* is op uwen eeuwigen, onveranderlijken wil.

[100]) Kom als de opperrechter tusschen beiden en, om wille van uwe beloften, bevrijd mij van de aanslagen, die mijne vijanden plegen tegen mijn leven.

[101]) Wie God inderdaad liefheeft, blijft niet onverschillig bij den hoon, die Hem wordt aangedaan door het verkrachten zijner Wet.

dilexi Domine: in misericordia tua vivifica me.
160. Principium verborum tuorum, veritas: in æternum omnia judicia justitiæ tuæ.

boden liefheb, Heer! Doe mij leven naar uwe goedertierenheid.
160. Het beginsel uwer woorden is waarheid; eeuwig zijn alle oordeelen uwer gerechtigheid[102]).

SIN.

Machtigen vervolgen mij, maar alleen uwe heilige Wet boezemt mij ontzag in (v. 161); zij is mijne vreugde (v. 162). Ik haat de zonde, maar uwe Wet bemin ik (v. 163). Zij geeft mij stof om U bij herhaling te prijzen (v. 164). Zij schenkt overvloed van vrede en bevrijding van gevaren (v. 165). Ik hoop dan ook op uw heil, omdat ik uwe Wet getrouw volbreng (v. 166—168).

161. Principes persecuti sunt me gratis: et a verbis tuis formidavit cor meum.
162. Lætabor ego super eloquia tua: sicut qui invenit spolia multa.
163. Iniquitatem odio habui, et abominatus sum: legem autem tuam dilexi.
164. Septies in die laudem dixi tibi, super judicia justitiæ tuæ.
165. Pax multa diligentibus legem tuam et non est illis scandalum.
166. Exspectabam salutare tuum Domine: et mandata tua dilexi.
167. Custodivit anima mea testimonia tua: et dilexit ea vehementer.
168. Servavi mandata tua, et testimonia tua: quia omnes viæ meæ in conspectu tuo.

161. Vorsten vervolgen mij zonder reden, en voor uwe woorden beeft mijn hart[103]).
162. Ik, ik verheug mij over uwe uitspraken, als iemand, die veel buit vindt.
163. Ongerechtigheid haat en verfoei ik, maar uwe Wet heb ik lief.
164. Zevenmaal[104]) dagelijks loof ik U wegens de oordeelen uwer gerechtigheid.
165. Grooten vrede hebben zij, die uwe Wet beminnen, en er is voor hen geen aanstoot[105]).
166. Ik verbeid uw heil, o Heer, en uwe geboden bemin ik.
167. Mijne ziel bewaart uwe getuigenissen, en zij bemint die bovenmate.
168. Ik onderhoud uwe bevelen en uwe getuigenissen, want al mijne wegen zijn voor uw aangezicht[106]).

---

[102]) Het *beginsel*, van hetwelk uwe Wet uitgaat en dat al hare bepalingen, alle loon en alle straffen beheerscht, is *waarheid*, d. i. trouwe uitdrukking en uitvoering van uwen wil. Het Hebr. kan ook beteekenen: «de som uwer woorden» enz., d. i. de slotsom van alles wat uwe Wet bepaalt en wat Gij overeenkomstig uwe Wet doet, is, dat Gij trouw alles vervult, wat gij gezegd hebt.

[103]) De bedreigingen der vorsten jagen mij geen angst aan; voor die van uwe Wet heb ik eene heilige vrees.

[104]) *Zevenmaal*, d. i. dikwijls.

[105]) Wie volmaakt is in zijne liefde tot God, heeft met de zonde niets gemeen en komt niet tot val.

[106]) Zij zijn U bekend.

TAU.

Verhoor, verlicht en red mij (v. 169—170), dan zal ik U en uwe Wet prijzen (v. 171—172). Kom mij te hulp, want ik onderhoud met liefde uwe Wet (v. 173—174). Gij zult het doen als de herder van het verdwaalde schaap (v. 175—176).

169. Appropinquet deprecatio mea in conspectu tuo Domine: juxta eloquium tuum da mihi intellectum.
170. Intret postulatio mea in conspectu tuo: secundum eloquium tuum eripe me.
171. Eructabunt labia mea hymnum, cum docueris me justificationes tuas.
172. Pronuntiabit lingua mea eloquium tuum: quia omnia mandata tua æquitas.
173. Fiat manus tua ut salvet me: quoniam mandata tua elegi.
174. Concupivi salutare tuum Domine: et lex tua meditatio mea est.
175. Vivet anima mea, et laudabit te: et judicia tua adjuvabunt me.
176. Erravi, sicut ovis, quæ periit: quære servum tuum, quia mandata tua non sum oblitus.

169. Nadere mijn gebed voor uw aangezicht, o Heer; schenk mij kennis naar uwe uitspraak[107])!
170. Kome mijn gesmeek voor uw aangezicht! Red mij volgens uwe uitspraak.
171. Uitgalmen zullen mijne lippen eenen lofzang, als Gij mij uw verordeningen leert.
172. Verkondigen[108]) zal mijne tong uwe uitspraak, want al uwe geboden zijn gerechtigheid.
173. Kome uwe hand om mij te redden, want uwe geboden heb ik uitverkozen.
174. Ik haak naar uw heil, o Heer, en uwe Wet is mijne overpeinzing.
175. Leven zal mijne ziel, en loven zal zij U, en uwe gerichten zullen mij te hulp komen.
176. Ik dwaal rond als een verloren schaap; zoek uwen dienstknecht op, want uwe geboden heb ik niet vergeten.

---

[107]) *Naar uwe uitspraak*, d. i. naar de in uwe Wet gedane beloften geef mij *kennis*, nl. zulke, die mij uwe Wet doet volbrengen.

[108]) Met lof, om U te prijzen en anderen tot naleving uwer voorschriften aan te sporen.

PSALMUS CXIX.

PSALM CXIX.

Gebed om hulp tegen booze tongen.

De Heer verhoorde steeds mijn gebed (v. 1). Moge Hij ook nu den lasteraar vergelding schenken (v. 2—4), want boosaardig is mijne omgeving (v. 5—7).

1. Canticum graduum.
Ad Dominum cum tribularer clamavi: et exaudivit me.
2. Domine libera animam meam a labiis iniquis, et a lingua dolosa.
3. Quid detur tibi, aut quid apponatur tibi ad linguam dolosam?
4. Sagittæ potentis acutæ, cum carbonibus desolatoriis.
5. Heu mihi, quia incolatus meus prolongatus est: habitavi cum habitantibus Cedar:

1. Een gezang der opgangen[1]).
Tot den Heer riep ik, toen ik gekweld werd, en Hij verhoorde mij[2]).
2. O Heer, bevrijd mijne ziel van booze lippen en van eene arglistige tong[3])!
3. Wat zal u gegeven worden, of wat zal u worden toegelegd voor eene valsche tong[4])?
4. De scherpe schichten van een sterke met vernietigende kolen[5]).
5. Wee mij, dat mijne uitlandigheid blijft duren! ik woon bij die Cedar bewonen[6]).

---

[1]) Wat dit opschrift van Ps. CXIX—CXXXIII beteekent is niet met zekerheid te bepalen. Mogelijk duidt het aan, dat die liederen gezongen werden tijdens den terugkeer uit Babylon of wel wanneer de Israëlieten driemaal 's jaars ter feestviering naar Jerusalem «opgingen» (vgl. Deut. XVI 16); misschien ook wijst die uitdrukking op de plek, waar men ze zong in den tempel, nl. op de vijftien trappen, die uit het voorhof der vrouwen naar de poort van Nicanor en het voorhof der mannen voerden. — Anderen zien daarin de aanduiding van een bepaalden, hoogeren toon bij het zingen; volgens anderen wijst het op den rhythmus ontstaande uit de herhaling eener in het voorafgaande vers reeds gebezigde uitdrukking («anadiplosis»), zooals zulks in deze Psalmen herhaaldelijk, alhoewel niet uitsluitend, voorkomt. Onder de H.H. Vaders zien de H.H. Hilarius, Augustinus en Hiëronymus, naar den geestelijken zin van het opschrift, in deze Psalmen gevoelens en zedelessen uitgedrukt voor de verschillende toestanden eener ziel, die van dit tranendal langs de verschillende trappen der deugden opgaat naar het hemelsch Sion.

[2]) Misschien spreekt de dichter hier alleen in zijnen naam of wel in dien der gevangenen te Babylon of der onlangs uit de ballingschap teruggekeerde Israëlieten, die veel te lijden hadden van de Samaritanen en andere vijanden, welke hen bij de koningen van Perzië belasterden. Niets belet echter v. 2 te vertalen: Tot den Heer roep ik (telkens) als enz.

[3]) Bedoeld wordt misschien die der vijandig gezinde Babyloniërs of wel die der Samaritanen, welke een lasterlijk schrijven aan Artaxerxes zonden. Vgl. I Esdr. IV 11 volg.

[4]) De zin is waarschijnlijk: Wat zal de rechtmatige vergelding voor uwe valschheid zijn, lasteraar? Het antwoord volgt in v. 4.

[5]) Zijne lastertaal heeft diepe, schrijnende wonden geslagen; hij zal nu met gelijke munt betaald worden: de straffen, die over hem komen, zullen hem diepe wonden slaan, gelijk *scherpe schichten*, afgeschoten door een *sterke;* zij zullen hem verteren gelijk vlammende *kolen* (Septuag. «der woestijn»), die alles rondom vernietigen. Hebr.: «met gloeiende kolen van jeneverboomen», d. i. die lang en vinnig branden.

[6]) *Mijne uitlandigheid*, nl. in de ballingschap of misschien ook in het Heilig Land zelf, waar de vreemden meester

6. Multum incola fuit anima mea.
7. Cum his, qui oderunt pacem, eram pacificus: cum loquebar illis, impugnabant me gratis.

6. Lang is mijne ziel uitheemsch[7]).
7. Met hen, die den vrede haten, ben ik vreedzaam; als ik met hen spreek, bestrijden zij mij zonder reden.

PSALMUS CXX. — PSALM CXX.

Gebed om Gods gedurige bescherming.

De Psalmist verwacht hulp van den Almachtige (v. 1—2). Hij voorspelt zich die voor alle omstandigheden des levens (v. 3—8).

Canticum graduum.
1. Levavi oculos meos in montes, unde veniet auxilium mihi. *II Par. XX 17.*
2. Auxilium meum a Domino, qui fecit cœlum et terram.
3. Non det in commotionem pedem tuum: neque dormitet qui custodit te.

Een gezang der opgangen[1]).
1. Ik verhef mijne oogen naar de bergen, vanwaar hulp voor mij zal komen[2]).
2. Mijne hulp komt van den Heer, die den hemel en de aarde gemaakt heeft.
3. Hij geve uwen voet niet over aan wankelbaarheid, en geenszins sluimere Hij, die u behoedt[3]).

---

zijn en waar ik als verbannen woon tusschen een boosaardig volk. *Cedar,* tweede zoon van Ismaël (vgl. I Par. I 29), was de stamvader van een woest nomadenvolk, hetwelk ten oosten van Palestina zijne tenten opsloeg in een land, dat insgelijks *Cedar,* in de Assyrische opschriften «Qidru» en «Qadru» genoemd wordt. De grondtekst heeft: «Wee mij, dat ik een vreemdeling ben in (bij de) Mesech, dat ik woon bij de tenten van Cedar». Het volk van Mesech woonde, naar het schijnt, tusschen de Kaspische en de Zwarte Zee. Mogelijk zijn Mesech en Cedar spreekwoordelijk gebezigd en is de zin: ik woon onder twistzieke barbaren.

[7]) Hebr.: «lang genoeg woon ik onder hen, die den vrede haten; ik ben vrede (lievend), maar als ik spreek (van vrede), willen zij oorlog».

— Deze Psalm in zijn geheel, zegt Bellarminus, past in den mond van alle gekwelde uitverkorenen, maar paste voornamelijk in dien van Christus, hun hoofd, gedurende zijn tijdelijk leven. Immers ook Hij bad (vgl. Matth. XXVI 39 volg.) in zijne kwellingen tot zijnen Vader (v. 1); ook Hij werd belasterd door arglistige vijanden (v. 2), over welke de verdiende vergelding kwam (v. 3—4); ook Hij moest hier op aarde, verwijderd van het hemelsch Jerusalem, verblijven bij hen, die Cedar, d. i. de duisternis, bewoonden (v. 5—6); ook Hij eindelijk, de vorst des vredes, werd zonder reden (vgl. Joan. XV 25) gehaat en bestreden door hen, tot wie Hij de woorden der waarheid en des vredes sprak (v. 7). Aldus o. a. ook Dionysius Carthusianus.

[1]) Zie Psalm CXIX noot 1.

[2]) De Psalmist, wellicht nog in ballingschap, spreekt waarschijnlijk hier in naam van het gansche volk. Vol geloof ziet hij op *naar de bergen* in de richting van Jerusalem. Van Sion, Gods aloude zetelplaats, moet naar zijne opvatting alle hulp komen (vgl. Ps. XIII noot 11). Hebr.: «vanwaar komt mij hulp»? Het antwoord volgt dan in v. 2.

[3]) De Psalmist richt hier het woord tot zich zelven als vertegenwoordiger des volks. De zin is: Hij beveilige u tegen alle onheil en wake steeds over u; dat zal Hij, want (v. 4) Hij is de beschermer van *Israël.*

4. Ecce non dormitabit neque dormiet, qui custodit Israel.
5. Dominus custodit te, Dominus protectio tua, super manum dexteram tuam.
6. Per diem sol non uret te: neque luna per noctem.
7. Dominus custodit te ab omni malo: custodiat animam tuam Dominus.
8. Dominus custodiat introitum tuum, et exitum tuum: ex hoc nunc, et usque in sæculum.

4. Zie, Hij zal niet sluimeren noch slapen, die Israël behoedt.
5. De Heer behoedt u; de Heer is uwe beschutting aan uwe rechterhand[4]).
6. Overdag zal u de zon niet branden, noch de maan des nachts[5]).
7. De Heer behoedt u tegen alle kwaad; de Heer behoede uwe ziel[6])!
8. De Heer behoede uw ingaan en uw uitgaan[7]) van nu af en tot in eeuwigheid.

CAPUT CXXI.

HOOFDSTUK CXXI.

Een pelgrimslied.

Vreugde over de bedevaart (v. 1); aankomst te Jerusalem (v. 2); lof der stad (v. 3—5). Gebed voor hare welvaart (v. 6—9).

1. Canticum graduum.
Lætatus sum in his, quæ dicta sunt mihi: In domum Domini ibimus.
2. Stantes erant pedes nostri, in atriis tuis Jerusalem.

1. Een gezang der opgangen[1]).
Ik verheug mij er over, dat mij gezegd wordt[2]): Naar het huis des Heeren zullen wij gaan.
2. Onze voeten staan in uwe voorhoven, Jerusalem[3])!

---

[4]) Hebr.: «uwe schaduw aan uwe rechterhand».
[5]) De zin is: dag en nacht zal Hij u beschutten tegen de minste ziekten en ongemakken. Het *branden* der *maan* staat hier wel wegens het parallelisme en duidt een felle koude aan bij helder maanlicht; mogelijk schrijft de Psalmist, naar de opvatting zijner tijdgenooten, aan de stralen der maan eenen verderfelijken invloed toe. Overigens zijn vooral in het zuiden heldere en daarom kille nachten zeer schadelijk voor de gezondheid.
[6]) Uw leven.
[7]) Al uwen handel en wandel.
— De H. Augustinus en na hem Dionysius Carthusianus leggen dezen Psalm in den geestelijken zin uit als een gebed, dat de vrome richt tot de bergen (v. 1), d. i. tot de hemelingen, opdat God (v. 2) hem door dezen hulp zende (v. 3) in bekoringen en gevaren. Voorzeker God waakt over hem (v. 4) en beschermt hem (v. 5); geen bekoring noch ergernis zal hem schaden (v. 6), want de Heer behoedt hem (v. 7) tegen alle zonden. Zoo moge Hij steeds over hem blijven waken (v. 8) bij het begin en het einde van iedere bekoring of van ieder werk.

[1]) Zie Psalm 119 noot 1. Hebr.: «van David». In hoever dit grond heeft, is niet te beslissen.
[2]) Naar den grondtekst en de Septuagint: «over degenen, die mij zeggen».
[3]) Wij hebben het doel onzer reis bereikt en kunnen u thans bewonderen, Jerusalem! In de *voorhoven* (Hebr.: «in de poorten») van Jerusalem staande prijst de Psalmist haar nu als eene prachtig gebouwde stad (v. 3), waar op Gods bevel gansch Israël samenstroomt, als naar de zetelplaats van den godsdienst (v. 4) en van de regeering (v. 5).

3. Jerusalem, quæ ædificatur ut civitas: cujus participatio ejus in idipsum.
4. Illuc enim ascenderunt tribus, tribus Domini: testimonium Israel ad confitendum nomini Domini.

5. Quia illic sederunt sedes in judicio, sedes super domum David.

6. Rogate quæ ad pacem sunt Jerusalem: et abundantia diligentibus te:
7. Fiat pax in virtute tua: et abundantia in turribus tuis.
8. Propter fratres meos, et proximos meos, loquebar pacem de te:

9. Propter domum Domini Dei nostri, quæsivi bona tibi.

3. Jerusalem, dat gebouwd is als eene stad, waarvan de gemeenschap vereenigd is[4]).
4. Derwaarts immers gaan de stammen op, de stammen des Heeren — het is een voorschrift voor Israël[5]) — om den naam des Heeren te loven.
5. Want daar staan de zetels voor het gericht, de zetels voor het huis van David[6]).
6. Vraagt wat tot vrede verstrekt van Jerusalem, en overvloed zij aan die u beminnen[7])!
7. Vrede zij in uwe veste en overvloed in uwe torens!
8. Om wille van mijne broeders en mijne naasten spreek ik vrede over u[8]).
9. Om het huis van den Heer, onzen God, vraag ik voor u heil.

---

[4]) De zin is allerwaarschijnlijkst: gij zijt gebouwd, niet als een onaanzienlijk vlek, welks huizen onregelmatig verspreid liggen, maar als een regelmatige, schoone stad, welker gebouwen en muren in *gemeenschap vereenigd*, d. i. aaneengebouwd, zijn.

[5]) Driemaal 's jaars op te gaan naar Jerusalem; aldus werd bevolen Exod. XXIII 17; XXXIV 23 en Deut. XVI 16.

[6]) Daar is de zetelplaats der regeering; daar staat de troon, bestemd *voor het huis van David*, dat daar overeenkomstig Gods beloften voortdurend zal zetelen.

[7]) Naar de Septuagint staat hier Jerusalem in den accusatief; dan is de zin: bidt *Jerusalem*, dat het u verschaffe wat u *tot vrede verstrekt;* of: vraagt Jerusalem, of het (naar zijnen naam «Salem», d. i. stad des vredes) vrede geniet. Naar den grondtekst is de zin: vraagt den vrede, d. i. alle heil, voor Jerusalem. Daaraan sluit zich dan terstond de wensch om Gods zegen voor al wie Jerusalem liefheeft en (v. 7) voor hare *veste*, d. i. hare muren, en hare *torens*, d. i. hare paleizen, m. a. w. voor alle inwoners der stad.

[8]) Ik bid God, dat Hij u, Jerusalem, *vrede* geve, omdat mijne *broeders* en *naasten*, d. i. alle ware Israëlieten, daardoor gebaat worden en (v. 9) omdat Gods tabernakel U tot zijne heilige stad en tot het middelpunt van het Godsrijk maakt.

Gelijk Jerusalem het profetisch beeld van de Kerk en den hemel was, zoo waren de terugkeerende ballingen het beeld dergenen, die de Kerk ingaan of die van de aarde, het oord der ballingschap, ten hemel opstijgen. De H.H. Hilarius, Augustinus, Hiëronymus en anderen leggen dan ook dezen Psalm in den geestelijken zin op de lippen der uitverkorenen: Heuglijk is het voor ons te hooren (vgl. Joan. XIV 2), dat wij het huis des hemels zullen binnengaan; onze eerste ouders woonden reeds (v. 2) in het paradijs, het voorhof van dat huis, waar allen met één en denzelfden God (v. 3) zullen vereenigd worden. Daar komen uit alle stammen der menschen heilige zielen (v. 4) om God te loven; zij zetelen daar (v. 5) met Christus om de wereld te oordeelen. Moge hun daar (v. 6—9) vrede en heil in overvloed ten deel vallen! Aldus o. a. ook Bellarminus; Dionysius Carthusianus legt daarenboven dezen Psalm in den mond dergenen, die het geluk hebben hier op aarde leden der Kerk te zijn.

PSALMUS CXXII.

PSALM CXXII.

Smeekgebed van het gehoonde volk.

Het volk verwacht met vertrouwen en ootmoedigheid Gods almachtige hulp (v. 1—2) in den grooten smaad, waarmede het overladen wordt (v. 3—4).

Canticum graduum.
1. Ad te levavi oculos meos, qui habitas in cœlis.
2. Ecce sicut oculi servorum, in manibus dominorum suorum,

Sicut oculi ancillæ in manibus dominæ suæ: ita oculi nostri ad Dominum Deum nostrum donec misereatur nostri.

3. Miserere nostri Domine, miserere nostri: quia multum repleti sumus despectione:
4. Quia multum repleta est anima nostra: opprobrium abundantibus, et despectio superbis.

Een gezang der opgangen[1]).
1. Tot u verhef ik mijne oogen, die in den hemel woont[2])!
2. Zie, evenals de oogen van dienstknechten op de handen hunner heeren,
evenals de oogen eener dienstmaagd op de handen harer meesteresse, zoo zijn onze oogen gericht op den Heer, onzen God, totdat Hij zich ontferme over ons.
3. Ontferm U onzer, Heer, ontferm U onzer, want wij zijn ruim verzadigd met verachting.
4. Want onze ziel is ruim verzadigd, de spot der rijken en de smaad der trotschaards[3]).

---

[1]) Zie Psalm CXIX noot 1. Mogelijk was deze Psalm een gebed der in de ballingschap gekwelde of der uit de ballingschap teruggekeerde Israëlieten, die, blijkens II Esdr. II 19 en IV 1 volg., veel te lijden hadden van de Samaritanen.

[2]) De zin van v. 1 en 2 is: Tot U, die als de almachtige God des hemels ons kunt helpen, richten wij ons voortdurend met een innig verlangen om uwe hulp te zien opdagen, maar ook met een levendig gevoel van onze afhankelijkheid en van onze verplichting om U te dienen.

[3]) Hebr.: «is ruim verzadigd met den spot» enz.
In hooger beteekenis behelst deze Psalm, zegt Bellarminus, het innig gebed eener ziel, die door anderen veracht en gekweld wordt op haren weg naar het hemelsch Jerusalem, maar met ootmoedigheid en vertrouwen Gods ontferming verbeidt.

CAPUT CXXIII.

HOOFDSTUK CXXIII.

Lof en dank aan God, onzen redder!

Zonder Gods hulp hadden onze vijanden ons vernietigd (v. 1—4), want groot was het gevaar, dat wij liepen (v. 5); maar wij werden gered door God (v. 6—7), wiens almacht de zijnen beschermt (v. 8).

1. Canticum graduum. Nisi quia Dominus erat in nobis, dicat nunc Israël:	1. Een gezang der opgangen[1]). Ware niet de Heer met ons geweest, zegge nu Israël[2]),
2. Nisi quia Dominus erat in nobis,	2. Ware niet de Heer met ons geweest,
Cum exsurgerent homines in nos,	toen menschen zich verhieven tegen ons[3]),
3. Forte vivos deglutissent nos:	3. zij zouden ons wel levend hebben ingeslikt[4]).
Cum irasceretur furor eorum in nos,	Toen hunne woede tegen ons ontstak,
4. Forsitan aqua absorbuisset nos.	4. zou het water ons wel hebben ingezwolgen[5]);
5. Torrentem pertransivit anima nostra: forsitan pertransisset anima nostra aquam intolerabilem.	5. — door eenen stortvloed heen is onze ziel gegaan — onze ziel zou wel door onweerstaanbare wateren heen gegaan zijn[6]).
6. Benedictus Dominus qui non dedit nos, in captionem dentibus eorum.	6. Gezegend zij de Heer, die ons niet overleverde ten roof aan hunne tanden[7])!
7. Anima nostra sicut passer erepta est de laqueo venantium: laqueus contritus est, et nos liberati sumus.	7. Onze ziel is als een musch ontkomen aan den strik der vogelaars; de strik is stukgebroken en wij, wij zijn bevrijd.
8. Adjutorium nostrum in nomine Domini, qui fecit cœlum et terram.	8. Onze hulp is in den naam des Heeren, die den hemel en de aarde heeft gemaakt[8]).

[1]) Zie Psalm 119 noot 1. De grondtekst heeft hier: «van David». Is dit juist, dan betuigt deze, dat hij alleen door Gods hulp ontsnapt is aan de aanslagen van Saül of Absalom of wellicht veeleer aan een verwoeden aanval der naburige volken. Meestal echter houdt men dezen Psalm voor eene dankbetuiging der teruggekeerde bannelingen, die erkennen, dat alleen Gods hulp zijn volk van den ondergang vermocht te redden.

[2]) Het «nunc» der Vulgaat kan hier, evenals in Ps. CXVII 2—4, wel niet anders vertaald worden dan door «thans», nl. nu het gevaar voorbij is. Naar den grondtekst en de Septuagint beteekent het veeleer *toch*.

[3]) *Menschen*, nl. onze vijanden; toch waren het slechts menschen, terwijl Hij, die ons helpt, de Almachtige is (v. 8).

[4]) Zoo groot was hunne woede en overmacht.

[5]) *Het water* is een beeld van zoo menig gevaar, dat zij (v. 5) te doorworstelen hadden en dat hen ongetwijfeld zou hebben doen omkomen.

[6]) *Onze ziel*, d. i. wij; wij zijn gegaan *door eenen stortvloed* van gevaren, die, zonder Gods hulp, ons *onweerstaanbaar* ten verderve gesleept hadden.

[7]) Der vijanden van v. 2—3, die hier onder het beeld van verscheurende dieren, in v. 7 onder dat eens *vogelaars* worden aangeduid.

[8]) Wij komen alle gevaren te boven,

PSALMUS CXXIV.

—

PSALM CXXIV.

—

Wie op God vertrouwt, heeft op een rots gebouwd.

Opwekking tot vertrouwen op God, die de zijnen beschut en redt (v. 1—3). Gebed om hulp (v. 4). Straf der afvalligen (v. 5a). Heilwensch (v. 5b).

1. Canticum graduum.
Qui confidunt in Domino, sicut mons Sion: non commovebitur in æternum, qui habitat
2. In Jerusalem.
Montes in circuitu ejus: et Dominus in circuitu populi sui, ex hoc nunc et usque in sæculum.
3. Quia non relinquet Dominus virgam peccatorum super sortem justorum: ut non extendant justi ad iniquitatem manus suas.
4. Benefac Domine bonis, et rectis corde.
5. Declinantes autem in obligationes, adducet Dominus cum operantibus iniquitatem: pax super Israel.

1. Een gezang der opgangen[1]).
Die op den Heer vertrouwen zijn als de berg Sion; hij zal in eeuwigheid niet wankelen, die woont
2. in Jerusalem[2]).
Bergen zijn rondom haar, en de Heer is rondom zijn volk van nu en tot in eeuwigheid[3]).
3. Want geenszins zal de Heer den staf der zondaars laten blijven op het erfdeel der rechtvaardigen, opdat niet de rechtvaardigen hunne handen uitstrekken tot ongerechtigheid[4]).
4. Doe wel, Heer, aan de goeden en aan die oprecht van harte zijn.
5. Maar die op slinksche wegen afwijken, die zal de Heer bijeenbrengen met boosdoeners. Vrede over Israël[5])!

---

niet door onze kracht, maar door die van den Almachtige, wiens hulp wij inroepen. — Naar den geestelijken zin passen de woorden van dezen Psalm in den mond der van de vervolgingen bevrijde martelaren (aldus o. a. de H. Augustinus en Cassiodorus) en van de overige uitverkorenen, die dagelijks van de kwellingen hunner vijanden bevrijd worden (aldus o. a. Bellarminus) of ook van degenen, die hier op aarde door Gods hulp onttrokken worden aan de driften, bekoringen en kwellingen (aldus o. a. Dionysius Carthusianus).

[1]) Zie Psalm 119 noot 1. Dichter en dagteekening van dezen Psalm zijn onbekend; de inhoud (v. 3) wijst op eenen tijd van verdrukking en (v. 5) van gevaar voor afval, en dus waarschijnlijk op den tijd na de ballingschap, toen de Samaritanen het opbouwen van den tempel en de muren wilden ver hinderen (vgl. I Esdr. IV; II Esdr. IV) en sommige Israëlieten gemeenschap sloten met ongeloovigen (I Esdr. IX; II Esdr. XIII).

[2]) De zin is: die vol *vertrouwen op den Heer in Jerusalem* wonen, zijn, als Gods beschermelingen (zie Psalm XIV noot 1), onwrikbaar gelijk *de berg Sion* en zullen *in eeuwigheid niet wankelen*, d. i. een bestendigen voorspoed genieten. De grondtekst heeft: «hij (d. i. de berg Sion) wankelt niet; in eeuwigheid staat hij; (v. 2) Jerusalem, bergen zijn» enz.

[3]) Gelijk Jerusalem omringd is van beschuttende bergen, zoo omringt God steeds de zijnen met zijne bescherming.

[4]) God zal niet gedoogen, dat de *zondaars*, d. i. de boosaardige vervolgers van zijn volk, hunnen *staf* blijven leggen, d. i. gewelddadigheden blijven plegen, op het land, dat Hij den zijnen ten *erfdeel* heeft gegeven; Hij zal dat verhinderen, opdat de *rechtvaardigen* zich niet, ontmoedigd en bedrogen door het schijngeluk der boozen, aan ongerechtigheid overgeven. Vgl. I Cor. X 13.

[5]) Volgens de Septuagint: «die zich

PSALMUS CXXV.

PSALM CXXV.

Vreugde en hoop der teruggekeerde ballingen.

Opgetogenheid over het eindigen der gevangenschap (v. 1—3). Gebed om voltooiing van dien zegen (v. 4). Betuiging van vertrouwen (v. 5—6).

1. Canticum graduum.
In convertendo Dominus captivitatem Sion: facti sumus sicut consolati:
2. Tunc repletum est gaudio os nostrum: et lingua nostra exsultatione.
Tunc dicent inter gentes: Magnificavit Dominus facere cum eis.
3. Magnificavit Dominus facere nobiscum: facti sumus lætantes.
4. Converte Domine captivitatem nostram, sicut torrens in austro.
5. Qui seminant in lacrymis, in exsultatione metent.

1. Een gezang der opgangen[1]).
Toen de Heer de gevangenschap wendde van Sion, waren wij als getroosten[2]).
2. Toen werd onze mond met blijdschap vervuld, en onze tong met gejuich.
Toen sprak men onder de heidenen: Grootdadig heeft de Heer gehandeld met hen.
3. Grootdadig heeft de Heer gehandeld met ons; wij zijn blijmoedig geworden.
4. Wend, Heer, onze gevangenschap af, als een waterbeek in het zuiden[3]).
5. Die zaaien met tranen, met gejubel zullen zij maaien[4]).

(van God weg) naar strikken wenden». Hebr.: «die (van den weg der geboden) hunne kronkelpaden afwenden». De zin is: zij, die, wars van Gods geboden, anderen arglistig tot kwaad zoeken te verleiden of te benadeelen, zullen op eene rij gesteld (naar de Septuagint: «weggevoerd», d. i. gedoemd) worden met de *boosdoeners*.
— Naar Dionysius Carthusianus, die hierin den H. Augustinus volgt, handelt deze Psalm over het vertrouwen, dat door den Christen op God dient gesteld te worden; wie dat doet, is onwankelbaar in het goede, evenals het hemelsche Sion onwrikbaar is en zijne bewoners in het bezit van God bevestigd zijn (v. 1—2); beschermend omringen hem de engelen en God zelf (v. 2*b*), die hem niet zal overlaten aan de macht en de verleiding der boozen (v. 3). Zoo moge God dan de vromen zegenen (v. 4)! Wie het pad der deugd verlaat deelt het rampzalige lot der duivelen, terwijl vrede ten deel valt aan de ware vromen (v. 5).

[1]) Zie Psalm 119 noot 1. Blijkens den inhoud schijnt deze Psalm een gebed te zijn van die Israëlieten, welke onder aanvoering van Zorobabel met vreugde in hun vaderland waren teruggekeerd, maar ook met droefheid moesten ontwaren, dat het land onbebouwd en woest lag; daarom wenschen zij (v. 4), dat God ook de overige Israëlieten als een weldadige stroom moge terugvoeren, opdat zij dan het land vruchtbaar maken.

[2]) Toen God door Cyrus *de gevangenschap* der kinderen *van Sion* ophief, d. i., naar het Hebr., in concreten zin: toen God de gevangen kinderen van Sion deed wederkeeren, waren wij uitermate opgetogen (Hebr.: «als droomenden», d. i. wij konden het nauwelijks gelooven).

[3]) De zin is waarschijnlijk: breng ook de overige gevangenen naar het verlaten vaderland terug, gelijk *een waterbeek* zulks met hare wateren in den regentijd doet ter besproeiing van het dorre land *in het zuiden*.

[4]) De dichter drukt hier zijne hoop op Gods zegen uit door een op de ervaring gegronde spreuk: heerscht er

6. Euntes ibant et flebant, mittentes semina sua.

Venientes autem venient cum exsultatione, portantes manipulos suos.

6. Zij gingen en gingen, en weenden, terwijl zij hun zaadkorrels uitstrooiden;
maar met gejubel zullen zij komen en komen, beladen met hunne garven[5]).

PSALMUS CXXVI.

PSALM CXXVI.

Aan Gods zegen is alles gelegen.

Zonder Gods hulp zorgt men tevergeefs voor eene woning en voor veiligheid (v. 1) en tobt men zich tevergeefs af voor het dagelijksch brood (v. 2). God alleen verleent nakomelingschap (v. 3), een waar geluk (v. 4—5).

1. Canticum graduum Salomonis.

Nisi Dominus ædificaverit domum, in vanum laboraverunt qui ædificant eam.
Nisi Dominus custodierit civitatem, frustra vigilat qui custodit eam.
2. Vanum est vobis ante lucem

1. Een gezang der opgangen. Van Salomon[1]).
Als de Heer een huis niet bouwt, dan werken vergeefs die het bouwen.

Als de Heer eene stad niet bewaart, dan waakt tevergeefs die ze bewaart.
2. Vruchteloos is het ulieden op

droogte in den zaaitijd, dan werpt de landman vol kommer zijn zaad uit; maar schenkt God regen en zegen, dan oogst hij met des te grooter genoegen.
[5]) *Zij gingen en gingen*, d. i. langzaam en met moeite; *zij komen en komen*, d. i. vol vreugde, met rassche schreden. De zin is: lang en bang was het lijden; maar weldra zal, zoo hopen wij, Gods zegen ons lijden in vreugde veranderen.
— Het troostend bevelschrift, dat de ballingschap ophief, zegt Bellarminus, was een profetisch beeld van het Evangelie, dat den zondaars vergiffenis en opgang naar het hemelsche Jerusalem verkondigt en hun hart met troost, vreugde en dankbaarheid vervult (v. 1—3). Moge dan ook de Heer de zondaars bekeeren en door zijne genade hunne harten vruchtbaar maken (v. 4)! Wie in den geest van boetvaardigheid en met geduld in zijn lijden goede werken verricht, zal met vreugde de vruchten daarvan inoogsten (v. 5—6). Aldus ook de H. Augustinus en anderen.

[1]) Zie Ps. CXIX noot 1. Of deze Psalm inderdaad *van Salomon* is, kan niet afdoend bewezen worden; de Septuagint en de meeste Grieksche en Latijnsche handschriften missen dit opschrift. Daarentegen vindt men in het Boek der Spreuken levensregels als die van dezen Psalm en ondervond Salomon, «Gods beminde» (vgl. v. 2 en II Reg. XII 25), zelf, hoe God hem «in den slaap» (vgl. v. 2—3 en III Reg. III 5) weldaden verleende. De Syrische vertaling heeft: «Psalm der opgangen, gesproken door David over Salomon, ook gesproken over Aggeüs en Zacharias, die op den bouw des tempels aandrongen». Mogelijk vonden de lessen van dezen Psalm hare eerste aanleiding in de overgroote bedrijvigheid, die ten tijde van Salomon heerschte, en maakte men na de ballingschap een tweede toepassing daarvan. De zin is dan: bij het opbouwen en verdedigen van stad en muren komt het meer op Gods zegen dan op rusteloozen arbeid aan; overigens zijn voor de duurzaamheid van Staat en huisgezin vooral krachtige zonen noodig, en die kan God alleen schenken.

surgere: surgite postquam sederitis, qui manducatis panem doloris.

Cum dederit dilectis suis somnum:

3. Ecce hereditas Domini filii: merces, fructus ventris.

4. Sicut sagittæ in manu potentis: ita filii excussorum.

5. Beatus vir qui implevit desiderium suum ex ipsis: non confundetur cum loquetur inimicis suis in porta.

te staan vóór het daglicht; staat op, nadat gij neergezeten geweest zijt, gij, die brood der smart eet[2]).

Als Hij slaap schenkt aan zijne beminden[3]),

3. zie, het erfdeel des Heeren zijn zonen, het loon vrucht des lichaams.

4. Als pijlen in de hand van eenen sterke, zoo zijn de zonen der verdrevenen[4]).

5. Gelukkig de man, die door hen zijne begeerte bevredigd heeft[5]); hij wordt niet te schande, als hij met zijne vijanden spreekt in de poort.

---

[2]) Naar de Vulgaat is de zin: het is vergeefsche moeite, als gij zonder Gods bijstand u reeds bij nacht en ontijden aan het werk begeeft; *staat* eerst *op, nadat gij neergezeten geweest zijt,* d. i. voldoende gerust hebt, gij, die uw zuur verdiend *brood* met zorg en *smart* eet. De grondtekst heeft: «Het is tevergeefs, gij, die vroeg opstaat, die laat gaat rusten, die het brood der zorgen eet. Evenzoo (d. i. hetzelfde, wat gij beoogt) geeft God aan zijnen beminde in den slaap» (d. i. zonder zijn toedoen, uit louter goedheid) of: «want Hij geeft aan zijnen beminde slaap.» De Psalmist keurt hier niet de waakzaamheid en den arbeid af, maar waarschuwt tegen overdrijving en tegen te groot vertrouwen op bloot menschelijke hulpmiddelen.

[3]) Voegt men dit, naar het Hebr. en de Septuagint, bij v. 2, dan is de zin: staat eerst op, nadat gij voldoende gerust hebt (zie noot 2), daar de Heer *aan zijne beminden* den verkwikkenden *slaap* gunt. Naar de lezing der Vulgaat behoort dit bij v. 3 en is de zin waarschijnlijk: als God *aan zijne beminden slaap,* d. i. tijden van rust en vrede, schenkt, dan geeft Hij hun, (v. 3) ten *loon* voor hun geduld en vertrouwen en als *erfdeel, vrucht des lichaams* en wel *zonen;* voorwaar (v. 4—5) een groote zegen!

[4]) Gelijk *pijlen* een uitstekend wapen tot aanval en tot verdediging zijn *in de hand* van eenen held, zoo zijn ook de door den Heer geschonken *zonen* een krachtdadige verdediging voor de zoo even teruggekeerde *verdrevenen* of: voor hen, die nog steeds met verdrijving bedreigd worden; m. a. w. een talrijk en krachtig door God geschonken nakroost is de beste verdediging des lands. Hebr.: «zoo zijn de zonen der jeugd», d. i. die in den nog jeugdigen leeftijd des vaders geteeld en daarom krachtiger zijn en ook niet door hunne te jeugdige jaren verhinderd worden hunnen vader met raad en daad bij te staan.

[5]) Die zonen naar wensch en genoegen heeft. Hebr.: «die zijnen pijlkoker vol heeft van hen», nl. van zulke pijlen. Geholpen door zijne zonen zal zoo iemand zich met goed gevolg verdedigen tegen *zijne vijanden in de poort,* d. i. voor de vierschaar. Zie Psalm IX noot 10.

— Naar den H. Augustinus en anderen handelt deze Psalm in hoogeren zin over het opbouwen en bewaren der Kerk. Wie dat zonder Gods hulp wil doen (v. 1) werkt tevergeefs; vruchteloos (v. 2*a*) zijn menschelijke middelen en pogingen, indien men niet te voren met rustig vertrouwen Gods bijstand heeft ingeroepen. Maar komt God (v. 2*b*) den zijnen te hulp, dan hebben zij rust en vrede bij den arbeid en dan worden (v. 3) de ledematen der Kerk talrijk, tot loon van Christus, de vrucht des lichaams van de H. Maagd (aldus verscheidene Latijnsche HH. Vaders overeenkomstig de Septuagint). En (v. 4) die zonen der apostelen (of der profeten) zullen machtig zijn, als werktuigen van Christus, den sterke, die (v. 5) door hen zijne vijanden zal beschamen ten dage des oordeels. Naar Bellarminus kan de Psalm ook in den geestelijken zin worden opgevat als eene onderrichting over de wijze, waarop ieder zich eene woning te bouwen en te verzekeren heeft in

PSALMUS CXXVII.

PSALM CXXVII.

De vrome wordt rijkelijk gezegend.

Wie God in vreeze dient wordt gezegend in zijne ondernemingen (v. 1—2) en in zijn huisgezin (v. 3). Zegenwensch (v. 4—6).

1. Canticum graduum.
Beati omnes, qui timent Dominum, qui ambulant in viis ejus.

2. Labores manuum tuarum quia manducabis: beatus es, et bene tibi erit.

3. Uxor tua sicut vitis abundans, in lateribus domus tuæ.

Filii tui sicut novellæ olivarum, in circuitu mensæ tuæ.

4. Ecce sic benedicetur homo, qui timet Dominum.

5. Benedicat tibi Dominus ex Sion: et videas bona Jerusalem omnibus diebus vitæ tuæ.

6. Et videas filios filiorum tuorum, pacem super Israel.

1. Een gezang der opgangen[1]).
Gelukkig allen, die den Heer vreezen, die wandelen op zijne wegen[2]).

2. Want de werken uwer handen[3]) zult gij eten, gelukkig zijt gij en wel zal het u gaan.

3. Uwe huisvrouw zal gelijk een weelderige wijnstok aan de zijden van uw huis zijn[4]);
uwe kinderen, als spruiten van olijven[5]), rondom uwe tafel.

4. Zie, zoo wordt de man gezegend, die den Heer vreest.

5. Zegene u de Heer uit Sion, en moogt gij de zegeningen van Jerusalem aanschouwen alle dagen van uw leven[6]),

6. en de kinderen van uwe kinderen zien, den vrede over Israël[7])!

---

het hemelsch Jerusalem, waar (v. 2*b*) na de verrijzenis (aldus ook de H. Augustinus) Christus hun loon zal zijn in eeuwigheid.

[1]) Zie Psalm CXIX noot 1. De inhoud van dezen Psalm heeft veel overeenkomst met dien van Psalm I; hier wordt echter (v. 3) een bijzondere nadruk gelegd op het huiselijk geluk. Wanneer en door wien deze liefelijke Psalm gedicht werd, is onbekend.

[2]) Op den weg van Gods geboden.

[3]) De vruchten van geheel uw leven en streven zult gij ten volle, in rust en vrede genieten.

[4]) Gelijk *een weelderige wijnstok* zich *aan de zijden van uw huis* hecht en overvloedige vruchten voortbrengt, zoo zal uwe bezorgde en gezegende huisvrouw alleen voor uw huisgezin leven en u rijken zegen (v. 3*b*) aanbrengen. Hebr.: «Uwe huisvrouw zal als een weelderige wijnstok zijn in het binnenste van uw huis».

[5]) Gij zult edelaardige, krachtige en veelbelovende kinderen hebben.

[6]) Hier worden alle vrome Israëlieten bedoeld. *De zegeningen van Jerusalem* zijn het onderpand der welvaart van ieder in het bijzonder.

[7]) Hebr.: «Vrede zij over Israël»! — De H. Augustinus legt de beloften van dezen Psalm in hoogeren zin uit als geestelijke beloften aan diegenen gedaan, die, met Christus vereenigd, God in vreeze dienen. Bij uitstek werd overigens de inhoud van dezen Psalm vervuld in den Godmensch: deze immers vreesde God (v. 1), wiens wegen Hij bewandelde; daarom (v. 2) geniet Hij thans ter rechterhand zijns Vaders de vrucht van zijnen arbeid; de Kerk, zijne bruid, schenkt Hem talrijke zonen, die aan den disch zijner genaden en vooral zijner H. Eucharistie aanzitten. Moge zijne Kerk (v. 5—6) onder Gods zegen eeuwige welvaart genieten!

PSALMUS CXXVIII.

PSALM CXXVIII.

Wie Gods volk verdrukt, wordt te schande.

Dikwijls, maar steeds tevergeefs, werd Gods volk verdrukt (v. 1—3); God vernietigde de vervolgers (v. 4). Moge Hij het steeds doen (v. 5—8)!

1. Canticum graduum.
Sæpe expugnaverunt me a juventute mea, dicat nunc Israel:
2. Sæpe expugnaverunt me a juventute mea: etenim non potuerunt mihi.
3. Supra dorsum meum fabricaverunt peccatores: prolongaverunt iniquitatem suam.
4. Dominus justus concidit cervices peccatorum:
5. Confundantur et convertantur retrorsum omnes, qui oderunt Sion.
6. Fiant sicut fœnum tectorum: quod priusquam evellatur, exaruit:
7. De quo non implevit manum suam qui metit, et sinum suum qui manipulos colligit.
8. Et non dixerunt qui præteribant: Benedictio Domini super vos: benediximus vobis in nomine Domini.

1. Een gezang der opgangen[1]).
Dikwijls bestookten zij mij van mijne jeugd af aan, zegge nu Israël[2]).
2. Dikwijls bestookten zij mij van mijne jeugd af aan, en toch over heerden zij mij niet[3]).
3. Op mijnen rug smeedden de zondaars; lang dreven zij hunne ongerechtigheid[4]).
4. De Heer, de rechtvaardige, verbrak de nekken van de zondaars[5]).
5. Te schande mogen worden en rugwaarts mogen deinzen allen, die Sion haten!
6. Dat zij worden als het gras der daken, dat, eer het uitgetrokken wordt, verdord is[6]),
7. waarmee de maaier zijne hand niet vult, noch zijnen schoot de garven-binder,
8. en die voorbijgaan zeggen niet: Des Heeren zegen zij op u; wij zegenen u in den naam des Heeren[7])!

---

[1]) Zie Ps. CXIX noot 1. Bij welke gelegenheid en door wien deze Psalm gedicht werd is onbekend. De meeste schriftverklaarders meenen uit den inhoud te kunnen opmaken, dat hij diende om aan de vrome, na de ballingschap door de Samaritanen gekwelde Israëlieten moed in te boezemen.

[2]) *Zij*, d. i. mijne vijanden. *Van mijne jeugd af aan*, d. i. sedert wij in Egypte tot een volk begonnen aan te groeien. Vgl. Ps. CXXIII noot 2; Jer. II 2 en Osee II 15.

[3]) Sommigen vertalen: want zij overheerden mij niet; dit geeft dan de reden aan, waarom de vijanden telkens opnieuw geweld pleegden.

[4]) Zij sloegen op mij als smeden op een aambeeld. Hebr. in denzelfden zin: »ploegers ploegden mijnen rug en maakten lange voren», d. i. zij doorploegden mijnen rug met geeselslagen; zij mishandelden mij allergruwelijkst en langen tijd; maar vernietigen konden zij mij niet, want (v. 4) de Heer maakte hen machteloos.

[5]) Hebr.: «verbrak de touwen der boozen», nl. waarmede zij mij gekneveld hielden.

[6]) De zin is: mogen zij (v. 6) spoedig machteloos, (v. 7) veracht en (v. 8) van allen zegen verstoken worden! Op de platte *daken* der Oostersche huizen ontspruit wel eene hoeveelheid grashalmen; hunne wortels vinden daar echter geen voldoenden teelgrond, zoodat dat *gras* reeds spoedig *verdort*, zelfs vooraleer men zich de moeite geeft het uit te trekken. Het beeld wordt verder uitgewerkt in v. 7—8.

[7]) Daar zulk gras niet gemaaid en ingeoogst wordt, vindt ook niemand

PSALMUS CXXIX.

PSALM CXXIX.

Berouw en hoop.

Geroep om hulp in diepe ellende (v. 1—2); schuldbekentenis (v. 3); vertrouwen op Gods barmhartigheid (v. 4—5). Opwekking van het volk tot hoop op Gods ontwijfelbaren bijstand (v. 6—8).

1. Canticum graduum.	1. Een gezang der opgangen[1]).
De profundis clamavi ad te Domine:	Uit de diepten roep ik tot U, o Heer[2])!
2. Domine exaudi vocem meam:	2. Heer, geef gehoor aan mijne stem!
Fiant aures tuæ intendentes, in vocem deprecationis meæ.	Mogen uwe ooren luisteren naar de stem van mijne smeeking!
3. Si iniquitates observaveris Domine: Domine quis sustinebit?	3. Zoo Gij op ongerechtigheden acht geeft, Heer, o Heer, wie zal bestand zijn[3])?
4. Quia apud te propitiatio est: et propter legem tuam sustinui te Domine.	4. Want bij U is de verzoenlijkheid, en wegens uwe Wet verbeid ik U, o Heer[4])!
Sustinuit anima mea in verbo ejus:	Mijne ziel wacht op zijn woord[5]).
5. Speravit anima mea in Domino.	5. Mijne ziel hoopt op den Heer.

---

aanleiding om in het *voorbijgaan* de maaiers te groeten met den heilwensch: *Des Heeren zegen zij op u* (vgl. Ruth II 4), en dezen om te antwoorden: *wij zegenen u* enz. Sommigen meenen, dat *wij zegenen u* enz. oorspronkelijk niet bij den Psalm behoorde.

— Evenals het uit de gevangenschap verloste, maar door zijne vijanden nog steeds gekwelde Israël, werd de Kerk van den beginne af (v. 1—3) onophoudelijk door hare vijanden belaagd, zonder dat dezen haar ooit konden overheeren. God immers vernietigde hen steeds in het verleden (v. 4) en zal hen ook in de toekomst steeds te schande maken (v. 5—8). Aldus de H. Augustinus en anderen.

[1]) Zie Ps. CXIX noot 1. De dichter van dezen boetpsalm is onbekend; naar alle waarschijnlijkheid spreekt hij in v. 1—5 als vertegenwoordiger van het volk, dat blijkens v. 6—8 in denzelfden treurigen toestand als hij zelf verkeert. Naar men gist, was de Psalm eene uiting van berouw en hoop bij de bannelingen.

[2]) *Uit de diepten,* d. i. uit diepe wateren, uit de peillooze ellende, waarin ik gestort ben door de zonden, die mij ver van u verwijderd hebben.

[3]) De Psalmist hoopt niet, dat God de zonden ongemerkt late voorbijgaan of ze vergete, want dat is onmogelijk, maar dat Hij in zijne barmhartigheid zonden en straffen kwijtschelde. De grond van die hoop volgt in v. 4.

[4]) *Bij U* enz., d. i. uw wezen is de *verzoenlijkheid* zelf, immers Gij wilt niet den dood des zondaars, maar dat hij zich bekeere en leve (Ezech. XVIII 23). Daarenboven *verbeid ik U,* d. i. uwe genade en hulp, *wegens uwe Wet,* nl. wegens de beloften van uw verbond; dientengevolge verwerpt Gij de uwen niet geheel en al, maar tuchtigt hen tot hun heil, brengt hen tot boetvaardigheid en schenkt hun dan vergiffenis. Hebr. (v. 4—6): «Maar bij U is verzoening, opdat men U vreeze. Ik wacht op den Heer; mijne ziel wacht, en op zijn woord hoop ik. Mijne ziel (wacht) op den Heer, meer dan wachters op den morgen, wachters (wachtende) op den morgen».

[5]) Op de vervulling zijner belofte. Zie noot 4.

6. A custodia matutina usque ad noctem: speret Israel in Domino.
7. Quia apud Dominum misericordia: et copiosa apud eum redemptio.
8. Et ipse redimet Israel, ex omnibus iniquitatibus ejus.

6. Van de morgenwake[6]) tot den nacht toe hope Israël op den Heer.
7. Want bij den Heer is de barmhartigheid, en in ruime mate is bij Hem verlossing[7]).
8. En Hij, Hij zal Israël verlossen van al zijne ongerechtigheden[8]).

PSALMUS CXXX.

PSALM CXXX.

Betuiging van ootmoed en vertrouwen.

De Psalmist was en is ootmoedig gezind (v. 1); daarvan is God getuige (v. 2a), die hem tevredenheid en zielsrust schonk (v. 2b). Moge het volk ook zoo gestemd zijn in zijne hoop op God (v. 3)!

1. Canticum graduum David.

Domine non est exaltatum cor meum: neque elati sunt oculi mei.

Neque ambulavi in magnis: neque in mirabilibus super me.

2. Si non humiliter sentiebam: sed exaltavi animam meam:

1. Een gezang der opgangen. Van David[1]).

O Heer, geenszins verheft mijn hart zich, en niet hoovaardig zijn mijne oogen,

en ik beweeg mij niet in groote noch in wonderbare boven mij verheven dingen[2]).

2. Zoo ik niet ootmoedig gezind ben, maar mijne ziel verhef....[3]).

---

[6]) Van de eerste morgenschemering.

[7]) Hij is de *barmhartigheid* zelf en wil dus helpen, maar Hij kan het ook, want *in ruime mate* bezit Hij middelen om ons te verlossen.

[8]) Door *ongerechtigheden* worden hier, evenals in v. 3, de zonden bedoeld. Wil men intusschen hier de straffen der ongerechtigheden aangeduid zien, dan is toch de verlossing van de zonden ingesloten, daar zonder deze een algeheele vergiffenis der straffen ondenkbaar is.
— Niet weinige schriftverklaarders zien in v. 7—8 naar den letterlijken zin eene voorspelling der komst van den Messias, die het vrijgekochte menschdom, waarvan overigens het bevrijde Israël een profetisch beeld was, van al zijne ongerechtigheden zou verlossen. Te recht gebruikt de Kerk dezen innig smeekenden boetpsalm om van God de vergiffenis der zonden en de verlossing der zielen uit het vagevuur te verwerven.

[1]) Zie Psalm CXIX noot 1. *Van David* ontbreekt in de Septuagint. Is het opschrift juist, dan wijst David wellicht in dezen Psalm de beschuldiging van eer- en heerschzucht van zich af en beroept hij zich op God, die hem tot koning maakte en hem eenvoud en tevredenheid des harten schonk. Sommigen houden daarentegen, met het oog op v. 3, den Psalm voor een betuiging van ootmoed en overgeving aan Gods wil bij het beginnen of mislukken eener onderneming, waarbij ook het volk betrokken is. In dit geval zou de Psalmist ook in v. 1—2 kunnen spreken in naam van het volk.

[2]) De zin is: ik ben niet hoogmoedig in mijne gedachten en wenschen en houd mij niet bezig met dingen, die te hoog voor mij zijn; of misschien (zie noot 1): Gij, o God, hebt mij tot koning doen zalven, zonder dat ik daarnaar streefde; en van die gesteldheid (v. 2) zijt Gij zelf getuige.

[3]) Een verkorte eed, waarbij, naar het schijnt, weggelaten is: zoo moge God mij straffen, b.v. met mij den

Sicut ablactatus est super matre sua, ita retributio in anima mea.

3. Speret Israel in Domino, ex hoc nunc et usque in sæculum.

Gelijk een gespeend kind bij zijne moeder is, zoo is vergelding in mijne ziel[4]).

3. Israël hope op den Heer, van nu af en tot in eeuwigheid[5])!

PSALMUS CXXXI.

PSALM CXXXI.

God zegene David's huis en volk!

God schenke zijnen zegen om wille van den vromen David (v. 1)! Immers deze zorgde voor Gods heiligdom op Sion (v. 2—5); want de Ark bevond zich nog elders (v. 6); hij haalde aldaar de Ark (v. 7) en bracht ze plechtig over naar Sion (v. 8—9). God verhoore en zegene daarom den koning (v. 10)! Trouwens dien zegen heeft God aan David bij eede beloofd (v. 11—12) en daarom heeft Hij zich op Sion, de zetelplaats van het koningschap, gevestigd (v. 13—14). Zoo zal dan Gods zegen komen over allen, over de priesters en het volk en bij uitstek over David's huis (v. 15—18).

1. Canticum graduum.

1. Een gezang der opgangen[1]).

---

troost zijner zoete tegenwoordigheid te onttrekken.

[4]) De zin is wellicht: maar God is met zijnen ootmoedigen dienaar; immers *gelijk een gespeend kind* rustig en zonder verlangen op den schoot *zijner moeder* ligt, zoo is ook genezing van alle kwellende begeerten, en bijgevolg ook rust en tevredenheid het uitwerksel van Gods *vergelding* of genade *in mijne ziel.* Volgens anderen: gelijk een gespeend kind zich niet van zijne moeder verwijdert, zoo blijf ik God aankleven in al mijne nooden. Hebr.: «vóórwaar, rustig en stil heb ik mijne ziel gemaakt gelijk een gespeende bij zijne moeder; gelijk de gespeende is bij mij mijne ziel», d. i. ik ben zonder onrustig verlangen naar eer.

[5]) Een opwekking tot het geheele volk gericht om 's konings hoop en berusting in Gods wil na te volgen (zie noot 1). Sommigen houden dit vers voor een liturgisch bijvoegsel.

— In grootere mate dan David of eenig ander dergenen, die een profetisch beeld van Christus waren, was deze ootmoedig; dat toonde Hij, toen Hij de gedaante aannam van eenen dienstknecht (Philipp. II 7); daarop wees Hij, toen Hij zeide: «Leert van mij, want Ik ben zachtmoedig en nederig van harte, en gij zult rust vinden voor uwe zielen» (Matth. XI 29); maar die ootmoedigheid stelde Hij ook tot voorwaarde der hoop voor het ware Israël, toen Hij tot zijne apostelen zeide: «Indien gij niet wordt als kinderen, zult gij het rijk der hemelen niet ingaan» (Matth. XVIII 3).

[1]) Zie Ps. CXIX noot 1. Bij welke gelegenheid en door wien deze Psalm gedicht werd is niet met volstrekte zekerheid te bepalen. Enkelen meenen, dat hij een gebed is uit den tijd der ballingschap om de bevrijding van Jechonias en het volk te vragen; enkele anderen beschouwen hem als een gebed tot God gericht bij de inwijding van den tweeden tempel; waarschijnlijker echter is het een feestzang, gedicht voor de overbrenging der bondsark van het heiligdom te Kirjath Jearim of Cariathiarim (Vulg.) naar den tabernakel van David te Jerusalem; anderen schrijven hem toe aan Salomon, die als de *gezalfde* (koning) des Heeren voor zich (v. 10 en 17—18) en zijn volk (v. 15—16) Gods zegen afsmeekt en zich daarbij beroept op de toewijding van zijn vader David, op Gods

Memento Domine David, et omnis mansuetudinis ejus:
2. Sicut juravit Domino, votum vovit Deo Jacob:
3. Si introiero in tabernaculum domus meæ, si ascendero in lectum strati mei: *II Reg. VII 2.*
4. Si dedero somnum oculis meis, et palpebris meis dormitationem:
5. Et requiem temporibus meis: donec inveniam locum Domino, tabernaculum Deo Jacob.
6. Ecce audivimus eam in Ephrata: invenimus eam in campis silvæ.
7. Introibimus in tabernaculum ejus: adorabimus in loco, ubi steterunt pedes ejus.

Gedenk, o Heer, aan David en aan al zijne zachtmoedigheid[2]),
2. hoe hij den Heer toezwoer, aan den God van Jacob een gelofte deed:
3. Ik zal niet binnentreden in de tent mijns huizes; ik zal de sponde mijner legerstede niet beklimmen[3]);
4. ik zal geenen slaap gunnen aan mijne oogen en geene sluimering aan mijne oogleden,
5. en geene rust aan mijne slapen[4]), totdat ik eene plaats gevonden hebbe voor den Heer, eene woontent voor den God van Jacob[5]).
6. Zie, wij hoorden van haar in Ephrata, wij vonden haar in de velden des wouds[6]).
7. Wij gaan in zijne woontent binnentreden, aanbidden op de plaats, waar zijne voeten staan[7]).

---

belofte en op de vestiging van het Godsrijk te Jerusalem. Mogelijk zong Salomon dezen Psalm bij gelegenheid der inwijding van den tempel en worden daarom dan ook v. 8—10 en v. 1 in II Par. VI 41—42 aan het slot van Salomon's gebed als de verkorte inhoud van den Psalm aangehaald. Overigens is de inhoud van dien aard, dat de Psalm te allen tijde een passend gebed was in den mond van het volk.

²) David's *zachtmoedigheid* beteekent hier zijne vromen ijver voor den godsdienst (vgl. Ps. XXXVI noot 9); hoe hij dien betuigde wordt uiteengezet in v. 2—9. Hebr.: «Gedenk aan David al zijnen druk», d. i. vergeld hem en zijnen nakomelingen alle moeiten, die hij zich gegeven heeft om de Ark over te brengen naar Sion en den tempelbouw voor te bereiden.

³) Naar de Vulgaat letterlijk: Indien ik binnentreed, d. i. zoo moge God enz. (zie Psalm CXXX noot 3), een verkorte eed of althans de vorm daarvan om met kracht uit te drukken, hoe vast het voornemen van v. 5 bij David stond.

⁴) Dit ontbreekt in den grondtekst en de Septuagint; het werd hier ingeschoven op het voetspoor van Theodotion.

⁵) David besloot de Ark over te brengen naar Jerusalem, de door God zelf (vgl. Ps. LXXVII 68) uitverkozen *plaats voor den Heer*, en ze daar te plaatsen in de door hem gebouwde *woontent voor den God van Jacob.* Vgl. II Reg. VI 1—17; I Par. XIII 3—14; XV—XVI 1.

⁶) Omtrent de juiste beteekenis van *Ephrata* zijn hier de meeningen uiteenloopend. Sommigen meenen, dat het gebied der Ephraïmieten bedoeld wordt; dezen worden namelijk ook wel Ephrathieten genoemd, o. a. Judic. XII 5. Volgens anderen echter wordt hier Cariathiarim bedoeld, aangezien I Par. II 50 Cariathiarim genoemd wordt als nakroost van Ephratha, de huisvrouw van Caleb, evenals zulks v. 51 met Bethlehem geschiedt; deze opvatting wordt eenigszins bevestigd door het parallelisme van hetgeen volgt in den grondtekst: «wij vonden haar in de velden van Ja'ar»; dit laatste was, naar het schijnt, de verkorte naam van Kirjath-Jearim of Cariathiarim, d. i. woudstad. In de Vulgaat is de eigennaam vertaald door *in de velden des wouds*. De zin kan dus zijn: *Wij hoorden*, dat de Ark zich oudtijds in den tabernakel te Silo, op het grondgebied der Ephraïmieten, bevond, en nu *vonden wij haar* op een minder waardige plaats, te Cariathiarim. Of: wij hoorden, dat zij zich te Cariathiarim bevond en konden ze ook werkelijk daar vinden.

⁷) David spreekt hier in naam van het volk, dat te Cariathiarim (vgl.

8. Surge Domine in requiem tuam, tu et arca sanctificationis tuæ. *II Par. VI 41.*
9. Sacerdotes tui induantur justitiam: et sancti tui exsultent.

10. Propter David servum tuum, non avertas faciem Christi tui.

11. Juravit Dominus David veritatem, et non frustrabitur eam: de fructu ventris tui ponam super sedem tuam. *II Reg. VII 12; Luc. I 55; Act. II 30.*
12. Si custodierint filii tui testamentum meum, et testimonia mea hæc, quæ docebo eos:
Et filii eorum usque in sæculum, sedebunt super sedem tuam.

13. Quoniam elegit Dominus Sion: elegit eam in habitationem sibi.

14. Hæc requies mea in sæculum sæculi: hic habitabo quoniam elegi eam.
15. Viduam ejus benedicens benedicam: pauperes ejus saturabo panibus.

8. Rijs op, o Heer, naar uwe rustplaats, Gij en de Ark van uwe heiliging[8])!
9. Mogen uwe priesters zich bekleeden met gerechtigheid, en uwe heiligen juichen[9])!
10. Wegens David, uwen dienstknecht, wijs het aangezicht niet af van uwen gezalfde[10]).
11. Waarheid gezworen heeft de Heer aan David, en Hij zal ze niet verijdelen: Van de vrucht uws lichaams zal Ik plaatsen op uwen troon[11]).
12. Indien uwe zonen mijn verbond bewaren en deze mijne getuigenissen, die Ik hen zal leeren,
zullen ook hunne zonen tot in eeuwigheid gezeten zijn op uwen troon[12]).
13. Want de Heer heeft Sion uitverkoren; uitverkoren heeft Hij haar tot zijne woning.
14. Dit is mijne rustplaats voor altoos en eeuwig; hier zal Ik wonen, want Ik heb haar uitverkoren.
15. Hare weduwe zal Ik zegenen en zegenen[13]), hare armen verzadigen met brooden.

I Par. XIII 6) vergaderd was om de Ark af te halen. Gods *woontent* is de tabernakel, die tevens aangeduid wordt door *de plaats, waar zijne voeten staan.* Hebr.: «nedervallen (d. i. aanbiddend) voor de schabel zijner voeten», d. i. (zie Ps. XCVIII noot 7) voor de Ark. Bij het lichten der Ark zegt dan de Psalmist tot God: *Rijs op* enz. v. 8.

[8]) *Naar uwe rust,* d. i. naar Sion, waar Gij voortaan zult blijven boven de *Ark van uwe heiliging,* d. i. bij welke Gij uwe heiligheid openbaart of de uwen heiligt. Zie Ps. LXVII noot 1 en 2.

[9]) Voor *gerechtigheid* staat v. 16 en II Par. VI 41 «heil». De *heiligen* zijn hier de vrome Israëlieten, die reden zullen hebben om te *juichen,* daar de Ark in hun midden is en zij dientengevolge ruim zullen gezegend worden.

[10]) De Psalmist herhaalt hier zijne bede van v. 1. De zin is: Om den vromen ijver van uwen trouwen dienaar David verstoot het gebed niet van dengene, dien Gij tot uwen koning hebt doen zalven. Waarschijnlijk wordt hier Salomon bedoeld (zie noot 1) met zijne opvolgers. Waarom God hem moet verhooren en zegenen, volgt in v. 11—12 en v. 13 volg.

[11]) Herinnering aan de door God aan David gedane belofte van II Reg. VII 5—16 en I Par. XVII 10—14. Door *vrucht uws lichaams* wordt hier wel de geheele nakomelingschap van David aangeduid. Vgl. Ps. LXXXVIII noot 3 en 5.

[12]) Gods *getuigenissen* zijn zijne voorschriften. Dat God die belofte zal vervullen is duidelijk; want (v. 13) Hij heeft zich op Sion gevestigd en wel (v. 14) voor altoos, om daardoor den troon van zijnen plaatsvervanger in het Godsrijk onwrikbaar te maken.

[13]) Hebr.: «haren leeftocht (Septuag.: hare jacht, d. i. hare spijs) zal ik zegenen».

16. Sacerdotes ejus induam salutari: et sancti ejus exsultatione exsultabunt.
17. Illuc producam cornu David, paravi lucernam Christo meo. *Mal. III 1; Luc. I 69.*
18. Inimicos ejus induam confusione: super ipsum autem efflorebit sanctificatio mea.

16. Hare priesters zal Ik met heil bekleeden, en hare heiligen zullen jubelen en juichen[14].
17. Daar zal Ik eenen hoorn voor David doen uitspruiten, eene lamp bereiden voor mijnen gezalfde[15].
18. Zijne vijanden zal Ik met schande bekleeden, maar over hem zal mijne heiliging bloeien[16].

PSALMUS CXXXII. — PSALM CXXXII.

Voordeelen der godsdienstige gemeenschap.

Waar broeders in godsdienstige gemeenschap vereenigd blijven, daar schenkt God rijken en bestendigen zegen.

1. Canticum graduum David.

Ecce quam bonum, et quam jucundum habitare fratres in unum:

1. Een gezang der opgangen. Van David[1].
Zie, hoe goed en hoe aangenaam het samenwonen is van broeders[2]),

---

[14]) Zie noot 9.
[15]) Door *hoorn* wordt hier de macht en heerlijkheid bedoeld, die God aan *David*, zijnen *gezalfde*, d. i. aan diens nakroost, zal verleenen, of ook het krachtig en gezegend nakroost zelf. Door *lamp* wordt herhaaldelijk (vgl. III Reg. XI 36 en XV 4; IV Reg. VIII 19) een nakomeling aangeduid; de zin is dus: Ik zal aan mijnen gezalfde, nl. David of Salomon, nakroost bezorgen. Sommigen zien hier in *lamp* of licht enkel een zinnebeeld van heil en zegen. Vgl. Ps. XVII noot 4 en 26.
[16]) Hebr.: «maar op hem (op zijn hoofd en dat zijner nakomelingen) zal zijne kroon schitteren», nl. die Ik hem geschonken heb om hem tot *heiliging* te strekken, en die hem als een geheiligden persoon zal doen kennen. — De H. Hilarius en anderen leggen hoofdzakelijk v. 11 en 17—18 in den letterlijken zin uit als een voorspelling der komst van den Messias, door en in wien alleen alle aan David gedane beloften hare volledige vervulling konden erlangen (vgl. Ps. LXXXVIII noot 5, 20 en 24). Anderen vinden in de *vrucht* (v. 11), den *hoorn* en de *lamp* (v. 17) naar den letterlijken zin Salomon, naar den typischen zijn tegenbeeld, Christus, aangeduid, aan wien in de H. Schrift beide laatste namen worden toegekend (vgl. Apoc. XXI 23; Luc. I 69). Intusschen zien de HH. Athanasius, Hiëronymus en Augustinus hier, evenals Joan. V 35, door de *lamp* den H. Joannes, voorlooper des Zaligmakers, aangeduid. In het sluitvers worden dan de overwinningen van den Heiland en zijne Kerk voorspeld, benevens de glorie, welke Hem en zijnen heiligen ten deel valt in den hemel.

[1]) Zie Ps. CXIX noot 1. *Van David* ontbreekt in de Septuagint. De meesten houden dit opschrift voor juist en meenen, dat David dezen Psalm zong, toen hij alle stammen onder zijnen schepter vereenigd had (vgl. II Reg. V 1—4 en I Par. XI 1—7); op die vereeniging werd het zegel gedrukt door de godsdienstige gemeenschap, weshalve deze hier aangeprezen wordt. Volgens anderen prijst de Psalm de zegeningen van de godsdienstige hereeniging der stammen of der levieten na de ballingschap (zie Ps. CXXXIII). De inhoud maakte overigens den Psalm tot een alleszins passend lied voor de rondom het heiligdom geschaarde pelgrims.
[2]) Dit geldt voor elk eendrachtig

2. Sicut unguentum in capite, quod descendit in barbam, barbam Aaron,

Quod descendit in oram vestimenti ejus:

3. Sicut ros Hermon, qui descendit in montem Sion.

Quoniam illic mandavit Dominus benedictionem, et vitam usque in sæculum.

2. als zalfolie op het hoofd, die afvloeit op den baard, den baard van Aäron,

die afvloeit op den boord van zijn gewaad[3]);

3. als dauw van den Hermon, die op den Sionsheuvel nederdaalt[4]).

Want daar gebiedt de Heer den zegen en leven tot in eeuwigheid[5]).

PSALMUS CXXXIII.

PSALM CXXXIII.

Opwekking tot gebed; heilbede.

Beurtzang. De dienaren des heiligdoms worden aangespoord tot gebed (v. 1—2); zij antwoorden met eenen zegenwensch (v. 3).

1. Canticum graduum.

Ecce nunc benedicite Dominum, omnes servi Domini:

1. Een gezang der opgangen[1]).

Ziet[2]), looft nu den Heer, gij allen, dienaren des Heeren!

---

samenzijn; intusschen wordt hier bepaaldelijk de innige vereeniging van *broeders*, d. i. kinderen van het ééne uitverkoren volk, bedoeld, die te Jerusalem (v. 3*b*) vergaderen, waar God zijnen milden zegen over hen uitstort; de zegeningen van die onderlinge godsdienstige gemeenschap dalen over allen neder gelijk afvloeiende olie (v. 2) en neerzijgende dauw (v. 3).

[3]) Die eensgezindheid brengt in ruime mate gemeenschappelijk heil aan voor allen, op dezelfde wijze als de rijkelijk over het hoofd van Aäron, d. i. den hoogepriester, uitgegoten *zalfolie afvloeit op* zijnen *baard* en *op den boord*, d. i. den bovensten rand, *van zijn gewaad* en zich over zijn ganschen persoon uitstort.

[4]) Die eensgezindheid is rijk aan zegeningen, gelijk een overvloedige *dauw*, die op den hoogen *Hermon* ontstaat en *die* tot *op den Sionsheuvel nederdaalt.* Sommigen meenen, dat hier sprake is van den *dauw*, die zich over de gansche uitgestrektheid van den Hermon en dus ook over den *Sion* (hier niet de bekende heuvel te Jerusalem, maar een der lagere toppen van den Hermon, vgl. Deut. IV 48), verspreidt.

[5]) *Daar*, d. i. op Sion en overal, waar broeders (v. 1) eendrachtig samenwonen, *gebiedt de Heer*, d. i. stort Hij zijnen *zegen* uit en schenkt Hij een lang en gelukkig leven. — De door den Psalmist bezongen zegeningen van een eendrachtig samenwonen vallen in hoogere mate ten deel, zegt de H. Prosper, aan de ledematen van Jesus Christus, die, door innige liefde met Hem verbonden, de ééne ware Kerk uitmaken. In den volsten zin, zegt Bellarminus, wordt dit vervuld in den hemel, waar de heiligen in de volmaaktste eendracht samenwonen; waar de liefde van Christus als olie over al zijne geestelijke ledematen, en de dauw der glorie Gods nederdaalt over alle heiligen, die daar met het eeuwig leven gezegend worden.

[1]) Zie Ps. CXIX noot 1. Wie naar de bedoeling van den zanger in dezen laatsten «Psalm der opgangen» de priesters en levieten tot gebed aanspoort, is niet met zekerheid te bepalen. Mogelijk geschiedde zulks door de vertrekkende pelgrims of wel door het volk na het avondoffer of door de priesters en levieten, wier diensturen ten einde geloopen waren.

[2]) *Ziet*, d. i. Welaan!

Qui statis in domo Domini, in atriis domus Dei nostri,

2. In noctibus extollite manus vestras in sancta, et benedicite Dominum.

3. Benedicat te Dominus ex Sion, qui fecit cœlum et terram.

Gij, die staat in het huis des Heeren, in de voorhoven des huizes van onzen God[3]).

2. Heft in de nachten uwe handen op naar het heiligdom, en looft den Heer[4]).

3. Zegene u uit Sion de Heer, die den hemel en de aarde heeft[5]) gemaakt!

PSALMUS CXXXIV.

PSALM CXXXIV.

Opwekking tot dank en lof.

Dat Gods dienaren Hem prijzen (v. 1—2), want Hij is goed, vooral jegens Israël (v. 3—4); Hij is de verheven Schepper en Regeerder van het heelal (v. 5—7); Hij openbaarde zijne macht door wonderdaden ten bate van Israël in Egypte en in het Beloofde Land (v. 8—12). Steeds blijft Hij Israël's Helper (v. 13—14), als de Hoogverhevene boven de machtelooze afgoden (v. 15—18). Daarom moge Hem Israël van Sion uit loven (v. 19—21)!

1. Alleluia.
Laudate nomen Domini, laudate servi Dominum.

2. Qui statis in domo Domini, in atriis domus Dei nostri.

3. Laudate Dominum, quia bonus

1. Alleluia[1]).
Looft den naam des Heeren, looft, gij dienaren, den Heer!

2. Gij, die staat in het huis des Heeren, in de voorhoven des huizes van onzen God[2]).

3. Looft den Heer, want goed is

---

[3]) *Staat*, d. i. den dienst waarneemt. Vgl. Deut. X 8; XVIII 7; Dan. I 5. *In de voorhoven* enz. ontbreekt in den grondtekst; *in de nachten* (v. 2) behoort daarentegen aldaar bij: *Gij, die staat* enz. Zie Ps. LXXXIII noot 2.

[4]) Blijkens I Par. IX 33 hadden eenige levieten in den tempel nachtdienst, waarschijnlijk tot bewaking van het heiligdom.

[5]) Antwoord der priesters en levieten. *U* staat hier in het enkelvoud om de schare aan te duiden, die het heiligdom gaat verlaten. *Uit Sion*, d. i. uit het heiligdom; vandaar ging alle heil uit; daar immers woonde God, *die den hemel* enz., d. i. die de Almachtige is.

— Bellarminus ziet in dezen Psalm hoofdzakelijk eene opwekking, gericht tot de heiligen des hemels om God eeuwig in zijn huis en heiligdom te verheerlijken. Het slotvers is dan een wensch, dat de Almachtige hen met alle zegeningen moge vervullen.

[1]) Verscheidene verzen van dezen Psalm zijn ontleend aan of herhaald in andere schriftuurplaatsen; v. 1—2 aan Psalm CXXXIII 1—2; v. 7 aan Jer. X 13 en LI 16; v. 14 aan Deut. XXXII 36; v. 15—18 aan Psalm CXIII 4—8. Bij welke gelegenheid en door wien die samenstelling geschiedde is onbekend; sommigen gissen, dat zij het werk van Jeremias is; anderen meenen, dat de Psalm na de ballingschap werd samengesteld ten gebruike bij de openbare liturgie en om de Israëlieten aan te sporen tot dankbaarheid en eerbied jegens den éénen waren God.

[2]) Zie Ps. CXXXIII noot 3.

Dominus: psallite nomini ejus, quoniam suave.
4. Quoniam Jacob elegit sibi Dominus, Israel in possessionem sibi.
5. Quia ego cognovi quod magnus est Dominus, et Deus noster præ omnibus diis.
6. Omnia quæcumque voluit, Dominus fecit in cœlo, in terra, in mari, et in omnibus abyssis.
7. Educens nubes ab extremo terræ: fulgura in pluviam fecit. *Jer. X 13.*

Qui producit ventos de thesauris suis:
8. Qui percussit primogenita Ægypti ab homine usque ad pecus. *Exod. XII 29.*
9. Et misit signa, et prodigia in medio tui Ægypte: in Pharaonem, et in omnes servos ejus.
10. Qui percussit gentes multas: et occidit reges fortes: *Jos. XII 1, 7.*
11. Sehon regem Amorrhæorum, et Og regem Basan, et omnia regna Chanaan. *Num. XXI 24, 33, 35.*

12. Et dedit terram eorum hereditatem, hereditatem Israel populo tuo. *Jos. XI 23.*
13. Domine nomen tuum in æternum: Domine memoriale tuum in generationem et generationem.
14. Quia judicabit Dominus populum suum: et in servis suis deprecabitur.

de Heer; prijst zijnen naam op het psalter, want hij is liefelijk[3]).
4. Want de Heer heeft zich Jacob verkozen, Israël tot zijn eigendom[4]).
5. Want ik weet het, dat de Heer groot is en onze God boven alle goden[5]).
6. Al wat Hij wil, doet de Heer in den hemel en op de aarde, in de zee en in alle diepten.
7. Hij doet wolken verrijzen van het uiteinde der aarde; bliksems maakt Hij tot regen[6]).
Hij brengt winden te voorschijn uit zijne schatkamers[7]).
8. Hij sloeg de eerstgeborenen van Egypte, van mensch tot vee.

9. En Hij zond teekenen en wonderen in uw midden, Egypte, tegen Pharao en tegen al zijne dienaren.
10. Hij sloeg vele volken en doodde machtige koningen,
11. Sehon, den koning der Amorrheërs, en Og, den koning van Basan, en alle koninkrijken van Chanaän.
12. En hij gaf hun land ten erfdeel, ten erfdeel aan Israël, zijn volk.
13. O Heer, uw naam is eeuwigdurend, o Heer uwe gedachtenis van geslacht tot geslacht.
14. Want de Heer doet recht aan zijn volk, en Hij laat zich verbidden voor zijne dienaren[8]).

---

[3]) Zie Psalm VIII noot 4. Waardoor Gods goedheid vooral bleek, wordt vermeld in v. 4.

[4]) *Jacob* en *Israël* duiden hier evenals elders het gansche nageslacht van dien aartsvader aan.

[5]) Looft den Heer, *want* door het beschouwen zijner werken (v. 6 volg.) *weet ik*, en gij dus met mij, dat Hij de Oneindige en Almachtige is.

[6]) De Psalmist somt hier eenige daden op van Gods almacht (v. 6). God doet de *wolken van het uiteinde der aarde*, d. i. aan den gezichteinder of uit de zee, die de aarde omspoelt, opkomen en *maakt*, dat de bliksemende onweerswolken zich ontlasten door een weldadigen regen.

[7]) Hij houdt de *winden* opgesloten voor zijne oogmerken en zij kunnen eerst dan losbarsten, als Hij ze *te voorschijn brengt*.

[8]) Een bijzondere reden, waarom de *naam* des Heeren (v. 13) eeuwig roemwaardig zal zijn, is, dat God zelf *recht doet* wedervaren aan het verdrukte *volk* zijner *dienaren*, over welke Hij zich gaarne ontfermt.

15. Simulacra gentium argentum, et aurum, opera manuum hominum. *Supra CXIII 4.*
16. Os habent, et non loquentur: oculos habent, et non videbunt. *Sap. XV 15.*
17. Aures habent, et non audient: neque enim est spiritus in ore ipsorum.
18. Similes illis fiant qui faciunt ea: et omnes, qui confidunt in eis. *Is. XLII 17.*
19. Domus Israel benedicite Domino: domus Aaron benedicite Domino.
20. Domus Levi benedicite Domino: qui timetis Dominum, benedicite Domino.
21. Benedictus Dominus ex Sion, qui habitat in Jerusalem.

15. De afgodsbeelden der heidenen zijn zilver en goud, werken van menschenhanden.
16. Eenen mond hebben zij, en zij spreken niet; zij hebben oogen en zien niet.
17. Zij hebben ooren en hooren niet, want er is ook geen adem in hunnen mond.
18. Dat daaraan gelijk worden die ze vervaardigen, en allen, die daarop vertrouwen[9])!
19. Huis van Israël, looft den Heer! Huis van Aäron, looft den Heer!
20. Huis van Levi, looft den Heer! Gij, die den Heer vreest, looft den Heer!
21. Geloofd zij uit Sion de Heer, die in Jerusalem woont[10]).

PSALMUS CXXXV. — PSALM CXXXV.

Lofzang op Gods barmhartigheid.

Geloofd zij de goede, hoogverheven, almachtige God (v. 1—4), de Schepper der wereld (v. 5—9), de Redder (v. 10—15), Leider, (v. 16—20), Begunstiger (v. 21—22) en Verlosser van Israël (v. 23—24), wiens voorzienigheid voor alles zorgt (v. 25). Geprezen zij zijne majesteit (v. 26)!

1. Alleluia.
Confitemini Domino quoniam bonus: quoniam in æternum misericordia ejus.

1. Alleluia[1])!
Looft den Heer, want Hij is goed, — want eeuwig duurt zijne barmhartigheid.

---

[9]) Zie Ps. CXIII noot 11 en 12.

[10]) Een wensch om den Heer vooral te Jerusalem, de stad zijner voorliefde, verheerlijkt te zien, maar ongetwijfeld ook om die verheerlijking zich van daar uit te zien verbreiden over de geheele wereld. In den grondtekst sluit de Psalm met «alleluia», dat in de Septuagint en de Vulgaat naar den volgenden Psalm is overgebracht. — Bellarminus vindt in dezen Psalm de gevoelens uitgedrukt dergenen vooral, die in het hemelsche huis des Heeren (v. 2) staan en het van zijnen lof doen weergalmen. De H. Augustinus ziet in den mystischen zin van dezen Psalm eene verheerlijking van hetgeen God gedaan heeft en blijft doen in en buiten zijne Kerk.

[1]) Deze Psalm is, wat den inhoud aanbetreft, verwant met Psalm CIV—CVI en CXXXIV; in den vorm komt hij overeen met onze litanieën. Uit I Par. XVI 41 en II Par. VII 3, 6 blijkt, dat de telkens herhaalde tweede helft van elk vers een bij den openbaren godsdienst gebruikelijk formuliergebed was, hetwelk met begeleiding van muziekinstrumenten gezongen werd. Zie Psalm CXII noot 1.

2. Confitemini Deo deorum: quoniam in æternum misericordia ejus.

3. Confitemini Domino dominorum: quoniam in æternum misericordia ejus.

4. Qui facit mirabilia magna solus: quoniam in æternum misericordia ejus.

5. Qui fecit cœlos in intellectu: quoniam in æternum misericordia ejus. *Gen. I 1.*

6. Qui firmavit terram super aquas: quoniam in æternum misericordia ejus.

7. Qui fecit luminaria magna: quoniam in æternum misericordia ejus.

8. Solem in potestatem diei: quoniam in æternum misericordia ejus.

9. Lunam, et stellas in potestatem noctis: quoniam in æternum misericordia ejus.

10. Qui percussit Ægyptum cum primogenitis eorum: quoniam in æternum misericordia ejus. *Exod. XII 29.*

11. Qui eduxit Israel de medio eorum: quoniam in æternum misericordia ejus. *Exod. XIII 17.*

12. In manu potenti, et brachio excelso: quoniam in æternum misericordia ejus.

13. Qui divisit Mare rubrum in divisiones: quoniam in æternum misericordia ejus.

14. Et eduxit Israel per medium ejus: quoniam in æternum misericordia ejus.

15. Et excussit Pharaonem, et virtutem ejus in Mari rubro: quoniam in æternum misericordia ejus. *Exod. XIV 28.*

16. Qui traducit populum suum per desertum: quoniam in æternum misericordia ejus.

2. Looft den God der goden, — want eeuwig duurt zijne barmhartigheid.

3. Looft den Heer der heeren, — want eeuwig duurt zijne barmhartigheid.

4. Die groote wonderdaden doet, alleen, — want eeuwig duurt zijne barmhartigheid.

5. Die de hemelen gemaakt heeft met beleid, — want eeuwig duurt zijne barmhartigheid.

6. Die het aardrijk heeft gevestigd op de wateren[1]), — want eeuwig duurt zijne barmhartigheid.

7. Die de groote lichten heeft gemaakt, — want eeuwig duurt zijne bamhartigheid,

8. de zon ter beheersching van den dag, — want eeuwig duurt zijne barmhartigheid,

9. de maan en de sterren ter beheersching van den nacht, — want eeuwig duurt zijne barmhartigheid.

10. Die Egypte sloeg met hunne eerstgeborenen, — want eeuwig duurt zijne barmhartigheid.

11. Die Israël uitleidde uit hun midden, — want eeuwig duurt zijne barmhartigheid,

12. met machtige hand en hoogverheven arm, — want eeuwig duurt zijne barmhartigheid.

13. Die de Roode Zee in deelen kliefde, — want eeuwig duurt zijne barmhartigheid,

14. en Israël door haar midden voerde, — want eeuwig duurt zijne barmhartigheid,

15. en Pharao en zijne legermacht nederstortte in de Roode Zee, — want eeuwig duurt zijne barmhartigheid.

16. Die zijn volk door de woestijn leidde, — want eeuwig duurt zijne barmhartigheid.

---

[1]) Zie Psalm XXIII noot 3.

17. Qui percussit reges magnos: quoniam in æternum misericordia ejus.
18. Et occidit reges fortes: quoniam in æternum misericordia ejus. *Num. XXI 24.*
19. Sehon regem Amorrhæorum: quoniam in æternum misericordia ejus.
20. Et Og regem Basan: quoniam in æternum misericordia ejus. *Num. XXI 33.*
21. Et dedit terram eorum hereditatem: quoniam in æternum misericordia ejus. *Jos. XIII 7.*
22. Hereditatem Israel servo suo: quoniam in æternum misericordia ejus.
23. Quia in humilitate nostra memor fuit nostri: quoniam in æternum misericordia ejus.
24. Et redemit nos ab inimicis nostris: quoniam in æternum misericordia ejus.
25. Qui dat escam omni carni: quoniam in æternum misericordia ejus.
26. Confitemini Deo cœli: quoniam in æternum misericordia ejus.

Confitemini Domino dominorum: quoniam in æternum misericordia ejus.

17. Die groote koningen versloeg, — want eeuwig duurt zijne barmhartigheid,
18. en machtige koningen doodde, — want eeuwig duurt zijne barmhartigheid,
19. Sehon, den koning der Amorrheërs, — want eeuwig duurt zijne barmhartigheid,
20. en Og, den koning van Basan, — want eeuwig duurt zijne barmhartigheid,
21. en hun land ten erfdeel gaf, — want eeuwig duurt zijne barmhartigheid,
22. ten erfdeel aan Israël, zijnen dienstknecht[3]) — want eeuwig duurt zijne barmhartigheid,
23. omdat Hij in onze vernedering aan ons gedachtig was[4]), — want eeuwig duurt zijne barmhartigheid,
24. en ons van onze vijanden verloste, — want eeuwig duurt zijne barmhartigheid.
25. Die spijze geeft aan alle vleesch[5]), — want eeuwig duurt zijne barmhartigheid.
26. Looft den God des hemels, — want eeuwig duurt zijne barmhartigheid.

Looft den Heer der heeren[6]), — want eeuwig duurt zijne barmhartigheid.

---

[3]) Blijkens Deut. XXIX 7 en 8 viel hun gebied ten deel aan de stammen Ruben en Gad en aan den halven stam Manasses.

[4]) *In onze vernedering*, d. i. zoo dikwijls wij door onze vijanden overmand en verdrukt werden.

[5]) Voedsel aan alle menschen en dieren.

[6]) Deze herhaling van v. 3 ontbreekt in den grondtekst en de Septuagint. — De drie eerste verzen van dezen Psalm beginnen met *looft* enz. en noemen beurtelings in den grondtekst God met zijne drie hoofdnamen Jehova, Elohim en Adonaï. Oudere schriftverklaarders vinden daarin eene aanduiding der H. Drievuldigheid. Men gist, dat de Heiland dezen Psalm als «het groote Hallel» (zie Psalm CXII noot 1) met zijne leerlingen gebeden heeft na het laatste Avondmaal. Vgl. Matth. XXVI 30.

PSALMUS CXXXVI.

PSALM CXXXVI.

Heimwee.

Ver van Jerusalem verwijderd zaten de ballingen in stomme smart (v. 1—2). Geen vreugdezang kwam over hunne lippen (v. 3—4); immers zij konden en mochten Jerusalem niet vergeten (v. 5—6). Gods toorn kome over die het verwoest hebben (v. 7—9)!

Psalmus David, Hieremiæ.

1. Super flumina Babylonis, illic sedimus et flevimus: cum recordaremur Sion:
2. In salicibus in medio ejus, suspendimus organa nostra.
3. Quia illic interrogaverunt nos, qui captivos duxerunt nos, verba cantionum:

Et qui abduxerunt nos: Hymnum cantate nobis de canticis Sion.

Een Psalm van David. Van Jeremias[1]).

1. Aan de stroomen van Babylon, daar zaten wij en weenden, bij het gedenken aan Sion[2]).
2. Aan de wilgen midden daarin hingen wij onze harpen op[3]).
3. Want daar vroegen ons die ons gevangen hadden weggevoerd, om woorden van gezangen,

en die ons hadden weggesleept: Zingt ons een lofgezang uit Sion's liederen[4]).

---

[1]) Dit opschrift ontbreekt in den grondtekst. De vermelding (v. 1) der Babylonische ballingschap wijst op eenen anderen dichter dan David. Sommigen nemen aan, dat *Jeremias* den Psalm aan de ballingen heeft aanbevolen, opdat zij hun oog zouden blijven richten op Jerusalem. Anderen leggen het opschrift uit: Psalm naar het voorbeeld van David door Jeremias gedicht, of bij David's Psalmen gevoegd door Jeremias. Velen meenen, dat de Psalm door eenen leviet gedicht werd hetzij na, hetzij gedurende de ballingschap. In dit laatste geval dienden de werkwoorden van v. 1—3 in den tegenwoordigen tijd te staan.

[2]) Het land *Babylon* werd besproeid door twee *stroomen*, den Euphraat en den Tigris, die een reeks van rivieren opneemt. In het Noorden werpt een tak van den Euphraat zich in den Tigris, wiens armen in het Zuiden naar den Euphraat terugvloeien. Talrijke kanalen, waarvan ten huidigen dage de sporen nog zichtbaar zijn, doorsneden als *stroomen* het land en maakten het buitengewoon vruchtbaar. Thans ligt het onbebouwd en brengt vooral die groote *wilgen* (v. 2) voort, die men in het opgedolven Assyrisch beeldhouwwerk voorgesteld vindt. Hier worden misschien in het bijzonder treurwilgen (Salix babylonica) bedoeld. De ballingen *zaten* in de houding van treurenden (vgl. Thren. I 1; II 10; III 28 enz.), aan de *stroomen*, ver verwijderd van het gewoel, *en weenden*, omdat zij niet alleen van het vaderland, maar ook en vooral van het heiligdom gescheiden en dus van den zegen der goddelijke tegenwoordigheid aldaar verstoken waren. Vgl. Psalm V noot 5 en XIV noot 1.

[3]) *Midden daarin*, d. i. in het land der ballingschap. Door «organa» der Vulgaat kunnen alle muziekinstrumenten bedoeld zijn, vooral echter snaarinstrumenten. De grondtekst heeft «harpen» of «citers». De Psalmist drukt hier dichterlijk uit, dat de *harpen* onaangeroerd bleven, omdat de ballingen zich in hun heimwee niet tot opgewekten zang en snarenspel gestemd voelden; integendeel een aanzoek om te zingen (v. 3: *want)* strekte slechts tot vermeerdering hunner droefenis.

[4]) *Woorden van gezangen* en *Sion's liederen* duiden hier wel de heilige gezangen der godsdienstoefeningen aan, die v. 4 *lied des Heeren* genoemd worden. Mogelijk was de vraag der Babyloniërs, aan welke de bedrevenheid der levieten niet onbekend kon zijn, goed gemeend en spoorden zij de Israëlieten aan om zich in Babylonië

4. Quomodo cantabimus canticum Domini in terra aliena?

5. Si oblitus fuero tui Jerusalem, oblivioni detur dextera mea.

6. Adhæreat lingua mea faucibus meis, si non meminero tui:

Si non proposuero Jerusalem, in principio lætitiæ meæ.

7. Memor esto Domine filiorum Edom, in die Jerusalem:

Qui dicunt: Exinanite, exinanite usque ad fundamentum in ea.

8. Filia Babylonis misera: beatus, qui retribuet tibi retributionem tuam, quam retribuisti nobis.

9. Beatus, qui tenebit, et allidet parvulos tuos ad petram.

4. Hoe zouden wij een lied des Heeren zingen in een vreemd land[5])?

5. Indien ik u vergeet, Jerusalem, dan worde tot vergetelheid gedoemd mijne rechterhand[6])!

6. Kleve mijne tong aan mijn gehemelte, indien ik niet gedachtig ben aan u,

indien ik Jerusalem niet vooropstel als het begin van mijne vreugde[7])!

7. Gedenk, Heer, aan de kinderen van Edom ten dage van Jerusalem[8]),

die zeiden: Ruimt weg, ruimt tot den grondslag in haar weg[9])!

8. O dochter van Babylon, ellendige, gelukkig wie u uwe vergelding weervergelden zal, die gij aan ons geoefend hebt[10])!

9. Gelukkig die uwe kleinen grijpen en verpletten zal tegen de rots[11])!

---

te gewennen en dus Jerusalem maar te vergeten. Vandaar dat in het antantwoord der Israëlieten (v. 4—6) van dat vergeten gesproken wordt. De grondtekst en de Septuagint hebben: «en die ons hadden weggesleept (vroegen ons) vreugde(gezang): Zingt ons (een) uit Sion's liederen».

[5]) Hoe konden wij een heilig *lied* op onheiligen bodem zingen? Dan moest Jerusalem vergeten zijn!

[6]) Liever dan *mijne rechterhand* tot harpspel en *mijne tong* tot vreugdezang te gebruiken, ten teeken dat *ik Jerusalem vergeet*, mag ik lijden, dat mijne hand verdorre en (ik als harpenaar met haar) vergeten worde. Hebr.: «dan vergete mijne rechterhand», d. i. haren dienst te doen, m. a. w. dat zij verstijve!

[7]) *Als ik Jerusalem* niet op de eerste plaats stel als bron en voorwerp *mijner vreugde;* m. a. w.: gescheiden van Jerusalem ken ik noch vreugde noch vreugdeliederen.

[8]) Bij het noemen van Jerusalem herinnert zich de zanger met smart, hoe de heilige stad verwoest en ontheiligd werd en roept hij Gods wraak over hare verdelgers. De zin is: *Gedenk, o Heer,* en straf wat de Idumeërs deden *ten dage* van Jerusalem's ondergang. Blijkens Ezech. XXXVI 5 en Abd. 11 hadden de Idumeërs de belegeraars van Jerusalem bijgestaan; Thren. IV 21 en Ezech. XXV 12; XXXV 5 wordt hun daarom de straf voorspeld, die de zanger hier over hen afbidt.

[9]) Jubelend over Jerusalem's val spoorden zij de Chaldeërs aan om de stad tot in hare grondvesten te slopen.

[10]) *Dochter van Babylon* staat hier, evenals Zach. II 7, dichterlijk voor de stad Babylon of hare bevolking. In plaats van *ellendige* heeft de grondtekst «verwoeste». Cyrus, die den ballingen verlof gaf huiswaarts te keeren, nam Babylon wel in, maar verwoestte het niet. Uit Is. XIII echter wist de Psalmist ongetwijfeld, dat het vernield zou worden; zijn wensch is dus tevens een bevestiging van die later vervulde voorspelling.

[11]) Het vermoorden van kleine kinderen in de ingenomen steden was in die tijden krijgsgebruik (vgl. IV Reg. VIII 12; Nah. III 10) en zou naar Is. XIII 16 ook te Babylon geschieden. De Psalmist prijst hen, die dit doen, in zoover *gelukkig,* als zij de werktuigen zijn van Gods gerechtigheid, die op de Babyloniërs weerwraak oefent. Zie Ps. V noot 8.

— Naar Bellarminus en Lindanus was de ballingschap te Babylon een beeld van het ballingsoord der menschen hier op aarde, waar zij van het hemelsch Sion verwijderd zijn; in den geestelijken zin leert hen dus

PSALMUS CXXXVII.

PSALM CXXXVII.

Dankzegging en betuiging van vertrouwen.

Eere zij God voor zijne hulp, die Hij ook in de toekomst moge verleenen (v. 1—3)! Mogen alle vorsten Hem loven om zijne openbaring, zijne heerlijkheid, zijne getrouwheid en alwetendheid (v. 4—6)! God blijve hulp verleenen ter voltooiing van zijn werk (v. 7—8)!

1. Ipsi David.
Confitebor tibi Domine in toto corde meo: quoniam audisti verba oris mei.

In conspectu Angelorum psallam tibi:
2. Adorabo ad templum sanctum tuum, et confitebor nomini tuo.

Super misericordia tua, et veritate tua: quoniam magnificasti super omne, nomen sanctum tuum.
3. In quacumque die invocavero te, exaudi me: multiplicabis in anima mea virtutem.
4. Confiteantur tibi Domine omnes reges terræ: quia audierunt omnia verba oris tui:

1. Van David[1]).
Loven zal ik U, o Heer, met gansch mijn hart, omdat Gij gehoord hebt naar de woorden van mijnen mond[2]).
Voor het aangezicht der engelen[3]) zal ik U prijzen op het psalter.
2. Aanbidden zal ik voor uwen heiligen tempel, en loven zal ik uwen naam[4])
om uwe goedertierenheid en uwe trouw; want verheerlijkt hebt Gij boven alles uwen heiligen naam[5]).
3. Op welken dag ook ik U aanroep, verhoor mij; vermeerder in mijne ziel de kracht[6])!
4. Dat U, Heer, alle koningen der aarde loven, omdat zij alle woorden van uwen mond gehoord hebben[7])!

(v. 5—6) de Psalmist, welke gevoelens hen hier beneden dienen te bezielen. Door de Idumeërs (v. 7) worden dan naar den H. Augustinus de wereldschgezinden; door de Babyloniërs (v. 8*a*) de duivelen; door hunne «kleinen» (v. 8*b*) hunne handlangers, de vervolgers der Kerk, bedoeld, die tegen Christus, den «steen des aanstoots», zullen verpletterd worden (vgl. Matth. XXI 44).

[1]) De inhoud van den Psalm is met dit opschrift niet in tegenspraak. Mogelijk heeft David hem gezongen na een of meer schitterende, met Gods hulp behaalde overwinningen, die hem en anderen een bekrachtiging moesten zijn der hem gedane beloften van II Reg. VII 12—16. In dien zin is de Psalm profetisch evenals Ps. XVII, XX, LX. De Septuagint heeft «van David, van Aggeüs en Zacharias», misschien omdat die profeten dezen Psalm na de ballingschap als danklied deden bidden.

[2]) *Omdat Gij* enz. ontbreekt o. a. in den grondtekst.

[3]) De grondtekst heeft hier «elohim», dat hier «de goden», beteekent, waaronder misschien de overheidspersonen (vgl. Exod. XXII 9) of de vorsten (vgl. Ps. LXXXI noot 1), volgens de Vulgaat daarentegen de *engelen* bedoeld zijn.

[4]) Zie Ps. V noot 6.

[5]) Naar de Septuagint en de Vulgaat is de zin: Gij hebt *uwen heiligen naam*, d. i. de heiligheid van uw wezen (vgl. Ps. VIII noot 4), in al zijne heerlijkheid doen schitteren, nl. door uwe wonderdadige hulp (zie v. 4). Het Hebr. kan beteekenen: «Omdat Gij groot gemaakt hebt boven al uwe namen uw woord», d. i. uwe mij verleende hulp heeft uwe trouw boven al uwe eigenschappen, of: uwe belofte (zie noot 1) heeft uwe grootheid meer dan ooit doen schitteren.

[6]) Hebr.: «Ten dage, dat ik riep, verhoordet Gij mij, maaktet Gij mij moedig, (was er) kracht in mijne ziel.»

[7]) Door *woorden* van Gods *mond*

5. Et cantent in viis Domini: quoniam magna est gloria Domini.

6. Quoniam excelsus Dominus, et humilia respicit: et alta a longe cognoscit.

7. Si ambulavero in medio tribulationis, vivificabis me: et super iram inimicorum meorum extendisti manum tuam, et salvum me fecit dextera tua.

8. Dominus retribuet pro me: Domine misericordia tua in sæculum: opera manuum tuarum ne despicias.

5. En dat zij de wegen des Heeren bezingen, want groot is de heerlijkheid des Heeren[8])!

6. Want hoogverheven is de Heer, en op het geringe ziet Hij neder, en het hooge kent Hij uit de verte[9]).

7. Wandel ik te midden van verdrukking, dan zult Gij mij doen leven, en tegen de gramschap mijner vijanden zult Gij uwe hand uitstrekken, en bevrijden zal mij uwe rechterhand.

8. De Heer zal voor mij vergelding schenken[10]). O Heer, uwe barmhartigheid duurt eeuwig; versmaad de werken uwer handen niet!

---

worden hier waarschijnlijk de beloften bedoeld, aan David gedaan omtrent de duurzaamheid van zijnen troon (zie noot 1). Gods wonderbare, aan David openlijk verleende hulp deed die beloften als weergalmen in de ooren van *alle koningen der aarde*, zoodat zij wel moesten inzien, dat de God van Israël (v. 5) heerlijk is boven alle goden, hetgeen overigens reeds blijkt uit zijne daden (v. 6).

[8]) Dat zij de *wegen*, d. i. de handelwijze van God ten opzichte der menschen, in een lied verheffen; immers door de mij bewezen hulp heeft Hij getoond, hoe groot zijne *heerlijkheid* is.

[9]) God is verheven en daaruit volgt, dat Hij *op het geringe*, d. i. op alle ootmoedigen, met welwillendheid *neerziet* en dat Hij *uit de verte*, d. i. uit den verren hemel, *het hooge*, d. i. de trotschen, *kent*, d. i. doorschouwt, oordeelt en straft. Dat had God onlangs gedaan door hem, den herdersknaap, te steunen en te verheffen en zijne trotsche vijanden te vernederen. Daaruit schept de Psalmist nu (v. 7—8) nieuw vertrouwen voor de toekomst.

[10]) Aan mijne vijanden. Hebr.: «de Heer zal voor mij voleindigen», nl. het begonnen werk der vernedering mijner vijanden. — David's overwinningen waren een voorspel en onderpand der overwinningen van Christus. Volgens Bellarminus heeft de Psalmist hier beide overwinningen op het oog en vraagt hij bij zijne zegepraal de voltooiing daarvan (zie noot 10) door de komst en zegepraal van den Messias. Bij voorbaat prijst hij dan God (v. 1—2*a*), omdat hij, door Hem verhoord, de komst van den Messias en de bekeering der heidenen heeft mogen voorzien en voorspellen; hij aanbidt en looft God, omdat Hij in de vervulling zijner belofte (v. 2*b*) zijnen heiligen naam, d. i. het menschgeworden Woord (aldus de H. Hiëronymus), boven alles zal verheerlijken (Philipp. II 9). Door diens bemiddeling hoopt hij dan steeds verhoord te worden en grooter zielskracht (v. 3) te verwerven. Eens (v. 4) zullen allen overal alle woorden der openbaring van Christus leeren kennen (Rom. X 18); dan zullen zij (v. 5) de wegen des Heeren bewandelen en Hem verheerlijken, omdat Hij (v. 6) in zijn oneindige wijsheid de trotschen vernedert, de kleinen verheft. Om die reden hoopt de zanger dan ook (v. 7), dat Christus, de rechterhand des Vaders, hem van alle gevaren zal bevrijden en dat God aan zijne vijanden (v. 8) vergelding zal schenken door hunne algeheele nederlaag bij de komst van den Zaligmaker.

PSALMUS CXXXVIII.

PSALM CXXXVIII.

Gebed tot den Alwetende en den Alomtegenwoordige.

God kent en weet alles (v. 1—6); Hij is de Alomtegenwoordige (v. 7—12), de almachtige Schepper, Bestierder en Looner van den mensch (v. 13—18). Zijne vijanden verdienen straf en haat (v. 19—22), terwijl de Psalmist, die de zonde vermijdt, op genade en zaligheid hoopt (v. 23—24).

1. In finem, Psalmus David.

Domine probasti me, et cognovisti me:
2. Tu cognovisti sessionem meam, et resurrectionem meam.
3. Intellexisti cogitationes meas de longe: semitam meam, et funiculum meum investigasti.
4. Et omnes vias meas prævidisti: quia non est sermo in lingua mea.

5. Ecce Domine tu cognovisti omnia novissima, et antiqua: tu formasti me, et posuisti super me manum tuam.

1. Tot het einde. Een Psalm van David[1]).
O Heer, Gij toetst mij en Gij kent mij[2]);
2. Gij kent mijn zitten en mijn opstaan[3]).
3. Gij geeft van verre acht op mijne gedachten; mijn voetpad en mijn meetsnoer vorscht Gij uit[4]).
4. En mijne wegen altegader hebt Gij vooruitgezien; want er is geen woord op mijne tong....[5]).
5. Zie, o Heer, Gij, Gij weet alles, het jongste en het oude; Gij, Gij hebt mij gemaakt en uwe hand op mij gelegd.

---

[1]) Zie Ps. IV noot 1. Deze overheerlijke, doch ook moeilijke Psalm werd misschien door David gezongen, toen hij alle stammen onder zijnen schepter gebracht en allen aan Jehova onderworpen had, behalve eenige goddeloozen, die God weerstreefden en zijne voorzienigheid loochenden (v. 19 volg.). Met dezen wil de zanger dan ook niets gemeen hebben, zoodat God (v. 23—24) door niets belet wordt hem te zegenen. In den grondtekst komen enkele Aramaïsmen voor, die wellicht reeds ten tijde van David gebruikelijk waren; enkelen meenen, dat de oorspronkelijke Psalm van David na de ballingschap eenigszins uitgebreid werd. Mogelijk hebben daarom eenige Grieksche handschriften behalve *een Psalm van David* ook nog: «Van Zacharias. In de verstrooiing».

[2]) Omdat Gij de Alwetende en de Alomtegenwoordige zijt. Bij het slot (v. 23—24) komt de Psalmist op deze hoofdgedachte terug, om, als vrucht zijner verheerlijking van Gods alwetendheid, diens leiding op den weg des heils af te smeeken.

[3]) Al mijn doen en laten.

[4]) *Van verre*, d. i. uit den hemel (vgl. Ps. XXXII 13—15), of volgens anderen: lang te voren, vooraleer zij zijn opgekomen. Wat hier door *meetsnoer* wordt aangeduid, is moeilijk te bepalen; het Grieksche woord, waaraan het beantwoordt, kan een lengtemaat of eenen met het meetsnoer bepaalden weg beteekenen; *voetpad* en *meetsnoer* duiden dan den levensweg, d.i. de lotsbestemming of de levenswijze, van den Psalmist aan. Volgens sommigen beteekent het «bies» of «mat», nl. om er op te zitten, en zijn *voetpad* en «bies» hier in denzelfden zin gebezigd als *opstaan* en *zitten* in v. 2. In dien zin luidt wellicht ook de grondtekst: «mijn gaan en mijn liggen zift gij uit».

[5]) De Psalmist breekt hier plotseling af; vermoedelijk moet men aanvullen: dat Gij niet kent of vooruitziet; want (v. 5) Gij weet alles. Hebr.: «er is geen woord op mijne tong (v. 5) of zie, Heer, Gij kent het gansch. Van achteren en van voren houdt Gij mij ingesloten en Gij hebt uwe hand op mij liggen», d. i. Gij kent mijne gedachten en woorden en hebt mij geheel en al in uwe macht.

6. Mirabilis facta est scientia tua ex me: confortata est, et non potero ad eam.
7. Quo ibo a spiritu tuo? et quo a facie tua fugiam?
8. Si ascendero in cœlum, tu illic es: si descendero in infernum, ades. *Amos IX 2.*
9. Si sumpsero pennas meas diluculo, et habitavero in extremis maris:
10. Etenim illuc manus tua deducet me: et tenebit me dextera tua.
11. Et dixi: Forsitan tenebræ conculcabunt me: et nox illuminatio mea in deliciis meis.
12. Quia tenebræ non obscurabuntur a te, et nox sicut dies illuminabitur: sicut tenebræ ejus, ita et lumen ejus.
13. Quia tu possedisti renes meos: suscepisti me de utero matris meæ.

6. Te wonderbaar is voor mij uwe kennis; overkrachtig is zij, en ik kan er niet bij[6]).
7. Waarheen zou ik gaan voor uwen geest, en waarheen vluchten voor uw aangezicht[7])?
8. Zoo ik ten hemel opstijg, zijt Gij daar; daal ik ter onderwereld, Gij zijt er.
9. Verhef ik mijne wieken bij de morgenschemering en zet ik mij neder aan de grenspalen der zee[8]),
10. toch zal ook daarheen uwe hand mij leiden, en houden zal mij uwe rechterhand[9]).
11. En zeg ik: Wellicht zal duisternis mij onderdrukken, ook de nacht is mijne verlichting in mijne geneugten[10]).
12. Want voor U is de duisternis niet donker en de nacht zoo helder als de dag; zooals zijne duisternis, zoo is zijn licht[11]).
13. Want Gij, Gij hebt mijne nieren in bezit; opgenomen hebt Gij mij van mijner moeder schoot af aan[12]).

---

[6]) Te machtig en onbegrijpelijk is mij de kennis en wijsheid, met welke Gij mij (v. 5) gemaakt hebt en bestiert! *Ik kan er niet bij*, d. i. zij is voor mij onbereikbaar en onbegrijpelijk; immers (v. 7—13) Gij ziet en weet alles als de Alomtegenwoordige.

[7]) Aan de beschouwing van Gods eindelooze kennis sluit zich thans natuurlijk die zijner alomtegenwoordigheid. Tevergeefs zou men zoeken aan God te ontsnappen; zijn *geest* doordringt de geheele schepping; zijn *aangezicht* of oog dringt door tot in de verborgenste schuilhoeken; Hij is met zijn wezen (v. 8) en met zijne almacht (v. 10) overal tegenwoordig, in den *hemel* en in de *onderwereld* (v. 8), in het oosten (*«bij de morgenschemering»)* en in het verre westen *(«aan de grenspalen der zee»* v. 9).

[8]) De zin is overeenkomstig den grondtekst en de Septuagint: al zou ik mij bij de eerste morgenschemering in het oosten opmaken om mij zoo snel als een zonnestraal te verplaatsen naar de westelijke grenzen der (Middellandsche) zee

[9]) Ik kan dien weg niet opgaan zonder uwe bijzondere leiding, en steeds blijf ik ten volle aan *uwe rechterhand* onderworpen.

[10]) De zin is wellicht: en zou ik willen, dat mij *de duisternis* voor uw oog geheel deed verdwijnen, dan hielp ook dat niet; want ook *de nacht* omstraalt mij met licht, terwijl ik mij overgeef aan *geneugten; want voor U* enz. v. 12. Sommigen leggen v. 11 uit: Zeg ik: wellicht verbergt mij de duisternis, en moge daarom de nacht het eenige licht bij mijne geneugten zijn, wat zal mij dat baten? Want voor U enz. Hebr.: «En zeide ik: volle duisternis omhulle mij, en nacht zij rondom mij het licht, ook (v. 12) is voor U de duisternis niet donker, en de nacht is helder als de dag».

[11]) Zooals de duisternis van den nacht voor U is, zoo is ook het licht van den dag; m. a. w. dag en nacht zijn voor U gelijk, en zoo is U niets verborgen, zelfs niet de geheimste gedachten van den mensch; *want* (v. 13) enz.

[12]) Sommigen meenen, dat dit vers dient verbonden te worden met v. 1.

14. Confitebor tibi quia terribiliter magnificatus es: mirabilia opera tua, et anima mea cognoscit nimis.

14. Ik zal U loven, omdat Gij ontzettend hoog verheven zijt; wonderbaar zijn uwe werken, en mijne ziel beseft het bovenmate[13]).

15. Non est occultatum os meum a te, quod fecisti in occulto: et substantia mea in inferioribus terræ.

15. Niet verholen was U mijn gebeente, dat Gij in het verborgen vormdet, en mijn wezen in de diepten van de aarde[14]).

16. Imperfectum meum viderunt oculi tui, et in libro tuo omnes scribentur: dies formabuntur, et nemo in eis.

16. Mijne onvolkomenheid zagen uwe oogen; en in uw boek zijn allen opgeschreven; dagen zijn bepaald, en geen van hen is er[15]).

17. Mihi autem nimis honorificati sunt amici tui, Deus: nimis confortatus est principatus eorum.

17. Mij zijn intusschen uwe vrienden bovenmate in eere, o God; bovenmate is hunne heerschappij bevestigd[16]).

18. Dinumerabo eos, et super arenam multiplicabuntur: exsurrexi, et adhuc sum tecum.

18. Ik wil ze tellen, en menigvuldiger zijn zij dan zand; ik waak op, en nog ben ik bij U[17]).

Heeft God 's menschen *nieren*, de zetelplaats der begeerten en driften (zie Psalm VII noot 11), *in bezit*, welk menschelijk gevoel kan Hem dan verborgen blijven? En dat Hem niets in den mensch onverschillig is, blijkt daaruit, dat Hij hem van zijne prilste jeugd af aan heeft *opgenomen*, d. i. beschermd. Hebr. waarschijnlijk: «Gij hebt mijne nieren gevormd, Gij hebt mij samengevlochten (geweven) in den schoot mijner moeder».

[13]) Naar den grondtekst kan de zin zijn: «Daarom prijs ik U, dat ik zoo ontzettend wonderbaar gevormd ben». De Psalmist lascht hier een uitroeping in van bewondering en van dankbaarheid jegens God, wiens almacht en wijsheid vooral schittert in de wonderbare vorming van den mensch, het pronkstuk der schepping.

[14]) Het *gebeente*, dat als den grondslag van den menschelijken lichaamsbouw uitmaakt, en daaraan vastheid («substantia») verleent, staat hier voor het geheele lichaam, dat *in het verborgen* van den moederschoot als in *de diepten van de aarde* werd gevormd. Hebr.: «geweven» (zie noot 12), nl. uit vezels van verschillenden aard en kleur.

[15]) Dit vers is zeer duister; mogelijk is de zin der Vulgaat: de *oogen* uwer Voorzienigheid *zagen* mij, toen ik nog onvolkomen gevormd was in den moederschoot; want allen, die in het leven geroepen worden, zijn reeds vóór hun bestaan *opgeschreven in uw boek*, d. i. zij staan voor uwen geest, en reeds dan zijn al hunne levens*dagen* door U *bepaald*. De zin der Septuagint is wellicht: allen zijn in uw boek ingeschreven; van dag tot dag worden zij onder uw oog in den moederschoot gevormd, voordat iemand van hen het daglicht ziet. De grondtekst beteekent misschien: mijn kluwen (mijnen levensdraad of den nog ongevormden klomp mijns lichaams) zagen uwe oogen en in uw boek werden al mijne dagen geschreven (bepaald) eer een van hen was.

[16]) Naar de Vulgaat schijnt de Psalmist er thans op te willen wijzen, hoe God voor alle vromen is wat Hij naar het voorafgaande in het bijzonder voor hem geweest is en nog is. De zin schijnt te zijn: hoezeer blijkt het *mij*, dat Gij voor *uwe vrienden*, de vrome Israëlieten, zorgt; Gij overlaadt ze met *eere* en maakt ze machtig *boven* alle *mate* en (v. 18) ontelbaar. Sommigen meenen, dat de Psalmist er op wijst, hoe hij God eert in de vrome Israëlieten, en hoe dezen dan ook door zijn toedoen in macht en aantal (v. 18) zijn toegenomen, alhoewel er (v. 19 volg.) ook nog goddeloozen zijn. De zin van den grondtekst is waarschijnlijk, aansluitend aan v. 16: «hoe zwaar (d. i. onbegrijpelijk of kostbaar) zijn uwe gedachten, hoe overgroot is hunne som» (d. i. hun aantal).

[17]) De zin is waarschijnlijk: zij zijn zoo talrijk, dat, wilde *ik ze tellen*, ik

19. Si occideris Deus peccatores: viri sanguinum declinate a me:

20. Quia dicitis in cogitatione: accipient in vanitate civitates tuas.

21. Nonne qui oderunt te Domine, oderam: et super inimicos tuos tabescebam?

22. Perfecto odio oderam illos: et inimici facti sunt mihi.

23. Proba me Deus, et scito cor meum: interroga me, et cognosce semitas meas.

24. Et vide, si via iniquitatis in me est: et deduc me in via æterna.

19. O, of Gij, o God, de zondaars dooddet! Mannen der bloedvergieting, wijkt van mij[18])!

20. Want gij zegt in de gedachte: Zij verkrijgen uwe steden tevergeefs[19]).

21. Haat ik niet die U haten, o God, en kwijn ik niet weg om uwe vijanden[20])?

22. Met volkomen afkeer haat ik hen, en vijanden zijn zij voor mij.

23. Beproef mij, God, en ken mijn hart; onderzoek mij en erken mijne paden[21]),

24. en zie of er een weg van ongerechtigheid bij mij is, en leid mij op eenen eeuwigen weg.

---

dag en nacht zou bezig blijven en dan 's morgens nog voor U zou staan en tellen.

[18]) In zijne bewondering van Gods grootheid verontwaardigt de Psalmist zich er over, dat *de zondaars* Hem beleedigen; hij wil niets met hen gemeen hebben en roept Gods toorn over hen af. Zie Psalm V noot 6 en 8.

[19]) De zin van dit uitermate duister vers is, naar de Vulgaat, wellicht: want God lasterend zegt gij bij u zelven: De vromen hebben *uwe steden* wel in bezit, o God, maar zij zullen ze niet behouden.—Volgens sommigen: gij zegt, God ten hoon: Voor niets acht men, o God, uwe steden, d. i. waarin uwe vromen wonen. De zin van den grondtekst is misschien: die uwen heiligen naam, o God, tot euveldaden bezigen en hem ijdel gebruiken, uwe vijanden.

[20]) Reden, waarom hij in v. 19 Gods straf over hen afriep: het zijn Gods vijanden, wier misdaden tegen God hem diep grieven.

[21]) Een beroep van den Psalmist op de reinheid zijner bedoelingen (Hebr.: «en ken mijne gedachten») en zijner handelingen (v. 24) om God te bewegen, dat Hij hem moge leiden op *eenen eeuwigen weg*, d. i. die niet uitloopt op verderf (vgl. Ps. I 6), maar hem leidt tot het eeuwige heil.

— Wat David, het profetisch beeld van Christus, in dezen Psalm naar den letterlijken zin van zich zelven getuigt, wordt door den H. Hilarius en Dionysius Carthusianus naar den geestelijken zin in den mond van Christus gelegd; naar den H. Augustinus heeft het in dezen laatsten zin betrekking deels op Christus, deels op zijne geestelijke ledematen. Aldus ook o. a. Lindanus.

PSALMUS CXXXIX.

PSALM CXXXIX.

Gebed om hulp in nood.

God moge den zanger bevrijden van de boozen (v. 2), die door hunne plannen (v. 3), gesprekken (v. 4) en aanslagen zijnen ondergang beoogen (v. 5—6). Steeds vertrouwt hij op God (v. 7—9), die den boozen vergelding zal schenken (v. 10—12), maar de vromen zal helpen en zegenen (v. 13—14).

1. In finem, Psalmus David.

2. Eripe me Domine ab homine malo: a viro iniquo eripe me.

3. Qui cogitaverunt iniquitates in corde: tota die constituebant prœlia.

4. Acuerunt linguas suas sicut serpentis: venenum aspidum sub labiis eorum. *Supra V 11; Rom. III 13.*

5. Custodi me Domine de manu peccatoris: et ab hominibus iniquis eripe me.

Qui cogitaverunt supplantare gressus meos:

6. Absconderunt superbi laqueum mihi: *Supra CXVIII 110.*

Et funes extenderunt in laqueum: juxta iter scandalum posuerunt mihi.

7. Dixi Domino: Deus meus es tu: exaudi Domine vocem deprecationis meæ.

8. Domine, Domine virtus salutis meæ: obumbrasti super caput meum in die belli:

9. Ne tradas me Domine a desi-

1. Tot het einde. Een Psalm van David[1]).

2. Bevrijd mij, Heer, van den boozen mensch; van den ongerechten man bevrijd mij[2]),

3. die op ongerechtigheden zinnen in het hart, vijandelijkheden stichten den geheelen dag[3]).

4. Zij scherpen hunne tongen als die van eene slang; addergif is onder hunne lippen[4]).

5. Bewaar mij, o Heer, voor de hand des zondaars, en bevrijd mij van de ongerechte menschen,

die er op zinnen mijne schreden te doen struikelen[5]).

6. Trotschaards legden mij heimelijk eenen strik

en spanden koorden tot een net uit; zij plaatsten langs den weg een struikelblok voor mij.

7. Ik zeide tot den Heer: Mijn God zijt Gij! Verhoor, o Heer, de stem van mijne smeeking.

8. Heer, o Heer, de sterkte van mijn heil! Gij overschaduwt mijn hoofd ten dage van den strijd[6]).

9. Geef mij niet, o Heer, tegen

---

[1]) Zie Ps. IV noot 1. Inhoud en stijl van dezen Psalm hebben veel overeenkomst met die van Ps. VII en LXIII, welke eveneens aan David worden toegeschreven. Mogelijk vond ook deze Psalm zijne aanleiding in de vervolging van Saül, den laster van Doëg (I Reg. XXII) of het verraad der Ziphieten (I Reg. XXVI).

[2]) *De booze mensch* is hier wellicht in het bijzonder Doëg; misschien echter is de uitdrukking verzamelend gebezigd, daar in v. 3 het meervoud staat.

[3]) Onophoudelijk tweedracht zaaien.

[4]) Vgl. Psalm XIII noot 7.

[5]) Mij te doen omkomen.

[6]) Gij zijt mijn machtige redder; uwe hulp zal als een schild of als een weldadige schaduw boven *mijn hoofd* zweven in de hitte *van den strijd*. David beschouwt die hulp als reeds verleend, gelijk hij ze overigens eertijds genoten had in zijnen strijd tegen Goliath en de Philistijnen.

derio meo peccatori: cogitaverunt contra me, ne derelinquas me, ne forte exaltentur.

10. Caput circuitus eorum: labor labiorum ipsorum operiet eos.

11. Cadent super eos carbones, in ignem dejicies eos: in miseriis non subsistent.

12. Vir linguosus non dirigetur in terra: virum injustum mala capient in interitu.

13. Cognovi quia faciet Dominus judicium inopis: et vindictam pauperum.

14. Verumtamen justi confitebuntur nomini tuo: et habitabunt recti cum vultu tuo.

mijn verlangen aan den zondaar over! Zij smeden plannen tegen mij. Verlaat mij niet, opdat zij zich wellicht niet verheffen[7]).

10. Het hoofd hunner omsingeling — de kwelling hunner lippen zal hen overdekken[8]).

11. Kolen zullen op hen vallen; in het vuur zult Gij hen storten; in ellenden zullen zij geen stand houden[9]).

12. Een kwaadspreker heeft geenen voorspoed op de aarde; den ongerechten man achterhalen rampen tot verderf[10]).

13. Ik weet, dat God het recht van den behoeftige zal oefenen en de wraak der armen[11]).

14. Maar de rechtvaardigen zullen uwen naam verheerlijken, en de gerechten zullen wonen voor uw aanschijn[12]).

---

[7]) Hebr. waarschijnlijk: «sta het verlangen des zondaars niet toe; laat hun plan niet gelukken; zij zouden zich verheffen.»

[8]) Thans verkondigt de Psalmist (v. 10—12) de vergelding, die God aan zijne vijanden en (v. 13—14) de bescherming, die Hij hem en den vromen zal doen ten deel vallen. Naar den grondtekst kan door «caput» het hoofd, d. i. de aanvoerder (Saül of Doëg) of het hoofd in den eigenlijken zin, de schedel, der belagers, die David omsingelen, bedoeld worden; de zin is wellicht: wat den aanvoerder mijner vijanden en allen, die mij omsingelen, aangaat, op hen zal de *kwelling* nederkomen, welke zij mij door den laster *hunner lippen* willen berokkenen. Mogelijk ook: hunne geheele omsingeling, d. i. al hunne aanslagen en vervolgingen en al het kwaad, door hunne lastertong teweeggebracht, vallen op hen terug (zie Psalm VII noot 16).

[9]) Zij zullen ellendig tot val geraken. Hebr. waarschijnlijk: «gloeiende kolen (d. i. bliksems) mogen op hen neergeslingerd worden; laat hen in het vuur vallen, in afgronden (in waterkolken), dat zij (daaruit) nimmer opstaan»; een drievoudig beeld van het lijden, waarmede de goddeloozen door God mogen gestraft worden.

[10]) Mogelijk ook: vangen (drijven) rampen in eenen verderfelijken strik. Vgl. Psalm IX noot 11.

[11]) *Ik weet*, nl. bij ondervinding, dat God als beschermer en wreker *van den behoeftige* en *de armen*, d. i. der vervolgde en onderdrukte *gerechten* (v. 14), zal optreden, en dan zullen dezen, dankbaar voor die hulp, God verheerlijken.

[12]) Uwe gunst genieten. Vgl. Psalm XIV noot 1.

— De HH. Augustinus, Hiëronymus, Chrysostomus en vooral de H. Hilarius zien in dezen Psalm een gebed, waardoor Christus (v. 2—9) Gods hulp inroept tegen den duivel en zijne handlangers, die Hem (en zijne ledematen) belasteren en bestrijden; maar zij zullen ook (v. 10—12) juist daarom in het eeuwige vuur hunne straf ontvangen, terwijl de vervolgde gerechtigen (v. 13—14) bevrijd en met de eeuwige zaligheid zullen beloond worden. Aldus ook Bellarminus en Lindanus.

PSALMUS CXL.

PSALM CXL.

Gebed in hevige vervolging.

De Heer verhoore het gebed van den zanger (v. 1—2) en beware hem voor zondige woorden en daden (v. 3—4a)! Met zondaars wil hij niets gemeen hebben (v. 4b—5). God straffe hen (v. 6)! Groot is zijn nood, maar ook zijn vertrouwen (v. 7—8). God helpe hem en straffe zijne vijanden (v. 9—10)!

1. Psalmus David.
Domine clamavi ad te, exaudi me: intende voci meæ, cum clamavero ad te.
2. Dirigatur oratio mea sicut incensum in conspectu tuo: elevatio manuum mearum sacrificium vespertinum.
3. Pone Domine custodiam ori meo: et ostium circumstantiæ labiis meis.
4. Non declines cor meum in verba malitiæ, ad excusandas excusationes in peccatis.

Cum hominibus operantibus iniquitatem: et non communicabo cum electis eorum.
5. Corripiet me justus in misericordia, et increpabit me: oleum

1. Een Psalm van David[1]).
O Heer, ik roep tot U, verhoor mij! Geef acht op mijne stem, wanneer ik tot U roep.
2. Stijge mijn gebed op als een reukoffer voor uw aangezicht, de verheffing mijner handen als een avondoffer[2])!
3. Stel, Heer, eene wacht aan mijnen mond, en eene poort ter omschansing voor mijne lippen[3]).
4. Wend mijn hart niet af tot woorden van boosaardigheid, ter voorwending van verontschuldigingen in vergrijpen,
met menschen, die ongerechtigheid begaan; en geenszins neem ik deel aan hunne heerlijkheden[4]).
5. Tuchtigen mag mij een gerechtige in barmhartigheid en mij be-

---

[1]) De juistheid van dit opschrift wordt tamelijk algemeen erkend, alhoewel niet met zekerheid kan aangegeven worden bij welke bepaalde gelegenheid David dezen Psalm zong. Blijkbaar was hij ten zeerste door zijne vijanden (waarschijnlijk Saül, Doëg en hunne handlangers) in het nauw gebracht en vreesde hij door den nood tot verkeerde woorden of daden (v. 3—4) gebracht te worden. Vandaar zijn zoo dringend smeekgebed.

[2]) Naar het Hebr.: «Mijn gebed zij» of «besta». De zin is: het *gebed*, dat ik met *verheffing* der *handen* verricht, moge in uw oog welgevallig zijn gelijk een reuk- en avondoffer. Zie Exod. XXIX 38—39; XXX 7 en XII 6.

[3]) Zijne kwelling zou hem tot morren en andere zondige woorden kunnen aanleiding geven; daarom vraagt hij, dat God hem de kracht schenke om te zwijgen. Hebr.: «bewaar de deur mijner lippen».

[4]) De zin is: zorg, dat *mijn hart* niet geneigd zij tot zondige *verontschuldigingen*, dienende om booze handelingen te vergoelijken, zooals goddeloozen zulks doen, en laat mij niet verleid worden om deel te nemen aan hetgeen zij voor uitgelezen houden en goedkeuren; m. a. w. (waarschijnlijk): laat mij niet, gelijk zij, door ongeoorloofde middelen streven naar redding en voorspoed. Hebr.: «Neig mijn hart niet tot boosheid om werken in goddeloosheid te doen met mannen, die kwaad plegen, en ik ete (of eet) niet mede van hunne lekkernijen», d. i. dat ik niet mede doe aan hunne zondige daden, die zij begaan en verontschuldigen, omdat zij hun geneugten verschaffen. Misschien ook eenvoudig: ik heb met hen geene gemeenschap.

autem peccatoris non impinguet caput meum.

Quoniam adhuc et oratio mea in beneplacitis eorum:

6. Absorpti sunt juncti petræ judices eorum.

Audient verba mea quoniam potuerunt:

7. Sicut crassitudo terræ erupta est super terram.

Dissipata sunt ossa nostra secus infernum:

8. Quia ad te Domine, Domine oculi mei: in te speravi, non auferas animam meam.

9. Custodi me a laqueo, quem statuerunt mihi: et a scandalis operantium iniquitatem.

10. Cadent in retiaculo ejus peccatores: singulariter sum ego donec transeam.

straffen, — maar olie van een zondaar zalve niet mijn hoofd!

Want ook nu duurt mijn gebed bij hunne lusten[5]).

6. Verzinken mogen, op een klip gestooten, hunne rechters!

Zij zullen mijne woorden hooren, want zij zijn krachtig[6]).

7. Gelijk een aardklont over het land uiteengeworpen wordt,

zoo zijn onze beenderen verstrooid langs de onderwereld[7]).

8. Want op U, Heer, o Heer, zijn mijne oogen gericht; op U vertrouw ik; neem mijne ziel niet weg[8])!

9. Bewaar mij voor den strik, dien zij mij spannen, en voor de struikelblokken van die onrecht plegen.

10. Dat de zondaars vallen in hun net[9])! Afgezonderd ben ik, totdat ik voorbijtrek.

---

[5]) De zin is waarschijnlijk: alles wat *een gerechtige* mij in barmhartigheid doet, zelfs zijn *tuchtigen* en *bestraffen*, beschouw ik als een weldaad; de eer daarentegen en het geluk, dat de zondaar geniet, of dat van den kant des zondaars komt, wijs ik van mij af; want ook nu nog, terwijl zij hunne booze *lusten* botvieren en ik in kwelling ben, blijf ik God bidden, dat ik (v. 3—4) noch in woorden, noch in daden met hen instem. De grondtekst kan beteekenen: «Mij sla de gerechtige, (het is) barmhartigheid; hij kastijde mij, (het is) hoofdzalf; mijn hoofd were het niet af, want nog (is het zoo gesteld), dat mijn bidden tegen hunne boosheid (gericht is)». Mogelijk is daarvan de zin: met de beschikkingen van Gods gerechtigheid ben ik tevreden; het zijn bewijzen zijner barmhartigheid en liefde; vast blijf ik vertrouwen, dat mijn gebed mij van de boosheid mijner vijanden zal bevrijden.

[6]) *Hunne rechters*, d. i. de aanzienlijken onder mijne vijanden (Saül, Doëg), *mogen*, door God naar recht bestraft, *op een klip* stooten en *verzinken* (d. i. ten gronde gaan of althans zwaar gekastijd worden), en zoo ondervinden, dat *mijne woorden*, d. i. mijn gebed, *krachtig* (Hebr.: «aangenaam») zijn bij God.

[7]) De zin is wellicht: intusschen is onze nood ten top gestegen; wij, nl. de zanger en zijne aanhangers, zijn als gestorvenen, wier *beenderen* aan den rand des grafs liggen en nog maar behoeven begraven te worden. Hebr.: «gelijk men de aarde groeft en splijt (d. i. ploegt om er het zaad in te werpen), zoo zijn onze beenderen verspreid aan den rand (mond) der onderwereld» (die open staat om ze op te nemen). Maar Gij, o God, zult ons leven schenken, *want* (v. 8) op U vertrouw ik.

[8]) *Mijne ziel*, d. i. mijn leven.

[9]) *In hun net*, woordelijk: in zijn net, d. i. ieder in het zijne; volgens sommigen: in het net, dat God hun spant. Het slot is duister; mogelijk is de zin: door Gods hulp ben ik verwijderd van alle vijanden, vrij van hunne aanvallen (vgl. Ps. IV noot 12), en zoo blijft Hij mij helpen, *totdat* (zie Ps. CIX noot 3) *ik* voorbij alle gevaren zal getrokken zijn. Volgens sommigen: ik ben van alle menschelijke hulp verstoken, maar blijf op God hopen, totdat ik buiten gevaar ben. Hebr.: «Mogen de boozen in hunne netten vallen te gelijker tijd terwijl ik (ongedeerd) voorbijga».

— De H. Augustinus en op zijn voetspoor Bellarminus, Dionysius Carthusianus, Lindanus en anderen vatten

PSALMUS CXLI.

PSALM CXLI.

Gebed in levensgevaar.

David roept in zijnen nood tot God (v. 2—3), die den radelooze en verlatene kan helpen (v. 4—5). Met vertrouwen verwacht hij hulp van God en belooft Hem zijnen dank (v. 6—8).

1. Intellectus David,
Cum esset in spelunca, oratio. *(I Reg. XXIV).*
2. Voce mea ad Dominum clamavi: voce mea ad Dominum deprecatus sum: *Supra LXXVI 2.*
3. Effundo in conspectu ejus orationem meam, et tribulationem meam ante ipsum pronuntio.
4. In deficiendo ex me spiritum meum, et tu cognovisti semitas meas.
In via hac, qua ambulabam, absconderunt laqueum mihi.
5. Considerabam ad dexteram, et videbam: et non erat qui cognosceret me.

1. Tot onderrichting. Van David, toen hij in de spelonk was. Een gebed[1]).
2. Met mijne stem roep ik tot den Heer; met mijne stem richt ik mijn gesmeek tot den Heer.
3. Ik stort voor zijn aanschijn mijne bede uit, en voor Hem betuig ik mijne kwelling.
4. Als mijn geest in mij bezwijkt, dan ook kent Gij mijne wegen[2]).
Op dezen weg, dien ik bewandel, hebben zij heimelijk eenen strik voor mij gespannen.
5. Ik schouw naar rechts en ik zie; en niemand is er, die mij kent[3]).

---

dezen Psalm in den geestelijken zin op als een gebed van den met Christus vereenigden geloovige, die naar volmaaktheid streeft; deze vraagt de genade om goed te bidden (v. 1—2), om zich te onthouden van zondige woorden (v. 3—4*a*) en van gemeenschap met boozen (v. 4*b*); hij verlangt door de vromen terechtgewezen en van de boozen en hunne vleierijen verlost te worden (v. 5). Dezen zullen ten gronde gaan (of, naar den H. Aug.: vergeleken met Christus zullen de wijzen dezer wereld voor niets geacht worden; v. 6*a*); intusschen zullen velen door de machtige woorden van Christus in hunne harten getroffen worden en zich bekeeren (v. 6*b*). Gevaren en bekoringen dreigen thans den vrome (v. 7), maar in zijne hoop op God zal hij bevrijd worden van de lagen des duivels en de kwade voorbeelden der boozen (v. 8—9). Dezen zullen vallen in de netten des duivels; de vrome daarentegen, die zich van de booze wereld verwijderd houdt, zal daaraan ontsnappen (v. 10).

[1]) Zie Ps. XXXI noot 1. *In de spelonk*, nl. van Engaddi (vgl. I Reg. XXIV 1) of van Odollam (I Reg. XXII 1). De inhoud van dit *gebed* is van dien aard, dat het tevens *tot onderrichting* strekt voor wie in dergelijke gevallen verkeeren.

[2]) Als mijn geest zich uitput in het zoeken naar eenen uitweg en er geenen weet te vinden, dan *kent Gij mijne wegen*, d. i. het lot, dat mij treft of treffen kan of, naar het Hebr.: «mijnen weg», d. i. eenen uitweg, voor mij en weet mij dien te verschaffen. In zulken nood verkeer ik *op dezen weg*, d. i. in deze U bekende vervolging.

[3]) *Naar rechts*, d. i. naar eenen helper; voor het gerieht stond de verdediger ter rechterhand van den beschuldigde. *Die mij kent*, d. i. voor mij zorgt (vgl. Ps. XXXVII 12). Hebr.: «Schouw rechts (o God) en zie».

Periit fuga a me, et non est qui requirat animam meam.

6. Clamavi ad te Domine, dixi: Tu es spes mea, portio mea in terra viventium.

7. Intende ad deprecationem meam: quia humiliatus sum nimis.

Libera me a persequentibus me: quia confortati sunt super me.

8. Educ de custodia animam meam ad confitendum nomini tuo: me exspectant justi, donec retribuas mihi.

Verloren is voor mij de vlucht[4]), en niemand is er, die naar mijn leven vraagt.

6. Ik roep tot U, o Heer! Ik zeg: Gij zijt mijne hoop, mijn aandeel in het land der levenden[5]).

7. Geef acht op mijne smeeking, want vernederd ben ik uitermate.

Red mij van die mij vervolgen, want zij hebben de overhand op mij.

8. Leid uit den kerker mijne ziel om uwen naam te loven. Naar mij zien de gerechten uit, totdat Gij mij vergeldt[6]).

PSALMUS CXLII.

PSALM CXLII.

God helpe en verlichte zijnen dienaar!

God zij barmhartig jegens zijnen dienaar (v. 1—2), die vervolgd en neergedrukt is (3—4), maar op God vertrouwt (v. 5—6). Hij zende hem spoedig redding, toone hem zijnen wil (v. 7—11) en vernietige zijne vijanden (v. 12).

1. Psalmus David,

Quando persequebatur eum Absalom filius ejus. *(II Reg. XVII).*

Domine exaudi orationem meam: auribus percipe obsecrationem meam in veritate tua: exaudi me in tua justitia.

1. Een Psalm van David, toen hem zijn zoon Absalom vervolgde[1]).

Heer, verhoor mijn gebed; leen het oor aan mijn gesmeek naar uwe waarheid; verhoor mij naar uwe gerechtigheid[2]).

---

[4]) Zij is mij onmogelijk. David had ongetwijfeld nog wel vrienden, maar geen van hen vroeg *naar* zijn *leven*, d. i. was er op bedacht of vermocht hem te helpen.

[5]) Wie God ten *aandeel* heeft *in het land der levenden*, d. i. op aarde, bezit in Hem het onderpand zijner *hoop*.

[6]) Door *kerker* wordt hier wellicht de spelonk (v. 1) bedoeld of wel de benarde toestand, waarin zich de zanger bevindt; redt God hem daaruit, dan zal hij zijnen *naam loven* met *de gerechten*, die naar de *vergelding*, d. i. naar de hulp, die God aan David verleent, uitzien om zich met hem in de dankbetuiging te vereenigen.

— Te recht, zegt Bellarminus, wordt deze geheele Psalm in den hoogeren zin verklaard als een gebed door Christus, David's zoon en tegenbeeld, gestort in den Hof der olijven of aan het kruis, toen Hij, van allen verlaten, in den uitersten nood verkeerde. In dien zin wordt de Psalm uitgelegd o. a. door Cassiodorus en de HH. Augustinus, Hilarius en Hiëronymus.

[1]) Dit laatste ontbreekt in den grondtekst, maar is niet in strijd met den inhoud van dezen Psalm, den zevenden onder de boetpsalmen.

[2]) De hoop van den zanger is gegrond op Gods *waarheid* (of trouw) en *gerechtigheid;* God beloofde immers den noodlijdenden rechtvaardige op zijn gebed te helpen en verplichtte zich vrijwillig om hem die hulp als een

2. Et non intres in judicium cum servo tuo: quia non justificabitur in conspectu tuo omnis vivens.

3. Quia persecutus est inimicus animam meam: humiliavit in terra vitam meam.

Collocavit me in obscuris sicut mortuos sæculi:

4. Et anxiatus est super me spiritus meus, in me turbatum est cor meum.

5. Memor fui dierum antiquorum, meditatus sum in omnibus operibus tuis: in factis manuum tuarum meditabar.

6. Expandi manus meas ad te: anima mea sicut terra sine aqua tibi:

7. Velociter exaudi me Domine: defecit spiritus meus.

Non avertas faciem tuam a me: et similis ero descendentibus in lacum.

8. Auditam fac mihi mane misericordiam tuam: quia in te speravi.

2. En treed niet in het gericht met uwen dienaar; want al wat leeft wordt geenszins gerechtvaardigd voor uw aanschijn[3].

3. Want de vijand vervolgt mijne ziel; hij buigt mijn leven neder ter aarde.

Hij heeft mij geplaatst in de duisternis als de dooden des voortijds[4],

4. en in angst is mijn geest over mij[5], ontsteld is mijn hart in mijn binnenste.

5. Gedachtig ben ik aan de aloude dagen; ik peins over al uwe werken; de daden uwer handen overpeins ik.

6. Ik strek mijne handen uit naar U[6]; mijne ziel is voor U als een land zonder water.

7. Verhoor mij spoedig, Heer, mijn geest bezwijkt[7].

Wend uw aangezicht niet af van mij; dan zou ik gelijk worden aan die ten grave dalen.

8. Laat mij in den ochtend uwe ontferming hooren[8], want ik stel mijne hoop op U.

---

rechtvaardig loon voor zijn goed verricht gebed te verleenen. Mogelijk wil de zanger er ook op wijzen, dat hij door Gods gerechtigheid tegen de onrechtvaardige aanslagen zijner vijanden dient beschermd te worden.

[3]) De Psalmist is overtuigd, dat de vervolging, die hij lijdt, en de daarmede verbonden kwellingen de rechtmatige straf zijner zonden zijn; ook thans nog vreest hij, dat juist deze hem het recht op de vervulling van Gods beloften doen verliezen; hij weet, dat hij, evenals *al wat leeft, voor* Gods *aanschijn* een zondaar is; daarom vraagt hij, dat God, dien hij toch dienen wil, niet *met* hem *in het gericht trede,* d. i. niet, in zijne gerechtigheid, de uiterste straf aan hem voltrekke, maar dat Hij uit barmhartigheid een einde moge maken aan de vervolgingen en kwellingen, die, blijkens v. 3, zonder dat God er nog bijvoegt, groot genoeg zijn.

[4]) Hij *vervolgt mijne ziel,* d. i. staat mij naar het leven; reeds heeft hij mij *ter aarde* nedergeworpen en mij aan den rand des grafs gebracht, waar ik *in de duisternis* zal zijn *gelijk de dooden des voortijds,* die het daglicht niet meer aanschouwen. Sommigen zien in *de duisternis* of wel de spelonken aangeduid, waarin David zich moest schuilhouden, of wel een beeld van David's ellenden. Vgl. Ps. XVII noot 26.

[5]) Sommigen vertalen: in mij. Bij de uitwendige verdrukking voegt zich inwendige angst en voert mijnen nood ten top: wel een reden voor U om mij uwe barmhartigheid te bewijzen, waarop ik hoop (v. 5) bij de gedachte aan hetgeen Gij oudtijds deedt met de uwen.

[6]) Innig verlangend naar uwe tegenwoordigheid en uwe hulp, gelijk een waterlooze streek verlangt naar den regen.

[7]) Ik voel, dat mijne krachten mij begeven.

[8]) Geef mij *in den ochtend,* d. i. spoedig, door uwe hulp een sprekend bewijs van uwe ontferming.

Notam fac mihi viam, in qua ambulem: quia ad te levavi animam meam.

9. Eripe me de inimicis meis Domine, ad te confugi:

10. Doce me facere voluntatem tuam, quia Deus meus es tu.

Spiritus tuus bonus deducet me in terram rectam:

11. Propter nomen tuum Domine vivificabis me, in æquitate tua.

Educes de tribulatione animam meam:

12. Et in misericordia tua disperdes inimicos meos.

Et perdes omnes, qui tribulant animam meam: quoniam ego servus tuus sum.

Maak mij den weg bekend, dien ik bewandelen moet; want tot U verhef ik mijne ziel[9]).

9. Red mij van mijne vijanden, o Heer; tot U neem ik mijne toevlucht.

10. Leer mij uwen wil doen, want mijn God zijt Gij.

Uw goede geest geleide mij in een effen land[10])!

11. Ter wille van uwen naam, o Heer, doe mij leven[11]) naar uwe gerechtigheid,

voer uit de kwelling mijne ziel,

12. en, naar uwe goedertierenheid, vernietig mijne vijanden,

en stort allen in het verderf, die mijne ziel benauwen; want ik, ik ben uw dienaar.

---

[9]) Leer en help mij *den* rechten *weg bewandelen*, opdat ik zoodoende uwe hulp blijve verdienen. Volgens sommigen: toon mij den weg, waarlangs ik aan het gevaar kan ontsnappen.

[10]) Door *effen land* wordt hier hetzelfde bedoeld als in v. 8 door *den weg* en in v. 10*a* door *uwen wil;* de zanger hoopt door de goede ingevingen van den H. Geest innerlijk geholpen te worden in het vervullen van Gods geboden; dat zal hem dan tevens een waarborg zijn voor zijne redding. Volgens sommigen wordt ook hier wederom door *wil* en *effen land* een uitweg aangeduid om aan het gevaar te ontsnappen.

[11]) Ter verheerlijking uwer goddelijke eigenschappen *doe mij leven*, d. i. onttrek mij aan dit doodsgevaar. — David's gebed geeft, naar de opvatting van den H. Chrysostomus, Bellarminus en anderen, in dezen Psalm de wijze aan, op welke allen, die waarlijk berouw hebben over hunne zonden, met aandrang tot God om vergiffenis en hulp kunnen smeeken. Verscheiden Latijnsche Vaders zien in dezen Psalm een gebed van den lijdenden Christus, die, evenals David door Absalom, verraden werd door Judas (aldus de H. Augustinus) en vervolgd door het Joodsche volk (aldus de H. Gregorius).

PSALMUS CXLIII.

PSALM CXLIII.

Gebed om bijstand.

Dankbetuiging voor Gods hulp in het verleden (v. 1—2); ootmoedige bekentenis van 's menschen nietigheid (v. 3—4). Bede om hulp tegen booze vijanden (v. 5—8); belofte van dank aan den Gever van alle heil (v. 9—10). Herhaling der bede om hulp tegen de vijanden (v. 11), die overvloed hebben aan tijdelijken voorspoed (v. 12—14), zoodat zij gelukkig geprezen worden, terwijl toch Gods volk alleen gelukkig kan zijn (v. 15).

Psalmus David.
1. Adversus Goliath.
Benedictus Dominus Deus meus, qui docet manus meas ad prœlium, et digitos meos ad bellum.
2. Misericordia mea, et refugium meum: susceptor meus, et liberator meus:
Protector meus, et in ipso speravi: qui subdit populum meum sub me.
3. Domine quid est homo, quia innotuisti ei? aut filius hominis, quia reputas eum?
4. Homo vanitati similis factus est: dies ejus sicut umbra prætereunt. *Job. VIII 9 et XIV 2.*
5. Domine inclina cœlos tuos, et descende: tange montes, et fumigabunt.
6. Fulgura coruscationem, et dissipabis eos: emitte sagittas tuas, et conturbabis eos:

Een Psalm van David[1]).
1. Tegen Goliath[2]).
Gezegend zij de Heer, mijn God, die mijne handen oefent ten strijde en mijne vingers ten oorlog.
2. Hij, mijne goedertierenheid[3]) en mijne toevlucht, mijn verdediger en mijn bevrijder,
mijn beschermer en op wien ik hoop, die mijn volk aan mij onderdanig maakt[4]).
3. O Heer, wat is een mensch, dat Gij U openbaart aan hem[5]), of de zoon eens menschen, dat Gij op hem acht geeft?
4. De mensch is aan een nietigheid[6]) gelijk; zijne dagen gaan voorbij als eene schaduw.
5. O Heer, doe uwe hemelen zinken en daal neder; raak de bergen aan, en zij zullen rooken[7]).
6. Laat den bliksem weerlichten, en Gij zult hen verstrooien; zend uwe pijlen uit, en Gij zult hen ontzetten.

---

[1]) Voor de juistheid van dit opschrift pleit de inhoud van den Psalm en zijne overeenkomst met Psalm XVII. Sommigen meenen, dat hij uit twee Psalmen, nl. 1—10 en 11—15 bestaat.

[2]) Dit ontbreekt in den grondtekst. Blijkens v. 2 werd de Psalm door David gezongen, nadat hij reeds door allen als koning erkend was, misschien als eene herinnering tevens aan zijnen strijd tegen *Goliath* en de Philistijnen. Vgl. v. 10—11 en Ps. LV noot 2.

[3]) De jegens mij oneindig goedertieren God.

[4]) *Mijn volk,* d. i. niet alleen Juda, maar alle stammen. Vgl. II Reg. V 1—5. Dankbaar bekent David nu (v. 3—4), dat God uit barmhartigheid aan hem, een nietig mensch, die hulp betoonde.

[5]) Hebr.: «dat Gij hem kent», d. i. U om hem bekreunt en hem helpt.

[6]) Hebr.: «aan een damp», die snel vervliegt en te niet gaat.

[7]) David duidt hier Gods hulp aan onder beelden, ontleend aan zijn verschijnen op den berg Sinaï. Vgl. Exod. XIX 16—19 en Psalm CIII 32. Ontzaglijk is God, als Hij *de hemelen* doet *zinken,* d. i. als Hij op de wolken ne-

7. Emitte manum tuam de alto, eripe me, et libera me de aquis multis: de manu filiorum alienorum.

8. Quorum os locutum est vanitatem: et dextera eorum, dextera iniquitatis.

9. Deus canticum novum cantabo tibi: in psalterio, decachordo psallam tibi. *Supra XXXII 2.*

10. Qui das salutem regibus: qui redemisti David servum tuum de gladio maligno:

11. Eripe me.

Et erue me de manu filiorum alienorum, quorum os locutum est vanitatem: et dextera eorum, dextera iniquitatis:

12. Quorum filii, sicut novellæ plantationes in juventute sua.

Filiæ eorum compositæ: circumornatæ ut similitudo templi.

13. Promptuaria eorum plena, eructantia ex hoc in illud.

7. Reik uwe hand toe uit den hooge, red mij, en bevrijd mij uit de vele wateren, uit de hand van de zonen der vreemden[8]),

8. wier mond onwaarheid spreekt en wier rechterhand een rechterhand van onrecht is[9]).

9. O God, een nieuw gezang zal ik U zingen; op het tiensnarig psalter zal ik U prijzen[10]),

10. Gij, die heil schenkt aan de koningen; die David, uwen dienaar, hebt verlost van een verderfelijk zwaard[11]).

11. Red mij

en ontruk mij aan de hand van de zonen der vreemden, wier mond onwaarheid spreekt, en wier rechterhand een rechterhand van onrecht is;

12. wier zonen zijn als jonge planten in hunne jeugd[12]);

wier dochters sierlijk zijn, omdost naar het evenbeeld van eenen tempel[13]);

13. wier voorraadschuren vol zijn, van de eene overvloeiend in de andere[14]);

---

derdaalt (zie Ps. XVII noot 11) om in zijne almacht te handelen; zelfs de onwrikbare *bergen* ontvlammen, als Hij ze met zijne bliksemende *hand* aanraakt. Hoeveel te meer zal zijn optreden ontzettend zijn (v. 6) voor zijne vijanden.

[8]) De *zonen van vreemden*, d. i. de vijandige volkeren, die David beoorlogen, overstelpen hem met gevaren en rampen als met eenen vloed van *wateren*, in welke hij op het punt is te verdrinken. Vgl. Ps. LV noot 2.

[9]) Zij zijn trouweloos en heffen de *rechterhand* ten meineed op; of wel: zij breken metterdaad de gezworen trouw; dat maakt hen gevaarlijker voor David, maar ook strafwaardiger bij God.

[10]) Het nieuwe bewijs van Gods goedheid zal hem aanleiding geven tot *een nieuw* en plechtig *gezang*.

[11]) Een dubbele reden tot bemoediging: als koning mag en moet hij heil verwachten, niet van zijne menschelijke hulpmiddelen, maar van God, door wien hij overigens reeds vroeger als herdersknaap verlost werd van Goliath's *verderfelijk zwaard*. Anderen zien in dit laatste geen terugblik op het verleden, maar een betuiging van David's hoop op zijne toekomstige redding uit de gevaren des oorlogs.

[12]) Naar de Vulgaat en de Septuagint wordt in v. 12—14 het geluk der vijanden beschreven; de zin is dan waarschijnlijk: uwe hulp, o God, is des te dringender noodzakelijk, omdat zij overvloed hebben aan tijdelijken zegen, hetgeen anderen aanleiding geeft (v. 15) om uwe en mijne vijanden gelukkig te prijzen, terwijl toch alleen uw volk gelukkig kan zijn. Naar den grondtekst integendeel roept David om hulp met het oog op het tijdelijk geluk van zijn volk; de zin is dan: red mij..... omdat (of opdat) onze zonen zijn *als jonge planten* enz. *In hunne jeugd* behoort bij *zonen*.

[13]) *Sierlijk*, in prachtgewaden gehuld, gelijk de met prachtige tapijten omhulde tabernakel. Naar den grondtekst: «onze dochters (zijn rijzig) als pilaren, uitgehouwen naar de wijze (der kolommen) van een paleis».

[14]) De vermoedelijke zin is: de rijkdom vermeerdert zich dermate, dat de

Oves eorum fœtosæ, abundantes in egressibus suis:
14. Boves eorum crassæ.
Non est ruina maceriæ, neque transitus: neque clamor in plateis eorum.
15. Beatum dixerunt populum, cui hæc sunt: beatus populus, cujus Dominus Deus ejus.

wier schapen vruchtbaar zijn, talrijk in hunne uittochten[15]);
14. wier runderen vet zijn.
Geen vervallenheid is er in eenen muur, noch doorgang, noch geschreeuw in hunne straten[16]).
15. Gelukkig noemen zij een volk, wien dat ten deel valt[17]). — Gelukkig is het volk, welks God de Heer is!

PSALMUS CXLIV.

PSALM CXLIV.

Loflied op Gods volmaaktheden.

In verrukking over Gods eigenschappen belooft de zanger, dat hij Hem steeds zal prijzen (v. 1—2). God immers is groot (v. 3); alle geslachten verheerlijken zijne macht (v. 4), zijne heiligheid, zijne wonderen en heerlijke daden (v. 5—6), zijne goedheid en barmhartigheid (v. 7—9). Alles moet Hem en zijne macht verheerlijken (v. 10—13a), want Hij is getrouw en heilig (v. 13b), hulpvaardig (v. 14), milddadig (v. 15—16) en oneindig rechtvaardig (v. 17). Hij is de Helper der vromen en de Straffer der boozen (v. 18—20). Daarom komt Hem eeuwige eer toe (v. 21).

1. Laudatio ipsi David.
Exaltabo te Deus meus rex: et benedicam nomini tuo in sæculum, et in sæculum sæculi.

1. Een lofzang van David[1]).
Verheffen wil ik U, mijn God, o koning, en prijzen wil ik uwen naam altoos en immer en in eeuwigheid.

---

schuren den voorraad niet meer kunnen bevatten en men er steeds nieuwe bouwt, die eveneens gevuld worden. Naar de Chaldeeuwsche uitlegging is de zin: de voorraad in de schuren is toereikend van het eene jaar tot in het andere.

[15]) *Talrijk* zijn zij op de wegen naar de weiden. Hebr.: «onze schapen duizendvoudig, tienduizendvoudig in onze dreven».

[16]) De zin is waarschijnlijk: de kudden buiten in de weiden zijn talrijk en vet; ook lijden zij geen gevaar in hare kooien of stallen (mogelijk echter ook: hunne wijngaarden zijn tegen schade beveiligd); immers er is in de muren geen vervallenheid of scheur, die tot *doorgang* dient aan roovers of wilde dieren, zoodat dan ook *in hunne* (Hebr.: «in onze») *straten* geen angst- of oorlogs*geschreeuw* gehoord wordt.

[17]) *Zij*, nl. die den voorspoed zien. Hebr.: «gelukkig het volk, aan hetwelk het zoo gaat».

— Naar den H. Hilarius heeft de inhoud van dezen Psalm betrekking op de overwinning van den duivel door Christus (naar den H. Augustinus door de Kerk). De H. Chrysostomus en na hem Bellarminus en anderen zien in den Psalm naar de letter eenen zang over David's overwinning op Goliath; naar den geestelijken zin een voorspelling der zegepraal van Christus en zijne Kerk over den duivel.

[1]) In den grondtekst is deze Psalm alphabetisch (zie de Inleiding bl. 16); het vers, dat met de letter *nun* moest beginnen, ontbreekt daarin; in de Vulgaat en de Septuagint staat het als v. 13*b*. In den grondtekst heet deze Psalm «thehilla»; als *lofzang* bij uitnemendheid

2. Per singulos dies benedicam tibi: et laudabo nomen tuum in sæculum, et in sæculum sæculi.
3. Magnus Dominus et laudabilis nimis: et magnitudinis ejus non est finis.
4. Generatio et generatio laudabit opera tua: et potentiam tuam pronuntiabunt.
5. Magnificentiam gloriæ sanctitatis tuæ loquentur: et mirabilia tua narrabunt.
6. Et virtutem terribilium tuorum dicent: et magnitudinem tuam narrabunt.
7. Memoriam abundantiæ suavitatis tuæ eructabunt: et justitia tua exsultabunt.
8. Miserator et misericors Dominus: patiens, et multum misericors.
9. Suavis Dominus universis: et miserationes ejus super omnia opera ejus.
10. Confiteantur tibi Domine omnia opera tua: et sancti tui benedicant tibi.
11. Gloriam regni tui dicent: et potentiam tuam loquentur:
12. Ut notam faciant filiis hominum potentiam tuam: et gloriam magnificentiæ regni tui.

2. Dag aan dag wil ik U prijzen, en loven zal ik uwen naam altoos en immer en in eeuwigheid.
3. Groot is de Heer en prijzenswaardig bovenmate, en aan zijne grootheid is geen einde[2]).
4. Geslacht aan geslacht zal uwe werken loven en uwe macht verkonden[3]).
5. Zij zullen de pracht vermelden van den luister uwer heiligheid, en uwe wonderen verhalen[4]),
6. en de kracht uwer verschrikkingen bespreken en uwe grootheid zullen zij verhalen[5]).
7. Zij zullen de gedachtenis des overvloeds van uwe goedertierenheid uitgalmen, en om uwe gerechtigheid zullen zij jubelen[6]).
8. Meedoogend en barmhartig is de Heer; lankmoedig en ruimschoots barmhartig.
9. Goedertieren is de Heer voor allen, en zijne barmhartigheden[7]) over al zijne werken.
10. Dat U, o Heer, al uwe werken loven, en dat uwe heiligen[8]) U verheerlijken!
11. Dat zij den luister van uw rijk vermelden, en uwe macht verkondigen[9]),
12. om aan de kinderen der menschen uwe macht bekend te maken en den luister van de heerlijkheid uws rijks.

---

vormt hij met de volgende lofpsalmen een heerlijk slot van het geheele Psalter.

[2]) David prijst hier de *grootheid* Gods, zooals die zich openbaart in zijne daden, vooral ten opzichte der menschen.

[3]) Hebr.: (het eene) «geslacht zal aan (het andere) geslacht» enz. Door Gods *werken* worden hier al zijne handelingen (vgl. v. 7—9), en bij uitstek zijne ten bate van Israël verrichte wonderdaden bedoeld, die uit de geschiedenis aan allen bekend waren. Vgl. v. 10—13.

[4]) De Psalmist wijst hier door eene reeks van uitdrukkingen op den luister, waarin Gods *heiligheid* straalt, die zich openbaarde in zijne heilige wetgeving, en op zijne macht, die Hij ten toon spreidde door zoo vele in Egypte, in de woestijn en in Palestina verrichte *wonderen*. De grondtekst heeft «majesteit» in plaats van *heiligheid* en «zal ik» in plaats van *zij zullen*.

[5]) Hebr.: «en men verhale de macht uwer ontzaglijke daden, en ik zal uwe groote daden verkondigen». Bedoeld worden hier de ontzag en schrik inboezemende openbaringen van Gods almacht.

[6]) Die zich vooral openbaarde bij het straffen der heidenen en goddeloozen.

[7]) Strekken zich uit *over* enz.

[8]) Alle vrome Israëlieten.

[9]) De heerlijkheid en *macht*, door

13. Regnum tuum regnum omnium sæculorum: et dominatio tua in omni generatione et generationem.

Fidelis Dominus in omnibus verbis suis: et sanctus in omnibus operibus suis.

14. Allevat Dominus omnes, qui corruunt: et erigit omnes elisos.

15. Oculi omnium in te sperant Domine: et tu das escam illorum in tempore opportuno.

16. Aperis tu manum tuam: et imples omne animal benedictione.

17. Justus Dominus in omnibus viis suis: et sanctus in omnibus operibus suis.

18. Prope est Dominus omnibus invocantibus eum: omnibus invocantibus eum in veritate.

19. Voluntatem timentium se faciet, et deprecationem eorum exaudiet: et salvos faciet eos.

20. Custodit Dominus omnes diligentes se: et omnes peccatores disperdet.

21. Laudationem Domini loquetur os meum: et benedicat omnis caro nomini sancto ejus in sæculum, et in sæculum sæculi.

13. Uw rijk is een rijk van alle eeuwen, en uwe heerschappij duurt in alle geslachten en geslachten.

Getrouw is de Heer in al zijne woorden en heilig in al zijne werken[10]).

14. De Heer ondersteunt allen, die nederstorten, en alle neergeslagenen richt Hij op[11]).

15. De oogen van allen hopen op U, o Heer[12]), en Gij schenkt hunne spijs ten rechten tijde.

16. Gij opent uwe hand, en Gij verzadigt al wat leeft met zegen[13]).

17. Rechtvaardig is de Heer op al zijne wegen[14]) en heilig in al zijne werken.

18. De Heer is nabij voor allen, die Hem aanroepen, voor allen, die Hem aanroepen in waarheid[15]).

19. Den wil van die Hem vreezen doet Hij[16]), en hun gesmeek verhoort Hij en Hij redt hen.

20. De Heer bewaart allen, die Hem beminnen, en alle zondaars roeit Hij uit.

21. Den lof des Heeren zal mijn mond verkondigen; en prijze alle vleesch zijnen heiligen naam, altoos en immer en in eeuwigheid!

God in zijn *rijk* ten toon gespreid, dient niet alleen aan de Israëlieten, maar ook (v. 12) aan alle volken te worden bekend gemaakt; immers het Israëlietische rijk had zijne beteekenis en zijn gewicht voor alle volken; het zou eens opgaan in een ruimer Godsrijk en in dien zin (v. 13) een *rijk* zijn *van alle eeuwen*.

[10]) Dit ontbreekt in den grondtekst.

[11]) God helpt allen, die gevaar loopen, en beurt de bedroefden op door zijnen troost en zijne hulp, indien Hij het voor zijne eer en hun heil nuttig oordeelt.

[12]) Allen zien uit naar *spijs*, die hun door uwe almacht en vaderlijke zorg moet verschaft worden, en zij doen het niet tevergeefs, want *Gij schenkt* enz.

[13]) Zij ontvangen in overvloed niet alleen spijs, maar al wat hun tot gezondheid en heil verstrekt.

[14]) In al zijne plannen en handelingen.

[15]) *Nabij*, nl. met zijne hulp, mits zij hem *aanroepen in waarheid*, d. i. oprechtheid, terwijl zij zijne geboden onderhouden. Vgl. I Joan. I 4.

[16]) Namelijk als zij vragen wat met zijne eer en zijnen wil overeenkomt en derhalve hun en anderen tot heil verstrekt.

— De HH. Hilarius en Augustinus lezen als opschrift boven dezen Psalm «lofzang op David»; door dezen zien zij Christus aangeduid; immers Hij is oneindig prijzenswaardig om zijne grootheid en goedertierenheid, zijne werken en wonderen (v. 1—9). Hij is de roemrijke en machtige Koning, wiens eer de heilige apostelen (v. 10—12) alom verkondigen (aldus o. a. Dionysius Carthusianus), die (v. 13) eeuwig regeert

PSALMUS CXLV.

PSALM CXLV.

Vertrouwt op God, den almachtigen Helper!

Gode zij lof (v. 1—2)! Op menschen valt niet te vertrouwen (v. 3—4), wel op God (v. 5), want Hij is almachtig (v. 6), trouw aan zijne beloften (v. 7a), rechtvaardig (v. 7b), goed jegens alle hulpbehoevenden (v. 7c—9) en Hij regeert zonder einde (v. 10).

1. Alleluia, Aggæi, et Zachariæ.

2. Lauda anima mea Dominum, laudabo Dominum in vita mea: psallam Deo meo quamdiu fuero. *Supra CXLIV 2.*

Nolite confidere in principibus:

3. In filiis hominum, in quibus non est salus.

4. Exibit spiritus ejus, et revertetur in terram suam: in illa die peribunt omnes cogitationes eorum.

5. Beatus, cujus Deus Jacob adjutor ejus, spes ejus in Domino Deo ipsius:

6. Qui fecit cœlum et terram, mare, et omnia, quæ in eis sunt. *Act. XIV 14; Apoc. XIV 7.*

7. Qui custodit veritatem in sæcu-

1. Alleluia. Van Aggeüs en Zacharias[1].

2. Loof, mijne ziel, den Heer. Loven zal ik den Heer gedurende mijn leven; prijzen zal ik op het psalter mijnen God zoolang ik leef.

Stelt uw vertrouwen niet op vorsten,

3. op kinderen der menschen, bij wie geen heil is.

4. Uitgaan zal zijn geest en wederkeeren zal hij tot zijne aarde; op dien dag gaan al hunne raadslagen ten gronde[2].

5. Gelukkig hij, wiens helper Jacob's God is,[3]) wiens hoop is op den Heer, zijnen God,

6. die den hemel en de aarde en de zee gemaakt heeft en alles, wat daarin is[4]);

7. die trouw betracht in eeuwig-

in het huis van Jacob (vgl. Luc. I 32—33), die de zwakken sterkt door zijne genade (v. 14) en allen (v. 15—16) door de spijs van zijn altaar (aldus o. a. ook de H. Chrysostomus); ook is Hij de rechtvaardige en heilige Helper van die Hem vreezen, een Straffer van die Hem beleedigen (v. 17—20) en daarom komt Hem alle eer toe in eeuwigheid (v. 21).

[1]) Evenals deze Psalm beginnen al de nog volgende met *alleluia.* Zie Ps. CL noot 6. Het overige van het opschrift ontbreekt in den grondtekst en schijnt, in zoover het echt is, aan te duiden, dat de Psalm ten tijde dier profeten bij den openbaren eeredienst in gebruik kwam (zie Ps. CXI noot 1). Te oordeelen naar den inhoud, vond deze Psalm wellicht zijne aanleiding in het te groote vertrouwen, dat na de ballingschap door eenigen gesteld werd in de Perzische koningen en grooten (vgl. v. 2—3 en Ps. CXVII v. 8—9); de zin van den Psalm is dan: God heeft ons van de ballingschap bevrijd; Hij zal ons dus ook als de Heer en God van Sion (v. 10) zijne hulp blijven verleenen.

[2]) De zin is: op een wezen zoo onbestendig als de mensch valt niet te bouwen; immers ras *zal zijn geest,* d. i. zijn adem, *uitgaan* bij zijnen dood en zal het lichaam *wederkeeren tot* de *aarde,* waaruit het gevormd is; *op* den *dag,* dat de menschen sterven, *gaan al hunne raadslagen,* d. i. hunne plannen en beloften van hulp, *ten gronde.*

[3]) Zie Psalm XIX noot 4.

[4]) In de schepping van het heelal ligt voor ons het bewijs van Gods almacht en een reden om op zijne voorzienigheid te betrouwen.

lum, facit judicium injuriam patientibus: dat escam esurientibus.
Dominus solvit compeditos:
8. Dominus illuminat cæcos.
Dominus erigit elisos, Dominus diligit justos.
9. Dominus custodit advenas, pupillum, et viduam suscipiet: et vias peccatorum disperdet.
10. Regnabit Dominus in sæcula Deus tuus Sion, in generationem et generationem.

heid, recht doet aan die onrecht lijden, spijs geeft aan die hongeren.
De Heer ontboeit geboeiden[5]),
8. de Heer maakt blinden ziende,
de Heer richt neergeslagenen op,
de Heer bemint gerechtigen,
9. de Heer behoedt aankomelingen; wees en weduwe ondersteunt Hij, en Hij verderft de wegen der zondaars[6]).
10. Heerschen zal de Heer in eeuwigheid, uw God, o Sion, van geslacht tot geslacht[7]).

PSALMUS CXLVI.

PSALM CXLVI.

Lof zij aan Israël's almachtigen Helper!

Eere zij God (v. 1), die Jerusalem opbouwt, de ballingen verzamelt, den verdrukten heil schenkt (v. 2—3), die alwetend, almachtig, oneindig wijs en rechtvaardig is (v. 4—6). Hem zij eere (v. 7)! Hij zorgt voor menschen en dieren (v. 8—9). Hij verleent hulp, niet aan de sterken, maar aan die Hem vreezen en op Hem betrouwen (v. 10—11).

1. Alleluia.
Laudate Dominum quoniam bonus

1. Alleluia[1]).
Looft den Heer, want goed is

---

[5]) Andere reden om op God te vertrouwen: Hij is trouw in het vervullen zijner beloften, in de handhaving van het recht en in het verleenen van hulp aan de ongelukkigen. Waarschijnlijk (zie noot 1) wordt hier en in v. 8—9 gezinspeeld op de verlossing uit de nooden der ballingschap.

[6]) Hij verijdelt hunne booze plannen en aanslagen of doet ze uitloopen op het eigen verderf der boozen.

[7]) Een tegenstelling van v. 3; — heerscht God *in eeuwigheid* en wel als *God* van *Sion*, dan kan zijne hulp ook niet ontvallen aan den waren Israëliet, die ze inroept en verdient. — De H. Hilarius meent, dat de Psalmist hier het hemelsche Jerusalem op het oog heeft, waarvan het aardsche Sion de afschaduwing was en waarheen de mensch zich dient te verheffen, steunende, niet op bloot menschelijke hulpmiddelen, maar op de verdiensten, de beloften en de hulp van Christus. Overigens wat in dezen Psalm omtrent Gods almacht, trouw, gerechtigheid en barmhartigheid gezegd wordt, kan, ook naar de letter, van den Godmensch verstaan worden: immers Christus bezit naar zijne goddelijke natuur genoemde goddelijke eigenschappen; tijdens zijn sterfelijk leven nam Hij op zichtbare wijze de lichamelijke en geestelijke ellenden weg en verloste Hij degenen, die naar lichaam of ziel de *geboeiden* des duivels waren (vgl. v. 7 en Luc. XIII 16). Zoo vervulde Hij de gelijkluidende voorspellingen van Isaias (XXXV 5 en LXI 1) en vestigde Hij (vgl. v. 10 en Luc. I 32—33) het Rijk zijner strijdende en zegepralende Kerk, die duren zal van geslacht tot geslacht en in eeuwigheid.

[1]) Deze Psalm maakt in den grondtekst één geheel uit met den volgenden en behelst dan een drievoudige aansporing (v. 1, 7, 12) tot Gods lof. In de Vulgaat zijn de verzen van Ps. CXLVI en CXLVII doorloopend genummerd.

est psalmus: Deo nostro sit jucunda, decoraque laudatio.
2. Ædificans Jerusalem Dominus: dispersiones Israelis congregabit.
3. Qui sanat contritos corde: et alligat contritiones eorum.
4. Qui numerat multitudinem stellarum: et omnibus eis nomina vocat.
5. Magnus Dominus noster, et magna virtus ejus: et sapientiæ ejus non est numerus.
6. Suscipiens mansuetos Dominus: humilians autem peccatores usque ad terram.
7. Præcinite Domino in confessione: psallite Deo nostro in cithara.
8. Qui operit cœlum nubibus: et parat terræ pluviam.
Qui producit in montibus fœnum: et herbam servituti hominum.
9. Qui dat jumentis escam ipsorum: et pullis corvorum invocantibus eum.

een psalmgezang! Onzen God zij een lofspraak bevallig en schoon[2])!
2. De Heer bouwt Jerusalem op, de verstrooiden van Israël vergadert Hij[3]),
3. die de gebrokenen van harte geneest en hunne wonden verbindt[4]);
4. die de menigte der sterren telt en namen toeroept aan haar allen[5]).
5. Groot is onze Heer en groot zijne macht, en zijne wijsheid heeft geene mate.
6. De Heer richt zachtmoedigen op, maar zondaars vernedert hij tot aan den grond[6]).
7. Zingt den Heer toe met lofzang; prijst onzen God op de citer[7]),
8. die den hemel met wolken bedekt, en regen bereidt voor de aarde;
die op de bergen gras doet ontspruiten, en kruid ten dienste der menschen[8]);
9. die aan de dieren hun voedsel verstrekt, en aan de jonge raven, die tot Hem roepen[9]).

Wil men v. 2 niet als een voorspelling beschouwen, dan kan men den Psalm wel niet anders laten dagteekenen dan van den eersten tijd na de ballingschap.

[2]) Hebr.: «want liefelijk (of goed is het of is Hij); lofzang is passend». Niet ieder gezang, zegt hier de H. Augustinus, is een psalm, maar alleen dat, hetwelk met het psalter begeleid wordt. Wie dus psalmgezang wil aanheffen, zorge, dat zijne woorden door snarenspel, d. i. door zijne werken, begeleid worden.

[3]) Hier wordt hoogstwaarschijnlijk gezinspeeld op het herbouwen van de stad en den tempel onder Zorobabel (I Esdr. III) of op het herstellen der muren van *Jerusalem* onder Nehemias (II Esdr. II—IV); immers toen waren de *verstrooiden van Israël*, nl. de ballingen, althans voor een klein gedeelte aldaar teruggevoerd. Vgl. I Esdr. II.

[4]) Door het opheffen der ballingschap en het herbouwen van Jerusalem werden de ballingen, wier hart van zielesmart *gebroken* was, genezen en hunne *wonden* geheeld of de scheuren van hunnen staat verbonden.

[5]) Een verwijzing naar Gods alwetendheid. Wat den mensch onmogelijk is, vermag God ten volle. Nimmer zal de mensch op aarde het juiste getal der hemellichamen kennen; maar God, die (Hebr.) «het getal der sterren bepaalde» en ze allen schiep, weet het juiste getal en kent ieder van haar in het bijzonder, want hij *roept aan allen namen toe*, die aan haar wezen beantwoorden. Hij kent alles en heeft dus ook wel middelen tot 's menschen hulp en heil, al weet deze er geen te vinden.

[6]) De *zachtmoedigen* of lijdzamen, d. i. de vrome dulders, die op Hem vertrouwen, hier de vrome Israëlieten, die door de *zondaars*, d. i. hunne en Gods vijanden, verdrukt worden.

[7]) Hernieuwde opwekking tot lof van God, die zich over alles, zelfs over de hulpelooze dieren ontfermt (v. 8—9), en die ontferming bij voorkeur (v. 10—11) laat ten deel vallen niet aan die op eigen krachten bouwen, maar aan *die Hem vreezen*.

[8]) Dit laatste ontbreekt in den grondtekst.

[9]) De zin is: God draagt zorg voor

10. Non in fortitudine equi voluntatem habebit: nec in tibiis viri beneplacitum erit ei.

11. Beneplacitum est Domino super timentes eum: et in eis, qui sperant super misericordia ejus.

10. Niet aan de sterkte des paards heeft Hij welgevallen, en niet aan de beenen des mans heeft Hij welbehagen[10]).

11. Welbehagen heeft de Heer aan die Hem vreezen, en aan hen, die hopen op zijne barmhartigheid.

PSALMUS CXLVII. — PSALM CXLVII.

Lof zij aan Israël's machtigen God!

Aan Sion's God komt lof toe (v. 12), want Hij schonk veiligheid en zegen aan zijne stad (v. 13—14); dien ommekeer kon Hij bewerken, want Hij is almachtig (v. 15—18); ook verrijkte Hij slechts Israël met den schat zijner openbaring (v. 19—20).

Alleluia.
12. Lauda Jerusalem Dominum: lauda Deum tuum Sion.
13. Quoniam confortavit seras portarum tuarum: benedixit filiis tuis in te.
14. Qui posuit fines tuos pacem: et adipe frumenti satiat te.

Alleluia[1]).
12. Loof, Jerusalem, den Heer, loof uwen God, o Sion[2])!
13. Want versterkt heeft Hij de grendels uwer poorten, gezegend heeft Hij uwe kinderen binnen u[3]).
14. Hij maakt uwe landpalen vredig en Hij verzadigt u met het vet der tarwe[4]).

---

alle, ook voor de geringste schepselen. De Psalmist drukt zich hier uit naar de opvatting zijner volksgenooten, die de *jonge raven* als weezen beschouwden, welke door hunne ouders vroegtijdig verlaten werden en dus rechtstreeks tot God moesten *roepen* om voedsel. Zoo zorgt God ook voor de hulpeloozen onder de menschen, indien zij zich tot Hem richten.

[10]) De zin is: Om Gods welwillendheid en bijstand te verwerven is het bezit van een sterk paard of van sterke *beenen* noch vereischt, noch voldoende. Of wel meer algemeen: God verleent zijne hulp niet om wille van *de sterkte des paards*, d. i. niet aan hen, die kunnen bogen op eene sterke ruiterij, noch om wille van *de beenen des mans*, d. i. niet aan hen, die hunne kracht vinden in hun voetvolk, maar (v. 11) aan die *Hem vreezen* en op Hem *hopen*. Zoo deed Hij het met de teruggevoerde ballingen.

— De HH. Hilarius en Augustinus en na hen Bellarminus en anderen zien in v. 2 de door Christus opgebouwde Kerk aangeduid, hetzij de strijdende, hier op aarde, hetzij de zegepralende daarboven; in die Kerk zal Hij eens alle verstrooiden vergaderen. Vgl. Rom. XI 25—26.

[1]) De Septuagint heeft bovendien: «van Aggeüs en Zacharias». Zie Ps. CXLVI noot 1.

[2]) Hoe de Heer zich als *God* van *Sion* geopenbaard heeft blijkt uit hetgeen volgt.

[3]) Door zijne hulp is de stad opnieuw van poorten voorzien (vgl. II Esdr. III) en versterkt, en zijn zegen heeft de *kinderen* van Jerusalem doen vermeerderen.

[4]) Hij beveiligde u tegen de Samaritanen en andere vijandig gezinde naburen; het wederom bebouwde en door den Heer gezegende land brengt het *vet der tarwe*, d. i. overvloed van uitmuntende tarwe, en andere spijzen voort om u te verzadigen.

15. Qui emittit eloquium suum terræ: velociter currit sermo ejus.
16. Qui dat nivem sicut lanam: nebulam sicut cinerem spargit.
17. Mittit crystallum suam sicut buccellas: ante faciem frigoris ejus quis sustinebit?
18. Emittet verbum suum, et liquefaciet ea: flabit spiritus ejus, et fluent aquæ.
19. Qui annuntiat verbum suum Jacob: justitias, et judicia sua Israel.
20. Non fecit taliter omni nationi: et judicia sua non manifestavit eis. Alleluia.

15. Hij zendt zijn woord uit naar de aarde; snel loopt zijne uitspraak[5]).
16. Hij geeft sneeuw als wol, Hij strooit nevel als asch uit[6]).
17. Hij werpt zijn ijs uit als brokjes. Wie zal bestaan voor zijne koude[7])?
18. Hij zendt zijn woord uit en Hij smelt ze; zijn wind waait en er vloeien wateren[8]).
19. Hij maakt zijn woord bekend aan Jacob, zijne bevelen en oordeelen aan Israël[9]).
20. Niet zoo deed Hij met eenig volk, en geenszins openbaarde Hij hun zijne oordeelen. Alleluia!

---

[5]) De zin is: God kan dat, omdat Hij almachtig is; immers Hij behoeft slechts *zijn woord naar de aarde* uit te *zenden*, d. i. iets te bevelen of maar te willen, en *zijne uitspraak loopt snel* als een bode, m. a. w. zijn bevel wordt oogenblikkelijk uitgevoerd.

[6]) Hebr.: «Hij strooit rijp uit» enz.

[7]) Door *ijs* wordt hier waarschijnlijk hagel bedoeld. Als Heer der natuur kan God *zijne koude* ondraaglijk maken.

[8]) *Zendt* God *zijn woord uit*, d. i. beveelt of wil Hij, dat dooi invalt, en *waait* dus *zijn* dooi*wind*, dan smelten ijs en hagel en zij *vloeien* weg als *wateren*.

[9]) Een bijzondere reden om God te loven ligt in de bevoorrechting van *Jacob* of het volk van *Israël*, aan hetwelk Hij zijne *bevelen* en *oordeelen* openbaarde, d. i. zijne Wet en bovennatuurlijke openbaring gaf.

— In het aardsche Jerusalem zien de HH. Vaders, o. a. de HH. Chrysostomus en Hiëronymus, het beeld der Kerk, die zoo vele redenen heeft om God te prijzen (v. 12); immers (v. 13) Hij heeft hare poorten hecht, d. i. de Kerk zelve onwrikbaar gemaakt; Hij vermeerdert het getal harer zonen en overlaadt ze met zegeningen; Hij schenkt haar vrede (v. 14) op aarde en in den hemel en verzadigt haar thans met genaden en met het brood der engelen, hiernamaals met overvloed van glorie. Hij zond (v. 15) zijn eeuwig Woord op de aarde en deed door de apostelen alom en spoedig diens openbaring verkondigen. Wel laat Hij toe (v. 16—17), dat nu en dan rampen de Kerk teisteren, maar op zijnen tijd (v. 18) doet Hij die ophouden en tot vruchtbaarheid strekken; ook geeft Hij haar in de mededeeling van zijn woord en wet (v. 19—20) een doorslaand bewijs van zijne goddelijke voorliefde.

PSALMUS CXLVIII.

—

PSALM CXLVIII.

—

Alles prijze den almachtigen Schepper en Helper!

De Heer worde geprezen door de hemelen, die Hij geschapen en geordend heeft (v. 1—6), door de aarde, de zee, den dampkring, de bergen, de planten en de dieren (v. 7—10), inzonderheid door de menschen (v. 11—12), omdat Hij de oneindig verheven God is, die zijn volk geholpen heeft (v. 13—14).

1. Alleluia.
Laudate Dominum de cœlis: laudate eum in excelsis.
2. Laudate eum omnes Angeli ejus: laudate eum omnes virtutes ejus.
3. Laudate eum sol et luna: laudate eum omnes stellæ, et lumen.
4. Laudate eum cœli cœlorum: et aquæ omnes, quæ super cœlos sunt, *Dan. III 59, 60.*
5. Laudent nomen Domini.

Quia ipse dixit, et facta sunt: ipse mandavit, et creata sunt.
6. Statuit ea in æternum, et in sæculum sæculi: præceptum posuit, et non præteribit.

1. Alleluia[1])!
Looft den Heer uit de hemelen! Looft Hem in den hooge[2])!
2. Looft Hem, al zijne engelen, looft Hem, al zijne heerscharen!
3. Looft Hem, zon en maan, looft Hem, alle sterren en licht[3])!
4. Looft Hem, hemelen der hemelen, en alle wateren, die boven de hemelen zijn[4]),
5. dat zij den naam des Heeren loven!
Want Hij sprak, en zij werden; Hij beval, en zij werden geschapen[5]).
6. Hij heeft ze bevestigd voor altoos en immer en eeuwig; eene wet heeft Hij vastgesteld, en nimmer zal zij vervallen[6]).

---

[1]) Deze Psalm vormt met de twee volgende één geheel, in zooverre zij den wensch uitdrukken om Gods lof te hooren verkondigen door alle schepselen (Ps. CXLVIII), inzonderheid door Israël (Ps. CXLIX) en met vollen jubel (Ps. CL). Te oordeelen naar v. 14, gaf een buitengewone hulp Gods, waarschijnlijk de bevrijding uit de ballingschap, aanleiding tot dit lof- en danklied. Overtuigd, dat de lofspraak van hem alleen niet voldoende is om God naar behooren te prijzen, roept de zanger alle schepselen te hulp en grondt hij die oproeping op Gods scheppende en bestierende almacht en op den aan zijn volk verleenden bijstand.

[2]) De Psalmist richt hier het woord tot de hemelbewoners. Blijkens het parallelisme worden eveneens in v. 2 door *heerscharen* die der engelen bedoeld; van de hemellichamen is sprake in v. 3.

[3]) Hebr.: «sterren des lichts». De redelooze schepselen kunnen God niet met woorden loven, maar zij prijzen zijne almacht, wijsheid en heerlijkheid door hun bestaan, hunne pracht, de doelmatigheid hunner deelen, de orde, aan welke zij onderworpen zijn, enz.

[4]) Door *hemelen der hemelen* wordt of wel de geheele hemel bedoeld of wel de verst verwijderde ruimten van den sterrenhemel als verheven boven den wolkenhemel; door *wateren* de wolken, die zich hoog in den dampkring vormen en in dien zin *boven de hemelen* zijn.

[5]) De zin is: Hem komt lof toe, want Hij schiep ze door zijn *bevel*, d. i. enkel door het te willen.

[6]) Hij heeft al die schepselen *bevestigd*, d. i. duurzaam gemaakt, zoodat zij nimmer te niet zullen gaan. Wel zal er aan het einde der tijden «een nieuwe hemel en een nieuwe aarde zijn» (vgl. Apoc. XXI 1 en II Petr. III 10), maar die vernieuwing, zegt de H. Augustinus, zal door verandering der dingen, niet door hunne geheele vernietiging geschieden. Zoo heeft God dan ook omtrent het bestaan dier schepselen *eene wet vastgesteld*, die *nimmer zal vervallen* of, naar den grondtekst: die Hij

7. Laudate Dominum de terra, dracones, et omnes abyssi.
8. Ignis, grando, nix, glacies, spiritus procellarum: quæ faciunt verbum ejus:
9. Montes, et omnes colles: ligna fructifera, et omnes cedri.
10. Bestiæ, et universa pecora: serpentes, et volucres pennatæ:
11. Reges terræ, et omnes populi: principes, et omnes judices terræ.
12. Juvenes, et virgines; senes cum junioribus laudent nomen Domini:
13. Quia exaltatum est nomen ejus solius.
14. Confessio ejus super cœlum, et terram: et exaltavit cornu populi sui.
Hymnus omnibus sanctis ejus: filiis Israel, populo appropinquanti sibi. Alleluia.

7. Looft den Heer, van de aarde[7]), draken en alle afgronden.
8. Vuur, hagel, sneeuw, ijs, stormwind, die zijn woord volvoeren[8]),
9. bergen en alle heuvelen, vruchtboomen en alle ceders[9]),
10. wilde dieren en alle vee, kruipend gedierte en gevleugelde vogels,
11. koningen der aarde en alle volken, vorsten en alle rechters der aarde[10]),
12. jongelingen en maagden, grijsaards met jongeren, dat zij den naam des Heeren verheerlijken!
13. Want verheven is de naam van Hem alleen.
14. Zijn lof is boven hemel en aarde, en Hij heeft den hoorn van[11]) zijn volk verheven:
een lofzang voor al zijne heiligen, voor de zonen van Israël, het volk, dat tot Hem nadert. Alleluia[12])!

(of het schepsel) nimmer zal overtreden. Anderen vatten dit op: Hij heeft voor de hemellichamen eenen eindpaal gesteld of een vaste baan voorgeschreven, die zij nimmer zullen overschrijden. Ook omtrent de natuurlijke veranderingen, die de wezens ondergaan, heeft God blijvende wetten vastgesteld, zoo nochtans, dat Hij, die ze stelde, ze ook vrij kan schorsen of geheel doen ophouden.

[7]) Gij, schepselen der *aarde*. Door *draken* worden alle zeemonsters bedoeld.

[8]) God bedient zich van de natuurverschijnselen om *zijn woord*, d. i. zijnen wil, o. a. in zijne strafgerichten, te *volvoeren*. Zoo loven zij Hem als den Almachtige. Voor *ijs* heeft de grondtekst «rook», d. i. walm of vuurrook.

[9]) De *ceders* vertegenwoordigen hier alle gewassen, die geene eetbare vruchten dragen.

[10]) Door *rechters* worden hier de *koningen* of in het algemeen de overheidspersonen bedoeld; de eersten in rang moeten zij ook de eersten zijn in vroomheid en onderwerping aan God, van wien zij al hunne macht en aanzien ontvangen hebben.

[11]) Twee redenen om God te verheerlijken: *de naam van Hem alleen*, d. i. zijn wezen, is in zich *verheven* om zijne oneindige volmaaktheid; maar deze, *zijn lof* en glorie, is ook *boven hemel en aarde verheven*, nl. in het oog der schepselen, aan welke Hij door zijne natuurlijke en bovennatuurlijke openbaring die volmaaktheid bekend maakt (vgl. Ps. VIII noot 5 en XCV noot 4). Niet minder bleek deze (v. 14) door de verlossing uit de ballingschap enz., waardoor Hij *den hoorn van zijn volk* verhief, d. i. het wederom tot macht en aanzien bracht. Vgl. Ps. XVII noot 4 en LXXXVIII noot 17.

[12]) Die verheffing geeft stof tot *een lofzang* ter eere (of in den mond) van *al zijne heiligen*, d. i. van alle vrome, hem toegewijde *zonen van Israël, het volk, dat* als Gods dienaar *tot Hem nadert*. Vgl. Ps. XIV noot 1.

— De H. Hilarius en in zekere mate ook de H. Augustinus beschouwen dezen Psalm als een lied, waardoor de heiligen des hemels God verheerlijken wegens de schepping van het hemelsch en eeuwig Jerusalem en wegens hunne verheffing tot in de nabijheid van zijnen troon.

PSALMUS CXLIX.

PSALM CXLIX.

Israël prijze zijnen God en Koning!

Israël jubele en prijze zijnen Schepper (v. 1—3), want het wordt door Hem bemind en met heil, vreugde, eer en kracht gezegend (v. 4—6) om zijne gerichten tegen de heidenen te voltrekken (v. 7—9).

1. Alleluia.
Cantate Domino canticum novum: laus ejus in ecclesia sanctorum.

2. Lætetur Israel in eo, qui fecit eum: et filii Sion exsultent in rege suo.

3. Laudent nomen ejus in choro: in tympano, et psalterio psallant ei:

4. Quia beneplacitum est Domino in populo suo: et exaltabit mansuetos in salutem.

5. Exsultabunt sancti in gloria: lætabuntur in cubilibus suis.

6. Exaltationes Dei in gutture eorum: et gladii ancipites in manibus eorum:

1. Alleluia[1]!
Zingt den Heer een nieuw gezang! Zijne lofspraak zij in de vergadering der heiligen[2])!

2. Dat Israël zich verblijde over Hem, die het gemaakt heeft, en dat Sion's zonen jubelen over hunnen Koning[3])!

3. Dat zij zijnen naam verheerlijken in een koor! Dat zij Hem op pauk en psalter prijzen[4])!

4. Want de Heer heeft welgevallen aan zijn volk, en Hij verheft zachtmoedigen tot heil[5]).

5. De heiligen jubelen in eere, zij verheugen zich op hunne legersteden[6]).

6. Gods loftuigingen zijn in hunne keel, en tweesnijdende zwaarden in hunne handen[7]),

---

[1]) De aanleiding tot dezen Psalm is niet met zekerheid te bepalen; enkelen meenen, dat hij dagteekent van den tijd van David, nl. toen deze Sion vermeesterd had; anderen, dat hij zijne aanleiding vond in Gods hulp, ondervonden gedurende het herbouwen van den tempel en het bestrijden der vijandig gezinde naburen. Vgl. Ps. CXLVIII noot 1 en XCV.

[2]) Zie Ps. XCV noot 1. De *heiligen* zijn hier dezelfden als in Ps. CXLVIII 14.

[3]) God schiep niet alleen ieder in het bijzonder, maar Hij maakte *Israël* daarenboven tot een volk, en wel tot een volk, waarvan Hij de *Koning* was.

[4]) *In een koor*, d. i. in eenen rondzang of dans. Plechtige feesten werden, naar het schijnt, somtijds opgeluisterd door reien van dansers en danseressen (vgl. I Reg. XVIII 6 en II Reg. VI 16), terwijl daarbij op de *pauk* of tamboerijn geslagen werd. Vgl. Jer. XXXI 4. Sommigen vertalen het Hebr. door: op de fluit.

[5]) Gods *welgevallen* is zijne vrijwillige liefde en goedheid, die Hem aanspoort om de menschen met natuurlijke en bovennatuurlijke gaven te verrijken en de *zachtmoedigen*, d. i. hen, die ootmoedig en van harte Gods genaden aannemen en gebruiken, tot heil en eere te verheffen. Van dat *welgevallen* gaf de Heer aan zijn volk blijken door de verlossing uit de ballingschap en den daarna verleenden bijstand. Hebr.: «Hij tooit de bedrukten met heil».

[6]) De *heiligen* zijn hier dezelfden als *de zachtmoedigen* van v. 4. Thans zijn de aan God toegewijde Israëlieten door Hem tot *eer* gebracht en, bevrijd van de vroegere kwellingen en droefenis (vgl. Ps. IV 5), *verheugen zij* zich in rust *op hunne legersteden*. Volgens sommigen: zij verheugen zich dag en nacht, of: in het openbaar en in hunne huizen.

[7]) Niet alleen hebben zij thans reden om God te prijzen, die hen aan de kwellingen der heidenen onttrok, maar God gaf hun ook *tweesnijdende zwaar-*

7. Ad faciendam vindictam in nationibus: increpationes in populis.
8. Ad alligandos reges eorum in compedibus: et nobiles eorum in manicis ferreis.
9. Ut faciant in eis judicium conscriptum: gloria hæc est omnibus sanctis ejus. Alleluia.

7. om wraak te oefenen op de heidenen, strafgerichten op de volken,
8. om hunne koningen met voetkluisters te knevelen en hunne aanzienlijken met ijzeren handboeien,
9. om een beschreven oordeel aan hen uit te voeren. Dit is de roem van al zijne heiligen[8]). Alleluia!

PSALMUS CL.

PSALM CL.

Gode zij de hoogste lof!

God worde om zijne macht en majesteit geprezen (v. 1—2) op alle speeltuigen (v. 3—5) en door alle menschen (v. 6)!

1. Alleluia.
Laudate Dominum in sanctis ejus: laudate eum in firmamento virtutis ejus.
2. Laudate eum in virtutibus ejus: laudate eum secundum multitudinem magnitudinis ejus.

1. Alleluia[1])!
Looft den Heer in zijn heiligdom, looft Hem in het uitspansel zijner kracht[2])!
2. Looft Hem om zijne machtsbetooningen, looft Hem naar den overvloed zijner grootheid[3])!

---

den, d. i. den moed en de macht, om op hunne beurt (v. 7—8) *wraak te oefenen op de heidenen* en zoo *een oordeel aan hen* (v. 9) te voltrekken, zooals dat van oudsher reeds door God geveld en (Deut. XXXII 41—43) *beschreven* werd, of zooals er, blijkens Gods geschreven woord, oudtijds een aan de Chanaänietische volken werd voltrokken. Boezemde Gods hulp te dien tijde den Israëlieten wellicht de hoop in, dat zij die strafgerichten naar de letter zouden kunnen uitvoeren, toch werden de woorden van den Psalmist veeleer in een hoogeren zin vervuld, toen het woord der Christelijke openbaring «scherper dan een tweesnijdend zwaard» (Hebr. IV 12) van Judea uitging om de koningen en aanzienlijken der heidenen geheel en al aan God en zijnen Gezalfde te onderwerpen.

[8]) Die eer zal te beurt vallen aan alle ware dienaren Gods.

— Niet weinigen zien in den letterlijken, anderen in den mystischen zin van dezen Psalm eene aansporing tot de leden der Kerk (v. 1) gericht om zich (v. 2) in God en in hunnen koning Christus te verheugen en Hem (v. 3) blijmoedig te prijzen wegens zijn welgevallen (v. 4), waarmede Hij hen tot zijn volk heeft uitverkoren en hen, indien zij getrouw zijn, tot heil en verheffing zal brengen in den hemel. Daar (v. 5) zullen zij juichen in eer en vrede en God (v. 6*a*) verheerlijken; daarenboven zullen zij (v. 6*b*—9) eens den roem hebben, met Christus de wereld te oordeelen.

[1]) Deze Psalm, die, naar het schijnt, opzettelijk ten gebruike bij de openbare godsdienstoefening gedicht werd, vormt een passend en waardig slot van het Psalter; hij geeft aan, voor wien, door wien en hoe de lof, dien alle Psalmen verkondigen, dient gezongen te worden.

[2]) *Looft* God, die in *zijn heiligdom* hier op aarde, maar ook daarboven in den hemel zetelt in al zijne *kracht* en heerlijkheid. Volgens anderen: Looft God in het heiligdom van den hemel, zijn hecht en duurzaam *uitspansel*.

[3]) Hier worden ongetwijfeld bij uitstek die *machtsbetooningen* bedoeld, welke God deed ten bate van zijn volk. Om

3. Laudate eum in sono tubæ: laudate eum in psalterio, et cithara.
4. Laudate eum in tympano, et choro: laudate eum in chordis, et organo.
5. Laudate eum in cymbalis benesonantibus: laudate eum in cymbalis jubilationis:
6. Omnis spiritus laudet Dominum. Alleluia.

3. Looft Hem met bazuingeschal, looft Hem met psalter en citer!
4. Looft Hem met pauk en koor, looft Hem met snarentuig en schalmei[4])!
5. Looft Hem met welklinkende cimbels, looft Hem met cimbels van vreugdegejubel[5])!
6. Alles wat adem heeft love den Heer[6])! Alleluia!

God volkomen ***naar den overvloed zijner grootheid,*** die oneindig is, te loven, diende die lof oneindig te zijn; daarom worden in Ps. CXLVIII alle schepselen, in Ps. CXLIX de «heiligen», daartoe uitgenoodigd, terwijl hier (v. 3—6) een opwekking om God op het plechtigst, met begeleiding van alle muziekinstrumenten, te verheerlijken gericht wordt tot ***alles wat adem heeft.***

[4]) Zie Ps. CXLIX noot 4. Sommigen meenen, dat hier geen ***schalmei,*** maar een snareninstrument bedoeld wordt.

[5]) Door ***cimbels*** worden metalen klankbekkens aangeduid, waarvan men waarschijnlijk twee soorten had, nl. kleinere, die bij wijze van castagnetten of handklappers gebruikt werden en die hier ***schelklinkende*** heeten, en grootere, die een meer klaterend gedruisch maakten ter begeleiding van het ***vreugdegejubel*** bij openbare feestelijkheden.

[6]) Bedoeld worden ongetwijfeld de menschen, volgens sommigen daarenboven de hemelsche geesten. Het ***alleluia*** (Hebr.): «haleloe-Jah», d. i. looft Jah of Jehova, waarmede de Psalm en het Psalter sluit, schijnt oorspronkelijk een soort van antiphone geweest te zijn, die ten gebruike bij de openbare liturgie bij verscheiden Psalmen gevoegd werd. Later werd het tot een vromen juichkreet, die ook door de Kerk in hare liturgie werd overgenomen. — Naar den H. Hiëronymus bevat deze Psalm in den hoogeren zin een opwekking tot de heiligen des hemels gericht om God plechtstatig hunnen dank te betuigen voor de machtsbetooningen, waardoor Hij hen gered heeft, en om Hem te verheerlijken overeenkomstig zijne grootheid, die zij aanschouwen. Door de opgesomde muziekinstrumenten worden dan hetzij, naar den H. Augustinus, de krachten der ziel bedoeld, hetzij de luid klinkende verheerlijking, die de heiligen «als citerspelers» (Apoc. XIV 1—3), bij het aanheffen (Apoc. XIX 1, 3, 4, 6) van het blijde alleluia, door den hemel doen weergalmen. In dien zin vat dit slotvers het geheele Psalter nog eens samen als een lofverheffing van God voor tijd en eeuwigheid.

INDEX PSALMORUM.

KERKELIJK GOEDGEKEURD.

3 2044 069 565 66

